MS 16

[illegible] ה' וכו קדושי [illegible] והסורים

[illegible] עונות הזמן [illegible] ורנני[illegible]

אשר אינו [illegible]

כי זה [illegible] דרך [illegible] ~~[illegible]~~

[illegible]

~~[illegible]~~

MS 16

Cat

~~Mz~~ 35

דרשות

דמו"הגאון הרב מו"ה אבי לורי ומליך אמלדרך זצ"ל
נאמרו נדרשה בשנת החיים בק"ק יצ"ו
ונכתבו ע"י בנו ורבו דורש [illegible]

[illegible]

[illegible] אב לא [illegible]

[illegible] אמר רחנן [illegible] מסא בעולמו ולא [illegible] עולה

[illegible] בסוף האומר רבא [illegible]

at

א א

בע״ה לשבת הגדול פ׳ צו [illegible] לפ״ק

במדרש רבה צו זאת תורת העולה אר״ש בן יוחאי העולה אין עולה באה אלא על הרהור הלב [illegible]
חנינא בר פפא [illegible] ישראל אומרים [illegible] היינו [illegible] כהן על [illegible] אין
[illegible] והמתעסק בהם [illegible] והמתעסק בהם א׳ הנפש [illegible] כהם עולה [illegible]
[illegible] ופי׳ [illegible] והיינו דכתיב זאת תורת העולה היא העולה [illegible] העוסק בתורת עולה [illegible] הקריב
עולה [illegible] בן יוחאי [illegible] דהיפ״ת הלה שם [illegible]
אמר׳ הכא דכתיב תורת העולה היא העולה הא בחטאת ואשם דלא כתיב רק תורת חטאת ותורת האשם [illegible]
כי [illegible] במנחות [illegible] דכתיב זאת תורת החטאת זאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת
כאלו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאלו הקריב אשם [illegible] פסוק [illegible] עי״ש
[illegible] דהיפ״ת [illegible] בלשון [illegible] הנפש [illegible]
[illegible] כאלו [illegible] ולזה [illegible] ופסלו [illegible]
[illegible] חטאת ואשם לא [illegible] כאלו [illegible] חטאת או אשם כי אלו אין כאין
[illegible] אבל עולה [illegible] במנחות דכל העוסק בתורת חטאת או בתורת אשם כאלו
הקריב חטאת או אשם [illegible] על עונותיו חטאת או אשם [illegible] לכפרה
[illegible] הקריב חטאת או אשם [illegible] חייב חטאת או אשם [illegible] כאלו הקריב חטאת או
[illegible] אין [illegible] על העוסק בתורת עולה אף
[illegible] עולה [illegible] עליו [illegible] מחטאת ואשם [illegible] ואשם
[illegible] עליו [illegible] כאלו [illegible]
[illegible] עולה [illegible] עולה [illegible] ולעשא [illegible] עולה [illegible]
[illegible] עולה [illegible] על הרהור הלב [illegible] ולעולה [illegible]
[illegible] עולה [illegible] כאלו הקריב עולה [illegible] החטא [illegible]
[illegible] בתורה [illegible]
[illegible] חטאת ואשם [illegible] על החטא [illegible] כפרה
[illegible] בתורת חטאת ואשם [illegible] חטאת ואשם [illegible]
[illegible] כאלו הקריב עולה [illegible]
[illegible] חטאת [illegible] בעולם אין עולה באה אלא על הרהור הלב [illegible]
[illegible] חטאת ואשם [illegible] עולה [illegible] בר פפא [illegible] עולה
[illegible] פסוק [illegible]

לעולה ולמנחה משום כל העוסק בתורה לא צריך לא עולה לא מנחה לא חטאת לא אשם עכ״ל לדחוק עצמו ולומר דכל
כל העוסק בתורה התמה אין עון ועבירה שלא יבא לחטא ולא יהי׳ צריך לא עולה ולא מנחה לא חטאת ולא אשם
כי התורה [illegible] מכל דרכיו [illegible] וכן מוכח [illegible] רבא דאמר לא צריך ולא אמר כאלו כאלו
הקרי׳ מנחה או עולה [illegible] אלא [illegible] דרבא דלא יהי׳ צריך כי מעולם לא יבא לחטא על כן וגם כונה

בפרשה שלפנינו כתיב ויאמר ה׳ אל משה קח את אהרן פי׳ רש״י פרשה זו נאמרה ז׳ ימים קודם הקמת
המשכן [illegible] ידוע דהקמת המשכן הי׳ בר״ח ניסן כדכתיב [illegible] להקים את המשכן ואם כן
תחילת המלואים הי׳ בכ״ג אדר ולא נאמרה פרשה זו קח את אהרן ולימי המלואים הי׳ בר״ח ניסן ובשביל ז׳
המלואים [illegible] בני אהרן אח״כ [illegible] בני אהרן הי׳ בר״ח ניסן [illegible] לא כן הוא [illegible] אותו יהי׳ א
אנשים אשר הי׳ טמאים לנפש אדם [illegible] [illegible] ואלעזר [illegible] [illegible] ולא
יכלו לעשות הפסח ביום ההוא הוא דלא יכלו לעשות אבל למחרת יכולין לעשות [illegible] שאין חל
בערב פסח [illegible] [illegible] ניסן ואח״כ [illegible] המלואים הי׳ ח׳ ניסן ואח״כ
[illegible] המלואים הי׳ ר״ח ניסן [illegible] [illegible] [illegible] אהרן
הביא [illegible] להלן אמאי לא טמאו עצמם אלעזר ואיתמר והא טומאת כהן הדיוט קרובים מצוה כדכתיב
לה יטמא מצוה [illegible] [illegible] בערב פסח [illegible] [illegible] תירץ לה ב
דכיון שחל יום שביעי שלהם בערב פסח וכל ישראל הי׳ עושין פסח אז והי׳ צריכין הכהן להקריבה [illegible] ואיך
[illegible] אלעזר ואיתמר הי׳ מטמאין עצמם לא הי׳ כהן להקריב ולזרוק הדם של הפסחים של כל
ישראל רק אהרן לחודי׳ ואהרן לחוד לא הי׳ מספיק לפסחים של כל ישראל והי׳ [illegible] [illegible] שבין
פסח לכך לא טמאו עצמם [illegible] רק זה התירוץ ניחא לדעת הספרי [illegible] שמת בר״ח ניסן
וחל ז׳ שלהם בי״ד אבל לאו אמרינן דמת בר״ח ניסן הדר הקושי׳ לדוכתא ונראה לי להבין בענין אל
אחר דידוע בסנהדרין פליגי חד אמר [illegible] וחד אמר [illegible] [illegible]
אותם ולא בגדיהם [illegible] [illegible] [illegible] ופרש״י [illegible] פי׳ [illegible] הא דטומא׳
קרובים מצוה [illegible] הוא [illegible] ולא [illegible] אחד [illegible] ולפי׳ לדעת ה
האומר דשריפה [illegible] ולא [illegible] דהא [illegible] אינו מטמא לו [illegible] כל
כל גופו ~~[illegible]~~ ולכן לא הי׳ [illegible] טמא לאלעזר ואיתמר ואין לומר דהא [illegible] אם נשרפו
[illegible] טומאה כלל ואח״כ [illegible] דהי׳ לאלעזר ואיתמר לטמאות בקבורתם זה אינו דשלה לא
הי׳ ידוע אם נשרפו [illegible] [illegible] [illegible] שלא צריך [illegible] כל עזרה טמאה [illegible]
ולכן מספק לא הי׳ מטמא לאלעזר ואיתמר וזה [illegible] והנה התוס׳ בסנהדרין כתבו [illegible]

דאמר מישאל ואלצפן הי׳ ונטמאו לנדב ואביהוא לא אתי׳ כר׳ יוסי ג׳ דס״ל דגם הגוף [illegible] [illegible]

לספר עלה וגוף [illegible] ויום ואת״כ דר״ע ס״ל דהגוף לא נשרף הברא [illegible] ובוגפתי׳ אמאי לא טמאו אלעזר ואיתמר

הא טומאת קרובי׳ שאני ובמצב על כהני׳ [illegible] דעתן ואת״כ על ביום השביעי חל בערב פסח ובזה נראה

דוודאי הסברא חילוקן והבדל נראין בנדב ואביהוא דאם כה״ה ניסן כרבי שהאריך [illegible] ס׳ [illegible] וכה׳ [illegible]

רק הספרי הביא כלם ר״ע דטמאו לנפש אדם זה הי׳ מישאל ואלצפן שנטמאו לנדב ואביהוא ואת״כ על דגוף לא

נשרף ועלה אמאי לא טמאו אלעזר ואיתמר ובמצב כהונן את דעתן ואת״כ על ביום שביעי חל בערב פסח

שלא״כ רש״י הולך וסוגיא הלכ׳ לר׳ יצחק דלא הי׳ מישאל ואלצפן רק [illegible] טמאי מתים ולפ״ז הרמב״ן לספר׳

החולקים דסוף כה״ה ניסן ודרכי׳ רש״י כחומש נכונים

ובאופן אחר יש ליישב סו׳ רש״י ז״ל בהרטוגרי וכספר יסוד עולם הלא גם ע״פ דהא בעניין הנה כלה כלם

הלשון דבר אל בני ישראל ויעשו את הפסח וכו׳ ס״ב [illegible] משה במצות הפסח ותמהו בושה הי׳ רוצה

לעבר שנה [illegible] או חנוכה וכל ידבר אליהם ותרומה [illegible] וכאמור למה הי׳ רוצה שלא לעשות להם הא אין

מעכבין להם פסח הטומאה ואי על אבות ולא שייך כבודם לה׳ הזן ולא [illegible] עוד כלל ולא [illegible] בין חבל

ואי על התקופה הא אית כמבואר ילקוט ס׳ [illegible] אורה להם שנאמר החודש הזה לכם ה׳ חודש לבנה וחדש חמה לגוים

ואת״כ אם כלם ראשונים הי׳ התקופה ניסן כה״ה ~~[illegible]~~ ניסן כלם ראשונים הי׳ כי״ב בניסן דאין בין שנת חמה

ושנת לבנה רק י״א יום ואת״כ הי׳ פסח בתקופה חבלה ואין בזה עיבור ולכאורה אפשר ליישב לפמ״ש

בגמרא׳ ר׳ ישמעאל אומר כל שנים שנאמרו בלא מנין אין כוונה ואחד יחידה ויחידה אלא ר׳ עקיבא אומר כל שנים שנאמרו עולם

מיד משמע והלא תיפל׳ בתוספות רש״י כחומש כי ויעשו בני ישראל פסח במועדו בניסן של ישראל הרמב״ן [illegible] כל ז׳ שנים

להי׳ ישראל במדבר לא עשו רק הפסח אחת לזה לא עושין פסח א׳ ותמה דאת׳ כר׳ ישמעאל בטלה למחר יחידה

והיינו משמע ואת״ו לזה עשו פסח זה ותמה בעלמא במדבר היתה [illegible] ואת״כ לר׳ ישמעאל דאמר כל שנים

שנאמרו עולם לאחר יחידה והיינו כמשמע כל בפסח זה שלא [illegible] הי׳ ע״פ במדבר ולפ״ז [illegible] [illegible]

אך לר׳ עקיבא דאמר בחיים מיד אף בשנים שנאמרו עולם הברא [illegible] הנא וגופתי׳ ועל כן דאמרי׳ בגמרא

דפסחים גבי עושין אותם ושמע כנגד שהיה נשיא חולה [illegible] וס׳ רש״י דנשיא שמת כל ישראל חייבי׳ לטמא לו והוי׳ פ׳

ולא מסיני [illegible]

פסח הבא בטומאה בנשיא רוב הקהל והיה ידוע במדבר שלא אמר לאהרן סבר היית או [illegible] או כך דהג״ב אחר

ונעל [illegible] [illegible] כום חנוכה המשכן [illegible] כמו [illegible] שלו ולפי זה שלה ביום דכה׳ בניסן והי׳ הקמת המשכן

ויתמעל הנ״ב [illegible] דהיינו לפי מחלקתם או הוא או אהרן [illegible] ואת״כ הי׳ מת נשיא והי׳ נטמאים רוב הקהל

כל ויהי׳ פסח הבא בטומאה ולכך חשב משה לעבר השנה והיה הקמת המשכן ח׳ וחדש העיבור והי׳ [illegible] לטהרם

כל הקהל עד הפסח ואת [illegible] ותר״ן זה [illegible] אומרי׳ כלם [illegible] [illegible] [illegible] ודין תר״ן זה

ניחא אי אמרינן בנדב ואביהוא מת ה׳ ניסן והי׳ השביעי שלהם בערב פסח ולפמ״ש ר׳ עקיבא לשיטתו דס״ל כל שנים

שנאמרו מיד משמע ואת״כ עלה [illegible] ההגדרי ולפ״ז [illegible] בע״פ במדבר היתה הא לר׳ עקיבא [illegible] חייבין בפסח

עי' בתרגום הנ"ל דשלה הי' רוצים לעשות הלכה מפני לירד לירושלים הכיר בו זאו כאיסורן ויהי' רוב ציבור טמאין של
אח"כ מ"ם ד' לפיגי' שהן חל בערב פסח · ולאח"כ לדידן בע"י כב' ושמעתי בשם רבי' לאחר ירושלה וליכה שלנו כמ"ש
הט"ז ביו"ד סי' רצ"ב ובמג"א סי' ת"ג כמ"ה ולא עלה קליות הקונדרי' אלום בלה' ושמעתי כמ"ה ע"ל דע"פ דבר
היה לפיר כ' רלי' כחוט בכרה' עיין שם אכן הספרי כתב באור לשיטת ר"ע · ושבין ·

ואגב אתשן הפסוק בפ' בהעלותך ויהי אנשים אשר הי' טמאי' לנפש אדם וגו' ויאמרו אנשים ההמה אליו אנחנו טמאים
לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל · וכבר נתקשו בו המפרשים
ומפרשי' תנה רבו שאין מספר מה התשובה כנה אנחנו טמאים של למה נגרע · אדרבה הואיל שטמאים הם לכך
נגרע ותלונתם בצדרם כיון שהם טמאים לפי הדין נגרע לינגע כהם · ונ"ל דבפסחים דף צ' אמר
רב שוחטין וזורקין על טבול יום ומחוסר כפורים אלום דאוו בידי חסר בלפלא מעולא ערבין ומחוסר כפורים ה'
היינו כמ"ש גוונא לגבי' כיון ומסרו לכ"ב אבל אין שוחטי' וזורקי' על טמא שרץ אלום דעבדי' מחוסר
טבילה ואח"כ פריך על רב ושנין בברייתא · אין שוחטין וזורקי' על טמא שרץ כל כמה דלא טבל והעלה תוס'
לי למה אמר רבא לטמא נפש ליבא לפסח לה הנ"ל ואמר להם שיטבלו ורחץ בתרומתם · והרמב"ם הוכיח מזה בטומאה
לנזיר עלה עליה אע"ג שטבל אמש נקרא טמא ואין שוחטין וזורקין עלו וטמאי נפש הם טבל כבר רק להיות
טומאה טומאה לנזיר עלה עליה והם לא ידעו זה ומכרו בטבילה סה"ט ומזו לאמרם לגין כס"ד מזה · ועתה
נקרא דבאו בטענתם אנחנו טמאי' וכבר טבלו ענייה למה נגרע ולהקריב דהא כיון דטבלו הי' מהראוי
לשחוט ולזרוק עליהם דלא מחוסרין בידי דלפלא מעולא ערבי · וכמ"ש הרמב"ם
כפרה ועדיין מחוסרי' כפרה הי' ספק טענתם דאע"ג דטבלו · רק או הי' טמאי' מן ושמרין להי' עשיכן
לשחוט וזורקין על מחוסר כפורים היינו דעי"ש בידו ומסרוהו לכ"ב אבל אותן טמאי' נפש שבאו בשאלתם אל משה
לא מסרו ענים לכ"ב ונם לא הי' בידם עניים ומהראוי' שאין שוחטין וזורקי' עליהן וזה אמרו בדבריהם אנחנו
טמאים לנפש אדם לנפש אדם דייקא ואח"כ אין אנו עושין כפרה אח"כ למה נגרע מלהקריב ·
ועפ"ז מיושב ג"כ מה שאמרו למה נגרע בתוך בני ישראל מה לשון בתוך בני ישראל · ויש לפרש עפ"ז דנלא
היה כשיכן לטמא וכבר טבלו ואח"כ או נשם ואצבוא סתם ח' נסן וא"כ שהם חל עי"ש אח"כ רוב ציבור
הנזיר עלה עליה אבל מגשו ואעפ"כ דין בטומאה דטבלו והי' לשחוט וזורקין עליהם כי הם לא הי' טמאין רק עיטאה לאין
טבילה נבחו לפסח לה אבל הם אותן טמאין לא ידעו זה כי ספקו דכיון דטבלו עושים להם לשחוט ולזרוק עליהם
כמו לכל ישראל לכך דברו בשאלתם למה נגרע לבלתי הקריב בתוך בני ישראל דהא גם בני ישראל הי'
טמאים ועשו להם טבילה לשחוט ולזרוק עליהם גם אנחנו טבלנו כבר אמאי נגרע מלהקריב ולשחוט ולזרוק
עליהם

(ובאופן אחר)

7

ובאופן אחר י"ל וחשב כך דהחגיגה כתב ולמה נגרע הלא אלהינו אכלנו הפסח בימים בטומאה על כן גם היום נאכל
ועל זה השיב הקב"ה איש איש כי יהי' טמא לנפש או בדרך רחוקה ואין עבור נדחין אלא הם לא ידעו זה לחלק בין יחיד לציבור
והנה בקל פ"ו אמרו"ל דעבור בעינן פסח בטומאה היינו טומאת מת אבל בטומאה היינו אפילו כגון זבים ומצורעין
אין עבור נדחין לפסח ש"ג . ועכשיו בשאלתם היו באומרים אלא כשאנשים בטומאה ולא חלקו בין יחיד לציבור זה
שהוא בטומאת מת אבל אם הם הי' טמאי' טומאה ריבה ונשטה טומאה היינו זבין אין עבור נדחין בפס"ג ולזה
דייקו בשאלתם אנחנו טמאים לנפש אדם ולמה נגרע .

אגב אורחין דברי הרמב"ם וע"ש דברי ירוחן ג"כ דברי הכ"מ כתב ע' דנראה אלא דבי סמך מבאורייתא לא חזי
דכתיב איש איש כי יהי' טמא לנפש ולא עסקינן בחל ז' שלו בע"פ ואפ"ה שאמר רחמנא בדרך רחוקה וטמאי בהדי הוא
כי יעשן באמר וכו' אבל אחר יכולין לעשות . ועל זה העולם ה"ל לפ"ו להורה בקושיא הכא דברי רי"נחן
דהא קרא לא אורח מי בשו בדרי הכ"מ טמאי דהכי הוא ונראה ו'...שב . ולקודם אותן דברי הרמב"ם
הל' קרבן פסח פ"ו וז"ל טמא מת שחל ז' שלו בע"פ אע"פ שטבל והזה עליו וראוי לאכול לערב שוחטין לו שנאמר
ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא מפי השמועה למדו שביעי שלהם הי' ועל זה
שאלו אם ישחט עליהן והן יאכלו לערב ופירש להן שאין שוחטי' עליהן כו"א כל טמא בטומאת מן המת לנזיר מגלח עליו
אבל אם הי' טמא כל שאר טומאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליו שוחטין עליו כל ביומו אחר שטבל ויזה עליו ע"כ
והטעם דבטומאה שאין הנזיר מגלח כיון שאינו אלא קל בטומאה זו אין חייבין כרת עליה ולא גרע מטבל והזה בין
הוא שלא ידחה מפסחו כן מבואר שם בכס"מ משנה [וכו' והסביר יותר ופס"ג תוס' בהעלו אף כי טבל נמי ותירץ
דאיש איש כי יהי' טמא כתיב וכשטבל הוי טומאה קלישתא ולא מיקרי טמא ע"ש ובטומאה חמורה לנזיר מגלח עליה
דאינו אלא קל בטומאה זו חייב כרת אף כשטבל עדיין מיקרי טמא] אך הרמב"ם הלא עליו שהרי רב לאמר אין
זורקין ושוחטי' על טמא שרץ מכאן ואר"ל ה"ל דכתיב איש איש כי יהי' טמא לנפש וכו' לא עסקינן מ"מ ודכתיב ויהי א
אנשים וכו' ולא יכלו לעשות ביום ההוא וכו' אבל אחר יכולין לעשות ולדברי הרמב"ם לא צריך מידי דהתם איירי
בטומאה לנזיר מגלח עליו אבל בטומאת ~~[illegible]~~ שרץ דטומאה קלושה וזורקין עליו אף קודם טבילה עיי"ש
ולפענ"ד נראה דבדברי הרמב"ם נכונים דבנזיר פ"ז משנה ב' על אלו טומאות הנזיר מגלח על כזית מן המת על נפית
כזית ועל מלא תרווד רקב וכו' על אלו אין הנזיר מגלח ושנה כן וז' וכו' התוס' שם וז"ל על אלו אין הנזיר מגלח לפי
שלא נאמר בו וכי ימות לנפש אלא וכי ימות מת עליו עד שיהי' טמא בטומאות שהם של מת רמב"ם וכב' תוספות עכ"ל
תוספת יו"ט . ועכשיו אי נימא דהא דאמר הקב"ה איש איש כי יהי' טמא לנפש שעליה פסח שני איירי דווקא כ
בטומאה לנזיר מגלח עליה ~~עלה~~ כתיב כי יהי' טמא לנפש ולא כתיב כי ימות מת עליו כמו גבי נזיר ע"כ
ובע"כ צ"ל דקרא איירי אף בטומאה שאין הנזיר מגלח עלי' לידחה לפסח שני . ובזה תחול דברי ה
הגמ' נכונים דכתיב איש איש כי יהי' טמא לנפש לא עסקינן בחל ז' שלו בע"פ ואפ"ה שאמר רחמנא בדרך רחוקה .
והנראה בע"כ איירי אף בטומאה שאין הנזיר מגלח עליה דכתיב טמא לנפש ולא כתיב כי ימות מת עליו וכנ"ל

וא"כ

ותוס' נאמר מסקנא דגמרא · הרי מוכח דאין זורקין ונשחטין על טמא מת כל שלא טבל אבל ודאי כשטבל שוחטין
וזורקין עליו ולא מיקרי טמא כמ"ש תוס' דכשטבל הוי רק טומאה קלישתא · וגם הרמב"ם הוכיח ג"כ שפיר מדלא
שלא העיר טמאי מתים ש"מ דכשטומאה לנזיר מגלח עליהם ולא מהני טבילה · ועל זה בחי' הש"ס נ"מאי דהפי' הוא
שלא נקרא אירעי ביום השבעי · ומתרץ הש"ס ס"ל כר' יצחק מש"ה ביום ההוא הוא דלא יכלו לעשות אבל למחר יכולין
לעשות ואין לומר כוונת הרמב"ם דלאו התם דהי' טומאה לנזיר מגלח עליה · ולומר דנזראי עי"ש כוונת הש"ס דאכיא להך
דר' יצחק לא אמר מזה דאין זורקין ונשחטין על ט"מ דמעינן דבחות לאו התם דהי' טומאה לנזיר מגלח עליה
רק כוונת הש"ס להחזיק כזה ראוי ראשון (ה) [illegible] ונקרא באיש איש כי יהי' טמא לנפש דאיירי ביום כעב"פ
לביעי ונקרא זה באיל אחר איירי בעב"פ אף בטומאה דאין הנזיר מגלח עליה כלל דלכא דאיירי ביום הללו. גם
הא ר' יצחק אמר שחל ז' שלהם בעי"פ ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ועל ה' לשבוע ובעב"פ דטבל רק להי' ט
טמאי' טומאם לנזיר מגלח עליהם וזה היה שאלתם וזה נובע הלא כבר טבלו וראוי לאכול קלה ועי' מהרש"א
עברו ואשזה ש ועל זה השיב הקב"ה איש איש כי יהי' טמא לנפש שיהיו מפסח ויעשה פסח שני · ג"א ג"כ בלאו
אי אמרי' דנקרא באיש איש. כי יהי' טמא לנפש איירי ביום השביעי. שפיר הוי תשובה על שאלתם דפנו ב
בטמא לנפש דהויא טמא שרץ קודם טבילה אין שוחטי' וזורקי' עליו באיש טמא ה"ה כטומאה לנזיר מגלח
עלי' דאף לאחר טבילה מיקרי טמא לשיטת הרמב"ם ג"כ אין שוחטי' וזורקי' עליו ונשחו לפסח שני ומזה יבא
הטמאים דעפ"ק להיות נדחים לפסח שני · מש"ה אי אמרינן דנקרא באיש איש כי יהי' טמא לנפש א
איירי ביום השבעי אין זה תשובה כלל על שאלתם דשאלתם היה ביום לביעי שלהם וכבר טבלו עצמם ומה
מבע"ז והלכו להם הלם ע"פ משה א"א איש כי יהי' טמא לנפש ~~[illegible]~~ ביום השבעי בערב פסח יעשה פסח שני
נחוסן נגרע עדיין שהם נדחו לפסח שני אלא בעב"פ דנקרא דאיש איש איירי אף ביום לביעי. ושפיר הוי תשובה
על שאלתם ודוק היטב //

ובזה תירצתי דברי התרגום יונתן בן עוזיאל בס' בהעלותך שכתב על הך פסוק ויהי אנשים אשר היו
טמאים לנפש אדם · ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאי' לנפש אדם וז"ל והוו גובריא דהוו מסאבין
לטמא נפש בר נש דמית עליהון כתרגום ש ואמרו גובריא האינון ליה אנחנא מסאבין לבר נש דמית עלנא
ועל פסוק זה איש איש כי יהי' טמא · לנפש כתב וז"ל גבר ארום יהא מסאב לטמא בר נש דמית
עלוי · גם נשיך התמונות זה ראו לפרש דמית עליהון כתרגום · ולא כתב דמית
לם הרגיל בזה וכתב דמית עליהון כתרגום ולא כתב בנינור לטמי כב"נ ~~[illegible]~~ דמית והמפרש
נשיך כאור זה דוחק ליונתן לפרש כן · פי' פתאום וכן היא לעיל בס' נשא בתרגום אונקלוס ובירושלמי עי"ש גם זה
להנזיר מגלח עליה ובנזיר כתב וכי ימות מת עליו ופירש לפי' הרמב"ם דטמאי מתים הי' עליהם טומאת
אל מת הוא דמית עלוי ואח"כ הכא דהי' ג"כ טמאי כטומאה שנזיר מגלח לזה מפרש היונתן גובריא דהוו מסאבין לטמא בר
נש דמית

2
נפש מת דבית עלייהו ה"ל טומאה בצינעא [illegible] · אבל בטמא דאו' אזל כי יהי' טמא לנפש לא כתיבא בי'
עליהו כי קרא מיירי אלא בטומאה דאין הנזיר מגלח עליה כל דאו' ובהא לא כתיבא כי ימות מת עליו ואין
להקשות א"כ ה"ל לקרא לפרש ג"כ כמו בנזיר טמא לנפש אדם בפסוק זה אבל בפסוק זה לא הוצרך כן דרך
סיפור מעשה שהי' וא"כ אבל קרא דאיירי אף כי יהי' טמא לנפש בלם הלשון הנ"ל בין בנזיר ובפסח לא מ"מ
כמו בנזיר דבעינן דהטמא לנפש כי ימות עליו
ומ"מ נראה ה"ל לכתוב בנזיר וכי ימות מת עליו אלא ביה"כ דאיירי אף בטומאה דאין הנזיר מגלח עליה וכן ספק
לכוונו לאחיות בדברי ינעם וגם בדברי הרמב"ם כבורים · כל פרשן · והלא אמר ר' יוחנן
להוכיח בגמרא מר' יוחנן דהעמ"ל שאם הרמב"ם דר' טומאה לנזיר מגלח עליה מ"מ קרא דאיירי ור' יוחנן סובר
באופן אחר [illegible] דמר' יוחנן לחודי' לא הי' צריך מ"מ · ברתי' הכא בלשון קרא איירי ביום השביעי ונראה דא"פ
שה"ל ביום ההוא ולשון ש"ס דהאסברא חשמנו היא דשוחטי' וזורקי' על טמא שרץ אלא קרא איירי ביום
השביעי ולבויא [illegible] · והא לכן דרך [illegible] עכ"ב הכא רב יהודה ועולא הא"ל איזהו דרך רחוקה כל שאינו יכול לכנוס
כל שעת שחיטה וה"ל שוחטין וזורקין על טמא שרץ ותירץ עולא דרך רחוקה לטהור ואין דרך רחוקה לטמא וכתבו תוס'
לם דרך רחוקה לטהור בתלי' כל שעת עלי' דרחמנא וחבל לעשות וא"ע דבקרא קרא גופא כתיב והאיש אשר הוא טהור
אלא כמו אפילו מרחיק טמא שרץ דכתיב טמא נפש ולא טמא שרץ עכ"ל · ולכאורה יש להקשות כקושי' תוס'
בלשון קרא איירי ביום השביעי ולהוי בלוחמי [illegible] לעשות דשוחטי' וזורקי' על ט"ש ואין לומר דא"פ ביום ההוא לא
דהסברא חשמנו היא דשוחטי' וזורקי' על ט"ש · אדרבא הסברא חשמנו הוא דאין שוחטין וזורקין על ט"ש מפני
קושית רב יהודה מ"ט דרך רחוקה בתלי' כקושי' דרחמנא וחבל לעשות דהם אינו יכול לכנוס כל שעת עשוי
דהיינו כל שעת שחיטה דבפשטות ה"ה כטמא שרץ ג"כ דבפשטות דאין שוחטין עליו · ולכן כתיב ביום ההוא ולהוי
בשוחטי' וזורקי' על ט"ש דקרא איירי ביום השביעי כל"ל דרך להירוץ עולא הע"כ נראה דפשיטא דבעינן דשוחטי' וזורקי'
מדכתיב טמא לנפש ולא טמא שרץ · ולפי' נראה דר' יוחנן לחודי' לא הי' רוצה הש"ס להביא · דרגלה קושיות
תוספות דלשון קרא איירי ביום השביעי ולהוי בלוחמי' וזורקי' על ט"ש ואין לומר דפשיטא דבעינן דשוחטי' וזורקי'
דסברא חשמנו היא · אדרבא עיקר קושיות רב יהודה הי' נראה לכאורה דאין שוחטין וזורקין על ט"ש
ואין לומר כתירוץ עולא דפשיטא דבעינן דשוחטי' וזורקי' מדכתיב טמא לנפש ולא טמא שרץ · ולכן ביום ההוא
[בפרט כמו שאמרו בספרי אחד לכתוב לדרוש הבין כיון דטמאי נפש שאלו לעשה הפסח להם הנה בלשון ששאלו כי יהי' טמא לנפש]
לכן נאמר הש"ס מדכתיב כי יהי' טמא לנפש ולא עסקינן בהו ג' שלו כנ"ל ואפ"ה נדחה · ועוד צריך הש"ס טעמי
בלשון איירי קרא ביום השביעי וכמ"ש רש"י מדכתיב טמא לנפש ולא טמא שרץ ומשו"ה לפיר דהלמא מסברא לך סברא זה
מדכתיב טמא לנפש ולא טמא שרץ שה דשוחטי' וזורקין עליהן לפיר הוכיח ר' יוחנן מדכתיב ולא יכלו לעשות כו'
ביום ההוא דאין שוחטי' וזורקי' מ"מ לה לי ביום ההוא דהא משו"א סופה דשוחטי' וזורקין כנ"ל
דכן זה על להקשות לעיל דף ס"ו נאמר הש"ס אזל א"ל כי יהי' טמא לנפש לנפש לה לי אלא להורות אפי' נדחה ואין
בכור נדחה ובוויא בטומאה נפש אבל בטומאת שרץ ושרצים אף בכור נדחה עי"ש ויש להקשות [illegible]

ולא זה ואף ~~[illegible]~~ העושה אם כן לנפש לפסול. דאי הוי רחוק ע' אע"פ דהוי טמא הוי משוגג בגליות [illegible] יהודה בטמא
דסי' לדרך רחוקה דכל שאינו יכול להגיע בשעת שחיטה אין לוחצין ומזני' עליו לכך פשיטא דרחוק [illegible] ו
להורות בפירוש עולא דרך רחוקה לטהור ואין דרך רחוקה לטמא ורש"י תוס' גם מפרשים טמא לנפש ולא טמא שרץ ושרץ
עיין ואין כאן מקומו להאריך. בלוב הדברים / אגב אורחין ברש"י ר"ה [illegible] תוספ'
בגיטין דף ס' אר"ל [illegible] פרשיות נאמרו ביום ש' טמאים וס' פרה ופסח ורש"י ס' טמאים [illegible] כי
יהיה טמא לנפש והעלה תוס' על פי רש"י לדברי' כדעת ר' יצחק לטהר ונדחה [illegible] תוספ'
ולראות [illegible] בדברי תוספות דהא [illegible] ר' יוסי הגלילי ור"ע [illegible] ר' יצחק כרבי
יוסי' לטהר. והוא בהעולם [illegible] דף [illegible] כאותו יום דהוקם המשכן ראשון
למעלה כפירוש והמשכן הוקם בא' בניסן [illegible] להוי חנוכת המשכן הרי [illegible] בח"י ניסן הי' אז ביום א'
ובפסחים [illegible] ונאמר הנ"ל פסח במדבר [illegible] במועדו אפילו [illegible] עלה הא [illegible] ניסן
הי' אז ביום א' אם עשו פסח הי' [illegible] וכתיב ויעשו בני ישראל הפסח במועדו [illegible] בפסח דוחה
שבת ואח"כ [illegible] במועדו. [illegible] אך [illegible] דף [illegible]
[illegible] כאן [illegible] ואחר [illegible] אך עלו [illegible] פסח [illegible] בע"ש דיבור
הירם [illegible] ואח"כ [illegible] דיבור הירם והוי הוראת לעה [illegible] לכך [illegible] במועדו. ולפי זה
לא עלה על ר"ע ור' הגלילי [illegible] כדעת ר' יצחק לטהר [illegible] פסח [illegible] ולא
היה [illegible] לטהר והוראת [illegible] ואח"כ [illegible] ר"ה [illegible] טמא
לנפש כדעת נאמרה [illegible] אם כדעת נאמר [illegible] פסח [illegible] ניסן [illegible] ור"ע
כדעת ר' יצחק לטהר אך נראה [illegible] תוספ' [illegible]
[illegible] מן [illegible] באוהלין [illegible] נטמאו [illegible]
[illegible] ולעשות פסח הוא [illegible] רחוקים [illegible]
[illegible] עיי"ש. ולפי זה לא עלה על ר"ע ור' הגלילי כדעת ר' יצחק לטהר [illegible]
[illegible] יצחק [illegible] לטהר [illegible] נטמאו [illegible] באוהלין [illegible] היה רחוק [illegible] וזה נכון לראות
[illegible] כתוספ' [illegible] דף [illegible] עיין [illegible]
כתוספ' [illegible] לטהר הי' [illegible] עיי"ש אם כן
[illegible] ר' יצחק [illegible] כדעת ר' יצחק לטהר ולא עלה [illegible] נטמאו [illegible] באוהלין
[illegible] ולא [illegible] לעשות ביום ההוא [illegible] ולא [illegible] לטהר [illegible] ואח"כ [illegible]
[illegible] באוהלין [illegible] ר"ע ור' יוסי הגלילי [illegible] לא עלה [illegible] כדעת
ר' יצחק לטהר [illegible] נטמאו [illegible] באוהלין ולא היה להם [illegible] לטהר [illegible] בניסן

דרל"א זה ואי' ~~[illegible]~~ משה אם כן לנפש למה לי. דאי הוי כתיב על איש כי יהי' טמא הוי אמינא בגליות ~~[illegible]~~
דסי' לדרך רחוקה דכל שאינו יכול להיות כל צרכו לחטאה אין לחטאין ונרגי' עליו לכך כתיב לנפש [illegible]
להורות כתיבה עולא דרך רחוקה טהור ואין דרך רחוקה טמא וכמ"ש תוס' גם מדכתיב טמא לנפש ולא טמא לרך [illegible]
עוד ואין כאן מקומו להאריך בזלוב הדברים / אגב אורחין דבקתי רא"ה ז"ל. [illegible]
בגיטין דף ס' א"ר לוי שמונה פרשיות נאמרו בו ביום פ' טמאים ופ' פרה ופי' רש"י פ' טמאים איש איש כי
יהיה טמא לנפש והקשו תוס' על פי' רש"י דרבינו כתב הי' יכולין לטהר ונראה הטה"ר לא [illegible]
ולראות זה ליישב דברי תוספות בהא דשיטין להקטן וכי פעלם מעיל ר' יוסי הגלילי. ור"ע גליות ר' יצחק כבר הי'
יכולין לטהר. והוא דהעולם שלין דאי' לכבר דף פ"ג עם עלה עשרה נשלו כאותם אם להונם המשכן ראשון
ולמעלה בהלכות והמשכן הוקם בא' בניסן דכתיב בא' לחדש הקים המשכן הרי מוכח דר"ח ניסן הי' אז ביום א'
ובפסחים ד' [illegible] דברים נאמר הש"ס פסח במדבר ולכתוב דכתיב כמועדו אפילו בשבת עלה הא מהרח ניסן
הי' אז ביום א' א"כ ערב פסח הי' בשבת וכתיב ויעשו בני ישראל הפסח במועדו ומשלא מוכח דפסח דוחה
שבת וא"כ למ"ה כמועדו. ומאי נ"מ אם אחה"כ כי פעמים רגלא פ' שית. אך לפסו"ל קושיין דף ל"ו דף [illegible]
היתה עיי"ש. וא"כ בע"פ ביקור היתה ואחר ירולה וולידה מליע ~~[illegible]~~ ואם כן אך עלו ישראל פסח במדבר ותירצו בעל"פ דיקור
לא עלה על ר"ע ור' הגלילי גוזו' כבר הי' יכולין לטהר בע"פ דהביקור הי' לפני פסח רק ב' או ג' ימים ולא אם
היה יכולי' עוד לטהר ולהזות עליהם שלישי ושביעי. ושמ"כ לגיטין רש"י בפרשה של איש איש כי יהי' טמא
לנפש כבר נאמרה בר"ח ניסן א"כ כבר נאמר עליהם לעשות פסח בר"ח ניסן הדבר קולא לדורותי' על ר"ע ור"י הג'
כבר הי' יכולין לטהר
אך נראה ליישב דלק"מ דבפשוטה דאף נו"ן הגלו תוספל להם ולמישאל
טלן מישאל ואלצפן לעשות פסח הוא הי' רחוקים מפרת ותירצו מפלר דהי' להם פרות ועינוניית דאיכל
ומי נמאים יורדין עמהם עיי"ש. ולפי זה לא עלה על ר"ע ור' הגלילי כבר הי' יכולין לטהר בע"פ בספיר' הן
דלא הי' יכולין לטבול כאותם פעם דהי' נושאין רבן על הגוחלין
לפי שום דוחק דבן תירצו בתוספל כפשוטן דף ל"ב אהא דאמרינן לא חזינן עיקר לפני פעם טומאה והעלו
בתוספות לא הוא שהות הרבה היה ולטהר ותירצו אפשר דלא היה להם אפר פרה ואחר עיי"ש א"כ הכא
גם נימא כך. ודמאי ר' יצחק לפירושו כבר הי' יכולין לטהר ולא עלה לומר אותו פעם דהי' נושאין רבן על הגוחלין
דר' יצחק עלא לי' דיוק דברא ולא יכלו לעשות ביום ההוא ביום ההוא לא יכלו לעשות אבל לטהר יכולי' לפני פרת ואח"כ קנג
בלא הי' אז עוסקין רבן על הגוחלין אבל ר"ע ור' יוסי הגלילי דלא סבירא להם דיוק זה לא עלה להו לגיטתם כבר
הי' יכולין לטהר בע"פ דהי' אז עוסקין רבן על הגוחלין ולא היה להם אפר לטהר ולכן נו"ן ויש תוספל בגיטין

ה   ודמה

ובזה אפשר ליישב ק' מהרל"א למ' ברתי' ר"ל ס' ויל' שמא להלן דה"ל לומר דאם לא [illegible] פסח [illegible]

כשר · ולפי הנ"ל ניחא דלפסו"ל תוספות שם בפסחים דאפשר הי' להם כלים [illegible] בנהרות

דביבלין דאין [illegible] ומעריכין [illegible] · ולפי זה אפשר דאותן שנטמאו הי' חוץ לחוץ כל כך שלא

הי' יכולין ליכנס לעזרה לשחוט ומי שאינו יכול להיות בעזרה לשחוט [illegible] דרך רחוקה ופטורין לעשות

פסח דשלוחי הוא כמו [illegible] עליו [illegible] ושחטו אחרים עליו הורצה [illegible] שהי' ט

שמאון הילכתי [illegible] · אלא אי לא שחטו [illegible] עליו פטור מכרת · ובזה סרה ק' מהרל"א מעל

דברי' תוס' הנ"ל

אשיב עוד בזה [illegible] דברי הרמב"ם [illegible] טבילה בטומאה [illegible] עליו [illegible]

[illegible] לרבנו [illegible] אם [illegible] עליהם [illegible] טבילה · ולא [illegible]

[illegible] ולחוץ [illegible] עליהם קודם טבילה ולא [illegible] עד [illegible] · והוא [illegible]

[illegible] פטורי [illegible] פרש [illegible]

[illegible] דרבני [illegible] טמאים [illegible]

[illegible] ולא יכלו [illegible] טמאי [illegible]

[illegible] ג' ימים לפני הפסח

[illegible] פסח [illegible]

[illegible] פסח [illegible]

פריך [illegible] קודם טבילה [illegible]

[illegible] ג' ימים לפני הפסח [illegible]

[illegible] פסח [illegible] פסח

[illegible] קודם טבילה [illegible] ג' ימים לפני

הפסח · [illegible] פסח [illegible]

קודם טבילה [illegible]

קודם טבילה אפילו · [illegible]

ג' ימים לפני הפסח [illegible] הרמב"ם [illegible] טבילה [illegible]

[illegible] פסח [illegible]

[illegible] הרמב"ם

[illegible]

במדרש רבה פ' נשא פ' י"ב ויהי ביום כלות משה וכו' איזה יום זה ר"ח ניסן שנאמר ויהי ב
בחדש הראשון בשנה השנית בא' לחדש הוקם המשכן וכו' ולז' ימי מלואים הי' משה מעמיד ה
המשכן ומפרקו וכו' ובכ"ג באדר התחילו ימי המלואים ובר"ח ניסן הוקם המשכן ולא פירקוהו · בב'
נשרף הפרה אדומה בשלישי הזה על הלוים ותחלת הזיה השני' הי' בשביעי הלוים לפני אהרן בעזרת
עזרה והי' טמאי מתים שזה הטמום ונלחם ביום השמיני תחלת הזיה וכו' עכ"ל · הדברים במדרש מבוארין
וכ' ו..וכו' דהנה איתא במדרשי פירוש אל הפסוק ויהי ביום השמיני להי' שמיני בניסן וכן גו' דאיתא ב
במדרש ולפי זה הא דכתיב ויהי בחדש הראשון בא' לחדש הוקם המשכן היינו התחלות הקמה ונגמר
כלות הקמה הי' בח' בניסן · והנה המדרש הזה חולק וס"ל דגמר הקמה הי' בר"ח ניסן · אך ו
ענין זה לזה מביא ראי' לדבריו שהוא בפלוגתי' תלוי · דפלוגתא דף פ"ז ע"ב גרסינן ת"ר עשר
עטרות נטלו באותו יום ראשון להוקם המשכן ראשון למעשה בראשית · והמשכן הוקם בא' בניסן ולפי דעת
המדרש הנ"ל · ע"כ שהרי דר"ח ניסן הי' אז ביום א' ואם כן דר"ח ניסן היה ביום א' א"כ
ערב פסח הי' בשבת · והנה לפי נוסחת המדרש הנ"ל דהזיה ראשונה מפרה אדומה ל
לא היתה אלא ביום השלישי. ואחר הקמת המשכן א"כ צריך לפרש דכלות הקמה הי' בר"ח נ
ניסן דאי כלות הקמה הי' בח' ניסן א"כ הזיה ראשונה הי' ביום שלישי אחר הקמת משכן הי'
בעשרה בניסן ויום השביעי הי' בו הגלוח תחלת הזיה הי' בערב פסח וערב פסח הי' אז
בשבת ואיך גלחו בשבת אלא וודאי דכלות הקמה הי' בר"ח ניסן והזיה הי' הראשונה ב
ביום השלישי · ונכון הוא

פסחים כ' הרי"ף סוף ע"פ [illegible] לשון דבעי לברוכי בתרי או השתא [illegible]
בבית' ד.ו.ה פט ואח"כ מברך לכל חד וחד בבית' ולת' איתפי' כסא דגיבולא ואמלי'
פסק נירך ומברך איהו ברכת המזון פט אבל הטור חולק וכתב וא"פ דאף כהמ"ז יכול להוציאם
כי היכי דברכת הלחם על הפת מוציא כיון שהוא חובה הנ"ל כהמ"ז כיון שאינו [illegible] פוסקות
ותנינן אחר וכהם ברכת המזון הרי חובה ע"ע . ולמאור עיין שם טוב על הטור שהאריך לכן לחלוק
על רב אלפס כל סייע לדבריו ובפרט בסברה זה שהאחרוני' הביאו על סברה זו דבות
וכ' [illegible] דאלפסי אזל לשיטתו וטור אזל לשיטתו . דבס' [illegible] כ' הרא"ש הטעם דאמרינן אין
מוציא חבירו עד שיאכל כזית דגן [illegible] או אכל כזית מוציא לאחרים אף שאכל [illegible]
הא אין דרבנן פוטר דאורייתא וכתב הרא"ש הטעם משום דהוי אעפ"י שלא אכל כלום דין
הוא לפטור אחרים משום דכל ישראל ערבים זה בזה וכל א' מחוייב להציל חבירו מידי עבירה
וכ"כ תוס' ורא"ש ג"כ כמ"ש שאלו גבי ינאי מלכא עיי"ש ולא [illegible] הרא"ש [illegible] הא
~~[illegible]~~ אבל ~~[illegible]~~ . עיי"ש ~~[illegible]~~ וכתבו באחרוני' סי' [illegible]
דלפי' לאכל כזית היינו מדרבנן
הבעל הבית נעשית חולק עם ולא ס"ל להך סברא דערבות [והיינו כמ"ש בחידושי בוודאי הך
סברה דערבות עם [illegible] היא כרש"ל [illegible] ק"ל דבירושלמי אמרי' [illegible] ודברי [illegible]
שאכל הוא מברך הוא [illegible] ולא [illegible] כמ"ש הרא"ש וזה כיוון] והנה השלחנות ה' בפרן
מי שהוא גם חייב [illegible] בין דאורייתא או דרבנן כ' בדעת הרי"ף דכזית או [illegible] חייב דאורייתא ו
לברך כהמ"ז וראיה מר' יוחנן דאמר להוציא י"א עד שיאכל כזית דגן וזה [illegible] הבעל הבית
דאפילו מאן דאכל שיעורא דרבנן פוטר למאן דאכל שיעורא דאורייתא דברי הבעל הם עיי"ש
ובזה שפיר עם הרי"ף עיי"ש — הרי להדי' מהרי"ף ג"כ לא ס"ל להך סברא דערבות הנ"ע . ו
ומהם שוא וודאי לדעת הרי"ף בס"ל דכזית הוא דאורייתא [illegible] ולא ס"ל להך סברא
דערבות דבין הוא לפטור אחרים כדי להציל מעבירה ע"ע . ואה"נ וודאי דאסור לברך כי
כהמ"ז להוציא אחרים בזה לו לברך ברכה לבטלה עבור אחרים ולכך [illegible] הרי"ף דברכת
איהו כרהמ"ז . אבל הטור אזל לשיטתו דפסק דכזית דרבנן ואפי' הכי מוציא לו שאכל
כדי לברכה משום ערבות דבין הוא אעפ"י שלא אכל אלא [illegible] לפטור אחרים להציל מן עבירה
[ועיין בטור סי' קצ"ז ובפר"ח] דין דבזה אכל כזית דרבנן ~~[illegible]~~ [illegible] ע"ש דהם אמרו
והם אמרו כיון דהוא רק מדרבנן וכל פסח לפטור הוא וא"א לו לאכל כזית עד דלא
לברך כהמ"ז משום ערבות ודברי טור נכונים /

[illegible]

ברלה לספרי הנ"ל ופ' **מצורע** רג"ה לפרק

בפסוק ב' דאור' רפ' תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן ויצא הכהן אל מחוץ למחנה
וראה והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע . כל המפרשים הרגישו מה דהפסוק' סותרין
דמ"ש ברישא אמר והובא אל הכהן שלפי שהצרוע עדיין בתוך המחנה ומביאין אותו אל הכהן ואח"כ
אמר ויצא הכהן מה שלפי שהכהן צריך לילך אל הצרוע שהוא מחוץ למחנה . וראיתי שפירשו כל
בדרך רחוק . ונ"ל לישב בדרך פשוט . דבתוספתא רפ"ק דנגעים תניא אם בהרת קודם לשער לבן טמא ושער לבן קודם
לבהרת טהור ספק טמא ור' יהושע אומר כהה מאי כהה אמר רבא כהה וטיהר תוספ' כהה ספק טמא הקשה ר"ת
מה דרבנן בטומאות אמאי לא אמרי' באוקמי' אחזקה ואומר ר"ת דבהא מיירי שנכנס לטומאה להי' כו' לחין או ירבה
קודם והי' מוחלט וקודם לנטהר נולד לו כי ספק ואחר לנטהר מן הראשון לא נולד קו אלא ספק זה ור' יהושע מטהר
אף בספק לנגע לטומאה ביום ז' מדרבנן לטהרו או לטמאו בפתח הכהנים כשהיה תחילה ע"ש אבל קושיא ב"ק
יש תירוץ כלל ר"ה באיזה אף שלא נכנס לטומאה עדיין ורבנן להכי מטמאים שלום בדרך הלוך להתלבן מחמת הנגע ע"ש
ור' יהושע מטהר משום הכהנים כשהיה תחילה . ולפ"ז נ"ל דר' יהושע דמטהר היינו דוקא כשלא נכנס לטומאה אבל כ
נכנס לטומאה ביום ז' חוץ טומאה מוחלט ר"ה לרבנן דטמא . וכרא דבפתח כשהיה תחילה אוקי' על מסתפק דהיינו כלא
נכנס לטומאה ע"ש . ונ"ל לפסוק' הלכה כר' יהושע עי' כתו"ט בנגעים פ"ד כאורך . וזו היא ביאור סוגיות ה
הפרלה והשלך הפסוקים הנ"ל דבפסוק תזריע מיירי לטהרו או לטמאו . והיינו להורות בפתח כשהיה תחילה ולכן כ
כספק שער לבן קודם או בהרת קודם ספיקו טהור . ורמז שלא תאמר דמיירי בנכנס לטומאה כבר ספיקו טהור לכן
אמר גאות תח' תורת המצורע . הרמב"ן דבה לאמרת דספיקו טהור היינו ביום טהרתו והובא אל הכהן . ר"ל שהוא הי'
עד עתה טהור והובא אל הכהן שהוא בא אצל הכהן לעד עתה הוא במחנה ובא אל הכהן וכיון דספיקו טהור אבל
אם הי' ספק ~~טמא~~ מוחלט והי' משולח חוץ לג' מחנות ועכשיו נולד לו ספק זה . שאז ויצא הכהן אל מחוץ למחנה להכהן
צריך לילך אל המצורע שהוא מחוץ למחנה . כיון דספיקו טמא ואינו נטהר עד כי נרפא נגע הצרעת מן הצרוע לגמרי . ואם
כלא נכנס לטומאה ונולד לו ספק זה טהור הוא אף שלא נרפא נגע הצרעת מן הצרוע כי ספיקו טהור . ונ"ל

בב"מ פ' הפועלים . קיימי' במתיבתא דרקיע אם ספק אם בהרת קודם או שער לבן קודם הקב"ה אומר טהור וכולהו
מתיבתא דרקיע אומרים טמא אמרי מאן נוכח רבה בר נחמני דאמר רבה בר נחמני יחידאה בנגעים ואהלות לבררו ל
שלח בתריה כו' כי הוי קא נייח נפשי' אמר טהור טהור . נפל פתקא מרקיעא ואמרה אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצתה נשמתך
בטהרה כו' ע"כ הגמ' . קווי עמודים נשחק על לאמר רבה טהור טהור ולאם בצדוקים כמאמר זה ע"ש " ונ"ל
ולכאורה הנ"ל עוכון כס"ה =

ושער לבן קודם בתוספתא גרסינן אמר רבא לא תימא ר' יהושע לא אזל כהה מגוה באיבא כלל אלא בזונא היכי באי מא חזק דמזונא
כנגדה אבל היכי דליכא חזק בדמונא אזל בתר חזקה דאוק דרבנן אם בהרת קודם כו' ספק טמא ר' יהושע אומר כ
כהה מאי כהה אמר רבא כהה וטיהר . כ' תוס' ונ"ל ר"ת גרס רבה דההיא דהלכה את הפועלים כמוכרא דרבה בר
נחמני ע"כ וכ"כ בנגעים רפ"ק יש ונ"ל משום דרבה גרס דב"מ הפועלים אמר מאן מוכח רבה בר נחמני ואמר טהור ע"כ תוס'
ונ"ל לרבנן

וגם לגירסתן בברייתא בבמתני׳ לפרשו רה״ לא נקט רבא אומר כריכו כלל רה״ ולא כריכו בפליטות לא גרסינן רבא כי (
לפי דבריהם הגרסה הוא שלא לגרוס רבא אלא רבה · ועוד איכא לעיוני על רה״ גופא מי הכניחו לחלוק רבא ואי ב
כלפי עובדא דהפועלים בפ״ק דב״מ לרבה רבה ושהר בלשא רבא נמי ס״ל בהנ״ר נמי אותה להך סוגי׳ ואמרינן מאי רבה
אמר רב יהודה רבה ושהר ושם ליכא לאוקמי [illegible] בין רבה לרבא ומוכרחים אנו לומר דרב יהודה נמי ס״ל רבה בשהור אם כן
בבמתני׳ נמי עשא הכי דרבא אית לי׳ דרבנן מי הכניחו לחלוק על הספרים וכן העלה כלות פנים מאירות חלק ג׳ (
בתשובה עי״ש באורך · ונ״ל ליישב הכל כפשט דקושי׳ עלה תוספות ג״כ כי בבמתני׳ ס״ט דרבנן בשטאין ולא נגיע ב
כרש חוגן והעלה המהרש״א וצ״ל לגירסתן ואי׳ קשיא הא כל ספק טומאה ברה״ מסוטה ילפינן לה לטמא ברה״ אף ב״ל חוגר
טהרה כפ״ש לעיל כלישנא וצ״ל כפ״ש תוספ׳ בריש [illegible] בנגעים דלא ילפינן מסוטה רק טומאות מגע ולא טומאות מראה׳ ע״ש
ואחר עיון נראה דלא עלה המהרש״א מידי · דגבה ~~[illegible]~~ ירוק בחוגרת טהרה לא שייך ברה״ וספיקו טמא וודאי · אפי׳
היכא דאיכא רוב ברה״ ספיקו טהור אף ברה״ ברוקא וחוגה [illegible] דגרסינן בנגעה בגל וה׳ ובבמתני׳ דף
י״ב תלויה בפ׳ דברים ושהן ה׳ מיניהם ונגע כא׳ שהן ואינו יודע באיזו נגע ספיקו טמא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי
ובנמצא הלך אחר הרוב · עי״ש ובואם היכא דאיכא רובא אף ברה״ שהני לטהר · ולפ״ז עלה תוספ׳ להפיר
ס״ט דרבנן בשטאים ואף דספק טומאה ברה״ ספיקו טמא מכל שיום נגעי׳ ארובא ברוב בני אדם הם טהורה
טומאות נגעים · ~~ואף~~ אף גם לא יצא עדיין מכלל רוב · ואע״ג דאחזוקי׳ והמאוהר בו היעות עליו מ״מ לא יצא מ
בגה מכלל רוב כמו במ״ש גבי בהמה לנמצא מים בבור ואי׳ אם הי׳ הבור נקיבו אז לא דאמרי׳ להם הפוסקי׳
דבורה מלום דאוני בבהמה בחזקת היתר וחזקת היתר גם היינו מטעם רוב הרוב כשרות לרוותהן וכ״כ
ר״ל בחולין דף ט׳ ובתשו׳ הקיר׳ להרשב״א דחזקת היתר היינו מכח רובא ובמקומות כלו׳ פני יהושע בחולין י״א ע״ש
ואע״ג דביעות גם דנים בבור נולד מחיים אפ״ה אמרינן דלא יצאה מכלל רוב כשרות ואוקמינן אותה ארובא ו
וכלירה עי״ש ~~[illegible]~~ וכן בעזרת התוספ׳ קיקיון לביטה הלך כמין נ׳ עי״ש · אך הנ״ב בדעתו׳ אוקמינן א
אותה אסור והוא טהור · וסברא זה ברורה לכל בפוסקים כ״ד בפרט בגבינה להב להתיר להפיך אף
ס״ט דרבנן בשטאי׳ ואוקמינן אחזקה מחמת רוב ומלבין הכא עי״ש · ולפ״ז לא עלה המהרש״א מידי ונ׳ תוס׳ לפיר היא
ודאי ליכא לומר דאוקמינן אותה כרש רוב · דבוא יצא מכלל רוב בני אדם דהא ספקה׳ סוחלט והי׳ וודאי טמא עד
עתה והא״צ חזקת טומאה וגם ספק טומאה דהוי להכי בטמאים דקנן [ובחידושי לבמתני׳ כליעתה״ה הנ״ל הופחתי
והיה להמציא דמיירי בנגע לטומאה וכו׳ יהושע לא פלא כלל אם לא טומאה ברובה הוא כל״ל בנגע כרש רוקא עי״ש בהוספה בקורה] —
לטומאה דבלא נגע לטומאה לשה ל׳ נגע דבלא״ה טמא דגרעינן דטהור הוא וכגלות תוספ׳ בנגעין מחזקת טהרה ו
והיינו כפ״ש לעיל דבנגע׳ כרש רוקא אלא כל״כ דקרא קאי בנגע לטומאה והכי מטהר ר׳ יהושע אף בנגע לטומאה הכתוב
ובגה טוכח דלא גרסינן רבא · דלעיל דף י״ב מוי ל׳ אמי׳ לרבה ומי אמר ר׳ יהושע הכי דאינה נאמנת ורמינהו
העידו ר׳ יהושע על אלמנה עיסה להיא כשירה לכהונה א״ל הכי השתא התם אשה שנאה בודקת ונישאת הכא אשה
שאינה בודקת והנהו א״צ רבא רי׳ יהושע בלא דגו אדה״ג לא בלא כו אלא אמר רבא של דרי׳ אבה״
ולא בלא

ברה"י אבל ברה"ר לא עליא הוה חד ספק הכא תרי ספיקי ע"ע כ"ל. והרי ברבה מתני' דנשאת קודם ונשאת ואח"כ כיון
ורבא מתני' אליבא דר"י לחלק בין ספק א' לספק ספיקא [ואף דבגמ' דילן הגירסא בתחילה ג"כ רבא אבל הגירסא דירן כל"ס
מוכח דגרסינן בתחילה רבה וכן מצאתי בתוס' ריטב"א לכתובות דגרס בתחילה רבה ואח"כ רבא עיין שם] // //
והנה הרשב"א בתשובה כתב דלר' יהושע ס"ס עדיף מרוב דהא ר' יהושע לגבי יוחסין פוסל בחד רוב ומכשיר בס"ס
הביאו האחרונים בסי' נ"ז וכתב הלינע עליו דלדידן [illegible] דס"ס ג"כ הוא ברוב [illegible] בס"ס עיין בפני יהושע בקו"א כתבו
באריכות בזה. ערכ"ם מוכח דלר' יהושע ס"ס עדיף מרוב. והנה הך דספק טומאה ברה"י ספקו טמא ושמא [illegible]
ולי' [illegible] חולין. ומבואר בטהרות [illegible] דאי כספק ספיקא טמא ברה"י. הביאו תוס' בפסחים [illegible] ובחולין
הקדים [illegible] הטעם דספק בחיבור הוא דאינה חוזר היתר ואפ"ה מטמאין וספק אפ"ה [illegible] חד ספיקא
וזה לי טומאה ע"ש. ואפ"ה לר' יהושע דס"ס עדיף מרוב. וס"ס ברה"י טמא ודאי. אם כן [illegible] דלא מהני רובא
ברה"י לר' יהושע וטמא ודאי. ובחידושי [illegible] [illegible] ובזה [illegible] ולפמ"ש [illegible] נראין
דקא באמת ודאי [illegible] וטהור והיינו אם נגע לטומאה ובמ"ש הנה' בנזיר דלא [illegible] וטמא א"ר יהודה הקרא [illegible]
בטהרה תחילה. ותמצא [illegible] דקרא איירי אף בנגע לטומאה [illegible] בנגע לטומאה טמא [illegible] ודאי בלא נגע
לטומאה. ואין לומר בנגע בלא לטומאה [illegible] קרא בלא [illegible] בטהור הוא [illegible] טהרה [illegible] לומר [illegible]
דהא [illegible] בספק טומאה ברה"י ספקו טמא אף בלא נגע לטומאה [illegible] ספק [illegible] בלא [illegible] טהור אף ברה"י [illegible] רוב
[illegible] לקמן. בזה [illegible] לר' יהושע ברה"י לא מהני רוב לר' יהושע וטמא [illegible] ברה"י [illegible] ודאי [illegible]
לטומאה לטהרו אבל בנגע לטומאה [illegible] וטמא [illegible] לטהר אף בנגע לטומאה. [illegible] לרבא בחולין [illegible]
ברה"י [illegible] ספק א' לס"ס ואח"כ מוכח בס"ס עדיף מרוב [illegible] [illegible] הרשב"א. וס"ס לא מהני ברה"י ואח"כ [illegible] ברוב לא
מהני ברה"י. אבל לרבה בחולין לר"י בין נשאת בקודם לנשאת [illegible] [illegible] לסברא [illegible] ברוב עדיף מס"ס
[illegible] לדידן ולר"ג. ואח"כ אף רוב מהני ברה"י ולפ"ז לא צריך קרא לטהרו בלא נגע לטומאה ובע"כ בקרא
[illegible] בנגע לטומאה. וכיון נראה [illegible] [illegible] [illegible] לא נרסינן רבא [illegible] מוכח בס"ד [illegible] [illegible]
בנזיר [illegible] ודאי [illegible] וטמא [illegible] וטהר והיינו אף בנגע לטומאה [illegible] בלא קרא ודאי לטהרו בלא
נגע לטומאה [illegible] [illegible] בטמא [illegible] בספק טומאה ברה"י טמא ודאי. ורוב לא מהני לטהר ברה"י [illegible] דר' יהושע
[illegible] דרבא אבל בנגע לטומאה [illegible] לגרוס רבה [illegible] לר"י ברוב עדיף מס"ס [illegible] לר"י אף
ברה"י ואח"כ [illegible] ודאי לטהרו אף בנגע לטומאה. [illegible] נפונים [illegible] לא נרסינן רבא [illegible]
והביאו [illegible] נסתפק בלא"ה [illegible] אמר [illegible] טהור וזה [illegible] [illegible] לשיטת [illegible]
[illegible] ברבנן ור"י איירי בנגע לטומאה. אבל התוס' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] איירי [illegible]
אף בלא נגע לטומאה והא רבנן [illegible] ולא [illegible] בדרך [illegible] [illegible] ור' יהושע
[illegible] בטהרה תחילה ע"ש ולפ"ז [illegible] ולפ"ז [illegible] לגרוס רבא [illegible] [illegible]
והנה תוס' [illegible] [illegible] רבא. [illegible] [illegible] [illegible] באיירי בנגע לטומאה
[illegible] לגרוס רבה [illegible] אבל לר"י [illegible] [illegible] בלא נגע לטומאה לא [illegible] לגרוס
רבה [illegible] רבא [illegible] היטב // //

או אי קשיא אמאי בעינן לשטת הר"ש מוכח לנקוט רבה · ולמה"ן ר"ת דפליגי בתם איירי בענין לטומאה כי הטה"לא וכו'
וכן בה"ג ספרא דגא הסוגיא מסברת ה"י דלר"ג חוצה בגופא צריך מחיצת משון ולא צריך חציצת הנגע מחיצת הטומאה וכו'
ולר"י אדרבא חציצת משון צריך מחיצת הגוף וחציצת טומאה לא צריך מחיצת הבגד השתא ספק טהור ובוחן הוא לומר דבספו ר
רבנן דספק טמא לא ס"ל ספק באה"ב הכ"ל אלא מחלוקת כשמש עכ"ל · והנה לפ"ז לע"ל ...ספק' מהר"לא בנגעים
באע"ג דספק טומאה כרה"י ספיקו טמא אפ"ה ק"ל תוספות לפי"ר הוא מ"ט דרבנן בטמאין נ"ג"ל כרש רופא וכה"ל לע"ל
ולפ"ז מוכח גם ק' מהר"לא הנ"ל דלימא כמה ספרת הסוגיא לתרוצם לתרץ באיירי בנגע לטומאה · ואת"ל מין בספק
ה"י טמא ומחלו עד עליו הרי · דא מלן רוב · ומין דלימא רוב' הברייתן ולא דספק טומאה כרה"י טמאי וגמאי ו
ור' יהושע מטהר דנעירת הבית לטהרו או לטמאו ספק · בטהרה תחלה · ולימא רב ספקת הסוגיא ולא מצא ה
הטה"לא מירי · אך קאמר ק' מהר"לא עוד בלימא לתרץ כנ"ל באה"ב · אלה איך אמר רבא לא תימא ר' יהושע לא אבל
קרש חציצת הגוף כלל שהיה בלימא חוצה במשנא אבל קרש חוצץ בגופא דתנן ר' יהושע אומר רבה וטיהר וכו' /
ומאי ראיה היא זו דהא ספק טומאה כרה"י טמא ור' יהושע מטהר ובע"כ דנעירת הבית הוא מלטהרו או לטמאו וכו'
וכיון דבלאו הכי צ"ל בנעירת הבית היא איך ניליף מזה דר"י אבל קרש ק' חציצת הגוף מן דחיבור הוא · ובע"כ צ"ל
דרבא ס"ל כסברת מהר"לא בנגעים דלא ליך כלל מין ספק טומאה כרה"י דלא · לפינן מסוטה רק טומאת נגע ולא טומאת
ראיה וכו' · ואת"ב הברא ק' מהר"לא לדוחקי' בה"ל ספרת הסוגיא · ובע"כ צ"ל ~~[illegible]~~ בדוחק של מהר"לא באלו מחלוקת
כשמש · אך צריך עיון על רבא גופה מי הכריחו לכך לומר דר' יהושע אבל קרש חציצת הנגע ודיוקין לדחוק
בשלש מחלוקת כשמש · יותר טוב הוי לו לומר ~~דלימא טמא כמ"ל לע"ל בספק טומאה כרה"י טמא~~ ולר' יהושע טהור
אלא בלימא ל' בטומאה חציצת הגוף בנעירת הבית היא ורו לא ... ולא ... מחלוקת כשמש
~~[illegible]~~ · אך נשאה אי נרסינן רבה ניחא דרבה לשטתו מוכח דלר' יהושע אבל קרש חציצת ה
הנגע · והוא דהנה בפועלים אמר רבה טהור טהור ומוכח בס"ל הלכה כר' יהושע [illegible] לנגעים [illegible] מזה ·
והנה בנגעים אחר פלוגתי דרבנן ור' יהושע הנ"ל רבי קאיל פרק ה' כולם מי שהיתה בו בהרת כגריס והסגירה כ
בסוף לשוע והרי היא כבלע ספק להיא היא ספק לאחרת כאה תחלתה טמא וכו' התנ"ט ~~[illegible]~~ לם
סוף ס"ה על פלוגתי דרבנן ור"י במוכח דהלכה כשבין בה"ל מחלוקת ואח"כ סתם דהיינו סתמא בריש פרק ה' הנ"ל
בהרת אין כשבין עכ"ל · ולפ"ז לרבה דפוסק הלכה כר"י דסיפין [illegible] האה הנ"ל מחלוקת ואח"כ סתם בפסתמא מלוך
דהלכה כשבין · ואך אי אמרינן דר' יהושע אבל קרש חציצת הנגע ניחא · דלפמ"ש לתרץ ר"ת באיירי בנגע ו
לטומאה ור"י מטהר אע"ג בנגע לטומאה ובוך זה עליו הוא כחציצת טומאה ודיוקין לומר דאוני בוך אחציצת ב
אלא היו בו סימן טומאה כנגע זו לכאן עליו ר"ל דעקורת הי' בו טומאת מחיה או מחיה ועליו ניל"ר בו טומאת
בהרת ולהכי אוני לר' יהושע אחציצת הנגע ומטהר · ולהכי כרס"פ ה' דהי' בו כפש בהרת כגריס ואפ"ה י' בו כבר.
נגע זה ולהכי אמרינן דספק הוא וטמא ווגאי · ניר כל זה אי אמרי' דטעמ' דר' יהושע גיהה וטיהר מלום ב
דאבל קרש חציצת הנגע ולהכי כרס"פ ה' דלימא חציצת הגוף סורה ר' יהושע בטמא אך אי אמרת דטעמ' דר'
יהושע דגיהה וטיהר בנעירת הבית לטהר בספיקות אף כל' חציצת הנגע מודה ק"ל לדוחקי' דסתמא דרס"פ ה'
הנ"ל ולהכי הוכחה רבה לומר דר' יהושע אבל קרש חציצת הנגע ובע"כ באלו מחלוקת כשמש · ניר כל זה תוכח
ודו"ק

ורבה בסוגיא הלכה כר"י במקוה מקולקלים באומר טהור טהור · אבל לגירסת בה"ג דלהכי משמע לה הל' ואה"נ ליכא

לפניכם רבא דהלכה כר"ל לע"ל מי הביאו לכך ולומר כר' יהושע אלא מה תיקר הענין ולעולם אלו מחלוקת בדרבה

אלא כע"כ בנקטינן רבה ורבה לשיטתו בפסק מקולקלים כר' יהושע הורסא לומר כן וזה כעור ונכון כפס"ד וכן הן בדרבה

תוס' בנקטינן רבה כו' · אין לו הבה"ג הוכחה לשיטת ר"ת בפסחים בסוגיא אילו בנגע לטומאה ולא דבה"ג ספקו הספק

וכ"ז בשלא מחלוקת כרבה · אבל לה' ר"י בנגע בטעמי' דרבנן בדרך לער לכן והתולין מחמת הנגע אין כאן ספק ה

הפוסק ע"כ בנגע בתוס' ובמס' הוא הישב ותמצא שלהתוס' אין כאן ספק הפוסק · ולהכי פסקו ברו"ח דווקא נגע

רבה ונגע // והנה באומר הרא"ש ורוב הפוסקים ס"ל דהלכה כרבנן בספק טמא וכו' הרמב"ם ז"ל הביאו המ"ש לק

וכ"ז ואע"ג דבה"ג ואמר טהור ואין שלא כבר כר"ל לע"ל לא קלוים היא וכ' ואמר רבה כי נתן טהור היה

בלער ספירתו אמר כן ע"כ"ז הכונה כון בלער ספירתו אמר כן ה"ז כאלו הי' קלוים כבר ואין בקלוים אחר

הורה כר' יהושע אמינא כאן דשייכין להחזיר (וזה טעם דאמר' לא קלוים היא כי לשום מאן סיכון לעוד נחזור הוא למחזיר)

זה הי' כוונת רבה

שקנין · והנה פלוגתן לשון בדרשה באומר טהור טהור הם · והנראה כפוסקים בלשון לשאר רבה על תשתי היינו מן

לטומאה

בנגע לטומאה ושם לא נגע לטומאה דבנגע השאלה הלוט כון גם לו חזקת טומאה ולא נגע גם בלשון אם

כיוא כון בדרך לער והתולין מחמת הנגע טמא או לא · ועל זה הלך רבה על תשובתו טהור טהור בטהור לא נגע

וטהור גם כנגע לטומאה · הכי אמר רבה טהור טהור · והיינו כר' יהושע · ולהכי הל' לתכן איך נפל הספק

רבה זה לספק כר"י · ובפרט בה"ג מחלוקת ואח"כ פסק והתוס' הל' דהלכה כרבנן · לכן אמר הל' כ

אמרו קלוים ספירתו ויצאו נפות

בפסחים אלא נפל בזה · אלא ליזהר לפתוח בטהרה כי אולי לא יצאו לעשות אז הי' מפול לתלמידיו ה

הלומד זה וכפסק וכן היטב כפס"ד

לשבת הגדול [illegible]

ברכות פ' אין עומדין וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי משום דוישחטו את הפר הביאו את הנער אל עלי א
אלא אמר להם עלי קראו כהן ליתי ולשחוט חזינהו שמואל דהוו מהדרי בתר כהן לשחוט אמר להו למה תהדרי
בתר כהן הא שחיטה בזר כשירה · אייתוהו לקמי' דעלי. אמר ליה מנא לך הא · אמר ל' מי כתיב ושחט הכהן · אלא ו
ושחט את בן הבקר והדר והקריבו הכהנים מקבלה ואילך מצות כהונה מכאן לשחיטה שכשרה בזר · אמר ל' מימר שפיר
קאמרת מיהו מורה הלכה בפני רבך את וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה · אתיא חנה וקא צווחא קמי' אני ה
האשה הנצבת עמכה בזה · אמר לה שבקי לי דאענשי' ובעינא רחמי ויהב לך רבא מיני' אמרה ל' אל הנער הזה
התפללתי · עכ"ל המאמר הנ"ל · והוא תמוה · דמה ל' לעלי לומר מימר שפיר קאמרת הל"ל לומר מיהו מורה ה
הלכה בפני רבך את וחייב מיתה ומה ל' אם שפיר קאמר או לא סוף סוף חייב מיתה להורה בפני רבו ,
ועוד קשה הא המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה בידי שמים · ולאיזה צורך אמר עלי שבקא ל' דאענשי' · מה צורך ל
לעלי לענשו הא המורה הלכה חייב מיתה ממילא בידי שמים ולא צריך עלי לענשו כי ממילא הוא נענש · גם יש לדקדק
מה הליצה חנה אני האשה הנצבת עמכה בזה · איך נמצל על ידי זה מעונש מורה הלכה לנתחייב מיתה בידי שמים
ולפום רהיטא יש ליישב ב' קושיות האחרונות בהמהרש"א כתב דשמואל לא הי' באותו פעם רק ב' שנים דמפרשים ויל
לם עד עולם דהיינו עולם של לוים נ' שנים וכל שנותיו לא היו רק נ"ב שנים עיי"ש · וידוע דלמעלה בדיני שמים אין ו
מענשין עד בן עשרים אבל פחות מבן כ' אין מענשין אותו · רק בדורות הראשונים הי' נענשין אף לה' או י"ג שנים
כפי' המפרשי' וצ"ב לדקדק בס' חיי שרה ובני ער ואונן עיי"ש כל חד לפום חורפי' · אבל [illegible] שנים כל
כהאי גוונא לא הי' נענש משמים · ועלי הי' סובר דהוא סבר [illegible] כדעת כהן יג' או יותר לכן אמר
כ[illegible] הי' סברו
[illegible] לחייב מיתה בידי שמים ממילא כיון להורה הלכה
בקטנותו
· ולכן אמרה חנה אני האשה הנצבת עמכה בזה להתפלל
ובה הי' לפני כ' שנים להיות נצבת להתפלל על בנים ועלי
על בנים ונעלב לה בזה הבן ואז אינו צריך כרת עונש בידי
שמים · ולכן נאמר עלי שבקא ל' דאענשי' · שאני אענש אותו וכ"ל [illegible] חכמים [illegible] ומענש בקטנות והיינו
כיון שראוי בו דעת גבורה אענש אותו ליסורין וכ"ל במלכים ב' [illegible] ויעל בית אל והוא עולה בדרך ו
ונערים קטנים יצאו מן העיר ויתקלסו בו ויאמרו לו עלה קרח עלה קרח ויפן אחריו ויראם ויקללם · ופי' ויראם ר
באלו [illegible] ויקללם [illegible]
ראה שאין בהם להחזיק מצוה ותורה וכיון [illegible] עבירה בו קללם וכן ברוח בסוטה פ' [illegible] עיי"ש · אף כ
כאן רצה עלי לענשו ולזה כן הליצה חנה כי אין אתה רשאי לענשו · באם אפשר עלה על דעתך שאין בו ו
להחזיק מצוה ותורה · זו לא הי' באל הנער הזה התפללתי ויתן ה' לי את שאלתי אשר שאלתי מעמו כי ו
[illegible] להתפלל שיהי' לה בן גדול בתורה והלוי' לה עלי ופי' הנביאים יתן ה' את שאלתך שלך חסד כ
כמו שיהי' לך בן שיהיה [illegible] גדול בתורה · ואם כן שיהי' גדול בתורה אין אתה רשאי לענשו ולכן ,
כן יש לומר דרך דרוש , ועדיין אינו מיושב המאמר ראשון [illegible] ומה לו לעלי להמשיך ולומר מימר
שפיר קאמרת · ונשאם [illegible] · [illegible] בשם הרב [illegible] ויצא להוא [illegible]
הנמצא [illegible]

[illegible]

דמנחות דף י"ח ע"ב פליגי רבנן ור"ש · דרבנן ס"ל יציקה ובלילה כשירה בזר לאשמועי' ויצק עלי' שמן ונתן עלי' לבונה
והביאה אל בני אהרן הכהן וקמץ מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשירה בזר ור' שמעון ס"ל ו
והביאה וי"ו מוסיף על ענין ראשון וסבר ר' שמעון וי"ו מוסיף על ענין ראשון אלא מעתה דכתיב ושחט את בן הבקר
והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם מקבלה ואילך מצות כהונה מלמד על שחיטה שכשירה בזר אי לר"ש וי"ו ו
מוסיף על ענין ראשון לשחיטה ה"נ בזר תהא פסולה לאו היינו דאמר קרא וסמך ושחט מה סמיכה בזרים
אף שחיטה בזרים עכ"ל · הרי דלרבנן דסברי יציקה ובלילה כשרים בזר בע"כ דלא אמרי' וי"ו מוסיף על ענין
ראשון · ורש"י בחומש פ' ויקרא כתב ואם מן הצאן וי"ו מוסיף על ענין ראשון עכ"ל · וגבי מנחה כתב רש"י
וקמץ ~~מאהרן~~ משם מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשירה בזר · וגם בתחילת ויקרא כ'
רש"י והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על שחיטה שכשירה בזר · וא"כ
מדרבנן ליתא לר' תנא · ולא מצאתי כלום מפורש למפרשי החומש והוא לכאורה תימה גדול

אמנם אחר עיון נמצא דיש לתרץ כדאיתא בזבחים דף ל"ב במתניתין דהשחיטה כשירה בזרים ובנשים ובעבדים
ופריך עלה בגמרא או אינו אלא בכהנים מה ת"ל אתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל ד
דבר המזבח יכול אף שחיטה כן ת"ל ושחט את בן הבקר והקריבו וכו' מקבלה ואילך מצות כהונה לימד על
השחיטה שכשירה בכל אדם ופרכו תוספות וז"ל ואם תאמר תיפוק לי' מהיקשא דסמיכה ושחיטה מה סמיכה
בזרים אף שחיטה בזרים כדפריך ר' שמעון במנחות דף י"ח ויש לומר דאי לאו דרשא דהכא הוי ממעטינן
לשחיטה מדכתיב תשמרו את כהונתכם במשמע אפילו שחיטה בכלל עכ"ל תוספות · ויש להבין
דבריהם מה הכל תחילה תיפוק לי' מהיקשא דשחיטה לסמיכה · דהא לא ס"ל היקש זה וכמ"ש תוספות גופא
בחגיגה דף ט"ז ע"ב דהך היקש לא הוי אלא לרבנן ובע"כ דרבותינו לטעמייהו דאמרינן וי"ו מוסיף על ענין ראשון
וכן ס"ל לש"ס דבריתא דמנחות דף י"ח ע"ב וכן נ"ל לתרץ א"כ בע"כ צריכין לתרוץ נמי דוסמך ושחט בשחיטה ש
שכשר בזר · כן נפ' לא תירצו כדי דהוי ממעטינן מתשמרו את כהונתכם לשחיטה · דא"כ השתא דכתיב לך
דרשא מן והקריבו ג"כ לא ידעינן בלאו יתורא ממעטינן מתשמרו כהונתכם לשחיטה דפסול בזר ומן והקריבו
לא ידעינן כלום דמה"ד וי"ו מוסיף על ענין ראשון וקאי כהן אף בשחיטה · ונ"ל לומר דכוונתם ב
דבריהם כך הוא דאי לאו הך דרשא הוי ממעטינן מתשמרו את כהונתכם דקאי כהן לכל דבר אבל
השתא דכתיב והקריבו בני אהרן את הכהנים את הדם הוי לימד וי"ו מוסיף על ענין ראשון וקאי
כהן אף בשחיטה דא"כ למה לי הכהנים גבי והקריבו והקריבו סתם והקריבו את הדם ומשו"ה ידעינן דקאי
כהן אף ~~בשחיטה~~ בהקרבה בו קבלת הדם, דכתיב תשמרו את כהונתכם ומשו"ה צריך הכהנים גבי והקריבו את הדם לו' דאתי לאורויי דווקא
דווקא בהקרבה בו קבלת הדם הוא דקאי כהן אבל בשחיטה לא קאי כהן וזו פשוט וברור · ולפ"ז דברי רש"י
בחומש נכונים אף דס"ל גבי ואם מן הצאן וי"ו מוסיף על ענין ראשון מ"מ מוכח גבי והקריבו דלא א
אמרי' וי"ו מוסיף וכן גבי יציקה ובלילה דא"כ למה לי הכהנים · גבי והקריבו וכן למה לי הכהן גבי וקמץ

הא

הא מילתא ידעינן דבעי כהן מדכתיב תשמרו כהונתכם לכל דבר · ובע״כ להורות דמקבלה ואילך מצות כהונה דהוא אל כל
לשחיטה הנזכר לו כשר [קדשים] בזר ומן בכתיבה להורות דמקבלה ואילך דהוא מצות כהונה אבל בשחיטה וכו׳ כשר בזרים ·
אבל בכהונות [illegible] יש שולה לפי׳ ר׳ שמעון דפליג בשחיטה וכו׳ מכשר דבעי כהן וס״ד ז״ו מוסיף ועלה [illegible] הכן
גמ׳ וכן הא מדכתיב תשמרו כהונתכם ידעינן דבעי כהן אף בשחיטה וכו׳ ובע״כ דר׳ שמעון לא ס״ל הכי דהא
דתשמרו כהונתכם ועלה הלכ׳ לפי׳ נמצא ז״ו מוסיף והתם לשחיטה פסול בזר ודפליג הלכ׳ ומכן היינו דסמך ולהט״א
אבל דבעינן דנ״ל כהן דר׳ שמעון דסבר לגרוע דתשמרו כהונתכם לא צריכין להיינו דסמך ולהט״א ואב״ד דברי
ר׳ [illegible] ובכיוצא [illegible] ונראה לפרש בזר אשר אמרי׳ מדכתיב
[illegible] הכהנים את הדם מדבעי מקבלה ואילך מצות כהונה ונתנו בני אהרן [הכהנים] אש על המזבח [illegible] למעוטי הפסול ונראה
דבי אצטריך [illegible] דלאו עבודה דמעכבי כפרה היא לא תיבעי כהונה קמ״ל דבעי כהונה אלא מהכא דכתיב
וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים מדבעי מקבלה ואילך מצות כהונה ועריכה [illegible] ונתנו אש
דהיינו כהונה אע״ג דלא מעכבי כפרה לא אצטריך למיכתב כהונה בעריכה [illegible] ואע״ג דלא מעכבא ועריכה
למעוטי [illegible] בהפסול ונראה לא בעי כהונה גם היא נדרשת [illegible] (ונדרש [illegible] הוא נדרשת [illegible]) · והכא ב
[illegible] אמרו לא נתנו בני אהרן אלא על טהרה הלכך [illegible] ונתנו בני אהרן הכהנים אש על ה
המזבח אע״פ שאש יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט · ואע״ג דכתיב קרא בהקריבם אש זרה אשר לא צוה אש
[illegible] אש זרה אשר לא היה [illegible] ואע״ג דבעינן עליו [illegible]
[illegible] דהפסול בהמסוק [illegible] ונתנו בני אהרן אש על המזבח [illegible]
[illegible] אם אין אש יורד מן השמים אז ונתנו בני אהרן אש על המזבח [illegible] שלא ירד אש מן
השמים והתורה לא סמכה על הנס · והנה [illegible] בשחיטה כשירה בזר מדכתיב תשמרו את כהונתכם ואע״פ
והקריבו בני אהרן הכהנים [illegible] ובע״כ להורות בשחיטה כשירה בזר · אך עלה דלא לעולם לשחיטה פסול בזר ויתורא
דהכהנים [illegible] והקריבו [illegible] להורות בהפסול ונראה כשר בזר (דהכא [illegible] לשחיטה דאינו מעכב כפרה) והא דכתיב
וערכו בני אהרן הכהנים אש להורות אע״ג דלא מעכב כפרה צריך כהן · והא דכתיב ונתנו בני אהרן הכהנים · אש ו
[illegible] אע״ג דירד אש מן השמים [illegible] מצוה [illegible] להביא מן ההדיוט דהא [illegible] עולה [illegible]
[illegible] להקטיר החלבים והאימורים [illegible] מצוה [illegible] להביא מן ההדיוט אפילו הכי צריך כהן אם [illegible] מן ה
ההדיוט · [illegible] כתיב וערכו בני אהרן הכהנים · הא דנתנו בני אהרן הכהנים אש [illegible] דאע״ג דלא מעכב כפרה צריך
כהן אבל אם ירד אש מן השמים [illegible] צריך להביא מן ההדיוט [illegible] מצוה להביא [illegible] מסיון [illegible]
[illegible] כהן להני [illegible] וערכו [illegible] להורות אע״ג דלא מעכב כפרה [illegible] צריך כהן ואב״ד ונתנו [illegible] להורות דצריך
כהן [illegible] מצוה [illegible] כיון [illegible] אש מן השמים · [illegible] ועריכה [illegible] נתחין א
אע״ג דלא מעכב כפרה [illegible] העריכה לא [illegible] מצות הקטרה על המזבח אבל [illegible] אש
[illegible] מצות הקטרה [illegible] אש [illegible] ההדיוט [illegible] ונתנו [illegible] · ואב״ד [illegible]
[illegible] על שחיטה [illegible] כשר [illegible] לשחיטה [illegible] כהן · [illegible] עם בני אהרן [illegible]

דפסין ונתנו בה"א הכהנים איירי בכל ענין אף בידי אש מן לכים . ולא הוי בכלל מורה הלכה דהא הפסין לא חזין ולאוסרם לי
בכל ענין לשין דבן . וכן מ"ש בהל"א להבדיל לעיל דמהות תורה אלון בפסין ולומר דאיירי בזונא אם אין לשלים לם ופנ"ל
וזה בהלא פלוטא . ולכן [illegible] כיון אומר למעל לחוטה בלירה כגר מגלה ואילך מדות [illegible] מרנכם והקריבו ומש
ולכן אמר על. מוזר לפיר גם אסורה בלחוטה א"ב דבן . ואח"כ לשיטתך בלפור נאסרת בלחוטה א"ב דבן [illegible] וגה
נלמד מן והקריבו בה"א הכהנים . ~~ואח"כ לשין ונתנו לגופ' [illegible] בלא [illegible] לשין דבן~~ ועלה בלמא . והקשה
אתה להורות על הפלט ונתנה בכלי שרת ורפ"ב לעיל ובעז"ב בזה למיגן כהנים ונתנו בני אהרן סתם וערכו בני אהרן
כמו לאמר אבי בוואה כנ"ל . ועלה בהא ונתנו לשין להורות אף בידי אש מן לכים באיגנ בן מדה בעולא להביא מן
הבוש דאפה לשין דבן . ומ"מ צ"ל דהא ונתנו בה"א הכהנים מל לא איירי . כלל מה אום יהא אש מן לכים . כן
באיירי [illegible] אף מן לכים . ואח"כ בני אהרן בהורו דאפה לשין להביא מן הבוש אחרי כן כל. ראוי
כלל ואח"כ [illegible] להורו הלכה בפני רבן ולכן [illegible] ואח"כ [illegible] הלכה בפני רבו חייב מיתה ולכן גם [illegible] חייב
מיתה . וזה לדיין על. מוזר לפיר נאסרת . כיון בלפיר נאסרת אח"כ לפיר מ"מ בני אהרן [illegible]
להורו הלכה ואח"כ גם [illegible] שהורה הלכה חייב מיתה . ודו"ק

רעפ"ד נראה להבין [illegible] ביומא דף [illegible] על הפלט ונתנה לכלי כגר [illegible] אמר רב לוי בר [illegible] אלפרי
לפרי' ואמי בהוו מספר ל. לפרי' ולחם לחוטה כגר בלירה [illegible] מרנכם תלמוד את הכוונתם אפילו
לחוטה תמכי כבן [illegible] ולחם את כן הכהן והקריבו הכהנים מגלה ואילך מדות [illegible] . ומסך ידו ולחם ל
ומר על לחוטה בלירה כגר מרבי מגלה ואילך מדות [illegible] ונתנו בני אהרן הכהנים אש על המזבח לזה ל.
אלא למעוט הפלט ונתנה . עכ"ל . והנה יש לתמוה דמדברייתא התחיל הלימוד מן והקריבו . וסיים בקושיא
דוסמך ולחם לזה ל. תני למודים . וראיתי להחם הח"מ איינן ליטע ג"ל בקונטרס למסכת קמא נמא הרגיל
בזה . וגם יש לדייק הלשון דאמרי' מספר ל. לפרי' . מה הסברה הי' לשיך לכל זה עד כי יאמר עליו אוספת
לפרי' . ועפ"י הנ"ל נשאר ליישב כמ"ש . דלעיל הקשתי קושית התוס' בזבחים להגיד לא"ב והקריבו תיפוק ליה
מקושיא דוסמך ולחם . וכוונתי דקושיהם כיון דבעז"ב דיליף לקרא דוסמך ולחם באח"כ נלה קושי' גם' נמצא וזו מוסיף
של ונעשה נחשב לעיל מזה בכוונת התוספות עיי"ש . ולפאורה יש ליישב קושי' תוספות . כי באמת תירץ תוספ'
הנ"ל דהא בתלמוד את הכוונתם מעט גם בלחוטה ונפתור להקושיא דוסמך ולחם . גם דוחק גדול לסתור הכל
על ראוי' מוכרחת . ולכן נ' ליישב קושי' תוספות קמא . דהנה במנחות דף [illegible] דבמתכן הש"ס הקושיא ד
דוסמך ולחם מעלה הש"ס אי מה סמיכה בבעלים אף לחוטה בבעלים ומתכן הש"ס עד אי"ב [illegible] כפר אליום ה
הכיפורים ולחם את פר החטאת אשר לו מכלל דבעלמא לא בעינן בעלים . והנה תירוץ זה לאו בספרא
עניני כ"ש התוס' לם דצריך לומר לפי זה בלחוטה פרו פסולה כגר . וזו לחיא להלכה דקי"ל ביומא
דף מ"ג בלחוטה פרו בלירה כגר וכן פסק הרמב"ם ע"ש . ואח"כ נפרש תירוץ הש"ס . ולפ"ז מאחר
קושיות התוספות באמי הוי מיתה כן היעלה דסמך ולחם הוי אפילו בקושיות הנפרא מה סמיכה בבעלים אף

שחיטה בבעלים ולכן סיים לן קרא דהקריבו ב"א הכהנים · ונ"ל דה"ה הכהנים גבי והקריבו או להורות דגבי הקרבה גופי' קיימין
כהן · זה יתיישב שפיר מה שכתב תלמוד כהונתכם לא מיירי דקיימין כהן בכל הפרק · וליכא לומר דוי"ו מוסיף ולהורות ד
דגם כהן אינו כשר לשחיטה ולאפוקי מהיכא דסמך ושחט · זה ליתא דלא מצינן להוציא קרא' היכי דאיצטריך לאוקמי' היתר
לכתחלה כמו הכא דאיצטריך לאוקמי' דלהורות אתא דמקבלה ואילך מצות כהונה · והיכא דסמך ושחט אתי ל
והי' תני דשחיטה כשרה בזר והכהנים גבי והקריבו אתא להורות דמקבלה ואילך הקפידה התורה על הקריבה ו
והזאה ליה' כהן אבל לשחיטה לא הקפידה התורה ולכ"ע כשר אף שלא בבעלים · וכיון זה כתבו תוס' בחגיגה
דף י"ג ע"ב דלא מצינן בהיכא דסמך ושחט מה סמיכה פסול בעלים אף שחיטה פסול בעלים שלום בעלים מרבינן מגברא.
שהקריבו מקבלה ואילך מצות כהונה למעוטי פסולי' דקודם קבלה דהיינו שחיטה כשר בכל אף בעלים ע"ש · אם כן ה
הכא נמי מקבלה ואילך מצוה בכהנים אבל לשחיטה כשר הכל אף שלא בבעלים · וליכא לומר דהכהנים אתי
להורות דשחיטה כשרה בזרים · זה כבר ידעינן מהיכא דסמך ושחט דשחיטה כשרה בזרים · ועיי' מ"מ דמרחן
ק' תוספות הנ"ל · וקצת מרחן ג"כ הקושיא כיוצא הנ"ל להתחלה · דהקושיא צריך לתרווייהו · דאי הוי מייתי
הקושיא ליסוד של והקריבו לחודי' · הוי אמינא וי"ו מוסיף על ענין ראשון ובעי גם לשחיטה כהן · ולכ"ל להורות
דה"א הכהנים גבי והקריבו הא שפיר יתיישב דבעי כהן מדכתיב תלמוד כהונתכם · ל"ל דהוי אמינא להיכא דסמך
ושחט דבזר נמי לא כתיבה הכהנים להורות דגם לשחיטה בעי כהן · ~~[illegible]~~ ולאפוקי מהיכא דסמך ושחט דלאו
היכא נמי הוא (כמ"ש תוס' בחגיגה דף י"ג) ולכן מייתי הקושיא להיכא דסמך ושחט להורות ~~[illegible]~~ דהיכא נמי
הוא דשחיטה כשרה בזר · ובלא היכא לחוד לא סגי' דהוי אמינא מה סמיכה בבעלים אף שחיטה בבעלים ולכן צריך ג"כ
להא דוהקריבו הכהנים דמינ' עורה דלא צריך בעלים · # — וכזה תרוייהו ג"כ אסקיר לקו' ·

דהנה כתבו דף י"ג נאמר ר"ע מנין דצריך בקבלה דם כהן כשר ובכלי שרת דהיינו בני הכהנים נאמר כאן והקריבו
בני אהרן ונאמר להלן אלה בני אהרן הכהנים המשוחים מה להלן כהן כשר ובכלי שרת אף כאן כו' · ולפי
נפרש זה להתגבע לעיל בסוכה מן והקריבו בני אהרן הכהנים מקבלה ואילך דהוא מצות כהונה אבל לשחיטה כשר גם
דהא צריך הכהנים לעבודה · ותוס' כתבו דף י"ג הרבה כזה ותירצו מדרשה למעט ... ע"ש · ולכאור' נראה
דכן למעי' ... דלא כתיב הכהנים גבי שחיטה ונ"ל לשם הנ"ל · ל"ל דלא בעי כהן לשחיטה · אך זה לא' הפסל
לעיל דלא אמרי' וי"ו מוסיף על ענין ראשון דהוי כתיב כהן לשחיטה · ולכן צריך לומר דסך עורה מהכא
בני אהרן דלא ה"א צ"ל לומר מן והקריבו הכהנים את הדם ולמה לי בני אהרן אלא להורות כהן בקבלה ד
בעי בני אהרן אבל לשחיטה כשר אף שלא בבני אהרן דהיינו זרים · וכן משמע להדי' בתוספו' כיוצא בזה ד"ה
כבה"ל ולכאור' קשה על אומרי בזה דהפסול ונתינה כשר בזר · ... דלא אמרי' ... ונראה בני א
אהרן הכהנים אף על המזבח · ... לומר למעט שחיטה דלא בעי כהן · דאך ... והקריבו בני אהרן למעט
שחיטה · ... ולומר ... שחיטה בעי כהן מדכתיב תלמוד כהונתכם לא ... · דהוי אמינא ... דכתיב
בשלמא הדם הכהנים ... דבעי כהן כשר וכלי שרת ... וי"ו מוסיף על ענין ראשון ... לשחיטה בעי כהן כשר
וכלי שרת ולכן צריך בני אהרן למעט מן שחיטה דלא אמרינן וי"ו מוסיף ולא בעי כהן כשר וכלי שרת · אבל
ממ"ש סוף ...

מכל מקום כהן נמי הוא בעי מדכתיב תלמוד כהונתכם . ולכן כתבו ונראה מה שהקשה הרמב"ן על הסברא להורות דווקא כ
כאן בעי כהן אהרן אפילו לשחיטה לא בעי כהן כלל ולכך אלא כשר . ואם אין לנו ליסוד על הפסוק ונראה לפסול זר ,
רק לפסול לעיל בדבר היוצא בספק ולאו מינו מספקא בעלמא רק הוי היכא נזיר . ומכהנים' בשחיטה כשר זר 1
ואם ונראה בא הרבנים מיותר ובע"כ למעט הפסול ונראה דלא בעי כהן כלל . וזה אומר הלכ' אמרי' אסברא לה .
לכו' הכוונה באסברא לכו' פירוש על הסוגיות דבעא לה לימודים והנראה ונם היוצא בספק ולאו מלום בשחיק 3
לחשוויה ולפסול לעיל . ואם מוכח בספק ולאו היכא בעלמא היא ולפי' מינ' בשחיטה כשרה זר . ואם עלמא לשה 1
ונראה כו' ובע"כ למעט הפסול ונראה . לכ"ה הוי אמרי' דונראה אתי למעט לשחיטה ולפסול לעיל אלא הלכתא דמוכח
מהיוצא הכל לפיכך מיותר ונראה ומע"כ להורות למעט הפסול ונראה דלא בעי כהן והעיקר היטב //

בחולין דף י"ז יתיב רבי ואמר מנין לשחיטה שהיא בכלים שנאמר ויקח את המאכלת לשחוט א"ל רב לר' חייא ו
מאי נאמר א"ל ווי דכתיב אמופתי' נאמר . והא נמצא נאמר . נמצא גרינותי' דאברהם נ"ע עכ"ל ,
המאמר הזה פלא . מי דיבר כלום ומן ווי עד אלפים לו על זה ווי דכתיב אמופתי' . ונראה לומר כס"ד
דקמיפלגו בדף כלום עכ"ל . ולכך הלכ' קנבלים בעינן בשחיטה כלי מדכתיב ויקח את המאכלת לשחוט את בנו והתמעולה
הוי דכתיב ויעלהו לעולה תחת בנו וכתבו תוספ' ונ"ל הלכתא בחולין דהכא לענין קנבלים שעינם כלי ותניא ב
דמס' בחולין מוקמינן לה לענין חולין דבעי' שחיטה בכלים ואומר דקעיתם בקרא ודאי בקנבלים כתיב אלא דגמרינן
קדשים מחולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט העולה אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקנבלים כ
כלאים עבודות דבעי' כלי שרת ומדכתיב ויקח המאכלת דבר חולין ולא כתיב ויכן דמיירי חולין בחולין וכלי קנבלים
לבחוי הכי דלענין זה להביא עוד דבר חולין ולא ספק על זה ליכא דבר ונראה מחובר ליה וומר גריגותי' דאברהם נ"ע הכא לא ליך 1
נ"ע . אבל מאכלת שהוכר לה . ולא לאלמינן בעולה טעונה כלי עכ"ל תוספות . והנכון קושיות .
ולפינן דגלות הדם שאינם כלי מדכתיב ויקח באמנות עכ"ל . והנה לפס' לעיל באמרינן ווי מוסיף
על ענין ראשון . ולפי' אי אמרינן כוונתיה ווי מוסיף על ענין ראשון מצינן למילף לפיר דבעי' בשחיטה
כלי דווי מוסיף מה קנבלים נמי טעון כלי אף בשחיטה בעי כלי . ולפי' זה לא צריך הו לכרות המאכלת ב
דבכר ידעינן דבעי' כלי בשחיטה . ולפ"ז א"ל דבעינן על ויקח דגריגותי' דאברהם נ"ע מכל מקום מוכח
ווי דוכתיבו כס"ד אלא כע"כ להכי כתיב מאכלת ולא כתיב מחתך דילפי להורות קנבלים דטעונים כלי גם סבר ידעינן
כתיב המחתך דבוי אמונה ~~ולה עוברת~~ להוא מחתך כלי ולא ושמין מחובר ויקח עוד והוא גב' כלי ולכן
אלמינן מאכלת דהוא דבר חולין . ולפ"ז יש לומר דבעי' הי' סבירא ל' כן ולכן א"ל בירע ליה לבחות גריגותי' ד
דאברהם נ"ע מכל מקום עיקר הוכחתו מדכתיב מאכלת . דלהורות דבעי' קנבלים כלי סבר ידעינן ווי דוכתיבו
דבמופתי' . ולכן אמר ווי דכתיב אמופתי' כלומר דלא אמרינן כלל ווי דוכתיבו דמוסיף על ענין ראשון
ולפס' לעיל כאשיכתבו מזה ואם א"צ צריך מאכלת ולנפשה להורות דקנבלים טעונים כלי בשחיטה
ואם לפיר

רל

ואת"כ לפי' הנ"ל קשיא גרעות' באוקימתא נ"ל ולעולם דלא מעי' כלחיטה תלוי ודו"ק ״

בחגיגה דף ט"ז ע"ב דבר אל בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות · וכתבו תוספות וז"ל
אם כלחיטה ליכא לשום איסור שאין מזה טעמי' הא"נ דסמיך טפי להקרבה מסמיכה דכיון על הספולין סומכין כ
עליו לאחוטה וכן ליכא לאיסור' לחוטה בקדשים דהוי' דסמיכה דכהיא הינך לא הוי אלא דרבנן עכ"ל תוספות ·
תמיהות דבריהם צריך ביאור דכתבו דסומכין עליו לאחוטה · וכיון על הספולין לא אסרינן רק שהקרבה ואילך מצות כהונה
ועוד הקרבה מדם מ"ב רק וכל אינך כשר אבל בקדשים דסמיכין אסור להוציא דוסמך ולחש ופסול בקדשים · ואפילו ליפול
דנשים כיון דכתיב והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם והך בני אהרן הוא מותם וביה"כ דדרשינן בני אהרן ולא בנות א
אהרן וכן כ' המזרחי עיי"ש · ואת"כ כיון דדרשינן שהקרבה ואילך מצות כהונה ומקודם הקרבה כשר כשר בן דרשינן ג"כ
שהקרבה ואילך בני אהרן ולא בנות אהרן ומקודם הקרבה כשר אף בבנות אהרן אך נ"ל תוס' אח"כ דהיא ה
היתרא לא הוי אלא דרבנן · וצ"ע שי השיחה לזה וכמנחות דף [illegible] על [illegible] זה דמבעי' לחוטה בקדשים מהני
רחמנא כפר על יום הכפורים ולחש את פר החטאת אשר לו מכלל דבעלמא לא בעינן בעלים · וראיתי להרב ר"מ
אייזנשטט ז"ל בהגהותיו לחי' [illegible] הנ"ל [illegible] ולא תירץ כלום · ועוד יש להבין דקיימא לן [illegible] ג"כ בתוספות
סבואים דר' יהודה דרש וי"ו מוסיף על ענין ראשון · ואת"כ לדידיה לר' יהודה מנ"ל דלחוטה כשר בזר והקריב
לא מרבה עלים דהנ"ל וי"ו מוסיף [illegible] דדרשינן [illegible] ולחש בלחוט' כשירה בזר · ואת"כ מרבה ג
בר' יהודה ס"ל דהוי היתר נשים והך דהכא דאין בנות ישראל סומכות הוא ר' יהודה ומן סבואים כרשה הא
דף [illegible] ליה בכריתות דכבי' ר' יהודה עיי"ש · ואיך כתבו תוס' דהיא היתרא לא הוי אלא דרבנן
אבל לפי"ז ליכא בכוונת תוס' סוברים ניחא דדרשינן [illegible] דר' שמעון [illegible] אות [illegible]
דבר אח"כ [illegible] ואם וי"ו מוסיף באמ"כ לזה לו והקריבו עיי"ש בדבורים · אבל עדיין קשה לזה לא תירץ
תוס' תירוץ השם [illegible] צריך כפר על יום הכפורים [illegible] דלא בעינן בעלים · והי' נראה בך בידוע
דר' יהודה ס"ל [illegible] עיי"ש · והך דהכא הוא ר' יהודה אם כן
[illegible] צריך כפר על יה"כ ולחש את פר החטאת אשר לו · מכלל דבעלמא לא בעינן בעלים
[illegible] ולחש [illegible] בעלים [illegible] רחמנא עוד [illegible] דין זה בספר יה"כ [illegible] בעלים ואת"כ ה"ז
[illegible] ור' יהודה ס"ל [illegible] · ולכן [illegible] תוספות [illegible] דהך היתרא לא הוי אלא דרבנן ·
או שאם לומר בידוע דהיינו לא [illegible] אם לא דברים נאמרים בפסוק א' או כעלה הינך א' להקירון
אבל אם שני דברים נאמרים שני פסוקים כל א' בפסוק בפני עצמו לא הוי הינך רק [illegible] סמוכים · וידוע ד
דר' יהודה לא דריש כלל סמוכים רק במשנה תורה · [illegible] והך הכא דוסמך ולחש איבא בפסוק א' רק בשני פ
פסוקים · וה"ז סומך ור' יהודה לא דריש כלל סמוכין · כנ"ל בכוונתם · ותירוץ ראשון לפע"ד עיקר בכוונתם ·

יב

לפ' בא ולדבר הגעל' לפסח

במכילתא פ' בא ומנין למברכין על המזון [illegible] ואכלת ושבעת וברכת [illegible] ראשון שם לא יאכל חמץ
להתיר את הנאתו כאוכל או אינו אלא לאסרו בהנאה כשהוא אומר לא תאכל עליו חמץ [illegible]
לאסור בהנאה · הא מה ת"ל לא יאכל חמץ להתיר את הנאתו כאוכל · עכ"ל המכילתא · [illegible]
הדברי · נ"ל [illegible] אמרינן [illegible] גבי חמץ [illegible] ונ"ל אם חמץ הוא [illegible] היא
אין [illegible] בפסח [illegible] אין אדם [illegible] לחם עוני אשר [illegible] לאו לחם עוני
הוא שלא אם חמץ הוא [illegible] אכילה כתיב [illegible] להתיר הנאתו · [illegible] תוס'
עכ"ל [illegible] אכילה כתיב [illegible] דהוא אסור בהנאה [illegible] הנאת חמץ [illegible] שלא [illegible]
ובפסחים [illegible] ר"א עכ"ל [illegible] תוספות ורבי אבהו דס"ל כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל א'
איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע אם כן יהא [illegible] מחמץ בפסח [illegible] כי כל אוכל חמץ
ונכרתה ואומר ר"י דלא יאכל ולא תאכל [illegible] ולא תאכלו אלא כי כל אוכל [illegible] לא תאכלו · עכ"ל ·
[illegible] תוס' דלא [illegible] דהנאת חמץ [illegible] להתיר הנאתו
[illegible] ואין [illegible] · [illegible] ר' אבהו דאכילה [illegible] הנאה במשמע [illegible]
[illegible] ואכלת [illegible] אם כן [illegible] הנאה במשמע ועל הנאה יברך [illegible]
[illegible] ואכלת ושבעת [illegible] אכילה
[illegible] חייב [illegible]
[illegible] אכילה [illegible] · [illegible]
[illegible] אכילה [illegible] ואכלת [illegible]
[illegible] · [illegible] בהנאה [illegible] יברך [illegible] המזון
[illegible] לא תאכל ולא יאכל [illegible] לא תאכלו אלא כי כל אוכל [illegible] לא תאכלו
[illegible] ואכלת לא [illegible] לא תאכלו · [illegible]
[illegible] ואכלת ושבעת [illegible] לא [illegible] לא תאכלו אם [illegible]
[illegible] בהנאת חמץ [illegible] בהנאה [illegible] תוס' [illegible] ר' אבהו [illegible]
[illegible] ואכלת [illegible] להתחיל [illegible] לא יברך [illegible]
[illegible] · [illegible]
[illegible] · ואפי' [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

בשלמא . שמזכירין יצ"מ בלילות אראב"ע הרי אני כבן ע' שנה ולא זכיתי לנצח לחכמים שתאמר יצ"מ בלילות עד שדרשה
בן זומא למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות וחכ"א ימי
חייך כל להביא לימות המשיח . הנה התוס' ברכות לא הקשו לחכמים להרי חכמים דרשו כל על ימות המשיח ,
ואין לומר לרא"ב עזרי' לא ליכא הדרשא של החכמים דאם כן אין כאן מצוה כיון שאינו חולק . ועיין שם בתוס' להבין ,
ולפע"ד נראה להבין דמהרש"א בחידושי אגדות הנה לא לרבות כל ולא לרבות ימי חייך לא הו' ולא וזו בממילא ידעינן
דחייב להזכיר גם בלילה . ועיין שם מה שתירץ . וגם נוסף על זה לכאורה לחכמים ל"ל כל ולה"ל ימי חייך בממילא ידעינן
גם לימות המשיח לא יתבטל ~~[illegible]~~ מזכירין יציאת מצרים וכפי' הרמב"ם הביאו בספר עין יעקב בהתורה נצחיית ולא
יתבטל שום מצוה לעתיד . ואי להורות לפעמים לילה מזכירין יציאת מצרים . ~~[illegible]~~ ממילא זה לא צריך התורה לרמוז עליה
תזכור כל ימי חייך . רק הל' לרבות למען תזכור ביום את יום צאתך מארץ מצרים ובממילא נשמע לילה שהוא
יום . רק במאמר נ' לחשב . דבשלמא נראין מי שמתו מוטל לפניו פטור מן התפילה וכתבו תוס' בירושלמי.
נראין כל ימי חייך ימים שאתם עוסקין עם החיים ולא ימים שאתם עוסקין עם המתים . ולפי זה צריך התורה
לרבות ימי חייך . ואי לא הוי כתיב כל הוי דרשינן בימי חייך אתי לפעמים ימות המשיח . וגם אמרינן ביום
אתי לפעמים לילה . לכן לבן זומא צריך לרבות כל לרבות לילה . ולחכמים צריך כל לרבות ימות המשיח ,
(והטעם דבן זומא באמר כל אתי לרבות לילה ולא אמר דאתי לרבות ימות המשיח היינו משום דגרא דמקרא' מסייע ליה כמעט
בקריאה' ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה מארץ מצרים אבל חכמים אמרו היינו שטפל לו ולכן לא פליגי לימות המשיח משום ד
התורה נצחיית ואינה בטל לעתיד) . והנה העולם מקשים על תוספות הנ"ל שהביאו הירושלמי. דמוכח דעוסק במצוה פ
פטור ממצוה מן ימי חייך . והוא נגד הש"ס שלנו בסוכה ובברכות דמוכח דעוסק במצוה פטור מן המצוה מקרא דבלכתך בדרך והתם כת'
פני יהושע בסוכה ופסח לא ליכא למילף אלא מצות להבין נראה שלנו פטורה אב"ל הל' מע"ש שאין לו כל שלא העוסק במצוה
פטור מהם שאב"ל יציאת מצרים שנה נאמר בלילה ב[illegible] שמזכירין יצ"מ בלילה דהך פירכא דעולה שאינו לו כל אלכה)
דבמקרא כפ"ן ולכן הוצרך לרבות ימי חייך עיין שם . ובזה נראה דלפי' נאמר רא"ב לנצח בזה לומר יצ"מ בלילות ,
דאף דחכמים פליגי וסברי דכל אתי לרבות ימות המשיח מכל מקום עלה נ' מהרש"א הנ"ל ול"ל כל ולמה ל' ימי חייך וכו'
בימי חייך כלומר צריך לרבות להורות לא ימים שעוסקין עם המתים דעוסק במצוה פטור ~~[illegible]~~ מזכירין יציאת מצרים ועל זה קשה
דבכאן ולפינן זה מסוכה ופסח וכו' כמבואר בפני יהושע הנ"ל בסוכה ופסח לכך למילף בה"ל מע"ש שאינו לו כל דעתו כ
בקיום גברא יו"ט (וביאור הטעם כפי' כוונ' באיך הן היו מאותו נס) אם כן סגה מורה דמזכירין יו"ט בלילות וחכמים לא פ
פליגי על בן זומא רק אם מזכירין יו"ט לימות המשיח או לא אבל מזכירין בלילה כו"ע מודים ודו"ק //

ואגב נדרוש הש"ס בפסחים דף ג' ע"ב אמר רב יהודה אמר רב אין לוחין ושורין על טמא לבן אבל לוחין ושורין על טמא
ים יומו טעמי' ורבותינו אי' אי' כי יהי' טמא לנפש כו' ולא עסקינן שחל שביעי שלו בערב פסח ואפילו

הכי ואמר

הט נמסר רחמנא בערכה וכי תימא ממאי דהני הוא ס"ל כר' יוחנן דאמר טמאי מת שחל ז' שלהם להיות בערב פסח היו
לימסר ולא יכלו לעלות הפסח ביום ההוא ביום ההוא הוא דלא יכלו לעלות אבל למחר יכולין לעלות עיין שם .
הגרסין [illegible] בגמרא הנ"ל כיון דגן הפסח [illegible] יהי' טמאי לנפש והוצרך לום דאין הכרע כפסון אם אותו ביום
הלל או ביום האחרון . ולמאי נ"מ הבאתו הלכה בהמורה הם לשפר יתם דין העיקר הבורחה סר' יוחנן והל' להשוא
בין [illegible] ריב יוחנן . ולכן נ"ל להשב דהם [illegible] כסוף מהלך קרבן פסח פסק הא בלוחשי וזורקי על טמא יום
[illegible] כשיטה [illegible] לאין הנזה עלה עלה אבל [illegible] כשיטה לעיר עלה עלה אין לוחשין וזורקין עלין והעלה ה
[illegible] עלין [illegible] ועלה איך לסר רב באין לוחשין וזורקין על טמא לדן [illegible] ולא יכלו לעלות ביום ה
ההוא . [illegible] [illegible] [illegible] לעיר עלה עלה . ונ' להבין הנ"ל בהרא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] כ"ש [illegible] [illegible] פרט לעוין כסדנה . והא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ויהי אנשים
ולא יכלו לעלות הפסח ביום ההוא ואף יוחנן [illegible] [illegible] שלהם בערב פסח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בלא
טמא [illegible] חיצה דפסח אבל [illegible] [illegible] איתא לא [illegible] ומי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל דפסח דאית [illegible]
איתא לא [illegible] . וע' תוספות וגל' [illegible] אבל [illegible] [illegible] דאמר [illegible] בטמא [illegible] [illegible] אחד [illegible]
אפילו היכי דטמא [illegible] חיצה דפסח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
דפסח היכי דטמא [illegible] חיצה [illegible] [illegible] תוספ' והניחו [illegible] . ואם [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible]
היכי דטמא [illegible] חיצה או לא טמא [illegible] חיצה . [illegible] [illegible] [illegible] לעולת [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] דפסח . [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] נאמר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
הפסח [illegible] לא אבל והלו תוספ' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אי [illegible] באין עלה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בלאחר [illegible] [illegible]
ולפי זה [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] בין טמא [illegible] או לא טמא [illegible] חיצה . ואפילו [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] דפסח [illegible] [illegible] פטור [illegible] . דפסח הוא עלה [illegible] [illegible]
[illegible] . אבל [illegible] [illegible] הוא עלה בלאחר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] תוספות [illegible] . . והנה הר"ן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בלפני [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] והא דפסח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible] [illegible] [illegible] עלה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] הרי [illegible] [illegible] בלפני [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בלאחר [illegible] [illegible] [illegible] . ולפי זה
[illegible] הנ"ל ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דפסח [illegible] [illegible] לאחר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] הנ"ל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ז' ימים לפני פסח ועדיין לא [illegible] להם עלה [illegible] [illegible] ולא הי' [illegible] להם [illegible]
[illegible] [illegible] עלה [illegible] עלה בלפני [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] תוספות [illegible] בלוחשין וזורקין על טמא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אותו ביום ההוא . א
[illegible] [illegible] בטמא [illegible] [illegible] פסח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לפי אלו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

לאכילה מכ' עיין שם . ולכאורה ק"ל דהא תנינן דעולה דפסח דוחה לשבת דאיתא עולה ולא [illegible] שלום דעולה דלפני

הדיבור הוא וחסירא עולת דבסמ' דלאחר הדיבור והנך אכילת עולים בטומאה הוא [illegible] ועולה דלאחר הדיבור

ואכ' הוי אשונא דעולה דפסח ידחה ולא בטומאה אף דלא בטומאה הוא עולה ולא [illegible] . היינו לאחר הדיבור

ועולה דפסח הוא עולה דלפני הדיבור דחסירא והוי אשונא דידחה ולכן צריך לרמב"ם דטמא אינו עולה [illegible] פסח /

[illegible] ובזה יבואר הכל הנ"ל להתפלין . ווראי [illegible] יצחק לחומרי' לא [illegible] דאין לו' על טמא לכן ב

[illegible] דאיירי שנטמאו בטומאה לאין הנזיר מגלח עולה . ולכן נאמר הלכ' תחילה על דרך [illegible] דין [illegible] .

[illegible] יהי' טמא לנפש ועלה ~~[illegible]~~ [illegible] תוס' [illegible] קרא שלמא דאינו עולה פסח דבעינן [illegible] ואתי אלא ב

[illegible] בקרא איירי ביום הלכיני ~~[illegible]~~ והורת דאין לו' על טמא לכן . ויצא זה נאמר הלכ' [illegible] דהוא דלא

קרא איירי ביום הלא ולכן [illegible] תוס' [illegible] שלום דהא דעולה דפסח ידחה ולא בטומאה דעולה דלפני הדיבור חסירא ולכן

[illegible] הלכ' [illegible] [illegible] [illegible] פסח . ולא יוכלו לעשות פסח ביום ההוא [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] בכל זה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]] ובזה [illegible] עולה

דלפני הדיבור [illegible] ואכ' בפסח [illegible] [illegible] [illegible] פטור [illegible] ולכן צריך לרמב"ם [illegible] ובכ"ז ,

הרי [illegible] בעולה דלפני הדיבור [illegible] ועולה דלאחר הדיבור . ואם כן הברא [illegible] תוס' [illegible] קרא בטמא אינו

פסח הא [illegible] [illegible] ואכילה שלא [illegible] בקרא בטמא דאינו עולה פסח איירי [illegible] ביום הלכיני ולאשמועינן דאין

[illegible] על טמא לכן . ולימא [illegible] בקרא [illegible] יהי' טמא איירי ג"כ בטומאה לאין הנזיר מגלח עולה זה ליתא

[illegible] דאיירי בטומאה לאין הנזיר מגלח עולה בקונטרס פרק ג' [illegible] על אלו הטומאות הנזיר מגלח על כזית

[illegible] על אלו אין הנזיר מגלח לפי שלא נאמר [illegible] טמא לנפש אלא [illegible] [illegible] עליו [illegible]

[illegible] טמא טומאות [illegible] של מת וכו' תוספת [illegible] . [illegible] אי [illegible] בקרא [illegible] יהי' טמא לנפש איירי ב

[illegible] בטומאה לנזיר [illegible] עולה [illegible] כי יהי' טמא לנפש ולא [illegible] [illegible] מת עליו [illegible] נזיר אלא

[illegible] בטומאה לאין הנזיר מגלח עולה [illegible] [illegible]] ואין [illegible] להלכ' [illegible] מן

[illegible] [illegible] פסח [illegible] [illegible] הרי [illegible] אם יעלו פסח או לא [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] חבל או [illegible] פסח [illegible] לטהר [illegible] [illegible]

[illegible] הלכ' הם על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פטור) /

[illegible] [illegible] [illegible] וצ"ע השטה

[illegible] על [illegible] תוס' [illegible] [illegible] על רבה [illegible] [illegible] לחשב [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] עלה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פטור [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פטור [illegible] הוא הדין [illegible] [illegible]

פטור [illegible]

פטור גם כן אם עוסק במצוה דמעליותא דהוא רבותא דקרא לאשמעינן ופטור לכתחלה [illegible] כמה' [ובאמת להוציא ואפילו מצה בליל פסח
וכו' בעוסק במצות מת אין לו פנאי לאפות וכו'] · והתוספות ומהר"י ריו עס"ה כתבו במצה ומרור אין אונס רק בלילה במצה ומרור
איתרע לפסח דאינו נאכל רק בלילה דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה בלילה אל ומצות על מרורים כו' · ומעתה מצוין ג"כ
לפסח פסח ומצה בעוסק במצוה פטור אף מפסח ואף היכי דאינו בפוסק דמן הווא · ואין לומר דקדוש במצה דאפיקן [illegible]
והדר מצוין פסח ומצה · גם לימא בהא איפכא דמצוין מצה לפסח לחודיה ולא לפי מה דאיכא נ"ל מצה ולכן כל
במצה איתנהו לתרווייהו מצוותא דמנחא · [וצ"ע דבלבבך ובאמת אינו [illegible] וכו' כ' בס' [illegible] קרבן [illegible] דהא
דלאו כל במה דמיון לפסח ותמיד] · וגם י"ל בפשיטות דהך קרא דף ראה דכתיב לא תאכל
עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות כו' והך דכתיב עליו קאי על הפסח בזמנו כפסוק הקודם לו ·
ומעתה מצוין פסח ומצה לענין לשבעת ימים דכתיב בהך קרא בעוסק במצוה פטור מן המצוה וכ"כ בספר
החינוך בפ' ראה דעליו קאי על הפסח עיין שם · ומעתה מתורץ ק' תוספות היטב

אך זה צ"ע לי · דבפסחים דף מ"ג גרסינן כל דכתיב בפסוק כל אוכל חמץ ונכרתה אתי להקיש נשים וכו'
נשים מנ"ל א"ר [illegible] בהוו הקישא אלא לאו לכל ענין לכתחלה · ואיצטריך מ"ד איתנהו הואיל וכתיב לא
תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות כל שישנו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ והני נשי הואיל ואיתנהו באכילת מצה
דה"ל מ"ע שהזמן גרמא בבל תאכל חמץ נמי איתנהו [illegible] כל דהקישא נשים והלכתא באיתנהו לבל תאכל חמץ איתנהו נמי
לאכילת מצה דמצוין להדדי · וכ' תוספות ותימא לר"י היכי ס"ד למהדר הכי דהא לקולא ולחומרא מצוין
ואומר ר"י דסלקא דעתא דאורחא דקרא למהדר כן דסיפא מפרש להילא שום הכי אמרינן דתלוי במצה ד
דכתיב בפסוק עכ"ל תוס' · וכן כ' תוספות בקידושין דף ל"ה ע"א · והחות יאיר בתשובה סי' רס"ב החזיק תירוץ
זה עיין שם · ומעתה צ"ע לי טובא לדידן דקיי"ל דמזכירין יציאת מצרים בלילות ואם כן נשים חייבות
בזכירת יציאת מצרים מדאורייתא וכן פסק המגן אברהם בסימן ע' ס"ק א' עיי"ש דה"ל מ"ע שלא הזמן
גרמא · ובהך קרא כתיב לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות למען תזכור את יום צאתך
מארץ מצרים כל ימי חייך · ואם כן אי מצרינן מאורחא דקרא מצוין הילא בקרא דסיפא בקרא
הרי מצוין אכילת חמץ ואכילת מצה לזכירת יציאת מצרים דכתיב בסיפא דקרא · ואמרינן כל
שישנו בזכירת יציאת מצרים ישנו באכילת מצה ובבל תאכל חמץ והני נשי חייבות בזכירת י"מ חייבין נמי
במצה ובחמץ ואם כן תו ל"ל לרבות נשים · ולימא לפי מה דאין מקיש הילא מעצמו גם לימא דבלשון [illegible]
דברים דכתיבי בפסוק א' אין מצוין זה לזה ובסוגיא בסוטה דף [illegible] לא כתוספות [illegible] מצוין [illegible]
דברים להדיא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
מעצמו עיין שם ואם כן צ"ל ה"ל בתורה עומדת וצריך עיון //

והנה כמה מצות [illegible] דף ו' [illegible] [illegible] דכתיב והי' לטוטפות בין עיניך למען תהי' תורת ה' בפיך הוקשה כל
התורה כולו לתפילין · אך הכא נמי דכתיב למען תזכור את יום צאתך כו' הוי הילא וצ"ע · וקידושין ד
ופסחים כתבתי · ועיין [illegible] על [illegible] על הטור בסי' תפ"ב ודו"ק עיין שם

אחרי

מ'

אחר כותבי מצאתי ילוק זה על פי מ"ש בעין יעקב בשם הרלב"ח וז"ל בקיצור כתיב לא תאכל עליו חמץ שבעת
ימים תאכל מצות כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך הנה
לכאורה על אכילת פסח וחמץ ואכילת מצה כי לעולם סמך כך יציאת מצרים ואם אין מבחוץ יש לומר הבלות אם כן
אין הפסח ומצה ומניעת חמץ בטלים וזה מתחלף בדת תורתינו שלא יסור לעולם ואינה בטלות לעתיד כלל אף בגר א'
ותירץ הרלב"ח כן בהזכרת פסח ומצה ואכילת חמץ אינן רק הטעם יציאת להזכיר מצרים · ורא"י באם כן הנלע"ד לזה חייב הפסין כ
במניעת פסח ובאכילת חמץ רשות ועל אכילת מצה לא חייב רק בעלה בזמרת מצות ואלו הי' הטעם כאלו
הזכרת רק להזכיר יציאת מצרים לזה חייב כמו כרת ונאן לא חייב רק עלה · וכוונו למען תזכור אינה סיבה ל
למניעת חמץ ואכילת מצה ואלו כן הי' המקרא הפוך לה' מן הראוי' אחר שבעת ימים תאכל עליו מצות ~~כי בחפזון~~
למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך כי בחפזון יצאת מארץ מצרים · אבל כיון שהקדים כי בחפזון
יצאת מארץ מצרים ואח"כ אמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים · וזה ראי' מוכרחת שטעם למען תזכור אינו
לחזור עם שבעת ימים תאכל עליו מצות · רק לחזור הסמוך · לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות לחם עני
כי בחפזון יצאת מארץ מצרים · ולמען זאת · רצה לומר שלא יהיו דברים אלו משכחוך תזכור כמה כל יום
צאתך מארץ מצרים · ולמען זה כי למען ינעם לורך ומשורך לחיון הכחים לם לתחא מצות לכר רק לנעם כי
הלחור ומסורת רק לצריך מהזול עולם נהרה הלכה אלא בשירות כך ולמען לתלוות כיום הלבעי ולא תבא לידי
מאורה ינעם לורך ומשורך ז"ל למען הדבר שיצא כוה עד עין לשון בקיצור // ולפי זה נראה דברי הוי ס
עלימן דילא לסיפא להכיר הוי אחרינן בגלל פטורים מיציאת מצרים כיון דעיקר הטעם להזהיר רחמנא לזכור
יציאת מצרים הוא רק להיות נזהר באכילת מצה ומניעת חמץ וכיון דנשים פטורות ממצה וגם מן איסור חמץ דבא ס
עלימן דילא בחמץ לסיפא במצה · גם פטורות מיציאת מצרים · ומן כ' תוס' בקידושין דף כ"ט סמא גן
כלם רצוני תם עלהם בגמ' אם נשו ינשו אם מעלו לדרוש את האלה לתלאה לפרות מעלו לה לה רוקי לה
ותירץ ר"ת דסלקא דעתי' הואיל וכתיב בסעלו למען תלמד ליראה בגזול מעלה לסמוך לומר שלורה בירושלים לאכילת
מעשרו והא"ה כיון דאלה אינש כמה לומר לתאל בדיני מעשר להכי צריך ריבוי' עיין שם · ולפי זה הכא נמי הא כיון
דנשים פטורות מאיסור חמץ ומפסח פטורות א"כ מיציאת מצרים לכן צריך ריבוי' דכל ימי חייך · וזה ברור לע"ד //

[illegible] לשון חולק ופליג בהלכה על עדות של חיים [illegible]
ברייתא רב יוסף [illegible] הוי שטי הוי כדאו הוי כען [illegible] ז"ל נסכא כתבו תוס'
ומי אמרינן אינה בגזילה [illegible] בסוגיא דאין [illegible] דרבא [illegible] כתב [illegible]
לכהן [illegible] [illegible] אמר לה [illegible] ד' שרים מגבולו [illegible] וגו
אמרינן לה שרים מגבולו בדרך אמר לה [illegible] שרים [illegible] [illegible] אמרי' אמר
לה [illegible] [illegible] הוואי ואיתא הכא [illegible] בהולכאה אמר
לה אי הכי [illegible] אמר לה ולא [illegible]
לה [illegible] [illegible] [illegible] אמר לה ומי אמרינן
ז"ל נסכא כתבו תוס' [illegible] דלא גרסינן
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוה [illegible] לה הכי והלכה
[illegible] [illegible] [illegible] ומי אמרינן [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שלפני את
והוציא והניחה אותו על [illegible] הוא [illegible] על דבר [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
שום [illegible] [illegible] חסה [illegible] והאירש [illegible]
[illegible] בין [illegible] [illegible] על דבר [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שלפני אות
[illegible] והניחה אותו על הדין שום [illegible] [illegible] ולבה [illegible]
[illegible] נסכא [illegible] שלפני [illegible] על [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שלפני [illegible] [illegible]
כתב רב יוסף על דבר [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] נסכא [illegible]
ובתר רב יוסף [illegible] על דבר [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] רב יוסף על דבר [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

יפה [illegible]

יפה תדרי״ך

ואי בגט״ו זו רואה את עורים שלה דרהיה זוהרון [illegible] היה [illegible] ראה

[illegible] זה אומר [illegible] שלה דר היה [illegible] לו אומר שלה [illegible] היה [illegible]

[illegible] בין [illegible] ביום [illegible]

[illegible] אומר [illegible] רים [illegible] ריבי [illegible]

ביום [illegible] ביום [illegible] וביום [illegible]

[illegible] ריבים [illegible] רוב [illegible]

[illegible] בין [illegible] ביום [illegible]

[illegible] לה [illegible] ואה אומר

[illegible] ואה אמר [illegible] ביום [illegible]

לשבת הגדול שנת תקט"ו לפ"ק

ירושלמי פסחים על ג' דברים עלה הלל מבבל · טהור הוא וטהרו הכהן יכול יפטר וילך לו ת"ל וטהרו
הכהן עד שיאמר לו הכהן טהור · כתוב א' אומר ששת ימים תאכל מצות וכתוב א' אומר שבעת ימים
מצות תאכלו הא כיצד [illegible] [illegible] מן החדש [illegible] כתוב א' הוא אומר וזבחת פסח צאן ו
ובקר · וכתוב א' אומר מן הכבשים ומן העזים תקחו הא כיצד צאן לפסח ובקר לחגיגה [illegible] והספרים
עלה ונעשה הלכה ע"כ · ואין להאריך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ד"ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] של הלל אפילו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] של הלל א
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אולה ואמר
[illegible] [illegible] כי יהיה טמא לנפש · והנה מה שאמרו אנחנו טמאים לנפש אדם [illegible] [illegible] [illegible] לא יעלה פסח
גם [illegible] ה' איש איש כי יהיה טמא · למה לי [illegible] [illegible] איש איש הטמא או איש אשר הוא טמא · [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואם [illegible] [illegible] ואלה [illegible] את
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אמר לו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ואלה [illegible] את [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · אמר [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] מצוה לא [illegible] [illegible] · אמר [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] מצוה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] טמא ולא [illegible] [illegible] [illegible] טמא [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] טמא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פסח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] מצוה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · והנה אנשים טמאים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פסח [illegible] · והנה הם לא ידעו [illegible] [illegible] של פסח [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] להם טמאים [illegible] [illegible] [illegible] פסח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואם כן [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] טמא ולא
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ואם כן [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] איש איש כי יהיה טמא לנפש · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

מירים

Mons

ורה [illegible] הלבונה

פוטפטום פיטום הקטורת

פיטום הקטורת הצרי והציפורן החלבנה

פיטום

ס

לשבת הגדול שנת רע״ו לפק״

ירושלמי פסחים על ג׳ דברים עלה הלל שבבל · שהוא הוא ואהרן הכהן [illegible] [illegible] ולא [illegible]
הוא עם [illegible] · ברים א׳ אומר [illegible] ימים [illegible] ודברים ה׳ אומר [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] הא [illegible] לבערה מן הבית ולא מן [illegible] החמץ · ברים ה׳ הוא אומר ונבחר פסח [illegible]
[illegible] · ודברים ה׳ אומר מן הכבשים ומן העזים [illegible] הוא [illegible] לפסח [illegible] לחגיגה [illegible] והספרים
עלה [illegible] הלכה עכ״ל · ומזון להדריך [illegible] [illegible] בין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ר״ג עם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אחד [illegible] [illegible]
[illegible] והי׳ [illegible] [illegible] של החלל אפילו [illegible] [illegible] [illegible] ר׳ [illegible] והי׳ [illegible] [illegible] של החלל [illegible]
בין ההרים · עכ״ל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] של החלל [illegible] עלה [illegible] [illegible] [illegible] והרמב״ם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] בין ההרים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל לא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על זה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אחרי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] של החלל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] [illegible]
[illegible]

אין לעז לעולם . ר"ה אמר אביי אף אנן נמי תנינא דרבה בר חייא דם הנמצא בפרוזדור חייבין [illegible] על
ביאת מקדש [illegible] [illegible] בפרוזדור [illegible] [illegible] [illegible] בזמן [illegible] דמים [illegible] [illegible] הזה לא דרוקא [illegible]
אמר רבא לא [illegible] [illegible] [illegible] לא דרוקא באורייתא . ולפרשה תמוה [illegible] [illegible] רבא הוספה
לזה וכי לא ידעינן [illegible] [illegible] והתוספות [illegible] [illegible] [illegible] רבא על [illegible] [illegible] [illegible] . וגם [illegible]
לא [illegible] וכי אנן לא ידעינן [illegible] [illegible] הוא [illegible] [illegible] הרבה מדאורייתא [illegible] [illegible] ולחומרא
וכל הלכה [illegible] [illegible] [illegible] אף [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] דבני סופרים [illegible] [illegible] [illegible] ספיקא [illegible] סופרים [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ספק דאורייתא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] סופרים [illegible] ספק [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דאורייתא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] הוא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] הוא [illegible] ספק [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] הוא [illegible] ספק [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוא דאורייתא [illegible] ספק . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] דרבא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ספק [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דאורייתא [illegible] [illegible]
[illegible] דאורייתא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
הלכה . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דאורייתא [illegible] [illegible] [illegible] הוא דאורייתא [illegible] ולא
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוא דאורייתא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בין הדמים . [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] הוא . [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ספק [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בין הדמים [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בין הדמים [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוא
[illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דאורייתא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

שלא קים לי׳ חנוך שקרא רב הלכה לפלה משום ואין לפוטרין [illegible] שהלכה - והאסור לפרון ב׳ ולק לי׳ בחולין חנוך שקרא
דבונזים סקבה דאליהו כרם רוקא ולא מילי לפרעו. בהא רבנא דחנוך רוקא דגמליא ועי׳ תוס׳ ה״ל

בע״ז דף ל״ט ע״ב בשלמה . ולא לר׳ ישמעאל אמר ר׳ יהושע כלהו שהלכה פבריך משום שה אסרוהו גזירה נכרים
אסרו לו משום לעצמו אורס קניבה נבלה אסרו לו והלא ניבה עולה חסורה סניבה נבלה ואסרו כבן ?
לבעל יפה לטרפה חיה של א״ל משום לעצמו אורס וגניבה עלי׳ ע״ז אסר לי׳ א״כ לפה לא אסרו בהנאה ה
הלואו לבדם אחר כי שוקים בודק אין שוקים בודק על סופרים יותם שיניהם של תורה . ע״ל הסליה
נראה לאמן מה חלוקה ריש לו כין נרא כי שוקים בודק אין . נראה לאמן כך ברי׳ לו לר׳ יהושע ריהן
מספיק על איסור הגבינות באכילה מק הי׳ ועל׳ אחרת סוקרת לפוגו לפה של כמאסן ואסרה כי שוקים של
דבריך לה׳ נוסר לשואל הטעם דאסרו הגבינות באכילה משום לעצמו אורס כיוון ניבה נבלה יוהגלו תוס׳
ואכל חלום בבה״ב לכך אלא איסור דרבנן בדרבנן הוא . ע״ל מלספרים . ולמצורה לה סוף סוף תיאסר
בהנאה שלום בבה״ב וצ״ל כיון דמדרבנן בבה״ב דרבנן לא אסרו בהנאה . ולפום רהיטא מעלה בהבנת הדב׳ פי׳
חולם והחסיר דבשר עוף בחלב אסור בהנאה ובאיסור דגמרא הב״ש. כל הבשר אסור לבשל בחלב בין מדברי
תורה ובין מדברי סופרים הרי להדי׳ דבשר עוף בחלב אסור אף באכילה ובהנאה ע״ש . הרי הדין בבשר עוף
בחלב בעינה אסור אכילה אינה רק מדרבנן ואפ״ה אסרו גם בהנאה שלום לא פלוג . ואה״נ גם בגבינות ה״נ
החולין ואסור בהנאה שלום בבה״ב שלום לא פלוג . ועיין לגבי דחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה .
ולפי בשר עוף בחלב כיון דגזרו לאסור באכילה . ומה לא יאסרו אף בהנאה אמי לגלגל קי׳ כי יאסרו אלו הי׳
בוסרך איסור בשר בחלב לפה שוחט בהנאה ועל ידי כן יגלגלו גם באיסור אכילה לכן החמירו לאסור אף בהנאה
ולפ״ז בשר נבלה בחלב באיסור דאורייתא באכילה שלום בשר נבלה לעניין טעם לפגם לפיכך לגלגל. גם
דמן התורה אסור באכילה שלום איסור נבילה והם לא גזרו בה שלום לאסור בהנאה . וכן במשנה הל׳ ב׳
חכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה מצינו בספרים ושם סמך על זה מן הדרך רבי שוקים בודק
אין באיסורים בודק של סופרים יותם שיניהם של תורה ע״ש בגדול רבה בבשר הלוים . ומן כן ב׳
בגזור דבתי הסופרים ה״צ . דר׳ ישמעאל לשאול א״כ לפה לא אסרוה בהנאה . והר׳ ר׳ יהושע רוצה להשיב לו ה׳
הטעם כי״ל לשואל משום לעצמו אורס כיוון ניבה נבלה . ואף על זה יעלה נו׳ תוס׳ דהא דאסור בהנאה שלום
איסור בשר בחלב וצ״ל כיון דמדרבנן בבה״ב דרבנן לא אסרוה בהנאה . ועלה לפה אסרו בשר עוף בחלב אף
בהנאה שלום לא פלוג . א״כ אין כאן הי׳ לאסור בהנאה שלום לא פלוג . ועיין לזה הטעם בבשר עוף בחלב
באסרו בהנאה שלום דחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה . וכן בזה הך סברא דעשו חיזוק . לגבי
הבינה דאין כי שוקים בודק של [illegible] בדבריהם שע״ז דחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה .

ולמצורה

ולכרוכה ולעדם השלמים על איסור הנעשה [illegible]

בתערובת [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

כולם ברמונין בגבי נטעי ערלה [illegible] אין בטלין

על איסור כלאי הכרם [illegible] כלאי הכרם באחד ומאתים [illegible]

[illegible] איסור [illegible] על איסור [illegible]

[illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~

[illegible]

[illegible]

בירושלמי מעלה לסיר בפסחים ומשום הלס"ה על בראשו גלא האוכל חמץ הב"ל בזמנו בזמנו אליבי' דר' לעיון באור אין
איסור חע"א אבל לר' איסור חע"א אף בשל [illegible] ודמא ה"ה [illegible] דלא לייך [illegible] ולאיסורו של דהא איכא איסור חמץ
בחל על איסור טבל איסור חמץ. ולפי נראה פלוגתא דהירושלמי רבנן באיסור חל על איסור ומעלה לסור ולשין לחמץ
גזירה מדרבנן כיום ראשון אטו [illegible] והנה הא' גדרו לבוא מן הי"ט ולא מן החדש. ולכאורה אם ה
הלשונו הפסוק כזה בללה מן החדש שלוא בחדש אסור כיום ראשון ונקרא שלא הוא ונל' דכרם לא תאכלו עד עצם
היום הזה. [illegible] בהלכות באין אכלו עצם כיום ראשון אסור חע"א במעלה הוא קודם תאכלו [illegible] א"ה לא
דהו מעלה בחדש. ובעב"פ הטעם דלא אתי עלה וגדי לה' היינו כמ"ל לעל דכשנה לא תאכלו עליו חמץ של דג' זה לאין
איסור חמץ חל על איסור חדש לכך אינו [illegible] ט י"ח [illegible] והיינו דאין איסור חל על איסור. והנה בנדר דחולין
ואלו חוגה מבגדים ועל בתים [illegible] אין הי' הכהן מטהר הנגע שלא עשה בעיניו אולי שבמילה תוספת בג"מ ג
מנגע הנגע ואם במוף ז' עשרה בעיניו של ע"ש. ולכאורה אי מהדרינן בתר כיון הכהן לטהר כראויה ע
עינו אין כאן מקום לראיה הנ"ל. אמנם אי מהדרינן דאין כיון [illegible] הכהן לטהר כראויה כן עם [illegible] לאו' טהור כ
כאשר הא לסיר ראוי להוכחה הנ"ל דאזלינן בתר חוגה. והנה אם לפי' חוגה מבגדים אם לסיר [illegible]
באזלינן בתר רובא וכשלמות תוספות דהא [illegible] רובא וחוגה רובא [illegible] ורגיליה באין לטהרן [illegible] מחלוקת לא לייך כ
כאן דהא לפיין חוגה [illegible] בגדים להדי'

ובזה מחוורים לה' איסורו בירושלמי. ויחזין. פלוג הספרא [illegible] דרל"ב בג"ר איסור חל על איסור וא"כ
לר' לאסור ללה מן החדש. בהלה לר' עלה בערב תאכלו מצות ודחה לה' בחדש ולר' לאסור שלא [illegible]
[illegible] עד לר' טהור [illegible] לאין איסורו שלום חמץ [illegible] איסור חל ע"א. וכן הנרים [illegible] שהור הוא
באזלינן בתר רובא [illegible] חוגה מבגדים. וא"כ באזלינן חוגה מבגדים [illegible] ב
דלכה לאסור [illegible] לטעמים [illegible] רובא [illegible] וא"כ באזלינן בתר רובא עלה לסה אסרו [illegible] כאילו ב
ובעב"פ הטעם [illegible] לטעמים [illegible] על [illegible] עד דהא זה הוי כן [illegible] ואין אזלינן בתר רובא ולא [illegible] לטעום ו
דחכמין [illegible] עוף [illegible] נבילה ועלה לסה לא אסרו בהנאה שלום [illegible] כחלב חע"א [illegible] אסור חל
לטעם עוף [illegible] כחלב באוזן בהנאה וג"ל [illegible] עוף כחלב אסור [illegible] ונרי לא [illegible]
לכך [illegible] נבילה שלום באין איסור חל על איסור ואם כן הוי [illegible] דלא יחול איסור [illegible] על נבילה
איסור חל על איסור [illegible] בנבילה ולאו שבנבילה ברמב"ם [illegible] אין איסור חל על איסור וא"כ [illegible] באין
איסור חל על איסור לסיר אסר (ראוי לזה) ללה מן החדש ולטעם מן הי"ט מעלה בערב תאכלו מצות
אינו דוחה לה' בחלב שלום בכרמה לא תאכלו עליו חמץ של דג' זה לאין איסורו שלום חמץ באין איסור חל
על איסור
[illegible] י' להבן [illegible] סיבות הנ"ל להדדי [illegible] באופן אחד ויעב הנ"ל. ורבנן בפסחים [illegible] ר' [illegible] [illegible]

דכתב הר"ן עוד להיתר מצטרף לאיסור ורבינו אפרים סלקא לטעם כעיקר ור"ע טעם כעיקר מה"ת ולכך [illegible] בחלב
ופריך כלי בחלב [illegible] הוא דאי [illegible] לי [illegible] יוצא [illegible] לפי [illegible] לי אסור [illegible] ולכך [illegible] נ"ט
ורבינו [illegible] נ"ט [illegible] הוא [illegible] אותו [illegible] יוצא [illegible] ור"ע [illegible] לא אמרה תורה
אלא [illegible] ונעלים [illegible] נ"ט [illegible] התורה [illegible] כלי [illegible] מכל מקום [illegible]
כלי [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] הני כלי [illegible] חלב [illegible] בטעם כלי בחלב [illegible] התורה [illegible] מ"מ
[illegible] [illegible] אבל [illegible] לא [illegible] זה [illegible] הני [illegible] ואם לא [illegible] איסור [illegible]
כלי בחלב [illegible] [illegible] [illegible] כלי בחלב [illegible]
[illegible] [illegible] בהרן [illegible] אין [illegible] בכלי בחלב [illegible]
לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] נ"ט
[illegible] כלי בחלב [illegible] נ"ט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] כיון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כלי בחלב
לא [illegible] ואם לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] כלי בחלב [illegible] נ"ט [illegible]
והא [illegible] [illegible] [illegible] כלי [illegible] [illegible]
[illegible] כלי בחלב [illegible] כלי [illegible] חלב [illegible]
[illegible] [illegible] כלי [illegible] [illegible] כלי [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בטעם [illegible]
לא [illegible] [illegible] נ"ט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] נ"ט [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
איסור [illegible] איסור [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] נ"ט [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כלי בחלב [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] נ"ט [illegible] כלי בחלב [illegible] [illegible]

[illegible]

כב

ולכ׳ [illegible]

[illegible]

[illegible] מן החבל

ובזה [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ודברי התוס׳ [illegible]

[illegible] עולה [illegible] ביקור [illegible]

[illegible] עולה [illegible]

ביקור [illegible] עולה [illegible]

[illegible] עולה [illegible] דפסח [illegible]

[illegible] לאחר הביקור פסח [illegible]

[illegible]

[illegible] עולה [illegible]

[illegible] עולה [illegible]

[illegible] ביקור [illegible]

[illegible] עולה [illegible]

הביקור [illegible]

[illegible] עולה [illegible] מן החבל [illegible]

[illegible]

[illegible] מן החבל [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] דפסח [illegible] עולה [illegible]

[illegible] מן החבל [illegible] לאחר הביקור [illegible]

בפסחים דף [illegible] [illegible]

[illegible] אחר הפסח [illegible]

[illegible] לפסח [illegible]

[illegible] פסח [illegible]

[illegible]

[illegible]

כוונתם

בעומדם על כן תמצא בס' אלו טרפות בס"ד דטענה אינה לספק כל חולי בשיך להיות [illegible] וכבר וכן [illegible]
ולפ"ז לא שייך מיגו דהתם אמר בהלכה דמכח מיגו שייך הטענה להיות [illegible] ספק ואכתי הטענה
דשייך [illegible] ספק ואין חולק בזה בין טענה לספק וביע' ובע"ע [illegible] עלי [illegible] כספר נגמל [illegible] פ' כא
ונשאה לבעל [illegible] [illegible] אשר רק [illegible] טענה [illegible] לאו חזקה היא בזה [illegible] חזקה היא [illegible]
[illegible] [illegible] כשושה [illegible] בתורה [illegible] ונעלה [illegible] דלא מכח מיגו [illegible] [illegible]
לה לא הוכחה [illegible] בטענה בעיקר טענה אינה דומה [illegible] דלא מכח מיגו בא [illegible] מיגו הא טענה
אינה לספק [illegible] [illegible] יש [illegible] [illegible] [illegible] ונשאה להון [illegible] [illegible] לא
חזקה היא [illegible] ואומר [illegible] [illegible] [illegible] הא דספק נולד על הוודאי [illegible] [illegible]
[illegible] דהוי [illegible] הרי אינו חזקה מן התורה [illegible] לומר [illegible] חזקה מן התורה שאר טענות אלא
להוא מן התורה [illegible] לוהי נולד על הוודאי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ולפ"ז [illegible] להוכחה דלא מכח מיגו [illegible] [illegible] אך מכח מיגו וכן מיגו [illegible]
[illegible] [illegible] מן התורה [illegible] [illegible] חזקה שאר טענות אלא להוא מן התורה [illegible] לוהי נולד על
הוודאי וכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] טענה [illegible] [illegible] [illegible] מכח מיגו הוא
חזקה אינו [illegible] [illegible] נולד אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
לספר [illegible] לא [illegible] חזקה הספק [illegible] טענה [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] טענה [illegible] [illegible] [illegible] חזקה אלא [illegible]
להוכחה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולכן [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דלא מכח מיגו וזה [illegible] וזהו [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לאו חזקה היא
[illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] שאר [illegible] אלא להוא מן התורה [illegible] לוהי נולד על הוודאי
[illegible] אלא וודאי בלאו חזקה היא שאר טענות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] חזקה היא שאר טענות [illegible]
הוודאי ולפ"ז [illegible] שאר טענות אלא להוא חזקה מן התורה [illegible] לוהי נולד על
חזקה היא [illegible] [illegible] היא [illegible] [illegible] [illegible] אם היא חזקה מן התורה [illegible] לומר [illegible]
[illegible] [illegible] שאר טענות [illegible] [illegible] הספק נולד על הוודאי דלא חזקה היא שאר טענות
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בלאו חזקה מן התורה הוא שאר
טענות אלא [illegible] [illegible] ספק על הוודאי [illegible] [illegible] [illegible] חזקה היא [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] זה [illegible] לכן מיגו [illegible] טענה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

כג

חנוכה [illegible] וה״ה יתלין לומר דלאו מ״מ הוא ולאו חובה היא כלוח נר חנוכה רבי ליחד שלהלכה ולכן לא יצא

כדי ספיקן מהנערם אזה אבל לכן דורמא ב״ל חנוכה מדברים ספק להוצא לעין גבוה ואף כלל

דחנוכה דומה לכל ואה״נ קש״ב דאיכא נמור הוא כלאו נר חנוכה ונם ל״ל דמפרם לכן צוה הוא

וזה ברור · והן הן דברי תוס׳ להמבלן דלפי זה להצריע ל״ל לכן [illegible] אע״ג היא מן המצוה א

אינו היות נמור כלאו נר חנוכה ר[illegible] ליחד פסח על הלכה [ותוס׳ וה׳ הסרק להו׳ ובין כו׳]

ולפ״ז אין כאן מקום לקושית התוספות סוף ערבי פסחים בחנוכה דאורית כה אלון למימר עבם ואינם

נמלה על הלוקח · דבהא לו עזרה ועשמות לפניו חנוכה מן המצוה הוא הטעם (עש׳) להפסח ·

יחולו על הלוקח ושימן לומר רבי׳ התוספות נ״ל לכן דורמא דכן דורמא ס״ל דחנוכה רמי [illegible]

והרי היא חובה מן המצוה כלאו נר חנוכה ואה״נ אי איכא כה שלא למימר עבם שהוצאה דכן מצוה

[דגם כן דורמא ס״ל להוצאה דכן מצוה כמ״ש התוספות שם] אומר אינם שמלה על הלוקח הם ולפ״ז

אין גם מפרושם כתוך שלום דכן דורמא ל״ל לה מדרבנן כאן ושכר כאן לפסח ושכר לחנוכה

ופרוש הלוים רק [illegible] יוה״כ נאמר הלס׳ כל יום לנאסר בנר כן לפי לגים אה״כ החנוכה כמו לפי לגים

היא ומהחלה לפני׳ דפסח כן [illegible] ורמיך אצל חנוכה לא ודברי התוס׳ ברורים ונכונים ה״ל

והרך ע״ז מ״ז לפי׳ לאמר המצוה ופסח כמוזכר יוסף

בפוסקים ושיטתם דאי אלעיין [illegible] כלל לאו נר חנוכה כבר מנין ה״ל מזה מעלו להו

ולכן [illegible] אמור פי׳ התוספות [illegible] חשיר לכן חשיר וכלל פסח לכן כרת ואי מ׳ רחמנא הנ׳ תחת לכן

דשמעתא דחנוכה דומה לכל אה״נ [illegible] יש לפני הדיבור [illegible] ולכאורה לכן דורמא ב״ל [illegible] ב

ודבר ולא פי׳ חוזרת ה״ל ולא נעשרה [illegible] בפוסקים בנר חנוכה [illegible] בחנוכה וחנוכה אינה [illegible]

ושיטתן לומר כיון דלכן דורמא מעשה [illegible] אחר הדיבור ודחה לכל אין בנר כל כוה נמי [illegible]

הרי יש לה כל הדינים ואומר על פסח ולוקח [illegible] איכא לא״ה פסח אם לא מצא חנוכה יעו׳ ואה״נ ה

ליחוד סבעור יום ועיין [illegible] עם ע״ש ודוק כי גם נכון כמו ספסח [דה״ל] כמו מבלי פסח וא״א

הדיבור הוא ופע״ב [illegible] [הספרא] ודאי לגה הסוגיא סבה לבדקה ל״ל [illegible] ו

דבה מחוזרין [illegible] מעשה מכלל [illegible] אוען מצוה עלה דלפני ה

לפסח יש לה כל חוזרת הפסח ולפסח לה״ל [illegible] לפסח ה׳ כפסח עלמו ~~[illegible]~~ ודחה ל״ל דגול

בפוסקים בנר חנוכה [illegible] ה״ל לפסח ול״ל [illegible] דגול [illegible] ודחה ל״ל [illegible] ו

[illegible] לפי גאון [illegible] וכך לחנוכה ולה״ל ה״א [illegible]

[illegible] ופיכא דה״ל כפסח ודבקו ל״ל דנוע הוא

בשבועות דף כ"ג פליגי בהאי רבנן ור"ע בנשבע שלא לאכול ככר זה דרבנן ס"ל דאינו עושה עליה לתורה כי
אם כאוכל [illegible] אוכל בפחות מכשיעור [illegible] ור"ע ס"ל דעושה אף [illegible] רבנן המה מי נשבע נ
נשבע אפילו אפחות מכשיעור · וקאמר התם דאפי' לר"ע · שבועה שלא אוכל מצה אסור לאכול מצה בליל פ
פסח שבועה שלא אוכל מצה בליל פסח לא חייל ואוכל מצה לא פליג דהוי דרבנן אלא אפילו ר"ע ס"ל · והוא
[illegible] אין ליה דהוה פלוגתא דרבנן ור"ע אי שבועה חל [illegible] או לא [illegible] ליה לכאן
ועי' [illegible] · דהיינו הנשבעים [illegible] [illegible] פסח וכדכתב הפוסקים הטעם בנשבע שלא
אוכל מצה בפסח [illegible] דנשבע לבטל המצוה [illegible] השבועה על [illegible] לכולם מצה ב
בשאר ימי פסח ואל השבועה · אבל בנשבע שלא אוכל מצה בליל פסח אין חל השבועה דהא [illegible] לבטל המצוה ו
ומין כאן כולם [illegible] בכל פסח [illegible] בנשבע שלא אוכל מצה בליל פסח [illegible] כולם לאוסר
לאכול מצה בליל פסח אף [illegible] מצה [illegible] בליל פסח [illegible] כיון להוסיף [illegible] ל"ל
פסח [illegible] על [illegible] בפסח ולא אסר על נפשו אלא ~~[illegible]~~
[illegible] על [illegible] כולם [illegible] לאוסר [illegible]
[illegible] לאכול [illegible] [illegible] עי' [illegible] · והנה [illegible] [illegible] נשבע
לאכול [illegible] אינו חל השבועה [illegible] כולם [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] השבועה
אף על [illegible] כיון [illegible] השבועה [illegible] לבטל המצוה [illegible] והנה [illegible]
[illegible] שבועה שלא אוכל מצה ~~[illegible]~~ אסור לאכול מצה בפסח
אלא [illegible] כולם [illegible] השבועה לבטל המצוה · [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] והנה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ר
[illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] עי' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] נשבע שלא
אוכל מצה אסור לאכול מצה בפסח [illegible] לבטל המצוה ולא חל השבועה על [illegible] לאכול
[illegible] [illegible] כיון [illegible] [illegible] [illegible] הפסח [illegible] השבועה [illegible]
[illegible] [illegible] לאכול [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ב
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על ה

לח

הבליעה ודווקא ויצא המצוה ׃ ואם יהי' שלהו יורה על הלעיסה צ"ל נמצא עומד על הבליעה שלא קבעו [illegible]
ואפשר [illegible] אם [illegible] כזית מרורות שלישא [illegible] ליהי' שלהו יורה על הלעיסה ועומד על הבליעה שלא קבעו כזית
לכן דווקא אוכל כזית אבל בבליעה שלא לעיסה כזית ב"ל פסח לא הל הבליעה ואוכל כזית מצה והיינו שלוקח
לעיסה כזית מרורות ואע"ג ליהי' שלהו יורה על לעיסה כזית לא [illegible] מידי כיון באמר בלועם [illegible]
פסח לא נלבע [illegible] על כזית של חיוב אבל על כזית [illegible] לא נלבע [illegible] ואינו אסור עליו [illegible] יורה
לעיסה כזית כמ"ש [illegible] הפרי [illegible] ואע"ג [illegible] לעיסה כזית מרורות [illegible] כזית אינו
[illegible] פסח [illegible] על [illegible] פסח [illegible] כזית ׃ [illegible] תוספות [וכן [illegible]] על
[illegible] ואמ"ה [illegible] הוא [illegible] זה אינו [illegible]
[illegible] ו' [illegible]] ׃ [illegible] בס"ד [illegible] המצה [illegible]
אכילה כזית [illegible] על כזית ולא על [illegible] כזית אע"פ [illegible] ה"ל דהא [illegible] [illegible] עליו
הלעיסה של [illegible] אלא על כזית [illegible] ראשון [illegible] כזית מרורות ואע"ג ליהי' שלהו יורה על
[illegible] המצוה ׃ [illegible] כזית הלעיסה [illegible] ועל הלעיסה כזית [illegible] בה"ל נלבע
[illegible] דברי הר"ה [illegible] הבליעה גם כן אלעיסה [illegible] ׃ והנה תוספות [illegible]
[illegible] באכילה [illegible] דברי אדם על ידי טורח [illegible] אכילה [illegible] ע"כ
[illegible] אלא לאכול כזית בפסח הא [illegible] המצוה [illegible] תוספות [illegible] הבליעה
תוספות [illegible] לאכול [illegible] המצוה לא [illegible] על ידי [illegible] ׃ [illegible]
[illegible] פסח [illegible] הבליעה [illegible] על ידי [illegible]
נלבע אלא לאכול כזית בפסח [illegible] לאכול כזית [illegible] הבליעה אלא א
הבליעה [illegible] לאכול כזית [illegible] ׃ [illegible] ׃ והן [illegible]
[illegible] ע"י [illegible] בה"ל [illegible] מצוה [illegible] הבליעה פסח אבל אם [illegible] פסח [illegible] אין
[illegible] מצוה [illegible] לאכול כזית [illegible] ראשון [illegible] ׃ לא [illegible]
באין הבליעה [illegible] פסח [illegible] הבליעה [illegible] הוא [illegible]
אדם [illegible] יהי' שלהו יורה [illegible] לאכול כזית [illegible] אכילה [illegible]
לעיסה כזית אין הבליעה [illegible] כזית [illegible] לעיסה [illegible]
[illegible] הפסח [illegible] הבליעה [illegible] לעיסה המצוה [illegible] הבליעה [illegible]
[illegible] יהי' אסור לאכול כזית [illegible] אכילה [illegible]
[illegible] הוא [illegible] טורח [illegible] אכילה [illegible] לאכול

[illegible]

החגיגה ודומיא דנקט המצה. ואם יהי' שלהן יורד על השובע אז נמצא עומד על החגיגה שלא בפניו שלם
ומה"ט שכן אם יהי' כזיתים מרובים שלישית ד"ה ואיך יהי' שלהו יורד על השובע ועומד על החגיגה שלא בפניו שלם
לכן אינו אוכל כזית אחר כך אלא לאכול כזית כ.ו.ו פסח לא הוי החגיגה ואוכל כזיתים כזית והיינו שלמים ל
השובע כזיתים מרובים ואע"ג דיהי' שלהו יורד על השובע כזיתים לא [illegible] כיון דאמר בלילות ו.ו
פסח לא נאכל רק על כזית של חיוב אבל על כזיתים לא נאכל כלל ואינו אסור עליו כלל יותר מן
השובע כזית כמ"ש לגבי כלל הפרי אבל ואה"נ לפיכך כלל ואוכל השובע כזיתים מרובים בשבע מן כזית אינו
אסור עליו כלל. ולפי דנקט בגמרא. ע"ש כזית, ומוסיפין עלי' תוספות [ואין לחלק בין כרולא אוכלי מן החגיגה על
כזי' רבינו בה"ג נראים כפירוש"י ובלשון בזמן ו' ע"ש] [illegible] שהוא החגיגה כמו שכתבנו ועליו זה אינו להפטיר
אלא אומר לא הויא לגמרא רק על כזית ולא על כמה כזיתים אם לכן נמצא הנ"ל בהא אף קרולא לאסור עליו
אכילה כזית מן הפסח שלא שבע כיון שלא חל על כזית כ.ו.ו ראשון ינכל לכזית כזיתים מרובים ואע"ג ליהי' שלהו יורד על
לכל המצה. ולכן ק"ל נראה דס"ל בין הפסח ועל השובע כזיתים כלשה"ג לא חל בה"ג נאכלים
באפיקומן בזה דברי הרא"ש וע"י להקשות כ"ו והעלו דבריו ארם על ידי שורה נבול אפילו לגבם ע"ש
בנעלם אלא לאכול כזית בפסח הא כולם לכל המצה לא חל אפי' על ידי כלל. ודבריו אינו לפירוש ה
תוספות בשם ריב"א לשחוק כזיבן אחר כך אם אכיל פסח בלבורות אז אינו חל אף על ידי כלל שלא
אוכל כזית פסח ולא הבין לאכול כזית בפסח הרי דברי הירושלמי. בלא לכרך אסור לחגיגה אלא א
נלכד אלא לאכול כזית אסור לאכול כזית בפסח. והיינו דמוקי שלא הבין בפסח אבל אם הבין בפסח אז אין
החגיגה חל אף ע"י כלל דבה"ג נלכד לכל המצה ושיך לאכול כזיתים כזית ראשון לגבי ית. ולא סוף
דבר רבינו דבה לומר דלא תימא דמוקי לרבנן דס"ל בין הפסח אין החגיגה חל אפי' בהן הוא ~~[illegible]~~
דאין החגיגה חל בהבנתו פסח בלבורות והיינו לאכול כזיתים כזית באע"ג דהוי אפילו לגבם כמו
אבל ודלמא יהי' שלהו יורד של שובע לרבנן סוגם לעלמא כן לענין כזיתים מרובים השובע לעיקר שלום בעל
השובע כזיתים אין החגיגה חל דהוי נלכד לכל המצה ועל שלהו היורד כלשה"ג לרבנן אין החגיגה חל אפי' ל
וא"כ בין הפסח נלכד אינו על שלהן א"כ יהי' אסור לאכול כזיתים כזית כיון דהוי אפילו לגבם וכולי
לגבי אלא אפי' ע"י כלל ברע"ש הוא והטעם שלום בע"י שורה נבול אפילו לגבם. ולהכי לפיכך לאכול
השובע

[illegible] בזמן הלקיחה על [illegible] שליחות [illegible] [illegible]

ואמר אשה זו לך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שליח [illegible] מקודשת

אם פסול שלהן או [illegible] שלהן שליח [illegible] ולפי זה [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ולפי [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] שליח [illegible]

[illegible] שליחות [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] מקודשת

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

כו

ברוך [illegible]

בהפטרה ביום הראשון של פסח, וזה הדבר אשר מל יהושע כל העם היוצא ממצרים כל אנשי המלחמה מתו במדבר בדרך בצאתם
ממצרים וכו' וכל העם הילודים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא מלו. הפסוק הזה הוא תשובה [illegible]
אשר מל יהושע, איך נפל לשון [illegible] בזה הדבר על מילת יהושע. והמדבר [illegible] בזה [illegible] רז"ל בפירושו, ועוד [illegible]
[illegible] לפסוק להאריך בפירוש יוצאי מצרים [illegible]. [illegible] לפסוק אומר כי הילודים במדבר לא מלו, ולכן מל יהושע אותם
ונראה [illegible], [illegible] [illegible] לפי זה [illegible] [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] בפסוק [illegible]
יום קודם [illegible], ופי' [illegible] העם [illegible] [illegible] [illegible] אפשר אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אסור [illegible] [illegible] יום [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ונתפשט [illegible]
ה' [illegible] [illegible] עד [illegible] יום ו'. [illegible] על זה [illegible] בפסוק [illegible] [illegible] [illegible] הא [illegible] [illegible] [illegible]
אבל [illegible] לכן [illegible] ביום ב' [illegible] [illegible] [illegible] ולכן [illegible] [illegible] יום ו'. אבל [illegible] רז"ל והרמב"ם [illegible]
ב' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עד [illegible] [illegible] והנה
[illegible] טעם [illegible] על זה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] והעם [illegible] [illegible]
[illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יום י"א [illegible] [illegible] הפסח [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ערלים. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ואם ז' [illegible] [illegible]
[illegible] ואמר הפסוק [illegible] [illegible] ר"ח ניסן ביום ב'. ולפי"ז [illegible] [illegible] ניסן ביום [illegible] [illegible] ביום לא מלו [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ביום ה' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ביום ה' [illegible] יום ה' הא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] לעשות פסח ואמרו בפסחים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ואין ספק [illegible] [illegible] [illegible] פסח [illegible] עליהם לעשות [illegible]. ולכן מלן יהושע. [illegible]
ולפי זה [illegible] [illegible] בפסחים [illegible] [illegible] [illegible] בפסח [illegible] [illegible] ולכן [illegible] ולא עשו פסח ראשון [illegible]
[illegible] לעשות פסח שני. ולפי"ז [illegible] [illegible] לעשות פסח שני [illegible] יהושע [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בפסחים [illegible] [illegible] לפסח שני [illegible]
[illegible] לפסח שני [illegible] [illegible] פסח שני. ולכן [illegible] יהושע. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] וכן זה הדבר [illegible] [illegible] [illegible]
הפסוק [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], וקצת [illegible] [illegible]
אלא [illegible] [illegible] [illegible] זה הדין [illegible] אלא [illegible] אסור [illegible] ביום ה' [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] יהושע [illegible] [illegible] ביום ה'. ולכן אמר הפסוק זה הדבר אשר מל יהושע. [illegible] זה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לדורות אינו [illegible] ביום ה'. ואמר כל העם היוצאים ממצרים [illegible]
במדבר בדרך בצאתם ממצרים. וכל העם הילודים במדבר בדרך לא מלו. ואם היו כל [illegible] ערלים [illegible]
[illegible] לפסח שני ולכן מלן יהושע. אבל אם [illegible] [illegible] [illegible] אפשר אלא היו [illegible] [illegible]
וכן [illegible] [illegible] [illegible] אנשי המלחמה [illegible] [illegible] לא מלו ולכן היו [illegible] [illegible] ולכן מלן יהושע [illegible]
אסור [illegible] [illegible] אלא [illegible] ביום ה' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ברוך [illegible] רגע [illegible]

(בהפטרה ביום הראשון של פסח) וזה הדבר אשר מל יהושע כל העם היוצא ממצרים כל אנשי המלחמה מתו במדבר בדרך בצאתם ממצרים כו' וכל העם הילודים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא מלו. הפסוק הזה הוא תשובה מה לשון זה אשר מל יהושע. איך נפל לשון וזה הדבר על מילת יהושע. והסדר הרגיל בזה המאמר רל"ל כפירושו. עוד יש לדקדק למה לו לפסוק להאריך בפירוש יוצאי מצרים הוי לו לפסוק לומר כי הילודים במדבר לא מלו ולכן מל יהושע אותם. ונראה לי ליישב. דהרשב"ץ פסק לפי מה דקיי"ל דמילה שלא בזמנה אינה דוחה שבת ויו"ט ורבנן אין מולין בספיקין [illegible] ביום קודם לשבת. ופי' הרא"ה הטעם משום להוא דבר שאי אפשר שלא יבוא לידי חילול שבת ונראה פירושו לחלל שבת [illegible] דאסור למול ערב יום ה' [illegible] שלא יבוא ג' למילה בשבת ויצטרך לחלל עליו השבת וכן תינוק שחלה ונתרפא ביום ה' בשבת ממתינין לו עד לאחר ביום ו' וכו'. ועל זה הלך בפסוק רס"ו רמ"ו להרלב"ג הא דאיכא סכנה [illegible] אבל שקודם לכן דהיינו ביום ב' למילה ליכא סכנה ולכן מותר למול ביום ו'. אבל לפי טעמו רל"ל והרשב"ם [illegible] ב' למילה איכא סכנה אף נצטרך לומר דמילה שלא בזמנה [illegible] כל בחמשי בשבת [illegible] עד לאחר השבת ע"ש [illegible] בספר טעמם הענין על זה דמקשו אמרינן ערל [illegible] הגואה לכן מצינו באמותינו דכתיב והעם עלו מן הירדן בעשור בעשרה לא מהולין משום חולשא דאורחא ומלו למחרת ביום י"א וכתיב ויעשו את הפסח בגלגל וא"כ הגואה של"ש [illegible] אומרת [illegible] להן ובעצם של [illegible] הגואה בעודם ערלים. וידוע דמילת מלה הי' [illegible] באחד בשבת. וא"כ ו' באחד חל בשבת ואמר הפסוק לניסן חסר היו ר"ח ניסן ביום ב'. ולפי"ז חל בעשור לחדש ניסן ביום ד'. ובו ביום לא מלו מפני חולשא דאורחא. ולמחרת ביום ה' מלו. ואיך מלו עצמם ביום ה' הא חל יום ג' למילה בשבת. ואם יפ' אז שלא וחל עשור לחדש ביום ה'. עדיין קשה איך מלו ביום ו' הא חל יום ב' למילה בשבת. אך כאשר לא קשיא מידי דהא היו מוכרחים לעשות פסח ואמרו בפסחים [illegible] ערל שלא מל [illegible] שחר. וזה חן חולשא בעלמא דחיישינן שמא יצטרך לחלל שבת ואין ספק מוצא מידי וודאי שבת. דחיוב פסח מוטל עליהם לעשות קודם. ולכן מלן יהושע. אך עדיין יש לדקדק לפי מה דאמר הל' בריש דף צ"ג בפסחים לר' חנינא בן עקיבא דפסח שני רגלא דראשון הוא ולכן הגר ולא עשה פסח ראשון פטור מפסח דיומא לעשות פסח שני. ולפי"ז נפרש הנ"ל דהא יוכלו לעשות פסח שני. ולמה מלן יהושע קודם לכך כיון שיכולין לבא לידי חילול שבת. אמנם כאשר לי' כיון [illegible] דהא אמרו הל' בפסחים [illegible] נדחה לפסח שני ואין צבור נדחה לפסח שני דאין צבור עושין פסח שני. ולכן לפי"ר מלן יהושע. והנה בנדרים דף ס"ו אמרו זה הדבר דלחוש. חוץ אתו למעט לוחש ולא מולין וכן זה הדבר דראשי מטות אתי למעט הדיוטות ע"ש. וקשה יוכן לפי כיוני הפסוק הנ"ל. דרצה להורות לנו זה הדין דמילה שלא בזמנה אסור למול ביום ה' משום דיוכל לבוא לידי חילול שבת שלא תעלה [illegible] מן יהושע דמל ישראל ביום ה'. ולכן אמר הפסוק זה הדבר אשר מל יהושע. הכוונה זה הדבר למעט דוקא יהושע הי' יכול למול. אבל לדורות אינן יכולין למול ביום ה'. ואמר כל העם היוצאים ממצרים [illegible] במדבר בדרך בצאתם ממצרים. וכל העם הילודים במדבר בדרך לא מלו. וא"כ היו כל הקהל ערלים וצבור אינן נדחה לפסח שני ולכן מלן יהושע. אבל אם הי' יוצאי מצרים עמהן [illegible] אפשר שלא היו מלין ילודי מדבר רוב הצבור ולכן אמר הקרא דכל יוצאי מצרים אנשי המלחמה מתו וילודי מדבר לא מלו ולכן היו אלו רוב הצבור ולכן מלן יהושע. אבל לדורות אסור למול מילה שלא בזמנה ביום ה' וסמך [illegible] היטב [illegible] ועל קושיות הללו הנ"ל [illegible] באריכות וברכתו בחמלה [illegible]

ויעוד ילקוט הביא בשם הפסיקתא וז"ל וזה הדבר ר' ברכי' ור' חלבו בשם ר' אבין ברבי יוסי בכה אמר להן יהושע ומה
אתם סבורין שאתם נכנסין לארץ ערלים כך אמר הקב"ה לאברהם ~~אבינו~~ ונתתי לך ולזרעך אחריך
על מנת ואתה את בריתי תשמור. וכן הוא בב"ר רבה פ' לך לך ע"ש. וזה אומרו לשון הפסוק וזה הדבר
אשר מל יהושע כל העם היוצא ממצרים הזכרים כל אנשי המלחמה מתו במדבר ונאמר כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל ב
במדבר וגומר. אשר לא שמעו בקול ה' אשר נשבע ה' להם לבלתי הראותם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותם לתת לנו —
ואת בניהם הקים תחתם אותם מל יהושע. ולכאורה צריך פי' מה צריך הפסוק להשמיענו החטא שנתעכבו
במדבר ומתו במדבר. זל עי' פי' רב הוא. ומצא שלא כפ' לך לך ע"ש. אמנם נ"ב בל"ז דברי יהושע
להודיעם שלא ראו כזה להכניסם למילה ומילתה אי אפשר להכניס לארץ. ובשבת דף פ"ח ויתיצבו בתחתית
ההר א"ר אבדימי בר חמא מלמד שכפה עליהם הר כגיגית אם מקבלין התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם
א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא ואמרי' הדר קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קיימו וקבלו ע"ש
והקשה תוס' אמאי לא נאמר הדר קבלוה בערבות מואב ותרוצם ~~פה כיהודין לגורל נסו~~ להי' יראים מהקב"ה שלא יכנסו
לארץ ישראל שהגזרה היא מאבותינו ואם כן חליף אותם מה שלא נכנסו לארץ ישראל דפליגא מי לעולם דרך
מיראתו שלא יטלו ממנו זאת אלו חליף אותם וכ' בפרשת דרכים דרך ערכה דבל כו' דהדלקא פליגא מהגזרה
בזה וזה דאמרי' הדר קבלוה בימי אחשורוש הגלה הדלקא אם נודע אחשורוש לא הי' מכוין להם נגאלו ואם נאמר מפני
שעברו על גזרת מלכם כשלה מודעה זו ותירץ הדלקא בארץ ישראל לא נתן להם אלא כדי לקיים התורה כמ"ש
ונתן להם ארצות גוים בעבור ישמרו חקיו ולפיכך כל עברו על התורה עבר והגלם מארץ אבל מלכו של מודעא
מ"ש הרי להבי' דהדלקא ס"ל נגרם שלו לא הי' להם טענת אונס ~~מלום דעיקר נתינת~~ ארץ לא הי' רק בעבור
שישמרו התורה מ"ש [illegible] — ויעבר יהושע הזהיר ישראל על המילה ~~ואמר להם לא~~ [illegible] להם לירש ה
הארץ כל זמן שהם ערלים ומזהיר מילה. ורק מן ראשית ישראל הלא ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו ואף כלתי גוים
מזהירי מילה. נירש ארץ. וכן אמר להם יהושע. כל העם היוצאי ממצרים מתו במדבר כי ארבעים שנה הלכו
במדבר מ"ש אשר לא שמעו בקול ה' אשר נשבע ה' להם לבלתי הראותם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותם
לתת לנו מ"ש הרי דנענשו במדבר שלא באו לארץ. ואי בטענת דמוחזקת אבותינו נירש ארץ אף על
גוים מזהירי מילה לא באו ודאי מסבים לארץ אלא ודאי דעיקר נתינת ארץ לא הי' רק על תנאי
שישמרו חקיו. וזהו היטב לשון הפסוק כזה //

כו

לשבת הגדול שנת תקט"ז לפ"ק

בערכין פרק ג׳ . אמר ר׳ יוחנן משום ר׳ יוסי בן זמרה כל המספר לה"ר נגעים באין עליו שנאמר מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב וכו׳ אמר ר׳ לקיש מאי דכתיב זאת תהיה תורת המצורע זו היא תורתו של מוציא שם רע . עכ"ל . ולכאורה יש ב׳ סתירות להדדי . נראה כך במדרש רבה נאמר ולמה לו צפרים א"ר יהודה בר סימון אלין צפריא נקיין אמר הקב"ה יבא הקול ויכפר על הקול דהיינו לשון הרע שעל ידו בא הצרעת . והקשה היפ"ת וז"ל וז"ל שהרי כבר נתכפר בנגעים שבאו עליו ומאחר שכבר נתרפא ומאי אומר הסולח לכל עוניכי עכ"ל . ואך נ"ל יותר אותו כי אם לא חטא רק חטא א׳ דהיינו לשון הרע שעל ידו באו הנגעים . אבל אם יש עוד חטא אז נ"ל לק"מ . דהנה י"ל כי הפ"מ לשון הרע מיקרי המספר בגנות חבירו אע"פ שאומר אמת . אבל המספר בגנות חבירו ואומר שקר זה נקרא מוציא שם רע והרי בידו ב׳ עבירות . א׳ לשון הרע . ב׳ שקר . ובדברי ס׳ וישב כתיב ויבא יוסף את דבתם . ועיין להמפרשים הי׳ אומר שראה אותם אוכלים אבר מן החי . לכן כתיב ויבא את דבתם לשון הבאה אבל היכא שאומר דיבה על חבירו ואומר שקר נקרא מוציא דבה . לכן כשאומר שקר לשון הרע על חבירו נעשה מוציא שם רע . ומעתה כהן לאומר לשון הרע על חבירו והוא שקר . אף שהנגעים מכפרים על גוף לשון הרע עדיין צריך כפרה על שהוציא קול שקר מפיו לכן צריך לב׳ צפרים דהיא דבר שבקול ויכפר על קול . ולק"מ . ובזה יובן הא דבריו דאמר ר׳ יוחנן כל בנגעים באים על לשון הרע ור"ל אמר צפרים למה לו דהא כבר נתכפר בנגעים לכן אמר ר׳ לקיש זו היא תורתו של מוציא שם רע . דהיינו שאמר לשון הרע שקר על חבירו דשקר הוא נקרא מוציא שם רע לכן צריך לצפרים וכנ"ל . ודו"ק .

ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות . פי׳ רש"י חיות פרט לטריפות . טהורות פרט לעוף טמא . לפי שהנגעים באים על לשון הרע שהוא מעשה פטפוטי דברים לכן הוזקק לטהרתו צפרים שמפטפטים תמיד בצפצוף קול עכ"ל רש"י . ובצידה לדרך כ׳ כל הרא"ם והקשה למה אמר רש"י חיות ולא טריפות לשון רבים . ואח"כ אמר טהורות ולא טמא לשון יחיד . דהא אין לחלק כלל בטמא בין צפור [illegible] לצפור [illegible] . ולכן אמר לשון יחיד דמשמע . ידעינן דאין לחלק ביניהם . וה"ה בטריפות ג"כ לשון יחיד . וכן הקשה הלבוש עכ"ל . ועוד הקשה למה פרט לעוף טמא [illegible] אחרון לפי שהנגעים באים [illegible] וכן גם זה . ואיך תלה טעם לפי שהנגעים באים מפרט לעוף טמא . ועוד הקשה הרא"ם על רש"י דבפרק שלוח הקן אמר הש"ס דכל מקום דכתיב צפור סתם בעינן טהור ולא טמא . והקשה הש"ס אם כן ל"ל טהורות הא כתיב צפרים וסתם בטהורות ולא אסורות למעט צפורי עיר הנדחת וא"כ איך כתב רש"י טהורות ולא טמאות נגד הש"ס ה"ל . ונ"ל ליישב קושיא הנ"ל . ובקודם נבאר קושיא ראשונה הנ"ל דכתב פרט לטריפות לשון רבים . משום דאשמעינן חידוש בזה . ומקודם נבאר מאמר תמוה מדרש קהלת . כל זה [illegible] כתיב אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני . אמר שלמה על כל [illegible] התורה עמדתי . חוץ מפרשה פ׳ פרה אדומה והקרתי ודרשתי בה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני עכ"ל . הפירוש הזה אומר דרשתי וחקרתי . ומה זה שאלתי ובקשתי וחקרתי ודרשתי בה . ונ"ל משום דפס"א .

דפסו"ק חקת

ובס' חצר כבידה אדומה כספוג ולחש אותם לפניו כ' התשעה יודעין דיבקין אותם בתשעה עלו טריפות · עכ"ל · והרגיל עליו כל הפוסקים הלא אזלינן בתר רובא ולא קיימינן אחר ה' טרפות דספקינן ארוכה כפסקינן הלכ' בחולין · וע"ע ושב בדברי בס"ה היטב ·

דבחולין דף י"א נאמר הלכ' מנלן דאזלינן בתר רובא א"ר אלי אמ' מלהיטה בא' רחמנא לחוש ואמאי לא כייקי נקב לחוש ונעלה הלכ' לה"ג דחייש למיעוט היכי אכל בשרא ודק' ה"נ פסח וקדשים ואי אי כגון למימה · והעלה תוספות בדף י"א ע"ב לפי' בקי"ז הא דאין חוששין כדינא שבחוץ היינו לענין בדרוסה אבל לענין נקב יש לחוש כדינא שבחוץ וא"כ מאי פריך היכי אכל בשרא בלא בדיקת נקב לחוש · דבגוונא לחיטה יכולים להפליט הגוף על הסימנ' ובודק' הסימנ' מבחוץ אם יש בהן נקב · ותמה"ז דהס"ם כין דחייש למיעוטא ניחוש בלא דיל לום חול' לשאדים כגון דרוסה ואין חוששין כדינא מבחוץ לענין דרוסה · והעלה המהרש"א וז"ל אבל לא יבעינן לה ל' למימר דל"ל לום חול' הא למיעוטא בדרוסה גופא יש לחוש כיון דאין כדינה מבחוץ לענין דרוסה עכ"ל · ולפענ"ד וק"ל

דבקורות נאמר הלכ' הלוקח עז בת לחם לבן/ זכאין ואילך ספק · ונעלה הלכ' תמיהה הא רוב בקורות מעוברות ויולדות ושלא רבינא כי אזלינן בתר רוב כרובא דאיתא אבל כרובא דלא איתא ומיעוט מעלה ומיעוט דאיתא לא אזלינן בתר רובא עכ"ל · וכן הר"ם וכן פסק הרא"ש ז"ל בבקורות עכ"ל וכן פסק הרשב"א בחולין דף י"ב ע"ב עכ"ל וכן הר"ן ז"ל ולפע"ד הדעת נוטה לה' שאזיר דחייש למיעוטא · דהוא דרשווייהו שווים · אבל היכי דמיעוטא תליא במעלה ורובא הוא דלא איתא פליגא דעל לומר דר"מ מודה דאזלי' בתר רובא דאיתא · ובדבקינן סתם להם דהא ודאי רובא הוא מן התורה ואפש' היכי דרובא תלי' במעלה לקיימין לרובא אף שמן לר"מ דחייש למיעוט רק מדרבנן כמ"ש תוספות בדף י"ב · פליגא בגוונא היכי דמיעוטא תלי' במעלה · דאזלינן בתר רובא דאיתא · ונעתם לא דבס תוספות לפרש דמעלה לר"מ היכי אכל בשרא דחייש למיעוט ניחוש לשא נדרסה · דהך מיעוטא בנדרסה הוי מיעוט על ידי מעלה · וה"ה להעלות · דהיכי דתלי' מיעוטא במעלה מודה ר"מ דאזלינן בתר רובא דאיתא · ולכן כתבו דיל חול' לשאדים כגון דרוסה · וחול' הוי ג"כ מיעוטא דאיתא · וזה ברור ואמת ג בכוונת התוספות · באופן אחר אמרת לתרץ ק"ל · מהרש"א ה"ל · דבדף י"א דרש ליט ספרה אדומה דאזלינן בתר רובא · הקו' תוס' דלמא מום בפרה כרי לה' לחיים הוא ואינן אחונה דטריפה אינה חי י"ב חודש ותירצו דהוי חזקה שאינה נודע ומבוררת אפילו שעה א' דבהוצאה כליה לעולה לא נודע לגי' לשא נעלה על נקב הוושט וכדומה · ואחה"כ לאחר י"ב חודש ידעינן דהיתה לספרע טריפה ולא באותו פ' פעם היא טריפה ולכן לא הוי חזקה עכ"ל · רק כל זה נראה לענין טריפות דנקב הוושט ואחרים הפנימיים לפיר עולים בבדיקתם בלא חזקה מבוררת דהוצא כליה לעולה דל לחוש לשא ~~[illegible]~~ בנקב הוושט כמ"ש אם אבל לענין דרוסה לפיר יש חזקה מבוררת בכליה לעולה דוודאי ידעינן דלא נדרסה הוולד עדיין דאף אם נדרסה האם בעודה מעוברת אינו מזיק לולד כמ"ש הפרי חדש להלכה כסימן ע"ט עכ"ל · ודהם לקמן בדף פ"ו כ' תוס' בד"ה [illegible] דר"מ של דאיתן דר"מ חייש למיעוט · היכי דיל רוב וחזקה מודה ר"מ דאזלינן בתר רובא וחזקה ולא חיישינן למיעוטא עכ"ל · ודבריהם נראה · דלא קשה תוספות לפרש דהכי מעלה בלא ניחוש למיעוט דלמא

נדרסה

נדרסה בס״ד באה״ו · כרס רובא וחזקה · דלענין דרוסה ה״ל חזקה מבוררת כמ״ש לעיל ומודה ר״מ דלא חיישינן
למיעוט כדמ״ש וכן כתבו תוס׳ דחיישינן לחוש לספרים כדרוסה והלכתא ליכא חזקה מבוררת דסיג ליה לנולדה
ולחוש לשמא קודם אם כא חוש קורש לספרים כדרוסה וליכא כאן חזקה · אבל בניחוש בנדרסה · גם מיעוט ו
ומאי לא חיישינן לה״ם ב״ל כאן רוב וחזקה מבוררת וזה ג״כ ברור ונכון״ [ואין להקשות אעג״ב כאן רוב וחזקה
מ״מ ל מיעוט וחזקה דהיינו כמחצה קמי׳ בחזקת איסור שאינה גרועה עומדת · וה״ל חזקה נגד חזקה ומיעוט נגד רוב וחיישינן ל
למיעוטא · גם ליתא · דבספר הכלל מהרא״ש בהגהות לגבי בדיעבד היכי ב״ל חזקה ומיעוט ה״ל פלגא ופלגא נגד רוב אב״ לא מגלה
הלכ׳ לר״מ דחייש למיעוט היכי אבל כלומר לגבי נמי עלה דהא ול חזקה דנפשה קמי׳ בחזקת שאינה גרועה מסייע למיעוט לשמא במקום
נקב שחיט ותירץ דהך לשמא במקום נקב שחיט לאו בחזקת איסור אלא נשחטה עומדת דאף אם נשחטה במקום נקב נשחטה כראוי
מיקרי אלא טריפה לנשחטה מיקרי ונשחטה מידי נבילה עכ״ל מהרא״ש · ואעג״ב דבהך א״כ הודה ר״ע לר׳ יוסי בספק הוושט נבלה
ואין להוסיף שטהרה מ״ט דריכן לפרש פירוש מהרא״ש דהכא דבה להקל לר׳ מאיר אף לשונו ראשונה בס״ד בלשונה שטהרה מידי
נבילה · ולפ״ז גם דבריו לעיל נמצא ודוק היטב]

אך תוספות לה בחולין תירץ תירוץ אחר וז״ל אי נמי הכי פריך וכי תימא דלא הוי אלא כלא קריבה פסח ושלמים מאי
איכא למימר דא׳ אפשר להפשיט העור ולבדוק דאין לך מום גדול מזה עכ״ל · ותירוצו צנין · דתירוץ ראשון דווקא
הוא כאשר ראיתי א׳ להקשות עליהם דניחוש לחוש לספרים כדרוסה הוי מיעוטא דמיעוטא ולא חייש ר״מ לזה
המהרא״ש הכלל לה לגבי בדיעבד היכי בחזקה ומיעוט כבראי ה״ל פלגא ופלגא אם כן בפרה אדומה ניחוש למיעוט
שוה דאיכא חזקת טמא נימא העמד טמא על חזקתו מסייע למיעוט דלמא במקום נקב שחיט ותירוץ ראשון מתרצן
וקושית התוספות בהגהות שהובא בר״ת ס״ל היכי דאיכא חזקה ומיעוט חיישינן לי׳ מדאורייתא עכ״ל · ונהי׳א
א׳ הי׳ לה להשיב יותר לפי כתב התשנים יותר דפריך לדבריו קתני טרפות הפרה אדומה (וה״ל עדיין יוחל
לשמא במקום נקב שחיט דאפשר בחשנים יותר ס״ל ב״ל להפשיט העור ולבדוק הסימנים בחוץ וזה איעמוס וחלוק על ס׳ כשלקין מזה]
אך עדיין ל׳ מהרא״ש בשווה עומדת דאע״ג דאפשר לבדוק אחר כל טרפות בפרה אדומה מ״מ כיון ב״ל חזקה ו
ומיעוט ניחוש לשמא במקום נקב שחיט · ואין לומר דהפשיטו העור ובדקו הסימנים מבחוץ · דלפירוש תוספות
ה״ל מום · ודברי תוס׳ ג״כ צריך פי׳ שהיכי יקרא זה מום · ולשיטתן לומר כיון דכתיב בפרה תמימה ב״ל ה
המומין הפוסלין בבכור פוסלין בפרה דכתיב ואין בה מום ולמדין מבכור ובבכור איכא כל נקוב וכל לדוגמא
דאף ספק כלפנים ה״ל מום עכ״ל · · והנה הגמרא פריך לה לומר וכי תימא דלשמא פרה כלירה אך להיא
טריפה · חטאת קרי׳ רחמנא · והקשו תוספות לר׳ לעזן דס״ל דלא מיקרי חטאת טריפות הפוסל בה שלן ויש לומר
דיליף לה מדכתיב חטאת היא וכיפורי נמי דה״ל מדכתיב חטאת היא בפוסלין בה וכה בהלור עכ״ל תוספ׳ · · והנה
דברי הגמרא הנ״ל בתחילת דבריו · כיון להנהגה לפ׳ פרה אדומה · ואמר · כלומר לאמר דלמא במקום נקב
שחיט · וה״ל באזלינן בתר רובא · דהא ה״ל חזקה ומיעוט וה״ל פלגא ופלגא · וה״ל ~~[illegible]~~ דלא אזלינן בתר חזקה כל
הערת · דהיינו להך במקום אחר דהיינו דבעינן מורה דאזלינן בתר חזקה כמ״ש כלל חולין דף א׳ · ואין לומר ד
דהפשיטו העור וגרם לשחיטה ובודקי׳ הסימנים מבחוץ · דדלמא כה · כלומר דכתיב אשר אין בה מום ולפי׳ מבכור ב
דאף מום כל שהוא כזה ה״ל מום · דהיינו דלמא פרה כלירה אבל טריפה ואעג״ב דכתיב

גבה חטאת

גבה חטאת דה אין טריפות פוסל בה כמו בס״ל לר׳ שמעון לכן אסר · והיא רחוקה מאד בתשובה היא ברבינו
בפרה שמעט טריפה לכן רחוקה מאד להבין איך מטהר מה נחוש לשיעור בחגיגה שסייעו לה ובו״ך הוא
בחזרה ולא לשונו [illegible] בשנים יונין דמשמע לבדוק בפרה אדומה אחר ח״י טריפות · כיון דאיכא חגיגה שמא
ושיעור · ולפי׳ להמאור ה׳ סוגיא לומר בכפורי מצורע אע״ג דמשמעותן חיות ולא טריפה היינו על השחיטה ·
שלום דשחיטה לפיר · [illegible] לבדוק אחר ח״י טריפות וגם להכל״ט העור ולבדוק בסימנים הוכא אבל בשולחת כוון
דאי אפשר לבדוק אחר ח״י טריפות · א״כ איך נשא בתורה שמעט דגם המשולחת פסולה אם היא טריפה ב
בהגלה א״כ איך יטהר המצורע לעולם דניחוש לשא המשולחת טריפה היא בחגיגה שמא אל המצורע שסייע לשיעור
וה״ל פלוני ופלוני · [illegible] בלא אפשר · קמ חגיגה ודאי [illegible] מנקיים [illegible] חגיגה [illegible] בלא אפשר
חוזר · לכן כ׳ ר״ל · [illegible] בחיות ולא טריפות [illegible] בגם המשולחת פסולה שהיא טריפה ועל [illegible]
הנ״ל דמשמע [illegible] בסימן [illegible] (בלא כמשמעו יונין) [illegible] בלא אפשר לא אפשר ומכן · ומעתה [illegible] או כמ׳ מהרש״א בחגיגה [illegible]
וכאם גם איכא לה קושיות על ר״ל · הנזכרים לעיל פתח הלעד על ר״ל [illegible] בטהורות ולא [illegible]
הל׳ · אם כי כאמת דברי ר״ל · [illegible] · אבל צריך [illegible] ולא יחלוק על ש״ס שלנו

מקורם [illegible] בחולין דף [illegible] ע״ב על השלום [illegible] שלוח הקן אינו נוהג בטמאים [illegible]
[illegible] כי יצא אן צפור
וא״כ [illegible] צפור · [illegible] טהור [illegible] שלצפור טהור [illegible] צפור טמא
ת״ל [illegible] צפרים חיות [illegible] חיות [illegible] · [illegible] חיות [illegible] ·
[illegible] טהורות [illegible] טריפות · טריפות [illegible] ועוד [illegible] חיות וטהורות [illegible]
[illegible] ונאסר [illegible] וכפר [illegible] ונאסר [illegible] וכפר [illegible] בפנים [illegible]
[illegible] בהיות צפורי מצורע [illegible] · [illegible] צפורי [illegible] הנשחטת [illegible] לא א
[illegible] רב ספרא אומר [illegible] ולשחוטה · [illegible] אמר [illegible]
[illegible] אלא [illegible] ולשחוטה הא [illegible] אלא [illegible]
[illegible] והרמב״ם [illegible] צפרים מצפורי עיר הנשחטת ולא מצפורים [illegible]
[illegible] דרבא אלא [illegible] הכפר [illegible] ~~[illegible]~~ דרבא אלא [illegible]
[illegible] ורבינא [illegible] והלכה [illegible] ולא עכ״ל · [illegible]
[illegible] והרמב״ם [illegible] דרבא והלכה · [illegible] עולה [illegible] וסיים [illegible]
[illegible] הרמב״ם לעיל [illegible] בצפור המשולחת [illegible] המצורעים אחרים [illegible] כאשר ·
[illegible] עולה [illegible] בצפור לחוטה [illegible]
עולה [illegible] לשחוטה · אבל [illegible] לעולה [illegible] הרמב״ם [illegible] אלא עכ״ל [illegible]
[illegible] לעולה [illegible] הרמב״ם [illegible] דרבא והלכה · [illegible] כס״ם ·
[illegible] תפלה אין [illegible] תפלה [illegible] הא אין עולה [illegible]
תפלה [illegible] עולה הוא [illegible] עולה [illegible] עולה · [illegible]
עולה [illegible] עולה [illegible] והיא מצורע [illegible] אלא

משהר

שהרי אסור בתלושין הבעה וכו' ברישא לגבי עלה דידי' לענין שילוח הקן קמ"ל תשלח . לכאורה י"ל דהא לצפור למה לי תשלח
דהא זה לאשמעי' דלא יטול אם על בנים לטהרת מצורע . היינו אם רוצה ליקח האם לשחוטה . אבל אם רוצה ליקח ה
האם לשילוח והיכי תימא לאסור . דהא יכול לקיים שניהם מצות שילוח הקן וגם לטהרת מצורע יהני . [ולקמן נכתוב
כמ' התוס' על זה] אלא קמ"ל דאיירי ברוצה ליקח האם לשחוטה . ומה דלא נאמר כלל כל מקום שאתה יכול לקיים
שניהם אין עשה דוחה ל"ת או עשה . וא"כ למה לי תשלח דהיכי תימא נימא במצוה בטהרת מצורע ידחה לל"ת או לעשה
דשילוח הקן . דהא מצורע בעי' ב' צפרים . וא"כ קמ"ל דצ"ל דבעי לו עוד צפור א' נוטל זה האם על הבנים . ואם כן
יקח אותה הצפור שיש לו כבר לשחוטה והאם על הבנים יקח לשילוח וכה יקיים שניהם . והיכי תימא נימא דבלאו ליקח
כבר האם לשחוטה ולדחות עלה דשילוח הקן כיון דיכול לקיים שניהם ליקח האם לשילוח והצפור האחר לשחוטה /
וא"כ למה לי תשלח . ולימא למימר דאיצטריך תשלח לקן יולדת . דלא הוצרכו לשחיטה דוגמא זה אינו דרגלה ואי אזלי' בתר
ומכח הגמרא דנקטו השלוח לא שייך ביולדת . דמיתן לאחר ז' לזכר וי"ד לנקבה מותרת לבעלה ובמלאות ימי טהרה
מ' לזכר פ' לנקבה מביאה קרבן טהרה קן יולדת . וא"כ אינו צריך הבאת קרבן מותרת לבעלה . גם ליכא למימר ב
שהי' לו צפור א' וסבר לשחוטה . ואין לו צפור לשילוח ועלין ליקח האם לשילוח . זה ליתא דהיכן כל עיקר לשחיטה
שיהי' לו ב' צפרים ואם כל עיקר לשחיטה צפור א' אין לו צפור לשילוח עדיין אמאי פסול ודחיק זו ונוטל אחר במקומן
כל עיקר לשחיטה של צפרים וכן כתב רבינו שמשון בנגעים פרק   עיי"ש . וא"כ למה לי תשלח . אלא
קמ"ל באיזה הלכתא כרבא דאוסר לזווג . אלא קמ"ל דמותר לזווג לשילוח בשביל שניהם . וא"כ איירי דאין לו
צפור כלל רק צפור א' של מצורע שילחו כן אחר המצורע וטעון שילוח ועתה רוצה ליקח גם לזוגו קמ"ל שילוח .
וזה האם לשחוטה . ומוכרח לכך ליקח זה האם לשחוטה . כיון דצפור האחר טעון שילוח קמ"ל שלוח מצורע נמצא /
והא דמשכחת עלה דידי' קמ"ל תשלח . . הרי מוכח דאיי' כבר דמותר לזווג ודברי הרמב"ם בנגעים . אך
על רבא בשלמא אלא יתורץ ליה עלי' הנה שלום דלעיל בקי' פ"ב אחר צפורי מצורע מאימתי אוסרין ר' יוחנן אמר משעת
שחיטה ורשב"ל אמר משעת לקיחה מ"ט דרשב"ל גמר קיחה קיחה מעגלה ערופה . וכתבו תוספות בסוגיא לא קאי הכי רק
דרשב"ל ס"ל כתנא דבי ר' ישמעאל דבלוף מצורע שכבר בשיתפר מחיים והיינו משעת לקיחה עיי"ש . ולפ"ז לא קשה קו' הנ"ל תו ד
ואיצטריך תשלח באיירי שלוק האם ונראה שם תיכף עלה שתהי' לשחוטה ומע"כ דמסיק לבסוף באיירי דנשלה ע"כ לשלח
היינו כדי שלא יעבור גם על לאו ותהי' עלה ול"ת לכן מוני לשלחה ע"כ לשלח ואח"כ כשנלך להיות לטהרת מצורע נמצא
לה עליה לתהי' היא לשחוטה והצפור האחר שיש לו כבר לשילוח [ואפשר דגם שם דעבה לכשרה לשחוט הבכורה דלפניהם ב
כפ"ש הרמב"ם וזה האם היא הברורה] ותיכף כלקחה לעליה להיות לשחוטה נאסרה משעת לקיחה ותו לא מצי להפוך ליקח
צפור האחרת לשחוטה וזה האם לשילוח . דכיון דכבר נאסרה משעת לקיחה איסור עולמית תו לא מצי ליקחה לשילוח
דלא אסרה תורה שלח לתשלח . ולי' למימר אע"ג דבציורא נטלה לשחוטה ונאסרה משעת לקיחה איסור עולמית מכל מקום א
אח"כ כשנלך ליקחנה לשילוח נתרפאת בשילוח . זה ליתא דהסיקו בקידושין דף נ"ז דדוגמא פלוגתא ונעשית טריפה בלא שילוחה
למצורע בלא היתר ראוי לכך אז נתרפאת כהנאה אבל כלא"ה לא . . ואם כן רבה בשלמא לעיל שלא יזווג ואי על
עולמית הלכ' בשעה פלוגתא דבי ר' ישמעאל שבלו מצורע ואליבי' דידי' אסורים משעת לקיחה . וא"כ לפי שלא שלא
יזווגם . ותשלח איצטריך להיכא לעבור ונראה עליה שם על האם שחוטה לשחוטה ותו לא מצי ליקחנה לשילוח דלא אסרה

תרה שלה ועגלה · כיון לסכו נאסרה   אבל הרשב"א נראה לדידן דקיי"ל הלכה כר' יוחנן דנאסרה מלהחשב ולא סלע
דלא ילפינן סתמא מפרשה · ואת"ב הדר קושי' לדוכתי' הא יכול ליקח האם לשלוח והצפור אחרת לשחוטה · אלא קע"ב דרחמנא יבוונם
ולהכי איצטריך תשלח וכמו שכתבנו לעיל · ודברי הרשב"א נכונים וברורים ·
אך על זה היה מקום לדחות דלמא לעולם הלכה כרבנן דאסור לגוונם · ותשלח איצטריך להיכי דאין לו צפור כ"א רק לשלחא
שני שילוח הקן · ולוקח שני אם על הבנים · ואת"ב בעי"כ שייך ליקח אם א' לשחוטה ואם א' לשילוח והוי אסונא דאגרת
כיון דבעי"כ שייך ליקח אם אחת לשחוטה לכן איצטריך תשלח
לכן נראה לי ··· בקו"א · דלכאן דהרשב"א סוכן דאין ליקח צפרי עיר הנדחת ולא צפורי חליפי ע"ז ולא צפורי שהרגו ה
הנפש · אלו ג' ליטורים אף התורה חיים כתיב ודבריו נכונים דכולהו תלתא אחד נשא ילפינן דבעינן דכתיב חיות
או טהורות ולא אסורות · כל הנך תלתא שולא נפטעו דכולהו הן אסורות ואחד נשא נפקא להו וכאסרה ה
הנך אסוראי לא שליני דכולו אחד נשא ולא · אך עדיין לא הוו יודעים סגה באסור לגוון · באלו תלתא הן א
אסורות איסור עולם לכן נפקא שטהורות ולא אסורות אבל צפור המשתלח לא מיקרי אסורות כיון דבהיתר
אחר השילוח ~~שלה~~ היא פורח לאגלה לכן צריך עוד קרא בחיות למעוטי שלא יגבונו · וכן כתב היק"ל שלפה
סוף חולין · הרי לפניך דכולהו הנך תלתא אחד נשא בטהורות ולא אסורות · אבל שלא יגבונם אין ללמוד
מהם כיון דאינם איסור לעולם לכן צריך עוד נשא חיות ללמד שלא יגבונם · · רק הא נראה לרשב"א דבקן ה"ה
דילפינן סתם מפרש ואת"ב איתא לן תשויה חיות וטהורות · ~~ובלא~~ בעל טריפה למעוטי. לא צריך ע"ש ה
מסתבר מכסה וקע"ב בעי· על שלא ישונם · אבל הרשב"א נראה לדידן דקיי"ל כר' יוחנן דאינן נאסרים רק מ
לחושה דלא ילפי' סתם מפרש · ואת"ב אין לנו מיעוט על טריפות וצריך חיות וגופי' למעוטי טריפות ואין
לנו יתור רק חדא יתור טהורות ולא אסורות ואוקימנן אעשהם דהיינו על הנך תלתא לכן צפורי עיר הנדחת ו
וחליפי ע"ז והרג הנפש · לכן אסורות איסר עולם אבל על שלא יגבונם אין לנו ליתור ללמוד זה לא
הוי ידעינן מן טהורות ולא אסורות · ולכן סוכן הרשב"א דשרות לגוון · ודברי הרשב"א נכונים וברורים בלי ספק ״
ובזה הי' מקום אחד לשלב דקיי"ל כר' יוחנן דאינן נ"ז על ק"ל כל צפור טהורה תאכלו לרבות המשולחת ואת זה לא תאכלו
לרבות השחוטה ואיפוך אנא · שאני אסר רחמנא לא אסרה תורה שלה ועגלה · וכתב רש"י דלפי' זה שה דילפינן
לעולם אבל צפור טהורה תאכלו לרבות המשולחת אסמכתא בעלמא היא · ותוספות בחולין דף קמ"ו הליכו על זה
דאי לא כתיב תאכלו לרבות המשולחת הוי אמינא איסורן צפרים להבדי בלעיהם אסורין כאגלה ע"ש
ועל פי הנ"ל ישוב היטב דלפי זה להגלה ואיפוך אנא ומשני דלא אסרה שלה ועגלה · דקמא לסיר מה דלפי' · דבין
באורות צפרים להבדי ולשניהם אסורין עולמית · א"כ נקה לסה"ל חיות וטהורות דהבא נאי על הנך תלתא
הנ"ל דהיינו צפורי עיר הנדחת וחליפי ע"ז והרג הנפש בהנך אסורין איסור עולם אבל סגה לא הוי למעוטין שלא
יגבונם באיני אסור איסור עולם דביד אחר שילוח חוזר להיתרו לכן צריך עוד יתור על שלא יגבונם · וכפ"ל לגו"ל
ואי אסרה באורות צפרים להבדי ולשניהם אסורין עולמית א"כ לסה"ל עוד יתור דגם זה יכולין ללמוד ד
דילפינן הנך תלתא הנ"ל אחד נשא בטהורות ולא אסורות · גם זה איסור עולמית · אלא קע"ב דגם המשולחת מותרת
והיינו מדלא סתמא מ"ט הספרא דלא אסרה תורה שלה לעגלה · ורש"י נאי על הקא דמשני שלה לעגלה ובחולין נאסרה
גופי' שלא יגבונם ודו"ק //

69

אחר זה מצאתי לדברי כן הוא כוונת הרמב״ם כאשר · ובמצאתי ברמב״ן על התורה כמ״ש מדרש לרבינו בחיי
אין צריך לשלח. טריפה ומחוסר אבר · ושהורו אין צריך לשלח. דברי עוד עזרתי ואלפי קדם והרג את
של עוף · ולא הגמרא שלא יגדום · לו בנם הרמב״ן כוון לזה דאמרינן בקידושין רבי יוחנן ולא ולפי מלך ומכפר שיכן
...ור לשלח. טריפות ושהורו פוקנין אספיקה על הנך תלתא ה״נ · ולא על שלא יגדום · וזה כוונת הס״ב

ובזה דחיתי ...ה הרמב״ם שכתב אסור ליטול אם על בנים אפילו לטהר מצורע הדין מפני שהיא מצוה שאין עלה
דוחה ל״ת ועשה עכ״ל כפרק י״ג מהל׳ שחיטה · ולכאורה יש לתמוה להביא הטעם דאין עשה דוחה ל״ת ועשה
דאיירי
ונראה מכאן דעבר ונטלה ואין כאן אלא עשה ועשה דהא נעשה השלוח · ונראה לי ...בב דבריו
דכולה קאמר לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהרו מצורע כ׳ היה על שלוח וה״ל ונשאה קמינו דלא מיקיימא ו
להביא דלחוטא דמבטלינן למצוה דשלוח לגמרי אלא אפי׳ להך דשלוח ואע״ג דלא מבטלינן למצוה דשלוח לגמרי
להוי עשינן אחר״כ לשלוח ע״פ הלכה ולקיים בה מצות שלוח אפילו הכי לא מבטלינן מצות שלוח כלעצם למברך
מצוה אחרית עכ״ל · ומצאתי כספר ...ל הרש״ ...ה גרוזין נ״ל כתב כן · ומקשים העולם לפי׳ זה ...
אומר הא אין עשה דוחה ל״ת ועשה · דוודאי היכי דלת״ ועשה נדחה לגמרי הוא דאין עשה דוחה אותן · אבל היכי
דאינו נדחים רק לבטל מצוה כלעצם איסא דעשה דוחה אותם לפי׳ לעה · ואמינא דהל״ע לפיר עשה
בכלל תורה ...ד סי׳ ס״ג העשה לפה לי תשלח בשהיכי תימי יהי׳ הוי אמינא דעשה במצורע ידחה לעשה דשלוח הקן
הא יכול לקיים שלוח שיהרר מצורע כי קיטל שלוח הקן ליטל להרוג ולהניח את הבנים ...אין או לעזור אותן
טריפה ולוקח אח״כ את האם עכ״ל (ושיכן לפרש דקשיא דאין לומר דתשלח אין צריך להיכי דבכר עבר ושלח את
הבנים ועדיין אם לפני מצריך לשלח האם זה אינו דבכלות חכם לבי סופך דלא אינו חייב בשלוח הקן רק
היכי דאפשר לקיים תשלח האם והבנים תקח לך אבל היכי בשלוח הבנים לא הוי עלה לקיים לשלח האם ·
ולכן אין לומר דקרא תשלח אין צריך לאם ורבנים על בנים · דאי אפשר כגון דבשריך הבנים מ״ה האיל כגון ו
לשלח הבנים ולגורים לא ואם חייב בשלוח אם כן לאו אפשר לקיים והבנים תקח לך וכו״ל או דקרא
תשלח ... בנים בנים דהיינו אפרוחים וכו׳) ושיכן לפרש דקשי׳ דאיירי דאין למצורע ... רק זה האם
עם הבן ואח״כ צריך שניהם האם והבן א׳ לחטאת וא׳ לשלוח · אך על זה קשה מהיכי תיתי ידחה לעשה דשלוח
הא יכול לקיים שניהם דהיינו ליקח הבן לחטאת והאם ~~לשלוח~~ לשלוח ואח״כ יקיים עשה דשלוח הקן ונם לטהרת
מצורע · ועלה אלא כמ״ש בהג״ה ... דאין לשלוח אסור ליטול האם שלא לבטל מצוה כלעצם · · אך
עשה דהא ליכא אסורין אם טריפה חייב בשלוח בנים טריפה פטור משלוח בנאסר ואת הבנים תקח לך
ולא לעצמך · ולפי״ז אם הבן הוא אסור בהנאה כגון דאם פטור משלוח · ולפי״ז בהא קושיא הנ״ל לתרץ
תשלח בשהיכי תימי ידחה בהא יכול ליקח הבן לחטאת והאם לשלוח · ואין לומר כמ״ש ליטל באין לשלוח אסור ליטול אם
אלא לבטל מצוה כלעצם · זה אינו דתיפוק ומ״ב לנטל ~~האם~~ הבן לחטאת וקרא אם עליו לי׳ לחטאת
נאסר מיד בהנאה בשעת ליקחה נאסר · וכיון דנאסר הבן בהנאה תו אינו חייב לשלח אם כיון דלא יכול לקיים
הבנים תקח לך · אלא ע״כ באיירי בעבר ונטלה לאם וקרא אם עליו שם לחטאת · ואח״כ מוכרח ליקח אם לחטאת דהא לא
מצי ליקח לשלוח כיון שכבר נאסרה לה אמרת הבא שלה לתלה וכמ״ש לעיל · ואע״ג דאיירי ה״ג לאוקמי בעבר ונטלה
אם ...

אם נשחטה הבהמה . ולא צריכין לכל הנ"ל . דה"ה כיון דבשיכין אמר באיסורי בעקר ושחיטה הבהמה . ורמב"ן הרשב"א ז

ורמב"ם
בן זכר באיסורי בנבלה עם לשאת באין כאן רק עלה ונבול השלום . אבל הספק בלא רצה לאוסרי כלום

ואיפכא עשה ולהו בלא ספק נבול השלום
שוחטא בעכב ונעלה רק באיסורי בלשיהם הבן ובאם לפעמים , אי פרק הספק לפיר . רק כל זה לפאן

באיסור שלו ששרפה . ואמ"כ צפורי מצורע נאסרין משעת לקיחה . אבל הרמב"ם ז"ל ולרבינן דקי"ל כר' יוחנן באין נ

נאסרין משעת לקיחה . ואמ"כ מצינן לאוסרי צפורי באיסורי בנעשל האם לשהר מצורע ולהיות לשילוח ואפ"ה אסור

בלא שקילין מצורע שילוח כל עיקר . ולזה צריך תשלה . ועם אין להעלות הא אין עלה דוחה לה ועלה בהני אסורא

בבהמ"ה באיסור רק שיטול מצוה כל עיקר אבל אינם עשויות לנפרי . דיבחה נקט תשלה ולזה לה להעלותו לעיל בהא

יכול לישב הבן לשחוטה ואמ"כ נה לעשות לם עלה לתפי' לשחוטה נאסר כהנאם . זה לית' דלרבינן אינו נאסר

עד לשעת שחוטה , ונראין הדברים נכונים . וזה אוכרחין אנו לומר לשיטת הרמב"ם בק"פ שלום בתחן

הלכ' דשלכי בהא שלום נבול השלום בעלה דמצורע יבחה לעלה בשילוח הקן . ושעם דנבול השלום היינו שלום ב

דמצורע אסור משלשל הנשה כיוני ספירו ופירו ז"ל: כמ"ש כיוני ספירו ולא מכן כיוני חולין . ובאמת פלונתא

בתנאי היא קודם קין והרמב"ם פסק כמ"ש בזוגא כיוני ספירו אבל כיוני חולין אורח ואמ"כ נפרח תירוץ הלכ' ו

ובעצ"ב צריכא אנו לומר כמ"ש לעיל

ולעין כתבנו זה לא לדקדק על הלכ' אליבא דמר יהודה יע"ש "

ובזה נבאר דברי רש"י ותו"ס להתחלנו . דהרמב"ן על התורה ואחריו הריטב"א הסכימו בשיטת בזוגא צפור המצוה

ולכן כתיב צפור ולאו צפורא כי כן דרך הצפרים לשורר ולזמר כצפרא עם האיר היום וגו' כוונת הנשר

לאסרו יכא צפור העולה שעלה פסול . אבל צפור שאינו . כל המצוה פסול , והנה לעיל נאמר הלכ' בן טריפה

פטור משילוח דכתיב תקח לך ולא לכלבך . אם טריפה חיים בשילוח ופריך ולימא אם טריפה לאפרוחים ואלמא אמ"כ

צפור למעוטי עוף טמא למה לי . ולמאי דעלה נושי' הש"ס לימא אם טריפה לאפרוחים , ולמ"ד אמ"כ צפור למעוטי

עוף טמא למה לי . דלמא אתי להורות בשן אם זה כאן צפור שלמע טהור ולא טריפה ושמא כדכתיב תקח לך ו

ולא לכלבך . הה כל מקום דכתיב צפור במצורע ודבונה שלמע בזוגא טהור ולא טמא . אך ולמאי דאמרי אין צ

עליא בזה כלמ"ה ודיינינן כל מקום דכתיב צפור בזוגא טהור ולא טמא באות' תעלה למה לא כתיב עוף

למה לי צפור אלא כמ"ש בזוגא טהור ולא טמא , אך לפי שיטת הרמב"ן הנ"ל דמעינן בזוגא צפור המצוה אמכן

במצורע
כלמ"ה צריך לאיכתוב צפור . אמ"כ הברא נולי הנ"ל לבוראי' לימא אם טריפה לאפרוחים . וצפור בשילוח הקן

אתי על כמן אמ"ל לומר דצפור דכתיב במצורע ג"כ שלמע טהור ולא טמא . וזה לא הוי ידעינן מן צפור דכתיב

במצורע דצפור אתי לאוסי' להורות דבעי צפור המצוה אבל לעולם טמא הוא בכלל . ואין לומר דהא ט

כתיב שהורות ממעט לא טמאות . זה לית' בשהורות כיונן למעוטי צפורי עיר הנדחת ואמ"כ לא הוי
טריפות
~~יבחלן~~ בשהורות אתי

למעוטי צפורי עיר הנדחת רק הוי אמרינן שהורות ולא טמאות . אלא כמ"ש בנוסחא באות' הכי הוא בשהורות

אתי למעוטי טמאות ואמ"כ לא צריך צפור את שילוח הקן אי נימא דבעינן אם טריפה לאפרוחים אלא כמ"ש בלא

מעיינן . והן הן הדברים דכתב רש"י . חיות ולא טריפות , והיינו עפ"י לעיל דלרבינן דלא ילפינן מצורע

מצפור צריך נמי למעוטי טריפות , שהורות ולא טמאות . ועלה דלמא אתי למעוטי צפורי עיר הנדחת בהא

על טמאות לא צריך נמי דגלי דכתיב צפור ולמן כמ"ש הנ"ל . לפי' המנגעים פרים על הה' של למן הוכין לשהרת

צפרים

[illegible]

צפרים היוצ ספיות תמיד . וא"כ צריך לקיים צפור כלאו"ה כ"ש הרמב"ן ועי"ו . וא"כ תעלה הברייתא לרמב"ן לגמ"ו ,
ומנ"מ בטהורות לא בטמאות . ועיין בספר ר"ש וה"ב בפנים . בחלו' ק"ו ולמ"ד בילפינן מכלה ומספר אחד
ודורן בלא . ולפי מכלה ומספר בעה כ"ש כתו' ור"ש . הנ"ל . ודו"ק היטב //

אך יש להעיר ולתמוה הוא גופ' עצמה דהא הש"ס פריך מהן אתא לר' יהודה כ"ש ומא לר' יהודה מ"ש ואם
איך עולין בסוגיא דעתי' דגדול השלום הוא באיסור בקלקול השטה ולפי רש"י כ"ב כפי ספירו וכ"ש כפי חלוטו ,
ובמועד קטן פליגי חכמים ור' יהודה ונאמר ר' יהודה דבעינן כפי ספירו ולא אפי' כפי חלוטו סותם בקלקול השטה . ואם כן
נפרש תרוץ הש"ס לר' יהודה . ועיינתי בתוספות ג"כ בכה"ג דף לה לפרש דאין לנו סותם בקלקול השטה כפי חלוטו מ"מ
לייך גדול השלום כיון דכפי חלוטו כבר עלם ומן לחוץ ליפה שום כות . אבל תוספות כמ"ש דף לב כתבו ובפ' ב
דלמ"ד בשמרע והלכו סותם בקלקול השטה לא שייך גדול השלום עי"ש ואם כן הדרא קשיא הנ"ל לדוכתה /

ובתחילת עיון אמרתי ה..לכ לפי מ"ש הים שלאלה דאי' ברודם לשלח אסור להלות ועכ"פ הצוה ולפי"ז לא קשיא
כלל ע' הש"ס ומתילה הא אין עשה דוחה ל"ת ועשה . דהיינו אם נשחוט לכפר אבל זה אינם שחות רק עיקר
ולפי זה . ודבינן לומר בחלו"ם עדיפא נמלט דאין למחוט הא דיהי' לה שלום גדול השלום . אבל לר' יהודה
בכ"ל דסותם בקלקול השטה ולא שייך גדול השלום כאשר כתבתי לומר דמיירי שרוצה לשלח ולא עליה כלל גופ' הגמ' מתחילה
ונבנה הי' מילה גם הרמב"ם לפסק דאין עשה בשמרע דוחה ל"ת ועשה . והקשינו עליו לעיל דהוא נגד הגמרא ב
בסוגי' דאיירי בשלה ע"ש ולשלח דאינו רק עשה . ולפי הנ"ל ניחא דהרמב"ם פסק כר' יהודה דסותם ג
בקלקול השטה ופוסק כ"כ כפ"ה כיטלו ולא כיטלו ואכ"כ נפרש תרוץ הש"ס ומל"כ דאיירי ברודם לשלח ואינו
רק עיקר הצוה ולזה צריך תשלח דאין עשה דוחה ל"ת ועשה אך לפי לעיל כן הי' נ"ל וקאורה
[אם כן כלאו"ה דברי הרמב"ם כדברי תוספות כו' דף לב לפרש דגדול השלום מוחה אף ל"ת ועשה ולפי"ז נאמר מתרוצא קמא עי"ש ומה"ל]
ועפ"י הנ"ל אמרתי ה..לכ דמקשינן דף קמ"ב סוף חולין . לא יטול אדם אם על בנים אפילו לטהר את המצורע ומה
עכ"פ הסבה . וים לבינן מהו למען אפילו לטהר מצורע . מהו דבעינן בנקט אפילו . ועוד איך מקשה ק"ו בה
כאן כמאי דמיירי . ועפ"י הנ"ל נראה ה..לכ כמ"ש . בלעיל הקשינו גופ' עצמה לר' יהודה לא עלי מידי
בסוגיא דעתי' דגדול השלום מה הא ר' יהודה ס"ל כמועד קטן דכפי חלוטו סותם בקלקול השטה וא"כ נפרש תרוץ
הש"ס הנ"ל והדרא קושי' הש"ס לגופי' דל"ת תשלח מאי אולמי' האי עשה מהאי עשה . האמנם ה..לכ כרוחן בלם
כמועד קטן דף ט"ז מגלה התוספות על ר"י דס"ל בשמרע אסור כפי ספירו ולא כפי חלוטו הא אינפא ק"ו באם
כפי ספירה אסור כ"ש כפי חלוטו . ולפי הנ"ל יש ה..לכ דגמ' דמקשה רחמנא תשלח דס"ל לר' יהודה להוות דעשה בשמרע אינו ב
דוחה לעשה בשילוח הקן . ומ"מ דגדול השלום באיסור בקלקול השטה ומן הראוי דידחה לעשה דשילוח הקן דקשיא טפי
אלא בעכ"פ דסותם בקלקול השטה והכי אינו דוחה ~~[illegible]~~ וזה ידעינן לה הלכתא דכתיב תשלח מינה ידעינן דסותם ג
בקלקול השטה והכי אינו דוחה דאי הוי אסור בקלקול השטה למה לא ידחה לעשה דשילוח הקן . אלא זה דוחק

ועוד

ועוד דלא כמוצא ין תורת תוספות בסנהדרין וספר ו' ושעט יש חולין בסוגיא כולה ע"ש / והר' יוסף לרומני
לא נראה לתרץ דאיירי בערב פסח ואם לא ישחטו עבורו לא יוכל לעשות פסח. ועשה דפסח היא כרת ועשה ד
דכרת עדיפא מעשה דשילוח הקן דליכא בה כרת והוי אסוקא דיוחה לכן כתיב תשלח. והלא בשלוש ענין השלום
שאינו עדיף כן ז' אלא לרבנן אבל לר' יהודה לא דמצוה לרבנן כ"ע. דאיירי בערב פסח. ואע"ג דאחר
הפסח דברים עדיין צריך גלוח ולשון לספור ז' נקיים ולהביא כפרה ביום ח' וצ"ל דאיירי ג' ימים קודם
פסח. או דאיירי אלא בערב פסח והיינו במצורע לאחר לספור ז' נקיים וביום השמיני מביא לטהרתו
שני תורים או בני יונה כמפורש בפסוק. וכל זמן שלא הביא כפרה אסור בקדשים. ומש"ה אם לא יביא
לספור זה הטעון שילוח לטהרתו לא יוכל לעשות פסח והא"ה דיוחה לכן כתיב תשלח. ואף על זה קשה להבין תשלח
דבסוגיה דכן ק"ז אמרינן ויהי אנשים וכו' שאל ז' שלהן כמ"ש שלום בעוון במצוה פטור מן המצוה וכתבו
תוספות שם כדאיתא בולאחום וכו' אבל טעמא הוא לשם מצוה אפילו אחר חצות בערב פסח. הרי ה
חזינן דעשה דפסח אע"ג דאית ביה כרת אינו דוחה לעשה דליכא כרת כיון שהוא מצוה. ומש"ה כיון דעשה ~~[illegible]~~ פסח
אינו דוחה לעשה דשם מצוה הה"ד דאינו דוחה לעשה דשילוח הקן [ואין לומר דכאן י' חרתי עשה. עשה ד
דפסח ועשה דטהרת מצורע. והא דיוחה לשילוח הקן. זה לא' דהכי קשיא תוספות בחולין דף ס"ה דאין
עשה דוחה ב' לאוין דווקא דכתיבי ביחד כגון לא יחליף ולא ימיר אבל היכי דלא כתיבי ביחד אין לחלק כן חד שלמחור
לאו או ב' לאוין. הכ"נ קשה היכי דאין כתיבי יחד אין לחלק בין חד עשה לב' עשה לבחות לאחר עשה ומ"מ קשה]
ר"ן זה יש לבחור ~~[illegible]~~ שלום דבחמרה שם מצוה חשיב משילוח הקן והוי אסוקא דווקא שם מצוה הוא דאינו נדחה מפני
פסח אבל שילוח הקן נדחה מפני פסח דשילוח הקן לא לי' לכן כתיב תשלח לעשה. ר"ן קשה אין נאסר.
דשילוח הקן לא לי'. דהא כשילוח הקן כתיב למען יאריכון ימיך זה דלא כתיב כן בשאר מצות לכ"ע בחמירא
ל'. ר"ן די לומר דלהכי כתיבה רחמנא אריכות ימים בשילוח הקן ללמוד שאינו ק"ו דאם במצוה קלה כתיב נאמר
אריכות ימים כ"ש במצוה חמורה [ולכן לא עשה לשם ה' לאחום השתא דכתיב תשלח בו"ל דשילוח הקן חשיב דנאמר
בה אריכות ימים]
והן כן דרכי השלום לא ישול אם על בנים אפילו לטהרת מצורע. ותיבת
אפילו. הרבותא הוא שלום דגדול השלום והא"ה דיוחה. ולכן נאמר אפילו דוך עשה לר' יהודה דס"ל רבה דכתיב תשלח
דסוכה בחמש לא"ה תשלח וצ"ל דאיירי בערב פסח והא"ה דעשה דפסח דכרת דוחה לעשה דשילוח
הקן דר"ל. ר"ן קשה הא עשה דפסח אינו דוחה לעשה דשם מצוה וצ"ל דשילוח הקן ע"ל ל' שם מצוה
ואם כן קשה הא למה כתיב למען יאריכון ימיך בשילוח הקן ולא כתיב כן בשאר מצוה לל' דשילוח הקן חסר
לכן נאמר השלום כמ"ש וזה אם מצוה קלה אמרה תורה למען יאריכון ימיך מצוה חמורה לא כל שכן
והתורה כתבה זה בשילוח הקן להורות לנו ק"ו ולעולם שילוח הקן ע"ל ל' שלאם מצות ולהכי הא"ה דנדחה
מפני פסח לכן כתיב תשלח ודו"ק היטב.

ועל פי ה"נל יתורצו התורה כפי' רש"י. אמרתי לתרץ גם כן דרכו פשוט יגלו פה רבים /
דבחולין

[illegible]

לא

דבחולין דף ק"מ הנך תריפות דבקידושין דף נ"ז כל צפור טהורה תאכלו להביא משולחת וזה אשר לא תאכלו להביא
שחוטה ואיסור אינה ומשו' לא אסרה תורה אלא הנגלה . ולמה לי קרא בתאכלו להביא משולחת טרפות לי' עכ"ד
הספרא לא אסרה אלא הנגלה . ויש לומר כיון דבכהנים לא תאכלו לאסור האחרת הוי אסורא באיסור נפי אסירא שלום
באיסורין צפרים להבדי ולא הוי לדינן מטעם דלא אסרה תורה אלא הנגלה אי לאו דבכהנים יתירא בתאכלו להביא
שחוטה . ע"ש . ודבריהם צריכין ביאור דבזה ספרא חיצונה וחזקה היא דלא אסרה תורה אלא הנגלה . ונ"ל דכוונ'
דבפני יהודה בקידושין כ' כל הרשב"א לנגלה על זה הטעם דלא אסרה אלא הנגלה דלהכי מכאן נגלה דלא אסר
קרא משולחת אלא לפי שאמר כה שהיא כוודאי משולחת אבל אי לאו דאמר כה לוי ליקח ולאומלה בכל ב
דפרי' מרובא נפרי' בצפורי מצורע מיעוטא היא ע"ש , אך לפום רהיטא נראה דל"ל ב"ל להוי נגלה
דלא יהי' מצורע מופרח לצפרים לטהר אחר דבזו וינח צפור זה , ויש נגלה לו . דלגבי מצורע אחר לא הוי
כל דפרי' מרובא נפרי' ב"ל להוי דלאו מן צפורי מצורע הוא אע"ג דאיכא רק מיעוט וכל דפריש מרובא
נא פריש . דזה אינו דבמצורע איכא חזקת טומאה . ובה"ג חזקה ומיעוט ואיתרע לרובא בה"ל סלקא ופלגא .
[ורס"ל לעיל כל בסוגיא דסוגיא כפרה אזוזא ניתול דלא כסוגיא לוקח שלום ב"ל לאוא חזקת טומאה לכן
ל' להוי למיעוט בטריפות ע"ש] . ואע"ג בצפור המשולחת לאחר שנשלחו ומתשה ליקח אף לטהרת מצורע ה'
היינו לסוגיא דמותרת באכילה . אבל לסוגיא דעמא זו דאסורות באכילה לעולם . א"כ אסורה אחר כך
לטהרת מצורע שלום בכהנים טהורות ולא אסורות והיינו צפרי שהחולין בעזרה או לבני העיר או עיר הנדחת
ה"ה איסור זה גם כן דאי לאו ורס"ג לעיל כאומן שנ' על הרשב"א . רק כל זה אי אמרינן טהורות לא אסורות
והיינו אי אמרי' ביוסי' סלה מספר אבל ואי"כ לא שייך טהורות וקמ"ל למיעוט אסורות אבל לשיטת תוס'
ורש"י וכן הרמב"ם לדינן דלא ילפינן מסלה מספר ואי"כ יש לומר דשייך לכהנים טהורות למעט טמאות בצפור
דכהנים גבי מצורע נאי להורות דבעי צפור מצפרים . ואין לנו לומר למעט אסורות ומשום הכי הנ"ל והברא ה
הגליא לדבריו דלא שייך אלא הנגלה בכל דפריש מרובא נאפריש ולמ' לאוי . ואין מצורע אחר מותר ליקח
לטהרה בטהורות מעט טמאות אבל אסורות מותר ליקח לטהרה . ורק אי ילפינן היגלא בסלה מספר עמא
ולפיר לייך וזהו אלא הנגלה . הרי כיוונו דאי אמרינן ם היגלא בסלה מספר מותר בטהורות מעט אסורות ולפיר
לייך ומה אלא הנגלה . ובזה דברי תוספות שהתחלנו נראה כיון דבי"ל כאן לני היגלא"ם . היגל בסלה מספר .
והיגל באיסורין צפרים להבדי כפ"ל תוס' . ואי אמרינן היגלא בסלה מספר אבי קמ"ל בטהורות מעט א
אסורות והברא לדבריו הספרא דלא אסרה תורה אלא הנגלה . ואי"כ קמ"ל בצפור המשולחת מותרת ול"ת להך היגלא
בצפרים להבדי ואי אמרינן להך היגלא בצפרים להבדי ושנים אסורין . ואע"ג דלא אסרה אלא הנגלה וקמ"ל דאי
נגלה בדרוסא נפרי' ואין מצורע רלאו ליטלו שלום בטהורות מעט טמאות . אבל אסורות מותר ליקח . ואם כן
ה"ה היגלא בסלה מספר . ואי"כ כיון תוספות לפיה דאי חמירא לומר הך היגל בסלה מספר דלא הך היגלא ב
מצפרים להבדי . ואי"כ הלא דבכהנים תאכלו להביא משולחת כדאמ' לה"ה היגלא בצפרים להבדי לפיר הדרינן להיגלא ב
בסלה מספר ואמרי' לפיר לא אסרה תורה אלא הנגלה ודו"ק היטב

מדבריהם

מדרש רבה פ' חקת וידבר על הבהמה ועוף וכי אפשר לאדם לדבר על הבהמה ועוף אלא אמר מפני מה פ
בהמה נשחטת בב' סימנין ועוף בסי' א' אלא בהמה שנבראת מיבשה טעונה ב' סימנים ועוף שנברא מרקק טעון סי'
א' · ועל הרמש וכי אפשר לאדם לדבר על הרמש אלא אמר מפני מה לשמנה שרצים בתורה הצדן והחובל בהם חייב בשבת
ושאר שרצים פטור מפני ש.י.ש להן עורות · ועל הדגים וכי אפשר לדבר על הדגים אלא אמר שלמה מפני מה
בהמה חי' ועוף טעון שחיטה ודגים אין טעון שחיטה אלא שהדין קרא הצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי הים ·
יאסף להם באסיפה בעלמא סגי אמר שלמה על כל אלה עמדתי ופרשה של פרה אדומה שאלתי וחקרתי א
אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני עכ"ל · הדבורים כאשר זה רמי כמו רקו ילכה הירידה והם לא ילכו
לכן נ' כסב"ר ופאר ראשון ראשון ·

פסחים דף סו ע"א הלכה זו נתעלמה מבני בתירה פעם א' חל י"ד להיות בשבת שכחו ולא ידעו אם פסח דוחה
שבת או לא · אמרו כלום יש אדם שיודע אם פסח דוחה שבת או לא אמרו להן הלל הבבלי עלה מבבל יודע
זה · קראו לו אמרו לו כלום אתה יודע כו' אמר להן נאמר מועדו בתמיד ונאמר מועדו בפסח מה מועדו האמור
בתמיד דוחה שבת דכתיב על עולת שבת בשבתו · אף מועדו האמור בפסח דוחה שבת · ועוד ק"ו הוא מה תמיד
שאין ענוש כרת דוחה שבת פסח שענוש כרת לא כ"ש · מיד הושיבוהו בראש כו' והתחיל מקנטרן בדברים אמר ל
להן מי גרם לכם שאעלה מבבל ואהי' נשיא עליכם עצלות שהיתה בכם שלא שמשתם ב' גדולי הדור שמעי' ו
ואבטליון · אמרו לו רבי שכח ולא הביא סכין מערב שבת מהו אמר להן הלכה זו שמעתי ושכחתי אלא הניחו להן
[illegible] או [illegible] · אמר מר ועוד ק"ו ~~הפסח~~ מה תמיד שאין ענוש כרת כו' איכא למיפרך מה לתמיד שכן תדיר וכליל
ק"ו אמר להו כדאי ופרכוהו והדר אמר להו גז"ש · וכי מאחר דגמר גזירה שוה ק"ו למה ל' · אלא לדידהו קאמר להו כו'
ע"כ הגמרא · במאמר הזה רבו הפירושים · למה דווקא בני בתירה נתעלמה הלכה זו ולא לעם אחר ·
ועוד מה טעם שכן יש כמה בזמן הבית חל י"ד להיות בשבת וכי לא ידעו מה לעשות מקודם י"ד להיות אם אפלו
אז פסח או לא אפלו כל פסח אז [illegible] · ועוד [illegible] וכי מאחר דגמר גז"ש ק"ו למה ל' · הלא ק"ו א
אינו מועיל כלום · ואיפכא הו"ל להקשות מאחר דאיכא ק"ו גז"ש למה ל' · ויעלה אפשר למה ל' הגזירה שוה כלל
ועוד איך חל שאלה זו בדבר ולא הביא סכין מע"ש אחר שנקטן בדברים הנ"ל ·
לכן נ"ל [illegible] בזה [illegible] מה לתמיד שכן תדיר וכליל הנה תוספות ז"ל והמשא ומתן [illegible] ·
[illegible] בתמיד [illegible] דוחה שבת · ובחידוש הפסחים כתבתי [illegible] אופנים יע"ש ·
ועתה אתן באופן אחר היותר נאות · בפשטות תני אלו דברים בפסח דוחין את השבת שחיטתו וזריקת דמו ומחוי קרביו והקטר חלביו ·
ואיבריו כו' ובגמרא [illegible] תני' א"ר שמעון [illegible] וראה [illegible] [illegible] להוי הקטר חלביו ואיברי'
דוחין השבת כל הלילה ואין ממתינים להם עד [illegible] · אך ביומא דף [illegible] הנה תוספות כתבו [illegible] פורש ב
איבריו ופדריו [illegible] בעולת שבת לא הוי [illegible] [illegible] אבל הקטרה לא [illegible] ·
[illegible] ופדרים [illegible] [illegible] האור [illegible] [illegible] · והנה לפי ז"ל תוספות [illegible] [illegible] ·
[illegible] בתמיד [illegible] על [illegible] [illegible] תשי נאי על עולת שבת בשבתו · [illegible] במועדו
[illegible] על [illegible] תמיד [illegible] · ועל עולת שבת בשבתו נאי על הקטרת איבריו ופדריו [illegible]
רק זה [illegible] בתמיד דכתיב תשי נשאי אבל בפסח דלא כתיב רק במועדו [illegible] הקטרה דוחה שבת
[illegible] לשחיטה [illegible] ולא הקטרה [illegible] [illegible] רק [illegible] פסח [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] פסח [illegible] [illegible] · וכל זה [illegible] [illegible] [illegible] במועדו
[illegible] [illegible] ואין [illegible] [illegible] פורש הנ"ל בתמיד איכא תשי נאי עולת שבת [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · וכזה [illegible] תוספות הנ"ל [illegible] בני בתירא ·
[illegible] פסח דוחה שבת [illegible] [illegible] חל ע"ש [illegible] [illegible] [illegible] פסח [illegible] רק

בלאורה

בשאלתם הי' שלן בשחיטה וגם הקטרה דוחה שבת. והל"ב הוו [illegible] לזה בתמיד ופסח כפל ענין באמצע הקטרה
דוחה שבת דבתמיד איירא תפי' קרחי על עולת שבת וגם מוספותיהם כמ"ש לעיל. וגם הל"ב להם ק"ו מתמיד ופסח יליף
דאמצע הקטרה דוחה שבת. ועל זה לפיר פרכוהו ק"ו מה לתמיד שכן תדיר וכליל. ולק"מ דניליף מתמיד ופסח
דעדיין עלם תנח לשחיטה דדחי. אבל הקטרה של"ל דדחי כיון באפשר בלילה. דבתמיד ל"כ לש"ליף שכן תדיר ושכן
הקטרתו דוחה שבת. ובפסח ל"כא לש"ליף דפסח לאו בקבוע זמן בשייך להיות דוקא ביום השבת ואי אפשר
לאחר עד הלילה. אבל הקטרה באפשר בלילה לא דוחה שבת. וקשה לי להש"ך גם ק' תוספות בפ"ב לעיל ול"א
תימה דבשפיכתן לא בעי משמעות דבמועדו דבדוחה שבת. וכמ"ש כ"ב בזבחין משמע דבעי לה משמעות דבמועדו
ע"ש. ולכאורה לפמ"ש מתרץ דאם הלל ג' לומר דס"ל [illegible] דמשמעות במועדו דדחו שבת רק בשאלתם הי'
גם על ההקטרה מניין דדחו שבת. ולכן אם הי' הלל פליג בקושיות משמעות דבמועדו יהי' ניחא תנח
לשחיטה אבל הקטרה באפשר בלילה מניין. לכן אמר ונ"ל מתמיד דיליף מינה דאמצע הקטרתו דוחה שבת
והי' מנים לומר דלפי קושיות תוספות הללו הם על דרך משה נפלך. דמסלים דניליף מבינייהו דתמיד ופסח. ולימא
למימר כמ"ש לעיל דעדיין הקטרה מניין. הדר' קושי' ראשון א' תוספ' להוכי' והלל מפליג מנ"ל ולא
יליף משמעות דבמועדו דבדחי שבת. ולא הי' צלה תנים לשחיטה דדחי שבת משמעות דבמועדו אבל הקטרה
מניין. דמע"כ במועדו קאי על הקטרה דדוחה שבת. דאי לשחיטה לחודי' לא שייך קרא דבמועדו ב
דניל' ליליף ק"ו מבינייהו דתמיד ופסח דשחיטה דוחה שבת כן הי' נשאם להוראה. איך כאמור ו
לפמ"ש לעיל תוספ' דפלא"ה תנאי היא דלא בעי משמעות דבמועדו והלל לא בעי במועדו ונם קלי' קושי'
דניליף מתמיד ופסח וכמ"ש לעיל. וקשה לי לש"ך כ' דבורי תוספ' הללו להדדי ואין כאן מקומו להאריך.
וקשה לשיטתנו דשאלתם הי' שלן בהקטרה דחי שבת. סיום דפריך הש"ס מאחר דאיכא נ"מ ק"ו לפתו. דאיפכ'
לי' להעלות מאחר דאיכא ק"ו נש"מ לפה לו. דיל' לומר דהלל ודאי ידע דיל' לפרוך על הק"ו מה לתמיד שכן
תדיר וכליל אך ש"מ יש לומר פסח יוכיח והיינו דניליף מבינייהו מתמיד ופסח בשחיטה ע"כ ידחה שבת
אך הקטרה עדיין לא ידעינן דדחי. דהקטרה ליכא למיליף מבינייהו דתמיד ופסח כמ"ש לעיל ולכן שייך ונ"ל ד
דגם הקטרה ידחה שבת ואהני לי' ק"ו דשחיטה דחו שבת ואהני לי' ג"ש דגם הקטרה ידחה. לכן פריך הש"ס
מאחר דאיכא ג"ש ק"ו לפה לו. כיון דמג"ש מוכח דגם הקטרה דוחה שבת א"כ לפה לו ק"ו. [illegible]

והנה לפמ"ש לעיל אם נאמר דהלוין משמעות דבמועדו דפסח דחו שבת. במע"כ מוכח דהקטרתו דוחה שבת,
דבמועדו במע"כ קאי על ההקטרה דדוחה שבת בלשחיטה לחודי' לא שייך קשא דבמועדו דניליף מבינייהו
דבתמיד ופסח בשחיטה דוחה שבת אלא מע"כ קאי על הקטרה. אך קשה עדיין של"ן דקאי על הקטרה דידחה
שבת דהא אפשר לעשות בלילה. דלא קאי על אמורי הפסח דהיינו על חתיכות [illegible] והמאות ספק כרמ"ה דידחה שבת ופסק כו'.
ונ"ל לומר כיון דהי' אפשר לעשות שבמ"י אעפ"י לעצמו הי' הוא אנוס ואי אפשר בענין אחר [illegible]
מזום כיון שאין זמנם קבוע היום והי' ג"כ אפשרית כהם לעשות מבע"י לא שייך שפר לדחות כהם ויום
[illegible] לאוקמי' קרא דבמועדו על ההקטרות איבר' ופדרי' שום חביבה מצוה בעיקרה [illegible] דינא לדחות
[illegible]

נג

שצריכין · אך צריך יש מקום לומר וודאי שצריכין אינו דוחה לכתחלה כיון דאפשר מבע"י וגם אינם בכלל הפסח ו
והתוס' כתבו אע"ג דהיא בכלל הפסח שלא עקום כיון דאפשר מבע"י לכן לא דחו שבת · אבל בהכ"ג יש מקום
לומר דדחי שבת כיון שצריך להרכיב חולה על כתפו דרך רה"ר לעזרה · ועוד לכתי הרכיב חולה לעזרה
על כתפו · ובלא"ה אם חולה בעזרה וא"כ צריך עתה להרכיבו על כתפו בלא דרך רה"ר לעזרה יש ל
לפסח · וזה הוא בכלל הפסח · וגם הוא דרבנן שאי אפשר לו להוליכו כלל מזה דהא הטמן לו מבע"י ושרי וזה
לו לעשות עוד [אף אם יכין לו שנים מבע"י הו"ל לגון לשרש בחוץ וכו'] ואם כן יותר מסתבר לומר דבמועדו
דאי על כהאי גוונא דהיתה לכתי להרכיב על כתפו ברה"ר לעזרה וזה דנקיט דקאי על הקטרה דאפשר בל·ה
אך כאשר ליתי' זה דהא קיי"ל הנושא ברה"ר בין אדם ובין בהמה פטור דחי נושא את עצמו · ובלא"ה דב
דב"ה פליגי רבנן ובני בתירא דרבנן ס"ל המוציא לרה"ר בין אדם בין בהמה וחי' פטור שחי נושא את
עצמו ובני בתירא ס"ל דחייב בבהמה וחי' שרכבו. דפליגי והיינו וחייב עליהן · ומעתה לבני בתירא דלית
לי' בבהמה חי נושא את עצמו · הדר' קו' · ב"ל לרבותי' ס"ל דבמועדו קאי · על הקטרה דלא קאי על הרכבה
על כתפו דידהו לכתי · ~~[illegible]~~ ולכן דווקא לבני בתירא הי' הספק · ולא לאיזו אחר ·
כלום דוודאי שפיר דבמועדו וזה דדחי לכתי · וזה קאי על הקטרה · אך מנ"ל דילמא קאי על ה
הרכבה על כתפו דלית להו חי נושא את עצמו ועדיין הקטרה מנ"ל · ומאחר הי' דווקא על הקטרה ולכן ה
דווקא בני בתירא פתחו דבריהם ·

ובזה אמרנו [illegible] מקראי קדש . ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע להקריב את קרבן
ה' במועדו בתוך בני ישראל . . י"ל לדקדק באמירתם אנחנו טמאים לנפש אדם היא הטענה כיון שנטמאו
לא יכלו פסח ומה הרחיקו עצמם כיון שנטמאו לנפש אדם . ועוד להקריב במועדו . ולא אמרו סתם להקריב את
קרבן ה' ובלעדי הרגל כלל בקרבנות אחרים ע"כ ואמרתי ליישב הכל כפה' בעזו"ה כרבנן כלם תוספ'
להעלו' בעליל וכו' בתמיד ומילה דפסח ידחו שבת . ובחיבורו לפסחים כתבתי בזה בסנהדרין דף
ו' פריך ותפשא קושיא מה מת מצוה דחי לשבת שכן והוסר דהא כרבים ולאחותו הרי לה' הולך לשחוט פסחו מה
ומת לו מת מצוה דאמר' פסחו ועוסק במת מצוה הרי דמת מצוה דוחה עבודה ועבודה דחי לשבת מכ"ש דמת
מצוה דוחה לשבת ומשני רציחה תוכיח דדוחה עבודה דכתיב מעם מזבחי תקחנו למות ואפ"ה אינו דוחה שבת ומילה
רציחה גופא תברה לשבת מק"ו דדוחה לעבודה ומ"מ דדחי לשבת ומשני דכתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם
ופי' מושבות מנ"ל דלא דחי לשבת . והנה מהר"א איך רצה ללמוד ק"ו דרציחה דוחה שבת . הא כל
היכי דאיכא ק"ו לקולא ולחומרא לחומרא אזלינן . והכא איכא ק"ו לחומרא דרציחה לא ידחה עבודה דהיינו
קרבן צבור . ומעם מזבחי קאי על קרבן יחיד אבל קרבן צבור לא נדחה מפני רציחה מק"ו דהא רציחה לא
דחי שבת והיינו מסקנא דגמ' דאין עלה ברציחה דוחה אלא מעלה ועלה דשבת ועבודה דוחה שבת ואם
רציחה לא דחי לשבת מכ"ש דלא ידחו לעבודת צבור בעזרא לשבת . ותירץ דמרבה המשנה דרחמנא מעם מזבחי
המיוחדת. דהיינו קרבן צבור ע"ש . ולפ"ז איך קאמר ק"ו מתמיד דפסח ידחה לשבת . הא איכא ק"ו
לחומרא דלא ידחה לשבת . והיינו ק"ו ממת מצוה דהא מת מצוה לא דחי לשבת [מסקנא [illegible] כל [illegible] קרציחה]
ומת מצוה עדיף מפסח ואם מת מצוה לא דחי לשבת מכ"ש דפסח לא ידחה לשבת . אך י"ל דהולך על זה מ
תמיד יורה דתמיד נדחה ג"כ מפני מת מצוה דהא מת מצוה דוחה כל עבודה דילפינן מולאחותו פסח ומילה וכל
עבודות . וא"כ תמיד נדחה מפני מת מצוה . ואפ"ה תמיד דוחה לשבת , ולפיכך נלמד פסח ק"ו מתמיד דליכא
כרת מכ"ש פסח דבכרת דדוחה לשבת . אך לאי דפריכין מה לתמיד שכן תדיר ועולה [illegible] ק"ו מן
מת מצוה דפסח לא ידחה לשבת . ולפ"ז לא קשה תוספות מידי דמבעיינהו בתמיד ומילה לא נכל ללמוד מידי
מן ד"ל ק"ו דהתמיד דפסח לא ידחה לשבת . (וכחולין דף צ"ו דקאמר מתנה פריכין פרכא כל היכא דאיכא ק"ו)
וליכא למימר דאם קרבנות צבור ידחו לאיסור כלל ודבר כפי חטאות מוספין של רגלים הנאכלות ואפ"ה דוחה לשבת
כבן הרגל המקבלא לא למה לא הקלו תוספות ממוספי רגלים ותירץ שלום דהם באים לכפר ע"ש ולפ"ז ליכא
יתר [illegible] וכמה שמורין קלות תוספ' היטב . (והנה על מה דעלה בסנהדרין בקבורת מת מצוה ידחה לשבת
מק"ו דרציחה ולאחותו והורות במת מצוה דוחה פסח מכ"ש דדוחה שבת . י"ל הקלות ופירושה דלא האריך
במת מצוה דוחה עבודה היינו קודם להנץ החמה ביום י"ד קודם חצות שלא הנץ עדיין זמן שחיטה . וליכא רק
ק"ו במת מצוה דדוחה עבודה היינו קודם להנץ החמה . ואיך נשא דידחה לשבת אחר שכבר הנץ אין חיוב לשבת .
אך אחר עיון [illegible] בפסוקים [illegible] ק"ו מעלה עוסק במצוה שהיה פטור מצוה שהכא נשא דכתיב ויהי אנשים
אשר היו טמאים לנפש אדם [illegible] אומר טמאי מתים היו [illegible] שהם בערב פסח לעשות ולא
יכלו לעשות הפסח ביום ההוא אבל לאחר יכולין לעשות [illegible] דאי שהא הנ"א קודם להנץ בשעה [illegible]
לכן [illegible]

לד

דקסבר מתים לא הי' מת מצוה
לכן צריך עיון כמובן ואי אשמעינן בהא דליכא כרת כו' . ופריכו תוספות לעיל דקסבר מצוה נזיר טמא אין אחר להגיע זמן
פסח ערבית ולאחרות עיי"ש . ולפמ"ש מיהו שולאחרות דשרי מצוה דוחה פסח אף אחר להגיע זמן פסח בלבורים להגיע
זמן כבר ידעינן מדכתיב ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וכו' . ולפמ"ש הבדא לדורות הנ"ל וחוזר פסח מת מצוה
ונפרש ג"כ תוספות ד.ל.ף סבירייהו בתמיד ומילה דפסח דוחה שבת שלם באיתמר נ"ן להחזיר פסח משום מצוה דלא ידחה
שבת . ואם כן לא ידעינן דפסח דחי שבת . ובע"כ צ"ל דבעינן אנו למשמעות דבמועדו דבמועדו אפילו בשבת
ואם נימא דמן במועדו . ולפי' דדוחה שבת שוב ידעינן נמי דדוחה טומאה דבמועדו פירושו בכל מועד ועוד יעלו פסח
בין בשבת בין בטומאה . היוצא מזה נפק"מ אם נימא דפסח דדוחה שבת ילפינן סבירייהו בתמיד ומילה אגב אין (
לנו לימוד דפסח דוחה טומאה דהרי לא דרשינן משמעות במועדו [ורמב"ם כתב ס"ו ומאן דלא דרש משמעות דבמועדו צריך לימוד אחר
דפסח דוחה טומאה מדכתיב א.י.ש א.י.ש כי יהי' טמא לנפש עיי"ש ונשאי נפש לא ידעו עדיין מפסוק זה כי ה' הודיע להם זה אח"כ (
אבל אם נ"ל תוספות פירש כמו שפירשנו לעיל ואח"כ צ"ל אנו לקרא דבמועדו אפילו בשבת . ואח"כ מילא .
ידעינן נמי במועדו אפילו בטומאה . והנה הש"ס בסוכה הוכיח מינה דעוסק במצוה פטור מן המצוה מדטמאו ע
עצמם ז' ימים קודם פסח אע"ג דבמצוה זו תעכב על ידם אכילת פסח כמ"ש לעיל ר"ל . וקשיא להבין דהא הם ל
לפיר טמאוהו דהא עלה על דעתם שראוי לעשות פסח וכו' לבאו לפניך כאמרו וטענו למה נגרע כו' [illegible]
ל"ה בהי' דעתם דראוין לעשות פסח . וכ"ג דין הנפ' נאי על מלה וסנהדרין להם אסרו להם מלעשות פסח לבסוף
ולמה לא מיחו קודם אז לו בעינן דמצוה פטור ממצוה / וזה פשוט , ומערם הן הן המרקים לרבנן [illegible]
אותם טמאים לנפש אדם . הכוונה להניח לנו לטמאות לפני אע"ג שלא הי' מת מצוה ואח"כ למה ל. ולאחרונ ובע"כ
והורו באיזה אחר להגיע זמן פסח מת מצוה דוחה אותו . ואח"כ נ"ל למה אתם עושים פסח שבת דהא אז חל ערב
פסח שבת כנגד בעשור עשרות נשלו באותו יום הנסי הסמן ראשון למעלה כראוי ואפ"ה אז עי"ש שבת . ואיך
אתם עושים פסח שבת דליכא למימר בינ' סבירייהו בתמיד ומילה דהא ל' נ"ן להחזיר בלא ידחה שבת ,
דהא מת מצוה דוחה לפסח אף אחר להגיע זמן ומת מצוה לא דחי לשבת א"כ דפסח לא דחי לשבת אלא
ק"ל דמשמעות דבמועדו מרבינן אף שבת ואח"כ דרשינן במועדו אף בטומאה . הרי דפסח דוחה טומאה . ואח"כ
ולמה נגרע מלהקריב קרבן ה' במועדו . ביינא במועדו דהא מן במועדו דיינין במועדו בין בשבת בין בטומאה /
ועל זה הודיע להם ה' א.י.ש א.י.ש כי יהי' טמא לנפש א.י.ש נדחה ואין צבור נדחין , והבינהו

בילקוט פ' בהעלותך . ויאמרו האנשים ההמה אליו השה אליו הם מישאל ואלצפן דברו לא הוצרכו לשום ש.ו.ם . ולמה נגרע
שהנשים במועדו לא שאנו מבקשים אכילה ולחי' אלא שיזרוק הדם עלינו עכ"ל . והוא פלאי מרישא לסיפא ,
ואמרתי ...לב כפ"ר ,

ומקודם אמרתי ליישב דברי תוס' בפסחים דף צ' אמר רב שוחטין וזורקין על טבול יום ואין שוחטין וזורקין על טמא
שרץ סבר לה כר' יצחק דאמר טמאי מתים שחל שביעי שלהם בע"פ היו שנאמר ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ביום ה
ההוא לא יוכלו לעשות אבל למחר יכולים לעשות ופי' תוספות דליכא למימר דהי' ביום [illegible] דא"כ ביום ההוא למה לי פשיטא
סו ובע"כ ביום שביעי הי' ואשמעינן ביום ההוא לא יכלו לעשות דאין שוחטין וזורקין על ט"מ . ואם תאמר למה אמר להם משה
לטהרות לפסח שני הי' לו לומר להם שיטבלו ויעלו פסח ש"ב ויש לומר דלמא כן עלו ותרצה שואלו לא טבלו עדיין
ואמר להם משה אם לא ש תטבלו תבחו לפסח שני עכ"ל תוספות וכתב המהרש"א וז"ל צ"ע כיון דלמ"ד

נפי

נ"י אין לוחצין וזורקין על ט"מ חייב כרת אם לא טבל ועלה בראשון אמאי ה"ל שלא אם לא טבל תשלומיו תקנה לפסח שני עפי'
הוי לא מיבעי להו בחייבים לטבול היום ויעלו פסח ראשון באם לא תשלומו תחייבו כרת עכ"ל שהר"א כרי"ל פ' מי שהי' טמא
ונראה לתרץ ע"ז שהר"א דבבכורות דף נ"ה הק' תוספות להא דשמואל דס"ל אין הנהר מטהר בזוחלין אלא פרת ביומי תשרי
בלבד שלום דבניסן רבו על הזוחלין היאך טבלו מולים ויאכלו לעשות פסח הא היו רחוקים מספח ותירצו אפשר דהיו
להם נהרות וצינורות על ההרים דמיבלעין ומימי גשמים יורדים מהם ע"ש, ולפ"ז י"ל דעכ"ז שה עלה תוספות דה"ל
למשה לומר להם שיטבלו ויעלו פסח. דס"ל דהי' להם צינורות דמיבלעין רחוק יום או יומיים מן המחנה וקרא
כתיב ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא. הרי דבאו ושאלו ביום ההוא דהיינו ביום הלבנה בערב פסח
והמקוה הי' רחוק ממנה מהלך יום ולא הי' אפשר להם לטבול עוד ולעשות פסח בו ביום ולא קשה תוספות מידי.
אך אחר עיון נראה דלק"מ. דהא הפסוק אמר ביום ההוא להלכירתו ביום ההוא לא יכלו לעשות שלום דאין לוחצין וזורקין על
ט"מ. והכונה אע"ג שיכלו לטבול ולאכול בלילה מ"מ כיון לכשעת לחישה וזריקה עדיין לא טבלו אסורין הם לעשות פסח
דהוי' לא יכלו לטבול בו ביום ולאכול בלילה פשיטא אלא דאין לוחצין וזורקין עליו דהיינו יום הפס'. אלא בע"כ
ביכלו לטבול בו ביום ולאכול בלילה ואפ"ה אין שוחטין וזורקין עליו כל זמן שלא טבלו. ואה"נ דמצינן לומר בטמאי מתים אג
הי' יכולין לטבול ולאכול בו בלילה, אך עדיין לא יצאנו מקושיות תוספות ה"ל דהי' להם לטבול ולעשות פסח בעה"ז ב
דהמקוה הי' רחוק כ"כ מן המחנה אף שהי' הולכים לטבול כל היום לא היו מגיעים למקום טבילה עד ^עבר^ הגיעת החצות
ולאחר טבילה שוב לעת החצות ולא היה להם אפשר עוד לשחוט פסח ואם הי' רשאים לשחוט ולזרוק עליהם על ט"מ ^בזמן שחיטה עד עבר חצות היום^
הי' יכולין לשחוט ולזרוק עליהם ביום ולטבול ואח"כ לחזור לביתם בלילה ולאכול פסח אך כאשר אין שוחטין וזורקין
על ט"מ ולכן לא יכלו לעשות פסח ביום ההוא. אבל נשאה. דהמקוה קע"כ לא הי' רחוק מן המחנה רק אלפיים
אמה דהא אסרו ~~[illegible]~~ עלה ערל נמלו מיום הקמת המשכן ראשון ולמעלה כמבואר וסדרה עיין אג"ח ^לב דבר^ בלבבי קע"כ
בערב פסח חל בשבת. ואה"כ איך הי' יכולי הולכי' לטבול במקוה בו ביום ולאכול בלילה מפני איסור תחומין להר"ב דת
תחומין דאורייתא והוא ר"ע דס"ל ושבותם מחוץ לעיר באלפיים אמה תחום דאורייתא [וסיפרי מקואם דגם ר"ע ס"ל דברלא
דר'. ובן עיין סנהדרי') וקע"כ במקוה לא הי' רחוק מן המחנה רק שיעור מיל. [ולפי"ז מוכח דכאשר לא הי' יכולי לטבול בו ביום
באה"כ היינו יום הפס'. ולא ביום ההוא וכמ"ש לעיל)
ואם כן דהמקוה לא הי' רחוק מן המחנה רק שיעור מיל קשה תוספות לפיר דהי' להם לטבול ולעשות פסח אח"כ ולפרש
לסיבר דלמא באו לאחר חצות סמוך לשקיעת החמה למשה ושאלו בה זמן ולא הי' להם שהות עוד לטבול ולחזור לעשות
פסח. בה ליתי'. דהא כתיב ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא ואמרו חז"ל אפשר משה לא הי' יודע אהרן
הי' יודע אלא שניהם בבה"מ היו יושבים. וידוע דבאותו פעם לא הי' רק ג' כהנים אהרן ואלעזר ואיתמר. ואם
הי' סבר אחר חצות הי' אהרן צריך להיות בעזרה כי ג' כהנים הללו לא הי' מספיק לס' רבוא ישראל לשחוט ולזרוק
פסחיהם וכמ"ש בפענח רזא בפסוק הנאן ובזה יושב להם כי התרעם משה על שנאמר להם בשר תאוה ושיכין להן רי"ב
אלפים ואין להם רק ג' כהנים ע"ש. ואה"כ בע"כ דהי' קודם חצות. ואח"כ שבאו לשאול למשה קודם חצות והדיבור
בא למשה מיד וכמ"ש כל אימת דהי' רוצה הי' הדיבור בא מיד אליו. והמחנה (ישראל) הי' י"ב מילין ומשה היכן הי' יושב
במחנה לויה. ואה"כ מן אהל משה עד חוץ למחנה הוא מהלך לערך ששה מילין והמקוה הי' רחוק מיל מן המחנה. אם כן
מן אהל משה עד המקוה הוא מהלך שבעה מילין. ואמרו בפסחים דף צ"ג שמחצות היום עד שקיעת החמה
שהוא שיעור

רז

אע״ג דהי׳ ירושלים לטבול ולעשות פסח כיון שהוא מאסקופת עזרה ולחוץ לא אמן לחוטה. עכ״ל. ולפ״ז לפיר׳ עכבר חגי׳ כי הי׳
לו טורח גדול לטהר דברי הרמב״ם בזמן הזה · וחיוב כרת ליכא כיון שטמאים הם מאסקופת עזרה ולחוץ · ולכן עיכרוה
ואין עליו עונש כלל · וזה כוונת תוס׳ בירושלמי אפשר שלא הי׳ הדבר מזומן ליטהר · ולא הי׳ חושש לטרוח ולטהר הדבר /
והנה על פ״ז ר׳ יוסי. לפיכך נקוד על ה׳ לומר לא לרחוק וודאי אלא מאסקופת עזרה ולחוץ פי׳ ר״ל נקוד על ה׳ לרחוקה ועל נ
נקוד למעט הדבר בא בשלמא סיפיה והאי תירצה מהכא עכ״ל רש״י. · והנה לפ״ז לע״ל דתני׳ מעיקרא ס״ל כר׳ אליעזר לכן נ
דחה עליו פסח · ותעה כיה כי באמת הלכה כרבנן דאין לה בין דדרך רחוקה בזמנא ט״ו מיל מן עזרה כנ״ל · ולר׳ אליעזר
נ״ל משום לו דין זה דבשלמא דפסוק שלא רחוק וודאי. וצריך לומר כר״ש ר׳ יוסי. דנקודה על ה׳ משום הכתוב וסיפיה והאי ת
תירצה מהכא · ולכן אמר הפסוק כי אלו את הפסח כלי כתיבה . ר״ל לעיקרו הכתוב על ידי גדולה נקוד על ה׳ ו
תירצה של רחוקה וגדול כר׳ אליעזר לכן אלו את הפסח לא נאמר · ובאמת טעה כיה בהלכה כרבנן · ולכן דייקא כלי כתיבה לעיקרו הכתוב
ונכון ומכוון מאוד [illegible] דגרא חס״ד // // ובכא לכאן

בסנהדרין דף י״ב ת״ש אין מעברין את השנה מפני הטומאה ואם עיברוה מעוברת ר׳ יהודה אומר אינה מעוברת אמר ר׳ יהודה
מעשה בחזקי׳ מלך יהודה שעיבר את השנה מפני
ר׳ שמעון אומר אם מפני הטומאה עיברוה מעוברת אלא מפני מה ביקש רחמים על עצמו דתניא כי התפלל חזקי׳ כו׳
ניסן בניסן · ופריך ולימא לי׳ לחזקי׳ החדש הזה לכם זה ניסן ואין אחר ניסן טעה בדשמואל דא״ל שמואל אין מעברין את ה
השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן ואיהו סבר הואיל וראוי לא אמרינן עכ״ל הש״ס ״
הרמב״ם כה״ל בביאור המגדל פרק ד׳ כתב ונ״ל זה לנאמר כי אלו את הפסח כלי כתיבה מפני לעיברו אותה השנה מפני
הטומאה כו׳
של אדר לראות׳ היו ראש חודש ניסן ועלו אות החדש אדר שני ואין מעברין את השנה מפני הטומאה · ועוד אחרת היתה שלא לעיבר חזקי׳ מלך יהודה ביום שלשים אחרונה
כתב לנו טעמים לדברי יהודה ור׳ שמעון ומזכה לטרא לבי רבי. · ועוד הא ר״ל פליג על ר׳ יהודה והכפיק שלשים על טעמא [illegible] כיה ולא עכ״ל בקונטרס · ויש לדקדק עליו איך
תירצו כלום לרווחא למיעבדי׳ אליב׳ - ולפום רהטא הי׳ נראה לומר כיה דלפיר׳ מסוף לדר׳ יהודה דבפסחים דף ס״ו ע״ב
עלה הלכ׳ והנך דלא ידעו שלמעות דקביעת בין לכרת בין בטומאה רק ו׳ פ׳ פסח שני שהי׳ דבחו לכרת פסח דבחי טומאה
מכן אר׳ יוחנן דרבנן איש איש כי יהי׳ טמא לנפש איש נדחה ואין צבור נדחין ואיפוא צבור נדחה · תניא ארשב״ל כתיב וישלחו מן המחנה
כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש יאמר טמא מת ואל יאמר זב ומצורע אלא יש לך שעה שטמאי מתים אין משתלחין וזבין ומצורעין מ
משתלחין ואיזו זו פסח הבא בטומאה א״ל אביי אלא מעתה יאמר טמא מת וזב ואל יאמר מצורע שלא אמר אביי דכתיב
איש איש כי יהי׳ טמא לנפש לרבות איש איש כי יהי׳ טמא לנפש למה לי אלא לומר לך איש נדחה ואין צבור נדחה בזמנא לנפש
הוא דאין צבור נדחה אבל זבין ומצורעין אין צבור נדחה · וכתבו תוס׳ על תירוצו דרשב״ל דל״ק לה מן וישלחו מן המחנה
ותניא תניא לר׳ יהודה אבל לר׳ שמעון דאומר לכן מלהפ׳ כתיב רחמנא טמא מת זב ומצורע לפי׳ שחלוקים בשלוח מחנות
פסח דבחי טומאה מכן עכ״ל תוספות והשתא מהר״א דגם לר׳ יהודה לא נימא תירוץ רשב״ל דהא איצטריך וישלחו לרבי׳ אליעזר
כיון לאין טמאי מתים משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין עכ״ל · וכתבתי כרישא. לפסחים דלא עגלה אימי הוי לדקדק על מה
בחול לר׳ יהודה וישלחו לר׳ אליעזר דבזמן לאין טמאי מתים משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין ומשורים מברכת

קלה ושה ל. גם וכרים רק טמא מת ומזידין ואם עשאו במזידין פטור מכרת דס"ל כר' דפטור מכרת · ולמה ל. גם אבל אם עשאו ב
כמזידין דס"ל נראה דגם אתי להורות דלא ליה לגם שלוחה ואין טמא מת שלוחה · ובזה מתורץ נ"ל מהרש"א הנ"ל דלר' יהודה וודאי
נראה מתורצת דחלוק דגם ~~[illegible]~~ אשה להורות דלא ליה שום שלוחה ואין טמא מת שלוחה ומזידין שאין להן דרשא דכתיב לאין ט"מ
שלוחה כו' ותשוב לתשובתינו · והא דמעלה אמי ז"ל דנקלה כרוך הנראה לר' יהודה אבל לר' שמעון נמי איכא למימר ·
וכתיבתי המשכתי כמה יע"ש · והנה לגמרא דמ"ה דאמר ר' יהודה אין מעברין מפני טומאה · וכתבו להסביר ענין זה
דהא אנן לא ידעינן פסח דאתי בטומאה כלבור וכו' · דכתיב אל נדחה ואין צבור נדחין · ואפ"ה אך בגמ' דאין צבור נ
נדחין איכא דאין רק בו אלא חיבולו · והיינו דלכבר נקבע החודש ניסן ונטמא הצבור אז כדי שלא ידחה הצבור מעשיית
פסח התיר הגזרה לעשותם בטומאה אבל אם הצבור נטמאו קודם אדר ועדיין לא נקבע החדש ניסן ט"ו למה יעשו
בטומאה יעברו השנה כדי והצבור מטומאה ולעשות פסח בטהרה · אבל נראה לפי מ"ש לעיל דלר' יהודה דאליבי' הך
ד' דאין צבור נדחין סברא דנשלחו · ואפ"ה קלה אליבי' נלי' אמי' לכך למה ל. טמא ונפש להורות דאין צבור נדחין ואם
נגעו מן טמא ונפש דאין צבור נדחין אפ"ה למה ל. נראה דנשלחו · אלא כע"כ להורות דצבור עושין בטומאה אף ש
נטמאו קודם ניסן אין צריכין לעבר השנה ט"ז ועושין בטומאה דאי סתם קרא הוי אמינא דווקא היכי דכבר נקבע ניסן
הוא דיעשו בטומאה אבל קודם לכבוד ניסן אם נטמאו יעברו שנה לכן צריך קרא · והנה ס"ל גם לר' יהודה אלא
לר' שמעון דאליבי' ג"כ מן ונשלחו לשלוחה שהשמעתי אפ"ה אין לנו רק חד למוד מן טמא ונפש דאין צבור נדחין · ואוקמי' אסתמא
דהיינו אם נטמאו בניסן יעשו בטומאה אבל אם נטמאו קודם יעברו השנה · ולכן ר' שמעון לשיטתו לפיר נאמר אם מפני
טומאה מעברין · ור' יהודה אזל לשיטתו דלשיטתו מוכח דאין מעברין מפני הטומאה · והרמב"ם בפרק ג' מהלכות ב
ביאת המקדש פסק כר' יהודה לענין שלוחה שהשמעתי בנטמאו אין מן ונשלחו ע"ש כמ"ש בקדשי ראי' לזה · ואפ"ה ר' שמעון
לא נאמר דמעברין מפני הטומאה רק לשיטתו אבל לר' יהודה לשיטתו מוכח דאין מעברין · והרמב"ם פוסק כר'
יהודה לענין שלוחה מהנות ~~[illegible]~~ מן ונשלחו ואפ"ה מוכח דאין מעברין מפני הטומאה ולכן לפיר מקא הרמב"ם להטעם דר' יהודה לשיטה
כוה דאין מעברין מפני טומאה והוא עיקר מפני הטומאה ·
אך עדיין לא פלטו מהלוף הנ"ל למה פסק להשיטיהו · ונשאם בליטו כך · דהיל לבאין על זה דאמר שמואל אין מעברין את
השנה ביום שלשים של אדר הואיל וראוי לקובעו ניסן · מלך זה · דהא דתניא זה נ"מ ואין אחר ניסן היינו לבתר נ'
נקבע החודש ניסן אבל ביום שלשים מעברין לא נקבע עדיין · דלמא חלוקה [illegible] לעברו · אבל נשאם בפליגת
פ' אמור נאמר ובהדרשה עד החודש פסח לא יצא החודש הראשון כל פסח וכאן לאין מעברין מפני טומאה · והנה
אם נימא כר' שמעון דמעברין מפני טומאה אפ"ה למה ל. ובחודש הראשון · ופירשו לומר דאתי להורות דביום שלשים של
אדר שראוי לקובעו חדש הראשון אלא לעברו ולא יצא החודש הראשון כל פסח הואיל וראוי לקובעו ביום להחדש
הראשון לא יצא חדש הראשון כל פסח · ומכאן יצא הדין של שמואל דאין מעברין ביום שלשים של אדר · אבל אם ס"ל
אסורים דאין מעברין מפני הטומאה נפקא זה דאנו צריכין ובחודש הראשון להורות דאין מעברין מפני הטומאה ומדלא הוקבע
ובזה נראה והן הן דברי ר' שמעון אם מפני הטומאה לפיכך עבדו דלימא דמעברין מפני הטומאה ולא הי' נחלק ל'
לשמואל רק דעברו את השנה ביום שלשים של אדר ונם עיכב מפני טומאה · ואם כן קשה עלה אלא דאין דאם עיבר
מפני הטומאה ביום ר"ח [illegible] להנך דמעברין מפני טומאה ואפ"ה למה ל. ובחודש הראשון אלא ע"כ להורות דאין
מעברין

מעכבין ביום שלמים של אחריו והוא עיקר ביום שלמים. ואח״כ כשמ״ע עלה בטעות או בעיכובו מפני הטומאה או כשעיכבו ביום
שלמים. וקראו לחוגה״ לא נתלה לטעות אלא בעיכבן דהוייהו טעה כתרא וכו׳ ורבה בדברי הרמב״ם נבוכים לבאר /

בילקוט פ׳ אמור יכול שמעכבין השני מפני הטומאה ת״ל בחדש הראשון פסח לה׳ אל יבא חדש ראשון על פסח. זה ענין לכרת
אבל מועדות ומור לך כל הפרשה ומהו את המועדות כאלו שהם לכרת ועל השני׳ את המועדות שאין עליו כאלו מניי׳
את הלכתם. ועין להב״ב שחל להיות בשבת ועלה בו שאתם להי׳ חייב בו על זה בעצמו ועל זה בעצמו ת״ל שבת הוא והב״ב הוא
עי״ש והנה לגלר און שלשה הלכות הדבר. נגרים ורחץ זה להגלו תנ״ס בספרים רק ס״ה עם לר׳ אליעזר ח״ס
שיירי פסח דוחין לכרת ש״ל ואין לומר דולך לה מן עומר ולומר אם כן למה לי. במועדו בפסח דחי לכרת הא נמי דולך שלם
ולכאורה יש ליה. ~~בהללה ולמה~~ נ״ל ~~במועדו דוחה לכרת~~ דבקך סו׳ קולך ק״ו פסח שתמיד דאין ענוש כרת ובוחה
לכרת וכ״ש פסח דענוש כרת. ויפריך זה לתמיד לכן תמיד וכ״ו והגלו תוספ׳ תימא ונ״ל דבעינן בעומר ושתי הלחם. וכתבתי
בקירוב׳. לפסחים דלק״ ולפ״ש התירה חיים ולהן קולי׳ תנ״ס בפרק אותו ואת בנו ע״ש. ואח״כ אי״ב ק״ו והחמור בפסח
לא ידחה לכרת דמה אם אינו דוחה ללאו דאותו ואת בנו מכ״ש דלא ידחה ללאו דלכרת דחמור. והם בכרת רק כ״ש
פסח
לומר תמיד יוכיח דתמיד ג״כ אינו דוחה ללאו דאותו ואת בנו ואפ״ה תמיד דוחה לכרת. ורק לשאר ה״פ פריך לתמיד לכן תמיד
וכ״ו הד״ר לחמני׳ ק״ו מאו״ב דפסח לא ידחה לכרת. אבל אחר עיון קצת׳ לפי דעתך דבעינן דאין לסתור לדברי דכבן
דאותו ואת בנו דהי כמו בפסח שלירו והתורה ילפו לאפלר ~~[illegible]~~ לעלות שאתפיו. ולפ״ז לא שייך תנ״ס שיורי
דר׳ אליעזר דוחה על גוף שחיטת הפסח דרחי לכרת לא שייך במועדו רק ...ך לה ~~מן עומר ולוסר ולולב ובחמשה~~
בעינן בתמיד ושתי לחם בקול׳. תנ״ס ה״ל אבל שיורי פסח אין ללמוד מבעינן בעומר ולוסר ובחמשה שלום דגלו שלירין
לפיר יש ק״ו להתיר באותו ואת בנו דלא ידחו לכרת באותו ואת בנו ...ה לשלירין ולכן שייך במועדו לדורות ...
חשלירי פסח ידחו לכרת. ומראין ק״ו תנ״ס הטעם. והנה כאן עלתה במוקן ולא מהמת רק התשובה היוצא ממנו אבל
בקירוב׳. לפסחים הדבקים מבואר לם באחריות רש״י. ולכאורה עדיין קשה דלמא שלירי פסח אינן דוחין לכרת
ובמועדו שייך בבמועדו אפילו בטומאה דבעינן צלו פסח בטומאה. ואך לפי הילקוט הנ״ל דולך לה מן בחדש הראשון לא
יעכבו מפני הטומאה עתה. ומייתי לן במועדו. ובע״כ לשלירי פסח דידחו לכרת. והנה על קושית הילקוט הנ״ל
זה ענין לכרת אבל מועדות. והיינו בקלי׳ ו׳. דבפסוק שתחלו אלה מועדי ה׳ אשר תקראו אותם מקראי קודש מה ששה ימים תעלה
שלאחריו וביום השביעי מה פתח במועדי׳ והתחיל לכרת קודם למועדים. ולכאורה הוא להן כבש״ל ר״ל. ותקח לו אלה ה׳
הדברים אשר צוה ה׳ לעשות אותם ששת ימים מה פתח בשלאחרי השלכן והתחיל לכרת וכו׳ ר״ל. הקדים שבת לשלאחר
המשה
השלכן ומור לך בשלאחרי השלכן אינו דוחה לכרת. ואם כן אף הכא נמי יש לומר כן בהקדים לכרת ולקרבנות המועדות ב
בהיינו פסח הכא אמ״כ ומור לך בפסח אינו דוחה לכרת. ואע״ג בגוף הפסח דוחה לכרת מ״מ לדורות בשלירי פסח לא
ידחו לכרת. רק לפ״ש לקי׳ בשוכה מן יתורא דבמועדו דשלירי פסח דוחה לכרת ואח״כ לפיר קשה הילקוט זה ענין
לכרת אבל מועדות. אך דלמא לעולם שלירי פסח אינם דוחין לכרת. ובמועדו קאי אטומאה דיעלה בטומאה ...
לכן הקדים הילקוט בחדש הראשון לא יבא חדש ראשון על פסח דאין מעכבין מפני טומאה ואח״כ כ״מ במועדו קאי על שלירי פסח ...
דידחו לכרת. ולכן מעלה לפיר זה ענין לכרת אבל מועדות. ומעולה הנך חשין באלות לבררו //

והנה בתשובות הרא״ש זה כתבתי והקשו [illegible] תוספ׳ ה״ל דנותנין סכיניהו בתמיד ומילה שלא בזמנה [illegible] בהקטרת איברי׳ ופדרי׳
דוחה שבת ונאמר ה׳ [illegible] ס״ה [illegible] דאפשר מלילה [illegible] שלא בזמנה אינה דוחה ולהחזירה [illegible] כפסח זה בהקטרת
פסח דוחה שבת דהוא אפשר מלילה ואי שלא בזמנה אינה דוחה [illegible] להחזיר שבת [illegible] זה ולא״ת לומר [illegible] בתמיד
דלאו תמיד לאו [illegible] . ורא לא״ת [illegible] סכיניהו בתמיד ומילה במילה [illegible] להיות [illegible] ביום הלשון אצל הקטרה א
אפשר מלילה ולא [illegible] תוספ׳ [illegible] . אך יש לומר [illegible] שלא לפיר [illegible] סכיניהו דתמיד ועומר וכמו שראיתי כמ׳
א׳ לפנים כיום [illegible] להם עומר . וקצירת עומר דוחה שבת [illegible] דאפשר ביום [illegible] שלא בזמנה אינה דוחה [illegible]
דוחה שבת (ועכ״ז [illegible] [illegible] חכם [illegible] להקטרה [illegible] וקצירת עומר דוחה שבת [illegible] כיום [illegible] ע״ש) ולפ״ז [illegible] תוספ׳ לפיר
היוצא [illegible] לפט״ו [illegible] לר׳ אליעזר דאמר [illegible] [illegible] והורות בשלישי פסח דוחה שבת [illegible] [illegible] פסח . ולפיכך סכיניהו
בתמיד ומילה . אך עכ״ז יש לתמוה דלא [illegible] [illegible] על [illegible] הפסח והיינו על הקטרת [illegible] שבת שלא בזמנה אינה דוחה
אלא אחרונים בקצירת עומר דוחה שבת נראה דאג׳ [illegible] בהקטרת פסח דוחה שבת שלא בזמנה אינה דוחה [illegible] כ
בקצירת עומר דדוחה שבת שלא בזמנה אינה דוחה . והנה [illegible] [illegible] [illegible] בחריש וקציר תלמוד ר׳ עקיבא אומר א״צ ל
לומר חריש וקציר של [illegible] לכבר נאמר לדך לא תחרוש אלא חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית וקציר של שביעית היוצא
למוצאי שביעית דמוסיפין מחול על הקודש ור׳ ישמעאל אומר מה חריש רשות אף קציר רשות . יצא קצירת עומר שדוחה שבת .
ור׳ ישמעאל מוסיפין מחול על הקודש [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב מערב עד ערב מכאן
ל. אלא [illegible] שבת [illegible] [illegible] ויום טוב [illegible] [illegible] שבתכם . ומכאן לר׳ ישמעאל דמוסיפין מחול על הקודש בין
ביוה״כ בין בשבת וי״ט אבל לר׳ עקיבא א״צ להוסיף מחול על הקודש רק בשביעית ולא בשבת וי״ט [illegible] רק ביוה״כ [illegible]
ל׳ מן עצם היום הזה כפשוטו כר״ל [illegible] יוה״כ באות [illegible] יוסף וכו׳ ע״ש . וזו דעת הרמב״ם לפ׳ [illegible] באריכות .
ובתוספות [illegible] [illegible] [illegible] מן שבת היא יוה״כ היא דיוה״כ יחול בשבת לחייב [illegible] אם עלה בו שלא [illegible] ונאמר לו הטעם ש
שלא א״ע דאין איסור חל על איסור הכא לאו דאיסור כרת אחר הל [illegible] [illegible] הנאון [illegible] [illegible] דאם נמצא דא״צ
להוסיף מחול על הקודש רק ביוה״כ ולא בשבת אם כן לא הל״ל איסור כרת אחר דהא יוה״כ צריך להוסיף כדמוספות חול על
הקודש בחל אז בשלות יוה״כ ולא שבת . ובמג״א כ׳ לר׳ ישמעאל דאין בשבת צריך להוסיף מחול על הקודש . ולר׳ ישמעאל
[illegible] הוספה מחול על הקודש מן ועניתם את נפשותיכם איירי בחריש וקציר תלמוד מן ועניתם דילפינן דצריך
להוסיף מחול על הקודש בשביעית כמו שאמר לו [illegible] [illegible] [illegible] לבות דבשר [illegible] צריך להוסיף מחול על הקודש .
וא״כ בחריש וקציר תלמוד [illegible] [illegible] וקמ״ל דאתי להורות [illegible] קצירת עומר [illegible] שבת . ואם קצירת עומר דחי שבת
[illegible] הוא [illegible] ביום [illegible] וקמ״ל שלא בזמנה אינה דוחה [illegible] [illegible] [illegible] זה דגם הקטרת פסח דוחה
שבת שלא בזמנה אינה דוחה וא״כ איירי [illegible] [illegible] וקמ״ל בשלישי פסח דוחה שבת . [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] קשה [illegible] [illegible] להתחיל דאין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] דדחו שבת [illegible]
[illegible] [illegible] לומר אבל [illegible] . [illegible] שלא [illegible] דלא [illegible] דוחין שבת [illegible] [illegible] על הקטרה דדחו שבת
[illegible] אמר [illegible] [illegible] ויוה״כ [illegible] שבת היא . א״ע דאין איסור חל על איסור [illegible] שלא בהל״ל איסור כרת אחר וא״כ [illegible] ב
[illegible] מן ועניתם דמוסיפין להוסיף מחול על הקודש מן שבת ויוה״כ וא״כ בחריש וקציר [illegible] . [illegible] עומר דוחה שבת וא״כ [illegible] [illegible]
בהקטרת פסח דוחה קמ״ל [illegible] וא״כ [illegible] [illegible] על [illegible] פסח דדחו שבת ומן [illegible] [illegible] [illegible] שבת אבל [illegible] [illegible] [illegible]

ל"ח

ובמנחות דף ס"ה הביתוסין היו אומרים עצרת אחר השבת [illegible] ממחרת השבת תספרו חמשים יום והם מפרשים המקרא
כפשטא דקאי על שבת ממש ולא על יו"ט נטפל להם ר' יוחנן בן זכאי ואמר להם שוטים מניין לכם דהאי ממחרת השבת ממש הוא
הי' זקן אחד מפטפט כנגדו ואמר משה רבינו אוהב ישראל הי' ויודע שעצרת יום א' הוא עמד ותקנה אחר שבת כדי שיהו
ישראל מתענגין שני ימים קרא עליו מקרא זה אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר ואם משה רבינו אוהב ישראל הי' למה איחרן
במדבר ארבעים שנה ~~[illegible]~~ עיין שם סוף המאמר . והבין איך נשמה כזה בעד הביתוסין . ואף שלא הלכו כן בדרך
רחוק . [illegible] והבין ולהבין שלא [illegible] [illegible] דברים כשלום [illegible] . ולכן נראה להם בהוכחה גדולה [illegible] כזה לסתור
דעת הצדוקים . [illegible] האחרונים בראיות לסתור דעת הצדוקים . ר' אליעזר אומר דכתיב [illegible] תספר לך ספירה תלויה
בבית דין שהם יודעים לחשב ממחרת השבת ממחרת יו"ט [illegible] לבד בראיות לספירת כל אדם ר' יוסי אומר הרי נאמר ממחרת
השבת לצורך הפסח והלא לא נאמר אלא ממחרת השבת [illegible] לאה לראיות [illegible] ובכן איזה [illegible] ר' יהודה בן בתירא אומר
נאמר [illegible] ונאמר [illegible] להלן [illegible] [illegible] אף כאן [illegible] אמר רבא [illegible]
[illegible] יהודה בן בתירא [illegible] ר' אליעזר [illegible] יו"ט הראשון [illegible] יו"ט אחרון [illegible] ור' יוסי [illegible]
[illegible] ר' יהודה [illegible] פירכא [illegible] . ולי [illegible] ממחרת השבת ממחרת יו"ט ראשון של פסח [illegible] אומר
[illegible] בראיות אינו יודע איזהו . [illegible] על זה [illegible] בראיות [illegible] לבטל דעת הצדוקין . [illegible] עליהם
[illegible] [illegible] פירכא . [illegible] היא הגדולה בראיות לבטל שלא יהי' ממחרת השבת הפירוש לבד בראיות
[illegible] יום טוב . [illegible] היא [illegible] [illegible] [illegible] עומר [illegible] ראשון [illegible] אחרון [illegible] הטעם [illegible]
[illegible] לבטל דעת הצדוקים [illegible] הפירוש [illegible]
[illegible] היא [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] ראשון [illegible] אחרון
[illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לבטל הצדוקים [illegible] נאמר [illegible]
[illegible] [illegible] עד עצם היום הזה ונאמר ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח [illegible] [illegible] הפסח [illegible] ארץ [illegible]
[illegible] הטפלים [illegible] [illegible] אכלה [illegible] [illegible] העיקר אלא היו [illegible] ואחר [illegible] ממחרת הפסח [illegible]
[illegible] ממחרת הפסח היא [illegible] לחדש החדש ואין [illegible] על איזה יום [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אך מה שהוסיף [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח [illegible] [illegible]
אלא [illegible] [illegible] אינו אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
עד ממחרת הפסח [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ממחרת הפסח [illegible] [illegible] שלא [illegible]
לא [illegible] איסור עומר [illegible] [illegible] [illegible] עומר [illegible] ממחרת הפסח [illegible] [illegible] עומר [illegible] . אלא אפילו
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אלו מעבור הארץ ממחרת הפסח בפסח [illegible] או [illegible] . ואעיקר עומר [illegible] . והא [illegible] [illegible]
איסור חדש [illegible] [illegible] העיקר אלא [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] איסור חדש [illegible] [illegible] .
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עד
[illegible] ואלו הי' [illegible] אומר ויאכלו מעבור הארץ ממחרת השבת . לא [illegible] יודעין איזו שבת הוא . ולא [illegible] [illegible] [illegible]
ויאכלו
[illegible] אמר [illegible] מעבור הארץ ממחרת הפסח [illegible] ממחרת הפסח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פסח או [illegible] ואם כן אין

[illegible]

אין ראיי' לסתור דברי הגאונים · אך באמת אין ראיי' ברורה דבע"פ פסח לא חל אז בשבת · דבידוע בסותרת שלה בשבת באותה

הי' בשבת · ואפ' אם נ' אדחה חל בשבת היה ר"ח ניסן ביום ב' · ואם אדרבא ר"ח ניסן ביום ג' וחל יום ראשון של פסח ג"כ

ביום ג' הרי האיי' ברורה דפסח חל בימי חול · ואפילו הכי נוכל ואלו מעבור השנה שאחרי הפסח ונקרא לא אלא שום

דאנקריטו עומד לה בלא כדברי הגאונים · וכזה נראה דהלכ' במנחות דקיא תנאים לסתור דברי הגאונים ולא הביאו ראיי'

זו של הרמב"ם וסמ"ג הנ"ל · שום ראייה בספרו רק ולשון בסופר אינו אלא לאחר ירולה ולא נכון אז כדי יהולך

אוסף עומר של · אז דסברו כן לענין כולל כמה תנאים בשלה בשבת או כאשר ונמעברה הלכה ע"ש · אבל הרמב"ם

וסמ"ג הביאו ראיי' זו לדינא בנ"ל שאומר לשום שאתם יולדים וקי"ל בשלה בשבת כי אדר ולא נמעברה הלכה כמנהג קיימא

בשל לה ע"א ולהכי הביאו ראיי' זו כי יהולך באלו מעבר השנה שאחרי הפסח · ועל ראיי' זו יש להקשות ממאי

בי"ט ראשון בלא י"ט אחרון · דהא כתיב ואלו מעבר השנה שאחרי הפסח ופסח לא נקרא רק יום ראשון של פסח בלבד

הפסח שאלו כו' אבל י"ט אחרון איננו נקרא פסח (כמבואר מאנן עצרת פ' אסור וכתב ... ע"ש)

וכזה יבוארו דברי רש"י הנ"ל כתוס' · ווראי לדינא לבד ולבסוף הנ"ל דהאי שאחרי לבד י"ט ראשון בלא י"ט אחרון שום

בכל אין ראיי' גדולה דהוא י"ט ראשון ודבי ראיית הסמ"ג והרמב"ם הנ"ל והיינו לפי מה שלענין בשלה כי אדר בשבת ואם

בע"פ לא חל פסח אז בשבת · אבל הגאונים שאינם מודים כזה לשלה בשבת · ולפ"ז נפתח ראיי' זו לגמרי

ולכן הביא רש"י ראיי' לסתור דברי הגאונים שאם אדם אומר לבתו של אינו יודע איזהו · וכזה נפתח דעתם · ומה אין

הגאונים מחולקים בכל בי"ט ראשון בלא י"ט אחרון בכל עניין של הגאונים לשיטתם ~~...~~ הנ"ל כזה הוא שאומרים

באין הנקרא יוצא מיד פשוטו וממחרת השבת היינו לבתר של · וכיון שנפתח דעתם דאין הפירוש לבתר של רק הפירוש

ממחרת השבת הוא י"ט · וגבה הראיי' שהביא רש"י שהיא הגדולה לראיות לבטל דעתם · ~~מה אין להקשות~~ אינם מ

מקבלים לראיות ונסתרת שלנו הוי לנו ראיי' בי"ט ראשון הוא כנ"ל ובכל דברי רש"י כדבריו ובדורות

ועוד לראיות · ולוסה בלי ספק סתירה כלל לדברי הגאונים שכל הנך ראיות · והביאו במנחות כמנהג לעולם בתוספות

הגאונים דמקבלים ממחרת השבת כפשוטו לבתר קדמאות · ולפום לוסר וודאי דמוכח דהוא כיום לנו של פסח · אבל

לפיכך יש לנו לעבר ולחסר כל י"ב חדשי השנה כדי שיבא ר"ח ניסן בפסח וכמו דקי"ל במעברין על אביב ועל ה

התקופה כן יש לנו לעבר ולחסר כדי שיבוא ר"ח ניסן בשבת ויהי' גם יום ראשון של פסח בשבת וכזה יתקיים ממחרת

השבת כפשוטו · וכמו דנראין ברה"ג דף ד"ב פעם א' כאלו הקומים והטעות את חכמים שאירע יום ל' של אדר בשבת

ולא נשאה החמה בזמנו וכייתוסין מתאוון שיהא יום ראשון של פסח בשבת כדי שתהא הנפת העומר באחד בשבת ועצרת באחד

בשבת והלא תוספות ואם תאמר ומה מחויבים והוא מקבלים לענין פסח ונ"ל דלא חלוקים לענין שום בראשון אחת

ואפילו מודים עכ"ל תוספ' · והמעיין בם בירושלמי ימצא בהנך של הי' כתבל לבט ע"ש · ולפ"ז אין לנו ס

סתירה כלל לדברי הגאונים · אבל נראה דבע"ב זה ליתא דבמסכת קי"ט ואמר הלכ' ונסעו מהר ה' דרך שלשת

ימים זה הי' בעשרים באייר ונסעו ר"ח כ"ב אייר ואח"כ אלו מהר נסעו חמשה ימים עד ק"ט סיון ואח"כ הפתיע ירח

ימי הסוכ' בדורים וכו' קסיון שלמו הסרעים · וכ"כ תוספ' במנחות דף הנ"ל אחר עשרים מחורב אחר שלראשון סיום

ראו כמה החטא גורם שהרי מהלך י"א יום אלו הלכרם בשלשה ימים להרי בעשרים באייר נסעו מהר חורב לבין ...

הלכו הלאה כמו הלכו בעשרים בהרב נעלה העינן של נמצא בשלשה ימים הלכו אותו הדרך ...

שהוא שיעור ט״ו מילין · ואם כן סלקא תוספות שפיר כיון שבאו למשה קודם חצות ולא הי׳ להם לילך עד המנחה רק שיעור שבעה מיל

ומחצות עד שקיעת החמה שהוא כלות זמן שיעור שחיטה הוא ט״ו מיל · ואם כן כיון שהלכו משם מפני משה ואחר שהלכו לטבול ,

והוי שיעור שבעה או שמנה מיל הי׳ יכולין לשחוט ולזרוק עליהם כשאחר שהלכו ולהם שבעה [illegible] מיל כמות שיכולין לשערו

לטבול כשיעור שיעור זה הי׳ יכולין לשחוט ולזרוק עליהן ועכשיו היום נמול כי כלות זמן שחיטה הוא כשקיעת החמה

ושעה תוספות ספיר · ותירוצו שלא נתן להם הבחירה שאם לא תשלו תבחו לפסח לני יכולין [illegible] ג /

דרך רחוקה כל ~~[illegible]~~ שהוא מן המודיעים ולחוץ והוא שיעור שהלך ט״ו מיל וכ׳ הרמב״ם קה״ע שכן פסח באם הוא

בהתחלת היום בשעת נץ החמה רחוק מירושלים ט״ו מיל ~~[illegible]~~ עד שלא יוכל להיות בעזרה התחלת שחיטה בעזרה גו

הה״ל דרך רחוקה כי מנץ החמה עד חצות היום שהוא שיעור התחלת זמן שחיטה הוא שיעור ט״ו מיל · והרי להדי׳ בדרך רחוקה

[illegible] כל שאינו יכול להיות בעזרת התחלת שחיטה בעזרה [עי׳ בדברי הגבה סוף [illegible] בהידושו על הרמב״ם ע״ש כנה] ולפ״ז הם

באו למשה קודם חצות נמצא למדו שבאו למשה בעזרה · או י״א קודם חצות למשה והשעה הי׳ רחוק מן אהל מועד ל

לערך שבעה מילין כנ״ל ועוד ואם כן להלכו מעם משה לשיעור הטבילה לא הי׳ אפשר להם להיות בתחלת ה

התחלת שחיטה בעזרה דהיינו בחצות היום · ואם כן הה״ל לגבי דידהו דרך רחוקה ופטורים מלעשות פסח ,

ולכן משה נתן להם הבחירה כי דרך רחוקה אם יכולו לעשות פסח ראשון רק בדיעבד פטרו פסחי אם לא עשה ,
ושאל״כ תוספות [illegible]
ועוד נראה למרן [illegible] הכהן הרשב״א הגאון על [illegible] תוספות והוא ברור ומכון ‹ וכמו שכתב [illegible] מוהרש״ל ב״ה ברהם

לא שאלו רק [illegible] עמא [illegible] וה׳ הל״ב להם [illegible] עמא [illegible] והגהן של דרך רחוקה ע״ש [illegible] ולפי הה״ל נחא כסה

[illegible] למרן ר׳ הרשב״א הגאון כסה ,

והנה איברא מ״ב בנמ״ס פ״ה שחטו וזורקין על טמא וטמא [illegible] ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא באיירי ביום השלישי .

ביום שני שלהן חל בערב פסח כמ״ש תוס׳ רק״ס · והשתא [illegible] ביום הז׳ לא יכלו [illegible] יכלו [illegible] ע״ש

לפי הה״ל דאמר בשבעה ויעשו פסח שני ותירוץ תוס׳ לא נחא לי, לכן [illegible] בשלישי ביום השלישי · תוספות הה״ל ואז אמר להם משה לבחורת פסח

עוד על קושיא בשם [illegible] לא הי׳ יודע אהרן טמא ידע בתחילה באו לפני אהרן ואח״כ באו לפני משה · ואם כן נפרש כל

הה״ל באם נקי׳ כל קושי׳ תוספות הה״ל ב[illegible] דבאו אחר חצות סמוך לשקיעת החמה למשה ולאהרן ולא הי׳ להם עוד להיות

לטבול ולעשות פסח · ואם נפרש קושיית תוספות הה״ל אם הרחוק לספרא הירבים ביום שביעי שלהן חל בע״פ ו

ורבינא ולעשות הפסח ביום ההוא לא יכלו לעשות אלא לשחוט יכולין לעשות · אך אם הי׳ אחר חצות · ואחר חצות

הי׳ אהרן בעזרה · והם הי׳ טמאים שאסורים ליכנס לעזרה בע״פ כ״ל בהם בע״פ לא באו לאהרן רק שלחו ע״י שליח

לאהרן · ובאמת נהלת לפי דברי הילקוט דמדרש הזה אלו להם בע״פ באו לאהרן · ואם אמרינן שוחטין וזורקין

על טמא יום השלישי שלהן חל בע״פ אם כן דיותר והשתא זה היתה טענה לפה נגרע שלהקריב הא אי אפשר להם לטבול ולאכול

כלילה באה הי׳ יום שני שלהן וכ״ל בטומאת הי׳ לזרוק הדם עליהם ~~[illegible]~~ בטומאה והכל יאכל לטהורים וכמ״ש הה״ל . ב

בחוטא · והן הן דברי הילקוט המדרש אלו שלמה אלא הוצרכו לשאול ע״י שליח · ומה שלשונו הפסוק כמה אם שלחו ע״י

ע״י שליח או לא · שלא השליח דין בשוחטי וזורקי על טמא בשרץ ביום שלא שלחו ע״י שליח רק הם בע״פ באו לאהרן

ובע״פ בהי׳ נגעו חצות באחר חצות הי׳ אהרן בעזרה · ומה הי׳ נגעו חצות ~~[illegible]~~ [illegible] קושיית תוספות הה״ל אמר להם ל

לבחורת פסח שני הא הי׳ להם שהות הרבה לטבול ולעשות פסח אם חל יום ז׳ שלהן בע״פ אלא בע״פ בשלישי שלהן חל

בערב הפסח

כו' כדפ"י ונראה דביום ההוא הלשונו דביום ההוא לא יכלו לעשות הא למחר יכולין לעשות בלוחה' ואומן עו"ש כנ"ל
ואע"ג אי הי' ביום השני. עלה זה שעני לה מרע והנרוים והא ביום השלו. לאיכלו לאכול פסח שלוה ולכן אמר ה
הילקוט לאשה אם אנו מבעלים אכילה ולמי' ען לאחוץ הרם עלינו והפלו יאכלו לטהורים ודו"ק היטב

בדברי הימים ב' בפסוק יג' ויועץ המלך ושריו וכל הקהל לעשות הפסח בחדש השני כי מרבית ה
העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבולון לא הטהרו כי אכלו את הפסח בלא ככתוב כי התפלל
יחזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד. ואמרינן בסנהדרין שעשה לעיבר ניסן בניסן. ובמה בסיועי
ספרא והכין לשנא דקרא ה' הטוב יכפר וזה לשון הטוב בהאי"ד ה' יכפר בעד. ואפשר נראה דבסנהדרין
דף י"ב אמר חזקי' חטא לאמר כלפני חוליו ברך נא את אשר התפללתי לפניך בלב שלם והטוב בעיניך ע
עשיתי וכלפני' חטא ואמר הטוב בעיניך עשיתי כאלו' חטא שלא מה אחר ע"ש בהגהות מגדות
ובהתבררה חיים בפירושו באורך. והנה בזה המחשבה לנו מה דעלה איך דבין נהוי הופלה לבסנהדרין
כמו ראש' המלך שעשה כדבר שלא כדת לעבר ניסן בניסן. אבל עשהו כמו שעשה ומלה
כלפני' שאמר והתנאה עצמו וכל דבר העלה יבואון אלי. נכשל ונעלם ממנו הדין על מנהר בפסחה כן א
איתא לחזק' כלפני' שהראה ואמר והטוב בעיניך עשיתי נעלם ממנו הדין הנ"ל ועשה לעיבר ניסן בניסן,
ובאמת נראה חזק' אח"כ על הדבר לנכשל כדבר הלזה ונתוודעו לצרה כי כלפני' לחטא מאמרת הטוב ב
בעיניך עשיתי. והתפלל חזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד ויכפר על אמירת הטוב בעיניך ע
עשיתי ולכן דייקא הטוב יכפר

ונבא לביאור הפסוק כי אכלו את הפסח בלא ככתוב. ופי' רש"י בלא כדת. זה לשון בלא ככתוב אמנם
דבסנהדרין דף י"ב ת"ר אין מעברין את השנה מפני הטומאה כגון שהי' נשיא חולה ואמרו לעשות מערב פסח
או שהיו רובן טמאים בסוף אדר ולכן אמר ה' ספרא ר' יהודה אמר מעברין ומעלה חזקי' מלך יהודה לעיבר
את השנה מפני הטומאה ובקש רחמים על עצמו דכתיב כי התפלל חזק' ש"ס כרתי תוספות וז"ל לעיבר
השנה מפני הטומאה לעשות קנ"ו ועז' שעשה כפרה. ותניא להרי כשו"ה' יכולין לטהר ולמה עיברה והא מפני ב
בהנאה אלישע ושמעי ואמר פרה לא הי' חסרים דכל כוח ראשון עשו להם אפר פרה ה"ה ולמה לא הי'
הדבר מזומן להם לטהר עכ"ל תוספות והיוצא עלה הדבר הוא טמא אינו טוב עצמו קנ"ס חיים כרת.
ואי"ב איך לא שרה חזק' בכל ממונו להציל שחייב כרת. וזה לשון אינו מזמן לטהר פאלו לא הי' חומר
אבל נראה ספק דבפסחים דף צ"ג ע"ב כמלה איזהו דרך רחוקה כל שהוא מן המודיעים ולחוץ וכו' עי"ש ועל דברי
ר' עקיבא ר' אליעזר אומר מאסקופת העזרה ולחוץ אמר ר' יוסי לפיכך נקוד על ה' לומר לא שרחוק ודאי א
אלא מאסקופת עזרה ולחוץ. ונאמר רבא בדף צ"ג ע"ב דהאי דרבנא יהודי ערל שלא מל ענוש כרת היינו ו
דרבנן אבל לר' אליעזר בס"ל כל שהוא מאסקופת עזרה ולחוץ ולא אמרינן לי' נום ע"ל ערל וטמא פטורים
אע"ג שהי' יכולי' לטהר

עיין לא החלבון · ואם כן לפי ליתא אומר מן בשיבין לעבר ולחסר חבל. הלכה שני להי׳ ר״ח ניסן בשבת במעט״ זורה ב׳
בשלפ אני׳ לדאת מספים לא חל ר״ח ניסן בשבת · ואם חל ר״ח ניסן אז בשבת וניסן מלא הוי ר״ח אייר ביום ב׳
והוי ל׳ עשרים באייר בשבת · ואיך נסעו בשבת בעשרים באייר · אלא בע״כ דר״ח ניסן לא חל אז בשבת · והן הנה
כוונתי ריב״ג בתלמוד ובירושלמי אחד עשר יום מחורב · וזה הלכו שלשה ימים ~~[illegible]~~ ורצה איך הלכו בשבת אלא בע״כ
~~בלה~~ דר״ח ניסן לא חל אז בשבת · ואם רצה הליכתו בן עשר מן סיני ויסעו דרך שלשת ימים · ואמר הלא הסיני שנסעו אחר ~~[illegible]~~
לא ידעו מחוץ לתחום ביום ראשון · אבל מן סיני זה אחד עשר יום מ׳ בדברי הלכו בו שלשה ימים ונמצא הלכו כל יום
מהלך שלשה ימים וזהו שהוא ומה משלשים במאות מהלך יום א׳ הוא עשרה פרסאות והבין לזה ודו״ק

במ

דרושה לפ' האזינו [illegible]

הצור תמים פעלו וגו' במדרש רבה פ' דברים פ' א' וז"ל [illegible] ומה הי' אומר הצור תמים פעלו היו אומרים לו זה
אינו יודע טיבו של מדת הדין והוא אומר הצור תמים פעלו אלא משה [illegible] יודע דרכיו ולמה לזה
נאה לומר הצור תמים פעלו עכ"ל ומבואר זה הפלאי. וכי גלות משה לא הי' א' לימין שתמים פעלו וכל דרכיו משפט,
עד לזה עליו זה אינו יודע טיבו של מדת הדין . נ"ל תרץ ע"פ פלוגתו בברכות פ"ק ואמר ר' יוחנן משום ר' יוסי בקש
משה להודיע דרכיו ומדותיו של הקב"ה שנאמר הודיעני נא את דרכך אמר לפניו רבש"ע מפני מה יש צדיק וטוב לו ויש
צדיק ורע לו רשע וטוב לו רשע ורע לו אמר לו משה צדיק וטוב לו צדיק גמור צדיק ורע לו צדיק שאינו גמור רשע וטוב
לו רשע שאינו גמור רשע ורע לו רשע ~~[illegible]~~ גמור . וקיימא לן [illegible] כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ו
ומאריכין לו ימיו ונוחל את הארץ ומפרש ר' יהודה בגמ' כל העושה מצוה א' יתירה על זכיותיו מטיבין לו וכל שאינו
עושה מצוה א' ר"ל שעונותיו מרובין מזכיותיו ואינו עושה מצוה א' [illegible] חיים מריעין לו [illegible]
ורמינהו כל שזכיותיו מרובות מעונותיו מריעין לו וכל שעונותיו מרובות מזכיותיו מטיבין לו אמר אביי מתניתין
דעבדי לי' יום טב ויום ביש [illegible] לזכיות מרובות מעונות מריעין לו בעולם הזה ועושין לו יום ביש כדי שיהי' לו שכר
כולו טוב . וכל שעונותיו מרובות מזכיותיו מטיבין לו בעוה"ז ועושין לו יום טב לשלם לו שכר מצותיו כאן שלא יהי' לו
חלק לעוה"ב [illegible] ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו [illegible] . ולפי זה הא דהלכה הקב"ה למשה צדיק וטוב לו צדיק גמור
פירושו דאין לו אפילו מיעוט עבירות [illegible] כמו אגדות בברכות וגו' צדיק שאינו גמור רע לו ר"ל רע לו על
מיעוט עונותיו [illegible] לזכותו לעוה"ב והיפך ברשע שאינו גמור טוב לו בעוה"ז [illegible] כדי לשלם לו על מיעוט זכיותיו ו
לטורדו מעוה"ב עכ"ל . הנה בפסוק הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול . יש לדקדק
מה נאמר אל אמונה ואין עול [illegible] לשון הוא [illegible] תמים כי כל דרכיו משפט [illegible] על זה גם כוון
באמר אל אמונה ~~[illegible]~~ באמר אין עול . ויובן [illegible] ראובן [illegible] בעלי אורה וז"ל הצור תמים פעלו כי לשון
תמים הוא מורכב משני דברים חסד ודין וכמו שאומר תאומים ולכך אמר תמים פעלו בדין וברחמים עיי"ש ופרש"י
כי אל אמונה לשלם לצדיקים צדקתם לעוה"ב ואעפ"י שמאחר את ~~[illegible]~~ התגמול סופו לאמן את דבריו . ואין עול אף
לרשעים משלם שכר צדקתם בעוה"ז . וזה המשך הפסוק הצור תמים פעלו ר"ל בדין וברחמים בין לרשעים ורחמים
לצדיקים [illegible] אף הרשעים [illegible] יש צדיק ורע לו ואם בין לרשעים
שפעמים רשע וטוב לו . לזה [illegible] ואמר אל אמונה לשלם לצדיקים צדקתם לעוה"ב ולכך מריעין לו ב
בעוה"ז והרעה זו לכפר עונו הוא ולטובתו למען יהי' לו לעוה"ב [illegible] צדיק ורע לו . ואין עול אף לרשעים
משלם לו שכר צדקתם ~~[illegible]~~ בעוה"ז ואינו עושה לו עולה [illegible] לטורדו מעוה"ב . וזה [illegible]
הוא [illegible] שלם לו [illegible] לרחם על צדיקים [illegible] . ר"ל [illegible] נאמן הוא לשלם שכר
[illegible] על צדיקים [illegible] צדיקים [illegible] וזה פשוט . והנה משה רבינו ע"ה
הי' יודע זה כי הקב"ה הודיע לו הלכה זו [illegible] צדיק ורע לו צדיק שאינו גמור רשע וטוב לו רשע [illegible]

אם עברה השבועה הי׳ א׳ אומר כן לתמורה
נדר אבל גולות זה להודיע לנו שלה גאות ׳ ולתמורה הי׳ נפקא זה כשיטת הא כפרפרות ברש״י פ״ג אמר ר׳ יוחנן
הנ״ל ושבועה ראוי רבותינו ונותן את אשתו אחותו איפ׳ לשון הען ותנאי ׳ דין השה״א כתב לא ר׳ יוחנן דאין
ומפרש לקרות בהנאות את אשה אחותו היינו לשון נדור עצ״ל והיינו עפ״י תלמודו של הגמרא ומשה ׳ ואין כן דברי ה
המדרש הנזיר תפים כולו ׳ ~~[illegible]~~ ועלה יצ״א כפו ועצ״א כב״א כפסוק [illegible] וליתן טעם על דבריו והא״ל ועל
הלץ וישום לו והוא לומר [illegible] שלא יהי׳ לו עוה״ב ולכך משיבין לו כעה״ז ואין דלכאורה שלשיטות של הפסוק והנותן את אשה אחותו ס
סותם לזה אפה נ״א כן דהנקבה הליף כן למשה ולכך אלו אדם אחר הי׳ אומר דבר זה היינו אוסרים עליו זה
אינו יודע שיטתו של מדת הדין ומוותרין ורצה לומר להרי פסוק והנותן את אשה אחותו סותם לתמורה כמאמר
רש״י ושה לו לרחוק לפסוק זה כש״ל שהרא״ש הנ״ל לר׳ יוחנן ולהוציא שפלוגו כן לדרש ר׳ מאיר ׳ ולכך מסיים ה
המדרש
אלא שלה לאמור מי יודע דרכו ושלה ׳ הכוונה להנקבה הליף לו כן על שאלתם הודיע לנו דרכו הליף לו כן ושם
יודע שלה גה וזה״ב הוא הי׳ יכול לומר כן ׳ ועפ״ז יובא אחריו פסוק אחד אשר שמא ראוי לדברי הראשונים ואסר

משרחות לו לא כמו שוחט ׳ והוא בשיטת פלוני כדברי האחרונים אם מחליפין זכרי כחוזר אדם לעולה כפה צפירות וכפה
שעות אם מחליפין השעות נגד צפירות לעולה ונתון אחר רובו וחי בנותם מן החלבון ׳ כאמור כשלם לאין לפנינו
עולה ולא מנח לחבר פי׳ הרמב״ם בפס״ד ספרי אמרו פי׳ ולא מנח לחבר שלא יניח שעות נגד צפירות אלא שעל על ה
הצפירות וינחוהו על הטובות לעולה וכפסח מדרש לשאול הספרים עמו ונתן טעם דאין הנקבה מחליף זכרות כחותם שום
דשעה השעות הם הכל של הנקבה לאין אדם דין התחלה חפץ והרצון ולאחר של הנקבה כעשה״ נו על ה״ דרכה והוא אלה
וכן א׳ ינזור כעבדי דאין השעה נקראת אלא על פי לנזרה משאח״כ נעשה הצפירות הכל של האדם בהפכא שהרה מסייעין
לו אבל הכא לשמא סותמין לו אבל אין מסייעין לו ׳ וזה פי׳ השולחן שהכל אלו ה״ל שעלה שעות של הנקבה ולכך וכן
לא יחליפנו טוב ברע וזה הטעם צפירה שכפה שעה ואין שעה שכפה צפירה ׳ והרמב״ם ומסייעם חולקים וסברי ה
דהנקבה מחליף זכרות כחותם וראייתם מדאמר ג׳ ספרים שפתין כרח״ל מ׳ לזכותו מוכין נכתבין לאלתם לחיים
הרי כלשון כמו ~~[illegible]~~ חוקותיו כלם זכיותיו ויחיה כנותם זכיות ובלע איפכא שלהפכא זה כמ׳ יבאמר שלום כפרה זה
ולתמורה לו נושא עונה על הריטב״א שנה דגירבולין הנ״ל דגרסי דמי ל.ל לו זכיותו מחוקה מצוונה מריעין לו כעה״ז ולרשע
ל.ל לו מיעוט זכיות משיבין לו כעה״ב ולשיטת הריטב״א דמחליפין בעדין חוקותיו כלם זכיותיו ויחיה כנותם זכיותיו
ובלע איפכא אם כן לזה מריעין לצדיק כעוה״ז וגם לרשע לזה משיבין לו כעה״ז אלא כעה״ב כשיטת הרמב״ם ׳ וראייתם
של ריטב״א אברהם אחר גה להבן כלשה אופנים ׳ והנה הפסוק אמר הנזיר תפים כולו שלא חטוב ואין עול וכן לן
לביאורו לעיל דהפסוק רצה להבן הנוב׳ דבעדין ורע לו ורלע ושום לו ׳ וכנ״א כאחריותו ׳ ועל שמת לו שפרש התנינים רש״י כלל
אומלוס חבילו לא לאלוה כנו שוחט שוחט של כנו הוא ולא שוחט ׳ ובזה יובן דפסוק אשר של אחותו ואין עול רצה לומר
לצדיקין מריעין לו כעוה״ז לצדק מיעוט זכירות שלו לזכותם לעה״ב ולרשע משיבין על מיעוט זכיות לפניו רק שלא יצעה עוונה

כקושיות הר״ן ז״ל וסייעתו לזה יש לנו הקב״ה לעניין על מיעוט עבירות שבידו ולזה אינו שחולק חובותיו כזכיותיו ויהי׳ בגנותם
זכיותיו לזה שתמן הפסוק אחת לו ופי׳ התרגום חבול ליה לא ואולו ה״ל כלעולה זכירה הוא שלו כולו שיחת לו
לענשו ואין להקב״ה חלק בו ואין מסייעין לוטן הלוים ~~[illegible]~~ בעני שום שום של בני הוא ולא שוסו · אבל שעלה זכות
של הקב״ה לבדו וכן לא יחליפנו טוב ברע ופי״ש לעולם כלם הגדול לטובל · וראיה של הר״ן ז״ל לבחור ולעתון לשון
הגמ׳ בר״ה דף ט״ז ע״ב א״ר יוחנן א״ר כרוספדאי ג׳ ספרים נפתחין בר״ה א׳ של רשעים גמורים וא׳ של צדיקים גמורין
וא׳ של בינונים · צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה
בינונים תלוין ועומדין מר״ה עד יוה״כ זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה · ובתוספות ועל״ה הא בגמרא אמרי׳
רמי לגביתו [illegible] מרובין [illegible] או מקה״ו והרשעים או מיעוט זכיות שבידן או מקה״ו ומה״נ בחיים ומיתה בגואה הבא
ואי הכל על עולם הבא · עכ״ל הרי בעוה״ז שזה תוספות בשרוצין לעניין כלפי עבירות שלו לסרין [illegible] לעולם
עה״ב כלישור כי גום חסרון והנה״ מיירי הכל לאחר מיתם לגמרא · ובזה נראה דחויה של הר״ן ז״ל וגם
[והראב״ד כבלותו והחכם ספ״ג שהלא תלויה ומסר דהא בגואה הלש׳ נכתבין לאלתר לחיים אין פירושו אלו וגם לאלתר
ומיתה אין פירושו לפי שבה ואינו כן כי אלו רשעים חיים הרבה ולא נחתמין לאלתר שלא ימותו ויהם לו
בדור לבניהו עוד עכ״ל] והגאל מייסוש כי לם כל הרמב״ן בחולין מתוספות שלום דאין אדם נידון בר״ה אלא לעניני
העולם הזה לבד וזה לאשר לחיים ולמיתה אינו בחיים לבד אלא לעולם הבא בעולם הזה נגעים ועניות ויסורים
בנים ויסורים כגון אותן חנינים כפון מיתה נקטו הדרך ~~[illegible]~~ והעונש והנוגל בלשון חיים עכ״ל ·
במאמר ה״על רבו הרמב״ן המאמר הח״ך במילוי אגרת כלם ספר זהב שבו וגו׳ הרי אנו רואים כמה צדיקים מתים
ורבה רשעים חיים ותנ״ה תה״ע בחיי עולם הבא נאמר וזה בואך כ״ש הרמב״ן דאין אדם נידון בר״ה אלא
לעניני העוה״ז · ועוד על״ה הא לם דף י״ז אמרי׳ בברייתא בית ~~הלל~~ שמאי אומרים ~~בינונים~~ ג׳ כתות הן לעוה״ב
אלא
(עם טפי מזלן וכה אומרים בינונים ורב חסד מטה כלפי חסד כלומר מטה ההכרע לכף זכות ואינן יורדין לגיהנם
ואם לא זכו שלא עשו תוספת זכות גם לא חטאו עוד ולזה יכתבו למיתה כיון בעולים הם · ועוד על״ה עליו
עונשה ויסורים ולזה הוצרכו ג׳ ספרים כי די כלפי ספרים הבינונים אם יזכו יהיו נכתבים בספר צדיקים
ואם לאו יהי׳ נכתבים בספר הרשעים וג׳ ספרים לזה ל׳ ועוד׳ זה ערך טלאון פ׳ ובחי׳ עסורים · ועוד על״ה
בצדיקים ורשעים אמר נכתבין ונחתמין לאלתר ובבינונים אמר נכתבין לחיים ולא אמר נחתמין גם לא אמר
ולאלתר · אלו אורכעה קושיות חזקות ~~ואשיות~~ ואשיג הכל כהרא מחתא בעצה האל כה״ / בעולי שני׳
הא כ״ה ס״ל בינונים ורב חסד מטה כלפי חסד ולזה לא יעשה כן עתה לפי פלוני · ל׳ ז׳ ל׳ ם · כלעבין מוזרם הא׳ כ
בעדולין אמרינן דשי לגביתו מרובות מזונותו מרובין לו · כמאי עלמא הא כ״ה ס״ל בבינונים מטה כלפי חסד ליום
הדין ולכן שאם דוראי כזה העולם הקב״ה מלה ימרין על העניין לזכיות שלו מרובות מזונותו לעין לא יחטא עוד
ויהי׳ עני ויגוון ינצל עולם הזה ועולם הבא כלישור כי יבוא [illegible]

וכן ישוב בתשובה שלמה וזה יכריע ר״ל כל חטאיו שלאח״כ מיתתו הוי על יום הדין שהוא לאחר מיתתו וביום הדין אין

ביד האדם לתקן כי אין מעלה ומלמטן לזה והקב״ה חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח ולכן נוטה כלפי חסד [illegible]

והביאו לחיי עולם הבא וזה פשוט . ומעתה נראה הא דאמרו הכא בינונים תלוין ועומדין [illegible] הא [illegible] מלא

כלפי חסד זה הוא ליום הדין שאין ביד האדם לתקן אבל בעוה״ז שביד האדם לתקן לכך אמר בינוני׳ תלוין

ועומדין ואם זכו נכתבו לחיים והיינו מ״ש לעיל לפי החשבון דעונות היינו יסורים ויצוה כל יסורים כנגד כלם

עונות והיינו להקב״ה מיסרו ביסורים לזכך [illegible] אשר ברח . ומה יותר קשה עוד [illegible] ג׳ ספרי

גם קשה רבינות לזה לא נמסר בבינונים נכתבים ונחתמים כמו בצדיקים ורשעים גמורים . והוא דבהם א׳

אומר התשובה מבוארת בספרי מוסר איפכא והוא על התשובה ויש כמה עבירות אשר א׳ אפשר לבעל

תשובה לשוב ואין בתשובה גמורה עד כי אם במהלך הזמן כמו אם עבר על [illegible] בתורה אז

אין לו כפרה עד ליסגל נפשו במיתות . [illegible] או כמון [illegible]

אשר עשינו ולמה כמה הספקות . גם יתבאר מאמרם ז״ל הנ״ל היכי מי כל תשובה גמורה כאות [illegible] א׳

משה ומאורה [illegible] . ואח״כ אם לא יהי׳ אורה האלה בקוו בין ר״ה ליוה״כ אז בעוה״ב אבל אם יהיה [illegible]

גמור עד ליצרם לפניהם יחד . ולפי זה לכמה פסוקים לא יהי׳ באפשרות לבעל תשובה לשוב על כל

עבירות לפרו בין ר״ה ליוה״כ . ולפום רהיטא ח״ו אפס תקוה אבל [illegible] תוספות [illegible]

דבתענית [illegible] כמו ר׳ זירא נהירא נהירא ונהיר ~~[illegible]~~ רבא ולכאורה בתענית אמר ר׳ זירא [illegible] עון ולפי

[illegible] אמרו לו [illegible] הא אמר להם בכתבים ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום אשר נתת

לבך להבין ולהתענות לפניו דבריך . הרי כפירוש כי קלתי התשובה וקלתי התענית מועיל [illegible] לאיש יחד

להתענות [illegible] וכן מבואר [illegible] חכמה [illegible] כל חכמי הדברות [illegible] ולפני

לשוב בתשובה בין ר״ה ליוה״כ אף כי לא יכול ליסגל עצמו כמה הימים בין שיהי׳ [illegible] ליסגל כי

הזמן קצר בין ר״ה ליוה״כ על כל זה יקבל על עצמו לשוב בתשובה שלמה ומתקן כל לפניו דבריו

כמו שנאמר לדניאל נלפניו דבריך [illegible] ונכתב לחיים . וזהו מאמרם ז״ל בינונים תלוים

ועומדים זכו נכתבו לחיים . [illegible] לומר ח״ו . טוב [illegible] ושלוה ועושר ובנים הפרנסה כלם טוב [illegible]

אך באופן [illegible] אם אח״כ ישוב בתשובה שלמה אבל אם במשך הזמן

[illegible] לכסלה כלם לבעל [illegible] הרי אין תשובה לתקן מעשיו ולכך [illegible] הנ״ל ויאמר

נכתבו לחיים ולא נאמר כמו גבי צדיקים גמורים נכתבו ונחתמו לאלתר לחיים כי הבינונים אף אם זכו

דהיינו שקבלו עליהם לשוב במשך הזמן תלוים תלוי׳ ועומדי׳ . אבל אם לא ישובו במשך הזמן הרי [illegible]

אשר יצאו לזכות [illegible] וזהו מאמרם [illegible] ~~אבל [illegible]~~ ולכן אמרו זכו

מ"ב

נכתבו לחיים ולא נאמר נכתבו ונחתמו כי עדיין אין הנגזר דין לגמרי ויצא רבה"ט כי אם עדיין תלוי ועומד עד
יוה"כ בתשובה שלימה . וכן להיפך לאידך גיסא ואיכא נכתבין לאלתר ולא נחתמו נכתבים ונחתמים לאלתר כי
ידוע ומפורש בגמ' פ"ק דר"ה [illegible] תשובה [illegible] גמר דינו של אדם והיינו בדווקא בבינונים אבל ברשעים אחר גמר דין לא מהני
תשובה וכן מוכח בגמ' דר"ה בינונים מוחלין לו לא לבינונים אין מוחלין לו וכ' הגהו"א [illegible] אמרו לא מאפילו
חוזר אח"כ בתשובה לא מהני בדווקא אלו בינונים דהיינו בין ר"ה ויוה"כ קודם חתימת הגזירה ליום [illegible] [illegible]
והנה בבינונים הקב"ה רב חסד מטה כלפי חסד ואם יכתבו ויחתמו [illegible] לאלתר טוב לא יועילו עוד תשובה
לכן נכתבו רק [illegible] לאלתר אבל לא נחתמו ובזה עדיין תשובה לגמרי אם ילום בתשובה שלימה [illegible] גזר
דינו . אבל הרשעים הגמורים נחתמו מיד לאלתר כי אין הקב"ה חפץ בתשובתן ורמ"ש הרמב"ם בה' תשובה על פסוק
ואני אקשה את לב פרעה וכו' . הרי שמבואר בספר זה של בינונים בין לאלתר בין לחיים עדיין תלוי ועומד
כל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ויחד הקב"ה ספר א' לבינונים לנכתבים לאלתר ולנחתמים לחיים כי
הבינונים [illegible] ונכתבו לחיים ואינן נחתמין [illegible] אינם נכתבים בספר צדיקים גמורים הנכתבים ונחתמים לחיים
כי לא ראוי זה [illegible] [illegible] [illegible] וכן אותם [illegible] [illegible] לאלתר אינם נכתבים בספר רשעים שאלו אין
להם תקנה ואלו יש להם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] להם ספר בפני עצמו ועשיק לג' ספרים [illegible]

בר"ה פ"ק דף ט"ז ע"ב ויעבור ה' על פניו ויקרא אדני [illegible] [illegible] הקב"ה [illegible] [illegible] [illegible] ואמר לו כל זמן
שישראל חוטאין [illegible] יעשו כסדר הזה ואני מוחל להם . ה' ה' אני הוא קודם [illegible] אדם אני הוא
[illegible] ואמר לחטא האדם וכ' הרא"ש ז"ל ואת זה [illegible] האדם [illegible] [illegible] קודם [illegible] ז"ל [illegible] קודם [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הקב"ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] קודם [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible] הקב"ה [illegible] [illegible] [illegible] קודם החטא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין הקב"ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין הקב"ה [illegible] על [illegible] קודם החטא לא [illegible] [illegible] [illegible]
כי [illegible] [illegible] אלהים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הקב"ה קודם [illegible] [illegible] קודם [illegible]
מן העולם [illegible] [illegible] [illegible] הקב"ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אדם אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
הבורא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible] [illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ובזה דברי הר"ש נכונים וברורים דאנו ה' קודם החטא היינו אף להי' כשהארץ חטא עכ"ז אפ"ה כיון שלא חזינא
אחכ"ב לפועל שהארץ הרי. ולפרש אין שהארץ עשה פירות ולא נענש עד. אבל אדם. וכמו אם האדם גולם
שהארץ עכ"ז והקב"ה יודע עתידות שכן ועשה שהארץ פירות מתחלה ועפ"ז עכ"ז בסופו אז אם כך אי
הוא לכך הקב"ה מסלק מן העולם קודם זמנו כדמן חטא וזו קושיות הנ"ל ובלא"ה מההר קמייתא הוי ונכון /

באופן אחר נראה לתרץ הכי. דקשיא לן סוף סוף קשה נהי דשהארץ רעה אין הקב"ה מקפח לעולם שנאמר
און אם ראויה כלפי לא יוסיף ה' ואלא זה את מקיים הנה שביא אל העצם הנה חיה פרי שהלכותם
שהארץ העולה פירות (דהיינו לקיום לבריאות וכו' שהולא שי וכו') הקב"ה מקפח לעולם שהארץ ואינה עושה פירות
אין הקב"ה מקפח לעושה ואלא הא דכתיב לכן תמצא אמר ישראל כלפם אמר חף אמא כריאתך הביא ך
בק"א הוא דכתיב עולא אמר כדרך הונא דארה"ה כיון לערבתם אדם עבירה ולפי כה נעלה לו כחיים ופירות
עולא אמר הא דכתיב הנם שביא מלפני שהלכותם בעוכר ולוני כתיב כי הדר שהרהר לעולם שנשרפו
לעולה בתפילין לא עבירה לה אין חורתם שלא לשם בשום אלא שלא הוצרך לה שהא נעלמו כחיים עכ"ל ו
והנה לתרוץ הראשון סוכה דבק"ז הקב"ה שענש על השחולפם אף קודם לחטא דאי אמר לחטא כרם
אף כלפם עבירות שיקפח שהלכה לעולה ובק"ב דכתיב אף קודם החטא שענש על השחולפם ואח"כ ג
נפרש תירוץ הר"ש ועל דהרא"ש הנ"ל כתירוץ עולא דסוף לקרא דהנס שביא פרי שהלכותם לעבר עבירה ולפי
כה אבל כלפם עבירות אין הקב"ה מקפח שחולפה לעולה אף שעשה העושה אחכ"ב ואם כן לפי שנ"ל
כפרות הר"ש דבק"ז נשמי חד דרגא דבהיים דענש על השחולפם אם עלה העולה אחכ"ב אבל קודם לעולה
העולה אש ה' קודם לחטאו לאותו שענש על השחולפה. הרי סוכה בשיטת הר"ש לא יכון אלא ו
לתירוצא דעולא אבל לתירוץ קמא נפרש בדברי הר"ש. הרי"ף כתירוצו. אעפ"כ עולה זה שהם
הלא"ס סוף חולין שהולפה רעה אין הקב"ה מעכן לעושה בלא שהרהר כעבירה היה אחר לעולה ולפי כה בנעלה
לו כחיים וזו שנשרפו לעולה כמו שתירוץ עולא עי"ש בקידושין כהי"ל לשון נשמ'. ולדינא. ותרוץ
הנ"ל ולשיטת הר"ש נכון. דהלא"ס ~~[illegible]~~ עולה כמו חולין על ד' יעקב ובלא שהרהר בעבירה הוי.
ודאי השאלון ידע דאין הקב"ה מקפח שחולפה לעולה כדכתיב און אם ראויה כלפי מאיך קשה דהנס
אלא שכיה אמת
שביא מלפני שהלכותם סוכה כתירוץ עולא דעבר עבירה ולפי כה שענש הקב"ה אף על השחולפה וזו היא קושיא
השאלון ובלא שהרהר בעבירה הוי ראיה לומר להי' שהרהר עתה בעבירה אחר לסתם עלה ודבר עבירה בלשון
בו ונפסלות כחיים וזו שמקפח לעושה ובלא"ה הנ"ל דאין הקב"ה מקפח לעולה ראיה לומר כל עון אף
כל בריה אין הקב"ה מקפח לעולה. ולפי זה עליפו לומר כתירוץ קמא בקידושין דהנס שביא פרי
שהלכותם [illegible] ואעפ"כ שחולפה העושה פירות . ואם כן עליפו לומר הא דכתיב בק"ז לעולן תמצא פרי

מו

ולא כפרה
כלבם דמשני על התשובה להו׳ [illegible] אלא חטא מעלה . לגה לפירושו הל״ נראה שהרהור כע״ז הוי ועלש תלוי ב
בלעולם אמר ר׳ יוחנן [illegible] בסתא ואיפשות בלא והרהור [illegible] הוי הן אי איכא לרב [illegible] אוא לא הנין
המצוה כי היכי דלא ליתי לידי הרהור . והרא״ש נמי לדינן [illegible] כעולא ורבה לפירוש פסק הרא״ש
דאנו ה׳ נותם ליחשא [illegible] בע״ז איתא ודברי הרא״ש נכונים וברורים // דוק כי נכרת [illegible] //

דאחר שיון חזרתי [illegible] הנ״ל בענין אחד דהיינו [illegible] לזה כבר נענה [illegible]
ועוד [illegible] אם זכה הרי הנ״ל רב חסד [illegible] כלפי חסד [illegible] ולזה לא יעלה כן [illegible]
[illegible] לא זכה [illegible] ורבותינו [illegible] לפי [illegible] דיודע [illegible] תשובה אלו נחמו
לעורר לבבות לתשובה וזו אחד מעשים [illegible] לנפשותינו [illegible] לספר [illegible] ומרחם [illegible]
לבסם לבות [illegible] ה׳ נותם [illegible] ורמב״ם [illegible] ה׳ כהלכות אלו [illegible] שבין [illegible] הנ״ל [illegible]
[illegible] לכל איש ואשה לבו לתשובה . והנה התשובה הוא אחד ממצות עשה לבתורה וכן מנין תרי״ג
מצות להרמב״ם מצוה ע״ג [illegible] מצוה להתודות על החטאים ומצוה לפני ה׳ [illegible] והוא אמרו בפרק
אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם והתודו את חטאתם אשר עשו [illegible] עיין גם בהארך [illegible]
בספר [illegible] כמאמר [illegible] . ובספורת ארוכן [illegible] אל [illegible]
בברייתא [illegible] אל [illegible]
[illegible] ואם [illegible] עלה [illegible] . הנה [illegible]
[illegible] על [illegible] עלה [illegible] ולא [illegible] . והנה [illegible] הם [illegible]
הנ״ל יום [illegible] על [illegible] ורבו [illegible] ולא [illegible]
[illegible] . ובן [illegible] ה׳ [illegible] הוא [illegible]
[illegible] הם [illegible] כי הם [illegible] והם אינן [illegible]
[illegible] על [illegible] ולא [illegible]
[illegible] הרי הם [illegible] עלה [illegible] ודה ברור ונכון

הרא״ש [illegible] רב כ׳ וז״ל הכי אמר רב נטרונאי גאון ביוה״כ ראשון של ראש השנה אי אפשר [illegible]
בתענית [illegible]
[illegible] הן אבל [illegible] שלום [illegible]
[illegible] בהן [illegible] עכ״ל . ודברי [illegible]
[illegible] ראשון של ראש השנה [illegible] דברי רב האי [illegible]
[illegible] דברי רב נטרונאי נכונים . [illegible] ברור [illegible]
[illegible] והוא
[illegible] הטור [illegible] הנ״ל [illegible] לזה [illegible]
[illegible] כאשר [illegible] הנזירה [illegible]

ולכך סומך לו המעוברת · כיאור דבריו דקלבר שלא כתיב בפירוש דרישיהן ואבריהן ושארית קלבר רק ונראה לסמך
עונה כתיב להמעוברת מדלא נקט ולא ידעת עינה ולכך גבי המעוברת חלום לא עונה הוא לו המעוברת [illegible]
כיון דגזה דבר קבוע הוא שוע״ל המעוברת כמאמרם ז״ל יפה המעוברת לחלום כאילו המעוברת ומוכיח מ״מ קיום וזה הוא לו
המעוברת ולכך סומך לו המעוברת · וכזה מקיים גב״ס ונראה לסבר העונה · והנה י״ש שנה גב״ס המעוברת שלו כפי
שאמר להם ובקלבר אמרו כנ״ל ז״ל כיון שומר המעוברת להם ואפ״ה סומך להמעוברת תה״ד גזה מיקרי להם כיון
המעונה הוא לו ואפ״ב כי״ט גב״ס סומך המעוברת חלום מה״ל · והנה ב״ה יש חלוקה אלו חלוקה סוגיא
והוא הזמן המוכרח אך ליחיד הנכבד נפשה ואיכא תפילות כמש״כ דהלו ה׳ כרשעיו ופנים בקל לא אם אלו כאן
כל ימים לכן ר״ה ליחב לאו אינו תפילות יחיד אינו חוזרת ר״ה וכיון לכן לה בשיטתו לחלוקה בודאי ונקבל או לכך
סומך להמעוברת בקבוע לכן ר״ה ליחב כיון דגזר דין בודאי ונקרע לו וזה החלוקה כאותו זמן להיא סוגיא
בודאי אם כן אין לך עונה גדולה מזה ולכך סומך לו המעוברת · רק זו נראה לקלבר דלא כתיב בפירוש
דרישיהן ואבריהן ואמרו לקלבר רק ונראה לסבר עונה כתיב וזה הוא לו המעונות · אבל כי״ט ראשון של ר״ה
סומך להדי׳ בפסוק דרישיהן ואבריהן כו׳ · וכמ״ש הרא״ש גופי׳ לעיל סימ׳ ו״ל ואמר להם אכלו כי קדוש
היום לאדונינו אכלו משמנים ולא תעצבו כי חדות ה׳ היא מעוזכם · ושלחו מנות לאין
נכון לו וגו׳ חבל [illegible] הנה [illegible] ופלוגתא של [illegible] בר״ה המעוברת שאמרו ולא הכין
לו שכאן שאין מעונן כראש השנה ע״כ הרי להדי׳ סומך דרישיהן ואבריהן כי״ט של ר״ה שאכלים לשנים
ומתוקים כמ״ש הרא״ש כי לחפשא הלום לשנים ומתוק · והן הן דברי הגאון הנ״ל כי״ט ראשון של ר״ה
אלא לישב בו כמעוברת שלום [illegible] הוא רק לומר דמתרה סומך דרישיהן ואבריהן כו׳ בדברי עזרא
דברי קבלה הן [illegible] אבל קלבר דלא סומך אלו דרישיהן ואבריהן רק להמעוברת וכי ימים אלו
לשונן שאר ימים רק לומר להחלוקה סוגיא כמו הרי לו המעוברת למעונה סומך להמעוברת ודבריהם
נעימים ברורים ·

ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה · נראה לי ביאור הפסוק ע״ד שאמרו בפ״ס
דיומא דף פ״ו ע״ב אמר ר״ל גדולה תשובה שזדונות נעשו לו כשגגות שנאמר שובה ישראל עד ה׳ אלהיך כי
כשלת בעונך עון מזיד הוא וקרי ליה מכשול איני והאמר ר״ל גדולה תשובה שזדונות נעשו לו כזכיות לא קשיא כאן
מאהבה כאן מיראה · הרי להדיא כאם לא עשה התשובה רק מיראה אז הזדונות נעשו כשגגות · ואם כן צריך
ג״כ לסבול יסורים ועונש כפי חטא שוגג כי אם חטא יחטא איש לאלקים כשגגה ג״כ צריך כפרה ·
אבל אם יעשה תשובה מאהבה אז נעשו זכיות ונמחק העון לגמרי · והנה כלל כתיב כלם
שהר״מ ז״ל נהג בוודוי יוה״כ לומר כפרה לחטאים וסליחה לעונות ומחילה לפשעים החטא להוא כשגגה
ומחילה עון נמחק לגמרי כאילו לא היה מעולם וזה לשון כפרה כפי [illegible] · וסליחה להיא רק אחרונה

ואמר חנה [illegible]

אף · רצה לומר שהקב״ה משבר המקטרגים המרבים דין ופסק על האדם לחטא והקטיל משברו · כמו שאמר בזוה״ק

ואמרה הסלחות [illegible] · וביום פקדי ופקדתי וכו׳ כפירוש ר׳ אלשיך ז״ל [illegible] בתפילת הל״ב הרי שכבאש באלון ס

סליחה הוא אינו מחילה גמורה · והן הן הפסק הפסוק ונפלה לכל עבירה · והיינו דין בלשון סליחה ונמחה

הוא עון תלוי ותלויה נבולה לגרונו נעשו כפתור ולא נלאש יום רואים ולמה אמר דין ונפלה לזה כמו הפסוק כי

כפתח כי לכל היום כלכלה הכוונה כי לא עשו תלויה [illegible] דין ויראם באופן לגרונו נעלו דין כלכלה ונלאשו

עדיין שנעשה לכך אמר דין ונפלה כי עדיין נלאש רושם החטא ועדיין [illegible] [illegible] ולכן אמר כי לכל היום

ולא ידעו כי עם הוא לבן [illegible] יום [illegible] עובר במעלה עכ״ל

פ׳ נצבים

כה״ל. פ׳ זו לפה נסמכה פ׳ נצבים לקללות לפי שלשמע ישראל מאה קללות חסר שתים הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלה התחיל משה

לפייסם אתם נצבים היום פה · והעולם מפרש׳ דכתיב גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה וכו׳ לא יבינו מה הם אותן

שתים בלשון רעות כאמור כיון שלא לשמעו אותן ב׳ אמרו מי יוכל לעמוד באלה דייקא מאה הב׳ שלא לשמעו · וכן ראיתי בהר״ם ז״ל

ול להסביר יותר דבשפרשה פיוסי כדב רש״י מנין הפרים בחג הסוכות ~~[illegible]~~ השבעים [illegible] ולכן יהיו צ״ח קללות

לכאורה תורה עכ״ל · ולפי׳ הוריקו פניהם דווקא על אותן שתים שלא שמעו שעל צ״ח קללות · נגדם צ״ח פרים בחג אבל עבר אלו

שתים אין להם תקון לכך אמרו מי יוכל לעמוד באלו ·

א בתהלים דבר עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם · ביאור הפסוק שאם עד כה עובר על פסוק ה׳ העביר ח

ירא״ג

הטאתך לא תמות כי כשאתם חוטא ולב כתלויה עלך אין הקב״ה מוחל כלל וכלל על החטא כי אם

משבר המקטרג מלפניו כי בכל עבירה ועבירה נברא מלאך משחית א׳ ומוחה מלאך מקטרג ולמען כב״ה על מעלה

פורע עם עבירה פורענות ומבטל פסק דינו וכו׳ תלויה [illegible] הקב״ה משבר למקטרג מלפניו לבד אחר ומאריך

אף עד יום [illegible] · אבל עדיין המקטרג בעולם עד כי ישוב בתלויה שלימה [illegible] וזהו וה׳ העביר חטאתך

ה׳ העביר למקטרג מלפניו עכ״ל ולא תמות מיד עכ״ל ונו׳ עד״ה ודוע נעלו כלכלה · וידוע כמו בתלויה עי׳ יראם גרונו נעלו

כלכלה · וידוע פשעים אלו מרדים ועונות שוגג והטאים לגבורה · [illegible] השאלה בשם הר״ם אלשיך ז״ל כמו

לדעת מחילה לעונות וכפרה לחטאים כי כפרה הוא לשון נקיה ושבירה וכו׳ תלויה מתקן ונמחה

ולא נלאש ולם רושם עבירה למעלה אבל כשוגג ופושע עדיין נלאש רושם לכן לא יבן לשון כפרה להוא

שלפשע כלל וכל כי אם מחילה להוא המדבר אליו עכ״ל · ונ״ב דוד בדבריו עונות · הרמב״ן המדברים

של המקטרגים הבאי׳ מחמת עונותיו המקטרגי׳ למעלה גברו מני הרמב״ן לגברו עלי ואין כח בידו

יבאומלי להסירם · לכן מתפלל להקב״ה פשעינו אתה תכפרם הרמב״ן לנקה לגמרי עד שלא נלאש לום

רושם למעלה כי אם יעלו הגדול כשגגות עדיין · ולאש רושם המקטרג למעלה וכו׳ עלי וגברו

עלי לכן מתפלל לכפרם ולנקם לגמרי

תענית ד"ט א"ל ר' יוחנן לינוקא דריש לקיש אמר לו פסוק לי פסוקיך א"ל עשר תעשר א"ל ומה עשר תעשר א"ל עשר בשביל
שתתעשר א"ל ומנא לך א"ל זיל נסי א"ל ומי שרי לנסויי להקב"ה והכתיב לא תנסו את ה' אלהיכם א"ל הכי א"ר אושעי' חוץ
מזו שנאמר הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח
לכם ארובות השמים וכו' ע"ש קשה לזה ולא קשה לו מיד כל אומר עשר בשביל שתתעשר ומי שרי לנסויי ועוד מה קשה
לו כל זה הא קרא הוא דרוש עשר בשביל שתתעשר . ונ"ל ליישב בדרך פלפול / דבתוספות י"ט ב
בפ' יש נוחלין יבוא פירוש אחר הדבר עשר תעשר עשר בשביל שלא תתחסר ,
ולפי זה אין לפרש מזה רק שבשביל המעשר לא יתחסר אבל ענין לעשות המעשר יתעשר אין דבר ראיה
בנסיון לעשות המעשר יתעשר כל א' ובפרט ק"ו בנסיון כהנני עם תואת , ובזה ניחא דר' יוחנן
הי' מסופק איזה פירוש אמת . ולכן כששאל הינוקא עשר בשביל שתתעשר א"ל מנא לך הא . הפירוש מנא
לך הך דרש דלמא דרשינן עשר בשביל שלא תתחסר אבל לא לתתעשר . ולכן לא רצה ר' יוחנן להאמין
תיכף ומי שרי לנסויי . דבאמת ק"ו כתיב עשר בשביל שתתעשר ולהו לנסויי . אך ולכן הקשה דאימא הך
דרשה בשביל שלא תתחסר ומנ"ל דקאי שתתעשר והשיבו הינוקא זיל נסי . ולכך הקשה לו ר' יוחנן
כיון דמקרא לא ידעינן רק לתתעשר רק ע"י הנסיון אתה אומרת ומי שרי לנסויי וכו' והשיב
הינוקא חוץ מזו שנאמר ובחנוני וכו' וה"ל

לפ' וילך

בשבת פ' במה בהמה דף [illegible] אמר ר' אמי אין מיתה בלא חטא כו' מיתיבי אמרו מה"ש לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה קנסת מיתה
על אדם הראשון אמר להם מצוה קלה צויתיו ועבר עליה והלא משה ואהרן שקיימו כל התורה כולה ומתו אמר להם מקרה אחד
לצדיק ולרשע כו' הוא דאמר כתנאי תניא רשב"א אלעזר אומר אף משה ואהרן בחטאם מתו שנאמר יען לא האמנתם בי הא ה
האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנכם ליפטר מן העולם, ומדקדקי' העולם דהא קי"ל [illegible] לנאמר יען לא האמנתם בי
[illegible] הא האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנכם כו' ונ' [illegible] דבפלוגתא בין [illegible] את מספר ימיך אמלא [illegible]
[illegible] שאלין לו לא גרם פוחתין לו דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים זכה מוסיפין לו לא זכה פוחתין [illegible]
[illegible] לם לדברי ר' עקיבא דגרם שאלין אבל לא מוסיפין איך אמרינן בלו' בלולי חטא [illegible] היה ב
[illegible] משה לאשן ישראל הא משה אמר כן ביום מלאו ימי ושנותי ואח"כ אף בלי חטא [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ לא היה יכול לבא לארץ ישראל דהא [illegible] מלאו שנותיו ומשה [illegible]
[illegible] עקיבא ע"ש והן הן דברי [illegible] משה ואהרן בחטא מתו שנאמר יען לא האמנתם בי [illegible]
על זה [illegible] [illegible] איך אלו [illegible] בלולי חטא זה היה [illegible] לארץ ישראל הא משה אמר כן [illegible] מאה ועשרים [illegible]
[illegible] אנכי היום [illegible] כדכתיב [illegible] ביום מלאו ימי ושנותי אח"כ אף בלי חטא לא היה יכול לבא לארץ
ישראל דהא כבר מלאו שנותיו. לזה אמר הא האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנכם ליפטר מן העולם ולא מלאו
שנותיו עדיין ודו"ק

במד"ר פ' וילך [illegible] ולמה לא הגיע בחטא [illegible] ולמה הלך אל [illegible] אין שלטון ביום המות [illegible] אמר הקב"ה
כבר הגיע [illegible] [illegible] והלא העולם הוא [illegible] [illegible] [illegible] בו [illegible] משה ודוד
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אמר היא [illegible] גזירה ואין
[illegible] גזירה [illegible] והלכה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ופריך והתני' ב
[illegible] רבותי הרבים אמר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כמין [illegible] ואין
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הרבים [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] גזירה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא הגיע [illegible] [illegible] [illegible]
גזירה [illegible] [illegible] [illegible]

או [illegible] [illegible] אחד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אחד ואחד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין שלטון ביום המות [illegible] כבר הגיע [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

אז

או י"ל באופן אחר · בידוע שמצוה הזקנה לשה עשה אך יש חדשות כשלך היו רק לעשה העדה של הרה"ה · ולזה

מצות עשה לגמור בחדשות כולם להקהיל העדה · והנה תקיעת שופר ג"כ הוא מצות עשה רק

מדרבנן עינו בינה ולא יעבירו דא"ר רבה"ר ומבואר שזקן אברהם ס' תקפ"ה כל הזקן והרוק בעינו בעינם

בעינו תקיעת שופר בר"ה שלום בלא בנימין בקבוע בירחא · עיי"ש · ולפ"ז בעינך הטעם בעינו תקיעת שופר

בר"ה שלום בלא בנימין בקבוע בירחא · והיינו לפי עלה שלא יעבירו א' ע"כ כ"ד החדש ביום וכ"ב או ביום וזה

אכל קודם בה' ט' ישראל וסנהדרין ~~[illegible]~~ וישב בקושיין יחד ה' בקיאין ולא ייך נעירה הנ"ל · ולפירתה
ויקהו את עדו כד החדשים

המדרש לזה לא רק בחדשות והושך לתשובת סי'

בסוטה לא אוכל עוד לצאת ולבא א"ר יוחנן שלוט נחתמו תלמוד בנויו והכהנים בתורה ולא ~~[illegible]~~ ע"ש ולא כי לחה ש"ס

אלא לא אוכל לצאת ולבא בדברי תורה מלמד שנסתמו ממנו ~~[illegible]~~ מסורות ומעיינות החכמה ע"כ והעולה הנ"ל

כל קידושי אמונת בלשון הס' לא אוכל לצאת ולבא לפי שה' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה יהושע הוא

העובר לפניך כמו שפסק בפסוק שלאחריו וכ"כ המגדרת עיי"ש · ונ"ל ליישב כלשון הכתוב בן מאה

ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבא בדברי תורה · ועוד ~~[illegible]~~ איך אלא קשה לאמר להם

לא אוכל עוד לצאת כיון כשה לאמר מקודם בן ק"כ שנה אנכי היום · ונראה דכתשובת הה"ל סיון

ר"ל העולה כל תוספות ההא דאמרינן בשלה מת כלבת הוא כמם י"ג ספרי תורות ותורת הרונן לשלו את כלבת

את גופו לא מת כלבת ומות מיתת גופו כמם י"ג מ"ה · וכ' בס' יד אבי שלום בזה ביאור והולך פסוק הנ"ל ·

דקאמר בן מאה ועשרים שנה אנכי היום מה ת"ל היום היום מלאו ימי ושנותי · וזה המשך בן מאה ועשרים שנה

אנכי היום היום מלאו ימי ושנותי והוכחה לזה לא אוכל עוד לצאת ולבא שנסתמו ממני מעיינות החכמה הרמז בזה

שמלאו את ימיו והוכחה לזה שנסתמו ממנו מעיינות החכמה דכל אין באהך ק"ם נלאם ומתנוצצת ומאירה

במאורות התורה וידוע כל וכיון דנסתמו מעיינות החכמה אין זה אלא שמלאו את ימיו עיי"ש · כלבת ס' כמה קושי'

חד אמר לאיוב כל חטא ורמאי משה ואהרן בחטאם כל חטא · וחד אמר אין מיתה בלא חטא דמשה ו

ואהרן בחטאם מה שנאמר יען לא האמנתם בי להקדישני לכן לא תביאו וגו' · ועי' בהרא"ש בחידושי ס"ב מס"ז

בשלה ואהרן כל חטא מה ספרו לרא הפי יען לא האמנתם בי לכן לא תביאו הרבה שהם לא יבואו בה ישראל

בשלושה בירכתי אורח והולך לפניהם קודם אלה' אפלו ליאת ואפילו הנ"מ ש"מ וישיבם כל חטא

ולפ"ז נראה כשלא לפסוק בדרש· לא אוכל לצאת בדברי תורה ושפיר ייך המשך הפסוק הנ"ל שלא כ"ה

הנ"ל בס"פ ספר שלה והכתיב בתורה לא כתוב עיין ש ואין לומר קושיות מהרש"א הנ"ל לא אוכל לצאת לפי

שה' אמר אלי לא תעבור את של אלה איך ת"ל · זה קשה לאמר מקודם בן ק"כ שנה אנכי היום מלאו ימי ושנותי

אך אלא ה' עדיין הג"ע גופא אכל מקום לא ה' לצאת לפניהם לדבר כנגד עליו כמו שדי כה לכן לא תביאו וגו'

וכך ליישב ודו"ק בדברי תורה ושפיר ת"ל · קשה לאמר מקודם היום מלאו ימי ושנותי וכנ"ל

ודו"ק

מו

בתהלים תנה עון על עונם ואל יבאו בצדקתך ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו · עיין ז"ל בגמ' בר"ה מעביר ראשון ראשון
וכך היא המדה אבל רבא אמר עון עצמו אינו נמחק [illegible] עונות [illegible] עון ראשון ומצרפו להך
חובה וע"ש ברש"י תנה עון על עונם הרבה מוסיף העון ראשון לעמידו ומצרפו לחטאי' כדי שיהיה רוב עונות ואז הם
רשעים גמורים ונכתבין ונחתמין לאלתר למיתה וזהו ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו שאינן נכתבין בספר החיים עם צדיקים גמורים

ברכות לעולם אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרהו · [illegible] עיין [illegible] ע"ש
בשאלה א' שאלה לר' יהושע [illegible] אמרה האלה לר' יהושע והוא
הולך אחריו · [illegible] · אמר לה ר' יהושע [illegible] · אמרה לו [illegible] עיני כשל אדם מתוך דבריה
ענה ר' יהושע להורה מן [illegible] אמר אביי [illegible] [illegible] טעמי' [illegible] עכ"ל
· והנה [illegible] ויאמר אליהם יוסף אל תרגזו בדרך אל תתעסקו בדבר הלכה · ופי' [illegible]
ראוי על הדרך [illegible] שלא יפסיקו [illegible] · רק [illegible] שלא יעסקו בפלפולא ועיון של דברי תורה [illegible]
וזה מאמר אל יפטר מחבירו רק מתוך דבר הלכה · והיינו דבר הלכה [illegible] שלא יעסוק רק בהלכות פסוקות ·
[illegible] שמתוך כך זוכרהו [illegible] [illegible] של דבר [illegible]
כמאמר אביי [illegible] דבורא' דרבנן [illegible] אמן

בפסוק ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך [illegible] כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך
[illegible] [illegible] רופא [illegible] המחלה [illegible] · [illegible] ע"ש [illegible]
על [illegible] [illegible] וארפאהו [illegible] [illegible] הוא [illegible] אלא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] וארפאהו
[illegible] וארפאהו [illegible] ע"ש [illegible] החטא [illegible]
[illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] ה' [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] המחלה
אשר שמתי במצרים [illegible] [illegible] ולא [illegible]
לא אשים עליך כי אני ה' רופאך [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] רופא [illegible]

ח

ברכות ר"ל פ' אין עומדין. א"ר יוחנן משום רשב"י אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעה"ז שנאמר אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה
אימתי בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה. אמרו עליו על ר"ל שמימיו לא מלא פיו שחוק מכי שמעה מר' יוחנן
רבי' עכ"ל. המהרש"א והר"ן הק' [illegible] והביא סיפא דקרא בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה ולא רישי'.
דרישא דקרא בשוב ה' שיבת ציון אז ימלא שחוק פינו. ונשאר בפי' מהרש"א הקשה השו' גבי בדברי הטור לכאורה
אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה. אבל רבינו יונה גרס אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה בזמננו גם
בזמן שבית המקדש הי' קיים אסור שימלא פיו שחוק והחילוק הוא דבשמחה של מצוה הי' מותר בזמן הבית שימלא פיו שחוק
כמו שאמרו גבי הלואה ולשמחה רבה להי' מכרכר בכל עוז ובגלות בעו"ה דירבה כל שמחה אף שמחה של מצוה בזמן
החורבן אף שמחה של מצוה אסור שימלא פיו שחוק עכ"ל הט"ז. נמצא דבשמחה שאינה של מצוה אסור שימלא פיו
שחוק בעולם הזה והיינו אפי' בזמן שבהמ"ק הי' קיים ולכאורה קשה א"ר יוחנן אסור רק בעולם הזה והוראה
דאף בזמן הבית הי' אסור שחוק כזה. ולכך לא הביא הרישא דאמר בשוב ה' דקרא בשוב ה' שיבת ציון אז
דהוי שלמות [illegible] בזמנים שבהם הי' מותר שימלא פיו שחוק לכך הביא סיפא דקרא אימתי בזמן שיאמרו בגוים אז

ב איכה חלקי ה' אמרה נפשי על כן אוחיל לו. טוב ה' לקוויו לנפש תדרשנו. טוב ויחיל ודומם לתשועת ה'. טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו. ישב
בדד וידום כי נטל עליו. ביאור הפסוקים הללו אמר טוב ה' לקוויו לנפש תדרשנו כי לא יכלו כל הקוים לה' ולשוים בטחונם בו
כ"א בעת [illegible] אל ה' [illegible] ואם [illegible] בטחונו בו ולא יבא לו [illegible] תשועה [illegible] לא יהרהר [illegible] כי [illegible]
[illegible] אמר טוב ויחיל ודומם לתשועת ה'. ואם יראה כי [illegible] ואין לו תשועה כלום כל ימי נעוריו [illegible]
[illegible] בכל [illegible] טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו [illegible] ימי נעוריו [illegible]
ואם יראה [illegible] אין לו כלום [illegible] לא יהרהר אחר מדותיו ויחשוב כי עונותיו הטו אלה ולא
יהרהר אחרי המקום וזהו ישב בדד וידום כי נטל עליו

ברית כרותה לי"ג מדות שאינן חוזרות ריקם ולעיל הימנו בדברי ר' יוחנן אמר כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה
ואני מוחל להם. כתבו המפרשים על הא דיעשו כסדר הזה שיקראו י"ג מדות ואינם נענים ובספר [illegible] הספיר
[illegible] יעשו דייקא לבני ישראל יעשו כמדות האלו שהקב"ה [illegible] מה הוא רחום אף אתם רחום מה הוא
חנון [illegible] ורב חסד ואמת. אבל על דבר [illegible] אפשר לומר כן אבל [illegible] ה' ה' [illegible]
[illegible] אי אפשר לעשות אלא [illegible] ויעשו [illegible] והנוליא [illegible] דלא קאמר אלא
ברית כרותה שאינן חוזרות ריקם ואה"נ דאם אינו עושה [illegible] או [illegible] כמ"ש [illegible] וקאמר ל
[illegible] ובני הספירה [illegible] ברורה טוב [illegible] לעשות [illegible]
אף כאן [illegible] ואסיר [illegible] לעורר [illegible] וגם [illegible] דהיינו לעשות
כסדר הזה מה [illegible] אדם לעשות ובזה [illegible] ודומה [illegible] אלו [illegible]
מש"ה סוף [illegible] על ענין אחר

מ"ז

ברה"ה דף ט"ז ע"ב ויעבור ה' על פניו ויקרא ש"ה ה' קודם ליחטא אח"כ לאחר ליחטא וכו' הרא"ש ואח"כ [illegible]
לסדר הרחמים קודם החטא וז"ל דבעינן הקב"ה שצריך מחשבה למעלה ~~[illegible]~~ לפני תפלה כל ישראל
כלכם אפילו הכי נצרכת גם כן ברחמים קודם החטא ואינו מענין על המחשבה עד אחר החטא אז שצריך גם ה
המחשבה לחטא ומענין אך על המחשבה אבל קודם החטא לא . ומש"כ עליו רבינו להוא שנב הש"ס במס' חולין
ד' ל"ט מחשבין ליה מצוה בהאי עלמא ליכא הרי שא"ל אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ולקח ושלח האם ובחזר
ונפל ומת ובכיבוד אב ואם ובשלוח הקן נאמר למען יאריכון ימיך והיכן אריכות ימיו של זה אלא לכך מצוה בהאי
עלמא ליכא ולמען יאריכון ימיך לעולם הבא ע"ש . ומשני הש"ס דלמא הי' מהרהר בע"ז ומע"ז הקב"ה שצריך מ
מחשבה למעשה . ולדברי הרא"ש הנ"ל דאינו ענוש על המחשבה כל החטא אך כ"ז לא עשה הש"ס מידי . כי
ונכבד ולכאו' ועל בלש אופנים . ותוס' ז"ל בדק פלוט וברור . וכי המהרש"א בחידושי אגדות במס' קידושין
כתב וז"ל היכן אריכות ימיו של זה . כנפל אחר כך ומת לא הי' עלה היכן אריכות ימיו של זה באמשא דהל"ל רום עוונות
לגבי מצות אלו כמו שסותם התנא במתני' באנג לא שהע' לו מצוה זו ואריכות ימים רק עיקר קלוות ר' יעקב הוא
בחזרתו דביום לנפל ומת בחזרתו בהאי עוסק עדיין במצוה זו בהע"ג לפיו לו רום עוונות ~~[illegible]~~ לא הי' לו לסור ו
וליפול בעסק המצוה זו הענין עליו שלעולם מצוה זו מי הוי שכר מצוה בהאי עלמא ע"פ המהרש"א . וכן נ"ל בע"ב בבלא"ה עלה
ור' קופא בס"ל גבי שאלו לו אבל אין מוסיפין ~~[illegible]~~ וכ' המהרש"א בי' מסור סוף החולין בדה"ז הא דבעינן ב
בכל התורה למען יאריכון ימיך היינו להאריך ימיך עד נעורת השגל ולא יותר אפ"ה הקשה ר' יעקב היכן אריכות ימיו
של זה דלמא נעורת שגל שלו הי' להיות חי עד אותו יום ואותו שעה ולא יותר וצ"ע כעת בהמהרש"א הנ"ל . וכן מוכרח
כלכה דף לא כעוברא דבוד בכל יומי דלבתא הוי יתיב וגריס כולי יומא ההוא יומא דבעי' למות קם שלאך המות קמיה
ולא יכול לי' דלא הוי פסיק פומי' מגירסא . ועלה ברא הקב"ה השלום לו שגעתו מיום ליום ע"ש ש"מ עירות השגל ב
של ולמה הי' צריך המלאך המות לעלות תחבולה לבהול באילנא דבי רב אחורי כתא כנ"ל בעלה . ומע"כ כמו"ך
המהרש"א הנ"ל . והם ע"ה הש"ס להקלה ובלמא שהרהר בע"ז הוי כוונת הש"ס דהרהור עבירה של ע"ז גדולה כל כך להקב"ה
שצריך מחשבה למעלה וכיון שכן אף העבירה שסבב המצוה ולא מגין עליו ה[illegible] . ולפי"ז אין לדברי הרא"ש מציאות לאין
הקב"ה מענין שי"ב על המחשבה בע"ז היינו שצ"ב סדר הרחמים לרחם על האדם כי אולי סדר הרחמים רק שצ"ב היותר
הי' מענין שי"ב רק סדר הרחמים הוא זה ~~[illegible]~~ העבירה של המחשבה נגדולה מאוד לסבבה המצוה לאינו מגין ע
עלה וכיון שכן זה שנפל ומת אפ"ר שהי' לו רום עוונות או שהשלים ימיו ושנותיו ומצוה זו לא הגין עליו שלא ע
עלאוהו המשך כיון שהרהר בע"ז ועיין בו כי הוא נכון .

במדרש רבה פ' דברים הצור תמים פעלו אלו אדם אחד הי' אומר הצור תמים פעלו הי' אומרים לו זה אינו יודע טיבו של
שבתורה והוא אומר כן אלא שלה דרכים כי יודע דרכיו לשלב לזה נאה לומר כן ע"כ הסדר . וכדתן פ
כי אמרתי ועי' באופן אחד . ובאופן לא אמרת כן . ו דבס' שלה שאלו בן ט"ו ע"ש נרסין כמה האמ
שם הוא אומר ונח נשלור שופט וכל מכו שופט של ובכל הדבר נבואר לא נראה לי ~~[illegible]~~ הפיאו תוספות ו
ועושו שלום בגופרינן בס' שבת. שירם כל חטא ואם כן האיך נאמר ונח נשלור כשופט . ~~[illegible]~~
שופט והוא יודע שזה עולה כן ע"כ . והנם רבינו יונה הלוי עליו נ"ל ותיסה גדול הוא זה היאך לא נאמר אותו לאע"כ ~~[illegible]~~ מירם כל חטא כל דרכיו .
ולכאורה שופה כן ערפרין של שלה רבינו . ופ"כ הב' וד"ה כסיון מע"ט

לאמר כל דרכיו משפט · וכל דרכיו כולם הם · וגם הוא [illegible] כי חטא ובקו"ם [illegible] זה נתגלגלו [illegible] כנ"ל · ומלה
הי' יודע לגלגל זה משפט הוא ושורש הדבר ידע [illegible]
רמיז להי' יודע דרכיו ומחשבותיו של הקב"ה שמשפט העולם כאן היו [illegible] ועשר כך · ובזה [illegible] הסבה [illegible] וכו' /

ירמי' קפיטל ה' כי יתן האדם מים ויעש גבול במדה [illegible] ימים ולוה על חול לכל פרי עשו · ורז"ל וכוון עכ"ל
הפתיי רז"ל פי' [illegible] ורשלה ותוכן בברית כי המים והגבול ידוע כי המים יגדל מן הגבול ושפט זה נקרא
מים ושטן דין [וכן כתיב עין הים] להרי האדם יגדל מן הבריאה הנעלמים מהמות ולכך השתדל ברשעות ויכפל את
כחו אבל הגבול אינו יגדל ואחר כך זו מכלית כחו [illegible] · והנה הנביא היה רוצה להתגבר בכחה על א
אברהם [illegible] ונולות [illegible] כי לערי המדות לא נכנסו · רק אם יתגבר ברשעות כן יתגבר כחו ולכך ה
התפלל כי יתן האדם מים ליהי' שלא מים אלא יתגבר כחו · ועוד התפלל ויעש גבול במדה הכונה
שלא יהי' העונות שלו מגדלין המדות הנעלמין מהמות ולכך פוסקן לפשעים רק יהיו מעשים גבול כגבול
מים לאיים יגדל ואחר כי מימיו בגבולו תמיד נוטעים ומתפכים ואינם פוסקין לעולם כן יהי' העונות
שלו גבול במדה — ונכון לפרש׃

ג
[illegible]

באיוב קפיטל ל"ג הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר פי' רז"ל מוחל על עונותיו בתחלה ב'
שלא להלחימו ואם יחטא יותר יכפם עליו ויראוה מן הנביאים ומן הספרים לאמור ועל ארבעה לא אשיבנו
עכ"ל · ויען עס"ו ז"ל בספר מעלה [illegible] אחר החסד [illegible] ז"ל [illegible] כיון על הקב"ה
פורע לרשעים עונותם בעולם הזה ונשאר נקיים והרשע סובל עונשו לעולם הבא ונפרע ממנו [illegible]
וכי [illegible] פנים לפניו והוא עס"ו הדין כבר ההבדל בין תם לרשע להרים משם עונשו והרשע [illegible]
ועכ"ז הצדיק להוא התם שאינו [illegible] חוטא תמיד רק בפעם א' או לפעמים והוי [illegible] [illegible] ל
משם עונשו ועכ"ז נפרעים עונשו של צדיק לסובל יסורים שלא הרשעים הם [illegible] לעולם החוטאים
[illegible] והוי [illegible] [illegible] מעולם [illegible] ועל כן נפרעים מעולם להוא הטוב עכ"ל ובפמ"ח וכו'
ונודע [illegible] [illegible] נעלה מעשה [illegible] [illegible] [illegible] לשם [illegible] [illegible] ולכך כל עוד
שלא חטא אלא פעמים הרי הוא תם ומשם עונשו ולכך יפעל אל פעמים שלש עם גבר [illegible] גופו
[illegible] כי תם משם עונשו [illegible] אם יחטא יותר הרי הוא [illegible] [illegible] לשם [illegible] והייא
מעולם להוא הטוב ויבא [illegible] ונכון ׃
עוד [illegible] לו [illegible] נכון [illegible] [illegible] תם משם [illegible] [illegible] עכ"ז הצדיקים נפרעים מהם [illegible]
העולם להוא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל הרשעים נפרעים מהם בעוה"ב להוא [illegible] [illegible] והוי [illegible]
שלם · ולפי זה [illegible] בפסוק הן כל אלה ה' [illegible] והוא [illegible] נכון

[illegible]

לפ' יתרו וגם (לחג השבועות)

במכילתא כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל · כה כסדר הזה · כה כענין הזה כה [illegible] לא תפחות ולא תוסיף

[illegible] רכה ולאנשים בלשון [illegible] · [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

כה תאמר לבית יעקב אלו נשים בלשון רכה ותגיד לבני ישראל [illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

והן הן דברי המכילתא [illegible] · כה כסדר הזה · דהיינו לנשים בלשון רכה ולאנשים בלשון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

אך [illegible] [illegible] אחר [illegible] [illegible]

[illegible]

לאמר כל דרכיו משפט · ועל דרכיו כולל הכל · ועלה הא״ו [illegible] כל חטא וקב״ה [illegible] גם זה [illegible] כנ״ל · ועלה

ה׳ יודע לשון זה משפט הוא ושלום הדבר [illegible]

רמיזא להו׳ יודע דרכיו ומדותיו של הקב״ה שמשפט העולם [illegible]

ירמי׳ קפיטל ח׳ מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה

הפתיחי רו״ל ב׳ [illegible] וראשה ותוכן דברי כי המעיין

מעין שאין קץ [וכן כתוב עין המים] שהרי העין נובע מן ה

מחו אבל המקור אינו נובע מאחר כי זו [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] כי לעדי המדות לא [illegible]

התפלל מי יתן ראשי מים לרה״ו ולא מים אלא יחשב [illegible]

שלא יהי׳ העינים שלו מקבלין המדות הנשלפין והמוח

מים לעינים נובע מאחר כי מימיו במקורו תמיד [illegible]

שלו מקור דמעה — ונכון לפרש״

ג באיוב קפיטל ל״ג הן כל אלה יפעל אל פעמיים

[illegible]

שלש להשיבו ואם יחטא יותר יכפה עליו [illegible]

עכ״ל · יוקן עס״ל בספר מעלה [illegible] [illegible]

פורש לפרקים עוונותיו בעולם הזה ונשמר מגופו

וכי יש שלא פגם לפעו והוא עס״ה הדין בבן הבכר

ועל כן הצדיק שהוא התם שאינו [illegible] חוטא תמיד

לגאול מעונו ועל כן נפרע מגופו של צדיק לסובל

בהתגלגלות והוי דינא שנשלמו מיטים מעלה ועל כן נפרעים מנפשם והוא המוסף עכ״ל ונמצא וכו׳

ונודע דבשלש גלגולות בעלה [illegible] ונשיך אמ״ה בגלגולו רביעי לאדם [illegible] אם [illegible] ולכך כל עוד

שלא חטא שלש פעמים הרי הוא תם ונשלם עונו ולכך יפעל אל פעמים שלש עם גבר [illegible]

[illegible] כי תם נשלם מגופו אבל אם יחטא יותר הרי הוא [illegible] [illegible] ולכך לאדם ~~[illegible]~~ המוסף והיינו

שלימות שהוא המוסף [illegible] [illegible] ונכון

עוד כתבו לי טעם נכון שלום [illegible] תם נשלם [illegible] [illegible] אם ועל כן הצדיקים נפרעים מהם כזה

העולם שהוא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל הרשעים נפרעים מהם בעוה״ב שהוא [illegible] [illegible] והוי [illegible]

אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הן כל אלה [illegible] והוא [illegible] נכון

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ה

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ס״ס [illegible]

הרוב׳ [illegible] הרי [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ה

והתי׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

```
 6
 1
132
132
 261
 207
1 132
   2
  135

  33 · 24 · 9 — 270
                267
                  3
                270
                135
         360    165
                135
                 30
```

[illegible]

לפ׳ יתרו וגם (לחג השבועות)

במכילתא כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל · כה כסדר הזה · כה כענין הזה כה שלא תפחות ולא תוסיף
[illegible] רכה ואנשים בלשון עזה · ולשון באור [illegible]
[illegible] ומודיעין לו עונשן של מצות אם תאמר [illegible] עליו [illegible]
[illegible] חמורות ואין מרבין עליו [illegible] כדי [illegible]
[illegible] באיום עליו וגם לא מודיעין באיום כי אם להודיע לו
[illegible] ישראל ובאו מקבלי והוי בנקים לגרים דכן אמרינן
ופטר בגמ׳ ·

כה תאמר לבית יעקב אלו נשים בלשון רכה ותגיד לבני ישראל
מצות · והוא ~~[illegible]~~ דלא בתוספות אמרינן
[illegible] גרול באה״ר חלבו קשים גרים לישראל כספחת ובגמרא [illegible]
[illegible] בנשים גרים לישראל שום דבר ישראל ערבים זה בזה ·
[illegible] באופן דנשים כהנים ד״ה או דרבנן ע״ש · ולפי זה נשים
[illegible] ולכך לנשים תאמר בלשון רכה ולא שייך להודיע להם
[illegible] נשים [illegible] דהיינו להודיע להם המצות וגם העונשין של המצות
[illegible] לאנשים · והנה ידוע של הספרים כדי שלא יאמרו הנשים [illegible]
[illegible] בדרך אחר והוא דוודאי מצוה גדולה היא [illegible]
[illegible] כשם [illegible] ואם יפרוש [illegible] שום דר׳ חלבו [illegible]
[illegible] [illegible] אין לאיים עליהם כדי [illegible]
[illegible]
[illegible] להודיע להם המצות החמורות והעונשין [illegible]
[illegible] והמצות לכן אמר תחילה לנשים [illegible] ולשון רכה
והן הן [illegible] להתחלתו · כה כסדר ה
הזה · דהיינו לנשים בלשון רכה ולאנשים בלשון עזה · ועל זה [illegible] ואמר כה כענין
לנשים כדי שלא [illegible] האיום · [illegible] שום דבנשים אין לאיים ולאנשים [illegible] לאיים [illegible] תחילה ~~[illegible]~~
[illegible] · [illegible] כה שלא תפחות · אך שלא תאמר [illegible] בנשים אין [illegible] לאיים [illegible] [illegible]
[illegible] חיובים [illegible] הרי שלא יוסיף [illegible] באיום [illegible] אם יפרשו או
[illegible] לנשים [illegible] אך נשים לאיום אצלם אומרין
לנשים תחילה · ודו״ק

אך בתוספות ביבמות [illegible] אחר על ר׳ חלבו [illegible] גרים לישראל לא שום [illegible] באין [illegible] אלא על
[illegible] לישראל ולכך [illegible] גרים [illegible] · ובגמרא [illegible] בערכין · [illegible]
ונשאה [illegible] בתוספות [illegible] בתוספות [illegible] על [illegible] ובשא [illegible] היא [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

לאו כל דרכיו שלום · וכל דרכיו כוללים · וזהו האו׳ שיהיו כל חטא ובקב״ה לגם גם נתגלגלים כנ״ל · ובזה
רפואה לה׳ יודע דרכיו וסודותיו של הקב״ה שמשגב העול
ה׳ יודע לעשות זה שלום הוא וטעם הדבר יבוא׳ נ״ב

ירמי׳ קפיטל ח׳ מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה
הבחיי ר״ל פ׳ ~~[illegible]~~ וראה ותוכן דברים כי המע
מעין שאין [וכן כתב עין המים] להרי העין נוזל מ
וזהו אמר המקור אינו נוזל מאחר כי זו מבליא כוונה
אברון מקבלים ונעורת ושראל כי לשרי המדות לא נמצא
התפלל מי יתן ראשי מים ליהי׳ ולא מים אלא יתן
שלא יהי׳ העינים שלו מקבלין המדות הנעלמין מהמוח
מים לעינים נוזל מאחר כי מימיו במקורו תמיד
שלו מקור דמעה — ונכון לפענ״ד

ג
יחזאה

באיוב קפיטל ל״ג הן כל אלה יפעל אל פעמים
שלא להלחירם ואם יחטא יותר יכרם עליו ו
עכ״ל · יובן עפ״י מ״ש ז״ל בספר מעלה טובי׳ כלם
פורע להבירים עוונותם בעולם הזה ונשמתם מגופ
וכי יש שלא פגמו לפניו והוא עפ״י הדין כבר הה
ועכ״ב הצדיק להוא התם שאינו [illegible] חוטא תמיד
לעולם מגופו ועכ״ב נפרעים מגופו של צדיק לסוב
בתשובות והוי דינא שישלמו מעשים מעליה ועל כן נפרעים מגופם להוא המעשים עכ״ל ונפמח נ״ו
ונודע דבשלם נכנחות כמלה מועד ולשון אמ״ש בנכחה רשעי׳ לעולם נגן אל ומעשים · ולכן כל עוד
שלא חטא אלא פעמים הרי הוא תם ומשלם מגופו ולכן יפעל אל פעמים אלא עם גבר לומר גופו
בסודן כי תם משלם מגופו מכל אם יחטא יותר הרי הוא בחזקת מועד ולסוף לעולם ~~משלם~~ מהמיטב והיינו
מנלמדן להוא המיטב ויבא מקבלינם ונכון

עוד כתב לי טעם נכון שלום בקנ״ל תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם ועכ״ב הצדיקים נפרעים מהם בזה
העולם להוא חצי דין שפעלעור כקחרים אבל הרשעים נפרעים מהם בעוה״ב להוא דין גמור והוי נזק
שלם · ולפי זה מבואר כ״ב פסוק הן כל אלה ה״ל והוא ב״כ נכון

אמנם נראה לי כמו שרמזו בו הרב ז״ל
בספריו כי הרי הן הנק׳ הכון
בקונה גבורה עושה שלום במרומיו
ונהרג
אמנם יש בניק׳ גוף האותו
ובותו אלו והנה׳ הזוהרתי
ולימדם
סוד עשה וקווה גבורה לרש

ובדבר הזה תמצאו יותר
מופת יפה בכל
ורבינו הגדול אורה
שאל זה שהוא נ״ב

מ״ח

[illegible] · לפ׳ יתרו וגם (לחג השבועות)

במכילתא כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל · כה בסדר הזה · כה בלשון הזה כה שלא תפחות ולא תוסיף ע״כ ופי׳ הספרים [illegible] כה בלשון הזה לנשים בלשון רכה ולאנשים בלשון קשה · ולשון [illegible] ושאר [illegible]

נראה [illegible] דבתוספות [illegible] נשים לא [illegible] או עושין של מצות אם [illegible] עליו [illegible] סגולה [illegible] ומוציאין או מצות [illegible] ומצות חיובות ואין מברכין עליו [illegible] ואין מברכין עליו · הרי [illegible] אך לא מברכין [illegible] עליו וגם לא [illegible] כי אם להודיע או עושין של מצות [illegible] והחיובות · ובזה [illegible] תורה [illegible] ישראל [illegible] לכן אמר כה שלא תפחות ולא תוסיף שלא יוסיף [illegible] · ודו״ק [illegible]

ובזה יש [illegible] טעם על מה [illegible] בך פ״ז וגם במכילתא כה תאמר לבית יעקב אלו נשים בלשון רכה ותגיד לבני ישראל אלו אנשים תגיד להם דקדוקים [illegible] והיינו עושין של מצות ומוציאין [illegible] מצות [illegible] והחיובות [illegible] · והוא ~~[illegible]~~ [illegible] אמרינן עם [illegible] הגמרא ג״כ [illegible] נשים [illegible] ג״א [illegible] נשים [illegible] ישראל [illegible] ערבים זה בזה · [illegible] ולפי זה נשים עושין של מצות [illegible] ולאנשים [illegible] תאמר בלשון רכה ולא [illegible] להודיע להם

ובזה יש [illegible] ג״כ [illegible] ואמר תפלה לנשים ואח״כ לאנשים · והנה [illegible] הספרים [illegible] שלא יאמרו הנשים [illegible] רק [illegible] הטעם [illegible] להודיע [illegible] המצות והעונשים [illegible] ואם [illegible] נשים [illegible] ישראל [illegible] ואם כן [illegible] ואם [illegible] עליהם [illegible] אומר תפלה לנשים [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ואם כן אם [illegible] [illegible] העונש והאיום [illegible] המצות החיובות והעונשין [illegible] והם [illegible] ואח״כ תאמר לאנשים האיום והעונשין · והן הן [illegible] המכילתא [illegible] · כה בסדר הזה · דהיינו תפלה לנשים ואח״כ לאנשים · וכה שלא [illegible] · על זה [illegible] ואמר כה בלשון הזה · דהיינו לנשים בלשון רכה ולאנשים בלשון [illegible] [illegible] שלא [illegible] האיום · אך שלא תאמר [illegible] אין [illegible] לאיים [illegible] תפלה [illegible] שלא תוסיף הרי שלא יוסיף [illegible] אם [illegible] או [illegible] ולא [illegible] [illegible] תפלה · ודו״ק

אך בתוספות [illegible] אחר על [illegible] נשים [illegible] ולא [illegible] רק [illegible] שפחות [illegible] ולכן [illegible] · ובזה [illegible] ונשאה [illegible] ושאר [illegible] היא [illegible]

[illegible]

בדבר אחר · אמרה לה אסור לנו תחום שבת · באשר תלכי אלך · אסור לנו ייחוד · באשר תליני אלין · מפקדינן תרי"ג מצות · עמך
עמי · אסור לנו ע"ז · ואלהיך אלהי · ד' מיתות נמסרו לב"ד · באשר תמותי אמות · ב' קבורות נמסרו לב"ד · ושם אקבר שלא
[illegible] [illegible] [illegible] בצלם [illegible] [illegible] [illegible] ואח"כ לזה [illegible] לדוד אלא [illegible] [illegible] [illegible] צדיקים
של [illegible] [illegible] אחד [illegible] [illegible] [illegible] אחד · אך זה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] כיון לאמן [illegible] כי אינם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
להם גם בכל [illegible] כיון להם מחויבים כו [illegible] [illegible] [illegible] ויהודה [illegible] גם [illegible] [illegible]
כלם כמו [illegible] [illegible] · ונראה בעינו לא [illegible] לדוד רק לא [illegible] [illegible]

עוד יש בברכות אחרונות [illegible] מה נראה [illegible] כי [illegible] לאמן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ה' [illegible] ורפא [illegible] שלמה של והספרדים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואמינא [illegible].
מה לאמר · שם ה' [illegible] הוא נתן · כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · אך מה לאמר [illegible]
[illegible] שלמה [illegible] [illegible] · [illegible] שלמה וכי [illegible] מחסר לאדם שלום לו [illegible] הראוי לו [illegible]
[illegible] [illegible] נראה עם הרום אין [illegible] [illegible] ונחסר להם [illegible] כי חטאו · ולכך [illegible] [illegible] על
דוד ורפא [illegible] שלמה שלא תחטא ולא יחסר לה [illegible] [illegible] לה [illegible]

עוד יש [illegible] בברכות נסדרו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
עונין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] ב' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ב' [illegible] או [illegible] א' · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] להם עונין [illegible] [illegible] להם [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] · והנה [illegible] [illegible] [illegible] · אך [illegible] להם [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible]
ולכך אמרו [illegible] [illegible] לדוד [illegible] ב' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
או [illegible] לה לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] עד תום [illegible] ודיו

דרשה לפ׳ האזינו כפ״ה

בילקוט ר״א הצור תמים פעלו כשירד משה מהר סיני נתקבצו כל ישראל אצלו אמרו לו משה רבינו אמור לנו מה מדת
הדין למעלה אמר להן אני איני אומר לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אלא אפילו להחליף
כענין אל אמונה וכו׳ עכ״ל ושייך ביאור. ויובן עפ״י מ״ש בברכות א״ר יוחנן אמר משה הודיעני נא את ד
דרכיך מפני מה צדיק וטוב לו צדיק ורע לו רשע וטוב לו רשע ורע לו אמר לו הקב״ה צדיק וטוב לו צדיק גמור
ורע לו צדיק שאינו גמור. רשע וטוב לו רשע שאינו גמור ורע לו רשע גמור. ופי׳ מהרש״א ז״ל צדיק שאינו גמור
רע לו על מיעוט עוונותיו בעוה״ז כדי לזכות לעוה״ב וכענין שאמרו בקידושין כל שזכיותיו מרובין מעוונותיו מה
מריעין לו ונעשה לו׳ יום כל בעוה״ז. ורשע שאינו גמור שעוונותיו מרובה מזכיותיו מטיבין לו בעוה״ז ליתן לו כל
שכרו בעוה״ז עי״ש. והמאמר לעיל בילקוט המתחיל הצור תמים וכו׳ ולא הבאתי ג״כ פלוגתת האחרונים
הרמב״ם עם הרי״ף אם מחליפין זכות חובה דהיינו אם שקולה כנגד עבירות ורבה זכות אם מחליפין ה
הזכות נגד עבירות לעולה וחי מקומם מן החלקים דהרי״ף וסייעתו ס״ל דמחליף זכות חובה והרמב״ם ס״ל
דאינו מחליף שלא מעלו על העבירות ויעלו טוב על הזכות ומה שהביא הרי״ף להביא ראי׳ מדאמר ר׳
כרוספדאי ג׳ ספרים נפתחין בר״ה וכו׳ פרק הבאתי לעיל ומחלוקתם עי״ש. והנה משה רבינו ע״ה הי׳
סבור אפשר כשיטת הרי״ף דמחליפין זכות חובה ואח״כ הדין הי׳ עמך בצדיק שאינו גמור דהיינו ש״מ לו זכיות ו
מרובות מעוונות ולא יקבל עונש כלל כי אך דמחליפין המצות נגד העבירות כל עונש יהי׳ בנגד המצות וכן
רשע שאינו גמור יהי׳ רע לו כיון שעוונותיו מרובין מזכיותיו ואח״כ באם יחלקו עבירות נגד מצות יהי׳ נותן
עבירות כנגדו ואח״כ לעולם יהי׳ הזכאי זכאי והחייב חייב והשיב לו הקב״ה דבאמת אינו כן רק דאינו
מחליף זכות כחובה וכשיטת הרמב״ם הנ״ל. וזו הי׳ שאלת ישראל מה״ל למשה רע״ה אמור לנו מה מדת
הדין למעלה הכוונה מה דרכה של מדת הדין למה צדיק ורע לו ורשע וטוב לו. כי לצדיק לעולם יהי׳ טוב ו
ולרשע לעולם יהי׳ רע אך לזה יהי׳ לזה מיעוט עבירות או לזה מיעוט זכיות ע״ז אם מחליפין זכות
כחובה שכ״א יהי׳ הזכאי זכאי והחייב חייב לעולם ואליו השיב משה אני איני אומר לזכות את
הזכאי ולחייב את החייב ~~[illegible]~~ שלום דמחליפין זכות כחובה אלא אפילו להחליף
כדברי הכוונה אף לצדיק ורע לו ורשע וטוב לו שלום דאין מחליפין זכות כחובה וכמ״ש לשיטת
הרמב״ם ולכן לפעמים צדיק ורע לו רשע וטוב לו. וכן פי׳ הפסוק אל אמונה ואין עול עיי׳ פי׳ רש״י כמוש
ודו״ק ה׳

במכות דף ז׳ ע״א ר״ט ור״ע אומרים אלו היינו בסנהדרין לא הי׳ נהרג אדם מעולם היכי הוו עבדי ברוצח הוו אמרו ר
ראיתם טריפה הרג או שלם הרג ואת״ל שלם הרג דלמא במקום סייף נקב הוי. בבועל ערוה ראיתם כ
כמכחול בשפופרת. ותוספות ד״ה כמכחול בשפופרת תימא יוכחו ע״ז ומחלל שבת ואי איכא למימר
היכי אמר לא הי׳ אדם נהרג וי״ל דלא שכיחי כולי האי כגון רוצח ועריות. ועוד יש לומר דאיכא למימר
ג״כ ראיתם שמחלל אינו טריפה דאם הוא טריפה אם כן לא אם תמיתון לא תחיון חייבי מיתות בשבת? למימר

גמרא

גמ׳ נטולא בעינן לקטלי׳ והוי לי׳ עדות שאי אתה יכול להזימה עכ״ל תוספות. והעלה המהרש״א אם כן ק״ל
לפי׳ לומר בפשיטות עדות שלום כפרהסיא כלפי ופרש ניחא בלאו אי הוא הוי טריפה. והעולם מתקשים בזה לבאר
כוונת תוספות דמה נקטו בתירוצם דאיתם לשחוט אינו טריפה ולא נקטו גם על עורכי עד״ז. אלא נ׳ הפי׳
שלום דלכאורה נפרש תירוצם שתירץ דאם הוי טריפה א״כ הוי עדות שאי אתה יכול להזימה בסנהדרין
דף ע״ח אמר רבא טריפה שהרג בפני עדים שלא בפני ב״ד פטור שלום דה״ל עדות שא״א יכול להזימה בפני ב״ד
חייב מ״ט דברצח ובדרך הרג מרבך והרי ראהו עיי״ש. וא״כ איך אמרו לא נפרך אגב מעולם הא כשהרג בפני ב״ד
ב״ד חייב אף שהוא טריפה ולא בעינן עדות שיכול להזימה. ומתשבים כך דתוס׳ כוונו לם אהא דאמרינן ב
בפני ב״ד חייב דאיירי כדאוהו כולם לדון על ראייתם שלום דע״ז נעלה ב[illegible] דלא תפסא שיזיה נדונה
מדאמי׳ אבל כדאוהו טלה בפני עדות וכיון דבעי׳ עדות בעינן עדות שיכול להזימה. וטעמא כיון
דקלה פסול לקבלת עדות וא״כ איך ראוי שלהם אינו נחשב לקבלת עדות ונפיק להעידן כיום כן הוא
כדאור דבריהם ובכוונת מהרש״א כחת״ם ס׳ ו׳ נדקאסך באחרונות היטב וכ׳ לם הסת׳ דהה״ה כלכת
ונ״ט בדאין דשן כלכת ונ״ט ג״כ לא אמרינן תפסא לשיע׳ נעלה מראי׳ ובעי׳ עדות עיי״ש. א״כ לפ״ז
מתשבין תוספ׳ לפיר על חולין לכרי שלא הי׳ נפרך מעולם דבשחיטה לכרי אף בפני ב״ד שיבען לעדות כנ״ל וכיון
דבעינן עדות בעינן עדות שא״א יכול להזימה אבל בע״ז ולאפו׳ שכוונות לפיר מצין לאלחם דנפרך
כלעלה העדיבה בפני ב״ד. ודו״ק. ולמעתי לכפ׳ ~~[illegible]~~ לבורר יעוך הנלה על גה דהא מ״ב כרחאן ה
הוא רע״ק ורע״ק מ״מ אם ב״ד ראם אין יכולין כלל לבוא שלום דבעינן ולפסו העדה והכלו ה
העדה וכיון שראו לעלה הרצינה לא יכולין להפוך כופרו עי׳ כרא״ש הלכה ר״ל פרק ראוהו ב״ד
וש׳ ל׳ והכא הכא פעינן אחת ברעל נוש׳ ה״ל הא מצין לאלכתי כלהרג בפני ב״ד מתשבין העולם
שלוטו חבא ברע״ק ור״ט בפרשי׳ לא איירי מגה רק כלהרג בפני עדים. ועוד דה״ל מיעוט ומותח בלא
לפיתי והם מחפרים על פי הרוב עבירות הנעלו בפני עדים אבל על פי ב״ד הוא דבדבר בלא לפיתי וגה
פלוני ~~[illegible]~~. הנה התוספות שם ובחולין כ׳ פשיטות דטעמי׳ ברע״ק בחולין לא קאים סייף כנה הוי
בלא אגיל כרס רובא דחולין למיעוט בח״ו ונראה בשחיטה ולהוצא מיתה היכי מלכרת לה ותירץ דגרא איירי בען
להי׳ נקוב של גוה גב מנלה נראו שהי׳ שלם ובא גה והרג ואע״ג דבוחן הוא להעיד הסכין בכך והוי לי׳ לא
אפשר והיכי בלא אפשר אף רה״ד בחולין למיעוט מוגה ר׳ עקיבא חלים לי׳ אפשר באיבה לאונסי׳ נקא מפך ע״ז
ולפ״ז נראה ביעל מחלל לכרי תירצם תוס׳ לפיר ראייתם שמחלל אינו טריפה. ולא עלה נקרא בשחיטה למחלל לכרי שיום
היכי מלכרת לה יש לומר דאיירי כשראו ב״ד אך דבוחן הוא להעיד נקא בחלל׳ מות ומת כנגד כל מקום הא
רע״ק כלאה״ מינים נקרא כרוצח [illegible] בבוחן לראו הנקוב מנלה ואה״כ גם הך פסין בחלל׳ מות ומת ל׳ג״פ באיירי
ב״ד ואה״כ לפיר חייב מיתה שלא״כ ר״ט ורע״ק איירי כראו עדים ולפיר דומה לא הי׳ נפרך ש׳. ולפק נקטו
תוספות בתירוצם דוקא למחלל לכרי בעל עורכי ע״ז ליקא להך כתירוצם בלאו העורכי ע״ז הוא טריפה
דאם כן הוא נקרא בשחיטה בעורכי ע״ז מיתה היכי מלכרת לה ואין לומר דאיירי כלאו פירת דין

זה אינו דבפ׳ ופסקים נרא שלא הוא וילך ויעבוד אלהים אחרים של והוצאת וגו׳ וסקלתם באבנים ומתו

על פי ב׳ עדים או ג׳ עדים יומת המת וגו׳ · הרי להדי׳ בעובד ע״ז נהרג על פי ב׳ עדים ואפ״ה חזינן ד

דנפקא מחייב בע״ז מיתה אע״ג דבמאוהו [illegible] עדים לפני נ״ה ולא אפשר והיכא דלא אפשר שאני. עלמא מודה

דאזלינן בתר רובא · ולכן בבועל ערוה ג״כ לא מצינן למימר כהרוצח ראיתה לקמן אינו טריפה דעגלה ג״כ

עשה דמחייב מיתה בבועל ערוה על פי עדים היינו מלכתחלה והוא דמצינו בפסוק כאשר זמם לעשות לאחיו ולא

לאחות דבגמ׳ בר [illegible] אינו נהרגין כטריפה רק בחנק כמו קטלה סוף סנהדרין · והרי להדי׳ בבועל

ערוה דנהרג עפ״י ב׳ עדים [illegible] ואפ״ה ה״צ לא אפשר והיכא דלא אפשר מצינן ארוכא לכן צריך הנ״ל ותכן

בהוי אמת ראיתה כהרהור לסופרה ואפ״ה נע״ל דנפקא איירי בראו מחוץ לספרה וזה [illegible] ותכן

ומורצים כל הקושיות הנ״ל כמ״ש

ועי״ל בפשוטו ~~[illegible]~~ קו׳ הנ״ל על תרוץ הנ״ל ~~[illegible]~~ אלא דיש לדחות על זה

להנ״ל ראיתה שמחלל אינו טריפה הא יוכל לחללו בבני׳ אסורים י״ב חובל ואם חי הרי לפרש הי׳ פטר

וחייב מיתה ואיך אמרו לא נהרג מעולם · ונראה לומר דבטל עקום הוי התראה ספק דבלא״ה התראה לא ידעינן

אי חייב מיתה או לאו · וסברות אלו מצאתי בתוספות חולין דף י״א ע״ב קד״ה ובד״ה תנא וקב״ה ובגמרא ע״ש ,

והנה בסנהדרין דף ח׳ ר׳ יוסי בן יהודה אומר חבר א״צ התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין

בין שוגג למזיד ע״ש · ולפ״ז יל״ה איך אמרו לא נהרג אדם מעולם דהא מצינן לאוקמי בחבר שא״צ ה

התראה כלל ואפ״ה נפרש תרוצם דראיתם שמחלל אינו טריפה דחללו י״ב חובל והתראה ספק לא הוי דהא

חבר א״צ התראה כלל דכיון למצוא לאוקי בחבר ובזה לחבר לפני כגון ר׳ ישמעאל בן אלישע קרא ואמר

הנר והטה ורבים על פניו לפניהם ב״ה אבא חטאת שמינה הרי דלפרש לפני [illegible] גם בחבר

צריך התראה · והנודע להיום הוא לפני ואפ״ה כיון לצריך התראה הוי התראה

ולהתראות לפני ע״ז ובזה לא צריך [illegible] מחלל שבת · אבל בעובד ע״ז לא צריך זה בחבר יודע לאסור לעבודה

ונפרש תרוץ הנ״ל וכו׳ · ולפ״ז גם בבועל ערוה נראה [illegible] לזה כל [illegible] בחבר יודע

כל איסורי ערוה הן חמור הן קל וא״צ התראה כלל ואין להקשות דמצינו ג״כ התראה היינו לאחות ואחות

דאחות ואחות כבית ונימא אשה היא ונשיבן להתשובה לאחות היא זה אינו דבהם אמרו לא הי׳ נהרג מעולם והנה היינו

אמרו דלא הי׳ נהרג מעולם כלל ולא צריך הנ״ל ומשום אחר וכו׳ ··

ובזה תורצה בכונת דגמ׳ ר״א תניא אך אשר יאכל לכל נפש לרבות את אפילו נפש בהמה הנ״ל לכם ולא לגבוה

לכם ולא לכלבים דבריו ר״ה הנ״ל. ר״ע אומר אפילו נפש בהמה במשמע אע״פ שה הנ״ל לכם לכם ולא לגבוה

והרב״ך פוסק כש״ס הנ״ל. בכמ״ש מהן כותי׳ דחן עיסת כלבים כגון שהרועים אוכלים ממנו נאספת קט״ו של וסתם

משנ׳ ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם משנ׳ והרא״ש הלוי ז״ל הקשה כמה קושיות עליו ועיין בתוספות כל [illegible] מחבירו

ובשיטה כלאים אף ר"ע מודה כיון דאפשר לכלאים בלי אפס' לא טרחינן להו עי"ש ובר"ש בארוכה. ול' נראה
לבאורה ראוי' ברורה בהלכות כו' הנ"ל. בגמ' חי' אמרינן כמינה בהמה מסוכנת לא ילחוש אא"כ יש להוכ' כיום
ואפי' מינה כריות כו'. ר"ע אומר אפילו כריות חי ומכות טריפות ונפסין עלה אמר רבא כן אמרי' הפלט ו
ונתנה בעולה וה"ה לכלאים מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר בלא לאחר הפלט ונתנה
לאפוקי מאי קמ"ל אילימא לאפוקי מדרבי יהודה דאמר בהמה כחי' מכ' נשחטה כהוגנת היתה עומדת עד לזמן
מכ' והאמין מינן ר"ע אומר אפילו כריות חי ומכות טריפות ותני ר' חייא מכות טריפות מכל מכ' ובאורה
~~[illegible]~~. יש להצלות לפסו' [illegible] ר"ע [illegible] דת"ה ולכן אמר דבהו שאלו בלשון [illegible] ו
ואת"ב איך אמר ר"ע במותה ואפי' כריות חי ומכות טריפות קודם הפלט ונתנה בס"ל כר"ה בנשחטה כהוגנת
היתה עומדת והך הוגנת היתה היינו [illegible] רופא דרוב בהמות אינן טריפות וכ"כ הרמב"ם והר' בתורת
הבית בחולין [הבאו שלוש פעיהולא [illegible]] הא ר"ע [illegible] באורייתא ואת"ב איך הורה ואפי'
בכל כריות אחר חי' טריפות כלומר אי הוי אמרינן בלא [illegible] [illegible] מדרבנן כמ"ש תוס' בחולין
ב[illegible] אלימ' דר"ה נראה דבהפסד [illegible] אמרי' מדאורייתא וכ"ש הרמב"ם בחולין דף י"א לענין הוא עי"ש
[איך [illegible] ומפנך גם [illegible] ברש"י ע"ל. כהבדי לא [illegible] והנא את"ב ואפי' לפני מרה רק במקום ספק' אמרי' הוא עי"ש כגון
ובר"מ] אמר אי ר"ע [illegible] דת"ה [illegible] רק על זה יש [illegible] דר"ע [illegible] בס"ל לכם אפילו
לכלאים [illegible] אפילו [illegible] בהמה בשלום ואת"ב ליה ס"ל דר"ע כריות חי ומכות טריפות בראוי' [illegible] לכלאים
וכל לחוש [illegible] לכלאים [illegible] ר"א [illegible] התימה לחוש על לכלאים עי"ש. וזה ברור
ולכ' להצלות את"ב איך [illegible] זה במסוכנת הא ~~[illegible]~~ אפילו בהמה בקיאה [illegible] לחוש [illegible] כלאים. יש לומר כמ"ש ר[illegible]
והרמב"ם והר"ן בחולין דף י"א [illegible] לכבר סתמא הוא ואת"ב לאכלה [illegible] רק מדאורייתא [illegible] הוא [illegible]
אסור ובמקום ספק' לא [illegible] עי"ש והוא הדין לגבי כלאים [illegible] את"ב לאכלה [illegible] לכבר [illegible] יש להם דרך אחר
אלא הלכ' [illegible] ואפיך מדר"ה מכ' והרשן ר"ע אומר כריות חי ומכות טריפות בר"ע [illegible] בס"ל בראוי'
[illegible] לכלאים [illegible] בהמה בשלום [illegible] בהלכות כו' הנ"ל. ואת"ב פריך הלכ' [illegible]
[illegible] ור' חייא [illegible] ודברי ר' עקיבא [illegible] ור' חייא ס"ל כר"ע להלכה [illegible]
[illegible] כו' הנ"ל. [illegible] בשיטה כלאים [illegible] כו' הנ"ל. [illegible] ואת"ב [illegible]
[illegible] ר' עקיבא הנא במסוכנת [illegible] ואכלה [illegible] אדם כבריות חי ומכות טריפות
ופריך הלכ' [illegible] הרי [illegible] בהלכות כר' יוסי הנ"ל. [illegible] ודברי הר"ן [illegible]

נ"ט

בירמי' קאפיטל ו' בת עמי אבל יחיד עשי לך מספד תמרורים כי פתאום יבא השודד עלינו · ובאמת זאי כמו כמה לפתאום יבא או יאחר כמאמר אחד לגמרי ליבא ולא יבא פתאום לירושלים · ויותר כי בקאפיטל ד' אמר כי הנה אמר ה' נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים פי' רש"י היטיבו מעלליכם בטרם תבא אליכם הרעה שלא תבא תשלומיהם נואשת כמו תזבען · ומלתפי' בעונתיכם לפני פורץ הפרץ כי אם פורץ תשובה · וכן כתוב בקאפיטל י"ב זרעו חטים וקוצים קצרו נחלו לא יועילו ובושו מתבואתיכם מחרון אף ה' פי' רש"י זרעו חטים התפללו ולא עשו תשובה לפני לפי שלא נירו להם ניר התשובה ומעשים טובים לכך זרעו אל קוצים · וזה הי' כוונת הנביא כי פתאום יבא השודד עלינו · כי אם לא הי' בא פתאום והי' להם להורו לחזור בתשובה ובמעשים טובים · אשר הי' רצונו שליבא אח"כ השודד לינצל בעזרתם ותפלתם כמו לעשות תשובה מוכנים שלא יעלו פתאום בא השודד ואין להורו לעשות תשובה ומעשי' טובים ונשארה התפלה פק"ל ·

דרשה לפ' האזינו לפר' זכור לשנת תקג"ו לפ"ק

האזינו השמים על שהי' עוקרין לע"ז לשמים כוכבי' ומזלות ותשמע הארץ על שהי' עוקרין לע"ז לאבנים עיין ילקוט . ועל התורה בלפי' דרש"י בחומש שהעיד להעיד עליהם שמים וארץ בין לטובה ובין לרעה באם יזכו השמים יתנו טל והארץ יבולה ואם לא יזכו יד העדים תהי' בראשונה ולפה נאמר הילקוט שלא הי' מעיד בהם רק על הרעה ^{שוא} ונ[illegible]ים כפשוטו דהוכחה לכך · ובמ"ע אך נ"ר רבינן לעתיד יאמרו אוה"ע והנה קהל מעיד על ישראל לנייסו כל התורה כולו אמר הקב"ה לשמים וארץ יעידו בהן אמרו אוה"ע לשמים וארץ נוגעין בעדותן הן דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי · עיי"ש . ולפ"ז יש להבין איך ~~היה~~ יכול שהם לשמים וארץ להי' עדים על ישראל הא שמים וארץ נוגעין בעדותן הן וכו' · אך בחושן משפט ר"ס ל"ז פסקינן הש"ע ולבוש והש"ך אם נוגע בדבר דפסול לעדות · ויש א' סובר דפסול בין לטובה בין לרעה בכיון דהוא נוגע בדבר הה"ז כמו נוגע דפסול לעדות בכל עסק · ויש א' ס"ל בנוגע לטובה פסול להעיד אבל לרעה כשר להעיד עיי"ש בש"ך . ואם לרעה גם בנוגע בדבר כשר להעיד לרעה ניחא בשלה חבינא · יכול שמים וארץ להיות עדים על הרעה · וזה הי' כוונת הילקוט הנ"ל ולכן פירש בנוגע על הרעה העיד בהם · וזה ברור ופשוט //

והא דפירש בנוגע חטא של ע"ז ולא שאר עבירות · דבפלפולנו פה נאמרינן מכאן שנוגעה רבה לאורייתא דירשלין ו שבר אנוסים היינו והעלו תוספות בהא דברית כריתת בני ישראל ותירצו דההם לא נימלו רק שלא לעבוד ע"ז עיי"ש . הרי דעל כל עבירות יש להם תירוץ דשבר אנוסים היינו אך על ע"ז אין להם תירוץ · ולכן פירש בנוגע חטא של ע"ז · וז"ש סיום הפרשה כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון וסרתם מן הדרך וקראת אתכם הרעה ש האזינו השמים והארץ והפ' הכל יודעי חוי שלה יש להם תירוץ דשבר אנוסים היינו אך בני ישראל לסבר הי' פשוט נלקח בתשלום טוב · ולכן כל [illegible] חוזר על שלה לא הי' נענשים אך על ע"ז · ולכן אמר משה אחרי מותי כי השחת תשחיתון ואין השחתה אלא ע"ז כמבואר · ולכן וקראת אתכם הרעה · ועל זה האזינו השמים ותשמע הארץ להי' עדים בדבר זה לעתיד כי בני ישראל לא יהי' להם תירוץ על ע"ז לשמים וארץ //

המשך הפסוקים האמצעים הלוים והלוים האמן אומרי' כי ארור כפשטו לקוי רצה כל אחרות שם · ו[illegible] צריך באור ד
דברים אלה לתוכחות · ולרמוז ליהי' לוים ואמן מעידין עליהם · ולזה דקדק אמר ארור כפשטו לקוי · עכשיו
בתחילת תוכחתם · ונשאם [illegible] פה ויתנצבו בתחתית ההר אמר לכפה עליהם הר כגיגית אמר רבא מכאן
מודעא רבה לאורייתא וכו' הרד"ק אהבה בזה ליתא כאומר דהוא ק"ו תלוי עמן בזמני זמני · אך [illegible]
ערך התורה רבה לנחות עפ"ז ב"ו כ"ז תלוי עמן בזמנא הדין בזמן גוי באגם אומני' ומוני גמר ושני · ולפי זה
ניחא דהוא ~~[illegible]~~ לכך מזכיר כהאי עלמא ליתא ומן ס"ז וראבי"ה חולין ופנחסין בג' ר' ע"ל ואם אין יכול ל
קיומא גו דהוא אין אנו יכולין לכך דניחא אגם אומני ומוני נער וזקן ע"ש · אך ביאור ~~[illegible]~~ כתב ארור
כפשטו לקוי תלה התורה בפשט כי נתלה בפי וכאן העיקר נתלה בזמן רק לשבר האוזן למה כפו להעולים ושל מהי'
את הכל כל התורה מחיי' את הכל ונעשה חיים ועושר מה עי"ש באורך · הרי ב"ו לכך מזכיר על ידי עולם
התורה · ונ"ל האמצעים הלוים מה ליהי' מעידין עליהם וזה העדים תמי' כמשלונה פי"ל רלו' כחוטו · אך
הא יש להם תירוץ אנוסים היינו נז"ל ב"ב תלוי עמן באגם אונס ומוני נער וזקן · ורמי' שלא תמצא הא
לכך מזכיר בההיא עלמא ליתא · ולכן אמר ארור כפשטו לקוי כפו לפשט ושל נעשה חיים ועושר לעולם הבא
כל התורה נעשה חיים ועושר בעולם הזה ונ"ל // ודב[illegible]

קנב

בס"ד רס"ד כתב הב"י בשם הטור בדעת הרא"ש לפסק דספק בן ז' או בן ח' אין מלין אותו בשבת והעלה הטור עליו [illegible] אותו
[illegible] דאם בן ז' הרי הוא בן קיימא ואי בן ח' הרי הוי כמחתך בשר בעלמא · והעיר קושי' והקשה [illegible] ממחלו' הרי"ף
והרמב"ם כדעת הרא"ש וכ"ה בש"ע · ולענ"ד נ' [illegible] [illegible] · ומקודם אבאר [illegible] דבשי' הרי"ף רפ"ק במילה ודכ"ע
מילה לא דחי' שבת [illegible] אסור דרבנן אין הכי [illegible] בקריאת המילה גזירה שמא ילך אצל חכם ללמוד ויעבירנו ד"א ברה"ר · ונראה כמ' לולב
וערבה [illegible] אין נטילת לולב דוחה שבת גזירה שמא יעבירנו ד"א ברה"ר ואנן לא בקיאי' בקביעו' דירחא והה"ט בשופר וה"ט
במילה שכ' הרי"ף · והעלה הרז"ה והרמב"ן והר"ן דבשופר ולולב דהן דאורייתא לא הוי בחוץ למקדש [illegible]
בשמא יעבירנו [illegible] דאנן לא בקיאי' בקביעו' דירחא אבל מילה [illegible] דרבנן [illegible] [illegible] ספק של
תורה בשמא יעבירנו עי' כדמסקי' לבסוף · ועי' בדברי הרי"ף דכמ' לולב הנזכר במשנה ר' יוסי אומר יו"ט ראשון של חג שחל
להיות בשבת ושכח והוציא את הלולב לרה"ר [דהיינו שהלך אצל חכם ללמוד כמ"ש התוס' [illegible]] פטור מפני שהוציאו ברשות · וכתב
הר"ן ז"ל להי' טרוד במצוה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ר"ן [illegible]
בהלכה כר' [illegible] ר' יהושע [illegible] במצוה פטור [illegible] [illegible] היום [illegible] באין [illegible] היום [illegible]
[illegible] אחר לכך [illegible] [illegible] ר' יהושע [illegible] כיון דאין [illegible] [illegible] ולפ"ז [illegible] חכמים
במצוה דאורייתא נטילת לולב [illegible] שלא יעבירנו [illegible] אצל חכם [illegible] לא ירצה [illegible] איסור דאורייתא [illegible]
דרבנן [illegible] [illegible] איסור דאורייתא [illegible] [illegible] יומי [illegible] [illegible] הסמ"ג והרא"ש
[illegible] [illegible] על מצות לולב [illegible] [illegible] ר' יוסי הנ"ל אמרי' [illegible] פטור · הא
בלולב ויעבירנו [illegible] ברה"ר · [illegible] [illegible] [illegible] · ולפ"ז לפי [illegible] שמא יעבירנו [illegible] שלא יהא ספק ה
הנ"ל [illegible] [illegible] לא דחי [illegible] [illegible] לולב [illegible] לא [illegible] [illegible] ואם בן ה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לטעם דאין אנו בקיאי' דירחא [illegible] הוי הספק בשמא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] מילה ולא הוי [illegible] [illegible] [illegible] כיון דאין
בקיאי' דירחא · [illegible] [illegible] · ולפי [illegible] שמא יעבירנו ד"א ברה"ר ולכך [illegible] הרי"ף לטעם דאין אנו בקיאים
ולפי הנ"ל [illegible] [illegible] לא [illegible] מילה [illegible] ולא [illegible] חכמים [illegible] [illegible] גזירה [illegible]
[illegible] י"ט אבל מילה [illegible] [illegible] [illegible] דאנן לא בקיאי' בקביעו' דירחא [illegible] גם
[illegible] [illegible] [illegible] ביום [illegible] מילה [illegible] ואי לא [illegible] [illegible] שמא יעבירנו [illegible] ה"ז
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · הרי [illegible] [illegible] שמא יעבירנו
[illegible] גזירה [illegible] שמא יעבירנו ד"א ברה"ר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בן ז' או בן ח'
ולא הוי [illegible] [illegible] [illegible] ולכך אין מילה [illegible] דוחה שבת [illegible] הרא"ש [illegible] [illegible]

ועפ"ז [illegible] [illegible] מילה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] גזירה שמא [illegible] [illegible]
[illegible] ויעבירנו ד"א ברה"ר או [illegible] [illegible] [illegible] איסור [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] שמא יעבירנו · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] על הרמב"ם [illegible] גזירה [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הסמ"ג [illegible] · [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] · והרמב"ם [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] גזירה שמא יעבירנו [illegible]
[illegible] איסור דאורייתא [illegible] [illegible] ד"א ברה"ר ה"ז [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

לרבה וה"ל א"ר רבה נעירה שלא יעירו [illegible] לא יעקרנו לו ויעבירנה אחר כך ד' אמות ברשות הרבים ע"כ וכ' המהרש"ל בביאורו לסמ"ג
וז"ל ויעבירנה אח"כ ד' אמות אבל מגורם אינו חייב דפליגין בה ג"כ נח"א ע"נ ע"כ וכבר נח"א ע"נ כ' הסמ"ג וז"ל תנן ר' יוסי אומר יש א'
אל תנשאו כלכלי לבו והוציא הולך וה"ה פטור מפני שהוציאו כדרכו פי' נסכר שאה כרבה מצוה פטור כר' יהודה אומר
אומר לא יצא אלא אלא יצא בו אבל יצא בו חייב ונעירה דרבה כך היא שלא יעבירנה ד' אמות ברשות הרבים ואחר ליצא בו
ע"כ אמר סמ"ג אור באות. הרי להדי' דהסמ"ג הי' מפרש להך נעירה דלא יעבירנה היינו לאחר לכשיצא בו אבל
החכם יחזירנה לביתו ויעביר ד"א ברה"ר ואו לב' שאה כרבם מצוה כיון לכבר יצא בו. וזה תירוץ נכון, ולכאורה
יש לתמוה בכורה לזה דבגמרא [illegible] לזה ולכאורה דוחין לכך דברי ר' אליעזר ואי טעמא דרבה אסר [illegible] אך
כלכלי. ומוכרח דגם רבה ס"ל מ"ט אל רבה להו כלכלי לאין חוששין בשבים כו לא יחלוק רבה עליה לענין ומפרשים כל לב
ומפרש בסוגיות כרבה. ואת"ל דרבה ס"ל לא בהו לכך דלכך ליתני שלא יעבירנה אלא חכם למוד דרבה סובר לעולם אסור
כלכלי ומה אין שסובר להעבירו ד"א כרה"ר אלא חכם למוד ומ"מ ק"ל כהסמ"ג שלא יעבירנה לאחר לכשיצא בו ועוד
והסמ"ג [illegible] כפי' הגמ' הסוגיא כלל ראשון [illegible] לא אסרו נעירה שלום שלא יעבור כלי לבר ותירץ דהך נעירה לא נערו [illegible]
ליסר דאמ"ב לא יחלקו לעולם דבה ק"ט לייך שלא יעבור ונצא ליעורו מ"מ מן התורה אבל נעירה דלא יעבירנה לא לייך ק"ט רק
כלכלי ולסיר נערו ע"ש. והנה הטעם דלא יעבירנה לא לייך ק"ט הוי שלום דבק"ט סותם ההוצאה [illegible] מתוך להוצאה
הוצאה לצורך המשנה שלא לצורך. ובסימן הך ד' סבואם כתוספת דבעינן בזיוא לצורך אוכל כגון [illegible] ולולב ויצא
בו [illegible] לצורך אוכל אבל היכא דליכא לצורך אוכל אסור
ההוצאה
שבהוצאתה ביום טוב. ונעתם להז' יעלה כיון בערו שלא
יעבירנה ד"א ברה"ר והיינו כרה"ר לאחר לכשיצא בו יעבירנה [illegible] לכות כד"ל הסמ"ג הנ"ל. ואם כן אף ביום טוב
ליכא שלום הך נעירה הנ"ל כיון דכבר יצא בו ויחזירנה אח"כ לביתו ויעבירנה ד"א ברה"ר ואו לב' אצלו צורך
לביתו רק שלא יאבד והוא אינו נחשב לבית כלכלי ליצא בו כיון שהוא כבר יצא בו ~~[illegible]~~ ונוחל שלא יחזירנה
לביתו כל יום חלו רק שלא יאבד לו או ינגנב לו וזה לא מיקרי לצורך אוכל ע"ש ס' תג"ה והרב סופו. ועוד נוחל שלא יחזירנה
ויעבירנה אך ק"ט ולמה לא נערו ק"ט כאן. רק כפי'
להביאו
~~[illegible]~~ שלא לטרוח
לצורך
ולך למחרת וחכם לבעלו ולהחזירו לביתו ואמ"כ הרי יש חלון ודלא
ד"א ברה"ר אינו אסור כלל ביום טוב. רק באמת לנ"ל כיון דרבה מנין כל' שלא יעבירנה ד' אמות ברה"ר
ודבריו הייתה כלשונם. ולפרש [illegible] הנאמן ש' הטעם שלום [illegible] ביום טוב ובן [illegible] ולעון תוספות כחולין דף פ"ב ע"ב כרבה [illegible] אחר עיון
בסוגיות דבאמר יש אינו מפורש' [illegible] רק [illegible] יש גם לכחות כפסח ק"ט
ק"ט עי"ש. וזה יבוא כמלים ולכן [illegible] כלכלי דבר הנקרא [illegible] כלכלי אסורה
[illegible]
ברה"ר אינם רק הדרך לשלה מסיע [illegible] היום [illegible] וזה יבוא דב' אמות
[illegible]
בלבר דהוי הדרך לשלה מסיע כלכלי [illegible] כתוספת כלכלי דף ה' ע"ב. ולפי ק"ט סותם ב' אמות ברה"ר דלא ולפיכך
ולפי"ז מתרץ הנקו' להתרלין דרבה לא אסר נעירה [illegible] לצורך אוכל ובזה ותוספה"ו [illegible]
נעירה דלא יוציאנה סרות לרשות. דאמ"ב לא יחלקו לעולם דבה ק"ט לייך הך
ד"א ברה"ר וד' אמות ברה"ר אינו אסור כלל ק"ט רק כלכלי ולסיר נערו. רק כל זה אי אמרינן דלא אמרי' מתוך לגבי'
הוצאה לצורך הרשה [illegible] שלא לצורך אלא בזיוא כגון כלכלי. אבל אי אמרינן דלא כרי לצורך אוכל [illegible] ואמרינן מתוך אך
כלכלי [illegible] ק"ט [illegible] רבה שלא יוציאנה סרות לרשות לכן אסרו כלכלי שלאח"כ ק"ט בהוצאה אינו אסור כלל
ק"ט אך כלכלי לצורך כלל לא נערו בו. והנה כפי' תג"ה מבואר [illegible] הדפים דפליג [illegible] באמרינן מתוך אף שלא לצורך

53

כו"ל אך ס"ל דלא אסרינן שרוף רק בהוצאה והבערה דבהבערה כתיב ולא תבערו אש ביום השבת אבל ~~[illegible]~~ מ"ט לרו׳ ובהוצאה כתיב
ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת אבל מ"ט לרו׳ ובכה"ג בירושלמי ליתא בה אמרי׳ של שלה עי׳ בתוס׳ דף כ"ג ע"א ובכ"מ בש"ס ע"ש ,
ומש"כ עליו דמסוגיא דף י"ב א"ר יוחנן דאף לתחילה אסרי׳ שרוף וגם רבה ס"ל כן בש"ס דלתחילה אסרי׳ שרוף באמר לא הוכחש עולה
שהיה מו"ט לית׳ בכ"ל ולא הכריע עיין שם ותירץ הפרי חדש באורח חיים בהסכמת ס"ל דלא קי"ל כשרוף סוגי׳ עיין שם . ~~ובזה יש~~
~~דרחשל"ל~~ ובאמת התוספות הקשו יהו שם דבעינן צורך קצת באו"כ אוכל נפש להוו ושאצ"ל כהנה אין יתחייב
עקור נשא שרוף אלא מקום דבעינן צורך קצת אבל אם נשא כשיטת הסמ"ג בס"ל כהירושלמי דבהבערה והוצאה לא
דכתיב בב׳ ביום השבת וזה לשיטתו דמ"ט לרו׳ ~~[illegible]~~ הוצאה והבערה ולא אסרי׳ שרוף רק גבי הוצאה והבערה אבל גבי לאוי׳
מלאכות לא אסרי׳ שרוף משום לשיטה דאף לו שרוף כלל ג"כ לרו הוצאה והבערה מ"ט דביום השבת דכתיב בהוצאה ו
והבערה שהוא י"ט דגופה מ"ט מכל עיין , ובזה נראה דרבה ס"ל כשיטת אבל בש"ס דר׳ יוחנן באסרינן שרוף בכל מלאכות
ואה"כ יעלה ה׳ תוספות שאוכלה מ"ט להוו ורבותה דבה להוכ אינות קעולה מלאכה מ"ט בגופא שרוף ובעב"ם לשיטת תוס׳
דבעינן צורך קצת . ואם דבעינן צורך קצת לא יקשו רבה לוסר נזירה לזה יוציאנו מרשות לרשות . דאם לא יתנגדו
אף מ"ט ולא יתגברו לעולם דהא רק נזירה אינה רק רפ"ל הסוג באחר לפרק . יצאנו יתירים לפירוש ולאחר לפרק . יצא
מו הו לירא צורך כלל ואף מ"ט ליין נזירה זו לכן נק׳ רבה לנזירה דלא יוציאנו דא כרה"ר ודא כרה"ר אינו אסור
מ"ט כלל רק לכבדי ולפיר שורש מ"ט וכלכבי אסרו , שלאה"כ הרמב"ם אבל לשיטתו בתוך יתגרות על הירושלמי ד
באסרי׳ שרוף בהוצאה והבערה הואיל דכתיב וביום השבת אוו"ל י"ט דמ"ט לה. ונראה אף כל צורך קצת והיינו דלא
אסרי׳ שרוף רק בהוצאה והבערה ולכן לרו׳ אף כל צורך כלל וכנ"ל . ואם דהוצאה שורש מ"ט אף כל צורך כלל לפיר כמ"ש
הרמב"ם הטעם דלא יוציאנו מרשות לרשות ולכן אסרו לכבדי אבל מ"ט אין כאן איסור הוצאה כלל . וגם מש"ג מצאתי
לכ׳ הטעם דלא יוציאנו ור׳ אל׳ מזרחי שהחן ולפסול הכל כמן מש"ג ובגע"ל היטב

בגמ׳ ר"ה דף כ"ט ע"ב . י"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש הי׳ תוקעין אבל לא במדינה . ופריך הש"ס א"ר לוי א"ר חמא כ"א שבתון זכרון תרועה
וכתיב יום תרועה יהי׳ לכם כאן בשבת כאן בחול אמר רבא אי מדאורייתא היא במדינה נמי ליתקע ועוד הא לאו מלאכה ה
היא דאיצטריך קרא למעוטי . דתנא ר׳ שמואל כל מלאכת עבודה לא תעשו . יצאו תוקע שופר ורודה הפת שהן חכמה ואינן מלאכה
ש"ס ונראה להתוס׳ לא אקשו מהא מ"ש בלאו מלאכה היא איצטריך קרא דאי מלאכה היא ולא איצטריך קרא דבכל מלאכה לא תעשו נפקא ,
ונראה דל"ל דמדאורייתא ש"ל ל"ו בין ראשונים אי דאורייתא היא במקדש הי׳ תוקעין והיינו כמו שהקשה בירושלמי ובמגילה רבנן פ׳ אמור ד
ר׳ שמעון בן יוחאי יום תרועה יהי׳ לכם ועשיתם עולה אתם להקריב קרבנות צבור ע"ש . ולפו"ט בשלמא היא רק מקודש הי׳ תוקעין
רן לפי׳ עלה לה ל׳ . דבשון תשועה לאסור תקיעת שופר בקברינן דשלא ירעינן באסור טון בשלמא היא ופליט באסור לתקוע ב
ושינוי לומר דוחה עלה ולית מלכות והיינו דביום תשועה אפילו בשבת לא אתי רק על עיקר בקרבנות נמי ועליתם אלה
הקרבנות לעולות מלאכת תקיעת לוסר . דאי לאו קרא דבשון תשועה לא הוי אמרינן קיום תשועה בשבת אף קרבנים ובכל עיין שם ה
ועליתם אלה אין כל כך מצוות בגבול . וקורא הכתוב נתן להתיר מלאכה בגבול ולא בקרבנים כי ~~אם~~ שבה בקרבנות ספוך
אם להוך בעל שחו בין בגבול לקרבנים . שלאה"כ הלמד דברים דבשון תשועה וסתמו קרא אקרבנות . אין לנו כו
בגבולין תשועה איירי קרבנים . והיינו שון ביום תשועה כתיב בגבולי ועליתם אלה מפרשא איירי דווקא בגבול ונרא ב
אם בן שעה להוך ~~[illegible]~~ בגמרא כחי׳ ענין׳ דוראי כין י"ט שחל להיות בשבת י"ט ג"כ ר׳ בלא אף

ביום טוב

ביום טוב גופו אסור לתקוע בשבת וקרא ביום תרועה איירי בחול וקרא בזכרון תרועה איירי בשבת . ובשבת אסור לתקוע

פי' בתקיעה היא מלאכה . וזה הי' אפשר לו לומר [illegible] ולא ע"כ ואמר [illegible] ר' אליעזר [illegible] יום תרועה יום

אפילו בשבת [illegible] לומר הא תקיעה חכמה ואינה מלאכה [illegible] אלא [illegible] לומר בבית דין [illegible] יום

ביום ולא בלילה ור' אליעזר [illegible] ביום הכפורים [illegible] לומר כל [illegible] [illegible]

היא [illegible] ביום ולא בלילה [illegible] תקיעה [illegible] חכמה ואינה מלאכה [illegible]

[illegible] גם [illegible] [illegible] [illegible] בשבת [illegible] ביום ולא בלילה [illegible]

ביום הכפורים ~~יום תרועה [illegible] התורה [illegible]~~ תקיעה חכמה היא . [illegible] גם [illegible] בשבת

[illegible] אף בשבת [illegible] ביום הכפורים [illegible] לומר כל [illegible] אף [illegible] ואין

[illegible] ואי יום תרועה [illegible] לכתחלה [illegible] בשבת [illegible] תרועה [illegible] בשבת [illegible] קט"ו

[illegible] זכרון תרועה . [illegible] זכרון תרועה [illegible] ביום תרועה [illegible] לכתחלה אף בכל [illegible] בשבת [illegible]

[illegible] זכרון תרועה [illegible] לכתחלה וקרא ביום תרועה [illegible] ביום [illegible] יום ולא בלילה [illegible]

[illegible] ביום [illegible] לכתחלה [illegible] דרבה [illegible] לעולם אלא [illegible] אמרינן בתקיעה מלאכה

היא . [illegible] אמרינן [illegible] שלא [illegible] בתקיעה חכמה ואינה מלאכה [illegible] זכרון תרועה

[illegible] דרבה [illegible] יום תרועה [illegible] לכתחלה [illegible] זכרון תרועה

אלא [illegible] דקרא [illegible] יום תרועה [illegible] לכתחלה [illegible] הא תקיעה [illegible] מלאכה [illegible]

[illegible] ואי"ה [illegible] זכרון תרועה . [illegible] [illegible] [illegible] היא [illegible] בשבת לא

לומר [illegible] דרבה [illegible] לעולם אלא [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] לכתחלה [illegible] ואין לומר [illegible] לכתחלה אלא [illegible]

[illegible] ביום תרועה איירי [illegible] זכרון תרועה איירי בשבת [illegible] לכתחלה . לומר

[illegible] ביום [illegible] לכתחלה [illegible] ביום טוב [illegible] תקיעה [illegible] ואי"ה ביום [illegible]

אפילו לכתחלה [illegible] זכרון תרועה [illegible] בשבת ואי [illegible] זכרון תרועה [illegible] ביום

ואסור בשבת [illegible] תקיעה [illegible] היא [illegible] לכתחלה [illegible] זכרון תרועה

[illegible] מלאכה היא [illegible] ~~[illegible]~~ הא [illegible] מלאכה היא [illegible] [illegible] . [illegible] לומר הא

לכתחלה [illegible] לכתחלה [illegible] זכרון תרועה [illegible] [illegible] ביום תרועה [illegible]

[illegible] אלא [illegible] הא תקיעה [illegible] מלאכה [illegible] ביום תרועה [illegible]

[illegible] בשבת לא [illegible] לכתחלה [illegible] זכרון תרועה [illegible] //

בתוספות [illegible] הא [illegible] מלאכה היא [illegible] מלאכה [illegible] הא [illegible] מלאכה לא [illegible]

מלאכה היא [illegible] [illegible] מלאכה היא [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] הוא לאסור [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] חייב

[illegible] [illegible] [illegible] חייב [illegible] לאסור [illegible]

[illegible] חייב . [illegible] מלאכה היא [illegible]

[illegible] אסור [illegible] לכתחלה [illegible] מלאכה

ובאופן אחר נ״ל והוא לע״ד ברור לאמיתו. דבספרן [illegible] גבי [illegible] בתשובה [illegible] הר״ן ז״ל ודמא דבי
לשואל [illegible] עקרה לא תעלו [illegible] תקיעת שופר [illegible] הספר [illegible] לאו [illegible] מדאורייתא [illegible]
[illegible] ליה [illegible] [illegible] הפר לא הוי [illegible] ותקיעת שופר [illegible] לא [illegible] קבלן
[illegible] דלא הוי [illegible] לא [illegible] אדרבא [illegible] קבלן אלא וודאי [illegible] דבי לשואל הפי׳
[illegible] עקרה [illegible] עקרה [illegible] אף [illegible] לא [illegible] והוא [illegible]
ואותו [illegible] ע״כ [illegible] לא הי׳ [illegible] ולפע״ד [illegible]
קליטות הר״ן הנ״ל. דוודאי על ה׳ לוי [illegible] ואסור תקיעת שופר לא [illegible] קליטות הר״ן הנ״ל. דאיסור עלה איכא
[illegible] תקיעת שופר [illegible] דלא הוי [illegible] באונס עלה ואע״ג דלא
הוי קבלן [illegible] על לשואל [illegible] עקרה לא [illegible] בגלות [illegible] הוי [illegible]
דהוא [illegible] [illegible] ועוד [illegible] דלא [illegible] קבלן [illegible] קליטות הר״ן דלהכי [illegible]
דמא דבי לשואל [illegible] עקרה [illegible] תקיעת שופר דלא [illegible] ואסור תקיעת שופר ב
ניהי׳ איסור עלה [illegible] תקיעת שופר [illegible] עקרה [illegible] מדאורייתא [illegible] ואינו
[illegible] יהי׳ איסור עלה [illegible] [illegible] ולאפוקי [illegible] [illegible] הנ״ל
[illegible] הא דמא דבי לשואל [illegible] עקרה לא תעלו [illegible] תקיעת שופר [illegible] הוי [illegible] לא הי׳
[illegible] לאו [illegible] הוא [illegible] קליטות תוספות אדרבא [illegible]
[illegible] עקרה [illegible] (ועוד דהוי [illegible] דלא [illegible] עקרה [illegible]
[illegible] ועוד הא לאו [illegible] איסור עלה איכא [illegible] [illegible] לאו [illegible] עלה איכא
[illegible] דלאו [illegible] הוא [illegible] . והנה [illegible] קליטות הר״ן כון ~~[illegible]~~ [illegible] תקיעת שופר לא היתה
עקירה [illegible] תקיעת שופר [illegible] אלא וודאי [illegible] דמא דבי לשואל [illegible]
[illegible] ואסור [illegible] תקיעת שופר [illegible] איסור עלה [illegible] מדאורייתא [illegible] על ה׳ לוי [illegible] 1
וזה ברור ונכון לפע״ד //
ובזה [illegible] קליטות תוספות [illegible] דבי לשואל [illegible] עקרה לא תעלו [illegible] תקיעת שופר [illegible]
[illegible] והוי [illegible] עקרה לא [illegible] ואע״ג דלא [illegible] . ולפע״ד [illegible] . [illegible]
[illegible] ואסור תקיעת שופר [illegible] דלא הוי קבלן [illegible] דלא [illegible]
[illegible] לגופא [illegible] איסור [illegible] היא [illegible] עקרה
[illegible] תקיעת [illegible] איסור עלה
[illegible] תקיעת שופר [illegible] עקרה [illegible] לא תעלו אלא [illegible]
והדברים ברורים [illegible] אבל איסור עלה לא יהי׳ [illegible] . ולפ״ז [illegible] קליטות תוספות [illegible]
[illegible] //
ועפ״ד [illegible] ז״ל [illegible] ביום הכפורים [illegible]
לשופר בכל אורכו וצ״ל [illegible] ביוה״כ [illegible] [illegible] ז״ל [illegible] תקיעת
[illegible] בכל אורכו [illegible] תקיעת [illegible] בכל אורכו אלא [illegible] . והנה הרמב״ן [illegible]
[illegible]

בפירוש החומש בזה הוא נגד הש"ס דאסיק רבא בחגיגה אינו אסורה רק דרבנן וגזירה לפא יעבירנו והניחו בצ"ע על הרמב"ן
לומר דאינו רק אסמכתא · וזה לה"ה דבמכות לשון מיותר הוא בעזור לחבל והעירותי בזה גבה ולפע"ד נראה ליישב ע"פ
בחגיגה דף י"ח תניא אידך כל מלאכת עבודה לא תעשו לימד על חול המועד שאסור בעשיית מלאכה דברי ר' יאשיה פי' רש"י דכתיב
כל מלאכת עבודה לא תעשו וסמיך ליה שבעת ימים תקריבו אשה לימד על חול המועד והכי קאמר כל לא תעשו לשבעת ימים · ר' יונתן א'
אומר אינו צריך הרי הוא אומר אלה מועדי ה' במה הכתוב מדבר אם בראשון הרי כבר נאמר שבתון ואם בשביעי הרי כבר נאמר
שבתון הא אין הכתוב מדבר אלא בחולו של מועד ללמדך שאסור בעשיית מלאכה · תניא אידך ששת ימים תאכל מצות וביום ה
השביעי עצרת לה' מה שביעי עצור אף ששת ימים עצורים אי מה שביעי עצור בכל מלאכה אף ששת ימים עצורים
בכל מלאכה ת"ל וביום השביעי עצרת השביעי עצור בכל מלאכה ואין ששת ימים עצורים בכל מלאכה הא לא מסרן הכתוב
אלא לחכמים לומר לך איזה יום אסור ואיזה יום מותר איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת עכ"ל הש"ס · וכ' תוס'
ועלה ה"ה דאי מלאכת חול המועד דאורייתא א"כ דבר האבד וכמה מלאכות היכי מותרי [illegible]
דלא מותר רק דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הם · ופס' הרא"ש ר"ל מועד קטן באורייתא · אך הבית יוסף
בסי' תק"ל מביא דעת הרמב"ן והרשב"א במלאכת חול המועד עיקרה דאורייתא הוא והיינו בדברים להיעותא פ'
שאינו לצורך מועד ואינו דבר האבד אבל בדבר האבד אע"ג שאינו צורך המועד או שהוא צורך המועד אעפ"י
שאינו דבר האבד מותר שהתורה לא מסרה אלא לחכמים אסרו ובדבריהם אסרו מלאכות אלו, עכ"ל · וכתב הבית חדש
לפי טעמו של הרמב"ן כיון דמדינא כו"ע לא התירה התורה אלא לצורך אוכל נפש כמו ביו"ט בחולו מועד מותר שהוא לצורך
המועד אע"ג שאינו אוכל נפש · ובדבריהם כל מלאכת עבודה לא תעשו להוא לומר אפילו מלאכת דבר האבד אסור ביו"ט
כמו שפירש רש"י בפ' אמור במלאכת עבודה היינו דבר האבד ע"ש ~~[illegible]~~ בחה"מ מותר דבר האבד דאל"כ ואי איתא כן חול המועד לי"ט והכי אית' להדי'
בתורת כהנים סדר אמור פרשה י"ג וכל מלאכה לא תעשו הרי זה בא ללמד על ימי מועד שהם אסורים במלאכה
יכול יהיו אסורים במלאכת עבודה ת"ל הוא הוא אסור במלאכת עבודה ואין ימי מועד אסורים במלאכת עבודה · וזה
שאמרו בש"ס בחגיגה שהתורה מסרן לחכמים היינו להם יקבעו איזה מלאכה היא דבר האבד או צורך י"ט ואיזו אינו
דבר האבד וכדומה אבל כשאינו דבר האבד כלל אסור כי"ט בחה"מ ובא"י צריך לכתוב נראה מ"ט מלאכת עבודה
ועלה לדעת התוספות והרא"ש במלאכת חה"מ אינו רק דרבנן ומן התורה מותר לגמרי · וזה כתוב כל מלאכת עבודה נמי
י"ט ליכא נראה דתניא כל מלאכה לא תעשו כיון דאין חילוק בין ~~[illegible]~~ מלאכה למלאכה בי"ט אסור אפילו
דבר האבד ובחה"מ מותר אע"ג דבר שאינו אבוד ע"ש הפ"ח · וסמ"ג בקצרה לפרק ס' אסור בהסוברים מלאכת חול המועד
דאורייתא · ולפיכך בדבר האבד מותר שבדרשה התורה מלאכת עבודה בהיות לאסור אף דבר האבד ועל זה נאי המיעוט הוא להם
בימי חה"מ מותרין במלאכת עבודה עיי"ש · והנה ע"פ הב"ח הנ"ל לכאורה נכונים לדעת התוס' והרא"ש במלאכת חה"מ דרבנן
א"כ מלאכת עבודה למה לי · אך לפמ"ש לעיל בדף הקודם מעולם דא"צריך · שלום דסב"א בשום תשובה נאי לאסור ה'
רגיעת לוסר בדברי באיסור עשה והכי אי"צריך לכתוב כל מלאכת עבודה בדווקא מלאכה להיא דהיינו מיתורא דעבודה עבודה אך
רגיעת לוסר ורבותה לאו רק הנאה ולא עבודה כלל דמותר לגמרי ואף איסור עשה אינו כלל בו · · אך כל זה להר"ש [illegible]
איסור מלאכה בחול המועד שבדרבנן אלה מועדי ה' ואם צריך לא נמי לכתוב כל מלאכת עבודה הוא למעט חול המועד
ומלאכת דבר האבד ביה מותר בחה"מ · אבל לאסוקא דאורייתא בחגיגה שדרשו וביום השביעי עצרת ולפיכך בדווקא לשביעי
עצור בכל מלאכה ואין ששת ימים עצורים בכל מלאכה הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים · ואם כן כבר לפירוש זה דבר
האבד מותר בחול המועד ואין צריך רק לכל מלאכת עבודה אך דאמרינן כדעת הרמב"ן במלאכת חול המועד דאורייתא

וז״ל כתב לשיטתן בדבר האבד מותר בחה״מ וכתיב ביום השמיני עצרת ולא שייך לה מלאכת עבודה אלא מעכ״ב בנאי׳ למעט תקיעת
שופר והיינו כה״ג לעיל למעט דלא יהי׳ אסור כלל אלא באיסור עשה לא יהי׳ · ובזה נראה הכל כפ״ר · דהתורת כהנים אזל
לשיטתו [ואם הוא מספרי ז״ל דספרי אזל כלישנא ספרא דהיינו תורת כהנים עיין] דבדל מלאכת חה״מ בדבר האבד מותר וכתיב עבודה
כדי להביא הכ״ה לעיל שלשו · ואם כ׳ דשייך עבודה להורות בדבר האבד מותר בחול המועד · ונ״ל מעתה שופר בתקיעת שופר
אסור מן התורה ולא עשה ע׳ רבה הא לאו מלאכה היא דאיצטריך קרא למעוטי · ומעליות תוספות הנ״ל אדרבא כיון דלאו מלאכה
היא דשייך עשה לאסור תקיעת שופר · ונקוליא ראשונים על רבה אי דאורייתא היא כמעשה היכי תקעינן בלאה״כ וכו׳ דכין ב
דרבנן בעשור לחדש ביה״כ תעבירו שופר בכל ארצכם דילפינן מינ׳ דתקיעת ר״ה אינו דוחה בכל ארצכם רק בב״ד ולפי לשיטת
מינ׳ דתקר״ה דוחה [ואי׳ אכלא לי אדין רשועה ז״ל · ועיי״ל דספרי באמת לא גרס דגרסין רשועה כמו לגירן לסוגיא דלאו דלאו גרסין רשועה ודוק] ואם
לפי דגל הספרי הגרלא דבעשור לחדש מש בכל ארצכם · שלא״כ רבה בעשה ועוד הא לאו מלאכה הוא קאי למסקנת הלש׳ קחשיע
ביו״ך דבר האבד מותר בחול המועד וכתיב ביום השמיני עצרת · ואם״כ לא שייך רק לה מלאכת עבודה אלא מעכ״ב בנאי׳ למעט
תקיעת שופר דלא יהי׳ אסור כלל אלא באיסור עשה · ולפי זה עשה הא לאו מלאכה היא וכה״ג לעיל בריש הגורם
וי״ל להסביר · ואם דיוק בכלל׳ הסוגיא פתח ספרי ר׳ שמעון ופלה אליבא דר״ע · ובלגנט הביא בר׳ עקיבא ולוי׳ דרבנן
הוא תיבה הוא מעט חה״מ ממלאכת בדבר האבד עיי״ש · ואם כ׳ שייך לכתוב ג״כ מלאכת עבודה וכה״ג בצירה לברך וכו׳
באלו אסר כל מלאכה לא תעשו וכאשר ימעט חה״מ מעצרת הוא · ימעט כל איסור מלאכה בחול המועד וכוונ׳ הכתוב שלא להתיר
בחה״מ רק דבר האבד לזה הפריש בינתים להוא במלאכת עבודה דהיינו בדבר האבד ואסר במעשה אפילו מלאכת עבודה לא ת
תעשו אלא בחה״מ מלאכת עבודה תעשו אבל לא לאחרי מלאכות עיי״ש ואם כ׳ הספרי אזל לשיטת ר״ע דשייך לכתוב עבודה על היום
מלאכת בדבר האבד בחה״מ · אדרבא קאי לשיטת הלש׳ ביו״ך בברייתא דכתיב ביום הז׳ עצרת ואם לא שייכן לעבודה
ובמ״כ דאתי למעט תקיעת שופר ולפי פריך ועוד הא לאו מלאכה הוא ודו״ק היטב //

אך הכ״ה והצירה לברך לי תירוץ דלהכא איצטריך לכתוב כל מלאכת עבודה כ״ש כיון דאסרה התורה כלפי כל מלאכה לא תעשו
ש״ו כל מיני מלאכה באיסור כלפי וכ״ט הותר אוכל נפש הוי אשינא בדבר שהוא הפסד גדול וחסרון כיס הרבה בחגב
לאדם כמו אוכל נפש דג״כ לדי כ״ט להם כתיב כל מלאכת עבודה להורות באיזה דבר האבד יהי׳ אסור כ״ט ולא הותר רק
אוכל נפש עכ״ל בקיצור ~ · ולדעתי תירוץ זה הוא היותר המובחר מכל התירוצים וכמדומה לי ראיתי כן בספ׳ הרלב״ג
על התורה · וראי׳ נגלה לזה · דבספ׳ אמור בפרשת המועדים כתיב ~~הפסח~~ תחילה ביום השביעי לפני מש כל מלאכה לא תעשו
בחדש הראשון פסח לה׳ ובחמשה עשר בו מש ביום הראשון מש כל מלאכת עבודה לא תעשו מש ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת
עבודה לא תעשו מש עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מש כל מלאכת עבודה לא תעשו מש בחדש ה
השביעי באחד לחדש מש כל מלאכת עבודה לא תעשו · אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא מש כל מלאכה לא תעשו · ובחמשה
עשר לחדש השביעי הזה חג הסכות מש ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו מש וביום השמיני עצרת היא כל
מלאכת עבודה לא תעשו · הרי רק להביא בפרשת יום הכפורים לא כתיב כל מלאכת עבודה רק כל מלאכה לא ת
תעשו ובפסח ולמועד וראש השנה וסוכות כתיב כל מלאכת עבודה · אשר עלה להבין מטעם הסוגיא לזה לינך בינהם
אבל לתירוץ הכ״ה והצירה לברך הדבקים ברורים ומבוררי׳ הפסוקים היטב ומכון //
ובאופן אחר אמרתי ליישב הספרי הנ״ל מקושיות הרמב״ן הנ״ל · דהנה לפי׳ דספרא הלש׳ תקיעת שופר אינה רק דרבנן

ואם

ואם עלה בשון תשועה ית"ה והעברתי עקרן טוה ולא צורך ׳ ובאמת לק כ"ש שגל רה"ה הרמון לאיר לר׳ זירא ולא יצא בחנם
בשון תשועה ודאי מאכל בלילה הוא עי"ש ולכן אמר ר׳ זירא אומין ורגיל. עי"ש בבעל המאור . ואם צריך בשון ת
תשועה להבות בשבעון לא יצא . אך מי אמר׳ דמצות ספירת כיון מכל התורה וכ"ש בכרמלית ט"ו עי"ש ואם עלה בזמן
דמצות ספירת כיון
תשועה ית"ה בפלאה ידענו בשבעון לא יצא ~~[illegible] בשון תשועה~~ ׳ אך משום להבין בדבר ואמר הלס"ב בן נלא עכ"
בר׳ אליעזר ס"ט בספירה לספר ברוחי לפני דרבנים יום תשועה יום אפילו פלפר ולפי אילוא לרגיעה הא אינם שלאחר רק
חרפה שלא כמ"ט לספירה׳ ביחו לפני . ואם לפ"נ אי צריך בשון תשועה לאסור קרבנים והיינו בספירה לספר לא .
יברו לפני קרבנים ביום תשועה ברכם ספירון נאי על ינעל ובשון תשועה באוסר ספירון איירי קרבנים . רק
או אסרינן מצות א"ד כוונה אם אי צריך בשון תשועה לאסור מתענן בלא יצא יח . ואם אין לו מה לומר למעט ספירה.
לספר בלא יברו קרבנים . להפי אי צריך בלא דספרי קעלור לחבל כל ארבעה . ובדלונין יתירא בקעלור לחבל
בספירה ברגיעה רה׳ לא יברו כל ארבעה רק בקב"ה לכם והיינו על ספירה לספר ברגיעה גופא לירא למעוט. ר
ברחפה ואינם שלאחר היא רק נאי על ספירה לספר בלא יברו קרבנים רק בקב"ה לרבן ׳ וכזה דברי הספרי
נכונים דקאי אליבא דר׳ אליעזר ׳ ~~[illegible]~~ ואינו סותר דברי הלס"ב בודאי הלס"ב לפיר הלו על המתענין באסרה
רגיעה גופא ועל זה לפיר הלו הא לאו שלאחר הוא ברגיעה גופא אינם שלאחר להפי צריך לנזירה בלא
יעבירא אבל אף על פי כן צריכין לברלא בזמן תשועה או לברלא דספרי בכל ארבעה למעט ורא
ספירה לספר בלא יברו קרבנים ואם כן הספרי אליבא דר"א והלס"ב א"כ הן ובע"ג
וכזה העליות בדרך ברול בר"א ורבנן לשיטתם אזלו ובספרים אף ק"ג עכ"ב רבי׳ ר"א אומר אין אדם יוצא בספירתו של חברו //
דרבנים חנה הסוגיה ועולה לך למעט שאולה אבל רבנן פליגי וס"ל בדרך למעט נזולה אבל שאולה כשר ׳ וכ"כ כמאיסלונ׳ . ולפ"ז נמא
בלעולהעליונ א"א מצות צריכין כוונה בכל התורה כלו אם בשון תשועה למעט מתענן בלא יצא לפה לי׳ אך העולם מחשבים דהוי אמינא ב
בלא קרי כוונה ואפילו מתענן יצא והיינו מדרבנן יום תשועה יה׳ לכם ולא כתב כלשון צווי לרגע כלופר המאשרן כולל דרבנים והעמר
לופר תשועה וכן בכל המצוות שלא"כ יום תשועה יה׳ להוא לשון שאלה ולא לשון צווי ושלמע ביום תשועה יה׳ לרבוי כל יום אף כל
כוונה להפי צריך בשון תשועה בתענין לא יצא . אבל עלה לפה לי יה׳ . לכתוב בדרך צווי לרגע כלופר ואז לא סך ג"כ לישון
תשועה ונ"ל ביה׳ לרבות לופר נזול כ"ש כסי׳ חקפו בקיום חבל וקשורי זהם כלם ירושלמי בלופר נזול כשר ביה׳ לרבות לופר
נזול ׳ אך עלה הא ה"ל מצוה הקב"ע ׳ ובעל"כ במצוה הבאה בעבירה אינם אסורה אך דרבנן ׳ רק לר׳ אליעזר בס"ט ספירה
לופר בחו לפני כרמנו לעיל דאי צריך בשון תשועה להורות בספירה לופר לא יברו קרבנים ׳ ואם לפ"נ המרון לספרו
החודנים במצוה הקב"ע אסורה באורייתא וכזו בזוף ה"׳ ר"ה ס׳ לולב הגזול והבאתם את הפסח ומה הנזול מהפסח מה
והבאתם את כסוים הזה תנה ית"ה נרא למעט סוכה נזולה הא ה"ל מצוה הקב"ע ותירץ במצוה הקב"ע אינה רק דרבנן ׳ ולפ"נ נמא
בר׳ אליעזר לשיטתו אזל בס"ט ספירה לופר בחו לפני אם אי צריך בשון תשועה למעט ספירה לופר ולעולם מצוה הקב"ע
באורייתא ואם כ"ש אף כסוכה למעט נזול הא ה"ל מצוה הקב"ע ובעל"כ באתו למעט סוכה לאולה אבל רבנן בס"ט ספירה לופר
אינה בחוץ לפני אם לפה לי בשון תשועה ובעל"כ למתענן בלא יצא ונולה הא מצות צריכין כוונה ונ"ל בר"א יה׳ לרבות ונולה ית"ה ונ"ל
באתו לרבות נזול ומתפרן לי בה"ל מצוה הקב"ע ובעל"כ במצוה הקב"ע אינה אסורה רק דרבנן ואם לפיר אי צריך לך למעט
נזולה אבל שאולה כשר ומכן כל העליות בדרך ברול //

דרוש. לפ' וילך לשבת שובה תקט"ו לפ"ק :

בפסוק ויאמר אליהם בן ק"ך שנה אנכי היום לאין תלמוד לומר היום וזה תלמוד לומר היום היום מלאו ימי ושנותי ללמדך שהקב"ה יושב וממלא ל
שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש שנאמר את מספר ימיך אמלא. לא אוכל עוד לצאת ולבוא מאי לצאת ולבוא אילימא
לצאת ולבוא ממש והכתיב ומשה בן ק"ך שנה במותו לא כהתה עינו ולא נס לחה. א"ר יונתן לצאת ולבוא בדברי תורה מלמד שנסתמו ממנו מעיינות
החכמה עכ"ל. וי"ל להבין כוונת המאמר דפשטי הלשון משמע דאין ת"ל היום וזה ת"ל היום הוי ל"ל להקשות קושיא מה ת"ל היום. ור"ל ב
בחומש שהפך הסדר שתחלה פי' על לא אוכל לצאת ולבוא שניטלה ממנו הרשות וניתנה ליהושע ואח"כ פירש היום ביום זה נולדתי
וביום זה אמות בג"א לנסתם ממנו מעיינות החכמה. וה"ל לפרש תחלה על היום כסדר הפסוק וכדרך המעוררו ופירש רש"י על
דעבדין זה. גם רש"י פירש תחלה לא אוכל לצאת שניטלה ממנו הרשות וניתנה ליהושע והוא בלא כל"ש הנ"ל וכמו שהקשה מהרא"ב
בנסחי' קי"ל זו מה שעלה בלשון הפירוש לא אוכל לצאת לפי לב' אומר ש"ל. לא המעכב יהושע הוא עומד. ומה שתירץ הרא"ב כלם ה
הספרים שלא מצינו וזו בשום לפי'. כתם הגלה הנזכרה לרבן. ואף פי' רש"י כל כמאות ואדם אין לעכב את המגפה עי"ש
מה נשמע לן. ולעולם הבל ככה"ב. בהקדמה לה אין א' משה בן ק"ך שנה אנכי היום מלאו ימי ושנותי. וידוע מ"ש מאמר חז"ל
משה כי כאשר נולד משה. ואח"כ בא והלום לשנים להי' משה בעמדו לפני פרעה והיינו בתחילת התשאה לפרעה כמבואר בפסוק
ומשה לעמד לפני פרעה עד שלח פרעה את ישראל משמונים הי' י"ב חודש שנתן מלפני מצרים י"ב חודש וארבעים שנה היו ישראל
כסדרם נשא הוי ג"כ לשנים ואיך א' משה בן ק"ך שנה אנכי היום. ובלא אי אמרינן יום א' כלותו חלום לכם נחשב כ"ל
כמה לעמד משה לפני פרעה לא הי' רק ע"ט שנים ומחצה ימים יותר דהיינו כו' כאשר הי' בן ע"ט שנים וקצת עמדו לפני פרעה
דהיינו בתחילת ניסן הי' נכנס כלות לשנים ואח"כ הוא בחדש ומשה בן פ' שנים בעמדו לפני פרעה היינו ששי הבין תורה ביום א'
חלוב לשנה אות לפניו תוספות תחילת פ"פ ראש השנה כלם הירושלמי. דכל שנה שלא עברה לה שלשים יום לא חלום לכם ואח"כ
עלה בן ז' אדר עד א' בניסן לא נשלם שלשים יום ואיך נחלם לשנים והדר הקושי' הנ"ל לדורכו'. ודבק וקושי' נ"ל למקצת ממו הנאון שו
ונשאה להבין בהם רש"י בחומש פ' כי תשא כתב ואח"כ איך אפשר לבלתיהם יהי' המספר לזה דהיינו המספר כלם ראשונים אחד יה"כ
וכלום לני' בא' באייר לאחר הקמת המשכן ואלא שלא הי' כלות השנין הראשון כנה יט"ו ומנין לני נגלה כנה ק' והלוכה לרגם לפני
יציאת מצרים הי' לני' לשנים בלי' יציאת מצרים שנאמר אל לענין אדם שנולד שנין נשבא לפי המניינים הי' כלות א' עי"ש.
וכ' הרמב"ן לפרש מדבריו בלשון לענין אדם שנולד שנין אשר נולד כרח אלול כיון להניע א' כתלוי מיקרי לשנים לבני והוא חוזן ע
עלין וכו' בלשון אדם שנין מיום ליום שלמה לנולד ונק' רש"י. הרי בקשא עיין שם. ומבואר ולומר רש"י: באם נולד באדר או
בניסן כיון להניע תלוי מיקרי לשנים לפי נחשב קושי' הנ"ל בוודאי משה בעמדו לפני פרעה לא הי' רק בן ע"ט שנה וקצת יום
דהיינו כו' כאשר העדם לבר הי' בן ע"ט שנה מיום ליום שלמה לנולד. רק כיון לפי' כאמור נולד כיון להניע תלוי הראשון הי' נחלם
ו' לשנה. וכתלוי האחרון הי' בן ע"ט שנה ואחד תלוי נכנס כלות לשנים. דכיון לפי' כאמור האחרון הי' בן ע"ט שנה מיום ליום
ואח"כ הי' כשנים ע"ט תלוי. ואח"כ אין חושבין כתלוי הראשון מה לשנה א' ואח"כ כתלוי האחרון בן ע"ט שנה ואחד
תלוי האחרון הי' נכנס כלות לשנים אבל מיום ליום לא הי' רק בן ע"ט שנים וק"ג יום וכמה שמרן ני' הנ"ל היטב. רק כל זה ל
לשיטת רש"י. אבל לשיטת הרמב"ן דלענין אדם שנין ליום ליום שלמה שנולד נחשב תירץ זה. והנה לו' הלשון הנ"ל מה ת"ל היום
רגם לומר בהיום שיום דלעולם בן ק"ך שנה אנכי. מבואר לנ"ה בהס"צ באתי להורות כמבואר רמב"ן הנ"ל דלענין אדם שנין בוודאי
מיום ליום שלמה לנולד ולא שתלוי. לא אמר בן ק"ך שנה אנכי היום דייקא היום אנכי בן ק"ך ולא מקודם. אך כדרש ס'
מבואר בלשון לשיטת רמב"ן באות הנ"ל ק"ך ובקושי' הנ"ל. ובזה מורה כשיטת רש"י בלענין אדם שתלוי שנין. אך אין לשיטת
רש"י: מבין להבין. והוא באתי להורות באמת בתלוי שנין ואח"כ כלנהר על אדם ליהי' לפניים לשנים ונולד באדר סי"ב כלהניע תלוי
נחלם לשנים אבל בכהן אז הקב"ה שלא לברא מיום ליום שלמה לנולד ואין תלוי. נחלם ו' לשנה עד הגיעו יום באדר שנולד בו

ולזה אמר כן ק״ל לרבנן אנכי היום שלא יחלקו לעבריין שלאו לו שמנתו ק״ל מיום ליום רק לבחלוקי הראשון ה׳ נשלמו לו לענין ולזה
אמר היום שנשלמו לו מיום ליום לעומתו · אך קשה מיהו שיולא כל הענין דעבריין לפה לו היום דהא לב׳ למיסר לבחלוקי ה
הראשון ה׳ נשלמו לו לענין באו״ה הגה״ה הנ״ל · הנ״ל לדורבנ׳ דהט״ז ורמ״א ומג״א באזו מעשה לפני פרעה ה׳ כן ע״ש ורק יום
ומשבתם ה׳ פ׳ לענין הרי שבזמנם שנשלמו לו לעונתו מיום ליום · ואם לפה לו היום · וכן כן דברי הלב׳ הט״ז כן ק״ל לרב אנכי
היום · ואם היום בהרבה לשיעור · ואי אי אתה להורות כסברת רש״י הנ״ל והפוסקים שלפי׳ גמ׳ דבזמן היום נשלמו לו לעונתו
בלשון אדם מען מיום ליום ~~[illegible]~~ שלעה שעלו ולא מהלך · ועוד זה עלה לאין הט״ז היום · והכוונה דבה לב׳ דבע״פ ·
מיהו באין מהלך · נשלם לענין באו״ה הט״ז ורמ״א ומג״א: הנ״ל ואי באתו להורות באיזה בסתלוי מען לעתי אדם כל ימות
~~[illegible]~~ בבזמן אין הלוי נשלם לו לענין רק הנה״ה שלאו לעונתו מיום ליום שלעה שעובר · עלה מה הט״ז היום דבה גם
מיום בבזמן נשלם לעונתו מיום ליום ובמג״א הנ״ל דהט״ז ורמ״א ורש״ל לעיל · ולזה מרבה שלמר לשלא מיום ליום ושהבל ל
ההבל · והוא מ״ש של המהרש״א בקידושין בב״ן על שאמר זה מיום ליום ושהבל להבל הט״ז מיום ליום כמו חבל כמשלה לכב׳ מאשר
עולה כלו לו שעונתו כו׳ אמר בכב׳ אמר שהיו שהבל רמ״א אל בבזמן הלשון שלאים מיום ליום מאורע חבל וקרא באותו מספר ·
יסיך אשלם רוצה על זה באשלא כלא אלף הראשונים שהוא לשיעור מספר ע״א כי לענין אדם ע׳ לעונם וע״א הם לעונתו על אדם כ
כמאותם לפה כיום לעולה כו לפרקו כו כיום לענין ע״א ע״ש מהרש״א · ~~[illegible]~~ וכן כן דברי הפרשן המשך לעולם מש מיום ליום
ולזה משיך היום להורות לבהשלמו שעונתו לפה כיום לבדם היום כו׳ אשר ולא שקדם כו אדר ··

ובזה שמן לשון הירושלמי בריש בהג״ה ט׳ והי׳ כי ימלאו ימיך ~~[illegible]~~ מה׳ ימים שלאים אינו מונה לך אינו מונה לך ימים חסרים
ע״ש והוא כל שמן · ולפי׳ מהרש״א הנ״ל נראה כי אם מה כיום שכלו לבהיום לענין הרי מספר עלה מאות יום אל
אם זה כיום שלאמרו הרי כלו לעונתו ולא חסר כלום מלעונתו אף רק א׳ ונכון /

ובתוספות סוף פ׳ החולץ פליגי ר״ע ורבנן ר״ע אמר בזמן שאמרין לו לא זמן פוחתין לו וחכמים בזמן מוסיפין לו מאי טעמי׳ דר״ע
ע״ש · והנה המהרש״א הנ״ל בתוספות לם איך מחריבין היום שלאו ימי ולעונתו ואם איך מאריכין לול׳ חטאה מאריכין ה׳ שלה
נוסף לאדם ·ואמר והי׳ ה׳ ימים יוסף לך לענין להם לפנים לעולמו לו מתחילה כלשון ורבנן בזמן מוסיפין נראה אלא למען ור״ע
בזמן שאמרין עלה ע״ש · וזה ה׳ אשר להבין בלול׳ חטאה מאריכין ה׳ ולמאי יעלו׳ לפנים לאדם ולמאי חבי לים לעולם דהא
בט״ו באם כלו שני מרבה והעזרה היום עד תום כל הדור והי׳ יעלו׳ או לפנים לאדם וזה פשוט · אך זה עלה איך
אשר שלה ~~[illegible]~~ היום שלאו ימי ולעונתו לא אוכל עוד לבאר ולבא לפי׳ לב׳ אשר על׳ לא תעקור והמ״ל רש״י בתוספות מתחילה
דבלא״ה לא יוכל לעקור כיון דבזמן שאמרין ולא מוסיפין וכבר כלו לעונתו בו כיום · אלא מע״ב דהסירות הוא ~~[illegible]~~
לא אוכל עוד לבאר לספרא שלא מעיינות החכמה (וכמ״ש לקמן בפרקים לשון זה לבאר עיי״ש) וכן מסקי׳ ה״ל · כמו
דמתחילה פי׳ ה״ל · כפשוטו: דעמא לא אוכל עוד לבאר לפי׳ לב׳ מש ונראה דלולא להוסיף · ולזה פירש אם היום כיום
את נעלם וביום זה אסור · וזה תנה ורבנן אל מה לר״ע דבזמן מוסיפין · עלה איך אשר לא אוכל לבאר לפי לעירה
דלולא להוסיף הא כיון לכיום זה כלו לעונתו לאה לא יוכל לפנים לאדם ·ולמאי זה פירש לא אוכל לבאר לספרא שלא
מעיינות החכמה ~~[illegible]~~ · ודברי ה״ל נכונים כסימור הגדולים בה״ס ·
ועבדיין אינו יוכל זה כל שלה כאות ולענין לעם ט נפתח שלא מקור החכמה · ונראה דבריו הלשון בן

י״ח

קיז

דף יח ואמר ר' יונתן מנין לגז"ד בצבור ש"ש עמו שבועה שאינו נקרע שנאמר לכן נשבעתי לבית עלי אם יכופר עון זה לכם עד ת
תמותון אמר רבא בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בדברי תורה וכו' כמספר של יהודה [illegible] לפעלים ואימא [illegible] הא
דרבא בזבח ובמנחה הוא דאינו מתכפר קרבנות הוא צריך ההוראה דגז"ד ש"ש עמו שבועה אינו נקרע מדכתיב לכן נשבעתי . ותירץ [illegible]
ב"ל להפלוגתא הנ"ל דקאי על גזירי צבור לכך מייתי הא דרבא הנ"ל ואית' במגילה דף ג' גדול תלמוד תורה יותר מעבודה ועבודה א
צריך מת"ח ביחיד לכך מייתי הא דא' רבא בזבח אינו מתכפר הן בדברי תורה ועכ"ב בקרא על דיני . דבנה [illegible] ת"ת בחקים
שה' אמת ע"כ ובפרה"ח . והנה כעלה דרבא הי' הנ"ב שלא יתי' הן נ"ב [illegible] דין בצבור נקרע הנ"ל והגז"ד [illegible] ו
ועין כלם תלוי' דלפא"א כמה וקושה הי' גם ת"ת דרבים כי עלה מסר התורה לכל ישראל . ואה"כ א' אפשר לה' יוחם דין מין
שנפתח ממנו מסורת התורה והחסד והיינו כמ"ש בס' תורת יוסף שנפתח ממנו מסורת החסד מסורת בינה שלא הי' עוד
בירושלם למסר תורה לישראל . ואה"כ לא הוי אלו דין ת"ת ביחיד והן כן דבגזיו סוף זה עולות וכיום זה אסור כי כך נ
ביע עליו מתפילה וכו' שלא יאמרו ויבוא בגז"ד בצבור נקרע ע"י תורה דרבים לזה אסר לא אוכל עוד לבשר לשפתם ממנו מ
מסורת התורה . שלא יוכל עוד למסור תורה לישראל והוי דין ת"ת ביחיד ודאינו נקרע גז"ד .

ומידי דברי בו אזכרנו [illegible] זה דאמרו בר"ה דף י"ז דתני' הכל נידונין בר"ה וגזר דין שלהם נחתם ביוה"כ [illegible] א"ר .
יוחנן גדולה תשובה שמקרעת עי' דינו של אדם שנאמר השמן לב העם וגו' ושב ורפא לו איזהו דבר שצריך רפואה זה גזר דין .
מתיבי השב בינתיים מוחלין לו לא שב בינתיים אפילו הביא כל אילי נביות שבעולם אין מוחלין לו , לא קשיא הא ביחיד הא בצבור
מש ר' יצחק אומר יפה צעקה לאדם בין קודם גז"ד בין לאחר גז"ד מש אמר רב שמואל בר אוניא משמי' דרב מנין לגז"ד בצבור שנקרע
שנאמר מי כה' אלקינו בכל קראנו אליו והכתיב דרשו ה' בהמצאו . התם ביחיד הכא בצבור ויחיד אימת אמר רב נחמן אמר
רבה בר אבוה אלו עשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ . וז"ל הרמב"ם פ"ב מהל' תשובה . אעפ"י שהתשובה והצעקה יפה לעולם בעשרה
ימים שבין ר"ה ליוה"כ היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו בד"א ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים ת
תשובה וצועקים בלב שלם הם נענים שנאמר כה' אלקינו בכל קראנו אליו ע"כ . והנה בספר [illegible] דף ק"ט וז"ל הנה
[illegible] דברי הרמב"ם לכאורה אעפ"י שהתשובה מש הם דברי ר' יצחק דאמר לי' באור בין ביחיד נקרע . ואפ"ה כיון דקי"ל חילוק בין
יחיד לצבור . ולפי שלשון של דברים מסותרי' לא מצינו חילוק בין יחיד לצבור [illegible]
באמת גזר דין ביחיד נקרע לא מצינו חילוק בין יחיד לצבור אלא לפ"ד דגז"ד ביחיד אינו נקרע אבל לפ"ה
לדברי' ודאי אינו מועיל שום דבר אחר גז"ד . והנשאר קושיית הרמב"ם דס"ל דלפ"ד דגז"ד בין ביחיד אינו נקרע
אפ"ה נקרע בדבר' ימי תשובה [illegible] אך לאחר גז"ד דהיינו [illegible] לאלתר לחיים א
בדבר' ימי תשובה הגז"ד נקרע הה לר' יצחק [illegible] לפ"ד דגז"ד ביחיד אינו נקרע אפ"ה יש חילוק
בין יחיד בדבר' ימי תשובה . וכן ר' יצחק דס"ל גז"ד ביחיד נקרע כל השנה אפ"ה יש חילוק בין י' ימי תשובה לכל השנה
הימים בין י' ימי תשובה התשובה היא יפה קודם ומתקבלת מיד אבל בשאר הימים אינה כ"כ יפה והצבור יש להם כל ה
תשובה הנז"ד [illegible] ע"כ דברי הרמב"ם מיושבים [illegible] . ולכאורה צ"ל [illegible] זה בלא"ה גז"ד ביחיד אינו נקרע בדבר' ימי
תשובה הגז"ד נקרע בלא לעולם אינו נקרע הגז"ד לפ"ד זה , ונשאר להביא ראי' בעלמא מינ' דף י"ז בגמ' דתני' הכל נידונין
בר"ה וגז"ד שלהם נחתם ביוה"כ דברי ר"מ ור' יהודה והגז' תוספות כלבד דף י"ב אלא דאמרינן לם הנכנס לבוא את
מועלת תפילה לר' מאיר אומר יאמר תפלה היא לתרחם ר' יהודה אומר הבאים ירחם עליך ועל חולי [illegible] תוספת זה
ביחיד אינו נקרע ותרגם דמיירי כלבר שבין ר"ה ליוה"כ נחתם ביוה"כ ולפי' [illegible] ענ"ב [illegible] תפילה בגז"ד
ביחיד אינו נקרע ותרגם דמיירי כלבר שבין ר"ה ליוה"כ . ולכאורה [illegible] טעמי' דר' יהודה דבריך בזון
[illegible] רבים הא בין ר"ה ליוה"כ תשובה ותפילה מועיל אף לאחר וכו' בטעמי' דר' יהודה בלא [illegible] נחתם כר"ה [illegible]

אלו לרעה לאו שאין לכולו מרובע בגמ׳ מרובע מעשר · ואת״ג פליג בר׳ מאיר דיאמר כשאין יכול אלא כעגול דר״ם ס״ל באוך בגמ׳
נחרם את״ה מי יוסי תלויה מעשר הגמ׳ אין לאחר לעשות · ולי דאי׳ להו״ל · ועדיין לבי לא נח בזה · ולכן שאם לו ילוה אחר ·
והוא בהרשב״א ס״ל באוך ר׳ · וכן ס״ל ב״ל חלון כן יוסי תלויה לכל הלכה דס׳ יוסי תלויה התלויה מחלקת סוג אבל כל הלכה
אינה מחלקת סוג אבל דר״ם מחלקת היא לאחר מעל דמתני׳ תלויה אבל לא סוג כמו כעלום יו״ת · ואת״ל כלן לרשב״א הא
שאלה לו הוכחה ברורה · בזה ודאי ב״ל חלון כן יחיד לסבור סוגה מדוסי׳ בגמ׳ ברבינו כהלכה׳ ורבינו כל קראים אלו
ובעז״ה הא כיחיד כהלכה׳ דבינו מעשרות והא כלשון דגמ׳ אכפרו מעשר · וזה מדויק סתמא דלו׳ תלויה מיני הגמ׳ כרה׳ ובמוני׳
דימכור סוף פ׳ החולין · וגם אם כרך דף ונמצאית לה סתמא דגמ׳ לו׳ בהלכתא היא · וגם מורה מסתמא דלו׳ בס״ל
בהלכתא כש׳ · וכן דתלויה מעלת לעירוב ומגמ׳ כל הלכה · והוא דברה דף י״ו כבריתא׳ ר״מ ור׳ יהודה. ס״ל אדם צריך ב
ברה׳ ומגמ׳ נחרם כיה״ב ר׳ יוסי אומר אדם צריך בכל יום לומר לעולם מלפסטאבן בכל יום עושן אומר רב יוסף כמאן
מצלינן המיבעיא אלשבתי ואמרינן· כמאן כר׳ יוסי ואיבעי׳ אימא כשמן וכו׳ · וכן דאמר יפה בעינה לאדם כן זוגם ע״ב
בין לאחר נמ״ב · ולכבר אמרו ת״ר הנכנס לבקר החולה לכבר ר״מ אומר יכולה היא לרחם ר׳ יהודה אומר המקום ירחם עליך ועל
חולי ישראל כמאן אזלא הא דאמר חנינא מי שיש לו חולה בתוך ביתו צריך שיערבנו עם חולי ישראל כמאן כר׳ יהודה · כ׳ תוספות
נמ״ל עלה ור״ת אם עולה התפלה לה״ם ור׳ יהודה דאמרו ברה׳ דגמ׳ נחרם כיה״ב ואמר ר׳ יוסף הכא כמאן מצלינן אלשבתי ואמרינן
כר׳ יוסי · מלפע לדיבורי׳ דר״ם ור׳ יהודה לא מהני צלותא וו״ל דאמרו הכא לכבר לקין רה״ ויה״ב · ולפי זה בשלי הכא איבעי׳ אימא כשמן
וכר׳ · וכן דאמר יפה בעינה אין לאחר נמ״ב · אתי הכא לפרש עכ״ל תוספות והנלה כספרי פרלת ברכות בדף ק״ט ע״ב ונ״ל
ולא ידעתי כוונתם דמי לא ידע בכל אלה דלפי הך איבעי׳ אימא ליכא קושי׳ כלל והקושי׳ אינה אלא לר׳ יוסף דאמר כמאן ·
מצלינן המיבעיא אלשבתי ואמרינן כר׳ יוסי · דפליג בר׳ מאיר ור׳ יהודה לא מהני צלותא והכא מצלינן בר״מ ור׳ יהודה
הי׳ מרחם על החולים והרחם בשיך אבל תלויה עכ״ל · ונשאם לעיקר ... · ותפילה שצריך בלשונו לתרגם
עלפי זה בשלי הכא כר׳ · וכן כר׳ אתי הכא לפיר · וזו לקושיא אחר״ה הכא לפיר הוא לפרש יום ה״ל ורחמן ולפי זה בשלי
הכא כר׳ · וכן כר׳ נחמא או לא קשי׳ מיה · ויעוד בב״ל לתוספות מוסר וקוש״ה לומר · ונשאם · בברה׳ הלי׳ תוספות אגב קושי׳ זו ותפרש דלר׳ יהודה מתחלה צריך לרבים
דהוי מצלי בהדדי׳ על כל החולים וחולים מסבור עכ״ל · ולפי״ז אמן נמצא אב״ב תוספות לכבר לא נעלם שהם בקושייתם
תפרש זו דלר׳ יהודה חולים מסבור רן עיקר קושייתם לר׳ מאיר לא מהרן כנה דר׳ מאיר מצלי על חולי כלשון יחיד ולכן
הקשו קושי׳ זו לר׳ מאיר [ואין לתרץ] לבני כלשונם קושייתם ר׳ מאיר ור׳ יהודה · כן דרך הסוגי׳ לבני כלשונם בהמון בלשונם לאינו מתרץ כנה
לר׳ מאיר ותפרשן אם לתרץ אחר לר׳ מאיר ותפרשן זה מתרץ אב״ב לר׳ יהודה לכן נקטו תשובתם בקושייתם] ועל זה הנלפע לתרץ
בדאמרו לכבר לבין רה״ ויה״ב · אך זה התירוץ אינו עולה יפה לפי סוגי׳ הלו׳ לכבר בסתמא דלו׳ נאמר לה כמאן א
אזלא הא דאמר רב חנינא מי שיש לו חולה בתוך ביתו צריך שיערבנו עם חולי ישראל כמאן כר׳ יהודה · ואי איתא דפלוגתא
דר׳ מאיר ור׳ יהודה איירי לכבר לבין רה״ ויה״ב · ועלה הא ר׳ חנינא מצי אתי אפי׳ כר׳ מאיר בר׳ מאיר איירי לכבר לבין
רה״ ויה״ב באז תפילה מועיל אך ליחיד אבל ר׳ חנינא איירי בכל הלכה באז שאין דוחא אלא קרבים דגמ׳ ביחיד אינו נדרש
ובעז״ה בסתמא דלו׳ ס״ל דפלוגתא בר״מ ור׳ יהודה איירי בכל ימות השנה ואת״ב קשיא בר׳ מאיר אדרבא מאיר וקושי׳ תוספות
לבין רה״ ויה״ב · וה״ן הן בדבר בתוספות נ״ל בהכא איירי לכבר ·
לבין רה״ ויה״ב · אך ועלה אי״ב איך נאמר הלו׳ כמאן אזלא ר׳ חנינא שר׳ יהודה הא ס״ל כר׳ מאיר ובנ״ל ובעז״ה בסתמא
דלו׳ ס״ל בר׳ מאיר איירי בכל השנה · ולכן כתבו ולפי זה בשלי הכא כר׳ · וכן אתי הכא לפיר · את״ה הכא דיינא בסוגי׳
עלי׳

בלה"ג הכא אתי לפרש לר' יוחנן אליבא דר' יוסף דלא ס"ל כר' יוחנן מודאי אין לחוש לדברי כי אם באיסורי הנאה לבדו ולכן רה"י ה"ב
ודברי התוספות נכונים וברורים לפי ענינם , הרי מוכח בסתמא דלא ס"ל בהלכה כר' יוחנן דיפה [illegible] אף לאחר
ג"ב ובגה ראוי' כמורה לפסק הרמב"ם בהלכה כר' יוחנן , ונכון לפענ"ד ,

[דבלו ראוי' ן על הרמב"ם שפ"ל דהלכה כר' יוחנן ואי משום בסתמין אנצאי דלא הלכה כר' יוסי . ואף לפי הנ"ל סוגיא כר' יוחנן ורק לא שייכן לר'
יוסי הן אמור' בהלכה כפרש"י ותוס' כר"ה בג' פרקים נפסין . עולם כר"ב נכרש ובהא"ת נחמה הענ"ב , גם י"ל ספליטות מן בסתם
מלות קרה דנעב נחמה כה"כ וסתם מלות לבדו על נ' עבירות עליה מוחל לבדו לבדן ומוסר כדין אף העולם בכון באיחשע
אלה מסרין לה עוונותיה . הרי להדי' באין לענ"ב נחמה כה"כ אפה נגרע שטובה לרעה כלומר מן עוונותיה אבל אבן בנגרע שרעה
ולטובה כלשוריך זכיות ותלויה רק לטעם דר' חסדא לם נפרש זה ע"ש ויש לדין מה בהגלות ברחמים כבן הנ"ל בסופן אם נגרע
הענ"ב שטובה לרעה ולפי הנ"ל טוב בנגרע] [גם יש לומר בוודאי כי שלה על פי הלבע מחסר שאל רק שאל או להפך
אות א' בוודאי כי זו לא נגרע עליו כה"כ הערב ושיך הלוש לתפלה לירפאהו ועיין מה כי יש לדין לופא קנו)
ובזה [illegible] עוד הספק הפסון שהתפלנו לא אוכל עוד לבאות ולכא וד' אמר אל. לא תעבור את הירדן הזה יהושע הוא עובר
לפניך כאשר דבר ה' , ומעשה דמנשה שאמר א' בכמות סוף פ' החולץ תני' שמעון בן עזאי אומר מצאתי מגלת יוחסין ב
בירושלים וכתוב בה מנשה הרג את ישעי' אמר רבא מידן דייני' וקטלי' אמר לי' משה רבך אמר כי לא יראני האדם וחי ואתה אמרת
ואראה את ד' יושב על כסא רם ונשא . משה רבך אמר מי כד' אלהינו בכל קראנו אליו ואתה אמרת דרשו ד' בהמצאו . משה רבך אמר
את מספר ימיך אמלא ואתה אמרת והוספתי על ימיך ט"ו שנה אמר ישעי' ידענא ביה דלא מקבל מה דאמינא ליה ואי אמינא לי' אשוויי'
מזיד אמר שם איבלע בארזא אתיוהו לארזא ונסרוהו כי מטא להדי פומא נח נפשיה משום דאמר ובתוך עם טמא שפתים א
אנכי יושב ס"ס עלו קשיין אהדדי . כדתניא . הא באספקלרי' המאירה הא באספקלרי' שאינה מאירה . דרשו ד' בהמצאו הא ב
ביחיד הא בצבור . את מספר ימיך אמלא ר' עקיבא אומר זכה משלימין לו כי אמלא לשון השלמה הוא לא זכה פוחתין
לו וחכמים אומרים זכה מוסיפין לו ואמלא לשון תוספתא הוא ,
הלאלות והדברי . ועוד קשה יען ישעי' דלא יקבל מכולם , ~~[illegible]~~ עכ"ל המאמר [illegible] , ויש לדיין מה [illegible]
המחבר בית שמואל ז"ל פירוש דברא קשי' . ונשאה פי' . בשאלה ראשונה ז"ל משלו עם זה ולפעמי כלם כעל
טמא שפתים אנכי יושב כי את המלך ד' צבאות ראו עיני . ואראה את ד' יושב וגו' ואומר אוי לי כי נדמיתי כי איש טמא שפתים אנכי וגו' עם
מלך ונשוי באין יושב לסעלה . עכ"פ גם בחנוכה דכך ט"ו אחר [illegible] כמשיעות בהוא שט"ט דיוחנן ~~[illegible]~~
ועוד ישעי' הוכיח לנפשי' לראה הקב"ה והיינו במאמר ואראה את ד' יושב באותיות ל' ולותא הוא לעתא כיומא לסיהם ולרחמם בפורתא בישראל ,
כי ידע דלא ליהא בלשא שט"ט ראה והוא יושב לרחם ברחמי' בישראל ע"ד ז"ל מכונם עכ"פ ב' בנפירי באין יושב לסעלה . אמנם
ובתוך עם טמא שפתים אנכי יושב ואין כסאו ונשאו לשט"ט לרחם ברחמי' בישראל לכן סיים אבל טמא שפתים אנכי ואין כיוו נתרי
ב' צבאות ראו עיני . ודפח"ח וש"ו . וזו היתה שאלות שלה ואת אמרת ואראה את ד' יושב וגו' ואין לומר בשט"ט
הוא הא נפירי באון יושב לסעלה ומשו מעלתם על דעתו של אחד מן עולם על דעתו של שלה . וזו פלוש . ומשי ל
כ' לאלות אחרות שאם לתשן כך , בקבלה וזה בע"ג ע"כ אמר רב יהודה אמר רב י"ב שעות הוי היום ג' שעות הראשונות
יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן כל העולם כולו . ומשי' ר"ל . יושב ודן כר' יוסי דאמר אדם נידון בכל יום דרחמים דבר יום כיוסו
והעלה כספר פרקי דר"א כדרך הנ"ל דלא דאמרינן בירושלמי שלך ולבבור נידונין בכל יום ושן אות נפשי בסנהדרין בגמרא פ"ב
שלמא לאך דיחיד נידון בר"ה שלך ולבבור לאוני לנלמני לעולמי ולנשונים בכל יום ל"פ אמאי ספרו' ר"ל: לרב דס"ל כר' יוסי . או
אמאי לא מוקמי' כשלך ולבבור מתנידונים בכל יום עכ"ל , ונשאם ל"ל , דהנם ברא ראשון [illegible] כר' יוחנן [illegible]

ליל עשו ולמועדה שאינו מתענה אף בצבור לאומרה וכן נלמעתי [illegible] והרמב״ם וסמ״ג הלכותיו והך דר׳ יונה ולא כתבוהו הילכך
בין יחיד לצבור · ומיהו טעם לפי · וכאשר לפי פלוגתו שאם ל״ל · ובהג״ה שם אמר רב הונא ולענ״ד יל צבור אינו [illegible]
מתענה לאומרה כי אליבא כל הראשונים אלו והרמב״ם בהל׳ ב׳ בהמצאו התם יחיד הוא בצבור · ולהאמורה רב [illegible] וכל
הראשונים אי ס״ל דכל הראשונים כוללו הכל כל התענית ובכל פעם אף לאחר חתימת ענ״ב אם יאמר דענ״ב ל״ל עשו לתועה
ג״כ יתענה ואי כל הראשונים אינו כוללו הכל · נמצא דלא קאי על כל התענית דהיינו לתענית כל היום [illegible] אף אלא ל
להתום ענ״ב אלהם ברה כי אם מתענה כל יום ושויעו תפלה שלהם בכל יום, ובהיינו דיוצא [illegible] לאחר ענ״ב אלהם
אינו מתענה דכיון דתנינן דכל הראשונים אינו כוללו כל פעם דהא כל יעשו לתועה אינו מתענה נמצא דהם לאחר ענ״ב ג״כ אינו
מתענה כיון דכל הראשונים אינו כולא לכל הכל · ומוכח נמי דברו ב׳ בהמצאו אף בצבור והיינו קודם ענ״ב ומשו לבין [illegible]
בענ״ב כלבוה מתענה · [illegible] ברבים בהמצאו [illegible] אלא כת״ב [illegible] על ר׳ יונה וס״ל דאין
בתפילה העלה הלה [illegible] הרמב״ם וסמ״ג הלכותיו והך דר׳ יונה כיון לפסוק [illegible] ע״ש · [illegible]
[illegible] ענ״ב בצבור [illegible] והרמב״ם [illegible] ענ״ב לא בענ״ב כלבוה [illegible]
[illegible] ברבים יחיד לפני [illegible] דענ״ב בצבור אינו מתענה [illegible] לענ״ב אל צבור [illegible]
[illegible] ברבים יחיד לפני אלא [illegible] ס״ל דהכן [illegible] יחיד לפני [illegible] אינו מתענה
[illegible] · אך הרמב״ם [illegible] והך דר׳ יונה · ואם נמצא [illegible] ר׳ יונה [illegible] דכל הראשונים
כל פעם אף לאחר ענ״ב [illegible] דיוצא [illegible] על כל התענית [illegible] כל יום [illegible]
ענ״ב אינו מתענה [illegible] · ואין [illegible] כי אם [illegible] ס״ל [illegible] יוסי [illegible] כל יום [illegible]
[illegible] לאחר ענ״ב [illegible] אלו [illegible] בצבור [illegible] יחיד [illegible] כל יום [illegible]
[illegible] מתענה · [illegible] ס״ל [illegible] כל יום · [illegible]
[illegible] ס״ל [illegible] יוסי [illegible] כל יום · [illegible]
[illegible] אמר ר׳ יוחנן [illegible] תפלה [illegible] ענ״ב [illegible] העם הזה [illegible]
[illegible] אומר אחר ענ״ב [illegible] בצבור · [illegible] כל הראשונים אלו [illegible]
[illegible] ס״ל [illegible] יוסי [illegible] כל יום · [illegible] ר׳ יוחנן ס״ל ה
[illegible] ר׳ יוחנן [illegible] ענ״ב [illegible]
[illegible] העם הזה [illegible] · והנה [illegible]
[illegible] בצבור [illegible] בין יחיד [illegible] ענ״ב [illegible]
[illegible] בצבור [illegible] · והנה [illegible] ולא מוסיפין [illegible]
[illegible] ולא הוספה · [illegible] יחיד [illegible] בצבור מוסיפין אף על [illegible]
[illegible] בצבור מוסיפין על [illegible] בצבור [illegible]
[illegible] · והנה [illegible] בהמצאו איירי בצבור [illegible] בהמצאו [illegible]
ולכך [illegible] כל [illegible] אלו [illegible] בהמצאו · ואין [illegible] יחיד [illegible] בצבור כיון [illegible] בהמצאו ג״כ איירי
בצבור · [illegible] איירי [illegible] קודם ענ״ב [illegible] לאחר ענ״ב [illegible] כיון [illegible] לאחר ענ״ב אף בצבור
אינו מתענה · א״כ [illegible] אמר [illegible] ולא הוספה [illegible] והוספתי על [illegible]

כלו׳ לא עליא זה בסמ״ג בגרא דספריין משלא אייר׳ בחיב בשלישין ולא מוסיפין על נפירות הפגל שלמים כלבנה מוסיפין
ואך חלוב כלבור כמגרם לגיל. משמ״ס הלתא פרוש׳ בגרא׳ בכל עמות אלין וכהמצאו בדפי׳ כפי׳ להלן כן וזרם נמ״ב ואחר
נמ״ב באחר נמ״ב אך שלבור אינו גורע ואמ״כ בחוני׳ לסרס כלו שאתו לנגזו עלו כלעתו ליוא (ועוד לסבר מגר עלו ליסוד
כפי׳ בסן דברותו שאמר לי שלי כבר נמגר׳ עליה ע״ש) והתירון הוא כאשר כש״ל הלו״ס למפון בשת דספריין אשלא סיינו לשון
הוספה והא בלא כתב כרב׳ לשון הוספה כמו לאברים לקין תירוצו. ונה יבוע בסלה לשיטתו לא יקל תירון זה לגמ׳
כמגרם לגין לכן אסר ליע׳ על זה ירמא בלא סוף.
ונה החל׳ כפ״ב //

מחודש בקד״ס כמשנה ר׳ מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי ותנאי כפול ומעלה נ״מ ורבנן פליגי עליו באו״ה
וכפול התנאי. ופריך לה הלו״ס בשלמא לר״מ היינו דכתיב אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ אלא לרבנן
אם לא תיטיב למ״ל סבר״א אם תיטיב אגרא ואם לא תיטיב לא אגרא ולא פורענות קמ״ל. בשלמא לר״מ היינו דכתיב אם בחוקותי תלכו
ואם בחוקותי תמאסו אלא לרבנן אם בחוקותי תמאסו למ״ל סבר״א אם בחוקותי תמאסו לא קללה ולא ברכה קמ״ל. בשלמא לר״מ היינו
דכתיב אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו ואם תמאנו ומריתם חרב תאכלו כי פי ה׳ דיבר אלא לרבנן אם תמאנו למ״ל
סבר״א אם תמאנו ומריתם לא טובה ולא רעה קמ״ל. מאי חרב תאכלו אמר רבא סלקא וקורא אגולי ובצלי דבצלים קלים לו
ונוף כברכות עכ״ל המאמר. וי״ל לדין כגו טורא. א׳ כש״ל חרב תאכלו אמר רבא שלא הכריחו להוציא הפסוק
מפשוטו בחרב היינו חרב ממש כש״ל וחרבו תאכל כלך וכמו ואכלה חרב. ועוד איך תלה קללתו על הפרשן באמר סב״א
לא טובה ולא רעה לכן הקללה מאי חרב. הלא כלו׳ ג״כ קללה מאי חרב. ועוד דהלו״ס מסיק בחרב לא קאי על חרב ממש
רק על מאכל אגולי ובצלים וכולעי׳ פי׳ רש״י חרב ממש דכתיב כי פי ה׳ דיבר והיכן דיבר והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם
ברית. וזה כוונת הגמרא. ולדע״ג נשאם לשם הכל כפס״ז, דהעולם סגלו. ולפי מ״ש כברכות כל דבר לי״צא מפי הקב״ה
לטובה אף על תנאי אינו חוזר. א״כ לא מלה הלו״ס מיבי מכל הנכפסוק דהופך לקללה ולפרש הרעה על העוקרים על התורה באו״ה
לא בי׳ הטובה חוזר אף על תנאי. ולפע״ג נשאם לשם הכל. בעל מימרא הנ״ל בכל דבר לי״צא מפי׳ אף על תנאי לטובה אינו חוזר
הקללה הסה״ד לא כמ״א הא אנ״ל גבי יעקב ויירא יעקב אף לכרת הבטיחו והנה אנכי עמך ושמרתיך אעפ״כ ירא שמא יגרום (ה׳)
החטא וכן הקללה המזרחי כפ׳ וישלח וכן הי׳פ״ח כפ׳ וירא פרשה נ״ט ותירץ המזרחי. וכן הי׳פ״ח כלם סורה מקנים כלהבטחה היא
ואחרים ע״י הנביא אי אפשר שלא תתקיים אף שבטל התנאי והטעם כפי׳ לשם לו מקום להכחיש כי נבא חמאת והלך ולא.
יבל הנביא לשוג בנבואם טובה אבל כלהבטחה היא לנביא עצמו ולכ׳ כנה הנכפי הנביא אז יתאמר הדבר כי ליא כנה לום חלל כי ירע כי ב׳
ביפה יקון גרם לפגע הטובה ומה יכל זה מבואר באריכות לם. ולפ״ג פריך לפיר סגין דאל אם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ
ורבנן ל״מ הלא א״ב לכפול התנאי. ואי בכל דבר לי״צא לטובה אינו חוזר. הא זה הביפור ה׳ מן ה׳ רק לגין לרבו לעצמו ואיפי
להבטחה היא רק לנביא חוזר על תנאי. וזה פשוט. ועדיין אינו מוכח קללה לגי׳ מאם בחוקותי תמאסו דלא מלה מיבי פי
זה ההבטחה הירם לכל ישראל ע״י נביא. וישאם לרבנן ג״כ. בהרמב״ם פ״ח מהל׳ יסודי התורה א״ח פרק ח׳ כתב וז״ל משה רבינו
לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה. רק האמינו בו כי כמעמד הר סיני שעינינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר הקול מדבר אליו משה
משה לך אמור להן כך וכך. ומניין שמעמד הר סיני היא הראי׳ לנבואתו שהיא אמת שאין בה דופי שנאמר הנה אנכי בא אליך בעב
הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם. ונאמנות שאין אחריה הרהור ומחשבה וכל ישראל עדים לו
כנה שו ולפיכך אם עמד הנביא ועשה אותות ומופתים גדולים להכחיש נבואתו של משה אין שומעין לו שבנבואת משה
ע״ה אינו על פי אותות ומופתים רק שעינינו ראינו ובאזנינו שמענו ואין להכחישו כל כמכם עכ״ל הרמב״ם בקיצור והוא

האריך לא עש״ו . ולפ״ז צריך לפרש מאי כהוית תמיהו דלא הוי נשיך להקל הרעתי . כיון דע״כ הטעם בהבטחה לטובה
ע״י נבואה אינה חוזר כדי שנדע ולהבחין הנבואה אם הוא נביא אמת או לא ולא יוכל הנביא לומר וכה״ג שלא״כ שלא
לא הוי נשיך להבחין עוד וכשלא ונתקיים הרעתי ידעו הכל כי עון גרם ולא לא ביטל כי כבר אנו עדים בדבר
שנבואה אמת הוא . וצריך לפרש . וכן אומר מאן טעמ׳ חרב תאכלו צריך ג״כ לפרש דלא הוי נשיך וליט׳ להקל
הרעתי באם יאמן ויכחישו ע״ז חרב תאכלו . ועוד באו לא יוכל וירא אחר כך העולה דהיינו חרב יהי׳ בגה הנבואה
הנבואה . גם אינו כיון לפרש כרוב בתורת שלו מעוברי עבירה והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית . ובנבואת שלו
לא היה ספק ואי״כ חיזוק אע״כ כשלא יבא הטובה כי אם רעה חרב ידעו בודאי כי חטא זה גרם . כי נבואת הנבואה לטובה
ע״כ לא היתה באופן ליבא הטובה בכל פעם אך כל זמן ע״ז הוא בגה ירמיהו נבואת שלו והבאתי עליכם חרב של יבא
על עוברי עבירה . ולפ״ז צריך לפרש סלע׳ . והושך להבין דה״א לא טובה ולא רעה נמ״ל . ואתי לפרש אך לרבנן . ולכן
העלה זהו חרב כלומר זה כוונם מי על חרב שאל הוא כבר ערך בתורת שלו והבאתי עליכם חרב ואי״כ אין ס״ד לא טובה
ולא גלה הוא נבואה שלו אין להכחיש וכה״ג . ולכן הושך רבא להבין אמנם ומבלים . כל זה לרבנן אבל כלו״ב לר׳ מאיר
בס״ד דנשיך תנאי קפיל וכו׳ של הרעתי בטל והטעה קיים אע״כ לן זהו חרב . בס״ד חרב שאל דמין שאמרה
הנבואה הנבואים כשלוחו הקב״ה לישראל וכו׳ של יהי׳ הרעתי של הקב״ה בטל והטעה קיים כי כן הבין לר״מ כל
של אין הרעתי יכול לבטל הטעה לכן נשיך של אבל לרבנן דא״כ לקבל . רק שלום שלא יהי׳ יכול לחזור כל בגון
ליבא הרעתי ספיו לטובה וזו בודאי היה ל.ו חלל בכרם הדברי הנבואה אבל כמון זה דהיינו כחרם של לזכרם בתורת שלו
להבין בס״ד לא טובה ולא רעה וכה״ג לכן הושך לפרש אמנם ומבלים . [והרשב״ן בשם אמנם ומבלים ולפ״ז לא נשיך נוו
להוציא חרב מפסוקו׳ ולפרש אמנם ומבלי׳ רק באמת כתב בענין כן כרשת נולד לעל הנ״ל בס״ד כן] . הרי טרפנו בבא דמטרפה רבא
ס״ו . וכגה פירש ר״ל . בלע״ז לפרש מפסו׳ היינו לרבנן אבל לר״מ ניחא . ויבואר בע״ז הלכה כר״מ כמבואר בר״ה סי׳ ו׳ וכו׳
דנשא חרב של לרבנן בע״ז הלכה כר״מ והרמב״ם כתב׳ בפס״ר ,

ובזה יובנו ג״כ הרמב״ם בפ״י ביסודי כמ״ש וז״ל דברי הפורענות שהנביא אומר ולא באה אין בזה הכחשה לנבואתו אפשר
שעשו תשובה ונסלח להם וכו׳ . אבל אם הבטיח על טובה ולא באה בידוע שנביא שקר הוא שכל דבר טובה שיגזור האל
על תנאי אינו חוזר בו לדברי הטובה לבד יבחן הנביא הוא שירמי׳ אמר בתשובתו לחנני׳ בן עזור אם לא יעמוד נבואתו
ורעה אין בזה ראי׳ שאינו נביא אמת אבל אם לא יעמוד נבואתך לטובה ידוע לנביא שקר הוא אחר לנאמר הנביא אשר ינבא לשלום ב
בבוא דבר הנביא יודע וכו׳ ע״כ . ותמיהא לי טובא נפשי ערוכה בכמה מקום בל א׳ ה׳ ינחם כל זה לטובה מפי ה׳ לטובה
אך על תנאי אינו חוזר לנאמר ואמחה את שמם מתחת השמים ואעשך לגוי גדול וכו׳ ולמה נאמר הרמב״ם אליבא הנ״ך מן שלא
ולסבר מן ירמי׳ וכ״ע . ולא מצאתי שום א׳ להעיר בזה . ולע״ד להבין כמ״ש . דהסברתי פ׳ השלח העולה על מירא
ירבה שלא יקום החוטא אך להבטחה מן ה׳ לטובה הוא כל דבר ע״ז לטובה אך על תנאי אינו חוזר ולירא לפיכך כשלא ה
~~חוטא~~ חטא אחר ההבטחה אך על תנאי אינו חוזר אבל כשחטא אחר ההבטחה ~~[illegible]~~ חוזר באמת זה בא שאמר ירמי׳ לחנני׳
כשלא יתקיים נבואתו לטובה יתוודע לנביא שקר הוא . ביטל חנני׳ לזה אע״פ׳ שנבואתו אמת אם יחטאו אחר הבטחת

תתבטל הבטחה

התבטל ההבטחה ומתרץ דהיכא דלהנבואה לנביא לעצמו אז תבטל ההבטחה אבל כו'. אין בהעדרה הדברי הנביא אבל כלהבטחה
הוא לאחרים ש.ל. בביטולה הדברי הנביא אפילו על תנאי אינו חוזר כדי ליבחן הנביא ורמב"ם לעיל בארוכה תרץ זה ע"ל //
ואחה"כ הע'ה גבא בתני' עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה כימי יהושע עד יעבור עם זו קנית זו ביאה שני' כימי עזרא מכאן אמרו ר
ראוי' היה ישראל לעשות להם נס כימי עזרא ובא כבר ראה כדרך שנעשו להם נס כימי יהושע אלא שגרם החטא . וזה אמר הקב"ה
לשלה ל' כשיח את ישראל על כך ואפ"ה לא נתקיימה . והי'פה תואר בפ' וירא פולה נ"נ תרץ שלא נאמר זה לשלה לאמר כן
לישראל אלא כולם כאחד עמו ואמרו ליה בנבואה על היום ואם כן אין כאן נביא שלח לגוים ואין בביטולו הדברי הנביא
והעלה הרן חסדאי ז"ל א"כ מנ"ל לשם [illegible] למוד דאינו חוזר אף על תנאי מן זה בתחילה ואעלך לגוי גדול להרי . לא נאמר זה רק לנביא כ
בלבד ע"ש (והירוש' באמת לנכרים כתיבה הרי הוא כאילו שלח לישראל ביחד ויעוד בהאי שלה. א"כ חיזק כי ראשונה לעולם ע"ש קיפ"ה
להאריך מאוד . ולפענ"ד אין צריך דוראי היכי דלא חטא אחר ההבטחה אף על תנאי אינו חוזר אף להבטחה לא נאמרו לקיום אבל בן מבוחנו של שלה
לקיים ביקרו השוב שבימיה ולא ולאם . וזה נלמד מן שלה דנאמר לו ואעלך לגוי גדול . אבל כשחטא אחר ההבטחה אז
חילוק הנ"ל בין נביא שלח לגוים או לא . דהיכי דלהנבואה להנביא עצמו חוזר כשהיא על תנאי וזה נלמד מן יעקב דירא שמא
ינקום החטא . אבל כלהבטחה היא לאחרים על ידי הנביא אז בכל ענין אינו חוזר אף על תנאי כדי ליבחן הנביא וזה
נלמד מנבואת ירמי' [illegible] וחנני' בן עזור הנ"ל . וזה פשוט וברור , ועיין לח מפרש"ה שהובחה דבאה באינו חוזר אף בתנאי כפול והרי'
אפילו הכי אינו חוזר כדי לאשר דברי הנביא הבוא באזה"ב ה' הנביא לך סוגרים תמיד ל.עד טובה בתנאי שה כדי ליבטל
להתבטל בביטולו ולא יכחש דבריו ולזה הי' שאם יתברך לקיים השוב שיתרפא לעולם עי"ל להוכיח כן בראיות . ולפ"ז הא
ב.ל.ף הלכ' בעל תנאי אינו חוזר מן שלה כמו הלכ' למוד היכי דלא חטא אחר ההבטחה דאינו חוזר אף להנבואה היא לנביא
עצמו כנ"ל ואעלך לגוי גדול ש . אך לכאורה לר' מאיר דס"ל דבעינן תנאי כפול דבלי כפול אין תנאי מקשה שלה הרי'פו
טוב . א"כ לפי' ולהבין ר' יונתן דאמר אף על תנאי אינו חוזר . איך כיונה . אי כיונה על תנאי שאינו כפול
והרי' כתנאי בנ"ב ובנ"ר . תלה פלוגתא דהא לר' מאיר אין העלה כשל כשתנאי אינו כפול . ואין צריך למוד על זה . ואי כ
כיונה כספול להרי' . תלה מנ"ל ללמוד זה משלה דאמר לו ואסרה את לשם ואעלך לגוי גדול . הא לא הי' כפול להרי' דהא לא הרחיב
כלא יסחה לשם שלא יעלה אותו לגוי גדול . ולכן הי' העלה קיים הוא.ל שלא הי' התנאי כפול . אבל כעלמא כשהתנאי כפול אימא
דחוזר . אבל ואין כבר . לכן כי אם כשנויא דר' יונתן אגל כשיטת דקן דס"ל דא"ב תנאי כפול ואז"ב לפי' סופה בין
זה . והיינו באופן הנ"ל כשאינו חוטא אחר ההבטחה דאינו חוזר אף להנבואה נאמר לנביא עצמו וזה נלמד מן שלה . אבל ה
הרמב"ם ללישנא אגל דפסק כר' מאיר דבעי תנאי כפול ואז"ב אינו סותר כלל בין זה דאינו חוזר כשהנבואה נאמר לנביא עצמו
כתנאי כפול [illegible] כשאינו חוטא אחר ההבטחה דמן שלה ליכא למילף מידי דהתם לא הי' התנאי כפול . ולכן הלשון
זה . אך כשהנבואה שלוח לאמר לישראל הנבואה דאינו חוזר אף כשחוטאי' אחר הבטחה זה סותר מן ירמי' והטעם כדי
ליבחן הנביא ואף כתנאי כפול אינו חוזר מטעם זה כדי ליבחן דברי הנביא הבוא ורמב"ם לעיל ולכן הביא הרמב"ם מן ירמי'
ודברי הרמב"ם נכונים וברורים בס"ד //

והנה ראיתי להגרע"א לעיל בס"ד את מספר ירמי' דהוא הוי לשון הוספה . ולכאורה יעלה לזה לא כתיב בדברי' לשון הוספה .
ונשים עי' הנ"ל בזל"ד כהן ש.נ.א דפי' פוק"ה לשון אפילו על תנאי אינו חוזר . ואז"ב אי הוה כתיב בדברי' לשון הוספה כ"ש.ל.ך

בזה

ונוסיף בביאור יותר · אך כשלא יעלה בקשתו יותר ג״כ יהי׳ המעשה קיים והתנאי בטל

כדרכי ב׳ ~~[illegible] לא אמרי הוא אך לעשות אותם~~ · וכמו בספרי קידושין בשלמא לר״מ היינו בתנאי אם תנאו כפול באלו

אך שהי׳ כפול אם תנאו תלוי ונתקיים מש״ה המעשה קיים והתנאי בטל · וא״ה ה״נ ה׳ המעשה קיים והתנאי בטל [וכסוגיא דספרי

[illegible] שלא כפול כ״ה כולה ונתן [illegible] כתנאי תנאו] לכן לא כפול כהני׳ הוספה [illegible] אמלא [illegible] אפי׳ לבין ה

הגלוסה ולבין הוספה · ונכון · והנה הטעם דאינו חוזר אף על תנאי [illegible] שפיו לשונו · היינו כפול לעיל [illegible]

בכל התנאים ולא יהי׳ יכול הנביא לומר כנבואה טובה וכפול ירמי׳ לחנני׳ בן עזור וכו׳ · אך הנביאו לך הסה שיאנו

כנה ואומר כשלא נתקיימה הנבואה שגרם שהם [illegible] לא נתקיימה כי היתה הנבואה על תנאי בכה״ה [illegible]

על תנאי אך ע״י נביא חוזר · וא״כ נפרש הדין זה להבין בדרך שיוסיפו לו בתנאה לפה [illegible] ולא לבין ה

הוספה · ויבוא בעלה הלך אחר נביאי הלוך והאמין לכל דברי נבואותיהם · וא״כ [illegible] לדרכין

בדרך שיוסיפו לו שלא כה״ג בדרך שאינן לו להכי אסר לע״ז [illegible] שלא [illegible]

ובזה אלוקה ואומר על הספון [illegible] · ודו״ק היטב

אסור ואין מוסיפין לו לאחר שנתנה [illegible] רק [illegible] ודבור [illegible] בכל יום [illegible] ושה ה׳ [illegible] [עיין

לספר [illegible] הנעלה ועל [illegible] לא תאכור יהולך הוא [illegible] ואין [illegible] הערוה [illegible] כי יהולך הוא עובד

[illegible] אינו חוזר וכיון [illegible] הנעלה [illegible] לו [illegible]

ובזה הפלפול בדברי הרמב״ם הנ״ל [illegible] על נכון //

הפרשה [illegible] לא [illegible] אלא [illegible] ונאמר ארור האיש אשר · עלה [illegible]

[illegible] בארור [illegible] אלא זה לבא על הערוה והוליד בן ממזר [illegible] ע״ז אשר [illegible] ארורים [illegible]

עם [illegible] ואם [illegible] עם אשת אביו [illegible]

[illegible] ·

[illegible] · בכן הכא [illegible] ולא עלה

[illegible] בארור [illegible] ולא ארורים [illegible] · אך בארור [illegible]

[illegible] ע״ז · וא״כ אף שלא נאמר [illegible] ע״ז ג״כ [illegible]

ע״י נביא שוה אינו חוזר אף על תנאי [illegible]

[illegible] הנביא אף [illegible] ע״ז [illegible]

ועם זה [illegible] כי [illegible] ארורים [illegible] ודו״ק כי [illegible] //

[illegible] ארורים [illegible] ארורים [illegible]

[illegible] ארורים אלא על פסוק זה [illegible] ארור אשר יעשה

[illegible] [illegible] ע״ש //

דרוש לפ' האזינו

שבת שובה תקט"ז לפ"ק

הם נאמנים לאלהו

כי דור תהפוכות המה בנים לא אמון בם. בזה פירש הילקוט וז"ל דור תהפוכות המה הפכפכן הם ר' דוסתאי בן יהודה
אומר אל תקרי לא אמון אלא לא אמן בם שלא היו רוצים לענות אמן אחר ~~[illegible]~~ הנביאים כשברכו אותם וכן הוא אומר למען
הקים ה' את השבועה אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ארץ זבת חלב ודבש ולא הי' אחד מהם לענות אמן עכ"ל הדבר הזה תמוה
וצ"ל [illegible]. ובאו' בשבת דף פ"ח ויתיצבו בתחתית ההר א"ר אבדימי בר חמא שכפה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם
אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא ופי' רש"י
שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם יש להם תשובה שקבלוה באונס וכתבו תוס' והא באמרינן [illegible] לברית שלש בריתות עם ישראל על
התורה ועל הסוד והשבועה על כך אומר ר"ת ב"ע עלפי הדיבור הי' והוי כבעל כרחם עכ"ל ודבריהם סתומים דהא בערבות מואב
לא כפה עליהם את ההר ולמה באונס כלל אך שהי' על פי הדיבור. והסדרי כוס' [illegible] הגלה [illegible] ותיר"ץ
דהתם יראים היו שהקב"ה שלא יכניסם לארץ ישראל שהיה להם [illegible]. והר"ן כולו' [illegible] הגלה על זה בזה שלא
היו מכניס' לארץ לא חלים אונס בשעת השבועה לא הי' אונס ולא חלים אונס אלא אם עולה עמו רעה והביא ראי' לדבריו
מזה [illegible] כמה שנאמר על השבועה [illegible] והביא [illegible] וכו' אלה להפר ברית והא אמרינן [illegible]
אסורים אלא [illegible] הוציאו [illegible] אסורים וא"כ לבעלי [illegible] ג"כ היתה מאונס שלולי השבועה לא הי' מוציאו
[illegible] אלא [illegible] לא חלים אונס לאוני עולה עמו רעה כי אם נמנע שלהשיב לו ותירץ בלשון ארץ ישראל [illegible]
[illegible] בחלום אונס וה"נ הוי [illegible] הי' הקב"ה נשבע להם [illegible] לעולה [illegible] שלא יטול
אנשים כמה לקבלו התורה בערבות מואב [illegible] עכ"ד והר"ן. [illegible] בחלים. ישראל [illegible]
[illegible] ובזה [illegible] על דברי הילקוט הנ"ל שאמר [illegible] הנביא אומר למען הקים ה' את השבועה אשר נשבע לאבותינו לתת לנו [illegible]
ארץ זבת חלב ודבש לא הי' אחד מהם לענות אמן. והיינו כיון דחלים אנשים כמה שקבלו בערבות מואב התורה על פי הדיבור
ולכן [illegible] הנביא [illegible] כמו [illegible] התורה למען הקים ה' [illegible] לנו ארץ זבת חלב ודבש והי' רוצה [illegible]
[illegible] בהם כבולה בכל אופן [illegible] שלא יקיימו התורה. [illegible] להם [illegible] בלבעתם [illegible]
שהרמב"ם [illegible] [illegible] באמרינן בחלוקי אנשים הגלה [illegible]
[illegible] ואמרינן [illegible] להרוג להורגו [illegible] תשובה [illegible]
הרי [illegible] ואומר [illegible] היום [illegible] אנשים דברים [illegible]
[illegible] אדם לחבירו [illegible] והפכו [illegible] שלום [illegible] אנשים [illegible]
הקב"ה יודע כל מחשבות [illegible] הרי הוא [illegible]
ועל התורה [illegible] אדם [illegible] ואם אנשים היו
יהודע [illegible] לאורייתא [illegible]
אונס [illegible] עכ"ל [illegible]
[illegible] הנ"ל [illegible] לא אמון בם שאינם רוצים לענות אמן אחר הנביאים [illegible] והיינו [illegible] הנ"ל שלום
[illegible] שלא יקיימו התורה או לא ואנשים היו [illegible] התורה לכן חלבו לאמן [illegible] על התורה

ובאמת הם נעלים . ודברי אלו נעלה לפי נעלים הם אמיתיים היו ולזה שהשן הם ראוים כלא אל לעבדו ע"ז ועל ע"ז לא יבא
להם שענשי אותם באחריתם כי כבר גלו בימי יהודה בראשון אלא לעבודת ע"ז ולזה שאין שענשי אותם על זה //

ובזה יובנו דברי פסוקים ביחזקאל ל"ג . בן אדם יושבי החרבות האלה על אדמת ישראל אומרים לאמר אחד הי' א
אברהם ויירש את הארץ ואנחנו רבים לנו נתנה הארץ למורשה . לכן אמור אליהם כה אמר ה' עיניכם תשאו אל
גלוליכם והארץ תירשו . וכבר עמדו המפרשים על זה באם ישראל שעון קבה וסברו לאנשי לעבדו ע"ז הם יורשי' את ה
הארץ אח"כ מה השלים להם ה' עיניכם תשאו אל גלוליכם הלא לא כעולם שהראה שלו עבירות ואפילו המי ~~מעלליהם~~ הם ס
מבוררים לירשו את הארץ ומה תלונה משפטי ה' זה על דרכיהם . ועם הנ"ל ושאם ל.ש.ב דבר לעיל כריתת
כלם שהרין בחליט ישראל מנוסים שלום באו' והעבר פניהם . אך הרשב"א כ' אתה באמרו' וכאן מורעא רבה לאורייתא
והדבר גלוי בימי אחאבו וכ' הרשב"א והעלו וכי מה גלה זו עולה מסופו של עולם להתחלתו אם גורם אחאבו לא הוא סבה
לפה נעלו ואם נאמר שפני לעבדו על עבירת שלכם אח"כ כשלו מורעא זו ונחרץ בתחילה אעפ"י שהי' להם מורעא זו שלמים
לא נתן להם ארץ ישראל אלא בתנאי לקיימו ישראל התורה כ"ש ויתן להם ארצות גוים בעבור ישמרו חקיו ותורותיו ינצורו ולפיכך
שעברו על התורה עבר והעלם שגלו . ל.ו מורעא על הדבר ולפיכך הדבר גלוי בימי אחאבו עכ"ל . הרי מפורש מעל א"י
ל.כ' שענשי אותם בעייף נתינת א"י לא הי' רק על תנאי לקיימו ישראל את התורה . אך לכאורה דברי הרשב"א צריכין עיון
דהא הקב"ה אמר לאברהם לזרעך נתתי הארץ הזאת בכרתו ברית עמו בפרשת לך לך . ולא התנה עמו שום דבר רבי לקיימו
ישראל את התורה . וכן לנתינת המתנה בו' כל תנאי אני המתנה נייחד בכל אופן אך אלא ישמרו את התורה .
לכן נראה ל..ש והוכחה בוודאי הי' תנאי כרבם כלשו' נתינת המתנה לאברהם . והתחלה אומרים דברי הפוסקים בסי' תנ"ג א' קאא
כל"ש כ' ונ"ל ועיקרו יצחק לזרעו תבחר רק היה הנוסחא המפורסמת והסברא לומר לזרע יעקב תבחר שועה וכ' הפר"א וע"ז הטעם
שאין צ"ל לזרע יעקב ואפילו זרע יצחק סתם הוא יעקב כשאמרינן כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק לאפוקי עשו . אבל בעל
הפר"א חולק על זה כיון דכתיב בדרך משל מיני' זרע לעשו וזרע אין לה ע"כ צ"ל לזרע יעקב ע"ש כנ"ל . ולכאורה נשאל
מפרשים כי ירושה לעל נתתי את הלעיר . ודברי בלשון ישראל מוסר לאני . דקידושין פ"ק א"ר יוחנן גוי יורש אביו דבר תורה
להוריש את בניו . הה"נ בי וורש את אביו ואע"ג בעלו לא ירש מאביו אלא לבני הוריש הארץ לנכרים לו מכל מקום כיון שיש לו בין ישראל
בנאסר הל"ז ובלשון ישראל מוסר לאנו עכ"ל . ובאמת הרבה נאמנים כופרים בשומר אותו יורש אביו ובע"כ בספרו הך
יוסף שראוי בהלן אות חיים סי' ו' על הרא"ש הנ"ל איך כתב בעלו לא ירש כלום מאביו אלא לבני הוריש את הארץ . והנה כלו"ת ה'
דהא הלעיר נתן לאברהם אביו בין הבתרים שנאמר בפ' לך לך ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי
את הארץ הזאת והאמורי הכנעני ... הלא מוכח בירש מאברהם ונראה
אבותיך לא ירשו אלא ארץ ז' עממין ועתידים לירש ארץ עלוה עממין הם עמון ומואב ואדום קיני קניזי וקדמוני לזרעך נתתי
ירשו רק ז' ועתידים להחזירם לנו כל מקום כיון עלוה עממין ואמר בירושלמי עלוה עממין אשר הבטיח לאברהם ואמרי' קב"ן בירושלמי ש
ולכאורה נראה עצמו הדבר . ומן כך נעלה עלו שחסר אברהם זיוו עכ"ל ה' שראוי מן הפר נשרף //
ולאחריו מעט מצאתי כי דברי הרא"ש ומיירם נכונים לפוסקי' בעתו . ובדבר' דברים ג'
בפסוק רפאים יחלבו גם הם ס' . אלו רפאים לנתתי לו לאברהם לכן לאותם להם רפאים ילבו מה
לפנים לא זו היום כי אלו הרפאים הורו בפני כבר ירש והולקחים תחתם . והמסכן תמה על דבריהם אלו . ובפר

בלשה יפרש לנו הכתוב בארץ עמון ומואב לאמר ארץ רפאים שנתן ה' לאברהם והלא הרב עצמו כתב על ר' עמון נתתי לאברהם
ז' לכם וקיני וקנזי וקדמוני הם עמון ומואב והר שעיר א' מהם לעשו והב' לבני לוט בשכר שהלך אתו למצרים ושתק על מה שהי' אומר
על אשתו אחותי היא עכ"ל · וא"כ הרי קיני קנזי וקדמוני מנחלת של אברהם הוא וא"כ מה כאן קיני קנזי קדמוני ~~לכאן~~ שאין רפאים ל
להוסיף הכתוב לומר שאין זה רפאים שנתן ה' לאברהם · והמזרחי טען עליו ואמר שעירה עמון שנתן ה' לאברהם · מעיקרא
במילתא השלשה שהם קיני וקנזי וקדמוני נתנם ה' לאברהם לירשם לבני לוט ולבני עשו אבל האחר ז' עממין לא נתנם לאברהם אלא
לירשם לישראל ולפיכך הוצרך הכתוב לומר לאמר זו ארץ רפאים שנתן ה' לאברהם עכ"ל · ובפרשת דרכים קשיא ס
פלוגתא זה מאריכות ורמז דמפני דלשיטת הרמב"ן בתחילה כשכרת ה' ברית עם אברהם אמר לו קני קנזי וקדמוני היה כדי
הנחילם לישראל ריבא ומיד אלא שלא זכו לכך לאותו זמן ולעתיד יחזירם לישראל כדי לקיים הבטחה · ולשיטת רז"ל ו
והמזרחי בתחילה כשנתן ה' לאברהם קני קנזי קדמוני היה כדי ליתן אברהם שהם ב' שנים לבני לוט וא' לעשו
ומעולם לא באו לכלל ירושה ליה' לישראל גזרת כהם ג"פ · כי מעיקרא נתנו אדעתא דהכי ליתנם להם לעשו ולבני לוט ·
ע"ש · ולפ"ז לשיטת המזרחי ונ"ל הנ"ל דברי הרא"ם ומסייעת הנ"ל נכונים עד למאור בעשו לא ירש אביו כלום אלא לבניו
הוריש הראשון שנתנם לו כש · אלא דמעיקרא נתנו לאברהם אמר ה' כדי ליתן שהם לעשו וכמ"ש לעיל · וזה ברור ו
בכוונת הרא"ם לאין ספק // ד' אך בפרשת דרכים דרך הגדול דרוש ז' הקשה דלשיטת המזרחי ז"ל שעירה
עמון שנתן ה' לאברהם מעיקרא פי' הקני וקנזי קדמוני נתנם ה' לאברהם לירשם לעשו ולבני לוט הלא אמרה לזרעך נתתי
את הארץ הזאת הקני והקנזי והקדמוני ואיך ירשו לבני לוט ועשו יקראו זרע אברהם ואין להם שזרעו של אברהם כ
ולפי שהם זרע פסול וזרע פסול לא מיקרי זרע ובעכ"פ צ"ל דדברי הפרדס הנ"ל בזרע פסול אפילו דמיקרי זרע ודברי
המזרחי נכונים · ולפי מה שכתבנו לעיל גם הרא"ם ומסייעת בקידושין ג"כ סוברים כשיטת מזרחי הנ"ל · הרי
מורה דגם הם סוברים דבזרע פסול מיקרי זרע · הרי מורה דמיקרי זרע וא"כ הקושיא נכונה לומר לזרעך ·
יענה ברחמים תגדיר · אך לשיטת הרמב"ן הנ"ל דבתחילה נתנם ה' לאברהם כלהעירה עמון כדי להנחילם לישראל אלא
שלא זכו לכך נפרש כל הנ"ל והדרינן לסברא חיצונה דבזרע פסול לא מיקרי זרע וה"ש לקיים נוסחא זינה לומר לזרעך נתתי
והמגן אברהם בסי' תקצ"א הקשה על הרי"ף דס"ל דא"צ לומר לזרע יעקב כלום דעשו לא מיקרי זרע דהרי תנן האומר קונם
לזרע אברהם מותר בעשו שנאמר כי ביצחק יקרא לך זרע ולא כל יצחק · ותי' דהך מילתא נאמר לאברהם שעשו לא יקרא
על שמו אבל אפילו דנקרא על שם יצחק והנודר מזרע יצחק ~~מותר~~ אסור בעשו · ואח"כ מצאתי ז"ל · זו כלות' ר"ו שראיתי הפ"ל
ובחוץ הדרכה בזה ולדעתי לא קשיא כלל · ובפרשת דרכים הנ"ל כתב כלל שהר"ר יחיאל כאמן ז"ל להוכיח א"א ב
דבזרע פסול לא מיקרי זרע מפרק קונמים דתנן שאני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר באומות ופריך בגמרא ו
והאיכא ישמעאל ומשני כי ביצחק יקרא לך זרע כתיב והאיכא עשו כי ביצחק ולא כל יצחק · ואם איתא דבזרע פסול לא
מיקרי זרע וא"כ אך פסול בעיקרה כגון עובד ע"ז לא מיקרי זרע והדרינן כן מדברי הרמב"ם דעובד ע"ז מיקרי זרע
פסול ולא מיקרי זרע · אמאי איצטריך בגמרא לאהדורי על עשו וישמעאל לאפוקי מזרע אברהם הא אמרינן דבזרע
פסול לא מיקרי זרע וא"ש · ואת"ל על ישמעאל לעולה תלויה בלי סיום קלה על עשו · יעוין על האומות לצאו שהם שעליהם
אני בנים אם מורש שהם הנודר מזרע אברהם והא מובא אלא מהני אחום ולישמעאלים לא מיקרי זרע אברהם ועוד דההוא ב

באלו דגרע ~~דאיתא~~ פסול לא מיקרי זרע ואין סברא אחרינא כן אלא סתם בגמרא ונאמר לאברהם כי ביצחק יקרא לך זרע ולא ישמעאל
ועל זה קנאים כל התורה לזרע פסול לא מיקרי זרע ע״ש ולפי׳ מרן ז״ל הוא רבינו אליהו בנין את כל התורה
לזרע פסול לא מיקרי זרע אכ״ף אין הנושא מזרעו של יצחק כשהוא בזרע פסול לא מיקרי זרע. וזה פשוט. ~~ויקל~~
~~פסול~~ והנה אם נתפס לחולין בזרע פסול לא מיקרי זרע כלל. ולאברהם נאמר לזרעך עשו ב׳ פעמים לזרעך נתתי
את הארץ הזאת. ואכ״פ כל עובדי ע״ז אינן כלל יורשין אשר בעובד ע״ז מיקרי זרע פסול כנ״ל לע״ל. ולאברהם נאמר
לזרעך נתתי. בזמן דווקא זרע כשר ולא זרע פסול ואכ״פ בדברי הרמב״ם לרבינו ז״ל כמו בעינים נתינתי א״כ לא היה אלא
עולמית. לקיימו את התורה. ובכן באמר לזרעך נתתי הנ״ל ודאי נלמד בברך דווקא זרע כשר ולא זרע פסול.
וזו כוונת הפסוקים. ולפי החרבות של אומרים לאמר א׳ היה אברהם ויירש את הארץ של לנו נתנה למורשה. שהישראל
הי׳ רוצים לפרוק עול ולומר אנוסים היינו בקבלת התורה לפי שהיינו יראים שמא לא נכנסים לארץ. אך שאינו כן ב׳
בהא משער טובה לא לפי אונס לא וזה שלא הי׳ נכנסים לארץ אין זה רק משער טובה. וזה הם רוצים לומר באין זה
סיבה טובה כלל באחד הי׳ אברהם ויירש את הארץ ואנחנו רבים נתנה לנו למורשה. כלומר שהלנו אותם מאברהם וירושה
היא לנו מאבותינו ומוחזקת היא בידינו ואכ״פ הנ״ל אונס נעור וכנ״ל שהרי״ן. ולזה השיב להם הנביא כה אמר ה׳
פסול אתם נקראים וזרע פסול לא מיקרי זרע ולאברהם נאמר לזרעך נתתי ~~ועובד~~ ואבותיכם וקניתם ואכ״פ זרע כ״פ
ארץ ישראל. [ואיך משרש גם לאו עבודה עזה אמר ותרע הכל
על הדם תאכלו ועיניכם תשאו אל גלוליכם ודם תשפוכו והארץ תירשו ... אשר כן אין להחזיקו לכן בנוים אליך
התולכה עבודה נעבדה ה׳ שמה לעבדו ע״ז] ובשני הפסוק ארש על נכון
ובזה יובן גם הפסוק ביחזקאל י״א בן אדם אחיך אחיך אנשי גאולתך וכל בית ישראל כלה אשר אמרו להם יושבי
ירושלים רחקו מעל ה׳ לנו היא נתנה הארץ למורשה לכן אמור כה אמר ה׳ אשר ואל גלוליהם ותועבותיהם
לבם הולך דרכם בראשם נתתי עש״ה. ודייק בביאור לזה דווקא יושבי ירושלים התפארו כזה שלהם ניתנה למורשה ולא
שאר לשבי ישראל עי׳ רש״י ביחזקאל כ״ג על זה. וע״פ הנ״ל מיושב. דלע״ל העולים בהאשמה עם הרמב״ם בארץ ישראל ואין
לאברהם ... על מנת שישמרו ... את התורה דהיינו לאשר לזרעך נתתי וזרע פסול לא מיקרי זרע ואין לו נחלה ב
בתורה זו שמולא. ועכ״ל זה אם נרע ... ישראל על ידי אברהם. והנה בקראות ברש״ב ר״ל לאם ואתו אותה
העולם למשים אותם של כתבים הנזרה בסביבה לי׳ בארץ ישראל בחלקו של מי נפלה וכמ״ל לך גר והכנעני והפריזי או
מאז בתב ר״ל. לה׳ כטל א׳ מזרעו של אם ושייך בחלקו של מי נפלו. ודייק לפרש לכל א׳ בחלקו של מי נפל חוץ מירושלים
וסביבותיה שנפלו בחלקו של מי לשבטים ושלפי גבן שלך של אבות ירושלים ונגדן הוא אם קן גן כאשר אלהי ... בגדרים
ע״ש. ולפי׳ בירושלים וסביבותיה נפל לחלקו של מי אכ״פ הרי ירושה היא לנו מן מי כי אנחנו מזרעו של מי ולמה לא
נאמר לזרעך נתתי. ואכ״פ הרי אנו ירושים מעט ירושלים וסביבותיה ואע״ג דאנחנו זרע פסול מיקרי מ״מ הא קי״ל זרע פסול
ג״כ יורש כנ״ל בהלכ׳ נחלות ס׳ רע״ה. ואכ״פ יכולין לטעון יושבי ירושלים אנוסים היינו כי ירושה לנו מן מי קרובה.
אך לפ״ל הנ״ל תיפסות כדברי לרבינו ז״ל דבני יהושע כרתו ברית שלא לעבוד ע״ז ולא יהני טענת אונס על ע״ז. נפתר טענתם.
וכן הן דברי הנביא ואל גלוליהם ותועבותיהם לבם הולך של כלומר לעובדים ע״ז ועל ע״ז לא יהני טענת אונס כלל אף
יושבי ירושלים ותוחלתם נכזבה
(ע״ס הנ״ל)

ועפ"ה הנ"ל י"ל ג"כ בפי' נכונים בדברי הפסוקים · גפרית ומלח שריפה כל ארצה וגו' ואמרו כל הגוים וגו' מה חרי האף הגדול

הזה ואמרו על אשר עזבו וגו' אשר כרת עמם בהוציאם מארץ מצרים · ולכאורה נ"ל שזהו הוא ענין כריתת ברית היה

בהר סיני בי' דברות לא יהי' לך אלהים אחרים על פני וגו' לא תשתחוה [illegible] אחר · ולמה תלה כאן ענין החרון אף על יציאת מ

מצרים · ולכן י"ל [illegible] אמרו שכאן מובא רבה לאוריתא ואמרו דבאו [illegible] לשון אנוסים היינו באו' שהרגו היא וא"כ

היינו אונסים [illegible] [illegible] [illegible] שלא יכניסו לארץ והנ"ל אונס גמור היינו בזמן [illegible] ירושלים אך

לאחר [illegible] [illegible] אברהם ולאברהם [illegible] על תנאי [illegible] התורה [illegible] [illegible] פסול לא

ארץ אך [illegible] ירושלים [illegible] לירושלים הזה [illegible] שם · ירושלים לפי לשון אנוסים היינו · ~~[illegible]~~ ובדבר [illegible] פ'

[illegible] [illegible] הנ"ל [illegible] [illegible] למה [illegible] הדבר הראשון הוא עד אחשורוש הי' להם [illegible] רבא לאוריתא ונ"ל להבין עפ"

פה באיתא ברמב"ם פ"ב [illegible] [illegible] ונ"ל [illegible] [illegible] אותו [illegible] [illegible] אותו עד שיאמר רוצה אני ואין זה

אונס בגט דאין אונס אלא לפי [illegible] ונדחק לעשות [illegible] שאינו מחויב לעשות כגון [illegible] אלא [illegible] הרע

מחויב לעשות אז הוי אונס אלא הוא אונס עצמו ברעה הרעה לכן כופין אותו עד שיאמר רוצה אני · הרי לדברי הרמב"ם

אם [illegible] האדם [illegible] לחייב [illegible] לעשות אינו נקרא אונס · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דברי הרמב"ם זה באריכות

והנה ז"ל [illegible] על פסוק אשר הוצאתיך מארץ מצרים [illegible] [illegible] היא ההוצאה [illegible] [illegible]

לא הי' [illegible] [illegible] [illegible] ואונס אחר [illegible] הוא [illegible] [illegible] להוציאן [illegible] · ולפי זה

הי' להם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אונס לפורעה זו אבל [illegible] [illegible] [illegible] ולכן בפני הבית

[illegible] מצרים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] או [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] להוציאם

הפסוק גפרית ומלח שריפה כל ארצה · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לאוריתא [illegible] · והן הן דברי

[illegible] [illegible] [illegible] ירושלים [illegible] [illegible] ירושלים [illegible] ואמרו כל הגוים על מה כתב עשה לארץ

[illegible] אשר כרת עמם בהוציאם מארץ מצרים · וא"כ כיון להוציאם מארץ מצרים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ואמר על אשר

[illegible] ירושלים · ודו"ק [illegible] [illegible] ולכן [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בכל יום להזכיר יציאת מצרים [illegible] [illegible] [illegible] ולפע"ד [illegible] [illegible] [illegible]

(לשון אנוסים היינו [illegible] [illegible] [illegible] יציאת מצרים [illegible] [illegible] שיהי' אונס ודו"ק [illegible])

ועפ"ד יתורץ בראש השנה דף ל"ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ש"ץ היינו [illegible] [illegible] אמר רבא [illegible] [illegible]

הרחוק ושיר י"ח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אמר רחמנא והא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] והאי

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] אמר ר' זירא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

והנה הרמב"ם פסק דהרחוק ושיר לא י"ח · ופירשו המפרשים [illegible] [illegible] ר' זירא [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] · אך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible]

לא י"ח · ולמה פסק ~~[illegible]~~ [illegible] · והגי' הפוסקים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] והרחוק [illegible]

תשובה · [illegible] רבא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אמר רחמנא [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אמר רבא [illegible] [illegible] הרחוק [illegible] י"ח [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואם כן [illegible] [illegible] הרמב"ם [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible]

הלכ׳ בפלוני שהן ברשות האב אמרי׳ שכבר מסר רחמנא והא על׳ · ולכאורה ~~[illegible]~~ אינו נסקין עליו בהא עליו כסוגיא בראה בו בבזנות שיש
מונס והכא ליכא קנס ונהי אינה נהלב לאפילה כיון להיא על ידי קנס · ובאונס ורלו: הפנ׳ קנה וכתב כן רש״י ב [illegible]
באפילתו לאו מתעסק הוא דהא אמרינן המתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה · ובאמת גם ליכא לכאורה דאין בחלבים ו
ועריות לא שייך כפ״ג חיוב חטאת היכי דמאוהו מע״ג בנפש (וכ״כ בפ״י) · ואחר עיון נראה דלק׳ דבכתובות דף
נ״א ע״ב אמר אשה באשת ישראל אבל אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה חיישינן שמא תחילתה באונס וסופה ברצון ופריך אונס בלא
רצונא היכי משכחת לה כגון דאמרי עדים שצווחה מתחילה ועד סוף · ורבא פליג על אשת ישראל וס״ל כל שתחילתה באונס
וסופו ברצון אפילו היא אומרת הניחו לו שאלמלא לא נזקק לה היא שוכרתו מותרת משום יצה״ר אלבשה · ובש״ע אה״ע סי׳ ר״ח סעי׳
ח׳ כתב אנסוהו לאכול ולשתות מע״ג בהתיך [illegible] אינו מברך עליו הואיל ונאנס על כך בדבר׳ אלא שתחילתו באונס ו
וסופו ברצון דחלבים לי׳ אונס [illegible] כיון אפוקה באריכות זה כלל הדלכא · הרי להדי׳ באשה על ידי אונס [illegible] ו
אשה שנאנסה בסופה ברצון וכן איתא בירושלמי פרק אותה שנאנסה אסורה לה ולא עוד אלא כסוף אמרה לו משל ו
לשון אזכני כדבש ודבשו לפי׳ על חבית באונס כמו הרמב״ם הביאו תוספות
ועריות אמע״ג לאונס שתחילה נ״מ לאשת ישראל סופו רצון חלבינן לו · ואם כן [illegible] בחלבים · ואב״כ [illegible] הל׳ לפיר שהן ברשות האב אמרי׳ שכב
אסר רחמנא והא אמ׳ דאמע״ג דנאנס נ״מ סופו רצון הוא ותחילה באונס וסופו רצון ה״ל רצון גמור כמו בחלבים ועריו׳
דחייב כתחילה אונס וסופו רצון לאשת ישראל כרחמנות דאוסר אשה לבעלה [illegible] בה ורש״ל לעל · ולפיר
נדבה הל׳ אמרי׳ שכב באונס להתעסק בחלבים ועריות א והיינו אף על ידי אונס · אך קשה מע״ג דרבא כמ״ש ללמוד גב
דמגן לפיר דבא · דלמא כאשה מעשי׳ באשת ישראל הוא שום באמרי׳ שכב אסר רחמנא והא אמ׳ וה״ל מתאנן
בחלבים ועריות דאמע״ג דתחילתו אונס סופו רצון הוא · אבל לעולם אמרי׳ שיעור מונס והאמנן ליה לא דבא
אך נשאה דרבא לפיר הוכיח · דהנה אשת ישראל אסר אלא דאמר לנאנסה אסורה לבעלה ומעלים הספרים מאשי
אסר לה שום סופו רצון ואמאי לא מוסיף לה בחוגרת הירש לבעלה וחוגרת כלחות כמו להעלו התוספות כסוגיא דספ״ק
פתיה ותירוצם לא שייך כאן · וצ״ע דס״ל דרוב הנבעלות באונס סופן לרצון מטעם יצה״ר אלבשה ומרשע מעבירה
ואפילו דרבא ס״ל דכסוף ביאה אלים · דבא טובא ורצון הוא אלא דלרבא מהני הך טעמי׳ דיצה״ר אלבשה לשוויי אונס
דלא ליתסר על בעלה ולאשת ישראל לא מהני הך טעמי׳ דיצה״ר אלבשה לשווי׳ אונס וכן מצאתי בפ׳ פני יהושע בזה שהאריך ·
ולפי׳ יעלה אי אמרת באשת ישראל דאמר רבא ואמרי׳ שכב דבא ~~[illegible]~~ הטעם שום דאמרי׳ שכב אסר רחמנא וה״ל סופו רצון אע״ג
דתחילתו אונס נ״מ סופו רצון והחיך נפש [illegible] · תעלה לך תשתי עוררות דאמר׳ באשת ישראל דהא כאלו אמ׳ לנאנסה בעלמא
חאגר כלחות אפילו הכי אונס שום ברוב רצון כסופו ורוב וחוגר רוב עמוק דלא מכן היכי דליכא חוגר כלחות ב
בספיקן על רוב רצון כמו הכא דרבא ואמרי׳ שכב בה״ל רצון נשור · ובסיון לגה מצאנו דלא אסוקנא לעקר קני
מונס לצאת לא מני מונס · ואפילו הכי חזינן דלעקר בהיית כאשה לנאנסה בה״ל מונס בסוגיא רבען כסוף
ומטו לכן דרבא בשכב דלצאת בסוגיא מונס ורצון כסופו ואב״כ מאי נ״מ כה אלא ע״כ דהלשונו כבה בסבות א״ב מונס כלל
(ואפילו באמרי היכי ביציעין באוא נפש קאנלו כען לנעלה או היכי דנן קיבוני או היכי בלום שתחילה עד סופו לצאת לו כמו האכילה)
ואב״ב הוכיח הכא לפיר לו׳ באשה לשואל ס״ל המונך לליה · דבא בעבה א״ב מונס ·
כגון החולים בס״ל כאנסוהו לאכול בשין לברך עליהם כסופו כיון בהחיך נפש [illegible] · עיי״ש · והנה הפנ׳ אברהם בסי׳ ר״ח הביא
אמאי · האמ ~~[illegible]~~ צ״ל בחוקא אע״ג בסופו רצון ג״כ כיון דתחילה אונס ה״ל אונס גמור · ולפי״ז להלן בשנים · ובמג״א בסימן [illegible] טעם א

ועפ״ז · יתורץ בהא דהקשה [illegible] ד״ל [illegible] לאביו דשמואל קפא ואכל שבה · דבא ~~[illegible]~~ היינו לנפאי

פרס״ם אחר חבא דבאות אומרים המתעסק פטור · דבא [illegible] היינו רק [illegible] דרש״י בא המתעסק

אכול שבה אחר החתונה והא אכל אבל באיסורים שהותרו, כתיב ואי [illegible] בעלמא הוא ד״ל

דשבות א״צ כוונה · ומ״ש [illegible] אחר דבירא למתעסק אינו ושוגג · אלא [illegible] כוונה;

וכן הסברא פסק דמתעסק [illegible] ד״ה [illegible] דבירא דמתעסק בעלמא כוונה עליו

דשבות צריך כוונה [illegible] בגבול המאור · ואיך פסק ל״ל דבפאי פרס״ם לאכול שבה · דבא

והוא הפוסקים עליו כיון דפסק דשבות צריך כוונה וא״כ המתעסק פטור לא·דבא, ולמה [illegible] כפאו ואכל

שבה · דבא , ואין לומר ד״ה [illegible] דמתעסק בגמרא דרש״י אכול שבה אחר רחמנא אכלה

כתיב [illegible] הא ורבא [illegible] דאין לחלק בין [illegible] ד״ל למה אמר רבא באות [illegible]

המתעסק פטור · [illegible] ללמוד באות שדרכו לשמואל איא [illegible] דאין לחלק בין [illegible] ואם כן

איך [illegible] בין [illegible] , ונראה [illegible] דברי [illegible] ד״ל [illegible]

אכול שבה אחר החתונה והא אכל, ולכאורה אינו מספיק [illegible] עליו [illegible] דרש״י [illegible] דשבות צריך

כוונה והא ליכא כוונה ולכאורה [illegible] לאכילה דמתעסק בעלמא הוא כיון [illegible] ידי כפאו ובאונס וכו׳:

[illegible] ובאות [illegible] לכאורה דאין בחלבים ועריות [illegible] הוא דהא אמרינן המתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן

נהנה [illegible] ואחר עיון [illegible] דבתובות דף נ״א ע״ב אמר אביו דשמואל אלא [illegible] אנ״ל דבנה

לבעלה [illegible] שתחילתו באונס וסופו ברצון [illegible] אונס דרחמנא [illegible] לה כלל דאמרי

[illegible] שתחילתו [illegible] ורבא [illegible] אבוה דשמואל [illegible] שתחילתה באונס וסופה ברצון אפילו היא

אנסוהו [illegible] א״ל [illegible] אבלה , [illegible] אם [illegible] כתב

וסופו ברצון דחלבין [illegible] אונס [illegible] אינו משכר [illegible] ואונס [illegible] אלא שתחילתה באונס

אונס [illegible] אלא לנאנסה דסופה ברצון [illegible] אבריה בשר [illegible] בלא [illegible]

בסוף [illegible] ~~[illegible]~~ א״ל [illegible] אלבעו [illegible] ולנאנסה לאחר לה ולא [illegible]

[illegible] תוספות · ואך [illegible] בחלבים ועריות [illegible] ובאונס [illegible]

[illegible] . וא״כ [illegible] ועריות א״ל לנאנס שתחילה [illegible] לאביו דשמואל סופו ברצון

ברצון הוא ותחילה באונס וסופו ברצון [illegible] אכל שבה אחר החתונה והא אכל [illegible] דנאנס [illegible] סופו

דשמואל בכתובות דאוסר אלא לבעלה [illegible] בחלבים ועריות דחייב בתחילה אונס וסופו ברצון לאביו

בחלבים ועריות והיינו [illegible] ידי אונס , אך [illegible] ורבא באות ללמוד [illegible] באונס [illegible]

באות [illegible] דאבוה דשמואל הוא [illegible] אכל שבה אחר החתונה והא אכל [illegible] ד״ל

דא״ל דתחילתו אונס וסופו ברצון הוא · אבל [illegible] המתעסק [illegible] בחלבים ועריות

[illegible] הוכח , דהנה אבוה דשמואל אחר [illegible] לנאנסה אסורה [illegible] ברבה

[illegible] אסורה [illegible] אמר [illegible]

[illegible]

[illegible] ואונס [illegible] פסול [illegible] ראשון [illegible]

[illegible] פסול [illegible] ראשון פסול [illegible] אך [illegible] פסול

[illegible] והוא לא [illegible] הרב נתן [illegible]

עליה סוף זמן ~~ומשא~~ לא שייך לה בחזקת היתר לגבי' וחזקת כשרות [illegible] התוספות
בסוגיא דפסחים בפסח והיינו דלא אליבא [illegible] ועיין ד"ה דרוב [illegible] באותו סוף זמן חמץ כיון דחזה
על גבו [illegible] עבירה ואפילו הכא ס"ל ד' בסוף ג' אף אליב' [illegible] טובא וחמץ הוא אלא
דלהכא [illegible] טעמי' דהוי אגב [illegible] דלא ליתסר על שעה ולאגבי [illegible]
דך טעמי' דהוי על גבה דהוי אותו [illegible] ~~[illegible]~~ שאר [illegible] א' אחרות דאיכא
דלוי דאמר [illegible] ואמר [illegible] דאמר [illegible] אמר רחמנא [illegible] סוף חמץ אלא דמשום
אותו [illegible] סוף חמץ [illegible] דאגו דלוי דהא [illegible]
ונאמר [illegible] אפילו [illegible] אותו עולם [illegible] חמץ בסוף ומוג' וחנוך [illegible]
[illegible] דהוי חמץ [illegible] חמץ בשאר ואמר [illegible] ד"ה חמץ [illegible]
ודאין [illegible] אסור [illegible] כזית לדאמר לא [illegible] כזית ואפילו [illegible]
דהיינו [illegible] ד"ה חמץ כזית [illegible] חמץ [illegible] כזית
ודאין בסוף ~~[illegible]~~ [illegible] כזית [illegible]
[illegible] דאיכא [illegible] אמר [illegible] דהוי [illegible]
סוף [illegible] דאמר רבא [illegible] ~~[illegible]~~ דלוי [illegible] כזית
[illegible] אבל [illegible] חמץ [illegible] בסוף [illegible] כיון
[illegible] אמר [illegible] דאמר [illegible] דסוף חמץ
[illegible] כיון [illegible] אותו [illegible] ולאסור אלא על
שעה [illegible] דאסורה על שעה אלא אלא [illegible]
דאיכא אותו [illegible] אלא דסוף חמץ [illegible] אותו [illegible] ולא [illegible]
בה [illegible] אך [illegible] דאסור [illegible] אלא [illegible] בסוף
[illegible] וכיון [illegible] ואמר [illegible] אותו [illegible] סוף [illegible] הוא
[illegible] דהיינו [illegible] דסוף
חמץ הוא [illegible] ואמר [illegible] ואי אמר [illegible] הוא [illegible]
כזית [illegible]
אבל [illegible] ואמר [illegible] דלא [illegible]
כן [illegible] אותו [illegible] הוא [illegible] אין בה אותו אלא [illegible]
[illegible] ואמר [illegible] חמץ [illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] יום בכל ס״ו. כ׳ כ״ט ראשון פסול בכל ס״ו. [illegible] והוא הגזול פסול לב׳ י״ט ראשון לב׳

רק בגזול פסול אבל באופן הנ״ל פסול בכל ס״ו. אך באופן הנ״ל אתם בברכה לכם וכ״ש לגי׳ דפסולאתם סוגה הבבלי אינו פסול

[illegible] לו ע״ש והרגיה והוא לא החניה [illegible]. סיום הרב נתן [illegible]

אמאי · האי ~~[illegible]~~ [illegible] כיון דבחין ששמע · עיי"ש · ובמג"א [illegible] [illegible] טעם א

ז"ל בתוספתא מאי, בסופו ויאמן אם כן דקתמולה אונס הנ"ל אונס נעור · ונראין להלן כינ"ב

קכ

דיובחא. ועכשיו לאסור אלה על מצוה דרבנן והיא לא נעשה בפשיעה [illegible] אסורה על מצוה אלא אם לא נתבטלה לגמרי אלא היכי
דאיכא אונס שתפילה אע"ג דסופו דמן [illegible] דהך רבנן כא מחמת אונס תפילה מ"מ הלכה ולא צריך כה והיא לא נתבטלה
אבל לענין מכח באיסור להעביר [illegible] כי מכח אע"ג באונס שתפילה מ"מ כיון שתפס וכיון [illegible] צריך [illegible] ואע"ג
דהך [illegible] כא מחמת אונס תפילה סוף סוף מ"מ הרי נפש הוא וסיך [illegible] · וזה ג"כ טעם הרמב"ם בתשו' ואבל
מצה בפסק הרמב"ם ביצא והיינו מהך טעמא דסופו דמן הוא [illegible] ואבל מצה א' [illegible] והא אבל · אבל [illegible]
ושיר פסק [illegible] במזורת שיך [illegible] ולהכי לא יצא · [illegible] לפי [illegible]
אבל עכ"פ מ"מ לשער [illegible] הרם [illegible] לפי פלוני בתשו' ואבל מצה ביצא [illegible] נפל כל [illegible] א
אחר לשחוט הוא מן התורה לאכול מצה [illegible] ראשון אע"פ אין זה אונס אלא להוא אונס עצמו [illegible] הרעה לכן
דכן אומר עד [illegible] יצאו ואוסר מצה אני והל"ל רבנן [illegible] והכרח [illegible] //

ואני אברהם [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

בסוכה דף ל"א ההיא סבתא דאתאי לקמי' דר' נחמן א"ל ריש גלותא וכולהו רבנן ~~דבי ריש גלותא~~ בסוכה גזולה יתבו ופי' רש"י בגזולת עצים דריש
גלותא עצים וסיכו [illegible] · צווחה ולא אשגח בה רב נחמן · אמרה ליה איתתא דהוה ליה לאבוה תלת מאה ותמני סרי
עבדי · צווחה קמייכו ולא אשגחיתו בה פי' רש"י לאבוה לאברהם אבינו [illegible] שמנה עשר ושלש מאות · אמר להו רב נחמן
צווחתא היא דא פי' רש"י צווחנית היא זו · ואין לה אלא דמי עצים בלבד · עכ"ל המאמר הזה לא אוכל לפרש
[illegible] [illegible] אלא בזמן אם לדברי הגמ' והעצים אינה [illegible] מפורסמות
[illegible] והיכי פסול בסוכות [illegible] ראשון [illegible] ראשון [illegible]
מ"ט א"ר יוחנן משום דהוי מצוה הבאה בעבירה [illegible] [illegible]
משום [illegible] [illegible] [illegible] בסוכה [illegible]
[illegible] לא בא המצוה מחמת [illegible] עבירה [illegible] המצוה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] מצוה הבאה בעבירה [illegible]
[illegible] [illegible] אומנם [illegible]
[illegible] ודווקא אם החזירו אבל אם לא החזירו [illegible] לא יצא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible]
[illegible] [illegible] החזירם אחר [illegible] והוא לא החזירם
[illegible] [illegible] מצוה הבאה בעבירה [illegible] המצוה [illegible] עבירה [illegible]
[illegible] [illegible] המצוה [illegible] עבירה [illegible] מצוה
[illegible] [illegible] וזה פשוט וברור · [illegible]
[illegible] פסול [illegible] מצוה הבאה בעבירה [illegible] פסול
[illegible]

אומנם זה עם כל הנ״ל ס׳ התוס׳ דהא דפסול ביום ראשון גנוב וגזול היינו דווקא לגבי הגזלן עצמו אבל לאחרים [illegible]
ולא הוי מצוה הבאה בעבירה אבל אחרים כיון דהם לא עשו העבירה עיי״ש בפנים . ומעתה [illegible] צריך לי לפרש נמי גזולה
דהיינו שראובן גזל עצי סוכה [illegible] ואח״כ נתן העצים לאחר . ואח״כ אבל אותו אחר לא הוי מצוה הבאה בעבירה רק
[illegible] אותו [illegible] בהא [illegible] אין העצים שלו . ולכן א״צ לך לפרש גזולה . וזה פשוט . רק [illegible]
[illegible] לא [illegible] בהא זה [illegible] [illegible] ואפ״ה לא [illegible] . רק הטעם [illegible] כל הרשות [illegible]
הבב״ע ולא [illegible] עליה ואסור [illegible] [illegible] לאחרים הוי מצוה
[illegible] אבל מצוה הבב״ע אבל אחרים עיי״ש . והנה [illegible]
לכן אתינא הך סברתי [illegible] [illegible] רק [illegible] אלו נגזלו העצים [illegible] סברא [illegible]
יאוש אצלה ואח״כ הוי יאוש ושינוי רשות [illegible] גזולה הוי [illegible] . באמת בסוכה שלה [illegible] הי׳ [illegible]
והנה היא סברה [illegible] [illegible] ע״ש מצוה [illegible] בעבירה היא אבל [illegible] ורבנן . לא אלמוה [illegible]
זה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הך ספקא במצוה הבב״ע דפסולה הסוכה מצד זה לכן הוכחה
רש״י בפ׳ לולב [illegible] [illegible] [illegible] ותשע [illegible]
הסלחה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ותפילה [illegible]
ואלה לבשת על החוזרים [illegible] ר׳ יוסי הגלילי אומר [illegible] ר׳ עקיבא אומר [illegible] יכול לעמוד [illegible]
[illegible] אין [illegible] כל חטא ואח״כ אין לו [illegible] [illegible] [illegible] להם [illegible] . [illegible] . וכ׳ [illegible] ר׳ הגלילי הוא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פירש היראה [illegible]
הזכרתי [illegible] ובחורים . [illegible] [illegible] [illegible] כל חטא והנה [illegible] . [illegible]
[illegible] על [illegible] ואלו הן [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] כל חטא [illegible] [illegible] ה׳
עקיבא אומר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עון [illegible]
[illegible] אין [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] סוף [illegible] החולץ [illegible] [illegible] אלא ר׳
[illegible] לחטא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible]
כל חטא [illegible] עם [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible]
כיון דר׳ יוסי [illegible] [illegible] כל חטא [illegible] [illegible] [illegible] על ר׳ יוסי [illegible] ר׳ יוסי [illegible] אין [illegible]
והנה אין [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] כל חטא [illegible] [illegible] כל חטא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כל חטא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כל חטא
פירש היראה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
והם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אמר ר׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

הלכה ילך ויטול לבריח וכ' היפ"ת דכן איתא בתוספתא כיון שמסר להם אברהם כו' האיל הורא פט הרינן א' א' ולא נתחייב עמו רק אליעזר . אך יש להקשות על זה רש"י השבועה לפי דאין סירס כלי חטא ולכן הרמב"ן כו' האיל הורא ועבירות לבינו יחזור לביתו וכנ"ל . ואם לסה חזרו לביתם הא קודם מתן תורה לא הי' ראוי לעונש עד כן סמה להם כל רש"י: כפסוק כראשונות ע"ל כי המדרש כן לבם יוצא שם . והנה הין ילדי ביתו של אברהם . ואברהם לא הי' אז עדיין כן לבם ואם ילדי ביתו בוודאי לא הי' בני לבם ולא היו עדיין ראוי כלל לעונש לשים ואם כן לא הי' צריכין לחזור מן המלחמה לביתם דהא אין סירס כלי חטא . ושיכן לומר דאמרו הי' מקבלין עליהם לקיים התורה ונענשים בעונש לשים אם לא הי' מקיימין כראוי וכ"כ הסגרתי ר"ל מי' לרה על פי רש"י לם כרת לך סכת לך לחטא ב באמונות שקבלו עליהם התורה יש עונש לשים עליהם כשערתי עליכן . אך היפה תואר כס' מי' לרה חולק על הסגרתי וגם היפ"ת ולדברי אין עונש לסה להביא בקרבנם לעדיין לא שנתם התורה אלא שקבלוה ואם כן אין לם אלא עונש לשים ורבה דאמר עונש לשים אין כאן כיון שלא נעשוה בצווי סבלוה ותמה שם ע"ש . ואם לשיטת היפ"ת הקושי' במ"ע לסה חזרו לביתם כיון שלא הי' אז בני עונשים וכנ"ל .

והפרשת דרכים בדרך האתרים דמ"ג כתב דפלוגתא זו בין סורחי והיפ"ת תלוי' באותו פלוגתא בין הקדמונים אם האבות קודם מתן תורה יצאו מכלל בני נח לגמרי [illegible] אפילו להקל או לא יצאו מכלל בני נח רק להחמיר ולא להקל . דלמ"ד שיצאו מכלל בני נח אפילו להקל נשאר לחייבים הם בדין של לשים דאיך יתכן דבליכא להם הקולא של התורה יעקרו על מצות בני נח [illegible] ובמצות התורה יהי' הדבר כרצונם אם ירצו יקיימו ואם לא ירצו לא יקיימו הלא זה הדבר לאין הדעת סובלתו . אך למ"ד דלא יצאו מכלל בני נח כי אם להחמיר אז אפשר לומר שלא יענשו על התורה והדינים כולם כמ"ע להשין נראה לאותם מצות שאם רוצים לקיים מקיימים ואם לא אינן נענשים עלייהו .

והנה בפסוק ויבא יוסף את דבתם רעה של אחיהם אמרו בב"ר ר' מאיר אמר אמר יוסף ליעקב חשודים הם בניך על אבר מן החי . והסגרתי הק' א"כ לסה לקה יוסף על זה והלא לא הגיד לאביו אלא מה שראה ועוד איך אפשר לומר שהשבטים עברו על אבר מן החי ותירץ שהשבטים הי' עושים כדין אלא שיוסף הי' טועה בדין . והוא שהשבטים הי' [illegible] כלל סבירת השחיטה בעודה מפרכסת ומניחין אותה עד שתמות ואח"כ הי' אוכלין אותה כדין . וכראו ויוסף הי' סבור לכוון לחותכן אותם בעודה מפרכסת יש בו משום אבר מן החי ובאמת הני מילי דאמר כו' משום אבר מן החי לענין בנים לה להו לשחיטה וכיון דבשחיטה תלי' מילתא אינו יוצא מידי אבר מן החי עד שתמות ולא מעודה מפרכסת אפי' ישראל דבשחיטה תלי' מילתא כיון דשחט לה לשחיטה מעליא כבר יצאה מידי איסור אבר מן החי .

וכתב הפרשת דרכים בדרך האתרים דרוש א' דמחלוקתם של השבטים עם יוסף הי' כדין זה דהשבטים הי' סוברים שיצאו מכלל בני נח אף להקל ויש להם דין ישראל נסור אף להקל ולשיטת היפ"ת הנ"ל ומשום הכי הי' אוכלים מפרכסת כיון דלדידהו ישראל הוו אך יוסף הי' סובר דלא יצאו מכלל בני נח להקל ולעולם חייבים כחומרי בני נח וכחומרי ישראל עכ"ל עיי"ש . ופי' היוצא מזה דאם כשיטת סורחי דאמרו הי' נענשין בעונש לשים אם לא יקיימו התורה אז אמרינן דהאבות יצאו מכלל בני נח אף להקל ואם כן השבטים עלו אחר יוסף דאכלו מפרכסת ויוסף הוציא דיבה שלא כדין . אבל לשיטת היפ"ת דלא יצאו מכלל בני נח כי אם להחמיר ולא להקל משום דלא הי' נענשים בעונש לשים וכנ"ל . ואם כן דין להם דין בני נח שאין בו רמב"ם א' הרי לענין פאה חיוב שהם ואסורים ואם כן יוסף כדין הוציא דיבה עליהם . והנה בב"ק פ' הגוזל אמרו בדרך הכא' בעקידה הוא . וחד אמר [illegible] על יהודה לאמר מה בצע כי נהרוג את אחינו ע"ש ואין זה מיקרא אלא [illegible] משום דבזה [illegible] עיין לם . ולפי' לישר סורחי הנ"ל

שגרתי הנ"ל בזמה. יוסף עלו תנין לאפלו שפרנסת ואח"כ קודם כרך לא נאי על יהודה דהא תנין עלו לפרשוהו ובזה ד
דנאי על מצוה הבא' בעבירה . והן הן דברי הספתא הנ"ל דהיא רבתה הוצרה להם במצוה הבב"ע אסור בקוצע
כורך נאי על מצוה הבב"ע . אך בלא נישא בלא נאי על יהודה . וכן אמרה איתתא בהצ"ל לאמבו ליה ילבי קיום ,
ואפילו הכי לא הלכה עם אברהם לחלחה חרן יצא יחידי ונלה אינך סכך על הנס וכ"ד בהוריין כפ' ונטרים ונלה הא אי
ויהם על חטא וגורם שה לא היו נענשים עד ק' לשם וכ"ד באמור היו נענשים עליהם התורה וגם עולי לשם ואח"כ נתפ
בגזאו שם כנו נח אצל הנ"ל ואח"כ בגזאו אצל לבל רמין עלו אחי יוסף לאמלו שפרנסת ולא רמין הוצא יוסף בוסף
ואח"כ קוצע כורך לא נאי על יהודה חין נאי על מצוה הבב"ע . הרי שזה במצוה הבב"ע אסורה דאורייתא ולמה אמרן
לא אמר אחיו כי . והלכה ר' נחמן סוגיתא הוא דהא אין לה קל בהוצאם כולם . ורישו כלשונו סוגיתא בא
בא / כי בארץ אברהם פ' לך לך שבוא אברו שפני מה נלים נולפור שפני לנבראו שנ"ע והה"לכא הנ"ל לנ"ה לנקאה
חוה שנ"ע הא הנ"ל אדם הראשון כלעום ותחן בנודם שתן תורה בעלעום כל"ר לזורח . ואח"כ קנ"ב באמור לא ל
עלו כל התורה כלו אצל להחיו ואח"כ נשים כל הענין הנ"ל ובזה"ע היטב // // //

בס"ד

בראש השנה דף י"ט ע"ב אר"ח בר כהנא אר' מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר וכתבו תוספות וז"ל משמע
דבימי עזרא הי' אלול מעובר וראי' עלה מספר דכתיב ויגע החודש השביעי וגומר · וכתיב ויביא עזרא הכהן את
התורה וכתיב ביום א' לחדש השביעי ויקרא בו וכתיב ב' היום קדוש וכתיב ביום השני נאספו ראשי האבות לכל העם הכהנים והלוים
ולהשכיל אל דברי התורה ש"מ שעשו ב' ימים טובים של ר"ה וקרי לי' לא' לאחרי' · וכתיב נמי ביום כ"ד לחדש נאספו בני ישראל בצום
ובשקים משמע לפי שאז הי' מוצאי סכות נאספו ואי לאו ~~מעוברת~~ בעברו ועלו סוכות כו' א"כ י"ד בירחא וח' בסוכות הרי כ"ב
ויום כ"ג מוצאי סכות ואין לומר דלבתר לשמחתם שלום שחררו י"ט והכי השתא עד כ"ד כו' בשאז לא הי' נהנין כו' אלא וודאי דעברוה
לאלול עכ"ל תוספות · וכתב המהרש"א וז"ל על זה לכתבו תוספות דהכי השתא עד כ"ד כו' א"כ צ"ל הא דקרי לי' נמי כ"ד היינו כ"ד
לשמחה כמו לפני עכ"ל · ומעלים העולם בזה לסתור הוכחת תוספות הנ"ל · דבביצה דף ט"ו ע"ב שאי' לאין נכון לו אמר
רב חסדא לפי שלא הניח עירובי תבשילין · וא"כ דהי' צריכין אז לעירוב תבשילין בע"כ דחל ר"ה ביום ו' · וא"כ צ"ל דלא
עיברוה לאלול דאל"כ שחל ר"ה ביום ו' ושחל ר"ה ביום ז' הוי כ"ג לחודש בשבת וכ"ד ביום א' לכן לא גזרו צום ביום כ"ג · ולא
הוכיחו תוספות מידי
אחר זמן מצאתי קושיי' זו בס' קול יהודה עלם הנאמן
וכנ"ל ודו"ק כמ"ש · דבקרא לא גרסינן ליום השני ירד ר' חנינא ופריך מאי השני אילימא י"ט שני והאמר חנינא מימות עזרא
ואילך לא מצינו אלול מעובר אר' חסדא מאי שני ליום שני לשנה הבאה · · · ולפמ"ש לא הוכיחו תוספות הוכחה ר
ראשונה כלום לכתבו מתחלה מדכתיב ביום השני ש"מ שעשו ב' ימים טובים של ר"ה · דלמא מאי שני ליום שני לשנה הבאה ·
דכן על פי זה יהי' מוכח כל הנ"ל בתוספות הוכיחו כעין זה · דבפסוק כתיב ויגע החדש השביעי כו' וכתיב ביום א' לחדש השביעי
ויקרא בו כו' ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו · ביום השני נאספו ראשי האבות
כו' וביום כ"ד לחדש נאספו בני ישראל בצום ובשקים כו' ולענ"ד דאחרים אומרים אין כאן עדות לעיבור אלא ב' ימים
כלומר · ולפ"ז הוכיחו תוספות לפי מתחלה מדכתיב ביום השני ש"מ שעשו ב' ימים טובים של ר"ה · ואין לומר דלמא מאי שני
ליום שני לשנה הבאה · לכן כתבו הוכחה שני' לזה השתא עד כ"ד ולא גזרו צום ביום כ"ג ואין לומר שחל בשבת ודפ"ש ל
זה אינו דהא ושלחו מנות לאין נכון לו כתיב ביום ראשון · וא"כ מוכח בפסוק הראשון חל אז ר"ה ביום ו' ואם נאמר ב
דביום השני היינו לשנה הבאה וביום שני כתיב דעברו צום בכ"ד כו' ואם בשנה ראשונה חל ר"ה ביום ו' בע"כ דבשנה
שני' חל ר"ה ביום ג' דאחרים אמרו אין כאן עדות לעיבור ואין בין ר"ה לר"ה אלא ב' ימים כמ"ש בס"ד בלעולם החדשים א'
מלא וא' חסר ונש' יום לשני חדשים והלבנה י"ב חדשים א' מלא וא' חסר עולה שנ"ד ימים ועולה שבועות והשלים כוון לקדמים נשאר
הלן ב' ימים [עיין בר"ה דף ו' ודף ד' כו'] וא"כ בע"כ דבשנה שני' חל ר"ה ביום ג' ויום כ"ג לחדש הי' ביום ב' והי' להם לגזור
צום ביום כ"ג אלא בע"כ דלא הי' לשנה הבאה רק לשנה ראשונה הי' זה לגזרו צום בכ"ד ואז הי' חל יום כ"ג בשבת
כנ"ל והכי השתא עד יום כ"ד · רק לפמ"ש זה הוכחה ראשונה שלהם לא שנה קרי' לי' אלא בע"כ דעלו עיבור ועלו לי'
ימים טובים של ר"ה וקרי לי' לא' לאחרי' ודו"ק היטב בס"ד //

// ובזה מתורץ קושי' מהרש"א הנ"ל להקשה למה קרי לי' יום כ"ד · ולפמ"ש מתורץ היטב דכיון דעיברוה לאלול אז · אם כן סמ"ך
דהי' אז עיבור ועלו ב' ימים טובים של ר"ה ור"ה חל אז ביום
ב' של ר"ה ביום ו' חל יום כ"ג בשבת והוכחתי לגזור תענית ביום כ"ד · ואין להקשות מ"מ א"כ מנ"ל לתוספות להוכיח מעלין ע
עיבור מדהשתא עד יום כ"ד דלמא לא עיברו רק שחל כ"ג בשבת · הא לה הוכחה ראשונה א"כ למה כתיב הלא ואין לומר מאי שני לשנה
הבאה מ"מ הא לשנה הבאה בע"כ דחל ר"ה ביום ג' וה"צ לגזור תענית ביום כ"ג וכמו שכתבנו לעיל ומתורץ קושית המהרש"א היטב //

ועל פי זה יו"ל היטב הפסוק בנחמי' - ויאמר נחמי' ועזרא וכל הלוים וכו' היום קדוש הוא וכו' אל תתאבלו ואל
תבכו כי בוכים כל העם כשמעם את דברי התורה פי' ז"ל: כי בוכים [illegible] התורה [illegible] - ויאמר להם
לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם .
והלוים מחשים לכל העם לאמר הסו כי היום קדוש ואל תעצבו . וילכו העם לאכול ולשתות ולשלוח מנות ולעשות שמחה גדולה
כי הבינו בדברים אשר הודיעו להם - פי' יש לדקדק טובא בפסוקים הללו . תחילה ויאמר נחמי' ועזרא וכל הלוים . ואח"כ
ויאמר לשון יחיד . ויאמר להם לכו . וגם והלוים מחשים הוא [illegible] מחוסר הבנה . למה דווקא הלוים ולא עזרא הלא
הן דברו עזרא בתחילה . ועוד מה טעם כי הבינו בדברים וכו' ועפ"י המבואר ניחא . דלפי דברי ז"ל לפרש
על הך פסוק ושלחו מנות לאין נכון לו, לעני שאין מזון לו מאלו . והוא נגד דברי [illegible] לאין נכון לו [illegible]
לו. שלא הניח עירובי תבשילין ולמה לי' ז"ל פירושו המחודש כלל . ונ"ל ליישב בש"ע בסי' תקכ"ז סעיף ז' שם
פסק דמצוה על כל גדול העיר לערב על כל בני עירו כדי לסמוך עליו מי ששכח או נאנס וכ' הטורי זהב וז"ל נ"ל רמז לזה
אמרה ושלחו מנות לאין נכון לו לו. שלא הניח עירובי תבשילין דהיינו לו. שלא הי' לו להניח דהי' אנוס אבל מי ש
הי' לו להניח ולא הניח פושע הוא ואמאי הוצרך לצוות ולשלוח לו מנות לאדרבא אלא הניחו כאונס והוא מי שהוא אונס
מותר לו לסמוך על עירובו של גדול עיר ולכך בודאי הניח עזרא על האחרים כיון שהוא הי' גדול העיר . ועו"ל קטן
ובאמת כבודו לא הבינו דבריו כלל . אדרבא מוכרח הט"ז דמצוה על גדול העיר לערב . דשפיר המין אם כ
כוונת עזרא הי' לשלוח מאכל לכבר אפוי ומבושל ואינו צריך תיקון כלל . איך נאמר הט"ז אלו: הי' לו להניח ולא
הניח פושע הוא . ומה בכך אף לפושע הוא מכל מקום מותר לו לשלוח לאחר . ובמ"ש ז"ל דעזרא צוה לשלוח לו ד
דברים הצריכים עדיין תיקון ובישול . ויעלה לאחר בישול ויסמוך על עירובו של עזרא דווקא לו. שלא הי' לו להניח א
אבל מי שהי' לו להניח ולא הניח פושע הוא ואינו יכול לסמוך על עירובו של עזרא . ועל זה צוה למה הוצרך ל
ולבשל מערב יו"ט . ונ"ל על ידי לפי' טוב מבעוד יום לא הי' לו זמן להכין צ"מ
ולבשל עוד כלשון רש"י לפרש לעני שאין מזון לו מאלו . לכן פי' ז"ל: כעזרא לאין נכון לו לעני שאין מזון לו מאלו ,
הי' לו פנאי מבעוד יום להכין צ"מ ולבשל ונקרא עני לפי שעה . ולא כ' לאין לו מה לאכול רק שאין מזומן לו שלא
שלא הניח עירובי תבשילין דלא פירשו לעני . ועוד לא זה נ"ל לה' לפרש לאין נכון לו לי
לשלוח לעני . ולשון המזומן לאמיתו עיין . אך זה ניחא דהט"ז מבין ולשון לאין נכון לו דהכל קנה
הטורי זהב הנ"ל . וזה לפענ"ד ברור ונכון . ומעתה מוכח ומבין דמצוה על גדול העיר לערב ומאחר ע"ד
אך יש להשל דברי ז"ל: הנ"ל באופן אחר . — וגם דברי ז"ל: בנחמי' הנ"ל ברורין ,
דהנה ר' אליעזר בפ"ב די"ט כולו לה' או כולו לכם . וזה לבאורה
למה צוה עזרא להם שיאכלו הלא דעתם הי' להתענות לעסוק בה' כולו לה' . סוף ראש השנה . ובפרט
כיון שנוהגים לפעמים דמצוה להתענות בראש השנה . ובפרט
להם למה שיאכלו משמנים ושתו ממתקים ואמר להם שלא להתענות . דבזמן ההוא לא הי' עזרא צוה
ביום הזה ערב לכם . והי' דמיון להם לברך לכם בקבלת איסור להתענות . אמנם נ"ל להשל בראש השנה חל א"א ב
ביום להתענות [illegible] נם קבלת לשונאים של יום הי' דמיון להם על אחר לברך מעונה לא יכה]

[illegible]

סז

ובש"ע סי' תקכ"ז בסעיף כ"ב שהרי"ו כ' שמתענה ביום טוב אסור לבשל לאחרים כיון שאינו יכול לבשל לעצמו וכ' המגן אברהם
שם בס"ק כ"ט שחל היום ערב שבת אסור לבשל מיו"ט לשבת אפי' ע"י עירוב דלא מהני אלא משום הואיל ומקלעי אורחי' והכא
כיון שהוא אסור לבשל לאחרים לא שייך האי טעמא · ולפ"ז בימי עזרא שחל ר"ה בערב שבת ואם הי' מתענים לא הי' יכולין
לבשל מיו"ט לשבת לכן צוה להם עזרא שיאכלו ואסור להם התענית · וזה לפענ"ד תירוץ נכון על המתירים הנ"ל ~~[illegible]~~
להתירו להתענות בראש השנה דלא קשה עליהם [illegible] מן עזרא הנ"ל · וכזה מה שהביא הט"ז ראי' שאסור להתענות בר"ה
מפסוק [illegible] היום [illegible] ואכלו משמנים [illegible] ראש השנה [illegible] לגמרי ולומר שחל אז ר"ה בערב שבת
" והנה לפ"ז מתרצין לדבריו ואין נכון לו למי שלא הניח ע"ת · והיינו וגו' שחל אז ביום ששי דס"ל [illegible] · דלא רצה מן עזרא הנ"ל · אבל
לר' יהושע דס"ל חג לו' וחג לכם [illegible] · ואין אנו מתרצין לומר בחל ביום [illegible] · רק יותר טוב נראה לומר בחל בחול
והיינו ביום החמישי · הלא יום א' של ר"ה [illegible] יום כ"ד [illegible] והוכרחו להתענות ביום כ"ד ויום כ"ד היינו בעינן
מיום [illegible] של ר"ה · אבל לומר בחל ר"ה ביום ששי · ויום כ"ד היינו [illegible] כמ"ש המהרש"א הוא דוחק דהא כתיב להדי'
בהפסוק ביום כ"ד לחדש (ועי' במהרש"א חדושי אגדות) וכזה מיושב ג"כ הפסוק בנחמי' · ואי למאן דס"ל כר' יהושע · ור' חסדא
בנחמי' ט' כר' אליעזר · [illegible] ראי' מזה לר"א ז"ל [illegible] כר' אליעזר [illegible] היטב · והיינו [illegible] ואי לר'
יהושע · ואנו אומרי' לדברי' בחל ר"ה ביום ה' · ומה ליכא לפרש דאין נכון לו למי שלא הניח ע"ת דהא קי"ל כיון
תקכ"ז דאסור לבשל ביום טוב ראשון לשבת · ועוד דהא [illegible] להתענות ביום החמישי שהוא יום א' של ר"ה [illegible] אם ה
היום חול [illegible] עירוב ואם היום [illegible] ולמחר חול [illegible] לעירוב · [illegible] דאמר [illegible] אלא [illegible]
[illegible] החג [illegible] ולכן [illegible] לאין נכון לו [illegible] לאין [illegible] · אבל בימי עזרא [illegible] (עי' [illegible] יהושע [illegible])
הא [illegible] ולשמחה בחנוך [illegible] · וזה [illegible] " והנה לר' אליעזר דס"ל [illegible]
[illegible] דאסור [illegible] · [illegible] עיין התורה [illegible] לשמחה [illegible]
(עיין [illegible] על [illegible] ולשמחה בחנוך) [illegible] ר' עקיבא [illegible] ס' רפ"ח
(כי ר"ה חל ביום ה') ויקיימו [illegible] עזרא [illegible] להתענות
אל [illegible] כשמחה ויקיימו [illegible] ולשמחה בחנוך [illegible] עזרא [illegible]
בוכים בתפילות על שלא קיימו התורה [illegible] · ואמר הפסוק כי בוכים כל העם · ולכן ראה עזרא [illegible]
לא יקיימו ולשמחה בחנוך · לכן [illegible] על זה · ואם [illegible] יותר [illegible] ואם [illegible]
ויקיימו ולשמחה בחנוך · [illegible] · והיינו עזרא [illegible] ואל תעצבו
ואל תעצבו ויקיימו ולשמחה בחנוך · [illegible] ויקיימו [illegible] הפסוק [illegible] העם הכו
[illegible] התורה [illegible] · ואמר הפסוק [illegible] העם [illegible] כל
[illegible] התורה [illegible] ויקיימו ולשמחה בחנוך [illegible] להתענות
הפסוקים [illegible] על נכון [illegible] על התורה [illegible] כנ"ל [illegible]
[illegible]

ה'
ירעה

בפסוק ואמר הלא כי על אין אלהי בקרבי על כן מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל
הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהי' אחרים · ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה וגו' למען תהי' לי השירה
הזאת לעד בבני ישראל וגו' · ובכל עמדו בזה גדולי המפרשים, וכי זה פרי הוויכוח · הם יתנצלו על כי אין
אלהי בקרבם · ולמה יסתיר אח"כ פניו כפליים · ועוד מאי עדות בשירה הזו על הפורענות · וזה ע'
ענין עדות זה ·
ונ"ל בס"ד — ומקודם נבין הפסוק כה אמר ה' איזה ספר
כריתות אמכם אשר שלחתיה או מי מנושי אשר מכרתי אתכם לו הן בעונותיכם נמכרתם ובפשעכם שולחה אמכם
ונבר ~~ודבר~~ עוד בזה הרמב"ן דהא בפסוק כתיב להדי' שגרש ישראל · והק' הרמב"ן להלן בין [illegible]
ואתן לה ס"כ יהודה וכו' עיי"ש · ואולם ואי לשון איזה ספר כריתות · דמשמע ששלח לה גט כן
איזה גט שלח לה · באיזה אופן · דאם לולי שלא שלח לה גט כלל הוי לי' לומר איה ספר כריתותיכם ·
ונ"ל בס"ד דהנה בסנהדרין פ' חלק אמרו דישראל בגלו לפרוק עול כמו ביחזקאל ואמרו עבד שמכרו רבו ואשה
שגירשה בעלה כלום יש לזה על זה · אך בכל פעם צריך גט ואיום וגירושין כ' כלום בעל אהבת ה' דהגירוש'
לגרש הכה' אותנו בגלות זה ה' כמו לאומר הרי את מגורשת ואי את מותרת לכל אדם דלא הוי גט כלל · ואף
זה דבריו' דאף לגרש אותנו ממנו אפילו הכי אסר לנו לעבוד עבודה זרה · והוי ישראל מגורשת ממנו
ואסורין לכל· עלמא דלא הוי גירושין גירושין כלום דבעינן ספר כריתות וליכא · עיי"ש · ומכאן זה ~~[illegible]~~ ומינן
יש לנו ראי' לסתום פי המינים האומרים הותרה הרצועה · ואומרים זה נגע כלו לעולם לפניהם עמהם עלו
לכל ולאורים לפנים עמהם ונ"ל ואף גם זאת בארץ אויביהם וגו' את בריתי אתם וגו' וכן השכינה עמנו
זה סימן לנו ~~הבריתות התורה~~ לאסר לנו עבודה זרה · כי השכינה אשר אתנו הוא בטחון על עתיד
שיחזירנו לעבודתו להחזיר אותנו לו · כנודע · וזה הלשון מבואר בפסוק · איזה ספר כריתות אמכם
איזה · הכוונה · כלומר שלחתי לכם ספר כריתות והיינו על אופן הנ"ל כאומר הרי את מגורשת ממני ואי את
מותרת לכל אדם דאסור לן עבודה זרה · אך המינים יחשבו לומר לגרש אותנו לגמרי והתיר אותנו לכל אדם ·
ואף לעבוד ע"ז ומתר דהוי ספר כריתות גמור · ולכן אמר איזה ספר כריתות · והכוונה שלא שלח לנו ספר
כריתות לגמרי · רק ספר כריתות על אופן הנ"ל לאסור לנו לכל אדם · וראי' על זה הן בפשעיכם שולחה
אמכם · וזה נאמר על השכינה שהיא עמנו בגלות ומ"מ בעונכם שולחתי בלבד · ומוכח מזה שהשכינה היא ב
בגלות עמנו ומש"ה דאסור לן עבודה זרה · ודו"ק — וזה הפירוש ואמר ביום ההוא הלא כי אין אלהי בקרבי
מצאוני הרעות האלה · כלומר שיאמרו לגרש אותנו לגמרי והותרה הרצועה לעבוד ע"ז ומ"מ הגוים כמו
יחזקאל עבד ואשה שגירשה בעלה כלום יש זה על זה כלום · ולכן אמר ואנכי הסתר אסתיר פני כי פנה אל אלהים
אחרים · כלומר שהוסיפו חטא על פשע באמרם שהותר להם לעבוד ע"ז · וזה פרי עונם · כי באמת אינן
מגורשין ולא הוי גט כריתות דאסר להם ע"ז כי השכינה עדיין בתוכם · ובודאי לכך זה שהשכינה בתוכם

ויחזירם לעתיד אמר

פח

אמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת . והיינו בשירה כתיב הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום וכפר אדמתו
עמו . כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם הרי להד' להלכים שני גלות ויושב לגאולתינו באחרית הימים .
ואח"כ בשירה זו יהי' לנו עבדות למלכים שני גלות ואסור לנו עוד . זהו לדידן לענין רמז השירה הזאת לעד
ומר לי יהי' עבדות לאום מערלין לנכרי ונמסר להם עוד בגלות ודו"ק היטב

דרשה לש"ב האזינו שבת שובה תקי"ז [illegible]

וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר · עלה אל הר העברים הזה וראה את ארץ כנען וגו' ומת בהר אשר אתה עולה
שמה והאסף אל עמיך [illegible] תשאה את הארץ ולמה לא תבוא אל הארץ אשר אני נתן לבני ישראל
ל' בעלות על בעצם היום הזה לאמר · ואיך שייך בכל יום לאמר כי אם שהוא צווי לאמר לישראל וכאן אין שום צווי וכן
הנה [illegible] ראובני [illegible] · ע"ש כי [illegible] תשאה ולמה לא תבוא הוא [illegible] לשון רבה אשר לו ומת בהר אשר אתה ע
עולה שמה וגו' · ע"ן [illegible] בעצם היום הזה [illegible] ואמר כן [illegible] לפי לה' אומרין אם אנו [illegible]
אין אנו [illegible] גבי נח אין אנו [illegible] אבל גבי [illegible] משה איך שייך לומר אין אנו [illegible]
וראיתי בס' אחד [illegible] עולם [illegible] אין אנו [illegible] או כבר · אבל הוא בוחן [illegible] אם יבוא למשה או כבר
ונראה [illegible] · [illegible] משה לארץ ישראל [illegible] דור המדבר ל
לאמר [illegible] ראה [illegible] שלום [illegible] ראה [illegible] וכו' [illegible]
בע"ד ד' הנה [illegible] עם [illegible] דור המדבר [illegible] · [illegible] משה [illegible]
[illegible] דור המדבר [illegible] · [illegible] לשון [illegible] ל
[illegible] הארץ · [illegible] · אך [illegible] ויקבר [illegible]
ונראה [illegible] האומר [illegible] לאחר [illegible] אחר
זה [illegible] או [illegible] לאחר [illegible] · וכו' [illegible] כי [illegible] זה [illegible]
ה"נ [illegible] זה [illegible] · [illegible] אסור [illegible] מאחר
[illegible] זה [illegible] · [illegible] אם [illegible] ואם אמר
[illegible] · [illegible] על [illegible] זה אם [illegible] אסור [illegible]
[illegible] · [illegible] אם [illegible] ב
באים אבל [illegible] יהודה [illegible] על [illegible] ולמה
[illegible] · [illegible] כאים דור המדבר [illegible]
[illegible] אם [illegible] אבל [illegible] אחרת · אך
[illegible] לא הי' [illegible] · והנה [illegible] הי' משה
[illegible] לא הי' [illegible] ולא [illegible] ולשון [illegible] ל
כי לא [illegible] · אך [illegible] משה [illegible]
[illegible] אלא [illegible] על [illegible]
[illegible] משה לא [illegible] אלא [illegible] לא [illegible] על [illegible]
הרי [illegible] הי' [illegible] הי' [illegible]
[illegible] הי' [illegible] · [illegible] לא [illegible] הארץ
לא [illegible] ולא [illegible] ולא [illegible] כי [illegible] ישראל
ע"ז [illegible] · [illegible] אלו הי' משה נכנס ל
לא הי' נחרב [illegible] ולא הי' [illegible] · [illegible] משה נכנס [illegible] לפי [illegible]
לו [illegible] לא הי' נחרב [illegible] · ולא [illegible] · ואם לא הי' נחרב הבית
לא הי' [illegible]

לא הי' דור המדבר ראוים לעתיד כנ"ל · וזה כוונת המדרש בלא נכנס משה לארץ כדי ליבוא עם דור המדבר · דאם הי' משה נכנס
לארץ הי' מקבל ישראל בע"ה · ולא הי' נחרב הבית · וכל זמן שהבית קיים אין לדור המדבר תקומה לעתיד עכ"ל פרקי דר' אליעזר
וזה כוונת משה לאמר ויתעבר ה' בי למענכם
לעשות כרצוני האהובים לי , אך עדיין הגלה הנה ליעוד במדבר ולא יכנס חי לארץ ישראל · אבל זה לא יבואו עצמותי
לא"י וכלומר אותם בסוף האמצע כי ימנע הטאה ולמה לא תבוא · והלא כבר נאמר ולמה לא תעבור אלא אמר משה אם אין אני
נכנס בה חי אכנס מת · א"ל הקב"ה ולמה לא תבוא לא חי ולא מת , אך לי עוד טעם כלומר וזאת הברכה כמ"ש מפני מה נקבר משה רחוק
אל בית פעור כדי לכפר על מעשה פעור של פעם ובפעם שישראל חוטאים עולה הפעור לקטרג ורואה משה נקבר הקב"ה וזכרו כנגדו
והוא רואה אותו נזכר כנגדו וחוזר לאחוריו לאשר ויזכר אותו קנאה אל בית פעור · · והנה על זה נ"ל הנ"ל בזה יסודות משה ·
ישראל
איך ליך לומר אין אני נותן אותם לקבר · לא לעולם · ודאי · אין כח אדם למנוע מיתתם · רק היו חפצים לקבור משה ·
ולא כבר · ולמען יהי' עצמותם אצלם ולא ארונו של משה אצלם בהכנסם לא"י ולסלקהם כמו שאמ"ז הים ראה וינס מה
ראה ארונו של יוסף ראה · ואם נעלה להם נס בארונו של יוסף מה שכן להי' נעלה להם נסים הרבה בארונו של משה לכן
היו חפצים בעצמותיו · · אך לטעם השני הנ"ל כדי לכפר של עונות הפעור הי' צריך בע"כ להקבר בהר נגד הפעור
ובזה יבואר הפסוק שהתחלנו וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה לאמר · ותכבר לאשר הוא פנוי ליבמים ישראל לארץ
ינחו אותם לעלות להר · כי הי' ישראל הי' סוברים כטעם הראשון שצריך לקבור במדבר למען יהי' להם תקומה לעתיד ·
וכן אמר להם משה ויתעבר ה' בי למענכם והוא כטעם הראשון הנ"ל · וא"כ לפ"ז הי' ישראל חפיצים בארונו של
משה · וא"ל הקב"ה לאמר לישראל כי סבור תשאה את הארץ ולמה לא תבוא לארץ עצמותיו לא יבואו לא"י ומ"ט
הטעם שלום פעור ובזה יתפייסו ישראל ויניחו אותו לעלות להר ונתקיים הנבואה מוסבים על נבון ,
ובזה אפשר לפרש בראשית הלימוד בן לסב"ר · בסוף · בראשונה הי' הלולב נטל במקדש שבעה ובמדינה יום א' משחרב בית המקדש
התקין ריב"ז שיהי' הלולב נטל במדינה שבעה זכר למקדש
ושיהא יום הנף כולו אסור · גמרא · מנלן דעבדינן זכר למקדש דאמר
קרא כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה מכלל דבעי דרישה · עכ"ל הגמ' ·
ויש לדקדק למה לו קרא להביא ראיה דקרא כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך מש"ה להביא קרא סיפא דקרא ציון היא
דורש אין לה מכלל דבעי דרישה · ונ"ל לפי הדרך זכר כזה · ויובן עם הנ"ל בזה בפסוק ואמר הלא ושיהא יום הנף
כולו אסור מ"ט מהרה יבנה בית המקדש ואמרו אשתקד מי לא אכלנו כהאיר המזרח השתא נמי ניכול ולא ידעי · באשתקד לא
הוי עם עומר האיר המזרח התיר השתא דאיכא עומר עומר מתיר · באיכא אומר אוליגא באיכא כליתפר הרי האיר המזרח
התיר אלא דאיכא כחוסר את זכר היום ולהן ליחני · דהראשון הראשון מורשין כהזכור היום ולהן להי' לאין קב"ה מעבדין כו
לא נטפלה דאיכא כחוסר סוף ושיעור החמה אי נמי דאיכא כולה פי' רש"י כולו אסור עד סוף למען שלא יהי' להוי
לזכרון והכהנים ועשיון והרנבה והזרעה עד הזכור ואם תאמר היפי שכבר לה דאיכא כחוסר פ"ט ודאיכא כולה
הא נ"ל דאין כאן קב"ה כולו ופי' הני מילי · כאן קרי אדם אבל כאן העתיד וקא קרי לשים הוא וקיומה כהבוחנים פי' רש"י
תרוץ זה קמיאור יותר ונ"ל אבל מעולה העתיד לאינו מכפין כזי ומפורש הוא ינלה ויבא משיח ונאמר אגדל ה' כינו ידיך עכ"ל
והנה הרמב"א מולך על הרב ופ"ל בנוגע בסוד זה ונפל אם בנאו אסור ליכנס בו בלא חפרינן כמי הא נפל לי' אגרא לי' חגלה
על הריטב"א הנ"ל שסבר נראה דאיך יהי' תקומה לדור המדבר לעתיד אחרית · והרי אלו כמיכן אין לומר דוגמא לי
בהי האי גוונא נפל ובנאו אבל נעלה על ידי מעלה אדם לא חפרינן נפל לי' אגרא לי' בגוף שלמו עליו ונקרא
בנוי כפי ראשון · אבל כאן לעתיד לא יהי' כלל ע"י אדם רק יגלה ויבא משיח והוא רוחניות אל לעלה
ועלה

נ״ז

ועל זה לא יחול כלל שם כרת כשנעשה שנקרא מרה קטן ידי אשם ולא היתה הלמודה מיניקא כי אם על קטן אדם ולא ע״י קטן
שנים . והנה בלשונו דגרא הנ״ל .ל׳ לבקען לאסור ומחנכין אותן . בה״ל ומן מחנכין אותן . אך עפ״ה הנ״ל יוקן בהחרק
היתה לטובה דאם לא הי׳ נהרה הכהן לא הי׳ יכולים לבא לענות . ואה״כ הפרה היתה רפואה לבוא הפרפס וזה פירוש ו
ומחנכין אותן דהתם גופא היתה רפואה . ולפמ״ש לעיל לשיטת הרמב״ם בנפש וקנאו אסור ליכנס בו . ואה״כ אין ו
לבוא הסבר רפואה ואה״כ להקטן לענות יהי׳ שלשים . ואם נאמר דהקטן יהי׳ לענות מן השלשים אזי לפיר תנינא יום הנף
כולו אסור בחדש . לאשורם והיינו כתורת הלוי באיבני סלוה בקטן מן השלשים סורת סלוה . אבל אם נעשה בקטן
לענות יהי׳ כבר אדם אזי נפסח תורת הלוי באיבנו סלוה ותורת ראשון אלהש״ס באיבנו כחזוסה סמוך לשקיעת החמה גם נפסח
דהא אין קטן כ״ה דוחה לא י״ט ולא לוה . וקשה הורם הנ״ל להרמב״ם דהלוי רוצה להביא ראי׳ על כ׳ תענו לנפשו כ
קולם בעצרי׳ גם לשנקל . ונם שיום הנף כולו אסור שלום אלחגר ליפנים סלוה או כחזיסר סמוך לשקיעת החמה והיינו
איש באין קטן כ״ה דוחה י״ט ולא לוה מ״מ הקטן לענות יהא שלשים בני ומשום כלל כפס . אך עכ״ל זה דאף הקטן לענות יהי׳
על ידי אדם . ולמ סמיא הלוי הילא בנשא ומחנכין אותן . והיינו לרגז על הנ״ל דהתם גופא היתה הרפואה
בלולי הארכן לא הי׳ לבנה הסבר רגוה לענות . וקשה איך שרופאים עדיין דהא נפש וקנאו אסור ליכנס בו ומעת
דהקטן לענות יהא שלשים . ואה״כ לפיר תנינא גם ליום הנף כולו אסור שלום אלחגר ליקנע סלוה או כחזיסר . ונמון //

ביומא פ׳ יום הכפורים א״ר לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר שובה ישראל עד ה׳ אלהיך . ר׳ יוחנן אמר עד
ולא עד בכלל ומי א״ר יוחנן הכי והא״ר גדולה תשובה ~~שמגעת עד כסא הכבוד~~ שדוחה את ל״ת שבתורה [היינו ל״ת שלא .
יוכל בעלה הראשון לשוב] שנאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר וכו׳ עד ושוב אלי נאם ה׳ לא קשיא כאן ב
כתיב כאן ביחיד . כן היא הגירסא טעות ובמ״ש בעין יעקב . ובלו״ז שלו לא נמצא כלל הך דר׳ יוחנן דבכלל עד ולא
עד בכלל . ולכאורה עכ״ל ולגרוס הך דר״ל . דעלה לוה לשנר נוסחת הגמ׳ דידן להי׳ לפני בעל המחבר העין נוסח׳ אחרת
קושי׳ דידן מה להם לפרש כיון דרמיין לגוחום שנראה כנוגע . ואם נאמר דהך דר׳ יוחנן לאו בפירוש איתמר אלא מכללא
איתמר עלה אין איפוא הוא הכלא דגלשב שמע זה . ואמרתי לחלק . ומצורם אשכון ני׳ תוס׳ כהוגן /

דבמנחות דף ס״ח רב ושמואל אמרו כיון שבהמ״ק קיים ~~עומר~~ עומר מתיר ושבזמן שאין בהמ״ק קיים האיר המזרח מתיר דכתיב עד
הביאכם וכתיב עד עצם היום הזה . ר׳ יוחנן ור״ל אמרו אף כיון שבהמ״ק קיים האיר המזרח מתיר והכתיב
עד הביאכם ההוא למצוה . ופריך דהתנן ויום הנף כולו אסור מ״ט מהרה יבנה בהמ״ק ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו כשאיר המזרח ה
הותר נמי בהאיר ולא ידעי׳ . דהלכתא כאיבעיא עומר עומר מתיר ואי ס״ב למצוה שלום מצוה ליתום ולינגע , א״ר נחמן בר יצחק רבותא כלשת
ר׳ יהודה אמרה דאמר מן התורה אסור שנאמר עד עצם היום הזה עד עיצומו של יום וקסבר עד ועד בכלל והא התנן תני שאי
התנן דרש והתנן עכ״ל נמי׳ . והקשו תוספות ותימא מנ״ל לר׳ יוחנן ור״ל דכולי עלמא תנא עלה דר׳ יהודה דקאמרו אף
כיון שבהמ״ק קיים האיר המזרח מתיר עכ״ל תוספ׳ . ונלפענ״ד להבין די׳ תוספות כשנ״ז על נכון //
דבערכין דף ל״א נחלקו כשלהי יום שלשים כלשנה הימנו שנה חשו ולמנה עזרים כלשנה שהם לשאזר ואם אבן שבוס ולמעלה הרי
אינו מוכרין בכולן שלפני זה שנת שנים כלשנה הימנו אצל שנת חסו ולמנה עזרים כלשנה הימנו . ונאמר הגמ׳ ליתא .
סתני׳ דספיק גרא לשלך שנת עשרים כלשנה דלא כרבי . דאי רבי האומר עד ועד בכלל וכן דרבים מבן חמש שנים ,
ועד בן עשרים שנים יתנא דלתני עשרים בכלל והיינו כלשנה . ברתניא מיום הראשון ועד יום השביעי יצא שביעי ולא
שביעי בכלל

שמעי' בכלל כגון שנאמר מראשו ועד רגליו ולא רגליו בכלל. ת"ל עד יום האחד ועשרים לחדש בערב רבי אומר אינו צריך לפי'
שמעי' בכלל בעד ועד בכלל אפילו תימא ר' לקולי. ולחומרי נראה עיי"ש בפי' רש"י. והנה ר' יהודה והיינו דס"ל עד עצם היום הזה עד
ועד בכלל. ובע"כ לא ס"ל כרבנן דדרשינן דהכא נראה כחסן בעד ועד בכלל וגם צריך לומר כערכין בעד ועד בכלל. ואנ"ב
אם נימא דאם במחוסר עד ולא בכלל כר' יהודה. ועוד הא בלשא עד ולא עד בכלל ובע"כ דהסברא חילוקא כך היא או דילפי'
מן חסן או מן ערכין בעד ועד בכלל בכל התורה כולו. ועוד למה לי תרי קראי בערכין ובחסן לכתוב חד ולילף אידך
מיניה כמו דילפינן מיני' בכל התורה בעד ועד בכלל. ואף דאפשר דערכין לא צריך לילף מחסן שלום בשגגה. ושגגה (
עשאי עיי"ש בפני'. אבל מיום חסן צריך לאילוף מערכין ולמה לי קרא כחסן ודבאת שחיטה נראה כחסן לשון מינה דהסברא
חילוקא היא בעד ולא עד בכלל וכן צריך לכתוב כחסן בעד ועד בכלל כחסן אף מעלמא הבדן לספרא החילוק
בעד ולא עד בכלל. או דחסן וערכין הו"ל שני כתובים הבאים כאחד ולתני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין (
ואנ"ב סורה דדרשינן בכל התורה עד ולא עד בכלל. ומן בעד ולא עד בכלל בכל התורה אף במחוסר בע"כ וחסן)
האור הנגרה מחיר בעד ולא עד בכלל. ועד עצם היום הזה ולא עיכובו בכלל והאור הנגרה מותר. (ומוני' כמו מקוואו
בחולין אך נ"ע במוני' בפרה ורגל) שלא"כ ר' יהודה דס"ל עד עצם היום הזה עד ועד בכלל אבל לשיטת דס"ל שני כתובים
הבאים כאחד מלמדין כס"ל בקידושין דף לה' עיי"ש. או דס"ל כרבי דס"ל בכל התורה עד ועד בכלל. ובזה מיושב קושיות
תוספות היטב בר' יוחנן דס"ל כרבנן דבלשון כי' מחבירו ולא מחבירו ואת"כ כיון דהלכה כרבנן סורה בעד ולא
עד בכלל והאור הנגרה מותר. ועד המאכם ס"ל דהסברא הוא באינו רק ולפגוה בעלמא ומוחין ג' תוס' היטב כסה
הגם הי' מיום אתי לאילף בדרך אחד בקרא דף י"ג בני' שני' חבריא דר' חנינא עומד להושיט ישראל בכניסתן לארץ מהיום
העשירי ונתן להם לחסן עיי"ש. אלא אי אמרינן באין קנין הקרקע האור הנגרה מותר ולנ"ב כלל מהיכן הקריבוהו ב'
דכאמרו לא הקריבו וכפ"ל תוס' במאי הלכה עיי"ש , ור' יהודה דס"ל כל היום אסור ס"ל דבשלמות אינו עד לאחר ירולה
ולפרקה עיי"ש קנינאין ואין כרין מינו והאחרון ובכרת לא האסף פה עד כעת אחר אי"ה

היוצא מן ילום הנ"ל על ג' תוספות בר' יוחנן ס"ל עד ולא עד בכלל בכל התורה כולו. ולפי זה מיושב בעזה"י קושיא
הנ"ל דמשמע סורה דס"ל לר' יוחנן עד ולא עד בכלל ומן לספר [illegible] על ר' יוחנן דאיך ר' יוחנן באמר נבילה תלויה
בדוחה ולא תליא לפרעה [illegible] ובוודאי דלפי הנ"ל אף ר' לקיש מעכ"פ ס"ל עד ולא עד בכלל רק דאילו ר' יוחנן [illegible] ולפגלות
על ר' יוחנן דהוי' אדרבה' ולחלק בין יחיד לציבור. ונדו"ע. (ועי' ה' ערכין ולפרש באך ור' ס"ל עד ועד בכלל קשה למה לי תנא
עצם היום הזה ולכתוב עד היום הזה. ולמה לי עצם וכמו בדברין דש"י. כחוש כתיבת עצם היום. דדרשי' בעד ועד בכלל מ[illegible] ולא ידרשי' בעד ועד
בכלל אלא בע"כ דהכא מקושר עד ולא עד בכלל [illegible] ואי הוי כתיב עד היום הזה הוא עד ולא עד בכלל ומותר מיד בערב בכניסת יום י"ו לכן
כתיב עד עצם היום עד עיכובו ולא עיכובו בכלל דהיינו בבין קחסב אלא כל זמנו ומעלות השחר עד הקריב העומר אסור. ועצם היום הזה דכתיב גבי
יום הכיפורים דרשי' ביומא דף פ"א על עיכובו של יום ענוש כרת על מלאכה ולא על תוספת. ונבי יהושע בכניסתן לארץ בעבור הארץ ממחרת
הפסח מצות וקלוי בעצם היום הזה. ודרשי' בקידושין מעזרא לא [illegible] עיי"ש. אך זה צריך לי בכ"פ אמור כתיב גבי חג השבועות ו
וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש יהי' לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו. ולמה לי תיבות עצם היום הזה. ומכאן הי' ראוי ללימוד
הפוסקים בתוספות שהוא על הקרבן באמור [illegible] אך כפרת ווי"ט עיי' סי' רס"א וסי' תר"ו ומגרם צריך לומר כתיב עצם
היום הזה דעל עיכובו של יום מלאכה באזהרה דהיינו בלאו ולא על תוספת ועיין] . ועיין אחרת בתענית דף כ"ט

בתענית דף כ"ט בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ פי' דכתיב ויהי בחדש הראשון בשנה השנית בא' לחדש הוקם המשכן וכתיב ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן · וכתיב ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים א"ר חמא בר חנינא אותו היום סרו מאחרי ה' · וכתיב והאספסוף אשר בקרבו וכו' עד חדש ימים דהוו להו עשרים ותרתי בסיון פי' רש"י בחדש חסר של כ"ט ימים הוי · וכתיב ותסגר מרים שבעת ימים דה"ל כ"ט סיון וכתיב שלח לך אנשים ותניא בכ"ט סיון שלח משה מרגלים · וכתיב וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום הני ארבעים נכי חד הוו אמר אביי תמוז דההיא שתא מלויי מליוה דכתיב קרא עלי מועד לשבור בחורי · וכתיב ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא א"ר יוחנן אותו היום ערב תשעה באב הי' א"ל הקב"ה אתם בכיתם בכיי' של חנם אני אקבע לכם בכיי' לדורות · ונחלק בזה רש"י ותוספות דרש"י ס"ל הארבעים יום הם מכ"ט סיון ושלשים מתמוז דתמוז מלא הוי וח' מאב ובח' באב לעת ערב באו המרגלים לביתם והוא ערב ט"ב · ותוספות ס"ל א' מסיון ושלשים מתמוז וט' מאב ובט' אב לכו המרגלים לביתם מתור הארץ ואע"ג דסיון וודאי הוא מלא וה"ל ב' יום מסיון יום כ"ט ויום ל' · כבר כ' המהרש"א בח"א דיום כ"ט מסיון לא חשיב לי' כיון שאין לילו עמו · · ולא תמה מברייתא דז' נכנסו הגוים להיכל ואכלו וקלקלו בו שביעי ושמיני עד לפנות היום סמוך לעת ערב הציתו בו את האש ונשרף בעשור ותחלתו עם לקידת החמה והיינו דא"ר יוחנן [illegible] אלמלא הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל נשרף בו ורבנן אמרי אתחלתא דפורענותא עדיף דט"ב הוא דהוי · והעלה המהרש"א בח"א וז"ל ויש לדקדק בזה דהא ר' יוחנן גופי' אמר לעיל דביום ביאת מרגלים נגזר בליל ט"ב בו ביום בכיי' לדורות ולשיטת התוספות ניחא דביאת מרגלים הי' ביום ט"ב בערב ואח"כ בליל י' היתה בכיי' שנקבע אז בכיי' לדורות עכ"ל · ולפענ"ד נראה ליישב · דבזה וודאי ידעו שלא תמוז לרבנן דמרגלים חזרו לביתם בח' אב בזה נמצא דמגזרו ט"ב אב ואח"כ בכו בליל עשרה ונגזר על ליל י' בכיי' לדורות · ולמה אנן קבעינן ט"ב אב בכיי' ובזה · ובט"ב באתחלתא דפורענותא עדיף · ואת"ל אורח דבעירה עיקרה היתה בט' אב ושבו הי' אתחלתא דפורענותא וכח' אב חזרו לביתם והבכי' הי' בליל ט' אב ואת"ל דחזרו לביתם בח' אב צ"ל הני ארבעי' יום נכי חד הוי וצ"ל דתמוז מלא הוי · א"ל ר' יוחנן דס"ל כיון דרוב היכל נשרף ביום ראוי' לקבוע בו התענית · לכן אמר אי הוינא התם הוי קבענא בעשירי · משום דהוי אמוראי דתמוז חסר הוי וכלו יום הארבעים ביום ט' אב וחזרו לביתם בט' אב ובליל י' היתה הבכיה ונקבע בו יום בכיי' לדורות משום דרובו של היכל כאשר נשרף בו ביום עשירי על כן מהראוי' לומר דהעיקר הי' בליל י' · וזה פשוט וברור ·

ראיתי אם נמצא להוכיח דתמוז מלא הוי מדכתיב קרא עלי מועד וכו' · נ"ל ליישב באופן אחר קושיות המהרש"א · דהנה סילוק עליית הענן מעל המשכן הוי כ' אייר · ואח"כ ויסעו מהר ה' שלשת ימים הרי כ' וכ"א וכ"ב אייר ואח"כ עד חדש ימים וחדש חסר של כ"ט יום ה"ל כ"ב סיון וז' דהסגר מרים הוי כ"ט סיון ובכ"ט סיון נשלחו מרגלים · וכן מונה לפניו מסיון בשילוח מרגלים הי' אחר האספסוף מרים מ"ם עמם · אך ביבמות דף מ"ח גרסינן ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים ר"ע אומר ירח ימים ירח שלשים יום ופירשו תוספ' דסתם חדש הוא שלשים יום · ~~[illegible]~~ ואע"ג דבראש השנה אמרי' מנה עיבורו של שלשים יום רשב"ג אומר חדש היינו בסופה לאחר עכ"ל · ואת"ל אם אמרינן גם כאן סתם ירח מלא משלשים יום א"כ כלו השלשים יום בכ"ג סיון ואח"כ ז' דהסגר מרים הרי ל' סיון וכו' ביום נשלחו המרגלים הרי א' מסיון ושלשים מתמוז וט' מאב הרי מ' יום · וזו כוונת ר' יוחנן דהוי קבענא בעשירי דהוי אמרי' דחדש מלא הוי בסתם ירח מלא משלשים ואח"כ כלו הארבעים יום בט' אב ונגזר הגזרה בליל עשרה שלאחריו · ורבנן לטעמייהו ס"ל אתחלתא דפורענותא עדיף ואח"כ מעוב מונה מחדש חסר הוי וחזרו המרגלים בליל ח' אב ומתורץ קו' המהרש"א היטב ·

והנה העולם מקשים על הש"ס דפריך הני ארבעי' יום נכי חד הוי דלמא הרבה החדש ימים בכ"ב אייר והחדש חסר הוא הרי ח' מאייר וכ"א סיון · וז' דהסגר מרים הרי כ"ח וביום כ"ח סיון נשלחו המרגלים הרי ב' מסיון וכ"ט מתמוז וח' מאב הרי ארבעים יום · בשלמא לשיטת תוספות דס"ל ביום כ"ט סיון כיון שאין לילו עמו לא חשיב לי'

חלוק ל׳ הנ״ל יום ק״מ אייר כיון דאין ל״ו עמו לא חלוק ל׳ . אבל לשיטת רש״י הנ״ל דגו״ל בו במקומה עומדת . ונמצא לו׳ לפי
מעלה ארבעים נבי חד הוי . דבלאו אמרי׳ עלה עשרות נעלו מאותו יום ראשון למעלה כראשונה ראשון להנהר השלם . והרי בר״ח נ
ניסן הי׳ אז באחד בשבת . וניסן מלא . הנ״ל ר״ח אייר בשלישי בשבת . ואייר חסר הנ״ל ר״ח סיון ברביעי בשבת . וסיון
מלא הנ״ל ר״ח תמוז בו׳ בשבת . ואע״פ אי אמרי׳ בתמוז חסר הוי ולשיטת הסמ״ג . ואע״פ הנ״ל ר״ח אב בשבת . ואם ר״ח
אב בשבת הנ״ל ח׳ אב ג״כ בשבת . ולכתחלה ו׳ ניסן בתענית הנ״ל בשלישי אבל כיון דלשיטתו לדין בט׳ באב הנ״ל .
מוכח ולאו הרבים עיי״ש . ואע״פ עלה אם כה׳ אם הרו לכיתם איך באו בשבת לאחוז ונלאו אלמלי רשון ומת –
ותמיה הוא אסור לסלק והוציא מה״ נרה״ר ובספרו בעקבו על תמוז לפ״ה תמוז באורייתא . ועל אלמלי שלאו ל
לפנים כתב אפשר להכי דהנ״ל ענים שלאו מלאוי גם יגול וגם יגול אבל רשון ותמיה נאמר הלא״ בסוטה והרי׳ באו׳ מלא רשון
ואו׳ נלא תמיה על זה הברוא הגו״ל לגורתי׳ מלא מכ״פ בחצרו מקום לפני לכיתם ואע״פ הנ״ל ארבעים יום נבי חד הוי .
[ולפי״ז לשיטת הסמ״ג לפני באו לכיתם באע״פ הנ״ל ארבעי׳ ואחד יום בעגלין עיי״ש . בשנה יום נעלה מ׳ יום א׳ והנ״ל כשיטת הר״ן)
~~[illegible]~~ לכך שפיר להכין תמוז מלא׳ מלא הוי . ואע״פ בר״ח תמוז הוי ל׳ ביום ו׳ ותמוז מלא הנ״ל ר״ח אב ביום א׳ וח׳ אב
גם כן הנ״ל ביום א׳ ולפיר חזרו לכיתם ביום א׳ . ובזה ניחא היטב //

ועפ״ז אמרתי ליישב בפשיטות נאמר הלא״ כ״ל רבי לעזר ט״ב וכו׳ תנא אין מאן כה״ג יגול למשא דרבי כה״ג הברו מכאן
מה לעזר לנפרי כן כ״ל לגופו מעליה . ולכאורה צריך ביאור למה בעינן רבי כ״ל לגופו מעלה . ולא אמר
ועפ״ם הנ״ל ניחא . דהנה לשיטת רש״י הנ״ל סוטה בעד חדש ימים מיהות חדש חסר אל ק״ט יום . ולכאורה עלה ל׳ אמי
בשעיר דא׳ ה׳ נאמר הלא״ על הא דאמר רבי אושעיא נזיר עולם הוי׳ ומלה אחד לשנים עלה חדש לנאמר ויהי מקץ ימים ו
ולכך ימים ובתוי עדי חומה מה התם י״ב חדש אף כאן י״ב חודש ופריך ואימא שלשים יום דכתיב עד חדש ימים והוא
שלשים יום מש עיי״ש . הרי להדי׳ בספרי׳ דלא״ פ״ל בעד חדש ימים הנ״ל שלשים יום ובזה פ״ל בהנ״ל ק״ט יום . ודוחק
עיי״ל . ולא מצאתי לשום א״ להעיר כזה . ודע״ג לכאורה . אך עפ״ם הנ״ל נראה ליישב . דהנה גו״ל העולם הנ״ל
דלשא התחילו החדש ימים מן יום ק״ב אחד אייר יום שלשי. לספרתם מאתמו ה׳ . הוא טעות לאחר עיון בפסוקים
דכתיב ויסעו מאה ה׳ דרך שלשת ימים ~~[illegible]~~ והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה ויבכו גם מי יאכילנו בשר וגו׳ ויאמר ה׳
אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל וגו׳ ולעם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר וגו׳ לא יום אחד תאכלון וגו׳
~~[illegible]~~ ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר וגו׳ עד חדש ימים וגו׳ . ואע״פ אמר הלא״ אל העם תאמר התקדשו למחר ו
ואכלתם בשר עד חדש ימים הרי התחילו החדש ימים מיום המחרת ואע״פ החדש מעכ״פ התחיל מן כ״ג אייר . ונזה
לירא להגאו׳ הא הריבוה הי׳ באהל מועד כשכבים על פתח האהל . ~~[illegible]~~ וכל שלשה ימים הראשונים נסעו . ואמר דהנה
ביום השלישי והגיעו באהל מועד ביום השלישי ^ונסיעתם^ ^ונסיעתם^ והוא ק״כ ^אייר^ ~~סיון~~ וכפו״ל כ׳ לזה מן דהנה אלו הסולים ביום עיי״ש .
אבל אינו ניל החדש ימים לא התחילו עד לממחרת להוא יום כ״ג אייר וזה פשוט וברור . וכן מלשון פירשלו להר׳ ביום
השלישי ונסיעתם התאוו תאוה וכו׳ ביום הו׳ הריבוה התקדשו למחר עיי״ל . הרי לפי זה לכירוע בחדש ימים מעכ״פ התחיל מן
כ״ג אייר . ואע״פ אי אמרינן בחדש חסר הוי . אע״פ כלו החדש ימים בק״כ בסיון . אבל אי אמרינן בחדש מלא הוי שלשים
יום כלו החדש ימים בכ״ג סיון . והנה בפסוק כתיב עד חדש ימים ואי אמרינן עד ולא עד בכלל מ״כ בחדש חסר הוי באע״ג
דכתיב חדש ימים מ״מ עד ולא עד בכלל . כלומר ולא כל החודש ימים בכלל דהיינו רק ק״ט יום אבל אי אמרינן עד

ועד בכלל אה״ס עד חדש ימים חדש שלא הוא והתם חדש ימים שלא הוא וכו׳ . וקצת נראה דלא כנזיר נזיר ואי הכונ׳ לרבי דאמר
בנזיר עולם שלה להב׳ חדש ורבי ס״ל עד ועד בכלל בירכן דגל יה״ כמ״ש כרך הנודרם . ואה״כ לרבי בעד ועד בכלל לפיר ל
לאמרינן דעד חדש ימים היינו שלשים יום ~~ולהא״ב~~ הכא כמשנה נזי ודמיון דתנ״ל עד הוא עד בכלל כפכין לפיר ספוק
הו׳: חדש חסר בעד ולא עד בכלל . והיינו לרבי דס״ל עד ועד בכלל אם כן חדש שלא הוי . וחדש שמתחיל מן ר״ח אייר כנ״ל
ובלה בר״ח סיון וו׳ דהסוף סוכם הרי שלשים בסיון ואה״כ נשלמו השולים בשלשים בסיון . ואה״כ אין למצוא ארבעים
יום כי אם כשיוצא דלכו שרגלים לביתם כ״ט אב . דאחר סיון ושלשים תמוז וט׳ באב והרי מ׳ יום . ואם חסרו כ״ט אם
הרי כעד כלו ו׳ אחרון בכו׳ לדורות ודרוי׳ לגרוע הזענה מעליה . לכן רמי לאשתה דוודא כיון לעזור ט׳
באב ולגרוע מעליה ודו״ק

[ההג״הא כתב ש״ס דאין נעם בדברי תוס׳ ועיין בחזוני זה לסברו על ויסעו מהר ה׳ דרך שלשת ימים וכו׳ . ועיין ב
בתוס׳ דשבועות דף ס״ה שלם נראה להדי׳ דתוספות ס״ל דחדש שלא הוי שלשים יום ושלשים יום שמתחילין מן ר״ח אייר
ואע״ג להגליות לע״ו דמביב ואל העם תאמר התקדשו למחר וכו׳ דזה היינו ה׳ ביום ר״א ועל פי׳ לישנא דתוספות הנ״ל]

עפ״ז אמרתי ליישב לשון הירושלמי סוף תענית וז״ל . ר׳ בא בר זבדא בשם ר׳ חנינא כיון דבר לעזור ט״ב ולא הניחו לו
אמר לו ר׳ לעזר עשק הייתי ולא איתעסרת הדא אלא כיון דר׳ לעזור ט״ב שחל להיות בשבת ואמר הואיל ונדחה ידחה .
ונזי לי׳ ההוא דתנינן תמן [כלומר במשנה דהוי התם ברא״ש טעה ור׳ בא הזכירו] ר׳ יוחנן בן ברוקה אומר על שניהן הוא א
אומר ויברך אותם ואמר פרו ורבו ר׳ לעזר בשם ר׳ חנינא הלכה כר׳ יוחנן בן ברוקא א״ל ר׳ לעזר עשק הייתי ולא איתעסרת
בן אלא אם היתה מעוברת והלא הרון עמה ונראה עליהן טובים השנים מן האחד כי אם יפול א׳ השני יקים את חבירו כ
[כלומר ובן רא״ה ור׳ בא זה הלכה זה הזכירו מה] עכ״ל . ונשאה לפר הענין ב׳ ספיקות אהרבי שולך ליי״ב
דהנה תוספל בסוגיה הנ״ל איך רצה לעזור ט״ב הא אין כ״ה יכול לבטל דברי כ״ה חבירו אלא א״כ גדול הימנו בחכמה
ובמנין ורבותא עוד תמוה דרבה לעזרו מן החומרות לבו . ולכאורה נראה טעם משום אם כ״ה ראשון גזרו אף על החומרת
ולא תלי׳ בדבר שלום דהורגלו הנשים כט״ב כמ״ש ברה״ג דף יה ע״ס . א״כ איך יכול הוא לבטל דברי כ״ה חבירו .
איך נשאה בהג״ט כתב מעיקרות הא דאין כ״ה יכול לבטל דברי כ״ה חבירו אא״כ גדול הימנו בחכמה ובמנין היינו דווקא
כלומר דתנן משום סייג ונדר וכדומה אבל אם תקנו דבר שלא הדין דבעצו דאוין כן עשה והבא אחריהם נראה לו
לשנו כדין דהלכה אינו כן מותר לסתור דבריהם אף לשון הוא כחכמה ובמנין עיי׳ במהר״מ [והנה אף דבגמן ה
הזה אין גזירה ואין שלום ויהי׳ הדין דרבא אפילו הכי נאסר כ״ש שאני ט״ב הואיל והוכפלו בו השבות נבעו חובה אף
כמין הזה] . אמנם עדיין קשה איך אסרו תשמיש דהוא מצות פרו׳ ורבי׳ מצוה דאורייתא הוא סותר לאחר כט״ב שלום ש
לפא יגרום אחר ולא יקיים מצות פרי׳ ורבי׳ ולמה אסרו פרו׳ ורבי׳ גופא . אך נראה הטעם באיסור הוא שלום
דיבה דהיא אינה מצווה על פרו׳ ורבי׳ והיא מחויבת גם כן במצות ירושלים ובתענית ט׳ באם והוריהון כמו אול ,
ואה״כ האיסור הוא שלום ולתא בירה . אך אי אמרי׳ דלהרם מצוין בפרו׳ ורבי׳ הדר׳ הגולי׳ לדוכתי׳ . וקצת אפשר ל
וזר דרמי ס״ל כרי׳ בן ברוקה דעל שניהם נצטוו בפרו׳ ורבי׳ לכן כיון לעזור החוורה גל תשמיש מט״ב דבגרא לא
נפש רק גוף החיוב . והיינו תענית אבל תשמיש לא נעבר בפסון לאיסור . ולבטל מצוה דאורייתא כלפי בה . ולא יוחנן ,
וכ״ב שלפניהם ס״ל דהיא אינה מצווה על פרו׳ ורבי׳ לכן אסרו אף תשמיש שלום לתא בירה אבל רבי׳ דנראה לו הלכה כרי׳
בן ברוקה לפיר כיון לעזור ט״ב והיינו מחוורא בתלמוד וכנ״ל .

ובזה

וכזה יפה דברי הירושלמי על נכון דר' מנא מר גברא הי' שותה מתחלה ונ"ל דבעי' רק לעקור ט"ב · ור' מנא הי' יודע

באמת דאין הלכה כר"י בן ברוקה דבשר הלוי ולפיכך לר' אלעזר · לכן שלא הי' שותה דבעינן רק לעקור ט' אף הי' צלה לו

ע"י תוס' הא אין כ"ג [illegible] ולמעל דבעי' כ"ב חבירו שם ורבנן ה"ל [illegible] לעקור החוזרת [illegible] ג"כ נפרש מין דביא אין

מצוה על פרי' ורבי' אס נאסר שלום אתא דבילה · ומן ר' אלעזר דיבך האסת בלא טעם לעקור ט' אף ובלא הי' שותה

דביא מצוה ג"כ על פרי' ורב' הי' צליא לו אהדדי לכן העיקר לא"א אבי חבירו על האסת ואז לא צליא כלום · לכן

ע"י עליהם טובים לצים זו אחר זו אם א' יפול יקימו חבירו וכו'

ע"פ הערה זו [illegible] כס' דגנ"י כתב הטור בשום לאדם מט"ב שלום באירוסין כי סעודה [illegible] לשתה · והנה הט"ז כתב

א' דבנו' נאסר השעם בשום לאדם בט"ב לשא יעדבנו אחר ולמה לנקר הך טעם' ולא נאמר הטעם בלוגמא לשתה כלה

ושאה לשלם · דבזה וודאי לא צליא לשה לו · הטעם לשא יעדבנו אחר · דבהך טעם בלוגמא לשתה לא שייא דגם מגוים

לו צלה לשתה · והוסף הערה וודאי וכתו לאסרו לכם מט"ב אלו ומלאחם מט"ם שלום בשתיה בעם האפשרות · וה"נ

גם לאסור אירוסין בלו צלה לשתה והוסף הערה ויול לשתין עד אחר ט"ב לכן הוצרך הט"ז לטעם בלשא יעדבנו

אחר · אך הקושי' הוא על הטור לשה לו לטע' דידי' בלוגמא לשתה כזה · על כן שראה דבי' צלה לו לטעם דתנא

הך טעם לשא יעדבנו אחר היינו דיכל שעדו פרי' ורב' אם יעדבנו אחר · שייך לגבי' ברכה' · אבל לגבי ד

ברכה דהיא אינה מצוה על פרי' ורב' והיא גם היא מחויבת להתאבל על ירושלים ואין נשר אירוסין לגבי ברכה

בלו צלה לשתה לגבי ברכה לכן כ' הטור בלוגמא לשתה מה ~~[illegible]~~ ואע"ג בלשונו [illegible] אברהם [illegible] כמ"ש

לשון כס' א' דגם היא מצוה על לא תהו בראה ע"ש [illegible] מגום תנא בפרשה אבל אלמנה [illegible] ה' מכלבנים

לא שייך לאמו כתה ואין [illegible] בשום לאדם מט"ב אלא אלמנה

ולמורה לו דאוי' לבטר [illegible]

והא מצוה נעבדה ובפי' תוס' [illegible] א"ת הא מצוה [illegible] לא תהו [illegible] בפרק החולץ ולא [illegible]

ועוד לא [illegible] באחת לו אלה ובנים · ע"ש · ותוס' [illegible] נכנסה לחופה [illegible] לשבות דרבנן

היתה [illegible] באם מה עלו' [illegible] ותוס' כתבו [illegible] ירושלמי הכונס אלמנה דאין חופה לאלמנה [illegible]

עלו' [illegible] בפרשה [illegible] אותם בחופה [illegible] ומצוה [illegible]

[illegible] ותוס' צלה לאמורה [illegible] והא מצוה נעבדה והא [illegible] ולכנוס לחופה [illegible] ג"כ [illegible] אלה ובנים

ורבי' תנא גבי ברכה' המצוה על פרי' ורבי' דוחה לשבות [illegible] · אבל גבי ברכה לו אסור דגבי ברכה

ג"כ ה"ל [illegible] דהיא [illegible] אותה [illegible] והלכה [illegible]

אלהו [illegible] בחיים [illegible] והל בריבה ג"כ [illegible] ואסור ומצות פרי' ורבי' לא שייך גבי ברכה

אלא [illegible] דגם בריבה לו מצוה בלא תהו בראה ופריקלסים · (עי' [illegible] ס"א [illegible] בריבה [illegible])

ולשיטת החולקים ונ"ל דבאלה לא שייך לא תהו בראה [illegible] בהלכה דבין חולץ על הירושלמי · דהלכה דבין ס"ל הטעם

דאין [illegible] לשא יעדבנו [illegible] · והירושלמי ס"ל הטעם שלום [illegible] · ולה וכ"כ [illegible] ה"א לאולין מה

ולפי' לטעם הלכה בלשא יעדבנו לא שייך לגבי ברכה [illegible] ולא [illegible] וסבר' זו [illegible] ה"א מ' [illegible]

עיין לכן לפי פרק הלכה והא מצוה [illegible] ולגבי ברכה [illegible] כמ"ש

אבל לטעם

אבל לטעם הירושלמי דה"ל גרושה ניתן את"ם אינה כדינה איסור לבוא לכן אסור לגרש אף כאין לו אשה ובנים אלום לרש דיעה
רק דלפי"ז לא הי' צלה תוס' פירו לא במקו' פעל שיטת רר"י ה"ל מן הירושלמי דסתמי סתמן העזו לגרש בה"פ דאין
לבוא במקום[illegible] ולא וה[illegible] ערה) // דרבינו תם אזל לשיטתו ס"ס דניק דהטעם אלום לכא[illegible] ולכן ל
ליפר לר' לגרש כאין לו אשה ובנים אבל הירושלמי אזל לשיטתו דס"ל דהאיסור אלום דהוי כנעס[illegible]
גל איסור לגבי דינה ולכן אסור לגרש. ורבה יל לכוין הגלג תוספו' בסוגי' דאחר להביאו לגולית
תוספ' על רבינו תם מן הירושלמי הביאו להך דינא דירושלמי הלין דתנא אהולא לשין לאחר
עשה מכריו' ולפזורה מה בעי תנא בזה הדין. ואזיך תל' כדין. אבל לפמ"ש ניחא דתנא רבו לזה
דבזה מורין ~~[illegible]~~ נולייתה על רבינו תם מן הירושלמי דהירושלמי אזל לשיטתו דס"ל דהטעם
אלום דה"ל גרושה ניתן ודו"ק //

בפ' בראשית ויברך אלקי' את יום השביעי ויקדש אותו פי' רש"י כלה' הגדול [illegible] נוטלו במן שלא הי'
יורד המן בשבת וברכו שהי' יורד בערב שבת לחם משנה · והקשה המזרחי מה ברכה יש בו
שיותר לשבת אדרבא בערב שבת הי' הברכה שלקטו כפל משאר ימים עכ"ל לבחון נפלאו · ולפענ"ד שאם
לאדם לפי פשוטו במשנה [illegible] הכתובים שאמר הכתוב המאכילך מן במדבר למען ענותך ר' אסי אמר אינו
דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו ופי' רש"י למען ענותך אינו מזונם באותו היום ודואגים על מחר
עכ"ל · הרי דבזה הוי עינוי כשאלו היום והיו דואגים לבואת על מחר · ובערב שבת לשבת שהי' יורד המן
גם לברך לשבת א"כ [illegible] לשבת לא הי' מזונם כיון שבערב הי' להם פת בסלו ולמחר לשבת וזו הי' להם
לעונג [illegible] העינוי וזו הי' הברכה · ותמרץ נ"ל
הנלה יתב

אגב נראה אזכיר מה שקשה לי על דברי רש"י בחומש לסדר עצמו ודבריו [illegible] נאמר רבה והי' ביום
הללו [illegible] אמר אלה [illegible] ויראו חול [illegible] של וכדברי תוספות של דמסכת אשר בירושלמי
המן שלא הי' יורד בשבת אלא בחול אלמא דוגמא לשבת אבל ביו"ט הי' המן יורד ואין כמדבר דאתא
אשר לשבת לא יהי' בו לא יהי' לרבות יוה"כ כו' לרבות יו"ט · ודברי תוספות ההמבדיל חולקין בזה אי הוי
המן יורד ביו"ט או לא עכ"ל · ודע דמצאתי בפ' בראשית רבה [illegible]
דמזה אלמא דהמן הי' יורד ביו"ט · ובפ' בשלח הביא רש"י להך ברייתא בפירוש ובקצרה [illegible]
יורד ביו"ט · הרי דברי רש"י סותרין זה את זה · הביא רש"י לברייתא בלשון לא יהי' בו לרבות יו"ט דהמן לא הי'
ובאמת הספר לא נוכל לתרץ בפ' בשלח [illegible] ולמצוא טעם המבדילים בחולקות אלה · ולפענ"ד שאם

להבין דבחול פי' נאמר הכתוב הטעם דבביצה הה"ז נולד ויכן [illegible] ביה"ב עו"ב נאמר הכתוב על
לימים ליתרן ביו"ט בכל העולם [illegible] אוכלים הוא לומר ולינו לבריות באוכלים ואמאי [illegible] אם
ירדו לימים מיו"ט הוי הן כבוי כל אדם ותירץ ר' יצחק בחולין דהוי המים מערב יו"ט בעינים וכריך וליני
לבריות בעינים אי לחכמין לגילה מעולה ומתכן לאינו [illegible] בעיבתא משלע [illegible] פי' רש"י ומאן בליבתא
דמי ולא נע להו לבריות אבל ופריך כל דהוי לי נולד ואסירי · אלא [illegible] בעינים [illegible] ולא נע לבריות
מעו"ל · הרי דברי תוספות גב' לא בדבר חבל שלא בא לעולם כל עיקר הוי לי נולד ואם ר' שמעון מודה
באיסור [illegible] · ולפי זה המן לירד מן השמים גב' ביומי דביצה שלא הי' בעולם כל עיקר והוי נולד
[illegible] כבר פי' רש"י בביצה דביצה שלא נגמרה מאתמול [illegible] ובתחים פליגן אמרי עליו ע"ש · ובערב שבת לפי ב
דנולד ונולד באורייתא לא כי המן יורד ביו"ט אבל למ"ד בנולד דרבנן הי' המן יורד ביו"ט · ועכשיו
לה לדברי הספר בלשון הי' נוהגין [illegible] אם גם נולד ומוקצה הי' נוהגין א"ב דע"ב אין טלטלו ומאן
המן להי' יורד ביו"ט הוא הוי לי' נולד וד"ע

כס"ו זה כתבתי פה [illegible] [illegible] תרי"ח

נדה פ' המפלת דף ל' שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן אמר להם כשהיא כורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה לפיכך אמרה תורה תביא קרבן · מתקיף לה רב יוסף והא מזידה היא ובחרטה תלי' מילתא ופי' רש"י מזידה היא ואין מביאין קרבן דהא ונעלם כתיב · ובחרטה תלי' לפתוח לה בחרטה ויתיר לה החכם לשבועתה אלא קרבן אינו עונש ומתיר השבוע' · עכ"ל · ומפני מה אמרה תורה זכר לשבעה ונקבה לארבעה עשר זכר שהכל שמחים בו מתחרטת לשבעה נקבה שהכל עצבים בה מתחרטת לי"ד פי' רש"י מתחרטת לז' ומתאוה לתשמיש בעלה [illegible] ומפני מה אמרה תורה מילה לשמונה שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים לאסורין בתשמיש עכ"ל המאמר הזה תמוה · חדא למה שאלו דוקא לר' שמעון · ב' [illegible] כשהיא כורעת [illegible] קופצת ונשבעת · ג' [illegible] ולחכם הנ"ל ג' שאלות דוקא לרשב"י · [illegible] · [illegible] להבין איך נעלם [illegible] רב יוסף [illegible] הא מזידה היא ובחרטה תלי' מילתא · אך [illegible] ס' [illegible] וז"ל [illegible] כשהיא כורעת [illegible] קופצת ונשבעת שלא תזקק עוד לבעלה · [illegible] כי [illegible] שהיא נשבעת [illegible] ואין השבועה [illegible] [illegible] מפני [illegible] לבעלה [illegible] התורה [illegible] [illegible] עכ"ל · [illegible] רב יוסף הנ"ל והוא [illegible] גם רשב"י גופא ס"ל דהשבועה אינה חלה [illegible] השבועה חל [illegible] קרבן כי הקרבן אינו עונש לשבועה ומתירו רק דשבועה [illegible] איננה חל [illegible] לבעלה רק [illegible] היא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] דף ז' [illegible] [illegible] ג' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אסורה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על כל העולם [illegible] אסורה [illegible] [illegible] [illegible] אסורה [illegible] [illegible] [illegible] לאסורה [illegible] על כל העולם והוא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] השבועה חל וקרבן [illegible] הוא רק [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על כל העולם והוא [illegible] [illegible] שלא תזקק עוד לבעלה [illegible] [illegible] [illegible] ונשבעת [illegible] ונשבעת שלא תזקק לו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לאסור על כל העולם זה אינו [illegible] כיון דהוציאה בפיו שלא תזקק לבעלה אינה אסורה רק על בעלה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כיון דהוציאה בפיו שלא תזקק לבעלה אינה אסורה רק לבעלה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

אי אמרינן דשבועתה הוא כלשון הזה שלא תזקק עוד לבעלה אבל אי אמרינן דשבועתה היא סתם לאסור תשמישו ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ עליה אע"ג הרי כוללת איסורה אכל עלמא והדרא הקושי' הנ"ל לדוכתי' · רק למאן דלית לי' איסור כולל ניחא ומבואר בחולין דף ק"א ע"ב עי"ש שמביא רש"י דר"ש לית לי' איסור חל על איסור אפילו באיסור כולל דס"ל בהאוכל נבילה ביה"כ פטור על יוה"כ דאין איסור יוה"כ חל על נבילה אע"ג דיוה"כ הוי כולל איסור והיתר עיי"ש · אבל למאן דפליג וס"ל איסור כולל חל הדרא הקושיא הנ"ל לדוכתי' · וצ"ל בפשיטות דלא קשה כלל דאמור דהקרבן באה לכפר שבועתה לעבור ליזהר כו' אלא כמו ל[illegible] כמפורש בתורה וגו' א' לעולה וא' לחטאת כל מקום הקדים חטאת לעולה וכאן הקדים עולה לחטאת כל מקום שהוא באה על חטא הקדים חטאת לעולה כאן שאינה באה על חטא הקדים עולה לחטאת ומשו"ה הקדים אבל כאן ביולדת שאינה באה על חטא אלא לטהרה מטומאה הקדים עולה כו' · הרי שלפי' הגמ' דקרבן יולדת לא על חטא באה רק לטהרה טעמא ובזה ניחא שאלות התלמידים לרשב"י · והוא דבנדה ל"א שאלו מפני מה יולדת מביאה קרבן רצה לומר מפני מה מאיזה טעם [illegible] והביא קרבן אי משום לשבועתה לאסור תשמישו עליה או דדינה באה על חטא רק לטהרה מטומאה · ולכן שאלו דווקא לרשב"י דלית לי' איסור כולל דלרבנן דס"ל איסור כולל מוכח בכ"ע הטעם הפשוט עיקרו לטהרה מטומאה בלידה לומר משום לשבועתה ואוסרת תשמישו עליה רצה כיון דשבועתה חל מדינא איך תעקור השבועה לגמרי ולהתיר השבועה ואין לומר כפירוש הרמב"ן דהשבועה אינה חל כיון שהיא משועבדת לו · הא כיון דאוסרת תשמישו עליה אסורה וכולה אכולי עלמא והוי"ל גבי' אבעל משום כולל וכע"ז דהקרבן הוא רק לטהרה ולא על חטא · ומזה יצא להתלמידים להק' טעם דהבאת קרבן הוא משום חטא רק שאמרה היתה לרבי שמעון דלית לי' איסור כולל מכפרת לעיל · ואה"נ לפי' נ"ל דהבאת קרבנם היתה בשביל חטא כיון לשבועתה כלעיל לגבה ונ"ל מפורש · רק כיון דמוכח דלרבנן דס"ל איסור כולל בכ"ע הטעם של הבאת קרבנם הוא בשביל טהרה ולא בשביל חטא לכן נסתפקו התלמידים אי גם לר"ש טעם זה הוא או לא והשיב להם רשב"י דהקרבן הוא בשביל לשבועתה כו' ולא טעם בשביל טהרה הוא לדי' כולל דגם לרבנן דס"ל איסור כולל אינו מוכרחין לזה הטעם דמאי אמרת אי אמרינן דמביאה קרבן בשביל השבועה הא חל השבועה ע"י כולל ואין יכול השבועה עליו · קרבן זה אינו דבשעה שהיא כורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק עוד לבעלה ואפ"ה לשבועתה אינה חל רק על בעלה ולא הוי כולל אאחריני ואכילה [illegible] השבועה לה' כיון דהיא משועבדת לו ולכך מביאה הקרבן לכפרה על שבועות רוחה כפירוש הרמב"ן הנ"ל

ובזה יתורץ ג"כ דהמהרש"א שהקשה על התירוץ של רשב"י לשבועתה שלא תזקק לבעלה כו' הא תשמישו הוי דברים שבינו לבינה ויכול הבעל להפיר לה כדין לעצמו ותירץ דבספרא הבעל אינו מופר לה כדין לעצמו והוא דחוק עי"ש ולכאורה לא קשה המהרש"א מידי דבנדרים דף צ' ע"ב במשנה האשה שאמרה נטולה אני מן היהודים שיפר הבעל חלקו ותהא משמשתו ולכשיגרש תהא נטולה מן היהודים ואסורה · וכ' תוספ' לא דתשמישו הוי דברים שבינו לבינה ולכך יפר חלקו ולא מהני הפרתו להתיר לאחרים ולכך כשיגרש נעשה כאסורה עיי"ש · ולזה נ"ל דהיינו טעמי' דאמרה תורה מביאה קרבן דכיון דבחומר עיקר לגבה אסורה תשמישו של כל אדם עליה ואע"ג אם יפר לה הבעל לא יפר לה רק חלקו ואח"כ כשיגרש הבעל תהיה כאסורה לעולם ותעגן כל ימיה · לכך אמרה תורה תביא קרבן על שבועתה להתירה לכשתתאלמן או תתגרש להנשא לאחרים · אבל לפמ"ש לעיל ניחא דכיון דנאמר דלרשב"י לשבועתה שלא תזקק עוד לבעלה אמרינן ד הוי שבועה שבינו לבינה ואינה אסורה רק אבעלה · ומש"ה וקשה המהרש"א ליפר · רק כל זה ~~[illegible]~~ הכ"ג אבל לדעה

[illegible]

ס' [illegible] תני' [illegible] זבחי' | איסור חל על איסור אין השבועה חל אפי' כולל | [illegible] עיי"ש

פ

וקשו להאריך בזה —

באופן אחר נ״ל ליישב שאלות התלמידים דבונא לביטא ר״ל — דמשנה דנדה פ׳ יוצא דופן בשלמא יוצא דופן אין יולדת עליו ימי טומאה וטהרה ור״ל ס״ל דיוצא דופן הה״ז בכור ובתרתי פליגי כו׳ והתני׳ וכו׳ ר״ש אומר יוצא דופן הה״ז בכור וחייבי׳ עליו קרבן עכ״ל. ובתוס׳ יש להקשות לפי יולדת ~~[illegible]~~ דין דופן שבאה קרבן ואין לומר אפי׳ הלכה כר״ש איך תיקנו הקרבן לשמה ומתנו ולד׳ כתירוץ הרמב״ן הנ״ל דברייתא איש חו״ל כון להיא מלומדת לו והקרבן אינו רק לכפרה בעלמא. ועוד הא ~~ביוצא דופן אין הלכה~~ שילדה פעם א׳ דרך דופן אינה מלומדת עוד ובמה תלוי׳ דבבכורות פרק ח׳ שלפה ב׳ [illegible] כתב׳ כל הרמב״ם ביוצא דופן שהיום ליוצא הוולד דרך דופן ע״י סם להוציאו לשם אי אפשר לשתכפא ולחזור ולהתעבר ולד. אלא או שאינה יולדת עוד או לכבדה חשוב [ובספרי׳ לשונו הגאון בהל׳ ין טעם הנון לשמן] ולפ״ז שילדה פעם א׳ דרך דופן אינה יולדת עוד. ובבכורות פרק ו׳ שלפה ה׳ שמא לה בנים בה״ר יהודה לפיאם שאין כה גואל בנים הנ״ז שלא מתנת והיא זונה האסורה כאמרה ור״ג ס״ג אין אבל שאין לו בנים ולא קיים עדיין מצות פ״ו לפירם וזמלה על בנה. ואם שילדה פעם א׳ דרך דופן ואינה יולדת עוד א״כ הרי כל פ כיאתם לגבי בעלה הוי כיאה בגוי אליב׳ דר׳ יהודה וגם אליב׳ דר״ג אם לא קיים עדיין מצות פ״ו ג״כ ביאה פ׳ ר׳ יהודה ופליטא שאינה מלומדת עוד בכל טעמי׳ במלומדת לשון פרו ורבו וכיון דאינה בת בנים אוגדא לה הלכה ולכן ו ליו ואם הדרא על׳ הנ״ל דר׳ אין יעזור הקרבן להלכה, רק ~~[illegible]~~ עדיין יש לשם דהלכה אינה חלה והוא ד ראוין אסרינן דמספקא כונתם לאוסרה חששא הוא שאינה רוצה עוד בביאה חלי לה ולכן אסרת על׳ התלמיד׳ אבל בלונה להיא אינה בת בנים הרי לא תקוא היא כלל לגבי בעל חלק לה ומבעתא דהכי לא נלבעות כלל והלכה אינה חל כלל רק מ״מ כיון דנלבעות להלה והנם לפירם ספרא כר״ש הרמב״ן — רק אי אסרינן דהוא נלבעת לאחר שילדה כבר יוספת ונלבעת. א״כ הרי כבר יצא הוולד דרך דופן והיא אינה בת בנים ואפ״ה היא נלבעת לאסור התלמיד א״כ הרי ~~[illegible]~~ אסרה על׳ התלמיד בכל גווני. רק אי אמרינן דהלכה שפורעת הוולד היא נלבעת וידעינן לא ילדה ניחא /

ובזה ניחא שאלות התלמידים דבונא לר׳ שמעון דאמרינן לא עלה להם עדי׳ דלפיר יריעו הטעם ליוספת ונלבעת מ שא״כ לר״ש דס״ל יוצא דרך דופן ג״כ חייב בקרבן עלה מ״ט דרך דופן חייב בקרבן ואין לומר מטעם לבוצה שעלה א״כ הוי ג״כ שונה הלכה ואינה מלומדת לו עוד כיון דילדה דרך דופן אינה בת בנים עוד וכיון דאינה מלומדת לו הויא השטעה שבינה ואיך יעזור הקרבן הלכה להתירו ואין לומר דכיון שאינה בת בנים לא הויא הלכה כלל דאמבעתא דהכי לא נלבעת וסתם דהא היא נלבעת ואוסרת התלמיד א״כ דכבר ילדה דרך דופן ואינה בת בנים ואפ״ה היא נלבעת הרי חזינן דדעתה לאסור בכל גווני. והלא להם ר״ש כלמה. דפורעת הוולד היא יוספת ונלבעות ר״ש לומר כלמה שפורעת הוולד עדיין שילדה עדיין היא נלבעת. ואם שילדה אח״כ דרך דופן ו לא הויא הלבועה כלל רק לקטלה והנם נלבעות לכן שמא ערן וכתירוץ הרמב״ן כנ״ל //

המהרש״א בחידושי אגדות הנלה על רש״י לספור על נפש מה אמרו אלה לשונה ר״ל לומר למה לא לשמה ופ׳ עליו ל להוא דחוק ויספור דהק׳ מה אמרו מ״ ר״ל נפש זה כתוב וטמאה לנקבה ימים וקרום השלישי יהו ואח״כ כתוב זיבה ונשים ונשמרו יוסים מ״ לה הפסק הכמים בנידון מילה אלא להורות מילה הפמוך מילה לח׳ ימים כטומאת ז׳ ימי׳ ו לידה כיון שלא יהי׳ חשו ויושו עצבונים מ״ ולמאורה עלה למה כתיב על פי׳ רש״י להוא דחוק ואפשר דכוונתו .

שלום בא' קמבול וכבודה ה' כולות [אוכלת אחר] הטעם דשולה לשונה דתנן הנשאל הוי נראין לכך כן לשונו יצחק דוגמת
הערך ושום הלויש והלשון ירכם והכהן הוא השואל ולכך עליון השולה כעפר דוגמת שנים אדמה וכן מצאתי בס' ר' אבי שלום
פ' חיי שרה כלם זוהר ונ"ה ע"ש . רק לכאורה הר"ב לא יתכן טעם זה דא"כ אמאי תנן יוצא דופן אין נשאל ללשונה
[דשואלים במורה כה עיקר שאינו טומאה לידה הרי"שול ביוהכ"פ] ובודאי דערכן לוקח לשמר דהא נאמר בנדה רש"ל פ' יוצא
דופן ונודה הל' בקדשים ביוצא דופן פסול מ"ט דכתיב אשה כי תזריע פרט ליוצא דופן וכו' וא"כ אי תנן הנשאל לה' הוא
דומי' דערכן צלה הא ממש יוצא דרך דופן פסול לערכן והדר קושי' לדוכתי' למה נשאל לה'

ולפ"ז נראה דלהכי שאלו דווקא הר"ב מ"מ אמרה תורה עולה לשונה דלרבנן מ"ט מה' דערכן מ"ט כלם זוהר ונ"ה שלא
הר"ב דס"ל דבא יוצא דופן חיים ערכן ובקדשים יוצא דופן אינו עולה אף להר"ב א"כ ליכא לשמר דתנן נשאל
לה' דומי' דערכן דא"כ אמאי יוצא דופן נשאל לה' דבזה ליכא לשמר דומי' דערכן מ"מ וקי"ל כטעם אחר איפא
כמולתה דתנן נשאל לה' ~~[illegible]~~ ולכך שאלו על הטעם מה הוא . ~~[illegible]~~ ויוצא דופן אינו מקבל לשלה למי' דמפני מה
אמרה תורה זכר ז' ונקבה י"ד דווקא הר"ב . ויש"ם להוסיף גם זה

בשבבין מה לך להלוות לספרי הפוסקים דמ' שלא לא עשו מ"מ מילה לה' ולא לגרן מ"מ הפסיק הדבור בדין מילה .
וא"ת מה עלה בתחילה מ"מ אמרו ז' לזכר וי"ד לנקבה מלאו דאי זכר ונקבה הוי שלום ביניהם [דלתשיה
הי' י"ב לא הוה ניחא רק כל העולם הוא שמחים וכו' ולמה לזכר ז' יום . לזה יש לומר דלהכי ז' יום ~~[illegible]~~
ולאיוהם רבי שלא יהי' אביו ואמו עצבים וכל העולם שמחים וכו' . רק בו לכאורה לא צריך זה דהיה גופא צריך למה
כל העולם שמחים דהיינו מצות מילה שיהיה ליום ח' היא גופא צריך למה נימא מילה ביום ח' ואי שלום בלא זה י' אמרן
ואמו עצבים והעולם שמחים היה גופא צריך לבור בנקבה י"ד יום ואם הוא הספרי מילה יהי' ביום י"ד . אבל לספרי הפוסקים ד
דזה אינו צלה כלל מפני מה מילה ביום ח' ולא ביום ז' הדרא קושי' הנ"ל לדוכתי' . לכן נראה להוסיף ע"פ טעם הנ"ל של
הזוהר ונ"ה דתנן נשאל לה' דומי' דערכן כנ"ל רק להר"ב דס"ל יוצא דופן פסול בקדשים ואפ"ה נשאל לשונה בע"כ ד
דלהכי לטעם זה. כנ"ל . ולפ"ז לרבנן לא צלה מפני מה ולנקבה י"ד ולזכר לנקבה יש לומר דלהכי זכר ז' ולא יותר
כי שלא יהי' כל העולם שמחים אלו דמילה ביום ח' ואביו ואמו עצבים ואין לכלות מ"מ נשאל לה' . י"ל לומר כטעם של
הזוהר ונ"ה דבודאי דערכן הוא . אלא דהר"ב דס"ל אף ביוצא דופן חיים בטומאה וטהרה וערכן ונשאל לשונה כנ"ל
ובקדשים יוצא דופן אינו עולה הדרא קושי' לדוכתי' מ"מ עיקר לה' וכרך לי' דלה' לכאורה לשמר דומי' דערכן כנ"ל
לכן צלו דווקא הר"ב נתנה להם זכר שהוא שמחים כו' שתהיו לה' .

ובסנהדרין דף ב' ע"א שאלו תלמידים את ר' יהודה בן רוצץ אומר אני לכאורה יבוא תבא יולדת ונקבה טמאה לכאורה
ס' ר"ה אומר אני יכול לעשות וטמאה לימים כנדתה דהא לא כתיב לקרבנו שלא אמר להן טומאה ו
וטוהר בזכר . טומאה ז' וטוהר ~~[illegible]~~ ל"ג יום וטומאה וטוהר בנקבה . טומאה י"ד וטוהר ס"ו יום . מה כל טוהר כוונת
בנקבה כפליים אף כל טומאה כוונת בנקבה כפליים . ולפי זה לא צלה התלמידים אלא מפני מה אמרה תורה מילה לח'
וכו' לספרי הפוסקים דה

[illegible]

ויבואר בס"ב שאלה אלו שיות ביוצא דופן · דבת"כ וגו' יכולה הספלות כמין דגים וחגבים ושקצים ורמשים יהא טמא ל"מ [illegible] זה ·
זה מיוחד ל"ל כי זכרי אדם · יראוי אלו לאין כבם אזכרי האדם יכול הספלות כבריות האין לאיש חמור ולי"ג לו ב' בגין
ובי' לדרשות הואיל וי"ל כבם אזכרי אדם יהי' טמא ל"מ ונשאו לכמה ימים כיום הלשושו זה זה מיוחד להוא ראוי' לבריות נ
נפשה ה"ל להוא ראוי' לחיות ח' ימים ולבא לבריות מילה כיום ח' (עי' ס' הערך אהרן) יוצאו אלו שאין ראוי' לבריות נפשה עכ"ל
ולבמורה לר"ש דנאמר ואם נקבה תלד מה"י או זכר ואם נקבה היא בהא אוולדה ביולדא הבר ואמר תלד לרבות לידה אחרת
אף יוצא דופן · עכ"ל תלד לרבות יוצא דופן · יהא גם יוצא דופן נלמד שהיולא ה"ל דהא ראוי' לבריות נפשה ליתנו
לחיות ימים רבים · [ולי' לומר דה"א כי תזריע וילדה ביוצא גב לחזא מקום לזריעה פנ"ג רבנן בר פלוגתי' הא ר"ש מוני ל' ו
לידה אחרית דמפילו לא ילדה אלא כמין שהזריעה כמן נפון הוולד בעשאה · ~~[illegible]~~ ומדברא התוס' כדבו לא חתם בלרבנן רשתי ל
למעט מינה ורבנן אהרן בזה עצמו כדבריהם טומא אבל לר"ש בוני ל' · לעיון הוולה שהיתה תמא נפשא לעיט יוצא דופן ולמתר ה
ה"ל כלל · כבריות נפשה שהיות עליו] ומש"ה לר"ש לרבות יוצא דופן אלא קעס בחו"ל לה' ל' הך היולא ה
ה"ל · ולפי' התלמידים שאלו אמרו תורה מילה לח' ורבו לספרל מהרל"ל לזה הספק התירה מעתן מילה
ביוצא לר"ש אלו שאמר לרבנן מב"ל דהיולא במש"כ ה"ל להורות ביוצא דהן להוא מיוחד לבריות נפשה כנ"ל שלא כ"ב
ה"ל דלות ל' הך היולא ה"ל כעכ"ל לא"ו שמיך שאלו ולזה תירץ בבהמה אות להורות הטעם דנימול לח' שלא יהי' אפרן
ואמו עכבים והלאפחיים · [ווסטא [illegible] להוליבחיי' אדם לשמח כיום אי"ן הולות כה זה הוא כוונתי ה
המהרש"א בפירושו] נשא

היסק

והנה לפי' כרבותי · כלס הרמב"ם ביוצא דופן אין האם יכולה לחיות או לנעליה עבה לאיש מוליד לזר ודברי
הרמב"ם אלו אינן אלא דברי נביאות · ואם נגה דברי רש"י כחולין דף נ"ח ע"א ולמעשה בזה בגאון
והלא הוכחתו נס"ו לוה הגון בחולין דף נ"ו ע"ב ב' תוס' ו כלם רבינא חנניא בהא בזרעם מרחה ניטל אם כלה ביוצא נ
ניטל אם ואוכל נגה אם לטריפה
בדינא מבואר ביותם אבל רש"י לא [illegible] חוץ עי' בבל"י ס' ודבק לם בגלאו
באם הרמב"ם ס"ל כל יטר רבינא חנניא · ומשום ניהא ודברי הרמב"ם עולין יפה דבקמ"ט אין יצא הוולד דרך דופן
אי בקמ"ג לחתכו להאם והוציאו הוולד (עי' תוס' יו"ד) אז"ב הוי ניקב האם וניקב האם טריפה ואינו יכולה לחיות
ומי בקמ"ג להוציאו הוולד עם האם אז"ב הוי ניטל האם בלבד ערה"ס בנעלה עבה שלא תלד עוד אבל ה"ל
לכ' דבנתחיף נמי יכולה לחיות אמנם לשיטת רש"י לג' ניקב ולג' ניטל אם בלבד ·

ונפות כ״ד ע״ב עח״ה בסוגי׳ דעולא כזית חלב ודוחה את הלכה הרמב״ם ז״ל בפ״ג מהל׳ תמידין פסק גבי עומר ומנחה
והעולא [illegible] בחוץ מן הלכה · וכל הז״ה כלה לעצרת העומר ואם עשוהו כזית חלב ע״ש · והעולא
דאמרינן כזית לחם עליהם והכרעתי הוא ועי׳ כ״מ סי׳ רס״ב דהרמב״ם אוחז החלב כתוס׳ ראשון דכיון דפסק דעולא ג
כזית חלב אלמא דפסק כרבא ולרבה׳ דסמיכן בעצרת לא הוי לכתחלה [illegible] דאפשר לעשות [illegible] לכתחלה ·
ופר״ה שהאכלתם על כפרן ועוגים ועיסות הלך כ״מ סי׳ רס״ב על הרשב״א דפסק דאם נשאר מקצת ה׳ דבלה
כדיעבד · והעלה דאפ׳ הא דאמרינן ובמקום הלחם ימלא כזית אפילו לכתחלה · עלה [illegible] הלוי׳ בנחות דף
מט״א דה״ל שלחן ולהלן ע״כ אלא וודאי דפסול בדיעבד ובעינן לחזור ולהטיל דם כדאית על בפרקיהם
ונשאר לזולת בלע״ז · ומתחילה משמע דאמרי׳ בדוקה לדברי הרשב״א דאם נשאר מקצת ה׳ דבלה כדיעבד ואז״ב ג
לחזור ולהטיל · בכלל [illegible] ג״ז מסתייע ממה דאמרי׳ כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומבעיר אמר ר׳ יוחנן
[illegible] לרבא חובל · ומבעיר אינו צריך ואת״ל צריך חובל ומבעיר בצריך לכלבו ומבעיר בצריך לאפרו
והאמרינן כל המקלקלין פטורים ההיא ר׳ יהודה כרבא ר׳ שמעון מ״ט דר׳ שמעון דאיצטריך עשה ג
ומשרי׳ מילה מ״מ חובל בשלמא חייב ור׳ יהודה אמר לך מה ל׳ [illegible] כל מה ל׳ [illegible] גמרא · ופרכינן תיפוק
ליה כלה חוץ מחובל של בר׳ אבהו ור׳ יוחנן אליבא [illegible] דר׳ אבהו סבר דחובל ומבעיר אצ״ל ג
לאינו צריך לכלבו ולאפרו חייב לר׳ שמעון דנשרף מילה ור׳ יוחנן סבר דר׳ שמעון נמי לא מחייב אא״כ
אליבא [illegible] תיקון לזה [illegible] מצוה אבל ר׳ יהודה [illegible] ס״ל אפילו צריך לכלבו ולאפרו פטור דאין זה תיקון
חלום דאין [illegible] להכי [illegible] [illegible] ולכן לכלבו דבוודאי גבי מילה הוי תיקון נקרא תיקון חלום על [illegible]
והנה [illegible] שאיפה היא [illegible] ס׳ ר׳ אליעזר דמילה [illegible] להי׳ לו לא קנים מ׳ מכ״ש ואי אחר הלכה וכל את אל
אחר לכה [illegible] חייב · [illegible] מי איתא לדברי הג״ך דנשאר מקצת לפנים פסול כדיעבד ועושין לחזור
ולהטיל · אב״א [illegible] אל את אל אחר לכה [illegible] הם לא [illegible] יהי׳ מילה בעושין לחזור ג
ולהטיל · ואפ״ה הוי לא הוי [illegible] חובל בשלמא ולא [illegible] תיקון [illegible] וגם עורך מצוה [illegible] ולא [illegible] ודר׳
יהודה דס״ל דאיצטריך עשה · ומשרי׳ מילה [illegible] דמילה הוא תיקון [illegible] [illegible] כל [illegible] פליטה
דאינו חייב חטאת דהא [illegible] תיקון [illegible] דהא פסולה [illegible] · ואף לר׳ שמעון אב״א הדין דפטור ·
דהא [illegible] דר׳ שמעון [illegible] [illegible] כדיעבד [illegible] אבל [illegible] עורך מצוה [illegible] פטור [illegible] ואם כן ה״ה
[illegible] [illegible] עורך מצוה דהא [illegible] פסולה ופליטא דפטור ואפ״ה [illegible] דחייב חטאת
[ואין לומר לעולם כדברי הג״ך דמילה פסולה והיינו [illegible] לחזור ולהטיל [illegible] אבל לחזור ולהטיל [illegible]
[illegible]
אינו צריך [illegible] ואפ״ה הוי תיקון [illegible] כיון דעדיין לא הוי תיקון [illegible] לא הוי תיקון דהוי ככלי [illegible]
[illegible] דפטור [illegible] [illegible] [illegible] הוא כפסול אחרון [illegible]] אלא וודאי [illegible] הרשב״א ג
דאם נשאר מקצת ה׳ כלה כדיעבד · ואפ״ה הוי תיקון [illegible] חייב חטאת · ודאי׳ לדברי דהרמב״ם בפ״י
הפליגו [illegible] על [illegible] [illegible] וכה ויחיים דהוי חובל ואינו מקלקל ליה׳ פטור ג
וכך אמרו ולכך מילה [illegible] הוא עכ״פ הרי ראוי׳ לדברי · הרי [illegible] להדי׳ [illegible] הרשב״א דאם נשאר מקצת ה׳ בדלה כדיעבד

רן ופסי׳ לה לר׳ יוחנן דהוכחה דמי. נעלם שלא כשנודע כלו׳ אסמי דחי לכפר נעלם׳ ס״ל אע״ג דלפרשיה מצוא כוליה
ס״ד לא ידחו לכפר. ולפי׳ זה להוכחה לעולם יעלה עולין מאליה באע״פ דחי לכפר ואפ״ה נפסלו מן ה׳ כלה ובע״פ
כיון דנמצא לפרשיה לכפר דחי לכפר לגמרי נפקה מן הטורח אע״פ ה״ה בנזירות עופו ג״כ נימא הכי.
וכן נ״ל בודאי הרשב״ם הוכחה דיום דבע״פ הא גרסי׳ כמתני׳ נעלם קודם כלו ונדחה הפסח ואי מעליה דאי
לא נאי אלא אהוכחה אע״פ יהי׳ רבי סותם את עצמו בספק אחד בגמרות ס׳ ר׳ יהושע התם ורבי לסתום ב
בנזירה דוחה לכפר. ופי׳ אחר נהי כשלא הוכשר דאיום דוחה לכפר. אלא מדאי בדוחה לכפר בגרסי׳ נאי
אעליה ולא עלה כמשוות ר׳ יוחנן כיון ~~דחזו~~ דנעלם קודם כלו אסמי דחי לכפר. דבזה קודם אף בע״פ
אם נעשה שלא כשנודע כלו ס״ד כיון דלפרשיה מצוא כפק דחי לכפר פסו כוליה והוכחה ר׳ יוחנן הוא ב
דוגא לשיטתו. דבמשנת שפיר ה״ה ס״ה אמרינן דם ושמואל דאמרי תשוייהו כגון לפני הפסח ביום ע
עשר שחר וכגון לאין לפני הפסח ביום האיר טורח טהר של׳ ר׳ יוחנן ורב. ונ״ל דאמרו תשוייהו אפילו ב
כגון לפני הפסח ביום האיר טורח טהר. ופריך והפרשה עד הבאכם לזבח של ולם כרך ה׳ אמרינן
ורש״י אמר נפרת העזרה לעצם שלא לשם כלה ופריך מיגרם היכי נעשה שלוק. ואמר ון הטורח
לשמה. אמרינן ספא היום עמו׳ דרשב״ם בס״ל האיר טורח טהר כר׳ יוחנן ור״ל דאמרי תרוייהו האיר טורח
טהר של והלו תוספות לו ואמ״ר נפי׳ דבתר הלאו עלה מיהא איכא כפלא לון עד הבאכם לזבח של ולכך נשחט
דאיום אלא מצוה מן הטורח כעלמא ואפילו עלה לרבא עולא תוספות. ולפי׳ נימא בודאי עליות תוספות ולא
תגרה היא דבא לפרשיה מצוא כוליה ואם לתירוץ דכיון דבע״פ כלה לא הוי דחוי׳ דתפוש. גם אינו ורבן
להוכחה לעיל מאליה. דאתך ה׳ כלה ואפ״ה דחי לכפר. דך הוכחות ר׳ יוחנן הוא לשיטתו דוגא דס״ל. ב
דבעשור ואיום מצות עלה כלן ועבר והביא רק מצוה מן הטורח אם ירצה להביא עושר יביא אבל איום ש
מחוים להביא עושר כלן ורש״י תוספות טבלו ואם כן אמאי אסרה תורה כלן דנעלם׳ כלה נעלמו׳ ס״ל ומע״פ
דנעלם קודם פסול. אבל פסולה בעבודה עלה הוא לגול קודם הלוים רק כמבה להבי׳ וקודם הלוים׳
פסול אע״ג באתך ה׳ כלה כבר ערב ס״ד לא ביום הפסח עלה אל וקודם הלוים פסול ולכך דחי לכפר.
אבל הרשב״ם דפסק להבי׳ רק כשמואל דכגון לפני הפסח ביום האיר הטורח אוים טהר דבוגא הבאת עושר
ואע״פ הוי פסולה בדחי לכפר הואיל דנמצא כפק ולכך פסק הרשב״ם דנעלם קודם כלו ודחי לכפר
ודברי רשב״ם ברורין
וקוה אג״כ מאריבי לעולם הלך זה להעלה מאליה אעזירת עושר ולפס״ל נימא דבוגא ר׳ יוחנן לשיטתו ה
הוכחה כן דס״ל כגון לפני ביום האיר הטורח טהר ודבר היטב

עד כאן דברנו כמ"ש באדרא. אבל כתר לא יבואר יעי חכמה המזל דכאו׳ כבאו׳ כמ"ש בפרק ר"ה כי הוי דרך
בפרק׳ הוי דרך תלתא לעתיקא תלתא אנדרא תלתא תלתא, ובכתר אין האון נראה והרתיק הגדול כמ"ש ד
וזה הביאור החוש הנשולו לן קמהו יתע
בלעתיק כי לאחות לשין דלותא. וזה נכנרו ואדרון תלתא לעתיקא. ונם תלתא תלא ונעלם מן
כי הכתנים כזה העולם. ולעין הזהוק והספירה והעם כותן לפתחו וכבקות העולם יושבת להם המלכים
כאשר לאמר וכבר הנביאים אחרה. רלה ואור להרכה וכה כבשונות ומתיונות לעין יכן הנבואה סתום
החורה והרבה מחיצות כתוך מחיצות ולפי גבורת הנבואה כן נתמעטו המחיצות ומשה ע"ה לרוב מעלתו נגלו
לא הי׳ עשיק לאהים ואון כהן ראש דבורת הלבנים ולכן נאמר כי פה אל פה אדבר בו במראה ולא בחידות
ולפתותם ואמ הי׳ לשין חידות ונעלם כאשן ירו׳. לך אל בית היוצא של ורבנן רקיע׳ ויוצא וזה
ההיא לעתן הגדול קבוע הגוון לשיטן עולם כבי והכתוב יראה ה׳ ללבבם ולהגיד פתח נאמן בית האמונה
לכלם ולזה לשיטן עולם. לכן לא יאמרו אל האדם ההוא עם לעשר אחד הי׳ לפראו׳. אל לעזור לפר׳
ואם יתנו לשבוק הנעו בספרים. אבל בארה חיגבלה נראה לרבות עולם בנקודה ~~[illegible]~~ הבשר וזה. כי לאמן
אין לכתוב נוגעת בחכמה כפלא נפלא. ועוד כי בעיר אחד ועדיין יאמרו ש לשך. א.ה. ע"כ ל
נפלאות ולדבר לך תלתא אנדרא. ובמאמרו דאמר א׳ בנרבוריך כ"ז ע"פ וז"ל

ת"ר מעשה בתלמיד א׳ שבא לפני ר׳ יהושע א"ל תפלת ערבית רשות או חובה א"ל רשות בא לפני ר"ג א"ל חובה א"ל
והלא ר׳ יהושע אמר לי רשות א"ל המתן עד שיכנסו בעלי התריסין. לכשנכנסו בעלי תריסין עמד
השואל ושאל תפלת ערבית רשות או חובה א"ל ר"ג חובה אמר להם ר"ג לחכמים כלום יש אדם שחולק ב
בדבר זה א"ל ר׳ יהושע לאו א"ל והלא משמך אמרו לי רשות א"ל יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך עמד ר׳ יהושע על
רגליו וכו׳ הי׳ ר"ג יושב ודורש ור׳ יהושע עומד על רגליו עד שריננו כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן עמוד ועמד
אמרי עד כמה נצעריה וניזיל. בר"ה אשתקד צעריה. בבכורות במעשה דר׳ צדוק צעריה. הכא נמי צ
צעריה תא ונעבריה. מאן נוקים נוקמי׳ לר׳ יהושע בעל מעשה הוא נוקמי׳ לר"ע דילמא עניש ליה דלית
זכות אבות אלא נוקמי׳ לראב"ע דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא הוא חכם דאי מקשי ליה מפרק ליה
והוא עשיר דאי אית ליה לפלוחי לבי קיסר אף הוא אזל ופלח והוא עשירי לעזרא דאית ליה זכות אבות ולא מצי עניש
ליה אתו ואמרו ליה ניחא ליה למר דליהוי ריש מתיבתא אמר להו איזיל ואימלך באינשי ביתאי אזל ואימלך בדביתהו
אמרה ליה דלמא מעברין לך א"ל ליומא חדא ולשתמש איניש בכסא דמוקרא ~~[illegible]~~ ולמחר ליתבר א"ל לית לך חיוורתא ההוא
יומא בר י"ח שני הוה אתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה י"ח דרי חיוורתא היינו דאמר ראב"ע הרי אני כבן ע׳ ש
שנה ולא בן ע׳ שנה ע"ש ואותו תלמיד רשב"י הוה. ע"פ הסוד כזה נבואתו רבנן ובן שלשים כי יש לבאר
א׳ שהתלמיד הלך לר"ג והלא ר׳ יהושע א"ל רשות וכו׳ נראה נבואה עשית והלא ר"ג בעל רוממי׳ פליג את ר׳ יהושע
ב׳ זה הלא ר"ג המתן עד שיכנסו בעלי תריסין הלא לו הי׳ הדין כדוד מלך חוכמ ושמחון תלויה זה מלעך להי׳
ללב סוסף והי׳ לעזין להרבעות בעלי תריסין. ג׳ באומרו עד כמה נצערי׳ כדאמרינן של בבכורות של הכא
נמי צערי׳ תא ונעבר׳. ולמורה לזה להם ולחשוב הם שבון העונות עשה ר"ג עד הנם. ולהיות לו לשררה כין

ב״ אלו ואסור כדבריהם . והיינו תנא היא . דכתבנו לעיל לאיסור אדרבא איפכא מסתברא . ה׳ כסיום ה
המחמיר ואותו תלמיד הלכה הוי . מהו אם הי׳ הלכה או אינו אחר . נלע״ד דהך ע״ז אורבתא ופליגי .
דבע״ז דף ז׳ איתא ת״ר חכם שטימא לא ישאל לחכם ויטהר הלא תוספות וכו׳ אסור לו לן לכל החכמים ל
ושאל על היתר ומורה בדבריו שוב ושאלו לכל החכמים אך ומודיע להם שכבר אסרו החכם הראשון ואז אין
חכם לטהר דבעי׳ בגמרא חכם שטימא אין חבירו רשאי להתיר אם לא שיודיע כבר אסרו . והקשו התוספות
כלל הירושלמי דה״ה חכם להתיר אין חבירו חכם רשאי לאסור . והנה בפוסקי׳ מחולקי׳ בטעם דהך דחכם
שטימא אין חבירו רשאי להתיר אי משום דכבר הוי׳ שהלא חתיכה דאיסורא אי משום כבודו של חכם . ונפקא
מינה מאי שלום בלוי׳ אם שלא חתיכה דאיסורא אז בחכם להתיר יכול חבירו החכם לאסור, אבל אי הטעם
משום כבודו של חכם אין חבירו רשאי לאסור . וכאורה נראה לי להכריע דשורש הלכה באם יכול חבירו לחכמה גדולה ~~[illegible]~~
ההיא דבחולין דף מ״ד ע״ב אמר ה׳ האלהים הנה נפשי לא מטומאה ונבלה וטריפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה
ולא בא בפי כל פיגול . הנה נפשי לא מטומאה שלא הרהרתי ביום וכו׳ לידי טומאה לילה ונבלה ו
וטריפה לא אכלתי שלא אכלתי כל כוס כוס מעולם ולא בא בפי כל פיגול שלא אכלתי מבהמה שהורה בה
חכם . ומביא בשם אבי אברהם כלל שלי׳ אבורים כוס ע״ז להביא כלל הראשונים שהי׳ מפרשים זה לאמר יחזקאל
לא הי׳ אוכל מבהמה שהורה בה חכם היינו שהורה בה חכם לאיסור ונלה הש״ג על דבריהם א״כ מה רבותא
דיחזקאל בזה שלא אכל מבהמה שהורה בה חכם לאיסור הלא זה לכל אדם אסור עיי״ש . ובאמת לענ״ד כי
לדברי הר״ן והרי״ף ורבינו ירוחם דמשום גדול היותו בחכמה יכול לחלוק על חבירו ולהתיר אע״ג שחבירו הורה בה
לאיסור וזה הי׳ רבותא דיחזקאל שלא החזיק בחכמתו לנפשו להתיר דבר כזה ~~[illegible]~~ את אשר כבר א
הורה חכם אחר לאיסור ולאמר כי הוא גדול ממנו בחכמה על כן בחכמתו להתיר כי יחזקאל נביא
גדול ועניו הי׳ ולא הי׳ רוצה לומר בפיו כי הוא גדול מחבירו ולבייש חבירו וזה ברור ופשוט . ובזה
לו ראיי׳ נכונה לדעת הר״ן ומסייעא הש״ס דרשאי לחלוק על חבירו היכי דגדול היותו בחכמה . וזה היכי דגדול
היותו במנין . והנה לפי זה דפסקינן אף בחכם להתיר אין חבירו רשאי לאסור והשואל מחויב לשאול [illegible]
ולהגיד לשניהם אותו שכבר הורה הראשון כן . אבל ק״ל מש״ס הכין על אותו תלמיד שכבר הלכה לו
ר׳ יהושע לשאלו עדיפה ראשי איך חזר ונדה לרבן גמליאל ומש״ה להודיע לרבן גמליאל שכבר הורה
ר׳ יהושע כן ואמ״ל קלה על ר״ג איך פסק לו דערבית חובה הא אפילו תה״ח ~~להחמיר~~ להתיר אין חבירו רשאי לטמא
ולאסור . ובש״ס פ״ק ברא״ש הי׳ גדול היותו בחכמה אף זה אינו דבר״ה כמ״ש בשלהי שלא לו ר״ג גוזר ע
עליך לחרפה אלו׳ בשולך ובמנותו בה״ב שהו׳ והיות כמלכות של ודלפא אבל ר״ג עשר ר״ג ונשה לו ר
ראשו אמר לו כאמ׳ ~~[illegible]~~ רבי ותלמידי רבי בחכמה ותלמידו שאמרי דברי כבלעם ורב [illegible] . הרי והא׳
דר״ג הי׳ גדול לר׳ יהושע רבי בחכמה . ובש״ס פ״ק דר״ג הי׳ לו רוב מנין .
והן הן דברי המאמר ברמב״ם אמר לו ר׳ יהושע תה״ח רשות ואח״כ נכנס לר״ג ובש״ס דהודיע שכבר פסק לו ר׳ י
יהושע דתפלת ערבית רשות והשיב לו ר״ג דתפלת ערבית חובה על כן הלא לו אותו תלמיד והלא ר׳ יהושע אמר לי רשות ור׳
~~[illegible]~~ גמליאל

נ"ליה"ל ה' עירוב דבעיר רבי טרפון ואע"פ אית אחרים יכולין לחלוק עליו הא הוא חכם להתם אין חבירו רשאי לאסור ד"ל כן

אמר לו ר"ג המתן עד שיכנסו בעלי תריסין ופי' רש"י ת"ח הנוצחים זה לזה בהלכה · הראב"ן כתב כי בגמ' לפסקים

דתה"ע חובה היה נכנס ביום להיות מנין בבעלי תריסין ויסמכו לדבריו · ולשנכנסו בעלי תריסין עמד השואל

ושאל תה"ע רשות או חובה א"ל ר"ג חובה אמר להם ר"ג לחכמים כלום יש אדם שחולק על דבר הזה א"ל ר'

יהושע לאו · הרי הי' לר"ג רוב מנין ולכך פסק ספר דתה"ע חובה ·

והנה ר"ג אמר לר' יהושע עמוד על רגליך ויעידו

סימן להיות במעשה פ

עמוד העבודה האומר הוי יודע

ודרשו כ' מגלים א"ל האי

ע עמוד על רגליך ויעידון

בכבוד ר' יהושע ואע"ג ש

רו כעדך שאמרו ז"ל בברכה

ו סומכין תה"ע לסרה אין סומכין

לילם בכורה ופאלו וחלו כ

ירו כבוד לחולשית ה

ח ין יזאל

יקומו אין כוונה להעביר עבירה אם לא ברצונם הרי זה פטור משנאו שלו · וכבר . להם טעם על

זה באומרי' בס' אלו סומכין דתה"ע לסרה אין סומכין אותו מר חזו וסרה סומכין אותו לזה בפעם הלא סומכין אותו ולא

מיד בפעם ראשון או לאחר יומים עד פעם שלישי · ונ' דבמקראות אחרונות ת"ה לעכב עבירה או תהרהר

אחרון לשם עולה תלויה לשם ס"ב אלא וודאי עולה תלויה ופירשו הספרלים בהם או תהרהר אחרון לשם כל"אע

סומך אי עולה תלויה או לא רק תהרהר לוודאי עולה תלויה · כי זה וודאי לת"ה אם עושה עבירה אינו יתחרט

ולא יבוא עד לימוך רחמים מאת המוחל והסולח · ולכך ת"ה לסרה פעם ראשון אין סומכין אותו כי זה

וודאי שעולה תלויה היא ולא יוסיף עוד כזה · אבל כשסרה בפעם שני סומכין אותו ולא אחרונן דאף בפעם

שני עולה תלויה בידוע שאומר ז"ל כיון שעבר עבירה ושנה בה הותרה לו וכ' אינו מוחל מהם לפי שעולה לו כהיתר

וזה כענין הגלגל שאף יבוא האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה ופי' הרע"ב

כיון שאמר אחטא ואשוב אחטא ואשוב ת"ה זימנין אין מספיקין בידו לכוון שעשה עבירה ושנה בה דומה להיתר

ואינו מוחל מהם · ואע"פ לכן כשסרה בפעם שני סומכין אותו דשוב לחטא ושנה בה פעם שלישי ורביעי לום כ

כעולה לו כהיתר ואינו מוחל על כך והלכך עוד לכך סומכין אותו · והנה במקראות מבואר כן ר' שמעון ה"ל ההיא כ

טרפה רבא לי' עד כמה כלא בבני בזמננו איבעי' מסתי' אתא לקמי' דר' יהושע א"ל כלום חלוק בין חבר לעם הארץ

א"ל ר' יהושע הן בא ושאל ר"ג א"ל לאו והלא ר' יהושע א"ל הן א"ל המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבהמ"ד כיון שנכנסו כ

בעלי תריסין עמד השואל ושאל כלום חלוק בין חבר לעה"א א"ל ר' יהושע לאו א"ל ר"ג והלא משמך אמרו לי הן יהושע

עמוד על רגליך ויעידו בך כו' · אבל בברה"ל לא עדיין לם שאמר ר"ג לר' יהושע עמוד על רגליך ויעידו בו רק סתם

ונח

ד׳ אלו ואלו כדבריהם , והיינו דתני היא . ודכוותה נמי לענין איסור אדרבא איפכא מסתברא . ה׳ כשיום ה
המחמיר ואחד המקיל הלכה הוי . ומהו אם הי׳ הלכה או אינו אחר . ועי״ז והר״ן ע״ז פלוגתא ופליגו
דבע״ז דף ז׳ איתא ת״ר חכם שטימא אין לחבירו חכם לטהרם הגה תוספות וכי אסור לילך לכל החכמים ל
ושאל על דין והתירו בודאי שהם ושאלו לכל החכמים אך יודיע להם שכבר אסר לו החכם הקודם ואז אין
לחכם לטהר דבאמת בגמרא חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר אם לא שידע כבקיאתם . והביאו תוספות
של הירושלמי דה״ה חכ[illegible] בטעם דבר זה כחכם
לטמא אין חבירו רשאי ג׳ סוה״ד כהנ״ל וה״ה חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר אם לא שידע כדבריו שלנו או יש לו גילוי לטעות
אינו׳ במה שלום בלוני׳ לו לשאול לשני ולהגיד לו שיודיע אותו שכבר הורה הראשון לאיסור ואפילו אם התיר הראשון ו
שלום פקודו של ת״ח אין לשני לאסור שהוא גנאי הראשון עכ״ל וכ״ה לשון הר״ן דאין חבירו רשאי להתיר אפילו הוא גדול
ההיא דבחולין דף מ״ד ע״ב סב״ה הר״ן והרא״ש אבל הר״ן גופא והרי״ף ורבינו ירוחם סוברים דוקא כשלפניהם ל
ולא הא בכסי כל׳ פינן על טרפה מחבירו יכול להתיר זה לאסור חבירו אפילו בפירוש בגמ׳ מסברא ולראיה
וטריפה לא אמרו שלא אם
חכם . ושכיא כהאי אמ
אלא הי׳ אולי טרפה לו
דמתניתין כמה שלא אמר שחכמה והורה כה
לדעת הר״ן והרי״ף ורבינו ירוחם דבגדול הימנו בחכמה יכול לחלוק על חבירו ולהתיר אע״ג דחבירו הורה כבר
לאיסור וזה הי׳ דעת דמתניתין שלא החזיק טיבותא לנפשי׳ להתיר דכה כמבינים ~~[illegible]~~ את אשר פרק א
הורה חכם אחד לאיסור ולאסור כי הוא גדול ממנו בחכמה על כן כחו קימו להתיר כי מתניתין
אסור ועכ״ז הי׳ ולא הי׳ רוצה לומר בפניו כי הוא גדול מחבירו ולבייש חבירו וזה ברור ופשוט . ובזה
לו רצוי נכונה לדעת הר״ן וסייעתו הנ״ל דרשאי לחלוק על חבירו היכי דגדול הימנו בחכמה . והא היכי דגדול
הימנו במנין . והנפק״מ זה דססוגין אף בחכם להתיר אין חבירו רשאי לאסור והשואל שוב שואל לשני
ולהגיד לשני שיודיעו אותו שכבר הורה הראשון כן . אע״ג דמבואר להבין על אותו תלמיד שכבר שאל את
ר׳ יהושע לאפוקי מדבריו דאי איך חזר ונכנס לרבן גמליאל ובע״כ שהודיע לרבן גמליאל שכבר הורה
ר׳ יהושע כן ואח״כ עלה על ר״ג איך פסק לו דתפלת ערבית חובה הא אפילו ת״ח ~~לאסור~~ להתיר אין חבירו רשאי לטמא
ולאסור . ובע״כ צ״ל דר״ג הי׳ גדול הימנו בחכמה אך זה אינו דקרא דבר״ה כ״ה ע״א כשאמר לו ר״ג גוזרני ע
עליך שתבוא אצלי במקלך ובמעותיך ביוה״כ שחל להיות בחשבונך וכו׳ ולבסוף עמד ר״ג ונשקו על ר
ראשו אמר לו בא בשלום ~~רבי בחכמה~~ רבי ותלמידי רבי בחכמה ותלמידי שקבלת דברי כתלמיד לרב וכו׳ . הרי והא׳
דר״ג הי׳ קורא לר׳ יהושע רבי בחכמה . ובע״כ צ״ל דר״ג הי׳ לו רוב מנין .
והן הן דברי המאמר דברכות אמר לו ר׳ יהושע תפלת ערבית רשות ואח״כ נכנס לר״ג ובע״כ דהודיע לרבן שפסק לו ר׳ י
יהושע דתפלת ערבית רשות והשיב לו ר״ג דתפלת ערבית חובה על כן הגה לו אותו תלמיד והלא ר׳ יהושע אמר לי דרשות ור׳
~~[illegible]~~ נשאל

נפליאה הי׳ עורה [illegible] רבי מקרטה ואע״ג אין חיוב ידעו להוין עליו הא חובה להתם אין חובה דלוי ואסור [illegible] כן
אמר לו ר״א הפרח עד שיביאו בעלי חסרון ופי׳ רש״י ת״ה המשלחים גב לגב [illegible] · הראשון קנה כי בעתו לפסוק
דרע״ח חובה היא נבונה ביש לחובה ספק דבעלי חסרון ופסקו להכי · ולשיבאו בעלי חסרון עשר השובל
ושאל ר״ע רשות או חובה א״ל ר״א חובה אמר להם ר״א לחכמים כלום [illegible] שחולק על [illegible] א״ל ר׳
יהושע לאו · הרי הי׳ לר״ג חובה [illegible] ולכן [illegible] ספור דר״ע חובה ·
והנה ר״ג אמר לר׳ יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך · והטעם [illegible] דבעלי [illegible] להיות [illegible]
[illegible] לבן אמלים (או ויעזב העם עליה [illegible]) ולפיכך [illegible] אחרונה [illegible] [illegible] הזי יגע
עבה [illegible] ואמי עבה [illegible] ופקנו [illegible] · [illegible] בדרכה ודאו ב׳ אמלים א״ל האי
[illegible] · ולהמור האי עלה והאי עלה דכבר התורה [illegible] · והנה מכאן אמר ר״ג לר׳ יהושע עמוד על רגליך ויעידו
[illegible] ר״א לרבי [illegible] אלא עדה [illegible] · ואל ר״א באלו כאן מבכור ר׳ יהושע ואע״ג
[illegible] ולכבוד הרב והנעמה לה״ה אפילו [illegible] ואחרונן [illegible] [illegible] כה״ג
אותו כבר [illegible] אלא אומרים לו הכבר [illegible] ופי׳ רש״י [illegible] [illegible] לעולם [illegible] ואלו [illegible]
כבר עליו (חבר ורבה ~~[illegible]~~ אותו) [illegible] אף כאן לא [illegible] ויבואו [illegible] ואחר [illegible] להועציא ה
[illegible] עמוד [illegible] ויעמד
והנה כפי׳ אלו [illegible] אין [illegible] ולבן עבירה אם לא [illegible] הרי זה פטור [illegible] אלו · [illegible] על
[illegible] באומרי׳ כב׳ אלו [illegible] לסרה אין [illegible] אותו [illegible] חבר ורבה [illegible] אותו [illegible] הלס [illegible] אותו ולא
[illegible] בכסם ראשון או לאחר יותר עד הכם [illegible] · [illegible] אחרונה [illegible] עבירה אל [illegible]
אחרון לסם עלה [illegible] לסא [illegible] אלא ודאי עלה [illegible] ופירש הספרים [illegible] אל [illegible] אחרון [illegible]
[illegible] עלה [illegible] או לא [illegible] לודאי עלה [illegible] · כי זה ודאי [illegible] אם [illegible] עבירה [illegible]
ולא יבוא עד [illegible] רחמים [illegible] והבולה · ולכך [illegible] לסרה [illegible] ראשון אין [illegible] אותו כי זה
ודאי שעלה [illegible] ולא יוסיף עוד [illegible] · אבל כשסרה בכסם [illegible] אותו ולא אחרונן [illegible]
[illegible] עלה [illegible] [illegible] כיון [illegible] עבירה [illegible] [illegible] לגבי [illegible]
וזה [illegible] ליום האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה ופי׳ הר״ע
כיון שאמר אחטא ואשוב אחטא ואשוב [illegible] אין מספיקין בידו לכוון [illegible] עבירה [illegible]
[illegible] · ואע״ג לכן כשסרה בכסם [illegible] אותו [illegible] לחטא [illegible] לאחר לום ב
[illegible] על [illegible] עוד [illegible] אותו · והנה [illegible] כן ר׳ [illegible] ההיא ג
[illegible] דר׳ יהושע א״ל כלום חולקני בין חבר לעם הארץ
א״ל ר׳ יהושע [illegible] א״ל לאו והלא ר׳ יהושע א״ל כן א״ל הפרח עד שיביאו בעלי חסרון [illegible] כיון שיביאו ב
בעלי חסרון [illegible] כלום חולקני בין חבר לע״ה א״ל ר׳ יהושע לאו א״ל ר״ג והלא [illegible] בן יהושע
עמוד על רגליך ויעידו בך [illegible] · אבל [illegible] לא [illegible] שאמר ר״ג לר׳ [illegible] עמוד על רגליך ויעידו בו [illegible]
[illegible]

כל״ל ולכן כאן לרשא להעמידו לרב״ שהוא שאלו בכמה תירוץ על ר׳ יהודה ורב״ל בהאי עלה והא עלה
ועוד דמשמע התורה עריך רק ~~בכפא~~ אלו הי׳ פעם הראשון לפרח לא הי׳ זה רבותא׳ והעמידו כי תנא לחטא ו
וודאי עלה תלויה [illegible] רק בתשובות צערי׳ והלחם נ״י צערי׳ [illegible] בתשובות צערי׳ שאמר לו ו
לעמוד על רגליו ואלו בכמה תירוץ ועוד א״ב צערי׳ ואלו מכמה תירוץ א״כ כיון לשיטתו ולפיכך נעשית לו
כפירה לכך תא ונדחה׳ , והוצרכו להוסיף עלה אמשו האמת א״ג בלא לא עשה לאמר לו לעמוד אבריך
אפה הוצרך להוסיף כי פעולה זה לא הי׳ נוגע להעמידו באפשר בר׳ יהודה לא הי׳ ספק כדינו ותלמוד
חכם נגיל . אבל כדאשו האמת לאמר לו רבי כתיבה ותשובה א״ אלו עשה בכמה תירוץ לכן הוא נידון
לכן תא ונדחה׳

והנה לפי זה להבין ר״א דהולך לשיטתו אמר יומא חדא כפשא דעוקרא והגר ליהדך ׳ אחריכא הרי ג
בוד הולך עה״ הי׳ שווה בכוונתו בתפילתו כי נמחלו ותפילתו והי׳ רג״ גם כי אם לא נמחו מתפילה לא
הי׳ התרפה נגולה כל כך עי״ל ואיך אמר ר׳ אליעזר יומא חדא לשיטתו כפשא דעוקרא והגר ליהדך וכו׳ ר״ל ה״ל
יום א׳ לשיטתו בו יעלה ויתכפר בו ואם לשיטתו אחריכא הרי נגלה תרפה ולכך כאמור ביוה״כ על
ונשאר דמירושלמי דבכורים רבי וגירא הוי בעין משנתו ולא יש לו עלי כל לשון הדין דתניא חכם
חתן נשיא גדולה מכפרת יש עליו משנתו׳ חכם דכתיב ליום חתן והכל כיון גדול זה כשם כתיבתו׳ וכו׳
ואין ~~[illegible]~~ גר כשעבר לא יחזור אותו זה כשם שמוחלין לו על כל עוונותיו אף חכם לכשנכנס
מוחלין לו על כל עוונותיו׳ וכן אמרו׳ בסוף דמסכתא אמר ר׳ אליעזר אין אדם עולה לגדולה אא״כ
מוחלין לו על כל עוונותיו׳ ונסברים לו השלום דכיון דיש לו עליו גרות הציבור ולהיות ספק ולישא גרות
ושלמה מוחלין לו וזה שעמו אל ר׳ אליעזר יומא חדא לשיטתו כפשא דעוקרא והגר ליהדך כי כיון ג
לעלה לגדולה מוחלין לו על עוונותיו׳ אך מבואר בכמה מקומות א״ו לו דבעת לעבירות בגלוי וכן
בברכות מפני זה שמא יוסף גורם לאחין מפני שהנביא עליו כי עשה׳ ולזה הי׳ נוגע לפנוע עליו ונגלה
כן ואולי יש לו יסוד ואמר ולמה נקרא גר׳ ומקרא תינוק אך אם מוחלין לו על כל עוונותיו אז לפיכך עשה ר׳ גירא שיש לו המשנה
כי זה אי אפשר לו׳ אם ירבה ימים כמו זה ויולך בתוך המשנה על חטאיו או אם יש לו יסוד ומוחלין לו
כל חטאיו וזה עריך ועוד זה וודאי שמוחלין על עוונותיו וזה ספק אם יתקיים יסוד או יש לו ואין ספק
מוציא מידי וודאי לכך יש לו עליו המשנה ׳ ׳ ה

והן הן דברי ר׳ אליעזר איזיל ואימליך בבני ביתי ׳ כי וודאי זה להי׳ נוגע על עצמו ודעתו חיב
יש לו עליו הגליאות אך בא להוע לעזור יסוד כמ״ש רק הי׳ דואג על אשר שלא ינתהו כי הוא
תפילותם על עזר יסוד אך כי יחלו לו עוונותיו זה אי אפשר לה בזה ושם לשונם טן בו לשונם א
אשלחה לכך אמר איזיל ואימליך בבני ביתי

אך באמת הוא לא עיכבה אלא טענה זו אל [illegible] ימים כי זה שהקשה ליה עד ר' זעירא איך מחל על
עצמו ההתענות הא גדולה מאלפים ימים . וה"ה דבתרתי מסרינן מ"ר יהודה ב' דברים מאלפין לאחריו
אל אבא כו' והנשיא עצמו בתענית דאמר רב חמא בר חנינא יסעו זה מר יוסף נותן לאחיו יפה להנשיא ע
עצמו בתענית והלא הפהרלא ק"א הא בעינן דחכמין אמרי' נשוג לאותו כנסה ורבין דאהבי יוקן כליונא הנשיא
עצמו בתענית ולא נחשו הנהג דמעיר דבהוא לשנא [illegible] איליהו עליהם בעיר אלמא ובנפשו חסידים בהיא
ורואו לוי ונשיג עצמו בתענית . אבל הנשיא עצמו בתענית היינו דאין אחרים נושאים אותו אבל הוא •
נשיא עצמו בתורה ובענוה הייא בע"ב מעסי' [illegible] מרים להם וברש"א גאמרינן נמי בתורה בענות בגלו'
ואיהו יוסף הלבין ובראי' בלא מחזה דלא בגלופין לי' הכי מאי אלא באו לאו לבחשאו לשה לו להיפך ומשר
יוסף ואחה"כ כל אחיו עכ"ל ור' אליעזר ה' ראוי והען לנשאות וגם היה נותן עליהם בנפשו חסידים ולכן
לא עיכבה אלא אלא טענה אל נאמר ימים רק דאמנם ה' באלא מעכבין לך והשיב לה יומא חדא
לשרשל בכפא דאוזך והוה להתבע והיינו דבשין שעלה לגדולה מוחלין לו על כל עונותיו . ולכן
חגרה אלא וטענה הא לא לך חוורתא כלו' לא הו' אלא ועתה לפי דברי ר' אליעזר שהשיב לה יומ'
חדא לשרשא כו' שפיר שאלה לה לך חוורתא .

והוא דשנינהו דך לפ' עכ"פ תמה דקנן מפני שיבה תקום יכול אפי' מפני זקן אשמאי ת"ל זקן ואין
זקן אלא חכם שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל ר' יוסי הגלילי אומר אין זקן אלא מי שקנה חכמה
דכתיב ה' קנני ראשית דרכו ר' יוסי הגלילי היינו ת"ק איכא בינייהו זקן וחכם ת"ק ס"ל זקן וחכם לא
ופי' רש"י דהט נאמר ת"ק אין זקן אלא זקן שהוא חכם שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל והרי
זקנים וחכמים הו' שהרי כתיב אשר ידעת כי הם זקני העם כו' אלמא זקנים וחכמים הוו ור' יוסי הגלילי ס"ל
אף ינוק וחכם במשמע ופירש"י דר"ג דמשני לי' קרא מפלפולו וקנה מכל אלא דקשיא דזקן פירוש זה שקנה
חכמה אף ינוק וחכם במשמע עכ"ל הנה . והנה בירושלמי שהקשו לגוי מבואר דאיך לא אמר לשוחלין לו
על כל עונותיו אף חכם לענתו מוחלין . ואיך לו מבעיא והדרת פני זקן לכו יגור אותם גם במדבר כו' דך
[illegible] ולמורה אלא איך נימא כוהדרת פני זקן דאיירי בחכם שעלה לגדולה דלמא איירי בחכם בפלוני
שלא עלה לגדולה כלו' חך ולת"ק ניחא שאמר אין זקן דזקן שהוא חכם שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני
ישראל והרי זקנים שעלו לגדולה היו ורש"י . סנהדרין על כרחו איך זקן זה דקשיא איירי בעלה
לגדולה . אבל לר' יוסי הגלילי דלית לה הך קרא דאספה לי ע' איש הדרא קושי' הנ"ל לדוכתה .

ובזה ניחא לאחר שהשיב לה ר' אליעזר יומא חדא לשרשא לה בכפא דאוזנא כו' עלה הא דוה הנ"ל ערן מ"מ
כי נאמרה והשלים עכ"ל ובע"ב דעתי' דר' אליעזר שמחמ' דבו' עלית לגדולה מוחלין לו על כל עונותיו .
וכמו דאמר בירושלמי ביאור לה מבינין לה והדרת פני זקן כו' אע"פ שקשה לשון הש"ס כר' יוסי הגלילי .

דאין

דאמר ינוק וחכים כאלעזר ולהכי להן הגלה מהספה לקיים אותו בס"ד דזקן היינו זה קנה חכמה אע"פ אין נראה
בספרן זה באיירי שחכם שלה לגבורה עד דנימא דמוחלין לו על עוונותיו אלא בקצ"ב פה"ג בס"ד ד[illegible]
לא מהוגלא דמספה לי ע"א ואיירי נשא ג"כ בחכם שלה לגבורה · ולהג' אח"כ לעזור בפסוקין וחכם הן
בזונא וספר זקן וחכם · ולכך אמרה לי לזה לך חיוורתא ויגלו כבכורך [illegible] עזור ופסוק בזקן
לעזור בפסוק · הנלא ~~כלשון קלנו הוי אמרינן כר' יוסי הגלילי דאמר~~ וכמשמ' ז"ל ונפק נלמודך ר'
ברכה ב"ה נולד זה אין אומרים מעולם על הבריות ואין דבריו ועבירותיו נכתבים כאונסים ומשלי הלימוד ומאוי
לך שלא לקבל הנלמדות כלשון קלנו הוי אמרינן כר' יוסי הגלילי דאמר ינוק וחכים כאלעזר ואח"כ הלכתא בנאמר
ר' אלעזר ינוקא הוא שלא לשתף ברכה דמוקשא [illegible] ונמצא מורה בס"ל כבן זקן וחכם כעונן ד"ל להמספה
לקיים אות ואח"כ לעזור בפסוק ינוק וחכים ולפיכך נאמרה לה לך חיוורתא — ואע"פ שאין אתם יכולין לנשא
נלאותך ברכה · ההוא יומא כבן י"ח שנים הוו איתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חיוורתא · ולכך נאמר ה
היינו דקאמר הרי אני כבן ע' שנה ולא בן ע' שנה הוא
דברכות סוף פ"ק דברכות קאמר א"ר אלעזר בן עזריה הרי אני כבן ע' שנה של אע"פ שלא זכיתי לגבורה האריך ·
ימים הרי אמרה להגבורה בגבורות ימים ופי' לא היה בו ראוי דברכותא נאמר ראב"ע שאע"פ שנכנס לגבורה ה
האריך ימים שהי' בן שבעים שנה וחולק על הברכה באמר על דאהדרו ליה תמני סרי דרי חיוורתא כיון ש
שמונה נאמר הרי אני כבן ע' שנה ולא בן ע' שנה ממש עכ"ל · ולכך נאמר הלו' כיון דאהדרו ליה תמני סרי
דרי חיוורתא לה' דהא נקט אמר הרי אני כבן ע' שנה פירוש כבן ע' שנה ולא ע' שנה ממש //

והנה ראב"ע בן עזריה גדולה נש"א זקן אע"ג דהוה ינוק ~~[illegible]~~ אתמרי כמשו דרי ברי חיוורתא · אבל נתן נפוש
לאותו ראוי לנו ונפסלת עולי · ואף לא נפסלת חוררת · יען עתה פסוק כפי' רמב"ם מוזכר עלה
לקיים ופסוק כל חכם אפילו אומצעון אלא ינוק וחכים ואפילו אינו רק · רק לראוי למוד שמו [illegible] ,
ונשאם ג"כ כיון דנקט"ל הלכה כר' יוסי הגלילי דאפילו כפסוק ינוק וחכים בפסוקין לעזור נשאם ואם
פסוק א' כמיוחד כהתעורר עמו אליהו בן ברכאל הבוזי כאמרו והחכמים כאשר עמדו ועננו איוב
צעיר אנכי לימים ואתם ישישים על כן זחלתי ואירא מחוות דעי אתכם · אמרתי ימים ידברו ורב שנים
ידיעו חכמה אכן רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם עכ"ל ויש לעיין כזה טורחא חדא כאמרו ב
זחלתי ואירא למה הי' לו לירא יראתא זה טירחא אם עחשת עונש הנוק או עונש עוון הלא אינו
רק מדרך כבוד שלא רצה לדבר לפני הגדולים · ואמר כאמרו ורב שנים יודיעו חכמה · לכן ·
יודיעו שלמד פועל יוצא יודיעו לאחרים ואמרו לא אמר ורב שנים יודעי חכמה להי' שלמד בעצמו
ג"כ לרוב שנים יודעי חכמה אף נער וינוק אינו יודע חכמה כל כך ראוי · והראיה בנאמר ורב שנים ·
יודיעו חכמה שלמד בנער וינוק אינו יכול להודיע חכמתו ולמודו לאחרים · ונם כ"ו הלשון רוח היא כאנוש ונשמת שדי תבינם

ונשמת

פה

ונשאם דרושי׳ פסו׳ א׳ ויהי דבר ה׳ אלי לאמר בטרם אצרך בבטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם הקדשתיך נביא
לגוים נתתיך ואומר אהה אדני אלהים הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי ויאמר ה׳ אלי אל תאמר נער אנכי כי על כל
אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצוך תדבר : ולמצוא בהנחה נבואה (הנספח ספק הנברא) דירמי׳ הי׳ כמוש פ
פעם רק ברשות. ובאו ט"ו שנים והם יראי ה׳ ירא לנפשו ואומר אהה כי ה׳ [illegible] כתורה ובירמיה אבל [illegible]
הי׳ ירא לנפשו אם ילך בתוך העם להוכיחם יתנפלו עליו כדבר האמונה כמו שעלו לכל הנביאים ואחרים ר
רעות הי׳ ירא א׳ פן ישלחו אותו ולא יהי׳ יודע להשיב [illegible] לאנשי נביאים להי׳ [illegible] ויודעו כל מה שהי׳
לבעלי טענותם ובטענו טענות יתפוצץ לבבם כדבר עז . ונשמתי אין טוב לאדם כי אם ההתבוננות
כמו לאמר תנבא לך עמי כי בחרתיך וזה סודו אין להנבאה אלא ב׳ אמונות הלוח כלפם . והתנאה
בזה כי [illegible] אדם הוא ב׳ אמונות ואין להנב״ה חפץ באדם כי אם להי׳ כך כפם כל אמונתו כלו
מערכות רבים עמו להתבונן והי׳ ירמי׳ ירא פן בחרתך עמהם לטוב ומעליהם קרבות הימים !
ורחוק לזה כי הנפש הועמק והבטיחו אחב׳ עליה כאומרו אלי ילך הנה אלך ואתה לא תלום
אליהם . ועל זה אמר לו נב״ה בטרם אצרך בבטן ידעתיך כמו ז"ל כל הנבואים עלו נשמות [illegible]
ואמר לו נב״ה בטרם אצרך בבטן ידעתיך להוא׳ שהי׳ כפים להיות של כל גוף ידעתיך מאוד׳ ומומן
אתם לבך ועל הלשונך תלוב אליהם וכהרחבות גדולך עמהם יתנשאון אל תירא כי בטרם
תצא מרחם הקדשתיך נתתיך נפש נבואה . רכי אדוניא הלוה שלהגם הרע כמו אל ~~[illegible]~~ הולך לנאות אלפתה
חשארת חמן . והקדשתיך נפש נבואה להיות בצאתך מרחם לא . אלוש כך הלבם הרע . וכן פי׳ לם הרגן ב׳
דירמי׳ אמר כי לא ידעתי דבר רצ"ל ואמר אהה כי נביא כתורה הי׳ בפט עלמו אבל לא ידעתי דבר
דבורי תוכחה כי אני נער ואין אותיות אחרים . והאלך כמכ״ז אמן רוח היא כאמנו . והוא
כי לחבם השלם גם שלא יבא שהיות כי נפש ורוח . אבל שהנבואה לא תמצא שחוה בו אלף [illegible] מספר ה
האוהר . [illegible] שלמעלה מעוים לבי תלאכה הנשמה ואחר יהי׳ [illegible] ותלפני היום . אבל לא לכל רק מי שיגרה
בתוספת נבואה להשלים עליו . וכך אמר אמן רוח היא באמנו הוא רוח העוף ולכל אדם יושר ועולם אבל
הנשמה לא לכל כי [illegible] ונעשה לבי ~~[illegible]~~ [illegible] כאמנו רק שלמעלה מעוים לבי [illegible] את הרוח ואת האמונה שעל כן
לא רצים אחרים . כי לא לכל׳ נשמה ואחר כך להן [illegible] נבוא והנפש כי רמי׳ [illegible] לא יהי׳ נשמה
נבואה ככ׳ [illegible] רבן כי עדה עם [illegible] תוספות כיאור של [illegible] והנה דברי אלוהא [illegible] אנכי [illegible]
כי עד גדולה ואירא [illegible] ידע׳ ועל . כי יראתי פן כהתנכרתי עמו נכהרתהבות עמו [illegible]
כדאוב ירמי׳ הי׳ גם עליו . ואף כי כל קנביאים [illegible] לא חללו לזה עלה׳ באמנה [illegible] לזה אמר
אמרתי יום ידברו ורוח [illegible] יוב׳ עו חרפה רעם ואמר [illegible] לעמו רוח [illegible] ואיש חטא׳ [illegible] הוא
לאום כמו לירי׳ חטא . וזו רוח [illegible] בינה רוח [illegible] עמו [illegible] בריגון ידברו לאחרים להוכיחם על
[illegible] שלאנ׳ אנכי נער הוא . אבל [illegible] כי רוח היא [illegible] רוח היא כאמנו אבל לחוק
נשמה כי נשמה כמה שלמה ונשלמות הבינה ורוח [illegible] של נשמה נבואה לא [illegible] אותו
כמו לאמר נב״ה לירמי׳ [illegible] ועתה לא רבים וחכמו ונשם [illegible] כי לא תלך . [illegible] רק [illegible]

אל

אך להוציאן [illegible] ולדבר בפה נראים לפנים [illegible]

אל נאמר עגולה ג' וכוונתי להודיע לאדם האדם אל נשמה עגולה הוא ע"י עסק התורה כאמור בזוהר וז"ל
פקודא חמישאה. ישרצו המים שרץ נפש חיה. בהאי קרא [illegible] למלעי באורייתא ולאשתדלא בה ולאפשא לה בכל
יומא ולא תתנשי מיניה [illegible] וזהו ישרצו המים דא אורייתא וכיון דאתעסק באורייתא אתתקן בנשמתא
אחרא עילאה דכתיב שרץ נפש חיה נפש דההיא חיה עילאה וכו'. הרי בפירוש דזוכה לנשמה הוא
הכל ע"י עסק התורה. ~~[illegible]~~ וטעם לקניית הנשמה ע"י עסק התורה כי התורה עניני כמה דברים קדושים
[illegible] כי [illegible] ארץ [illegible] כל ההכנות האלו הן ההכנות ~~[illegible]~~ החסרון עולם אל האדם. וכבר הן התאוה
[illegible] העולם [illegible] חורבן [illegible] עליון נשמה עגולה. ואפשר לדעת כמה בפרוץ [illegible] גדולה תורה [illegible]
הרבונים ומן [illegible] להשכיל [illegible] והרבונים [illegible] ותורה עניני כאורכא [illegible] עולות ובמלא לא [illegible]
לשון [illegible] בתורה [illegible]. ומצאתי בראשית חכמה שער הענוה פ' ב' כי התורה נקראת [illegible] והוא
הדין הוא להאלה עניני בנ' דרכים וכן זה הוא [illegible] כן [illegible] התורה הנקראת [illegible] וגדולה [illegible] לה
האדם עד [illegible] [illegible] וסתירה [illegible] דברים הנזכרים וכאשר האדם [illegible]
דברים אלו האסורים אז [illegible] אל הנשמה [illegible] הרוב' [illegible] הנשמה [illegible] תורה [illegible]
[illegible] התורה [illegible] אדם [illegible] כי סוף הספר [illegible] אך אם [illegible] [illegible] ועליו
[illegible] והר' הראשונים [illegible] ואחרונים [illegible] וכן [illegible] ראה [illegible] ואמר [illegible] אז [illegible]
וע"י לימוד התורה יום ולילה כבתורה נאמר [illegible] ונראה [illegible] כי [illegible] בין החיים
[illegible] בספר הזוהר על הך דפרשת [illegible] [illegible] בזיווג ראשון [illegible] בזיווג [illegible] [illegible]
[illegible] וז"ל [illegible] הוא [illegible] לא [illegible] ב' [illegible] להראשונה [illegible]
והשני לפי [illegible] [illegible] הדרך [illegible] ועוד כי אחר אין [illegible] [illegible] לזה
[illegible] הזיווג הראשון [illegible] הוא לפי [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] אך [illegible] והענין הוא כי טרם [illegible] הוולד [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] בפי' [illegible] כי [illegible] הזוהר כי [illegible] ולה [illegible] זיווג ראשון [illegible] כי טרם בואם אל העולם [illegible]
הנשמות להם [illegible] [illegible] [illegible] ואחרים והיא [illegible] זיווג ראשון ואז אין [illegible] זיווגם
כי אין [illegible] עון וחטא אך בבואם אל העולם הזה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
לפי [illegible] ואם הם [illegible] במעשיהם [illegible] ואם האיש ההוא חטא [illegible] והאשה לא חטאה אז [illegible]
[illegible] [illegible] ולהוציא [illegible] אשה אשר [illegible] [illegible] כמה נאמר אין מזווגין לאדם אשה
אלא לפי מעשיו כי ה' [illegible] בין אדם [illegible] לו [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] אחר והוא אחרת [illegible] לו [illegible] עון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] והן
נחות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בזוהר
דלא [illegible] [illegible] [illegible]
פ' ויחי [illegible] [illegible] היום אשה [illegible] כי אין [illegible] הנשמות [illegible] [illegible] ולא אשה
כבר נאמר [illegible] [illegible] אשר היא [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible]
[illegible]

כנודע שאמרו ז"ל כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה [illegible] [illegible] [illegible]
כי אם [illegible] [illegible] [illegible]

ובטלה נקרא רע שנ' במעשה דער ואונן · ואין נעשה מזה לאינם כרצונו לפונדקא רק אל חדרי הממון ורשויות
היונקי ואין צריך לאמר רוצה ללכת מוליכין אותו ומרחיקין לו ומגדישין לו מזה הלבן שאינו כתי זונה כאמרו אז
כי כוונה בתיקונים דההוא רע דנפיק מיני' איהו כלהים ודרעים [illegible] דלא נפיק מכרי זונ' והוי נפילו הזרע
זרעו לבטלה ולכן נקרא רע · ולזה שונא ידע המאך הנעשה אותו מבל רע כולל בלא אינגרון לה מזה ל
לאינם כרי זנו לחיות נקרא על ידיך רע ואט הנ"ל · ועל פי דברי הזוהר הנ"ל תירצנו היטב קושיות
התוספות בסנהדרין לגבי דה"א להאן כאן פריעה ראשון כאן פריעה לא ולא הו"ל להאי לא מעשה אחר כ
ברחמים ואין כאן מנוס להאריך כאן · ורמ"ה שלמה אהרן לצ"ל ויסן הטרה אורח על כרי זנגו וגם ג
אורח וכל המצוה כענין לאמרו כי יש מצוה ועבירה אור ולמה נקראת אור לפי שמאירה לאדם את הדרך שהולך בה ו
לעולה ולהדעת לעשות כל מצוה ומצוה כראוי ולידע נבואות ידעו כי פעולות הרבה זה לא יוכל לדעת את ה
הבורא ברצונו שלימה כי אם בקבלה איש מפי איש מפי אבינו ורבינו להנביאו לדעת ה' אלהים לידע נבואות
ידעו ורב משלום כל ים ובארץ וכל דברי תורה כלא הלוכין לפניו אזי ידעו אותו בקשת שלימה ו
ובדעות אלהים ברצון הטוב ולא עד לקדל פרס ובאמרו אי אפשר לאדם לידע נבואות ידעו בכוונה
האהבה הזה הנ"ל אשר אנחנו לומדים בתורתם כי אם ידע כסוד העליונים אף אם אין לו חלק כל כך
עם הבורא כסוד כל בעולמות אבי"ע · מ"ש ז"ל והבן סוד הגלגלים אשר סובבים תמיד ולא
ילאו תספיקם ועד זו ידע ויכיר ויבין כל ענין נבואות אלהים · אשר על זה נאמר כל בלתי [illegible] ע"ה
מצוה והלוה במעשיות ושלות לשמור כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים ולפמורה הרבה כלה הלא
אף האומות הולכים כרשיפות ושלות אדרבא [illegible] חשובה הוא זה לאומות האומרי' [illegible] ח
הלומד לרוב [illegible] וראה הסבות אלו ודבר את העולם לעשיים לגלגלים [illegible] את העולם ~~אותם~~
ויובן עם מ"ש הנ' סוף ש כי אין מזל לישראל ופי' מהר"ר יוסף גיקטיליא ז"ל כפ' גנת אגוז הטעם כי ה
הכוכבות העליונים תמיד הם הולכים על סדר המכוון כמו ספק זה פועל דין וזה רחמים · ואמנם כל המצוה
נפלאות בגלגל על פי הדין ופורענות מבוא ע"י התשובה אם הוא ית' מגין עליהם ואין פגע בעולם ולא
הגיע אל ישראל · ועל היסוד הזה נתיסדו כל התפילות והמעשים שלנו לפני ית' להציל אותנו מאין
פורענות הנשלחות לכל ברכה התשובה והוא ית' מגין עלינו ומסלק ומבטל כח המזל עלינו ואינם רואים
והלוית רע אלינו · ואמנם אם שלך הלומד הרי העולם הפוך ומעשים ההוים בתנועת המזלות ו
והכוכבות יתן על ישראל שנקרא הנ"ל וזהו ביאור אין מזל לישראל · והן הן דברי הנ' מצוה להלוך
בתקופות ומזלות כי האומות עולם אומרי' לנו שאין הקב"ה שונא עלינו כי אם סולך הלומד ודבר העולם ד
והניחה תחת הגלגלים המעשים ואין לו ערך והורחה הלומדים לאפיקורסים · כי אם כזה · שאם הולכין ח
תקופות ומזלות ועל פי חלקון יוצא כאן הדרך שאלו הכוכב הפועל דין ורעות כמו כוכב מאדים או
כוכב לכתאי לפועל כזה ולכן [illegible] ורעים ואנו נצלים אדרבא [illegible] שאנו יורים על מקריה תמיד
הלפד ולבוין מטוב בזה אם רואי' להקב"ה שונאה מדין סליחה עלינו ושלבדו המזל [illegible] רשנו ·

פח

מ"ש בלבבי אלולא שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון · יש לכוין עד"ז בראשית
בספר שער הקדושה פ"א כל מ"ש הפסוק בלבבי ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם ו
להבינם כי עושות לבת לאו מעשיהן על ידו קע"הנ הוא כי ע"י שמירת האדם לשבת כהלכתה
ירויח תוספת נשמה בנפשו והוא עונג לנשמה ולגוף עד שאמרו ז"ל שהשבת הוא א' מששים מעין
העולם הבא כי המנוחה והתענוג ירויח בו הלבין הוא א' מששים לאותו התענוג הנפלא ובעולם
הזה מפני [illegible] אי אפשר לנו להשיג יותר מזה כי הנשמה מלובשת בגוף החומרי הזה אבל ו
לאחר ליפטר הנשמה לבוא העולם הנצחי ישיג מעין עולם הבא בשלימות · והיינו אומרו אות היא
לעולם ר"ל שהשבת הוא אות ומופת לנו לעולם שכולו ארוך כי מעין המנוחה הזה להיא
א' מס' יהי' המנוחה הבאה ע"ש · הנה בגמ' אמר [illegible] ויבא עמלק ופי' בפרש
ורש"י כי לולי עמלק לא הי' שום אומה רוצה להזדווג על ישראל אך כשראו שלחמו עמלק באו
גם המה ללחום · והנה בפ' בשלח כתיב ועל נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין
ופי' המדרש אם יודע מה שבמחשבותינו נעבדהו ואם לאו לא · ויבא עמלק וילחם עם
ישראל ברפידים ופי' רש"י סמך פרשה זו למקרא זה לומר תמיד אני מזומן ביניכם ואתם א
אומרי' היש ה' בקרבנו אם אין לכך ויבא עמלק · והנה כל ספק אם הי' ישראל שומרי את ה'
השבת ראשונה כראוי וכהלכתה הי' גם הם מרגישים תוספת נשמה בנפשם והוא עונג א'
מששים לאותו התענוג הנפלא לעוה"ב · בוודאי לא הי' אח"כ מסתפקי' עוד בה' לאמר היש
ה' בקרבנו אם יודע ומכיר מחשבותינו · הלא גם המה ראו כבר תוספת נשמה לנוסף ב
בקרבם · א"כ בוודאי הי' יודעי' כי ה' בקרבם בלי ספק ~~אם~~ ואם הי' כן · לא
הי' נזדווג להם עמלק ללחום · ובאם הי' עמלק נזדווג אחור שללחום לא הי' שום אומה
ולשון בהם ללחום · אך כשראו שלא שמרו שבת ראשונה לא הי' מרגישי' שום תוספת
נשמה בנפשם ועי' זה באו לכך ועי' זה בא עמלק ובהזדווג עמלק באים כל אומה ולשון
והן הן דברי הגמ' אלולא שמרו שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון

ת
ין
חסר

ה

פסוק בפ' וילך · וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתי פני מהם והיה לאכל ומצאהו
רעות רבות וצרות · ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה
ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים
יש להבין מה שאמרו על כי אין אלוה בקרבי מצאוני פליאה מה יחדלו בזו ומה טיבו של אמירה
זו וגם כפל הענין בהסתרת פנים אשר נאמר אח"כ ואנכי אסתיר פני על כל הרעה אשר עשה
כי יש הרעות רבות הסבות עונשים · וגם מאי כי פנה אל אלהי' אחרי' הלא בכלל דקרא [illegible]

יראו

בכך מעשה ע"ז

כבר פירשנו ע"ז · ונ"ל בך ירידוע שאמר הנביא השאננות לירמי' בנבואת פקדי' ~~כחלה החולני~~ ו
~~ולקטר למלכת שמים חסרנו כל וגו'~~ בקפיטל מ"ד · כי עשה נעשה של לקטר למלכת השמים והסך
לה נסכים של ונ"ל בך להם ונהיה טובים ורעה לא ראינו · ומן אז חדלנו לקטר למלכת השמים והסך לה נסכים
חסרנו כל ובחרב וברעב תמנו · וכ' הרד"ק וז"ל ומן אז חדלנו · וכאשר הם לא חדלו אלא היו אומרים אם כ
באה לנו רעה לא באה אלא מפני שפסקנו לקטר ולא היינו גורמי' כבראשונה ע"כ · וכ"כ הרמב"ן על התורה
לבעלבים ההשלות ולגברות הי' עושי' להם ודע הי' מורידין הספק ורב טוב להם [illegible]גה הי' כוונת
נביא השאננות · והנה כשהאדם חוטא והקב"ה מביא עליו יסורין למען ובכאבם ישוב אליו ,
וכשהאדם חוזר ומתעורר בתשובה אני טוב לו · ושאו"כ כשמוסיף חטא על פשע כאמרו ·
שיסורין אלו הבאי' עליו אינם אלא מפני שלא הי' גורם לעבוד אלקי' אחרים אני פושע יוסיף
חטא על חטא · ושבמקום כרמב"ן פ' יתשו דאמרן ע"ג דהיינו מלכת שמים צבאות אלהים יען
כי אלהים הוא לשון של לשון תבונות והם כאמרת שפיני ארץ · כמו ע' שרים וחמה ולבנה וכוכבי'
ומזלות · והן הן דברי הספון ומצאוהו רעות רבות וצרות ויאמר על כי אין אלהי בקרבי מ
מצאוני הרעות האלה · והכוונה כי אין אלהי ה"ל אלהי אל והוא המלכת שמים · וכאמר
הנביא השאננות לירמי' ומן אז חדלנו לקטר למלכת שמים והסך לה נסכים חסרנו כל ובחרב וברעב
תמנו · והקב"ה השיב ואמר ואנכי הסתר אסתיר פני על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים
אחרים · והרב"ן ס"ג הנזכר בזה ולפנה' עליו יורם מגדות רבא · לעלין ליסורי' כאו ע
עליהם למען יתעוררו לשוב · והם מתאוננים שיסורי' אלו מפני שפסקו לעבוד אלהים אחרים ה
הרי בזה נפתח והראב"ע פ"עם · וזהו שאמר הקב"ה על כל הרעה אשר עשה ה"ל אשר עשה
עתה נצרר בא היסורי' אלו · וזהו הרעה כי פנה אל אלהים אחרים

בזה ביארתי דברי · סעי' קפיטל א' · על מה תכו עוד תוסיפו סרה · ופי' רש"י על מה תכו ·
ומחר שעדיין אתם מוסיפי' סרה לסור מאחרי המקום · וכן פי' הרד"ק · וכאשר לשון עוד ·
לפרש בקרא אינו מובן כ"כ לפירוש · ול"נ לפי פשוטו · דמקום כפ' ויגל ויאמר יוסף
ריקני הוא · ובזה יובנו דברי · ישעי' על מה תכו · כל פעם שאתם לוקי' ומכים אתם מוסיפין
סרה לאמר לא באה עלינו הרעה אלא מפני שלא עבדנו כבראשונות לע"ז · וזה דקדוק על מה
תכו · עוד תוסיפו סרה · ועוד לשון ריקני הוא · וה"ל כשמכי' יסורי' עליכ' אתם מוסי' חטאים ו
ומוסיפי' סרה כאמר נביא השאננות ~

בזה ביארתי דברי חז"ל בקידושין דף פ' ע"ב מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו ·
אפילו

פ״ה

אפי' בשעת אמונתו של אדם זכרו ומתנקם עליו . והוא דרך רחוק מן הדעת ובשעת אמונתו וודאי רבה יזכרו כי הוא יום עד יום ישובו ובכוסה כ"ש הנקם לחזקאל ואחרות כמו עד , אמנם נ"ל כך בדרך מיתתו דינו הוא להעני' למען יתעוררו העם לשוב ומן מיתת אדם וכ"ש שלא טוב ולכפר על כי כדי להתשובה על חטאיו ולשוב ולטובה אמת סלה . אך כל זה אם יתעוררו לשוב והבין שאמר ה' היתה זאת מיתתו של זה . אבל כי כשאמרו מקרה הוא זה כי נפלו כחותיו וטבעיותיו וכזה נפסד ההרכבה והויותו , אזי כיחול כל [illegible] שלא היתה מיתתו ע"י השגחה וציווי הקהל רק ע"פ טבע כנ"ל . אזי לא יתעוררו לשוב . וכ"ש המולך על פסוק כל ראש לחלי וכל לבב דוי שאומרי' חלי ראש הבא עליו לא שאמר ה' יצאה הגזירה רק כל ראש לחלי כי מקרה ושינוי אויר הוא כי כל ראש ה"ל רוב העולם עלול כחולי ראש וא"כ מקרה הוא . והן הן דברי ר' יוחנן זה ירמיהו אדם חי בכך על חטאיו . ר"ל שהפסוק מתמיה בזה לכל אדם איך מתנקם' על יזכרו והתוודות על חטאם ולשוב לקונם . ואמר ר' יוחנן ב"מ ירמיהו דברי הנרא פירושו אף בשעת אמונתו של אדם בוודאי רבה יזכרו . אפה"נ יזכרו ומתנקם עליו . ועתה ההתנקמות כי כן יעלה בדעתו לשוב ולהתוודות על גדולתו וחטאתו כי פעולתו יזכרו ומתנקם עליו ואמר עושה הוא כמות זה מן זה ועושה ה' לכולם . ועל ידי זה לא יתודה על עוונותיו שעבר ולא ישוב ולא מוטב יכפר ולהרע . וזה נכון בדוחק גדול

לכן ויאמר אלקים אל בלעם לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא . כ' רש"י . וגם כברכה א"ל אב אמלם בקונטי אמר לו לא תאור את העם אמר לו א"כ אברכם . א"ל אינו צריכין לברכתך של א אומרי' לדבורה לא מדובשך ולא מעוקצך . ויש לתת טעם לזה ונתן השם מלברך , מה יפחות כזה לישראל אם יברך אותן , ויש לי עפ"י מ"ש בחולין דף צ"ט כי תברכו את בני ישראל ולברכו למען הקב"ה את כלעם שלכך לישראל . שבכך ה' ישראל בזמן הטוב . וזה אשר הקב"ה אומר כמאמר הכתוב ואברכה מברכיך והקב"ה אין חפץ בזה לברך לבלעם הרשע לכך מנע מלברך לישראל

ועוד י"ל כי מעלה כל מברכיהם של אומה הרשע נתפסו לגלות מה לזה מנע מלברכם ואמר שלא יתמשך הגלות בהפסק לרע. ודפוק

בישעי' קפיטל א' הוי גוי חטא מזרע מרעים בנים משחיתים . והוקשה לרש"י ורד"ק ויתר מפרשי' עד חם והלולה לייחס אותו לזרע מרעים כי אומר זרע קודש מאבותיו לכך פי' הרד"ק זרע מרעים עליהם נאמר להם מרעים לעצמם במעלליהם הרעים , אך כי להבין כל הפסוק זרע מרעים בנים משחיתים . גם לזה שייך הפסוק כלפון מרפ' אשר זרע ואח"כ אמר בנים . והבין עפ"י מ"ש בזוהר פ' ויקרא שאם חטא ולוקח עליו רוח הטומאה אם מוליד בן קודם שיצא בתשובה אותו הבן נמשך כן מן הטומאה

וז"ל

וז"ל בר נש איהו אזיל בסטר שמאלא ואמשיך עליה רוח מסאבא ואתדבק ביה . ברא דיפוק מיני' לעלמא
הוא אמשיך עלי' רוח מסאבא ויסתאב במסאבו דההוא סטרא עכ"ל . הביאו בראשית חכמה בשער
הקדושה פ"ד . וזה אפשר כוונת הפסוק זרע מרעים רצה לומר להם מרעים זרע שהם
בעודם מרעים ולא שבו עדיין בתשובה וזה שהם מרעים בעודם מרעים ואתדבקו בסטר' אחרא
וזה עלדו בנים משחיתים להם בשמחם [illegible] סטר' אחרא ואתדבקו בהו לעולם
או יובן עפ"י מחז"ל בגמרא הובא בא"ח סי' ר"מ ובנות זכר הפושעים והמורדים כי אלו שני'
מדות וחד [illegible] בני ערבובא שלובם בביאה זה ונתן עיניו על ביאה אחר ואפילו להיתן עליו .
וזה ~~[illegible]~~ כוונת הפסוק זרע מרעים שנעשה להם מרעים מרוב בעלי משחיתים ועוונים מחשבותיהם באשה אחרת .
ועם זה עלדו בנים משחיתים כאמור הפסוק הנ"ל להם שיראו הפושעים והמורדים כי

ברשעים [illegible] [illegible] בעיני בתפלות של ~~[illegible]~~ בניו גדולות בשהתפללו על [illegible] של אומות אשר
לפניו רואה על שמים אלהים על כל הארץ כמובן . ותשובה הוא זה עונן זה [illegible]
של רשעים ולא [illegible] כמ"ש [illegible] [illegible] . יובן עפ"י מ"ש האלשיך ז"ל בפסוק ובהרוב גאונך
תהרוס קמיך כי [illegible] העונות והחטאים של אומה א' מתגאים הקב"ה בבינתו ומוחל חוק א
אחד ואוגיה אל העם המכעיסים אותו על פני ועי' התגאות מסלק בחמתו ומסתיר פניו
בזה תהרוס קמיך כי כשהקב"ה מסלק ההשגחה מאומה אחת ע"י גאונו מיד שולטי' עליהם א
אויבי החרון ומציק עולם ⁖ וכן פי' הרמב"ם כמה פרקים שזה פי' ~~[illegible]~~ הג"ה מעולם
לא ירד רבה [illegible] מן השמים עיי"ש . וידוע מאמר חז"ל כשהקב"ה עולה מן בעולם הוא מתעלה
ומתגדל ומתקדש בבריותיו ובמעשיו ונפלאותיו ונודעים לעיני גוים רבים וידעו כי אני ה' .
וזה הורה כוונת דהע"ה בתפלתו רואה על השמים אלהים לסלק שכינה למעלה ולא יכניס
דין רחם ועל ידי דין כשרשעים הקב"ה מתעלה ומתגדל . וכזה על כל הארץ כבודו
עכ"ל

ב"ה מצוה לחלוף [illegible] [illegible] שאמר כי היו חכמתכם ובינתכם לעיני העמים . ובאמת הדבר
להבין מה זה החכמה והבינה לעיני העמים . יובן עפ"י מ"ש הגה"ק כל כהן מנו גדול בישראל ופי' מהר"ר יוסף ג'יקטליא
פי' [illegible] ז"ל הטעם כי הרוחות העליונים תמיד הם חונקים על סדר התכונות כמו סמך זה פועל דין וזה רחמים . אמנם
אלין . ועל היסוד הזה נתייסדו כל התפלות והתחנונים מלבקש לפני ית' להציל אותנו מכל פורענות השולטות ואמ
בכח התשובה וכי הוא ית' מגין עלינו ומבטל כח המזל ומעשים עלינו וכל מזל וכל כח מתבטל . לפניו ואינם ראוי' להלך
רע אלינו . אמנם אם נסתלק ההשגחה הרי העולם הפקר למקרים ההוים כתנועת המזלות והרוחות . רק על הישראל .

כי הקב"ה הוא אלקי האלקים ושולט על כל [illegible]

משגיח הוקב"ה

מגיה הנ״ל · וזהו ביאור אין מזל לישראל · והן הן דברי הנ״ל מצוה לחשוב בתקופות ומזלות כי היא חכמתכם ו
ובינתכם לעיני העמים · כי האומות עולם אומרים לנו לאין הנהגה מלגיה [illegible] עלינו כי אם מאת הלבנה ו[illegible]
אלהים את האמת והניחה תחת העליונים השרים · ואין לנו הורחה להליכם לאפיקורסים · כי אם כזה ל
לאנו חולקין בתקופות ומזלות · ואלפי חלקון יוצא כגון היבוע משולש הכוכב המזל בין לרעות כמו
כוכב מאדים או סובב לבתאי משולש כזה ולפי רעה. ואפ״ה אנו ניצולים אדרבא כגון [illegible] שרוים על
אבנים תשיר ~~[illegible]~~ הלפץ ושבעים טובה כזה אנו רואי׳ להנהגה מלגיה כאין ספיחא עלינו ומלבד האמרתי רפ״י חלענו

. ומצאתי כמ״ש הנ״ל ביאור הפסוק אם תלכו עמי בקרי ואלכתי אף עמכם בחמת קרי ויספתי ליסרה אתכם ז׳ [illegible]
לכם על חטאתיכם
הוא ית׳ לא יוסיף דין ויענש יותר מן החטא וספרין ואתחנה הוא את הפי׳ רש״י ושו לייעש ז׳ פעמים רפ״י החטא כי ירחא
משורת הדין אין לעולם עום [illegible] ואם הוא ית׳ לא יכפ לפני [illegible] תשיב מדה כנגד מדה
הפירוש הנכון · אם תלכו עמי בקרי כלומר את [illegible] עם [illegible] תשוה זה אדם מי יעשוג ומ״ל ליענש יותר מן החטא אל
ההוות עליכם [illegible] הן לפי תנועת הכוכבים ומזלות אף אני אסלק הנהגתי מכם מלו ולכן וזה אמרו אף אני אלך ע
אצכם בחמת קרי כלומר אתנכם עמכם ~~[illegible]~~ בטבע [illegible] ואסתיר פני מכם ותהיו הפקר לזה לשתהוה בקרה כתנועת
ז׳ כוכבי לכת וזהו אמרו והכותי אתכם גם אני שבע על חטאתיכם כלומר אתן אתכם בפלוך המזלה של ותהיו
הפקר לזה שיהוה בקשים ההוים מתנועת ז׳ כוכבי לכת · והפירוש הנכון מבעל הוא ·
— ז״ר.

ג״ר כלבת פ״ ל׳ כתיב אשר אלולא לורו · ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון שנאמר ויהי ביום הלבנה
רב יהודה אמר רב
יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו מה כתיב בתריה ויבא עמלק · א״ר יוחנן משום רשב״י אלולא שמרו ישראל ב׳ שבתות
כהלכתן מיד נגאלים שנאמר כה א׳ ה׳ לסריסים אשר ישמרו את שבתותי · והביאותים אל הר קדשי. עכ״ל · ש לכוין עם
של הפסוק כמ״ש ועושים בפסוק את שבתותי תשמרו שבתותי לשון רבים הוא ב׳ שבתות דהיינו שבת הנגאל ו
על וכלבת שהוא עכ״ל וזה כו לשירה יסורא והנה אין מאמר סתר המזל בוה הבלבת והמזל עכ״ל
ביאור דברי דלבת הנגאל היינו כנס וזהו נקרא בזוהר לבת עילאה ~~[illegible]~~ ושבתות נקרא שבת תתאה ושבת
היא עילה לבה לוכן יהוה ית׳ ונקי נוורה כאשר בא״ה העולמים על פסוק וה׳ כהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ
כי הס בגי׳ אדם ושבתות היא אדם עי׳ שהיא אמון ושבתות העולם כנודע ומפורסם זה בהרבה ספרים
והיינו כענין היגון [illegible] וכן בהרבה מקומות בזוהר כתיב האי נקודה איהי אות לבת · והאי נקודה עלה א
איתקרי מחלליה מות יומת מאי מחלליה מאן דאעיל רעו נפשיה בכלל דילה דאיהי דלות היחיד · והביאו ב
כמ״ש מעלה חוזק בקל יה מ״ט לבת עילאה! מבואם וכאשר ע״י שמחה שבת הוא מן לו מלאכת בונם כדבר
ותשמעו כלבת ותשמע ויעשה חג · עיין באידרא גם בכתבים חכמה ר״ל לעד העולה מ״מ אמא
וכן מבואר בזוהר שלח לך מ כמ״ש מקושי עליו שפנים כחות אלקות · והן הן דברי הנ״ל אלולא שמרו ישראל
לבת ראשונה הלל היינו שבת אלקות שהיא ראשונה אצלינו משה לעולה לא שלטה בהן [illegible] וכזה עוון
[illegible] כלבת בקל פנ׳ להעלה הא הן [illegible] דאיהי ביום הלבנה · יצאו מן העם ללקוט [illegible] כתב ה׳ לנו
לשמור או שלמה

שהרי כשהרגו נפש לאחרים מעלה זה ליצאו וכו' · ולפ"ז ניחא דפליגי הל' לשבת ראשונה היינו ראשונה
אמצעי והוא דבר שלכרות לכרת חתמם · · אך עתה בהלכתנו אנו מוסיפין חטא על חטא ופשעי'
רבים ונוסף' [illegible] לכבוד כבודם שבת עולם ושלכרות לכרת חתמם וזה אשר [illegible] אולא [illegible]
ולראות מ"מ לכתב [illegible] [illegible] תגאלו · וה"ל מ"מ לפני ה' היום בנים ושלכרות פש"ל הרמב"ן ה"ל
דאות לשגות היום בנים ושפות · ואז מיד תגאלו · וזהו מה שנלע"ד הנלמד [illegible] הנעלים //

לפ' פנחס

בכ"ב דף נ"ט אה' [illegible] לענין הלכות הי' ~~[illegible]~~ חכם שתלמידי ר' עקיבא זכר הי' ר"ל הלכות אומר יודע ה' אלה
רבינו שבענו צלפחד יורשות הן אבל לא הי' יודע אם נטלות חלק בכורה או לא [illegible] יודע ה' אלה [illegible]
[illegible] שנאמר מחלליה מות יומת. אבל לא הי' יודע באיזה מיתה יומת עכ"ל ו[illegible] [illegible] הך [illegible]
מעלה בענין צלפחד ומעלה בענין [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] דף [illegible] אמרינן מקושש זה 3
צלפחד דברי ר' עקיבא אמר לו ר' יהודה עקיבא בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין אם כדבריך ה
התורה כיסתו ואתה מגלה אותו ואתה מוציא לעז על אותו צדיק אלא מן המעפילים היה פי' ר"ל בלא היה לו
כך חטא גדול · [illegible] [illegible] כמאי פליגי ר' יהודה ור"ע [illegible] [illegible] לשיטתו אזלו דתניא בספ"ב דף
נ"ט ע"ב [illegible] [illegible] [illegible] נתכוון להי' [illegible] [illegible] אחר מעלה [illegible] והיו ולראות אומרי'
[illegible] [illegible] עליהם שלא [illegible] אין מחייבין במצות עשה וחייו לפני [illegible] ליהרג ויראו
אחרים עכ"ל רק בזה [illegible] [illegible] אומרי' [illegible] חטא [illegible] ליהרג חמורה · והנה [illegible] אגדות
[illegible] זה כיון [illegible] [illegible] לא חייו [illegible] רק [illegible] ליהרג ויראו אחרים א"כ הוי [illegible]
שאין צריכה לגופא ופטור מדינא עכ"ל · ולפ"ז לר' עקיבא התורה כיסתו [illegible] אתה ו
מוציא לעז על אותו צדיק · שהרי [illegible] [illegible] היתה ופטור מדינא דהוי [illegible] לגופא ·
רק ר' יהודה ס"ל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לגופא חייב א"כ לשיטת ר' יהודה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ר' יהודה [illegible] אתה מוציא לעז על אותו צדיק · אבל ר"ע [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שאינה צריכה לגופא פטור

וכאורתן אחר [illegible] [illegible] כמאי פליגי ר"ע ור' יהודה · דתנן [illegible] [illegible] מחלליה מות יומת
כו' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] באיזה מיתה הוא [illegible] רק [illegible]
יתרה אותו [illegible] [illegible] ר' יהודה [illegible] [illegible] עד [illegible] באיזה מיתה הוא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] הוראת שעה היתה [illegible] לא הי' יודע אלה [illegible] [illegible] עכ"ל
ולפ"ז [illegible] ר"ע [illegible] [illegible] זה צלפחד [illegible] א"כ אתה מוציא לעז על אותו צדיק · [illegible]
[illegible] [illegible] ליהרג ויראו אחרים [illegible] אבל ר' יהודה לשיטתו [illegible] א"כ אתה מוציא לעז
[illegible] [illegible] [illegible] ליהרג [illegible] לא הי' חייב מיתה [illegible] [illegible] [illegible] לא הי' [illegible]
[illegible] אותו באיזה מיתה הוא חייב · רק הוראת שעה היתה · אבל [illegible] [illegible] חייב מיתה

:: אם ומאי נן אמר תלמידי ר' עקיבא אבל תלמידי ר"ע או תלמידי אחרים

בד' ר' יהודה דס"ל עד' הרפה. כשיגה ירחה. שלא"כ ר"ע ס"ל כרבנן דקתני דלא מקיף יורשיהו כמיגה אותם אח"כ לפיר
מצ"ל דלמ"ד נתכוין. והנה בזוהר פ' בלק כתיב העונש לבאו קודם צלפחד לפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים
כמ"ש ותעמודנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים. ולא באו לפני משה מיד. ותירץ בצלפחד הוי מאותן
וידברו העם באלהים ובמשה
לשרת עי' נהלים הלרפיים. ולפי שצלפחד לא עלה בעלה ובית בין הנהלים והרפיים כמ"ש חטאנו כי דברנו בה'
ובך נל'. חליבו בעלה אמיר דבבא ובמו כן לא קרבו לפני משה לבד. ועלה מחמת עשירותו לא רצו להן
שלא יחשדוהו שהוא נושא לפנים לכן ויקרב משה את משפטן לפני ה' עיי"ש והבאתי כבר זה אצלנו כמו שבא פ'
ובשלח פ' בלק הארוך ובזה עיי"ש — והנה שמעון התימני לאמר שלא הי' יודע משה אם נעשה חלל ברורה או
לא. ובכמותו שו הכריחו לזה לעלות. רפינו משה לא הי' יודע. רק הספק הכריחו לזה בכמה ויקרב שלה את
משפטן לפני ה'. ולזה לא בן כרצונו כמו לבן לישראל כל עולם היותה כבר בם. לזה אמר שלא הי'
יודע ש"ש ולכן הקריב את משפטן לפני ה'. אמנם לדעת הזוהר ה"נ בצלפחד הי' מן אותן לשרת עי' נהלים
הלרפיים אינו הכרח לומר שמשה לא ידע משפטן רק שהקריב משפטן לפני ה' שלא יחשדוהו כנ"ל. וזה הכל
הברייתא
דבריו שמעון התימני תלמיד של ר' עקיבא ונסתפא לא יחלוק על רבו ר' עקיבא בצלפחד זה מקושש. והתם
ואמר יודע הי' משה ש... לא הי' יודע אם נעשה חלל ברורה או לא. והכריחו זה לומר שלא הי' יודע שלה
דהקריב את משפטן לפני ה' עי"ש שלא הי' יודע בל"פ לשמו' שלא שלה הי' יודע משפטן רק שלא
רצה לבנים שלא יחשדוהו. כדעת הזוהר ה"נ שצלפחד הי' בין הנהלים הלרפיים. בשמעון התימני אמו
לשיטת רבו ר"ע דס"ל מקושש זה צלפחד. לכן הוכרח לומר שלא הי' יודע שלה משפטן. אך על
זה קשה הארוך מצ"ל דמקושש זה צלפחד אח"כ התורה מכסה ואתה מגלה ואתה מוציא לעז על אותו צדיק
ולירא לומר דלמ"ד נתכוין דהא לר' יהודה בן בתירא ~~[illegible]~~ כאיגה אותם הוא חייב ובמקושש חיוב
רק הוראת שעה אח"כ [illegible] דבמדינה הי' לי"ל. ולכן אמר יודע הי' שלה למקושש כמיתם של אח"כ
[illegible] מצ"ל דבמדינה הי' לי"ל.

בזה מצאתי [illegible] אשר תוספות בר' יהודה בהוראת שעה היתה אח"כ לא הי' יודע שלה ל
מקושש כמיתה והעלה הנהוג דלמא לעולם אף רבי יהודה אתיא וגם שלה הי' יודע בהוראת שעה
היא וחייבו מיתה עי"ש. ולפי הנ"ל נראה דשמעון התימני הוא תלמיד של ר' עקיבא דס"ל מקושש זה צלפחד
ואח"כ קשה אתה מוציא לעז על אותו צדיק ובע"כ צ"ל דלמ"ד נתכוין אח"כ בע"כ כרבנן אתי' דאי
לר' יהודה קשה אף דנימא דשלה ידע נבואה הי' דהי' יודע למקושש זה יתחייב מיתה מפני הוראת שעה
מ"מ מקושש לא הי' יודע זה אח"כ לא דלמ"ד נתכוין אלא בע"כ דאתי כרבנן.

שם בגמרא ואי ס"ד לאו מוחזקת היא מאי [illegible] שלה או נעשה חלל בברורה או לא הא מוחזקת
היא. ולכאורה [illegible] עם [illegible] דבנות צלפחד נטלו ג'
חלקים כי הרשב"ם [illegible] ואע"ג דבנות צלפחד [illegible] יורשי [illegible] ואע"ג דבספר חפר לא
הי'

:: וכמו שמצינו בפ"ב דשבועו' יודע אם הי' מוחזקת או ראוי [illegible]

הי' צלפחד קיים אפי' הכי בנותיו יורשות חלק בכורת צלפחד בנכסי חפר עי' ברש"י וק"ל אמר [illegible] אבא
הכי [illegible] נאמר שלפט לשון [illegible] [דהיינו כמ"ש כי תצא [illegible] בכור [illegible]] ונאמר שלפט לשון פלוט
[דהיינו קפרה דבנות צלפחד שלהלן נ"ב כן בנות צלפחד [illegible] בסוף הפרשה כתיב משפט] זה לשון פלוט
אתם רואים את הבן כאילו קיים ליטול חלק פלוט אבל לשון [illegible] אתם רואים את הבן כאילו קיים ליטול
[illegible] עכ"ל, ואתם לא עלה הלס [illegible] דודאי הלכה דנאמר שלפט כב' דבנות צלפחד ולפי' וק"ל
דהכי נוטלות לקיים מ"מ את כמי אביו כמ"ש [illegible] שלה ה' משפט כזה דעדיין לא נאמרה אותה
פרשה דבנות צלפחד דכתיב בה' שלפט [illegible] וק"ל ולא ה' שלה עדיין יודע וק"ל לכך משפט
אם יגיע להם חלק בכורה או לא כיון דשה צלפחד כמי אביו חפר. ~~[illegible]~~ רק לראות. ולהבין זה
דהנה בחלק פלוט גופ' [illegible] אתם רואה את הבן כאילו קיים ליטול חלק פלוט. [illegible] רק
[illegible] נט"ו קשה הש"ס [illegible] כן אין לו בן. בן הבן מנין פירוש אם את הבן כמי אביו דבן
הבן יורש את אבי אביו עם שאר האחין ת"ל ובן אין לו עיין עלין. ולפי' ניחא [illegible] לומר דה'
משפט כזה כמש"ל אף דעדיין לא נאמרה אותה פרשה ~~[illegible]~~ דבנות צלפחד אף לא נאמרה
אף עדיין הך פסוק דבן אין לו דדרשינן מינה עיין עלין. ואפ"ה זה נאמר דלא ה' יודע
אם נוטלת חלק בכורה או לא [illegible] חלק פלוט בנכסי חפר לא ה' משפט כלל דוודאי נוטלות
ולפי הנ"ל דעדיין לא נאמרה אותה פרשה גם זה לא ה' יודע אם יגיע להם חלק פלוט בנכסי
חפר או לא. רק זה י"ל לתרץ לפשט הגמרא יודע הי' שלה לבנות צלפחד יורשות הן
דבכורה [illegible] מ"מ וק"ל דזה ה' יודע להם [illegible] לחלק פלוט אתם רואים את הבן
כאילו הוא קיים רק בחלק בכורה ה"ל שלה משפט ~~[illegible]~~ ואם לא עלה הלס [illegible] ודו"ק

גמ' [illegible] פ"ה א"ר יהודה א"ר מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגדה על מה אבדה
הארץ דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו [illegible] ויאמר ה' על
עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה מאי ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה א"ר
יהודה א"ר שאין מברכין בתורה תחלה עכ"ל [illegible] כל ה' [illegible] כזה [illegible] ואמרים
תורה תמיד אף לא ה' חביב [illegible] ולכך לא ה' מברכין [illegible] על הברכה [illegible] ה' [illegible]
מברכין [illegible] אף עדיין [illegible] ל' [illegible] לא ה' מברכין וכי ה' [illegible] הדין [illegible] והם לא ה'
ברכת התורה [illegible] ר' [illegible] [illegible] שהי' [illegible] כתורה [illegible] ה' [illegible]
חיים [illegible] ברכת התורה [illegible] ברכת [illegible] ר' [illegible] תוספות [illegible]
[illegible] לחיים [illegible] [illegible] ובירכת התורה אינו [illegible] רק [illegible] א' [illegible]
[illegible] לפסוק [illegible] הכתוב והנה בן יוסף ולוה [illegible] בכל היום [illegible]
הפסוק [illegible] ונתעסק [illegible] שאינו [illegible] לא הוי הפסק [illegible] ועיין היטב [illegible] ה
[illegible] אם [illegible] שם ונראה הטעם [illegible] הראשון

בירושלמי באורח לתשו' התשו' נסתפקו אם לספרן לפעמים כדרך עושה ס"ט דינו ומחלוקת סוגם תשו' אל הב"ג
התורה לחזור ויב' וללמוד בשיהי' או פנאי שלא"כ כאשר לאין ברכה ללמוד תשו' כאשר שייך לחזור ולברך
עיי"ש · ורבב שייך כאדם הלומד לאהבה"ה המעורות על לבו לצלות פרי רוח ליישב נסתפק
אול רבה אם לפעמים שייך להפסיק ס"ט מחלוקת סוברי' וסוגם תשו' ולואם לחזור וללמוד
שלא"כ מאומר שלא לבל [illegible] רק [illegible] לענות אם או [illegible] לעשות [illegible] בתורה אע"ג שלומד תשו' ·
ס"ט דלמפסיק אין מחלוקת שצריך בתורה ומסיח דעתו וסוגם כי אין אהבה"ה הגה"ה דמשגל לפני
והוי הפסק וחייב לברך ברכת התורה ואולי ירושלמי היו מברכי' גם שלא ה' לומדי' לבל ולכן
היה ראויהם לברך ברכת התורה בכל פעם ופעם · ומפסיק לברך אחר ואח"כ חוזר ללמוד · אבל
הם לא ברכו · אבל בזמננו שלהי' ברכו ברכות התורה · וכיה נראה לבאורי ה' לומדים
כל היום וכל הלילה והי' שאין תורה כדין ולכן ברכו גם נשאו והפסיקו בינתיים כי הם לא
ידעו · כי רואו שאולי ירושלים עוסקי' בתורה תמיד ~~[illegible]~~ ולכן לא יאמרו · רק הגה"ה ישנן מחלוקת
יבצ ברכה גם ורוב להם כמה בלוקה על שלא ברכו בתורה תפ' ה"ל בין שלא ה' לומדים לבל ·
ה' להם לברך התורה בכל פעם · וכיון גם כ' רבינו יונה הביאו בית יוסף ס' מ"ז אך לדעתי אלה
היא חכמים גדולים היו ואך כולם יהם דבר פשוט כגב משפט כל אשר לברך לאחר כל
ברכות התורה אבל לפי מה שפרשתי נראה למצוה ~

בקונט' שאל הר' אחד ר"א כהנים שאכלו כזיתי נבלות שהן שחייבין בגיזון הלואו לב"א דרבנן ואכלו ולבסוף ואכלו

זו אכילה ולבסוף זו שתי' וסתם אכילה בקרוי' הל' ר' יהושע אף אנו שמענו אחד בזאת ועוד לשמעי ואכלו ולבסוף
אכילה מש כך לבינה מש והוא תמוה · ונ"ל להשיב · דבקדושין דף ב' אמרי' הכל חייבין בגיזון כהנים לוים וישראלים
פלוגתא לא [illegible] בנאכלי [illegible] סב"א ואכלו אותם אשר כפר בהם שאור לכהנים אוכלי' והבעלים מתכפרי' וכיון ד
דהך אכילה שלום כפרה היא [לא יהי' כלל בכרבות הנשים] לא תשבי' בכרבת גיזון נס"א ואכלו ולבסוף אמר רחמנא והא
איתנהו · ולפיכך שאלה ר"י הי' [illegible] זה כהנים שאכלו כזיתי נבלות שהן שחייבין בגיזון שלום ולא כיון דאכילה שלום
כפרה היא לא תשבי' גיזון · [דהך נרא דאכלו אותם אשר כופר בהם כתוב בס' ק' וקאי ג"כ אאכילת נבלות] אמנם ואנוש' ה'
הש"ס כהנים לוים וישראלים פלוגתא בזו תירוץ אחר דהיינו למעוטי נשים [ואף דבדף ג' ע"א נאמר הכל חייבין בגיזון הכל לרבות
לרבות נשים ככר כי תני' בס' אבא שאלו בנשים אינן חייבות ומאי דקאמר הכל לרבות נשים היינו [illegible] להם אבל אינן [illegible]] בנשים פטורות
מקרבת הגיזון וכמו דנאמר בס' [illegible] כיון דאותן בקרוי' והיה ואח"כ תצי' כהנים לוים וישראלי' למעוטי נשים
[ואף דבם [illegible] חייבין בגיזון [illegible] מקרבת הגיזון בהיינו ג' קרבות גופי' ולא קרבת הגיזון נבנך וכמו דתני' הש"ס סב"א
שום כפרה ולא יהי' כלל כרבת הגיזון נס"א ואכלו ולבסוף אמר רחמנא הרי להדי' דנאי חג' קרבות] · והנה יש אמרי' איבעי'
להו כרה"ש נשים דה"א או דרבנן מש תש"ב קושיא לאותו ואשה מקרבת לבעלה ואי ס"ד נשים דרבנן האיך מוציא ל
לבעלה שהוא מחויב דה"א ובתי לי' דאכל אם איסור דרבנן דאתי דרבנן ומפיק דרבנן · והר"ן פסק דנשים כרה"ש
דאורייתא · וכ' הרמב"ן אע"ג דלא איפסיק האיבעי' מכל מקום כיון דבכולה שמעתין וכו' שאלו מורה דנשים דה"א וכיון
דנשים דה"א לכ"ע לברך דאכל אם לאיסור דרבנן דמפחות מקרית לכ' לאיסורא כלל ואח"כ מורה דנשים חייבות דה"א
ודעניינו בס' [illegible] פסק דנשים כברה"ש דרבנן ואע"ג דקרית ובכולה הם דאורייתא · דבסוף' בר' יהודה
דבכולה הוא חיים דאורייתא וברית הוא לאיסור דרבנן ע"ש [illegible] · היולדת לר"א
דברים ואכלו זו אכילה ולבסוף זו שתי' וסתם אכילה בקרוי' · מורה דנשים חייבות בכרה"ש דאורייתא · אבל לריבות
דברים אכילה מש כה כרה"י שביעה ואוכל זו סמיכה · נס"א דנשים פטורות דה"א מכרה"ש · וכן הן שאלת ר"י לה"א
כהנים שאכלו כזיתי נבלות שהן שחייבות בגיזון ~~[illegible]~~ כיון דשלום כפרה הוא ופשיט' והא דקאמר כהנים לוים וישראלים
נס"א דאיצטריך למעוטי נשים דפטורות דה"א · והא דקאמר אשה מקרבת לבעלה ה"ל דאיירי כשאכל כזית שיעור דרבנן ד
דהיינו כזית הלואו לב"א דרבנן ואכלו זו אכילה מש וסתם אכילה בקרוי' · אח"כ דנשים דה"א לכ"ע לאיסורא ד
דרבנן ובזה דנשים חייבות דה"א ואח"כ [illegible] הש"ס [illegible] פלוגתא ובזה תירוץ חל"ם דנאכלי נבלות מש
[illegible] לבינה וכו כזית [illegible] ר' יהושע אף אנו שמענו אלעזר לשמעי ואכלו ולבסוף אכילה
[illegible] דוקא דבכולה דאורייתא אלא ברית הוי דרבנן נס"א לנשים דאכל כזית לאיסורא
[illegible] היינו כזית אלא לעולם נשים פטורות מכרה"ש דאורייתא ואח"כ תירוץ אחר לקושי' הש"ס בזמן וכו'
אלא לעולם הוי דאכלו נשים או נבלות כפרה פטורות מכרה"ש דאורייתא ·

עפ"ז מורה לה"ש [illegible] דף ע"ט דפריך הא בכולה [illegible] וכו' · ושלה תוס' האבקשה מכאן הל"ם הא כ
בכולה [illegible] ובקדה · ואמרתי להשיב על נכון · דהרמב"ן בשלחנות ה"ב ס' לא הופיע דהא ג
דלעולם דר"ש ור' יהודה לאו אסמכתא היא [illegible] גמרא · דאי הוי [illegible] אסמכתא בכולה מאי הופיע הל' [illegible] ג
דכתיב הנפה חסירה [illegible] והגמרא [illegible] בכולה לקוי' מלכה מש אלא [illegible] בגמרא נפורא היא ע"ש.

דנשים יהי' פטורות דאורייתא מקרבנ"ו

והנה דעת רבינו יונה בפ' [illegible] והוכיח דהלכה כר' יהודה דבכביצה חייב לברך וראייתו מסתם מתני' דסוכה אבל ה"ר [illegible]
דהוה מחוי מספיקא ולא מוכח [illegible] להדי' הא בכותבת בעי כותבת והא דאמר ר' יוחנן בברכות לעולם אינו מוציא עד ש
יאכל כזית דגן [illegible] דבכזית חייב לברך ומן [illegible] רב [illegible] אמרו דסתם [illegible] עד כזית [illegible] היינו
מדרבנן אבל מדאורייתא אינו חייב עד כביצה כר' יהודה ע"כ. והנה דברי רבינו יונה נבונים אי אמרי' דהא [illegible] לאו
מספקינן ניהו כי אם [illegible] גמורות אבל אי מדאורייתא [illegible] אמ"ל [illegible] דהלכה כר' יהודה [illegible]
דסוכה דגלה הא בברכת מזון חייב לברך בכזית ואין לומר דהיינו מדרבנן . הא ר' יהודה דאמר עד כביצה אפי' אינו
רק מדרבנן דמדאורייתא בעי שביעה גמורה אלא ע"כ דהלכה כר' מאיר דבכזית חייב בברכת המזון . [illegible] ואם כן ק"ל
קושיות רבינו יונה הא סתם מתני' בסוכה [illegible] ר' [illegible] דהלכה כר' יהודה דהא סתמא דמתני' ולא פליג אחרון
מספק להדי' הא בכביצה בעי [illegible] ~~[illegible]~~ כך דודאי אין [illegible]
כוונת רבי הי' [illegible] בכביצה להורות [illegible] דבכזית חייב לברך [illegible] הי' ק"ל מסתם
מתני' זו כיון דכוונת רבינו הי' במתני' זו להודיע דבכזית דוקא חייב והלכה כסתם מתני' [illegible] בברכות
מלבד דחייב בברכת וגם אר' יוחנן גופי' ק"ל כן . [illegible] אי אמרי' דכוונת רבי [illegible] לא הי' רק להורות ד
דבכביצה בעי נטילה וסוכה אבל בברכות לא נתכוין רק [illegible] והא [illegible] ולא [illegible] אחרון [illegible]
[illegible] אבל כאשר [illegible] כל דחייב [illegible] בברכות לק"מ כל קושיות ד
רבינו יונה . אבל אי אמרי' [illegible] ורק [illegible] דבכביצה לא בעי סוכה אפ"ה לא מצי"ל הא דיוק הא בכביצה
בעי נטילה וסוכה ולית למימר דדייק הדיוק הא בכביצה בעי נטילה זה אינו דודאי הא [illegible] הא בכביצה בעי נ
נטילה [illegible] אבל [illegible] דהא ר' [illegible] הוי [illegible] לאוכלי תרומה כו'
[וכן לשיטת [illegible] הגאון [illegible] סברא זו דהא דאמר הלכ"ה הא בכביצה בעי נטילה לא [illegible] כיון דלא איצטריך לי' אבל
כאשר [illegible] הוי כו'] [illegible] דהדיוק נמי הא כביצה בעי סוכה . [illegible] ורמי' יוסף . [illegible]
[illegible] וודאי כסוכה לפיר' זה הלכ"ה הא כביצה בעי [illegible] ולא ק"ל קושיית רבינו יונה א"כ הדר סתם מתני' [illegible]
דבכביצה דוקא חייב [illegible] בכזית [illegible] רבינו יונה דבכביצה חייב מדאורייתא אבל
מדרבנן חייב בכזית [illegible] . [illegible]
אין [illegible] הלכ"ה [illegible] כביצה [illegible]
[illegible] היא [illegible] הרמב"ן . ואמ"כ אף לר' יהודה כביצה הוי דרבנן ואמ"כ לא מצי"ל הא ב
בתירוץ רבינו יונה דהלכה כר' יהודה דגלה מסתם מתני' דברכות [illegible] חייב בכזית ובע"כ דהלכה כר"מ בברכות
ומתני' דסוכה לא [illegible] דהדיוק לא נמי כלל אמרינן כי אם [illegible] דעיקר כוונת רבי [illegible] דסוכה .
ולהודיע דבכביצה חייב בסוכה ולא [illegible] ואמ"כ [illegible] הלכ"ה לפיר' ודו"ק

ביומא דף ע"ט ע"ב הא כביצה בלי טורח של הלל תוספות דבלי טורח פריך על [illegible] ומביא במעשה אפילו ב
אורזי חוץ לטורח הוא תשרת [illegible] והא ומאי לא הא כביצה בלי נטילת ידים וברכה ולא מייתי
בכוסה [illegible] בלא [illegible] של וברך [illegible] לא מאי הלס"ה הרא חדא כביצה בלי נט"י וברכה
[illegible] זו הלל בתוספות [illegible] והניחו בצ"ע ולי נראה [illegible] דרבא [illegible] בה"ז פרי ופרי לא בלי טורח
מכלל דהלל [illegible] הי [illegible] פרי בלי טורח וכפי להלל כמוסף על רבא דאמר פרי לא בלי
טורח [illegible] אמר רבי [illegible] [illegible] תורה אבל ר"א בן [illegible] והנה בברכות כ"ב וברכין
[illegible] דאין מברכין ברכת המזון רק אלחם אכילות ר' מאיר את כביצה ור' יהודה אכל על פירות ולא מברכין
ברכת המזון [illegible] שאכל כדי [illegible] ולא מברכין כב"ש [illegible] עליו [illegible] אינו חייב לברך ברהמ"ז
[illegible] דף ל"ה ע"ב אי [illegible] עליו [illegible] דעת [illegible] כל אדם הרי להבי בחכמים לא [illegible]
לברך ברהמ"ז [illegible] כל [illegible] בהון [illegible] על פירות לא [illegible] והא"ל
[illegible] לא [illegible] עליו ברהמ"ז והנה בטורח א"כ [illegible] הדין במאכלות אורזי לר"י חוץ לטורח ומה כן
לפי [illegible] והוטין בפרי חייב ג"כ בטורח [וכפי שהקשה בספק [illegible] רבא] אע"ג בפרי
אינו חייב בברהמ"ז אפ"ה חייב בטורח א"כ לפיר [illegible] הא כביצה חייב בטורח [illegible] שכן הוא זה
פרי בלא חליפה [illegible] לגבי ברהמ"ז ולא חייבו חכמים לברך עליו ברהמ"ז [illegible] עליו
והוי אורזי [illegible] [illegible] בפירות בטורח אע"ג במאכלות אורזי לר"י חוץ לטורח מ"מ החמירו חכמים
בטורח לאסור [illegible] פירות חוץ לטורח [illegible] שכן כביצה דחייב בברהמ"ז דהוי במאכלות [illegible] לגבי ברהמ"ז
[illegible] דהוי [illegible] לגבי טורח ולכך פריך לפיר [illegible] כביצה בלי טורח [illegible] התם ב
טורח [illegible] הלס"ה הא כביצה בלי נט"י וברכה ולא בלי טורח [illegible]
של רבא בפרי לא בלי טורח [illegible] לא [illegible] ונכון הוא לפע"ד
ועי"ל באופן אחר [illegible] גבי ברכת המזון [illegible] כביצה ור' חייב בברהמ"ז
ובטורח כביצה פטור מטורח [illegible] אי כביצה אכילות אכילה חשובה [illegible] בטורח לחייב
[illegible] לא חשיבה כלל [illegible] ברכת המזון [illegible] פטור [illegible] דר"מ ור' יהודה
[illegible] [illegible] ואכלו [illegible] אכילה [illegible] ר' יהודה [illegible] ואכלו [illegible] אכילה [illegible] וגו' ב
כביצה [illegible] ולכך חייבו בברכת המזון בכביצה [illegible] בטורח פטרו כביצה [illegible] ולא [illegible]
[illegible] דר' יהודה [illegible] ור' יהודה [illegible] [illegible] הנפה [illegible] [illegible] כביצה [illegible] דר' מאיר ור'
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כביצה [illegible] [illegible] יהודה
[illegible] ור' יהודה [illegible] [illegible] [illegible] כביצה חשובה אכילות או לא [illegible] [illegible]
[illegible] דף [illegible] ע"ב] ומ"ש [illegible] כביצה חשובה אכילות [illegible] בברהמ"ז [illegible] [illegible]
טורח חייב בכביצה בטורח [illegible] [illegible] [illegible] חייב בטורח [illegible] התם בטורח [illegible]
אכלי כביצה אינו חייב בטורח [illegible] [illegible] ור' יהודה [illegible]
[illegible]

בתוס' ד"ה ניטל כוספה פי' רש"י שלום נקיות וקשה פי' כן דר' צדוק כהן היה והיה אוכל על טהרת תרומה וידים
שניות ופוסלות התרומה עכ"ל · ומה אומר בד"ה · ולשיטתם אזיל בתוספות בד"ה הא כר' צדוק ותניא
הא ר' צדוק כהן היה והתירו רפה לאוכלי תרומה · ולפרש"י התירו רפה לאוכלי תרומה אלא כשיעור אכילת תרומה
בזהירי כיון טפי אבל לא התירו רפה לאוכלי טהרות אפילו הנהו האוכלים על טהרת תרומה והכא לאו תרומה
הוי עכ"ל · והנה רש"י לא ס"ל כהך תירוצא בתוספות · וכן נראה לדברי כרש"י בחולין דלא ס"ל כתירוץ זה · ואע"פ
דברא קושיות תוספות לדוכתי · וצ"ל דרש"י ס"ל הא דהתירו רפה לאוכלי תרומה היינו כלהם אוכלים תרומה או
חולין הנעשה על טהרת תרומה בזה נחשב שם תרומה עלה זהירי בה טפי אבל בחולין נקיבא אע"ג דאוכלי
תרומה לא התירו רפה · והכא גבי ר' צדוק חולין נקיבא הוו ולכך היה צריך נטילה בכביצה · ולפי זה צ"ל
דהוכחת דגבי ר' צדוק חולין נקיבא הוי תלה לה בפחות מכביצה הי' נוטל רפה הי' ידים לנקיות ואין
לה עולה א.ש. בחולין נקיבא לכן פירש רש"י שלום נקיות · אבל תוספות לשיטתם אזלו דס"ל דגבי
ר' צדוק חולין ע"ט תרומה הוי ורפה קא"ל הא סבירא לן · ולפי' כתוס' בפחות דהא רש"י דגבי צריך
רפה בפחות מכביצה דלא עולה א.ש. בחולין ומשום ידים לנקיות ואזלו רש"י לשיטתם ותוס' לשיטתם //

ובזה יצאתי טוב טעם דביומא ובסוכה פי' רש"י על הך עובדא דר' צדוק דנטל רפה בפחות מכביצה שלום
נקיות · ובחולין דף ק"ז לא פירש רש"י מידי על הך עובדא דהתם בר' צדוק דנטל שלום נקיות · אבל
לפי הנ"ל ניחא ~~[illegible]~~ בסוכה וביומא בסוגיא דהתם לענין דהך דיומא דבכביצה מיי' נטילה ואע"פ שלא הא ~~[illegible]~~ התירו רפה
לאוכלי תרומה ומע"כ צ"ל כפשוטו · ותשן אלא בדיני דבחולין נקיבא לא התירו רפה אף לאוכלי תרומה
ומגבי ר' צדוק חולין נקיבא הוי ואע"פ שלא נטל רפה בפחות מכביצה הא אין לה עולה א.ש. ב
בחולין · ומע"כ שלום נקיות וכן פי' רש"י שלום נקיות · אבל בחולין דבחי' הכ"ס לא הא כביצה בעי
סוכה ויומא אלא נטילה לא מיי' הדרינן לפלוגתא דאמר ר' צדוק חולין ע"ט תרומה הוי ואע"פ כלאה הי'
צריך רפה דלא עולה א.ש. בתרומה ולכך לא פירש רש"י מידי · ורה גב' יומא דאמ"ל נגע
ואי דבחי' הא כביצה מיי' סוכה ויומא אלא נטילה לא מיי' אלא כביצה · אע"פ ואיצה צריך להודיע
כל באותו' דנטל כוספה פחות מכביצה הא אף כביצה לא מיי' נטילה ווהו רפה · ובקושי' זו הרגיש
הר"ן בסוכה ואי דמשמעינן לה דאף כביצה לא מיי' סוכה מיירי לה דאשמעינן אם תה"ח אוכל רובה
ולחשוה על עצמו הוי א.כ. דבעי כפלים עי' בתוספות ע"ש חס סוכה להביאו · אבל הכא בחולין
הנקודי' בתרומה עוסקת · ומע"כ צ"ל דאשמעינן דאף פחות מכביצה צריך רפה דאין פ
פחות מכביצה מקבל טומאה [ואע"ג דביהודה שוה דפחות מכביצה מקבל טומאה מ"מ דרך התנא להשמיענו
חידוש אחר נראה אף משנה בתוך אחר בצי' מתני' רש"י כרמת] ואע"פ דריטין לומר דהוי חולין ע"ט תרומה דאז
אין לומר דצריך רפה דאף פחות מכביצה מקבל טומאה ומשו"ה בחולין נקיבא ולכך לא פירש רש"י מידי
שלאכ ביומא ובסוכה הוצרך רש"י לכך · ונכון הוא

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן · במדרש והביאו רש"י · כהן הוא [illegible] · ותמוה הוא · וכ' הרמב"ן [illegible] במדרש ב
דבמדבר איתא על פסוק [illegible] נ"א ותשאם את הארץ אשר ופה הנ"ל [illegible] [illegible] [illegible] יום כזו [illegible] ל
לשמו לא הלין [illegible] [illegible] הבין נותן שהתן לו שני [illegible] ולכן [illegible] נ"א [illegible] ובמאור' יסודא [illegible] עלי' ידוע כנאמר
[illegible] [illegible] [illegible] כהאי עלמא [illegible] אמאי הא [illegible] לא הלין [illegible] לכור · אך [illegible] [illegible] ערך לנו ואולי כ' שלום ב
דבסוגין [illegible] הנותן [illegible] ואמן [illegible] [illegible] והוה אילו אפילו עורה יום אין בעלובה [illegible] · והאמת [illegible] בין
אותן [illegible] [illegible] [illegible] הנפש ע"י [illegible] התורה והשגות ולזמן שלא החזיר הנפש דהוא הבלי ליה כלל הברית דהיינו ליה הנ"ב
אז אין עוכר הנ"ב שלום לעולין סלא"כ [illegible] האמת והחזיר הנפש ליה הנ"ל אז עוכר שלום לעולין וחייב ליתן לו שכרו
לאחר [illegible] עס"ב · ~~[illegible]~~ כה' [illegible] [illegible] [illegible] בן [illegible] [illegible] והעלה רש"י · [illegible] הישים [illegible] עד
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עולם · [illegible] [illegible] את רמב"ן הרמב"ם [illegible] פינחס אחר שלה אבותיו הל' [illegible] עד
[illegible] אך לו [illegible] [illegible] עלה [illegible] בן אלעזר בן אהרן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עליו [illegible] לאחר
אותו פינחס פורח נשמתו · [illegible] אלוה נשמת נדב ואביהוא והוי [illegible] אהרן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הכהנים [illegible]
והודיענו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] נשמת נדב ואביהוא כי נשמת [illegible] פורחה ועלה [illegible] · ואח"כ [illegible] [illegible]
פורחה [illegible] והחזיר הנפש ליה הנ"ל הרי כהן [illegible] לו הברית [illegible] וזה ביאור הפסוק פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ~~[illegible]~~ וזהו
[illegible] [illegible] פורחה [illegible] ואח"כ הרי [illegible] לו [illegible] כהן [illegible] [illegible] [illegible] ולכך [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible] [illegible]

לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום · ונאמר במדרש הובא בכתבי· [illegible] לו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אמור
להם עכ"ל והוא תמוה אך נראה עפ"י [illegible] [illegible] [illegible] כהן להרג הנפש לא [illegible] [illegible] שלום להרג
[illegible] ואין [illegible] [illegible] [illegible] ולראורה את פינחס [illegible] שלא כהן לא [illegible] ראוי לו הכהונה והנ"ל [illegible] להראות
שפיר [illegible] [illegible] [illegible] לכן נתן לו [illegible] [illegible] כהונה ואם כן [illegible] [illegible] [illegible] שלא כהן [illegible] לא
[illegible] עוד [illegible] לא תני הוא · [illegible] [illegible] לביאור הענין אל בנות צלפחד [illegible] פרשת צלפחד [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] מאמר תמוה בבבא בתרא דף קי"ט ע"א

א"ר חידקא שמעון השקמוני ת"ל חבר [illegible] ר' עקיבא [illegible] [illegible] הי' [illegible] השקמוני אומר יודע הי' משה רבינו שבנות צלפחד יורשות
הן אבל לא הי' יודע אם נוטלות חלק בכורה או לא [illegible] יודע הי' משה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אבל לשון ה
הי' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הק' [illegible] מעשה דבנות צלפחד ומעשה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אומר [illegible] ר' עקיבא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בספר תורה
אחרים [illegible] [illegible] צלפחד דברי ר' עקיבא [illegible] ר' יהודה [illegible] בן בק ובן בק [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אוף כ
[illegible]

כדכתיב בתורה כתיב וארב לו וקם עליו ואתה מכוין לו על אותו צריך אלא על [illegible] הר''ן פי' רש''י דלא הוי כל כך חטא א
גדול. ובאור'' בשבת בין במאי פליגי ר' יהודה ור' עקיבא נראה דכל חד לשיטתו אזיל כדאמרי' בפ''ב דב''ק נ''ט ע''ב כתבו דאית''
בשוגג ענוש לא''ה נתכוין שהי'' בתחלת ע''פ אחר עשה ערלים ור''י שראל אומרין כיון שנאמר עליהם שלא לכבס ו
ואומר. אין מחייבין במיתה עד שיהא שבת כדי שיהרג ויראו אחרים עכ''ל רק בזה ענש'' וכי אמרי'' לעולם חטא בר'
שבת חבירו'' ומה''ש בהדיא אומרות תרל''ה כיון שבעינן ובלאוט נפש לו קיל שבתי רק כדי שיהרג ו
ויראו אחרים א''כ הוי מלאכה שאין צריכה לגופא ופטור שמענו ע''ש ולפי' א'' על ר' עקיבא הו ההורג כיסתובב
אותה עונשו לא על אותו צריך. שהרי כיונתו לא''ה היתה ופטור צריך שיש בהוי מלאכה שא''צ לגופא: רק ר' ו
יהודה ס''ל במזיד אף בשוטה דמלאכה שאין צריכה לגופא חייב א''כ לשיטת ר' יהודה ליכא למימר דכוונתו הי''
לא''ה לכך נאמר ר' יהודה שהרי אותה עונשו לא על אותו צריך. אבל ר' עקיבא אזיל לשיטתו דאמר'' דהלכ''
דר''ש דמלאכה שאין צריכה לגופא פטור. ו

ובאופן אחר אמרתי לישב ג''כ בטוב טעם במאי פליגי ר''ע ור' יהודה דתוס' בפ''ל שנאמר יחלל'' מות יומת כ''ומה''
יצ''ל דס''ל כרבנן דאמרי דלא בעינן שיתרה ויודיעהו באיזה מיתה הוא נהרג (דלרבי'' אמרינן התם בסנהדרין דענוש ג)
רק סתם יתרה אותו שחייב מיתה דאי כר' יהודה דאמר בסנהדרין עד שיודיעהו באיזה מיתה הוא נהרג דלרבי'
אמרינן התם בסנהדרין דענוש הוראות אלה היתה וא''כ לא הי'' יודע עשה שענוש במיתה עכ''ל והנה לפ''ז
תיפשוט דענוש לא''ה נתכוין הוי ליתחייב מיתה ויהרגנהו . וניחא לרבנן דחייב מיתה אע''ג דהתרה
סתם משא''כ לר' יהודה דאינו חייב מיתה בהתראה רק בכה''ג דהוראות אלה היתה עכ''ל צריך על הכוונה
וא''כ לא שייך לומר דענוש לא''ה נתכוין הוי ליהרגנהו הא סבירא לה חייב מיתה בזה. וכ''ש דבעינן תנא''
חדא' שלוקי' דרבנן ולפ''ז אמרי' ר' עקיבא כרבנן ענוש זה עלפיהם ול'' א''כ אתה עונשו לא על אותו צריך: א''ל ו
דלא''ה נתכוין כדי שיהרג ויראו אחרים כנ''ל אבל רבי יהודה לשיטתו ענוש שהרי א''כ אתה עונשו לא דליכא ו
למימר דלא''ה נתכוין כדי שיהרג כיון דאולא חייב מיתה כלל שרינן כיון דלא הי'' יכול להתרות אותו
באיזה מיתה דלא חייב רק הוראות שזה היתה לא[?] שרינן אינו חייב מיתה כלל לר' יהודה דס''ל עד
שיתרה באיזה מיתה שא''כ ר''ע ס''ל כהלכתא כרבנן דלא בעינן שיודיעהו באיזה מיתה א''כ שפיר עכ''ל
דלא''ה נתכוין. והנה בזוהר הק' בלק כתב תמן שבאו בעת צלפחד לפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים
כמ''ש ותעמודנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים . ולא הוי לפני משה שר. ואמרו דצלפחד
הוי מאותן שמתו ע''י נחשים השרפים . ולפי שצלפחד אלו עלה במשה ושמת בין הנחשים ושרפים כמ''ש
וידברו העם באלהים ובמשה חטאתו כדדרשו בה'' ובק וגו' . חטאתו במשה אומר דבבאו ולפני ובק
ולא

צג

לא קרבו לפני משה לבד, ושם אומרים שנתעלמה [illegible] לא דנה למה שלא השמיעוהו שהוא חסר שנה. לכן ויקרב משה את
משפטן לפני ה'. עיי"ש והביאו בס' יד אהרן שלא [illegible] בס' פנחס ובשלה"ה פ' בלק [illegible] עיי"ש. ותנחומא
מענין השגיונות שאמר שלא היה יודע משה אם נשואה היא בכורה או לאו, ובגמרא [illegible] לה לעשות
[illegible] משה לאותן יודע וכו' ר"ל הפסוק הכריחו לה [illegible] ויקרב משה את משפטן לפני ה', ולמה לא כן
בעצמו כמו שכן כל ישראל כל י"ג שנה [illegible]
יודע אם [illegible] [illegible] וכו' ולא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ולכך הקריב את משפטן לפני ה' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שפטן לפני ה' שלא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] מענין השגיונות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יודע אם נשואה היא בכורה או לאו, והכריחתו לה לומר שלא
ה' יודע משפטן [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
משה ויקריב את משפטן לפני ה' [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible] [illegible] [illegible]~~
למה שלא השמיעוהו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יודע משפטן [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] בת צלפחד, ולכך הוכרח לומר שלא ה' יודע משפטן, [illegible] [illegible]
[illegible] בת צלפחד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ולכך אמר יודע ה' משה [illegible] ה' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ה' [illegible] :

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יהודה [illegible] [illegible] משה ה' יודע [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בת צלפחד [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] :

[illegible] ר' יהודה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

הכתובות . וזה סותר ג"כ מ"ש דפנחס חטא [illegible] על שהורה בפני רבו ונלע"ד כבר רבו על כל זה כיון דמיונו
ה"י כדי לגדור הדורות לא נחשב לו לחטא . והנה בבכ"ב פ"ג נחלקו אמוראין [illegible] ולמאן [illegible] לא ה"י
להם חלק בארץ [illegible] כשרבן זה צלפחד והוא לא ה"י בתוך העדה זו עדת קרח . המערערים על ה'
אלו [illegible] בקורח עדת קרח [illegible] . ומן מ"ד [illegible] לאלה תחלק הארץ [illegible] . הרי [illegible]
לא ה"י חלק בארץ [illegible] לגמורה הוא צלפחד [illegible] [illegible] הוא [illegible] ואמ"ש [illegible]
[illegible] לכם [illegible] נחלה ארץ [illegible] ע"ל [illegible] [illegible] דמיונה היום [illegible] אף שחטא במעשיו [illegible] כיון
היום לגדור הדורות שלא יבואו חכמים לידי חטא . וזה סותר ~~[illegible]~~ פנחס שהורה הלכה [illegible] ונלע"ד על זה
[illegible] שמעיה [illegible] כחוטא כדי לגדור הדורות ולכן כחוטא אחר ~~[illegible]~~ [illegible] דפנחס כאן
[illegible] והוא לא ה"י בעדת קרח כי אם [illegible] ה"י כדי לגדור אחרים ואמ"ש [illegible]
[illegible] [illegible] זה דפנחס [illegible] כי [illegible] לחטא כזה
ולכן [illegible] אחר [illegible] דפנחס [illegible] ואמר בירושלמי.

בירושלמי סנהדרין פ"ט וירא פנחס תנא שלא ברצון חכמים ה"י עושה ואי שלא ברצון חכמים [illegible]
ופנחס שלא ברצון חכמים הוי עביד א"ר יהודה בן פזי בקשו חכמים לנדותו אלולי
שקפצה רוח הקודש ואמרה והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם וגו' [illegible] ונשמע [illegible]
ואין הכי [illegible] [illegible] דסנהדרין דפנחס הורה הלכה בפני רבו משה ולא נענש [illegible] .
ובגמרא [illegible] ס"ל [illegible] דהמורה הלכה [illegible] חייב מיתה עכ"ל . וזה אפשר דקאמר בירושלמי
דבקשו לנדותו כיון דהורה הלכה בפני רבו [illegible] ולפי זה דקאמר בירושלמי שלא ברצון חכמים ה"י עושה
פלוגתא [illegible] [illegible] [illegible] דחייב מיתה [illegible] . אך [illegible] כיון [illegible] לפירוש
[illegible] שלא יראו הרואים [illegible] [illegible] [illegible] נלע"ד ולא [illegible] על זה . ובירושלמי
[illegible] אמרינן [illegible] הורה הלכה בפני רבו הרי זה [illegible] כל [illegible] עון [illegible] על [illegible]
למשה [illegible] . והכן דברי הירושלמי שלא ברצון חכמים ה"י עושה בקשו חכמים לנדותו כי הם
דנו אותו למורה הלכה בפני רבו . ורש"י [illegible] עשה זה [illegible] [illegible] ולזרעו
אחריו ברית כהונת עולם ואי [illegible] דהוי מורה הלכה בפני רבו [illegible] לא [illegible] עולם [illegible]
[illegible] שמע [illegible] שלא חטא כלום פנחס בזה

ובזה נ"ל לבאר דברי [illegible] ~~[illegible]~~ בסנהדרין פ' הנשרפין [illegible] לכתוב [illegible] [illegible] ראיתם כן
בסוף

פוטי. זה לפיטם אבי אמו עגלים לע״ז יהרוג נשיא שבט מישראל אמר לו הקב״ה למשה הקדם לו שלום לכאמור לכן אמור לו הנני
נותן לו את בריתי שלום עכ״ל והוא תמוה · גם יבואר עפ״ז הפסוק הראשון פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את
חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי לכן אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום
ויבואר עפ״ז מה שמצאתי בקיצור להרבני. אמנות בספר[illegible] שמסתפק בדברי רש״י שכתב על הך דבדלו הנפ׳ התחילו השבטי׳
של ראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לע״ז וכו׳ רש״י. וז״ל אבי אמו יתרו דאלעזר אבי פנחס לקח כדאיתא בפ׳ וארא ואלעזר
בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל ומס׳ בתנחומא זה יתרו שפיטם עגלים לע״ז ומתרגמין כפוטה פוטיאל זה כנגד יוסף ש
פטפט ביצרו ומתרגמינן אי אבוה דאימי׳ מיתרו אימי׳ דאימי׳ מיוסף או אבוה דאימי׳ מיוסף ואימי׳ דאימי׳ מיתרו
דיקא נמי דכתיב פוטיאל ולא פוטאל עכ״ל רש״י. ולכאורה יש הקשה על רש״י. והצ״ע כל הנ׳ דסוטה · ותירץ הרי״ף ז״ל
דמוכח לרש״י. למה אמרו השבטים בן פוטי זה ולא אמרו בן פוטיאל דבפסוק נכתב פוטיאל ולזה הביא רש״י ענין האגדה
לקרא פוטי. ע״ש העגלים לע״ז ובמס׳ סוטה דרשו פוטיאל על שפטפט ביצרו ולכך פלאו השבטים לא קראוהו בשם פ
פוטיאל שנראה גם ליוסף שפטפט ביצרו והם באים לבזות ולכך קראו בשם פוטי על שפיטם אבי אמו עגלים לע״ז ודנין
דבריהם בקיצור זה הי׳ לומר כי כוון להי׳ כאן ב׳ עבירות א׳ ע״ז ויצמד לבעל פעור וא׳ זנות ולמה קנא על הזנות
ולא על הע״ז אלא רוצה לאחוז מעשה אבי אמו ולכך על הזנות לפטפט ביצרו אבי אמו מצד האם לכך נמרצו בו
וקנא על הזנות ועל הע״ז לפיטם אבי אמו מצד אם עגלים לע״ז לא קנא כי לא רצה לגלות בגנות אבי אמו וכיון [illegible]
כיבד לגדל פורה ראש ולענש ראש ע״ז לא הי׳ ראוי לו שיהרוג נשיא לשבט מישראל אלא הי׳ לו חלק בפעור עכ״ל /
ובאמת ~~[illegible]~~ נראה דכוונת פנחס הי׳ ~~[illegible]~~ כלבו על כוונו לדברות לשמ׳ כלל נ״ב במס׳ עירובין שהורה הלכה בפני רבו ולא נעלם ממשה
רק שלא יראו הרואים ויאמרו להתיר הקותית וכמ׳ כ׳. תלא כתיב בפסוק פן תכרות ברית ליושב הארץ וגו׳ ולקחת מבנותיו
לבניך וזנו בנותיו אחרי אלהיהן והזנו את בניך אחרי אלהיהן · הרי להדי׳ עי׳ שיאו בנות כותים וזה ישראל ע״ז
וכ״כ התוס׳ בשם הר״ן ז״ל דיבמות עי״ש ונזה הי׳ כוונת פנחס שלא יראו הרואים ויאמרו להתיר הקותית ונזה [illegible] לא
יעזרו בחבלי חרבי ע״ז · לכן עלה מעלה זה · וכן מורה להאורה · דברמב״ן פ׳ יתרו במצות הגעות דכתיב לא
תשתחווה להם ולא תעבדם כי אנכי ה׳ אלקיך אל קנא מעלה הרמב״ן דלשון קנאה לא שייך כלל אצל הקב״ה כי אם לשון שפט
דהוא יושב ע״א כלל עי״ש רש״י. בחותם הרבה פעמים משא״כ לשון קנאה [כלו׳ ריבוי] דשלשות לגום אך יותם
זהב שמגיע לו הוא הקב״ה אינו נוסף רק כשמפט על דבריו ואצל כל רוש נגד חשרו שייך לשון קנאה אבל לא לגבי הקב״ה
ותירץ ~~[illegible]~~ דירוש בישראל יש להם דין אשה לגבי הקב״ה ואם ח״ו עברו ע״ז דינם כאשה המנאפת תחות בעלה ובאשה
המנאפת כתיב ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו להכי כתיב גבי ע״ז כי אנכי ה׳ אלקיך אל קנא משא״כ בלאו עבירות
לא שייך אל קנא רוצה בע״ז שמקנאתם ע״ז או כבוד הקב״ה לגבי ודינם דין אשה המנאפת · ומעתה יש להקשות ה
הכא כתיב בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי משמע ולו׳ פנחס הי׳ הקב״ה מכלה את ישראל בקנאה
הא כאן לא הי׳ רק חטא זנות בע״ז ונם פנחס לא נתכוון רק בלבו עבירה דעריות אלא בע״ז דעיקר הטעם של

פנחס הי׳ · ולכן לא [illegible] להתיר [illegible] קנאה ועל ידי כך יקנאו [illegible] איסור ע״ז ועז״ה [illegible] ולא כליתי את בני ישראל

בקנאתי · וקרוב נראה דבהם ~~[illegible]~~ הרהורו ומקום הרמזות כן פוטי · זה [illegible] הה״ק דבזמן דאתקנא רק כלפיו [illegible] ולא כלפו

ע״ז · אלא רצה [illegible] כמעשה זמרי אמר לכך אמר ראוי לו · אותה [illegible] לכך שאמרו [illegible] [illegible] ולכך רצה ע״א [illegible]

ולהודיע שעשה זו מצות השם [illegible] פנחס מי קנאתו את [illegible] אשר [illegible] ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי ׀

ומזה נוכח דבענין פנחס עשה היתה שלא [illegible] להתיר [illegible] ויקנאו [illegible] לקרב ע״ז · וקרה יבואו גם

דברי הנ״ל [illegible] · דהנה את ~~[illegible]~~ הדין הי׳ עם הלוים · לפנחס הרג שלא כדין [illegible] [illegible] ע״ז כ

[illegible] כזבי [illegible] הי׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כדין [illegible]

והנה דברי הנ״ל [illegible] [illegible] אותה המזרחית בן פוטי [illegible] ראוי להרג [illegible] [illegible]

אשר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

בקרבתי [illegible] ולא אמר שלא כדין [illegible] פנחס הי׳ [illegible] [illegible] אלא [illegible] כדין [illegible] פנחס ·

ועוד י״ל [illegible] [illegible] שענין בנות צלפחד [illegible] [illegible] · והוא דהנה לכאורה בנות צלפחד חטא בדורה [illegible]

[illegible] ולא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הי׳ [illegible] [illegible]

[illegible] פנחס [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואומרים לאבינו חטא [illegible] [illegible]

חבירך [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible] אומרי׳ חטא [illegible]

[illegible] חבירו אל כלפיו [illegible] [illegible] · והנה צלפחד זה [illegible] [illegible] הי׳ [illegible] כ

כדי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אומרי׳ חטא [illegible] [illegible] חבירך [illegible] [illegible] כלפיו

[illegible] [illegible] [illegible] · והנה [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] בנות צלפחד [illegible] [illegible] לא חטא

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בפנחס לא [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אומרי׳ לאבינו חטא [illegible] חבירך [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בפנחס לא [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אומרי׳ לאבינו חטא [illegible] חבירך [illegible] [illegible]

בנות צלפחד [illegible]

ועוד י״ל [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible] לאבינו חטא [illegible] חבירך הוא [illegible] [illegible] [illegible] ישראל

[illegible] זה [illegible] · [illegible] [illegible] הנפרשות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על הנפרשות עד [illegible] ישראל את הירדן ור׳ נחמי׳ אמר [illegible] [illegible] [illegible]

עד עברו הירדן [illegible] לא [illegible] על [illegible] עד [illegible] הירדן · והנה אי [illegible] [illegible] ר׳ נחמי׳ [illegible] הי׳ [illegible] [illegible] כי

ליכא [illegible] היום לג״מ ועלה טון דלא ה׳ עדיין חל ערקא. וכי אומרי׳ חטא כבר. ליהם של אלף לעזר ר׳
[illegible] נזרא וזה מורה שפנים [illegible] חטא כי העי׳ והאריך רקים עון וכזה לפיר [illegible]
[illegible] הסירות [illegible] על אחר אחר [illegible] פרחים ׃

היוצא ממנו זאת עליו לעכרו היום אל על הנפרחות לישראל ערומים זה כזה וזה לא כיון לסחור של כשאין
לבו ואח״כ הוא מטל על. ליצא ירי [illegible] על מעמד הר סיני ומענין לאחור מאלי כשאין עומד
ורצון זה הקב״ה לעשה רצ׳ [illegible] כדברי [illegible] סוף [illegible] . ונ״ל רמ״ה [illegible] , ומוטל על להזהיר ה
העם ומפרטל [illegible] דבון ניסוע בו. הוא יום אשר לפני יהיה חופן על כל אשר ראה חלום ה
המחללים ומרעים בדבריו. והפלא ידעו כי בנפש הוא ונ״ל בנ׳ ולבו [illegible] א
[illegible] ׃ וזה נאמר עליהם בקוה״ל. ונפשו בה הנשמה [illegible] הראוי׳ להנעי [illegible] אף פי
[illegible] כאן נפשו [illegible] הכל על ארץ [illegible] הנשמה יתמוך לרוחניות והכל לבו ׃ ואז נתעלה הנשמה
ירשה לאור וכ״ה בזוהר [illegible] לכל קלותם לעלה אז. שואלים המלאכים לה לעלה לאותן נשמות זה ה
הלומד לעשה והם שלכים להם כל א׳ וא׳ לפי מה שהוא ואז מכריז׳ [illegible] לאור עצה ולאמין ואמו כל אותם
אדם לחיות לחיות ותורה זו ׃ ועוד נאמר כבר איך [illegible] והכל מידו׳ תורה לכבר׳ ׃ אבל אם הנשמות אינן
יודעין להשיב אז נאמר וקומתם [illegible] ואינן כולה ולבשה׳ ׃ [illegible] בדברים השמט בקוה״ל
אשר לא די לאוש [illegible] אותם כאן [illegible] אף גם [illegible] אותם [illegible] הסה להם [illegible]
ולחוץ [illegible] ולרוחניות ומשמש׳ לאותם נלכה עד [illegible] ונשרה בנשמה [illegible] על זה אמרו סיון
לבא לקברא אמרה ווי אסבה נפשי

ונבא לבאור ב׳ נונין ס׳ ויהי ונ״ל ויהי משה רבינו [illegible] אומרי׳ [illegible] התורה [illegible] אין לך ס׳ נאמרה כן
ויהי אלא פרשה זו לבדה אמר הקב״ה למה עשה לך [illegible] ומרוב [illegible] הדבר לכל [illegible]
דורות הבאים ויעלו כספר הזה [illegible] משה [illegible] לישראל [illegible] אמר הקב״ה אם אתם עולין לפני
כסדר הזה מעלה אני עליכם כאלו [illegible] אותי כעולה ההב׳ ואתם עדי ואני אל עליכם [illegible]
זה מדייק [illegible] התורה עד סופה ולא אמר לשון [illegible] ועוד למה אמרו [illegible] תרגם משה וכי לא התחלת ויהי בפרשה
זו לא היה יכול לתרגם זה ׃ גם זה צריך עיון שאמר הפסוק כתוך אתם עדי ׃ ויכן עיין [illegible]
בס׳ שאילות [illegible] ר׳ חייא פ׳ ג׳ נאמרה [illegible] (כשפתח בראשונה לישראל [illegible]) מפני שרוב גופי תורה תלוין בה ר׳ [illegible] א
אמר מפני ש׳ דברות [illegible] תורה ׃ ולפעמים לא [illegible] למה פתח הפרשה בויהי [illegible]

[illegible]

והשתא לפי כשאלו עוברין ע"ז ולכך נאמרה ס' כהנא דרוש נמי תורה תליון ותליון כו' · אך כיון שאינא בדושה לו
דהיינו כס' עולות עג"כ גופי תורה תליון כו' ואפ"ה לא נאמרה בו תיבה ויקהל רק כאן והן הן דברי הילקוט שהביא ה
התורה ועד סופה לשמצי' [illegible] אותה פרשות עג"כ גופי תורה תליון כו' ואפ"ה לא נאמר בו תיבה ויקהל אלא כאן ובשעה
לדרוש את הדורות ומשה שיעשה קהילות כלפי לדרוש לפניהם הל' שבת כלפי · בפסחים אמרינן שואלין ו
ודורשין ל' יום קודם לפסח והרי הנביא עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני והלא הדין הא אמרי' כינוס משה תקנו
לישראל שיהיו דורשין הל' חג בחג ותנן דמשמע עיקר תקנה הוא לדרוש הל' חג בחג כתקנה עתה [illegible] רק [illegible]
[illegible] יום שיהי' [illegible] כענין להשים לו ראשון המקרא הט"ז כמ"ה [illegible] · ומעתה נמצא דבלו"ה
הרי אמרינן [illegible] הוצרך הנ"ל לנביא עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני ל"ה דשואלין ודורשין ל' יום
קודם חג ולא בחג [illegible] הלכות דאמר [illegible] לעשות [illegible] לדרוש לפניהם הל' שבת ל"ה לחיוב הוא לדרוש
בתוך הל' חג [illegible] [illegible] ולכך אמר [illegible] אמרו משה [illegible] שואלי' הל' חג בחג · והנה
בראשית [illegible] הגדולה [illegible] כי [illegible] עשרה לנצחון לישראל [illegible] יום שנה לחשא
אור ולדורות [illegible] ג' עשרה והם [illegible] ולפרה ותפילין [illegible] אות והם [illegible] אות [illegible] לישראל להם ע
[illegible] ונ"ל [illegible] יום [illegible] יהודי [illegible] אלא [illegible] להוא יהודי
ולכך [illegible] [illegible] אות [illegible] תפילין [illegible] ב' עדים להוא יהודי [illegible] ועדות [illegible]
[illegible] תפילין [illegible] ב' עדים תפילין [illegible] שנה תפילין אין לו כי אם
עד אחד להוא יהודי לכך חלבו [illegible] הרי ע"ז [illegible] [illegible] [illegible]
ב' עדים והן הן [illegible] דברי הילקוט [illegible] כאלו [illegible] אות [illegible] אתם עדי ואני אל
אתם עדי [illegible] ע"ז [illegible] ·

ולפ"ז נראה [illegible] על הא דאמרינן השתא [illegible] כאלו עובד ע"ז · והיינו [illegible] דבר שנה [illegible]
תפילין והיינו [illegible] לו כב' עדים [illegible] לפרה ומילה · ומ"ט אם [illegible] ותפילין [illegible]
[illegible] הרי אין לו ב' עדים על [illegible] והוי כאלו [illegible] ולכך [illegible] כאלו עובד ע"ז

ובזה [illegible] הא דאמרי' [illegible] עובד ע"ז [illegible] [illegible] רש"י כיון
[illegible] [illegible] [illegible] ולפ"ז נמצא
[illegible] דהוא [illegible] הרי עדיין [illegible] עדים [illegible] ובוודאי [illegible] ·

מה נה [illegible] כי [illegible] כס' [illegible] [illegible] והארץ
אותם [illegible] וסיום [illegible] [illegible] [illegible] ולכן עדים [illegible]

צג

ואם לאו לא נדע [illegible] לבקור לאסתירתם לבקור [illegible] סתירתם [illegible] חכמים והנביאים · בענין המולד הבלתי [illegible] יותר
שמושלים ולכן צוה האל יתברך ליקח את ראשי העם ויתלה אותם על שלא מיחו ולהורות זה [illegible] מן הלבל להורות שלא
ליקחו מוסר מהלבל על שלא מיחו בבקור האל [illegible] כל יום והם [illegible] ולא לקחו מוסר מהלבל ע״כ [illegible] הרמ״ב ·

[illegible] לא [illegible] והם [illegible] וחיו ולא [illegible] [illegible] הארץ [illegible] [illegible] אחרים [illegible]
[illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] ·

כי ה׳ הוא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] הארץ כי [illegible] צוה הרוחה [illegible] [illegible] [illegible] הרוח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
רוב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] ·

[illegible] [illegible] עולם · [illegible] [illegible] [illegible] ג׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ג׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ·

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ·

והשתא לפי פירוש עובר ע״ז ולפי נאמרה ס׳ בהגה דרוש נמי תורה תליין ותלוין כב׳ . אך כיון שנוגע פרוזה לו ב
דהיינו כס׳ עשיית יג״כ גופי תורה תליין כב׳ ואפ״ה לא נאמרה כו תיבה ויקהל רק כאן והן הן דברי היוצר שתחילת ה
[illegible] ומסיים לשמאי מהם אינה פלוגת יג״כ גופי תורה תליון כב [illegible]

[illegible] שכתב אפילו עובר ע״ז כשוגג אנו מחלוקין ין ופ׳ הכניסות יוסקו כמ׳ רבה כיון
דבספר לכתר שהוא עורה על היחוד כיאמר העולם מספיקה אינו חסר קונקי כלם נעור ומוטו לטוב . ולפ״ש ניחא ב
דמיון דהוא שיור מהלכה הרי עדיין כיון לאי עדים לרוק וקודאי בסופו לטוב
מה נם מעל עלי כי נדול עונו מלישא כרוך לפחות שכתיב בס׳ עלן ויאמר ה׳ אל משה קח את כל ראשי העם והוקע
אותם נגד השמש ופירש בס׳ יה׳ ויוסף בשמות שילו אשר ויחר לנקום חמתו אם אדם עובד דין לכן עדים שנא

כג

ואם לאו לא נכנס אחר הנקה' לכבוד' לאשתיהם לכבוד כן שתיתם וגדל כבם חכמים ותלמידיהם · בעבור העולם הבא שהוא יותר
שהוא שאמרו ולכן צוה האל יתברך ליקח אחד ראש העם ויתלה אותם על שלא מיחו ולהורות זה אמרו כנגד האל להורות שלא
ליקח מוסר שהלכו על שלא מיחו בכבוד האל וכו' בכל יום והם לא ראו ולא לקחו מוסר שהלכו ע"כ יורדים כנגד האל הרי זה
כבוד להורות נפש והבר · [הארכתי בכאן בדברי מוסר הרבה]

והוצין על פרות בעל פעור על ערבים בתורה תלינו בגוונותם · ע"ש בספר ספורי ואמלרלזי' נקראו ערבי נחל כי אין להם טעם ו
וריח ~~כמו~~ אדרבה כמו שאמר הפסוק בסוכות ע"ע · ומשיים נפשם על ערבות שערכן כמרחם ·

לפ' בא ולפסח

בפסוק דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב. אחז"ל בברכות דף ט' אין
נא אלא לשון בקשה שלא יאמר אותו הצדיק אומר ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא
קיים בהם. והמפרשים התעוררו בזה למה לשון בקשה ליקח כסף וזהב, ועי' בחידושי אגדות בעין יעקב. ונ"ל בזה כך
דהנה ידוע שאמרו קיימו כל התורה כולה אע"פ שלא נצטוו עיי"ש וכ"ש אפילו עירוב תבשילין קיים אברהם, והנה אף
שבכ"מ לא נאמר להם לא תעשה מלאכה בי"ט של פסח זה אינו צווי רק לדורות וכ"ש התוספת י"ט סוף פסחים כלם
הרי דבפסח מצרים לא הי' כלל איסור מלאכה ולא הוזהרו בו על שביתת י"ט יעוי"ש, ומעתה וודאי
ישראל הי' מקיימים ג"כ כל התורה במצרים והי' נזהרין שלא לשאת להם משא וכיון שיצאו בי"ט לא יכלו ליקח כלי
כסף וזהב, כי קיימו איסור מלאכת הוצאה בי"ט שמוזהרין על כך לדורות. ובי"ט הי' מוכרחין לצאת כנודע
שאמרו ז"ל אלו הי' שוהין שם עוד רגע הי' שוקעים בשערי טומאה ח"ו, ולכן אמר להם בקשה מכם ליקחו
עמהם כלי כסף וזהב. — ובזה הותר הקושיא שנבוכו בו המפרשים ז"ל דבפ' שמות כתיב
ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים והי' כי תלכון לא תלכו ריקם ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה
כלי כסף וכלי זהב ושמלות ושמתם על בניכם ועל בנותיכם. ובפ' בא בפסוק להשאלה לעיל לא כתיב רק כלי כסף וזהב. ולא
כתיב שמלות. ולדרכינו נראה דבפ' שמות לא הי' צווי רק הבטחה לישראל שלבסוף יקחו עמהם
כלי כסף וזהב ושמלות. אבל כאן בפ' בא לאמר בקשה בקשה מישראל. ועל שמלות לא היה
צריך בקשה כי לא ימאנו ישראל ליקח שמלות מחמת איסור מלאכת הוצאה, דשמלות נקל לצאת
בדרך מלבוש וכ"ש כלים ושמתם על בניכם ועל בנותיכם והיינו דרך מלבוש. אבל כלי כסף
וזהב שאין יכולין לצאת בדרך מלבוש רק לשאת אותם הוצרך לומר להם בקשה מכם. וזה לפענ"ד
נכון וישר. ובחידושי לפסחים דף [illegible] ע"א האריכתי בזה דאין יוצאין [illegible] בי"ט [illegible]
[illegible] והנחתי עוד [illegible] תחתיו עיי"ש //

קה

לפ' יתרו מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד הערב ויאמר משה כי יבא אלי העם לדרוש אלהים כי יהי' להם דבר בא
אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו וגומר · וחפרו הפשטנים אומרים כי יבא אלי של אחר אתן להם לומר עשו והמבין אולפן ן [
גדם ה' · ונשיך ביאור גם זה בדברינו כי יהי' להם דבר בא אלי. · כתיב בא אלי לשון יחיד ולא אמר באו לשון רבים
ונראה לפרש בפשט נשאי גורל · בדקדוקים בע"ל גם נאמר הלל · ראה נגע מרים משה גר הי' אהרן נגוע הי' כדתני תספו בספרי
ואיתא להי' אהרן דודו אין נגוע רואה את הנגעים וכתיב הכתוב הנבחר נ"ל וכזה מיושב של העולם בבריאתו גו בלמד ל
לא אמר גם גבי אהרן משה היום בדין נגוע רואה נגעים · והוא שלום בשלה הי' דודו כהן דאדם רואה נגעי עצמו בלא
כאהרן בס"ל כר' מאיר ולכן הי' אהרן אומר למשה דבלאה אין אתה רואה לאחר גר ואני אין אני רואה בספירא לו כר' מאיר
בנגעי עצמו אסור לראות ולכן אמר להי' אהרן דודו ולא משה של עצמו כדתני דרך · והך פלוגתא הוא והבין כסנהדרין
בע"ל לב' עין תניא ה"ר מאיר אומר מה ת"ל על פיהם יהי' כל ריב וכל נגע וכי מה ענין ריבים אצל נגעים אלא מקיש ריבים לנגעים
מה נגעים ביום דכתיב וביום הראות בו אף ריבים ביום ומקיש נגעים לריבים מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא ב
בקרובים אי מה ריבים בג' אף נגעים בג' ודין הוא משונה בג' נגעו לא כל שכן ת"ל והובא אל אהרן או אל אחד ·
מבני הכהנים · ורבנן פליגי עליו לא בליה לו הך היקישא ולכן ס"ל ריש משנה דשן ביום ונערין לילה מעיל והגיס ב
קבל סנהדרין דף ל"ה ע"ב מבואר הב' בס"ל עירוב פלוגתא כדתנן בפי' ג' ומוחין ומאן בליה ל' עירוב פלוגתא כדתנן
לא בפי' ג' ומוחין ובפ"ב תנן לא דהא קאים משנה בפי' בריולה וחקירה ויליף לה מדכתיב משפט א' יהי' לכם דינא משנה
מרים ישלות ואע"פ הייתי בריולה וחקירה משפט א' יהי' לכם כולל נפי' לענין ג' ומוחין אפילו מאן בליה לי' עירוב פלוגתא
עמש"ל והיינו לר' מאיר לית בס"ל היקישא דריבים לנגעים ובנגעים כדכתיב או אל א' מבני הכהנים דבנגעים סגי ביחיד ו
ואע"פ יליפינן ריבים מנגעים מה נגעים סגי ביחיד אף ריבים סגי ביחיד · אך א ניחא לר' מאיר אבל לרבנן בליה לי'
הך היקישא הברא נ"ל' לדוחקי · וה"ל יתרו מדוע אתה יושב לבדך בגלוא לחתנו להבין משה ביחיד דהא כתיב
משפט א' יהי' לכם ונראה דבקאי אלכה · ואם נימא במושב ריבים ונגעים בחד ביחיד · הא משה לא ס"ל
הך היקישא דהא ס"ל בקרובים כשרים לראות נגעים ולכן דיין יתרו מדוע אתה יושב לבדך אתה ביחיד ולבסוף
בלא סבירא לך להך היקישא אע"פ נבקעי אלכה לדין · עוד אמר יתרו וכל העם נצב עליך מן בקר עד הערב · דהא קבועות
ר"ל פ' לבוער העיור אמרינן הא דכתיב ועמדו שני האנשים אשר להם הריב היינו כבעל דין אבל בתפלות דין אין צריכה
וצריך דבעל דין לעמוד
ואע"פ שהם עומדים כל היום הלא יכולים לישב בתפלותיהן · והוכיח למשה על לגו שאותו כי ~~קבלתי דין לגמרי~~
ביורה דעה סי'
רש"י סימן ג' מקום כלשון הלכה צריך התלמיד לעמוד והרב יושב והביא הלך לם כלם יושבים בבריכו מדכתיב
ועמדו שני האנשים קיון בשואל הלכות ונדבות צריך לעמוד ע"כ · וזה הוכיחו משה לחתנו ולכן אמר כי יבא אלי העם ג
לדרוש אלהים ופרשנו לתבוע אולפן מפי הגבורה · וכשואל הלכות צריך התלמיד לעמוד · ועל זה לנוגה יתרו לו לשב
ודן ביחידות הלום לו גם תורה נבונים כי כסנהדרין אף ה' מקום בתוספות לם קבלו עליהם מדין טוב בן אפילו
ביחידי · ולכן אמר משה כי יהי' להם דבר בא אלי · הפטון לקיים מדינם השלום ומקבלים אותי לדון ביניהם ·
ולכן אמר בא אלי לשון יחיד · שניהם ברצונם א' וקבלו עליהם זה לאפשר ביניהם · ולכן אני יושב ודן ביחידות
וכזה מיושב הכל בס"ד

לפ' ויגש

בב"ב דף קע"ג ע"ב אמר רב הונא מניין לערב דמשתעבד דכתיב אנכי אערבנו מידי תבקשנו מתקיף לה רב חסדא
האי קבלנות הוא דכתיב תנה אותו על ידי ואני אשיבנו אליך אלא אמר רב יצחק מהכא קח בגדו כי ערב זר
וגו' · הנמוקי יוסף ריש ס"ג [illegible] פרק ערבות דמשתעבד יע"ש · ובב"ב מוכח דאנכי אערבנו · והרמב"ם
הביא תרוייהו עיין הלכה על הב"ב הוא כפשטא לא ניחא הכי · ועל"פ [illegible] דבריו הב"י [illegible] בלשון
ובב"ב נמי אמר רב הונא הלויהו ואני ערב הלויהו ואני פורע הלויהו ואני חייב הלויהו ואני נותן כולן לשון ערבות תן
לו ואני קבלן תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב תן לו ואני נותן כולן לשון קבלנות הן · ורב חסדא אמר כולן לשון
קבלנות הן סירוס אפילו תן לו ואני ערב אפילו הלויהו ואני פורע הלויהו ואני חייב הלויהו ואני נותן כולן
לשון קבלנות הן חוץ מהלויהו ואני ערב רבא אמר כולן לשון ערבות הן אפילו הלויהו ואני קבלן תן לו ואני פ
פורע תן לו ואני חייב דמשמע אני אפרע כלומר אם לא יפרע הוא חוץ מתן לו ואני נותן לו
דמשמע לשון מתנה מלשון קבלנות דמשמע לשון שהלויהו לשם בו עליו עצמו ופורעו דמשמע כאילו קבל הוא
עצמו מיד המלוה · עכ"ל הרשב"ם · ופירש התוס' לרבא דהלכתא כוותי' תן לו ואני פורע הוי כן ערבות דמשמע
אם לא יפרע הוא אני אפרע כלומר · והנה בהלואה ליכא פירעון ומי שאמר [illegible] ערב בשעת הלואה
ואמר תן לו ואני אשיבנו אליך ג"כ הוי כן ~~[illegible]~~ ערב בהלכה בתחלה נאמר והוא כמו פירעון בהלואה ע"ש
ויאמר תן לו ואני אתן לך אז הוי קבלן אבל בגוונא זה הוי ערב ומה שאמר · ולפ"ז לא קשה מה קושי' רב חסדא
האי קבלן הוא דכתיב תנה אותו על ידי ואני אשיבנו אליך · דהא לשיטת רבא תן לו ואני אשיבנו אליך הוי
כן ערב · וכן רב חסדא לשיטתו אזיל דרב חסדא ס"ל כולן לשון קבלנות ואפי' כאומר הלויהו ואני פורע
הלויהו ואני חייב הוי קבלן ומכ"ש כתן לו ואני פורע או ואני אשיבנו דהוי קבלן לכן הקשה רב חסדא
לשיטתו לפי שאמ"ה הכתוב כתיב לבנין דקיי"ל הלכתא כרבא דתן לו ואני אשיבנו הוי ערב [illegible]
ומנ"א דאנכי אערבנו דערב משתעבד · וזה כשיר ונכון לפע"ד ·
ונ"ל רמז לפרש עוד אל הנ"ל דבריהם ט' נערך כפשוטו · דראובן ויהודה הי' הערבים וקבלנים אבל לא
הי' כולא ונתן כו' וכו' שהוא בחינות אנשים ~~[illegible]~~ ויוסף הי' הלוה שהי' רוצה ~~[illegible]~~ לשאול בנימין מן
יעקב ויעקב הי' המשאיל ויוסף הי' הלוה ויהודה וראובן הי' הערבים או קבלנים ולשיטת רב חסדא
ה"ל הי' יהודה קבלן ופירוש להתחייב את עצמו להביא בנימין לידו בכל ענין ופירוש ותחייב עצמו להביא ולשיטת
רב הונא וכן לדידן דרבא הי' יהודה כן ערב היינו לאם יתחייב ויוסף לא ירצה להביא בנימין אליו או
יוכל לתבוע ליהודה ליתן לו בנימין · וזה פשוט בתחלת הפלשתים והעיין כפשוטו [illegible]

אחר זמן מצאתי בכתובות דף ק"ב ע"ב כ' ללו' דערב משתעבד דכתיב אנכי אערבנו וכו' הנמוקי יוסף הנ"ל ·

בגמ׳ חבה״ב דף נ״ג ההוא דאמר נכסי לבני ה״ל ברא וברתא מי קרו אינשי לברא בני [ולפלוני ברתא מעישור נ
נכסים נשארו] או דלמא לא קרו אינשי לברא בני ולפלוני לברתא במקום שאת׳ ה״נ וגבי בן חורין תוספות
ד״ה וגבי בן חורין וז״ל כיון דקרו אינשי לברא בני למה הוצרך לומר נכסי לבני פשיטא להן לבנו [illegible]
לאם עלה בדעתך שלא יהי׳ כלום עכ״ל הגהו׳ [illegible] למה לא הביאו קושייתם על קושי׳ האוקימתא׳ ותוספ׳ ג
בתוס׳ לא הי׳ לפניהם גירס׳ ה״ג דלפלוני מעישור נכסי׳ נשאר׳ וכן מבואר בטור ובהג״ה ס׳ רמ״ג והב״י והפרישה ס׳ ח
והרא״ש [illegible] ה״ג
הירושלמי [illegible] לא [illegible] דכוונת הי׳ לעיקר הבעיא או הסתפקו לפי׳ [illegible] בלשון [illegible] יכול להיות [illegible]
ואת״כ [illegible] לא לומר דכוונת הי׳ לעיקר [illegible] לענין כמה מעישור נכסים (אע״ג דמן הדין יכול ל
לפון כמה מעישור נכסים [illegible] כאה״ע ס׳ [illegible]) אבל עדיין קושי׳ ה״ל עלה בה״ז להגהות על קושי׳ האוקימתא׳ קושייתם
ולפמ״ש [illegible] בדוודאי על קושי׳ האוקימתא לא רצו להגהות בה״ז ולפלוני מעישור נכסים נשארו אבל על התשובה דלוקי קרא
ומ״ש בן חורין עלה על הספק גופה מה הלשון הספק [illegible] לירושלמי שנשאר וכן בן חורין ובע״כ צ״ל דהספק
אתי להורות דמן זה באם אמר נכסי לבני דקרו אינשי לברא בני ואת״כ לפיר הק׳ קושייתם ולדבר ולפלוני
לפלוני מעישור נכסי׳ דמעישור נכסי אינן [illegible] [illegible] לענין [illegible] אבל מגורן זה אינו מכון לפרש
ולכן יש לומר בדרך אחר דלא אמרינן ההוא דאמר נכסי לבני ה״ל ברא וברתא ובן אחד לבת
קרו אינשי לבת ברתא או לא [illegible] אמר לא קרו אינשי לבת ברתא ברתא ומעתה יש לומר דבעל ה
האוקימתא׳ האלון הכל [illegible] אם קרו אינשי לברא בני או לא ואם קרו אינשי לבת ברתא או
לא ולכן לא רצו תוספות להגיה על קושי׳ האוקימתא׳ למה הוצרך לומר נכסי לבני יש לומר בדאיירי באיכא
לבר ברתא ולהכי אמר נכסי לבני ולפלוני בת ברתא דלא קרו אינשי לבר ברא ברא
לברתא ירושלמי ~~[illegible]~~ והתם ירושלמי [illegible] קרו אינשי לברא בני ואין
ברא יש לומר גם הבעיא [illegible] ~~[illegible]~~ ואין לומר אם כן תוספות דלא קרו אינשי לבר ברא
קושיי׳ לי׳ שאת״כ הספק לפי׳ האוקימתא׳ [illegible] בעי לומר דקרו לבת ברתא [illegible] לבת ברתא ירושלמי והב׳
לומר דלא קרו אינשי לבת ברתא ברתא את״כ עלה ובבן חורין עלה תוספות לפיר אומו׳ [illegible] לומר [illegible] ואין
קושיא [illegible] דלא להיו מרובים בחולים של [illegible] האוקימתא׳ דלענין דלא קרו אינשי לבת ברתא ברתא
ביניה ובעתי [illegible] [illegible] [illegible] האי כתבים בגרעתו ובעתי [illegible] הבעיא אחר [illegible] ופירש׳ בגרעתו
ובגמ׳ בן חורין ובעו פלוא אליאם [illegible] ותוס׳ [illegible] הרמב״ן דבגרעתו נאמר על [illegible] כלשון רבים [illegible]
האוקימתא׳ מגרעתו [illegible] עכ״ם [illegible] בגרעתו בדרך לברך בלשון רבים על היחיד וה״ל [illegible]
וצ״ע

אבל עלה לי לשיטת התוספות ונ״ח ובהג״ה ובפרישה ס״ק ו׳ דלא אמרינן לדעת הי׳ העיקר הבעיא מעישור נכסים דל
באמרינן דבעת הי׳ לעיקר הבעיא ובתם [illegible] כרם ואת״כ אמאי אמרינן בנכסי לבני ויש לו בן ובן הבן
גבלו באוקימתא׳ [illegible] [illegible] [illegible] בן הבן [illegible] [illegible] נמצא דכוונת [illegible] הבן ירושלמי [illegible] בן הבן יורש באוקימתא הוא ולענין
ויש לברכו [illegible] דאמרינן בעת [illegible] [illegible] [illegible] נמצא דכוונת הי׳ גבי לעיקר הבעיא [illegible] [illegible] באמרינן בבבלי וצ״ע וגו׳
[illegible] ולבן על [illegible] [illegible] ובפרישה ס״ק ו׳ [illegible] [illegible] [illegible]

צ׳

בר"ה ד"ג וישמע הכנעני מלך ערד מה שמועה שמע וכו' שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכסבור נתנה רשות להלחם ב
ישראל והיינו דכתיב ויראו כל העדה כי גוע אהרן וא"ר אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו. כתבו תוספות
וג' וישמע דההיא דמסעי [illegible] דאי מההוא דחוקת הא ספרי. דלעיל כי בא דרך האתרים ורש"י בפירוש החומש בפ' חקת
כתב כן ולא דק עכ"ל התוספות. ולי נראה [illegible] עפ"י פשוטו דבפ' חקת מפרש כי בא ישראל דרך האתרים
פירש רש"י דרך האתרים דרך הנגב שהלכו בה המרגלים שנאמר ויעלו בנגב. ד"א דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע
לפניהם היה להם את הדרך שנאמר וארון ברית ה' נוסע לפניהם. והנה הסברתי לטעם הלשון איך נאמר הכתוב וישמע ה
הכנעני כי בא ישראל דרך האתרים דהיינו לבאו ישראל אחר האהרון כי להלחם עמהם הוא כל [illegible] להיו ישראל
[illegible] אחרי אהרון [illegible] נאמר וישמע הכנעני שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וזהו נוסע ישראל עליו אלא
אחר האהרון [illegible] ולכך וישב להלחם עמהם אבל [illegible] להיה נוסעים עמהם כל ענני הכבוד [illegible] רואות מעלה
ומטה [illegible] הנעלות [illegible] לא היה יכול לבוא להלחם עמהם עכ"ל [illegible] וזה דכתיב הנ"ל וישמע הכנעני [illegible]
כי בא ישראל דרך האתרים [illegible] הוא כל [illegible] הלך ישראל אחר האהרון [illegible] שמת אהרן
ונסתלקו ענני כבוד [illegible] וכזה [illegible] תוספות ודברי רש"י ברורים //

לפ' שלח לך

יונתן
בתרגום [illegible] משה ענוותן בדעתיה [illegible] יהושע · יונתן עה"פ בואר [illegible] להת[illegible] וכו' [illegible]
[illegible] בעל הברכה [illegible] כי אין [illegible] עומד בן אדם [illegible] לפניו [illegible] וכיון אדם לפניו אינו
ברוך · [illegible] אור אם לא [illegible] עד · [illegible] משה יותר [illegible] ולא נענה
יותר [illegible] [illegible] לא [illegible] אלא לזה מדבר על [illegible] וזה אינו [illegible] על [illegible] · הרי ענוותנותו של
אדם [illegible] לא [illegible] כל [illegible] דר' אליעזר אדם [illegible] לא
[illegible] תשלום [illegible] ר"ע · [illegible] דברי חכמים הנ"ל ודו"ק /

עוד לפ' הנ"ל

בבב"ב היושב בה [illegible] אין אשר [illegible] אשר [illegible] אדם [illegible] כגון ויתן על
דורו כגון והוא אומר · [illegible] תורה [illegible] על דורו כגון · יונתן עה"פ האדם
פי' הפסוק כי האדם עץ השדה כי עץ כמנין צלם וכתיב בצלם אלהים עשה את האדם כי [illegible] הא ואו הא עולה
מ"ה כמנין אדם [illegible] עולה מ"ה ועץ הוא כמנין [illegible] יוד [illegible] ה' [illegible] ה' [illegible]
יו"ד [illegible] ה' [illegible] כמנין צלם וכמנין עץ וזה סוד [illegible] של [illegible]
[illegible] הצלם אלהים על פניהם [illegible] חסר הצלם [illegible]
[illegible] על דורו כגון דהיינו צלם אלהים על פניו [illegible] על דורו //

וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני
ישראל ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור את ירק השדה.
השגת הרמב"ם ז"ל ובמה שכ' דבהוריות דף י' ע"ב אמרו רב נחמן בר יצחק גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה
ופריך וכו' עש ומסיק אלא אימא הכי גדולה עבירה לשמה כמצוה שלא לשמה ע"ש בהוריות. וכאשר נתבונן מאין כמצוה
שלא לשמה אע"ג ש.ע.ב לו שכר מ"מ .ש לו עונש ג"כ כמ"ש בתורתה תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב ולבב
מרוב כל ועבדת את אויביך אשר ישלחנו ה' בך ברעב ובצמא ובעירום ובחוסר כל. ופירושו הוא אף שעובד עבדו
ה' כולם ומקיים הי' אך לא עבדו בשמחה וזה פי' אשר לא עבדת בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ר"ל מרוב כל טוב
כסף וזהב וחמדי העולם וכיון שלא עבדת בשמחה כ"כ אף שעבדתו עכ"פ הי' כפי שמוטל עלי' ואעפ"כ ולא
הי' בשמחה לכך נענשו מדה כנגד מדה ועבדת את אויביך וכו'. והנה בעבירה לשמה אע"ג דמקיימין בה
עוד הא עביד עבירה עכ"פ ויש לו כפרה על עבירה דעבד דין דזה נענש בעבירה. אפלאי הוי אומר כמ"ש בגמ'
דעבירה לשמה היא גדולה יותר ממצוה שלא לשמה אף שבלא ה' חטא כלל ולא הי' צריך כפרה על עבירה. ולכאורה
יש חמו' לזה דהיינו לשמה הלס"ד. דבפ' חקת כתיב ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו
וכו' ופריך הלס"ד של עוג בפסוק ונסיון לא נסתפק אלא הי' ירא שלא תעמוד לו זכות של אברהם דכתיב
ויבא הפליט ויגד והוא עוג שפלט מן הרפאים שהכם כדרלעומר וחביריו וכו' והקשו רבו' כהוש"ל והלא כלפי' ח
מרפאים היה עוג לא נתכוון לרעה להרוג אברהם ולישא שרה כמ"ש רש"י בפ' לך לך וכו' ומשו מכל מקום כיון שעשה
הצלה כזו על ידו למצוה וע"ז הי' משה ירא שתעמוד לו אותו זכות וכו' וכאשר בקב"ה וכן בתנחומא סוף חקת
כתוב לכוונתו הי' להרוג אברהם ולישא שרה ונתן לו הקב"ה שכר פסיעותיו והיה כל אותן השנים וגבה מאד עד שנפל
ביד בניו כשרצה משה לעשות מלחמה נתיירא משה אמר אני בן ק"כ שנה וזה בן ה' מאות שנה ויותר אולי שיש לו זכות לא חיה
לכך א"ל הקב"ה למשה אל תירא אותו וכו' וכן כ' בקב"ה והד' שלכך האריך עוג ימים שנתן לו הקב"ה שכר פסיעותיו
אך הי' רשעו שלא יהרג כיון שהצלה ולישא את שרה היתה ויבא הפליט ויגד וכו' אך כיון שכוונתו לעבירה לכך נענש
לבסוף אע"ג שבא ג"כ מצוה מכל מקום הוי עבירה ג"כ עבירה. והרי מפורש הלס"ד באבירה לשמה ע"ז שיש
כפרה כיון דעביד עבירה. והנה לפי"ז יובן ג"כ בהוריות פ"ג אין הקב"ה מקפח שכר שיחה נאה דאילו בכירה פריסא
לגנות וקרי' מואב ר"ל מאבי זה הוא אמרה תורה אל תצור את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה הוא דלאו
אנגרי' שרי. אבל בצעירה קרי' עמון אמרה תורה אל תתגר בם ר"ל לא תעשה שום מלחמה כמו כפשוטו כלל. ע"ש.
וכאשר לפי' החשבון יש ליתן ג"כ טעם דבפ' וירא כ' רש"י דבבכירה כתיב ותשכב את אביה ובצעירה כתיב
ותשכב עמו בצעירה לפי שלא פתחה בגנות אלא אמרה בלשון חס עליה הכתוב ולא פירש בגנותה בכירה שפתחה בגנות

פרסמה

פרשה הנזכר ~~ו[illegible] בפ' וירא דבק אי' בגמרא ר' סימון אמר תחלת עבודה זרה [illegible]~~ ובאמת
כל"ז בלן אות ענין. וכו כן ופשוט. ועוד דהא ענין. וכו כן זה ב' בנותיו לפונתם הי' לע"ג [illegible] ואז אין כ'
וצ"ל דמ"ש כיון דהוי' עבירה [illegible]
בארץ לבא עלינו של והי' ספרון שהעולם יחרם ~~[illegible]~~ ויוסף וצ"ל ג"כ
בכירה לפתחה [illegible] לשהודת השראל לעשות כמו אמנה' אבל [illegible] שלא פרחה [illegible] נאמר עליהם אל תאנם'
רק כל זה אי' אמרינן בעבירה לשם שמים [illegible] עבירה [illegible] עבירה לשמה [illegible] נפרש זה ,
והנה המהר"שא בח"א בב"ק מפרש הפסוק וירא מואב מפני העם כי רב הוא ר"ל כי רב הוא לגולה שהבכירה אשר היא
רב [illegible] ובעבור זה הורש לעשות כמו אמנה' לכן וינר מואב ע"ש והן הן הם הדברים. דלכאו' לא הי' מואב
ירא מפני אמנה' בע"ל הוא מצוה ואי' מאד כיון שגולה שהבכירה לפתחה [illegible] הוא כיון דהוי עבירה
לשמה דמותם היתם לע"ג [illegible] אבל עתה וירא כל אחד של אשר עליה. שראל לאמורי אע"ג
להמריך עוג [illegible] כל [illegible] פירשותו אפש"ה [illegible] כיון דמ"מ נרמין לעבירה [illegible] על כן לפי זה
גם להבכירה ראוי' עונש על שפרחה [illegible] ולכן וינר מואב מפני העם מאוד כי רב הוא רק [illegible]
כי רב הוא לגולה שהבכירה לכן וינר ואמר עתה. והנה אחר כל הענין שפירשתיו [illegible] של ורש"י [illegible]
לה בב"ק [illegible] מואב היתה בזה כיון שהודה להם אמנה' אע"ג [illegible] נאמר להם עד עתה. והא
של [illegible] אמנה' הודה להם ולכן וינר של ,

לפ' פנחס גם ופ' מטות

בב"ק ויאמר ה' אל משה וגו' אל תתגר בם מלחמה וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות. אלא נשא משה ק"ו
מדינים' אמר ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב אמרה תורה צרור המדינים והכיתם אותם מואבים עצמן
לא כ"ש אמר הקב"ה [illegible] וכו' . והנה הענין דבהך דבמס' נזיר אמרי' [illegible] א"ר חייא בר אבא אמר ר'
יוחנן אין הקב"ה מקפח שכר שיחה נאה דאלו בכירה דקראתו מואב אמר רחמנא למשה אל תתגר בם מלחמה מלחמה ה'
הוא דלא הא צעורי צעורינהו ואלו צעירה דקרי' בן עמי אמר ליה אל תצורם ואל תתגר בם מלחמה. והנה [illegible]
שמואבים [illegible] שיחה נאה הוא. הוא מסברא דמואבים ראוי' להרוג וכו' ולכן צוה הקב"ה שלא לעשות מלחמה כלום
פריצה [illegible] אבל אמנם מה"ט תימה שלא לעשות הא מפני להרוג הי' ראוים עכ"ל . ונ"ל דהך דבפ' מטות כתיב
ר"ל: נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים ולא מאת המואבים להמואבים כבנים לדרך מחסרי' ראשם של אבל המדינים כי עברו
עליה לא להם . והנה הסברה' להם ראוי' יותר להלחם במדינים ובמואבים ואם כן פריצה הוא ולמה הוצרך
הקב"ה להזהיר את משה ולומר אל תצורו את מואב של וגו' לומר שמשה לא ידע זה עד שבא ופירש לו הקב"ה שהמדינים
לא באו לעזור את מואב רק בשביל שנאת ישראל ונקמתם בהם ולא מפני לא להם , אבל המואביים שבאו לא מחמת שנאתם רק
מחמת יראתם מהם . ולפי מה שפירש לו הקב"ה הטעם יהיו המדינים יותר ראוי' להלחם בם ממואביים עכ"ל הסברה. //

וביה נחת

ובזה ניחא דלדידן דידעינן הטעם כמ"ש הקב"ה ונפתח הגל וחוזר אמר ר' חייא בא"א ר"י לפי דבורה בנה"ה אינם טפח
אם לירה נאה וזה נכון ~

במדרש ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד אותו שנאמר בו ה' אחד ישן לו מעשו אמר הקב"ה אע"א ולפני ש
שינה הה"ב הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל ואתה אומרת לי ופשלינם חייך ~~[illegible]~~ לומר לך ש
לינם אני מתעורר על אותו האיש ומאבדו מן העולם הה"ד ויקץ כישן ה' ויך צריו אחור עכ"ל ונפיך פיאור
כמודע דנשי' למדרש על הפסוק איגה נושי' ומרש"ו ויאמר הה"ב לפורון כיה לסגורים וגם יתם בגדיים ~
ונ' ל..לם ' דגלה על הפסוק דנאמר הנה לא ינום ולא יישן ' המלשין ' ועוד למה ל' לכתוב לא יישן הא
כבר כתיב שלא ינום מכ"ש שלא ישן ' ונ' דלינם אעל הקב"ה סתכל נאמר על סילוק ההשגחה ואמנו
כמודע ' כמ"ש איזה פילוסופים לחסרון לעזב העולם לעיקרים המתהווים כטבע ואין משגיח כלל עליהם
ולזה הודיענו דוד המלך ע"ה הנה לא ינום ' הרצון להשגיח תמיד עליהם כדי נאם סניחא ואין לפני תנומה
כלל רק תמיד עיני ה' אליך כמו לטובה ואף כשאנו ועוונותינו לסלק שכינה למעלה ומסר אותנו
ביד אויבינו הרי הוא רק כתנומה בעלמא אבל לא לינם ח"ו הרצון שיהיו כמו לינם לאין
משגיח כלל עליהם רק כתנומה (כמ"ש המפרשים סיום פסוק' נרדם וישן נרדמו [illegible] לא יאמן איזה נים דברי'
ולא ידע לאחרי' סברא] שהכסף וכיר בעלמא הרמז דורות ולמוצא הוא מתעורר להשגיח עליהם לטובה
וזהו ולא יישן שומר ישראל והוא לומר אף שאנו חטאים שיסלק מאתנו היינו דוקא רק כמין תנומה
אבל לא ישן ' הנה המן לפי כמעט לבכם מאהקב"ל אותם מלהיות לו לעם כנ' במדרש וגם
בנ' דאחשורוש לינם ושעה לפי מלוות לכבד שבעים שרים וכמו נשלחו ע' שם עיי"ש ~~[illegible]~~
גם ראה המן שהמה בגלות ורעה אחר רעה באה עליהם והם כמו ותר עשו גם החטיאו בסעודה כנזכר
במדרש ח' אלף נזלו בסעודה עיי"ש ולכך אמר המן אותו שנאמר בו ה' אחד ישן לו מעשו ' הכוונה
לאותם שלכך כלל עליהם ומאי אותנו מהיות לו לעם ונעי אחד כאשן ' אמר הקב"ה אני אין לפני לינם
שאיני מסיר ההשגחה כלל מן ישראל ' הה"ב הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל ' וכנז' פירוש הפסוק הנ"ל
זה לדורש שעולם איני מסיר ההשגחה מישראל ' ואתה אומרת לי לפני לינם ' חייך לומר לך אני
מתעורר על אותו איש ומאבדו מן העולם ' כי כמדרש נאמר על פסוק אחר הדברים האלה גדל המלך את המן
בן המדתא וינשאהו ש' כי זה ה' ורעת כי אם ה' הקב"ה הורג להמן כל יען לאחשורוש ' וקטלבשן כב"ה לא
ה' ופלגתו מסורסם לפי כל כך ולכך הניחו הקב"ה עד שניגלו אחשורוש על הלוחם ואח"כ הרגו עיי"ש ' נמצא
הקב"ה שעשה עצמו כאלו לא השגיח על ישראל ~~[illegible]~~ כלל זה ה' כיוון [illegible] לכתוב רק ישגלו
אחשורוש ואח"כ יהרג אותו ' וזהו חייך לומר שינם הכוונה ~~[illegible]~~ כאות זה שאני מראה עצמי כישן וכאילו לא
השגחתי על ישראל הוא ~~[illegible]~~ אני מתעורר על אותו האיש ומאבדו מן עולם ' הה"ד ויקץ כישן וגו' כזה
הפסוק דב' הפירוש כנ"ל

ואפשר לפרש עוד דהמדרש דייק כלישנא אני ולא המעורר על חלום א"ל . והטעם כי יסורי הגוף חייב ע"י שם
כנודע במדרש כי לילה ההוא נדדה שנת המלך כי אחשורוש ראה בחלום שהמן לקח סייף להרגו עי"ש . וידוע
כי מלאך הממונה על החלום מלאך גבריאל הוא . וגבריאל נקרא א"ל כפי' רש"י בפסוק ויאמרהו א"ל תנוה
כלה עי"ש . ואמר הקב"ה לפרעה שם אני ולא המעורר על חלום א"ל הוא מלאך גבריאל שנקרא א"ל להראות חלום
לאחשורוש כנ"ל ודו"ק

פסח שהי' אבותינו אוכלים בזמן שבהמ"ק קיים על שום מה על שום שפסח הקב"ה בעצמו ובכבודו על בתי בני
ישראל כו' יובן עפמש"ה האלשיך בפ' ואתחנן ובפ' כי תשא למה לא נעשה דרך נס של כיבוש ל"א מלכים
לכבוש יהושע ולמה עשיית פסח דרך נס ליציאת מצרים שהוא רק כיבוש של מלך א' ועדיף יותר ליציאת ארץ מכיבוש
של ל"א מלכים עי"ש . אך כאמור ליישב כי כיבוש ארץ ישראל נעשה ע"י מלאך שנאמר כמ"ש הנה
אנכי שולח מלאך ושלחתי לפניך מלאך וגירשתי כו' . משא"כ גאולת מצרים היה ע"י הקב"ה בעצמו
ובכבודו . וזה יורה לנו חיבוב נס ולתפארת שהקב"ה בעצמו הלך למצרים לגאול ולהוציא מזה שבכיבוש
ארץ ישראל שלח שלוחו ולא הלך בעצמו . וזה כוונת הפסוק פסח שהי' אבותינו אוכל' בזמן שבהמ"ק קיים על שום
מה ולמה עשה לגאולת מצרים הוא יותר טוב מה' ליציאת ארץ של כיבוש ל"א מלכים ותירץ הפסוק על שום
שפסח הקב"ה בעצמו ובכבודו כו' משא"כ בארץ ישראל לא בא הקב"ה בעצמו רק שלח שלוחו ,

---

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שם שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ שנאמר ויאפו את הבצק אשר
הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגו' . בביאור הדברים שהם כך
דהנה הרב מהר"א פ' בא הקשה וגם הרמב"ן בחיבורו אמונות הללו על המצות כו' ע"פ איך אומרין הטעם
של מצה ע"ש שלא הספיק בצקת של אבותינו כו' הרי כמו שנאמר ויכבדו ה' של מצה כו' החודש הזה לכם
והי' בני ישראל חובה [illegible] צווה הקב"ה לפסח מצה על אכילת מצה ועדיין לא הי' איך הטעם של המצה
שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ דהא איתא אחב"ו בט"ו ניסן עיי"ש לרחוץ בגאולה . ואת"ל שאם
הנ"ל דמהר"א גם כן הי' אומרות כמה טעם אחר על אכילת מצה שם לקב"ה כדי לקרב ישראל לגאולה וצווה
על אכילת מצה להראות כדי שיהיו לזכרון הרבן לאכלה כדי לעשן לסטרא דגבורה ~~[illegible]~~ ולכך הי'
הטעם ממצרים להיות מצה ולא חמץ אף אכילת מצה הטעם כן עיי"ש . אך לטעם זה הי' שורות הלוי כדי
פירות דמי פירות ג"כ אינם מחמיצין וראוי' דבנקודות היו נקובין כלכון מלום דאיני מחמיץ חמץ מצה היו ג"כ
מותר הלוי כדי פירות . אך אי אמרינן הטעם של אכילת מצה ע"ש שנגרשו ממצרים ולא הספיק בצקת
של אבותינו להחמיץ . אסור הלוי אפי' כדי פירות כי באותו פעם לא לשו רק במים ונגרשו ממצרים ולא
הספיק להחמיץ או הלוי עיסה אחרת כדי פירות ולכך אינו יוצא במצה שנילושה כדי פירות דמיונם

מזה

מצה עשירה כת׳ בגמ׳ בלחם עוני אתי למעוטי מי פירות . וכן נראה בפ׳ ראה דכתי׳ תאכל עליו מצות לחם עוני
כי בחפזון יצאת ממצרים וגו׳ . הרי להדי׳ דמצוה של לחם עוני הוא ע״ש שבחפזון יצאו ממצרים וכו׳ , ומהו
ברכת המוציא מצה זו שאנו אוכלין על הראשון מצה זו דייקא שלפניכם דומיא להיות לחם עוני ולא מצה עשירה על שום מה
ואי כמ״ש שהוא הטעם משום [illegible] לכך לספר בגנותו [illegible] [illegible] א״כ אמאי כתיב עשירה הוי [illegible] לזה
פירש ע״ש שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ לכך צריכים להיות דומיא לחם עוני וכו׳ :

לפורים

במדרש למנצח על אילת השחר של [illegible] על אסתר [illegible] ואילת השחר של [illegible] בגמ׳ פרק ב׳ ע״ש . אלי אלי
למה עזבתני . אלי בסיני ואלי בים . והוא תמוה . ויש לפרש עפ״י של בגמ׳ מגילה א״ר לוי כיון שהגיעה לבית
הצלמים נסתלקה ממנה רוח הקודש ואמרה אלי אלי למה עזבתני שמא אתה דן על שוגג כמזיד ועל אונס כרצון או שמא על
שקראתיו כלב שנאמר הצילה מחרב נפשי מיד כלב [illegible] יחידתי חזרה וקראתו אריה שנאמר הושיעני מפי אריה וכו׳ ,
ומפי׳ [illegible] להסכים כאונס כמה נבעלה לאחשורוש ע״ל , ובמדרש כלפי׳ עזבתני ישראל בים עובדי ע״ז ונקרע הים ע
עובדין ע״ז והללו עובדין ע״ז ומפני מה אלו נטבעו ואלו ניצולו אמר להם הקב״ה כלום עבדו ישראל אלא מתוך שעבוד
ומתוך אונס וכל אדם דן שוגג כמזיד ואונס כרצון . הרי דישראל ניצולו בים משום דשוגג ואונס הוו כ
כמזיד ורצון . וזו שהתעוררה אסתר אלי בים הכוונה כמו שניצולו בים משום דשוגג ואונס כרצון כן ,
לה התפללה על ביאתה לאחשורוש . וגם אמרה אלי בסיני כי נודע שלא רק ישראל קבלו התורה עד שכפה
עליהם הר כגיגית . וכמ״ש המפרשים הטעם כי שנתנה הי׳ כדי שיוכלו לטעון אם יעברו על התורה אנוסים
היינו וכמו שאמרו מכאן מודעא רבה לאורייתא , הרי שגם מעולה דבר זה באונס אינו כרצון וזו ש
שאמרה אלי בים ואלי בסיני , ומה שאמרה או שמא על שקראתיו כלב , יבואר בהקדים קושיא א׳ וארא
והנה רוח מצוה כאן הכוונה פי׳ רש״י היא מרדכי כמה כבוד האלהים ולמה הוא לכאן רבי לכבוד אחשורוש לעולם
כולו תחת נבואתו עד שלא יאמרו אומות העולם כיד אומה שפילה מסר אותנו לכך הוצרך לכינוי לשם , וזו פירוש
גם׳ כל הפסוק ליהושע שעלה [illegible] , ועיין , והנה אסתר שגילה באחשורוש ונקראו כלב וא״כ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] והראוי
לאין האלהים כביכול עזרו׳ באיזה האלהים לו׳ כמוכם שלא יאמרו כיד אומה שפילה מסר כנו אין שקראתם
כלב ובוודאי באחשורוש מלך [illegible] הוא מרעשו כלב ולכך חושש אסתר בתחותם כינוי לכינוי לזה כ
כסבל שקראתיו כלב כי שקראתם אסתר ועיין

עיין לעיל

מרור זה שאנו אוכלין על שום מה על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים של יוכן דיבורים לנוכח רובא לחירות
[illegible] על שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ של ונגלו ממצרים יחד ונצטוו אכילת מרור כמ״ש הלק׳ הטעם
לצוותם התורה על אכילת מרור רמז ליה׳ עבר מירור ועבדות דהיינו גלות ארבעה מלכיות הואיל ולא
הגלות

ע״ד

ושימן לרמוז על צורה אחרת .
המשלש במשלשים . ואף זו נראה כמו . במרובעים ומשלשים וכמו במרובעין ובמשלשים, אבל עליו לבקש [illegible]
ונראה [illegible] במלכות רביעי וזה שימן לרמוז על צורה זה הוא [illegible] לצורת במלכים הצורה [illegible]
במעשה וזה [illegible] שרש זה לא אותן [illegible] עליו באין הצורה רביעי על [illegible] וזה [illegible] ע״ש [illegible]
אחר [illegible]

ועכשו אפרש לך טעם בשרשו באופן לבחון [illegible] במרובעיהם ומשלשיהם [illegible] טעם אמת שרש [illegible]
הלך ה״ל וכן [illegible] בסדר השלישי במרובעים הרווח לענין ע״ש

בסדר השלישי במרובעים הרווח לענין השלישי במרובעים [illegible] על סדר ושרשים [illegible] השלישי
כגון על ידי להרווח לענין [illegible] בחלק לנקרא [illegible] ושרשו [illegible]
[illegible] אשר [illegible] שרש [illegible] קצין הנה [illegible]
קצין הנה במרובעיהם ואחר קצין הנה ברבנן ואת שרש [illegible] במרובעיהם [illegible]
[illegible] שלא איתמר לא [illegible] ולא [illegible] והנה [illegible] שרש [illegible] ושרש
[illegible] ומשלשים [illegible]
[illegible] שרש אחד [illegible] עליו [illegible] שרש [illegible]
[illegible] ושרש [illegible] שרש [illegible] במרובעיהם [illegible]
[illegible] שרש [illegible]
[illegible] לענין [illegible] הדי [illegible]
[illegible] שרש [illegible] הוא [illegible]
[illegible] שרש [illegible] הוא [illegible]
[illegible] השלישי במרובעים השלישי [illegible]
ועל ידי זה [illegible] שרש [illegible] על ידי להרווח לענין לנקרא [illegible]
[illegible] שרש [illegible] הוא [illegible]

שלח

במגילה פ"ק ומ"ש על שרבט לבוא מה זה ועל מה זה א"ר יצחק נפחא שלח לו שמא עברו על חמשה חומשי תורה
דכתיב בי' מזה ומזה הם כתובים ובעין יעקב כ' בשם המהרש"א בעשרת הדברות נרמז כל התורה
ועיין [illegible] לפה דמזה אסרתם במזה ומזה הם כתובים בעברו על העשרת הדברות הנכתבים בלוחות אלו
מזה ומזה הם כתובים ולא אסרה [illegible] לדרוך על התורה · ונראה בעלמא פרק ה' [illegible] אמרו ויתיצבו
בתחתית ההר אמר ר' אבדימי בר חמא מלמד שכפה הקב"ה עליהם הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את
התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם אמר ר' אחא בר יעקב מכאן מודעא רבא לאורייתא אמר רבא אעפ"כ
הדר קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קימו וקבלו היהודים קימו מה שקבלו כבר · והנה תוספות תמהו לי' לפרש
הקדימו נעשה לנשמע · ובעין יעקב בשם המהרש"א פ"ב גם תירץ לקושיית ההר הי' על תורה שבעל פה וגו היה ב
באונס אבל תורה שבכתב קבלו ברצון עיין שם · ואע"פ עד אחשורוש הי' להם תירוץ אנוסים היינו אבל ב
מאחשורוש ואילך קבלו התורה ברצון | אבל עד אחשורוש הי' תירוץ אנוסים היינו · והיינו על תורה שבעל פה
אבל על תורה שבכתב לא הי' להם תירוץ כי תורה שבכתב קבלו ברצון ואמרו נעשה ונשמע · ולכן כשראתה אסתר
אנוסים היינו ובזה לעבור על תורה שבעל פה אי עברו עליה לא הי' חייבין הריגה כי יכולין לאמור
מזה ומזה הם כתובים ולכן שלחה למרדכי שמא עברו על התורה שבכתב דכתיב בי' מזה
ומזה הם כתובים · ועיין גם בתוספות מרדכי על אסתר ע"ש במדרש ילקוט

ויגד לה מרדכי את כל אשר קרהו · בן בנו של קרהו בא אלה הוא עמלק דכתיב בי' אשר קרך אשר עלה לך
עמלק מה אשר עשה לך [illegible] בדרך · ועיין פירוש [illegible] על מרדכי [illegible] להודיע לה בן בנו של עמלק קרהו
בדרך · ועיין · דפרסיים כתוב על נפשותם [illegible] אם אין [illegible] אם יודע זה [illegible]
[illegible] ואם לאו לא [illegible] ועוד וכמו עמלק · והטעם כי כל טענת עמלק הוא [illegible] עלו אברהם להי'
יצחק [illegible] ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו [illegible] ולא [illegible] אתו ·
[illegible] הלב [illegible] בפיו ולבו כל [illegible] ואין [illegible] ואי [illegible] הפה ולא
אם לאו ואע"פ הכל הולך אחר הפה אע"פ בא עמלק [illegible] · ולכן בא עמלק אז [illegible] ספק [illegible] אם [illegible]
והנה אמרו [illegible] בא עמלק כי [illegible] (וטעם זה [illegible])
[illegible] ועיין [illegible] ויש להבין [illegible]
[illegible] כל [illegible] אבל המהרש"א לא [illegible] ידוע [illegible] לא עברו
אבל עדיין [illegible] לבם ולא עברו [illegible]
[illegible] לבם [illegible] כי ראו מה קרה להם ב
[illegible] ועדיין [illegible]
בלבבם [illegible] · והנה [illegible] אסתר [illegible] על מה [illegible] להרוגה
[illegible]

הלא על תורה ומצוה [illegible] ועון אנשי היום ועל תורה [illegible] לא יגעה לעוה״ב לא [illegible] עד בפועל
ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ידע כי [illegible] חלק אחד [illegible] והמה עוסקים [illegible] כמה ולא כלום ולכן [illegible]
כי אם [illegible] של [illegible] ברחמים [illegible] אשר צוה [illegible] כן על ישראל באותו פעם [illegible] עליו [illegible] כי אם
ה׳ עושים [illegible] כלה כן [illegible] שאותם עושים כלה כאשר הזמן [illegible] של [illegible] ודעת הטוב //

ובזה יובן מאמרם ז״ל ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר. ודרשו חז״ל אורה זו תורה ושמחה זו יום טוב
וששון זו מילה ויקר אלו תפילין. ולכאורה יש לדקדק פרט הנ״ל. ונ״ל עפ״י הנ״ל דאמרו [illegible]
[illegible] אנשים היום [illegible] כמו [illegible] כדאין [illegible] ואח״כ [illegible] שלא היו [illegible]
[illegible] מצוה ועולה אבל [illegible] ואילך [illegible] כדאין הל״ל מצוה ועולה [illegible] מצוה ועולה [illegible]
מצוה ועולה לכן [illegible] ליהודים היתה אורה זו תורה [illegible] להם אור [illegible] כמצוה ועולה
ולכן אמר ושמחה זו יו״ט [illegible] אמר ר׳ יוסף [illegible]
כל [illegible] כמו [illegible] כמצוה ועולה [illegible] ושמחה זו יום טוב [illegible]
להם כמצוה ועולה [illegible] יום טוב כמאמר ר׳ יוסף [illegible] וששון זו מילה
[illegible] במילה [illegible] כי [illegible] ויקר אלו תפילין כי אבל אסור
[illegible] ורבים [illegible]
[illegible] ויקר זו תפילין [illegible] התפילין [illegible] ליהודים [illegible] התפילין
וכן [illegible] התפילין

ובכל [illegible] אשר [illegible] המלך [illegible] אבל גדול ליהודים [illegible] אבל גדול ואבל [illegible]
[illegible] אשר [illegible] בכל אדם [illegible] אשר [illegible]
[illegible] ולא [illegible] יסורים לאדם [illegible]
[illegible] ולא [illegible] אבל [illegible]
[illegible] ולא [illegible] אני [illegible]
[illegible] אני [illegible] וכן [illegible] אבל [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] אבל [illegible]
[illegible] אבל [illegible] ליהודים

~~ש~~ קי״א

אך שאה באופן אחר ז״ל שאמר הנ״ל שלא עברו על ה׳ חומשי תורה דכתיב בי׳ זנה וזנה הם [illegible] · בידוע פרוחו
של פרדני הי׳ דברים גדולים וסנהדרין היו תמיה עם פרדני וכעת לגזור עליהם הרינה והלשון ולהרוג את
כל היהודים · הי׳ תפי׳ קשיא אמאי למה נגזר על הדברים סורם · ובאמת אמרו קפ״ק כמה כהמה כל צרה חורבן כהנ״ג
אשר גרם חרבן לפני קב״ה שהנעלמים אלו שאלו אמר ל׳ הלל דברים נפורים והללו רועי׳ נפוחים אשר לפעו הרשע היה נגרם
לחרות ולא ניחו מה ומ״ר והנה ז׳ אנשים מה ואיל א׳ כתובים לכל הפרים מה · ואף אם דנגזר כאורה פעם על כל
הדברים ונמסים בעון הדור כי הי׳ סימן כירם לחרות ולא ניחו אינו לאפשר שלא הי׳ מקל׳ פשע · ובסימן תרה״
אמרינן נ״ם לאומה ולומן עד לחליפם קעי״ה ואונם יונקי׳ לסכנה ולהוסיף שחול על הגדול שוחין כירם כבר שלא יבואו
לעולם קרבנו וזהו כל [illegible] אימות שוטם לוה׳ לונני׳ ואל יהין מגירים ודוונא לאונו מפורל בתורה אינו להוא באורייתא
אלא אם מפורל בתורה שוחון כירם · ע״ש · ולפ״ז לא הי׳ מגע עונש לדברים על שלא ניחו כי קורבא׳ הי׳ שוחים
כן לירמוז לכלם סן יהי׳ מגירין ומושם לוה׳ לונני׳ · ואף לא הי׳ מגע אליהם עונש אם לא לעצמו · ולהט על דבר
לספירל בתורה · ועל כן הי׳ להם לפחות אינו לוה׳ מגירי׳ אחים פתפת · אבל על דבר לאונה מפורש להבי׳ בתורה
אינו דאתם סרלא לא הי׳ שעלים · וזו שאלה אמרם לא עברו על ה׳ חומשי תורה דכתיב בי׳ זנה וזנה הם
כתובים · והבינם לעברו על זה לזמנם להבי׳ באש הוסף כחמלה חומשי תורה · ועוד

נעה״ה הנ״ל נשאה להבין דברי סבר׳ רבה ר״ל פ׳ כ׳ את אהרן ש׳ לנאה מעורר מרעים ש׳ ס״ד להי׳ אהרן נוטל את
העגל ומוחמו לפיהם ואומר להם דעו לאין בו ממש אשר סלה לאהרן הבאת עליו חטאה גדולה שוכב הי׳ לך
לירמות לונגים וגל ידוע מגירים והעלה היפה ראש למה הי׳ לוגגים להרי׳ עברו ע״ז קנוי״ד ותירן כך כי ·
סרחולה לא כפרו כלם רק שטות ושנים בינום שלה בחלבם לעי׳ העגל · אבל עליהם לפע על ידו אמל
ואחר לפחסו וראו לאין בו ממש ואפ״ה לא הלכו אחור לו׳ דגעתם הי׳ לית דין ולית דיין ורשחו כלם ופב״ב
בורע נורך כב״ב כ׳ ע״ש · אך עדיין לא ניחא לן השנה בלוננים מסוגל כל סוגל הי׳ מגירים פעקרם עז
אך לפי נ״ע הנ״ל ניחא דאמרו כמאן שוגיא רבה לאורייתא דיעלין לבר אנוסים היינו וסנ״ל · ~~ואבבל~~ כן ב
בעל ע״ז אין להם תירוץ דאם בני נח מצווין על ע״ז כן על הלימוד אינם מצווין כמ״ש הרמב״ם בפ״ח מ״ נע
בעכו״ם לעולמין לם לסים ודרך אחר אינו עוברי׳ כלל ע״ש · ולפי זה דכתחילה הי׳ עונשם להיסין ל
כיצוע שלה וזה לא הוי רק לימוד בעלמא ולכן הוי כמו לוגנים · וזה כמון לענ״ד ״ ״ ״ ״
וזה אפשר פירוש בכ״ב בד׳ ר״פ ע״ב ויעבדו את ה׳ ולא עבדוהו [illegible] ויעבדו את ה׳ נ״ע שלא עבדוהו וזה ת״ל שלא עבדוהו אמר הקב״ה אפילו
כתובים הגה שעולין אותו ב׳ פעמים ואותן אותו בגניה לא עבדוהו · והבינם דאיך כל ירוע לא עבדוהו והנך הכין ״ ״

לפ׳ לוינ

פרק ג׳ דף ל׳ ויוסף בעינן הגדה ולא כל דאמר לא ידעתי · ופי׳ המזרחי ז״ל אינו רוצה לומר שאומר לא ידעתי ולא
כל דאמר אותו בשעה קולות נראה לי דזה אינו הס׳ הנזכר דהוא כשיאמר אחרון ואמר לו כך ידעתי כשיאמרת
אלא נזכרתי ולא כל דאמר [illegible] התנצלותי ואמר לא ידעתי מה שאמרתם אומר בקום ידעתי ונזכרתי דאז הוי דרך כ
כבוד אבל [illegible] בזה עצמו ואמר ידעתי לכשדרך כן הוא אלא נזכרתי וכן אי׳ בגמרא ספ״ח דלא כל דאמר לא ידעתי אלא
אמר ידעתי ונזכרתי עכ״ל המזרחי · הרי ביותר דרך כבוד הוא דאמר לא ידעתי כדי שאומר ידעתי ונזכרתי · וק״ל
לי דלא שייך כן בכלל דהא ג״כ עא׳ וכיבוי אין להם ושאלה שאין כיבוי לא מקרא לא מלבם ומרא שמא׳ דולא דאיך
הרב באי׳ אמרו נקרין אמר ליה אמר לן הוי לן למימר נמי ולכה [illegible] שאי׳ דלא אהני חוץ כלל · עיין לם · והרי
לרבי ביותר דרך כבוד הוא דאמר שלשה ושמע מזה דבגמרא שלא אמר כלל ודע״ק · ואפשר לדחות דאמר שזה ל
להי׳ טרחו בטרבות צבור ולבין כל היום בין ישראל עכ״ל ר״ל פי׳ יותר · יותר דרך כבוד אלו דאמר שלשה ונזכר
ל׳ שרבה צבור · ולא פליג בזה למקשה עליו · ולהוא ל׳ שרבה צבור · אבל דאמר שלא אמר כלל הבין ואמרו דאמר
הבין מפי הקבלה יהי׳ לגנאי עליו · אבל כשאם כל אדם הלכה פליגותא הוא וכמ״ש ז״ל כל הלומד דבר
אל מאלפיא מי אבל שלא אמר כלל · אפשר באינו נגאי כל כך · ועדיין צריך עיון ו

בבא מציעא דף ל' ע"ב תני רב יוסף והודעת להם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון את הדרך זו
גמילות חסדים. אשר ילכו זה ביקור חולים. בה זו קבורה. ואת המעשה זו הדין. אשר יעשון זו לפנים
משורת הדין. אמר מר אשר ילכו זה ביקור חולים היינו גמילות חסדים לא נצרכא אלא לבן גילו דאמר מר בן גילו נוטל
א' מששים בחליו ואפ"ה בעי ל' למיזל לגבי'. בה זו קבורה היינו גמילות חסדים לא נצרכא אלא לזקן ואינה לפי
כבודו. אשר יעשון זו לפנים משורת הדין דא"ר יוחנן לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה
ולא עבדו לפנים משורת הדין עכ"ל. המאמר הלזה הוא תמוה מאד כעוסק עם המצות וסיים בדין שונה לעלות
לפנים משורת הדין. ונראה ליישב בס"ד. דהנה בספר תרי"ג מצות להרמב"ם הביא בכלל ראשון דף י"ג ובכלל
[illegible] דף כ' ע"ב דבה"ג מנה למצות עשה ניחום אבלים ובקור חולים. וקבורת מתים. ומנה אותן מצות בפני עצמן
והרמב"ם השיג עליו דאינן רק מדבריהם עי' בכלל ראשון דף י"ג כ' הרמב"ן בטעם בה"ג הוא מפני שהן נכללות
בקרא דכתיב והודעת להם את הדרך כו' וכספר מגלת אסתר לא הביא דברי הרמב"ם שחולק בספרו הגדול יד החזקה וז"ל
מצות עשה שמדבריהם לבקר חולים ולנחם אבלים ולהוציא המת ולהתעסק בכל צרכי הקבורה וכו' ובס' מגלת אסתר
דף כ' ע"ב דעת [illegible] הרמב"ם שהפסוק זה אינו רק אסמכתא בעלמא לדבריהם וכ"כ בחיבורו הגדול פ' י"ד שכל אלו
וכל אלה המצות שהוציאו מזה הפסוק למצות עשה של דבריהם כו' והנמצא מדברי הרב כי זה שנאמר כדרוש
אין למצות לפי שאינו פשוטו ואינו רק אסמכתא כו' עכ"ל. ולכאורה נראה ליישב דעה על בה"ג דבה"ג לשיטתי'
אזיל והרמב"ם לשיטתו אזיל. דבשבועות דף ל' ע"ב רב פפא הוה ידע סהדותא לבר זוטרא אתא לקמי' דאמימר
אותבי' ואע"ג דבעינן ועמדו שני האנשים האי עשה והאי עשה [את ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח] עשה דכבוד תורה עדיף.
אמר רבה בר רב הונא האי צורבא מרבנן דידע סהדותא ולאו בי אבוה למיזל לבי דינא דזוטר מיניה לא ליזיל אמר
רב שילא בר' דרב אידי אף אנן נמי תנינא מצא שק או קופה ואין דרכו ליטול אותו ואינו לפי כבודו ה"ז לא יטול וה"מ
בממונא אבל באיסור' אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב
והעלה תוס' וז"ל וא"ת דהכא שב ואל תעשה הוא ובפ' מי שמתו פריך אפי' באיסור דגבי המוצא כלאים ב
בבגדו פושטו אפילו בשוק דפריך מהולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שמטמא למת מצוה משום כבוד הברי'.
ופלגי' שב ואל תעשה לאו משום דכל עושה איסור עליו לא מיקרי שב ואל תעשה והנה מ"ש ר"י מכאן שבאם
אשה לפני חכם והתירה לינשא ויודע זה שיודע לבעלה חי ולכך אין חולקין כבוד של רבה הרי והרי' דשב ואל
תעשה דחיין לאיסורא מפני כבוד התורה. והנה בב"מ דף ל' אמרי' דזקן ואינו לפי כבודו פטור ~~מאבידה~~ מהשבה ועיין
[illegible] וכ' הרא"ש הביאו הטור ובית יוסף בסי' רס"ג דאם רצה הזקן למחול על כבודו אינו רשאי [בס"ל להרא"ש דזקן היינו
זה שקנה חכמה כפשוטו מאסיפת זקנים] דכיון דזקן פטור מהשבת אבידה אין לו למחול בכבודו ואיסור הוא לגבי דידי' אם
יזלזל בכבוד התורה בזמן שאינו חייב והרמב"ם חולק בזה למחול על כבודו וכ' הטעם יוכל לם הטעם דלאו מיקרי מזלזל

בכבוד

בכבוד התורה בשביל כך אורחא הוא כבוד שמים שאין דרכו בכך כ"ש לו והוא שטפל [illegible] חבירו לפני מורות הדין

ע"ש . והנה לדעת הרא"ש באסור לגמרי בכבוד התורה ועובר אעשה דכבוד התורה ולעיל מבואר [illegible]

דלמצוות דאין כאן איסור שהרי בעלה דכבוד התורה עדיף דבזוזא קנים ועלה אין חולין כבוד [illegible] ואל

תעלה כבוד התורה עדיף . ומשום עלה איך אמרו חכמים כה בו נקרא הייא ניוולו חברים לא [illegible] אלא לגבי

ואינה לפי כבודו עלה למה הייתי חכמים גלגלו בכבוד תורה הא עלה דכבוד התורה [illegible] ואף דבקבורת המת

ג"כ מצוה הוא ואם לא יקבר יעבור אאיסור הלא גם הוי לב ואל תעלה וכלב ואל תעלה כבוד התורה עדיף ו

ונדחה האיסור מפניו וגם כל המצוות נדחו מפני [illegible] ולעיל [illegible] האי עלה והאי עלה דכבוד התורה עדיף

~~[illegible]~~ ובעה"ב ה"ל דגזירת הכתוב הוא דהא בו נקרא ואף על ואינה לפי כבודו [illegible] ואם כן ה"נ דגזירת

הכתוב הוא לכ' לאיסורא דאוסרת מעלא הוא ודרבנן הם [illegible] המצוות אלו . אלא דגזירת הכתוב הוא

ודלא עורה הוא ולפיר כרים כה"ג דמצוות עלה הן ודרבי [illegible] נטעים וברורים

אבל הרמב"ם לשיטתו אזיל דס"ל דמותר לבעל למחול על כבודו ואורחא כבוד שמים הוא שטפל בקבורת המת לפני מורות הדין [illegible] לא [illegible] דחכמים אמרו דמצוות עלה הוא דמחריהם אף לבעל שימחול על כבודו לפני מורות הדין לקבור המת [illegible] וזה שאמרו החכמים לפני מורות הדין [illegible] [illegible]

המצוות [illegible] לשכון ביניהם אהבה ואחוה ושלום ורעות כמ"ש הרמב"ן [illegible] [illegible]

ואיך [illegible] בכבוד התורה [illegible] כן אורחא [illegible] כבוד שמים [illegible] לפני מורות הדין כמ"ש [illegible]

אבל לדעת הרא"ש באיסור הוא [illegible] בכבוד תורה ועובר אעשה דכבוד התורה [illegible] [illegible] אבל

לדעת הרמב"ם [illegible] דחכמים [illegible] שימחול הבעל על כבודו לפני מורות הדין [illegible] לשכון ביניהם

אהבה ורעות . ~~[illegible]~~ ולראות [illegible] כמ"ש הרמב"ם [illegible] . [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין חולין כבוד [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] איסורא [illegible] [illegible] [illegible]

הוא [illegible] [illegible] [illegible] הרי דכבוד הבריות [illegible] [illegible]

דוחה איסור [illegible] [illegible] לב ואל תעלה [illegible] [illegible]

כדעת הרא"ש הנ"ל באיסור לבעל למחול על כבוד תורה [illegible] ואינו לפי כבודו [illegible] בקבורה [illegible]

הכתוב הוא דבדלא [illegible] היא [illegible] ס"ל [illegible] אם כן [illegible] דכבוד הבריות [illegible]

[illegible] דוחה לאיסור בעלה דכבוד התורה [illegible] [illegible] אך [illegible] דכבוד הבריות [illegible]

[illegible] לב ואל תעלה [illegible] הוא [illegible] דכבוד התורה [illegible] בכבוד התורה

ולשון הוא ~~[illegible]~~ משום [illegible] עלה דוחה ולא תעשה ואם עשה דכבוד התורה [illegible] מפני כבוד הבריות .

[illegible] [illegible] [illegible] נדחה מפני כבוד הבריות אלא [illegible] הרמב"ם [illegible] למחול על

כבודו

כבודו וזה דרבנן הוא כדאסיקנא הל' [illegible] אבידות לפנים משורת הדין עשו חכמים כן ליטול הזקן על כבודו ,
ובהן דברי הזקן הזהיר בה וגבורה היינו גמילות חסדים לא שכר אלא זקן ואינה לפי כבודו ועלה
אי דהלא גבורה הוא מן התורה חייב הזקן בכך ועלה [illegible] סיני' דעלה דבסוף הפריות נמי איסור [illegible]
לתורה אף בגוים ועלה ובלאו' נ"ל דפולי, אפי' צון [ועיין [illegible] כתובות]
ובד"רבנן התורה פטור והחכמים עשאו [illegible] זה ליטול הזקן על כבודו ועלה הא דעשה כבוד לפנים בכך
ונ"ל דחכמים העמידו זה לפנים משורת הדין לעשות כן ואין דעשה כבוד לפנים בכך אדרבה הוא כבוד לפנים מן
דרבנן בכך מילה על חבירו לפנים משורת הדין . ומנ"ל דבי' לעשות לפנים משורת הדין ד' בפסוק זה
וכך נאמר אשר יעשון זו לפנים משורת הדין , ולפנים משורת הדין גופא הטעם הוא למען יהי' אהבה
ואחוה ושלום ורעות . ורמ"ש הרמב"ן ז"ל דלהבי [illegible] למען [illegible] כל העם הזה יבואו על מקומו ב
שלום וכ"כ בבית יוסף ס' [illegible] פסק [illegible] והראי' [illegible] יתנהגו לפנים משורת הדין כדי להקים קטטות ומריבות
והביא ראי' [illegible] ומן פסוק' [illegible] , ומ"ש הנ"ל על מימר' דר' יוחנן דלא חרבה ירושלים אלא על שלא דנו לפנים משורת
הדין הא אמרי' ביומא כיון שנאמר חנם חרבה ונ"ל דהא והא גרמא עכ"ל [illegible] בחנם ולפ"ז נראה דאי הו' דנים ל
לפנים משורת הדין בזה הי' שלום בינם על כל המריבות וקטטות ולא באו לעולם לידי מחלוקת . ולענ"ד משמע כשלא עשו לפנים מה"ד
באו לידי קטטות ומחלוקת , [illegible] באו לידי לאמרי חנם והאי תניא [illegible] דבי' כל בדוחה רוח , והן הן הדברים
דבריהם אשר יעשון זו לפנים משורת הדין , והטעם כמו שסיים הכתוב למען יבא כל העם על מקומו שלום ויהי' שלום
ואחוה ורעות כו' עכ"ל . ובמה ראי' זה באמר ר' יוחנן לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה ועלה הא
ביומא אמרי' כיון שנאמר חנם חרבה ובע"כ דהא והא גרמא' [illegible] לפנים משורת הדין כדי יהי' שלום ושלוה והלכך [illegible]
ולשיטת [illegible] הנ"ל דהלא נמי' היא מן התורה לחייבו בכך [illegible] דברי [illegible] ב' אלו שנאמרו [illegible]
פסקינן [illegible] לפנים משורת הדין אם [illegible] לעשות [illegible] רב יוסף והודעת להם הדרך
וא' ר' יוחנן לא חרבה ירושלים כו' וכן פסק הרמב"ן ואף עזרי דפסקינן [illegible] לפנים משורת הדין עכ"ל [illegible]
בסי' [illegible] והסמ"ע יוסף בסי' [illegible] עלין [illegible] דפסקינן על כך [illegible] ולשיטת [illegible] נמצא בשיטת [illegible]
דהלא נמי' ונזירה [illegible] ולכך [illegible] ולשיטת עלה אב"ד דהלא זה דאמר יעשון זו לפנים משורת הדין [illegible]
עלה הוא , ובשיטת עלה נ"ל דכופין אותו עד [illegible] וכופין אותו על זה ולכך פסק הרמב"ן [illegible] דכופין אותו
על כל והדברי' ברורין להבין

ותוספת [illegible] פ' ג' ולפניו אחרי העם מלפני [illegible] ויען רבי וירשו את הארץ שזה לאחר הכרעם לך אל נמלה עצל
אשר אין לה קצין שוטר ומושל תכין בקיץ לחמה אוגרה בקציר מאכלה זה ראה שבא ללמד לעצל מן נמלה רבנן אמרו נמלה זו אוגרה
כל מה שמוצאה חטין ושעורין ועדשין א"ר תנחומא וכל מאכלה חטה ומחצה א"ר שמעון בן יוחאי פעם אחת ומצאו בחור של נמלה שלש מאות כור מה
ואינה חיה אלא ששה חדשים ולמה לה [illegible] [illegible] רק ששה חדשים ולמה היא עושה כן שאומרת שמא יגזור עלי הקב"ה
חיים ויהיה לי מוכן [illegible] [illegible] הרשע לכם [illegible] מן העולם הזה לעולם הבא עכ"ל המדרש ועי' [illegible] [illegible]
גם פרשה [illegible] עם [illegible] [illegible] ולבסוף [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ופי' רש"י [illegible] [illegible] [illegible] כי אם [illegible] [illegible] לאו [illegible] הוא והתניא האומר ·
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הריבה [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible]
וכ' תוס' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
העולם [illegible] על הראשונה עכ"ל [illegible] [illegible] [illegible] את הרב עכ"ל [illegible] היום [illegible] אומר
העולם [illegible] זה [illegible] על הראשונה [illegible] עכ"ל ושלום העולם על [illegible] [illegible] אלא [illegible] בין [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] הבא [illegible] [illegible]
וכ' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
עכ"ל [illegible] פרס [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אם [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פרס [illegible] אסור אלא עכ"ל [illegible] פרס [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יום יום עכ"ל [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] פרס [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עכ"ל
פרס [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עכ"ל אלא [illegible]
פרס [illegible] [illegible] [illegible] פרס [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עכ"ל [illegible] פרס [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ר' יוחנן [illegible] [illegible] [illegible] בן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
העולם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] העולם [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בנים [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בנים עכ"ל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עכ"ל [illegible] [illegible] [illegible]

דנראה מקושיא׳ סי׳ ב״ו ולנפקא בביטול אביו בנו ובביטול אשה׳ בן עה״ב הו׳ לבין · הא פירושו דקושיא ליחוי׳ בנו לאו
יעשה בנו בחייו אם יעשה גם הוא לא יוכל לזכות לעולם לעולם הבא וזהו״ מלשון בגרם הארץ ולכן נקט סלע העשן
כי׳ איחוי בנו ויגרום על ידי כך לחיי עוה״ב מאוה״ב בפרוש לפיר קאמר דהחמין דבריו להוו עליון לחיי עוה״ב וכנגדו
הרי דקושיא הי׳ גם על חורכתי׳ דאין שלו כלומר על בנו לפיר חתפלל כנ״ל שיגרום על ידו לעוה״ב אלא זה להתפלל
על חייו לאו כוונתו דלא כלל עוה״ב ולא הי׳ עדין הלכה לחלק בין ישראל לאומות העולם · אך כאמור אם כן
בלאו הכי אם מפרחין להרבי גם לחלק בין ישראל לאה״ע על השם כיון דנושא בעלמא כן הוא · והיינו ד
בפשטות דאמור׳. הנ״ל נראה לפענ״ד אלא תפיו כמעכבין [illegible] וזה סותר באיסור לעכו״ם אפילו ע״ז וקל פרס
לעוה״ב ועל מפרשי׳ גו בסלע זו לענין [illegible] ולפענ״ד לומר כפירושם לחלק בין ישראל לאה״ע · וזה כוונת ה
התוס׳ בעל התוס׳ דה״ל לעניר ורבין [illegible] כנ״ל וזו הכוונה לחלק בין ישראל / לאה״ע לכך כתבו תוס׳ בלאו
על פשטות דמפורש׳ וצריכין לחלק בין ישראל לאומות העולם וכיון דנושא בעלמא סך הוא תירץ ל׳ הלכ״ה גם כן
אך לדעתי הפירוש הנ״ל דחוק לאך חרם הרבינו לכם לעולם מן העולם הזה לעולם הבא ~~[illegible]~~ ונעלה בה ~~[illegible]~~ ונעלה לפנים ?
לעשה כין ליתן לפאיחי׳ יותר אך אין נעכבר כן · אלא לומר לעכו״ם כלל ביטול עוה״ב , אף נסתם
כנ״ל · ואדרבה כפשוטו דאי׳ [illegible] ל׳ דמות לעכו״ם ה״ כלל [illegible] עוה״ב דבשלמא קאמר אלא תפיו כמעכבים
השלמים הרם ע״ז וקל פרס וכו׳ התוס׳ ונ״ל כתב הרע״ב הוא לאדם נותן לו לעכו״ם והוא אינו חייב בדין ליתן
לו כלום ולומר להו ההפרש בין לכך לפרס כי הלכה הוא ליתן בדין וכ״כ הרמב״ם עכ״ל · ואם על זה לא קאמר התנא
אלא תפיו כמעכבים השלמים הרם ע״ז וקל פרס · אלא כוונה ביחוד דאמר רבא [illegible] חולין לכך שנה כאן עלמא לייפא
וכל מה שיגיע לאדם בזה העולם מאת הקב״ה חסד חנם הוא ואף כיון דלכך שנה אותו נפרע כי אם לעולם הבא
לא רצה התנא לאסור לעכו״ם ע״ז וקל ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ והיינו לעוה״ב בזה ממש כאמור לעכו״ם ה״ כלל לכך עוה״ב לכך הזהיר
כלומר לאסור לעכו״ם ע״ז וקל פרס והיינו בעוה״ז כי זה להקב״ה משפיע לנו בעוה״ז אינו כלום כי אם בחנם כענין
שנאמר כתוב ואמר הקב״ה מי הקדימני ואשלם ובשלום כמבואר מי עשה בו עד שלא נתתי לו מזוזה כו׳ מי עלה
לפני ישבו עד שלא נתתי לו גם מי עלה לפני עד שלא נתתי לו שלום ע״ש , ולכך מדינו לכך
עולם הזה כלל פרס וזה אוסר התנא ונאמר אל תהיו כמעכבים השלמים את הרב ע״ז וקל פרס ה״ל לכך עוה״ז ,
ונ״ל עוד בדרך אחר ובפרט [illegible] לשיטת כפירות זה ואמרו אפי׳ הרם ע״ז בהנך ~~[illegible]~~ הטעם בין ישראל לאה״ע הוא נ״ל ה״ל.
והתוס׳ באבות פ״א ברנן לענין והאל אחי׳ בנו לאמר ואם יעשה בנו או לא יעשה לו הטובה להוא מצוה תורה ומפרש על
הענין לעלה אל ישראל כאשר נעלה לו הטובה להוא מצוה אינו תורה ותלה לעוונתו גורמין לו · וידוע כל זמן ל
לאדון על עסקי הוא תנאי כפול הן ולאו · ולכך הטעם לא רצה להעלות כל״ז [illegible] באמת אמרו׳ בסלע זו
לענין · דבשלמא בשלמא דרבה׳ אל תהיו כמעכבים השלמים הרם על מנת לקבל פרס · והיינו לעכו״ם על מנת והוא בתנאי
שפיר אוסר
הן ולאו וזה אסור כוודאי דבלא יבא לו הטובה הוא מתחרט , מאח״כ בקריאה׳ דנראה סלע זו לענין בביטול איחי׳ בנו אבל
אם

108

אם לא יהי' אלא מתחרט ותוהה וכך לר' שלא״כ על ר' יוחנן דאמר כרוב החשון דאמר להו אע״ג להי' [illegible] ובנוהי' פריך לפי
ענ״ל שזה דהחשין דלשא אף אם הי״ סר מנ״ג א״כ לא הי' תוהה ומתחרט ונלע״ל כמין מישראל כאין [illegible] · ועפ״ז מארץ
גמ' בריש״י דף ט' ע״א אלפני ר' יוחנן ונוקא בריש לקיש אמר לי' אושמא לי פסוק א״ל עשר תעשר א״ל ואי עשר תעשר א״ל עשר
בשביל שתתעשר אמר לי' מנא לך א״ל זיל נסי א״ל ומי שרי לנסויי והכתיב לא תנסו את ה' אלקיכם א״ל הכי א״ר אושעי' חוץ
מזו שנאמר הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות
השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די [illegible] [illegible] לא [illegible] לאמר עשר בשביל שתתעשר ומי שרי לנסויי והכתיב
לא תנסו [illegible] ועפ״ז הנ״ל [illegible] הוא נסיון [illegible] ונסיון אם האומר כן או לא ואם [illegible] יוודע לו
שהוא כן ואם לאו יוודע לו שהוא [illegible] ורמב״ם פ' [illegible] ועל נפלאותיו לאמר היש ה' בקרבנו אם אין ע״ש [illegible] אם יודע
מחשבות [illegible] ואם לאו לא [illegible] · ולפ״ז [illegible] לאמר לו עשר בשביל שתתעשר [illegible] בלא תנסו דהוא לא
[illegible] בשביל שתתעשר וזה [illegible] אסור הוא [illegible] ועי' בפרי״ח האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחי' בני
הנ״ל [illegible] אסור דאף אם לא יבא לו התועלת שנתכוון אינו מתחרט [illegible] אף הכא [illegible] אם לא יתעשר לא
יתחרט ויתהה על שעישר מעשר וכך לר' · מלא״כ [illegible] זיל נסי דשלא [illegible] נסיון [illegible] ולאו [illegible] לפיה
ומי שרי לנסויי והכתיב לא תנסו את ה' [illegible] והנה הויעמא הנ״ל דאסור [illegible] ה' [illegible] בעוה״ז אבל
[illegible] ומפרש · וזה [illegible] כן [illegible] בפרק זו [illegible] ירשו את הארץ אשר ה'
[illegible] ורמז [illegible] כן [illegible] באופן [illegible] בעולם הזה [illegible] ישראל [illegible]
הארץ · [illegible] לעבוד ה' [illegible] עוה״ב [illegible] ירשו
לעבוד ה' [illegible] עוה״ב [illegible]
[illegible] לעבוד ה' [illegible] עוה״ב ה״ה [illegible] אף אתם [illegible] לעוה״ב
[illegible] עוה״ב

ובאמת [illegible] לעבוד [illegible] עוה״ב [illegible] עוה״ב · והוא [illegible]
הנ״ל [illegible] ישראל [illegible] אם לא יבא לו התועלת [illegible] לא יתחרט ויתהה
על הראשונות [illegible] ולכך [illegible]
בעוה״ז [illegible] בדרך [illegible] או [illegible] עוה״ב
[illegible] יתהה על הראשונות [illegible]
עוה״ב [illegible] עוה״ב [illegible] על הראשונות ויתחרט הרי [illegible] הוא [illegible]
שהוא [illegible] עוה״ב [illegible] עוה״ב

והקושיא [illegible] ע״ש [illegible]
[illegible] · עבודה [illegible]

על פניו

ה' ~~[illegible]~~ ליבא לו שוכר ועשה עבודתו או עולה שעשה על זה ואם לא יבא לו יהי' מתחרט ותוהה על העולה שעשה לעולה וזה
אבל אינו מתחרט אם לא יבא לו הטובה ולא יהי' [illegible]
איסור גמור הוא . עבודה ב' שעובד ה' להגות לפרנסה ורפואה לקיים בו ייעודי התורה שנאמרה לנו בכיס ובפ"ש כרי'
פרק ב' דאבות והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה [עי' בתוס' פ"ן דאברבנאל פ"ג] וזה מותר הוא ומאמרם ז"ל
סלע זו לצדקה בשביל שיחי' בני ה"ז צדיק . עבודה ג' הוא העובד מאהבה כנ"ל וזו היא הצורה העליונה שאין לו כו'
בעבודתו שום פניה כלל ונבאר בדיני איך כל זה יוצא מדברי חז"ל ז"ל יעבוד ה' ברוב חילו והתלהבות ולכן
דבוק בו ומחשבותיו תמיד סובבות על אהבת ה' זו היא המעלה שבעבודות . והנה חז"ל לאיסור ע'
עבודה הראשונה באיסור גמור . ורמב"ם פ"ג דהלכות תשובה מן העובד מאהבה ולא כלל העובד להגות לפרנסה
אע"ג דהעובד משום רקות לפרנסה מותר ומיקרי ג"כ עובד כנ"ל ז"ל איש במעלה כמו העובד מאהבה שאין לו בעבודתו שום
פניה כלל . ולכן התחיל הרמב"ם ואמר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס . וכנגד אמר הן העבודה
הראשונה לפרנסה ורפואה והוא מבואר בברייתא על מנת שאורה על דבר שיעלה שעשה על מנת שיבא לו הטובה ואם לא
יבא יתחרט זה אסור ולכן שלל ואמר שיהיו עובדים כן . ואח"כ אם לא היה הרמב"ם מביא עוד הסיפא הוה א'
אלמלא דהוא דווקא בדרך על מנת אסור אבל לעבוד ה' בשביל עגות פרנסה ואינו תוהה על הראשונות אם לא יבא
לו הטובה מותר וזה יהי' הצורה העליונה ובאמת עבודה זו אינה במעלת העובד מאהבה כלל שום רקות לפרנסה
ולכך אמר אלא הוו כעבדים המשמשים את הרב שלא ע"מ לקבל פרס רצה לומר כדרך שעושה שלא יהי' לו
שום פניה כלל ואפ"ה עובד אין אותם העבדים ה' כן ובמעלת ספרים נחמ' אלא כעבדים המשמשים הרב על מנת
שלא לקבל פרס והוא יותר טוב לפירושי [אבל ליכא נפקא מיני' כלל בפירושו עי' שם בתוס' יו"ט]
ועפ"ז יובן המשך הפסוק והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה וכו' ואהבך וברכך והרבך וברך פרי בטנך ופרי אדמתך ועשתרות צאנך
וכו' ופי' רש"י ושמרו והי' עקב זו מצות קלות שאדם דש בעקביו וכו' ושאר דברים ועי' הספורנו ז"ל הוא
לשון מצוה כמו על כל ליכא ופה אנו נמנע ומורי' לנו לספר ~~[illegible]~~ טובה ורעה וה' בלשון מצוה דבאמת לפנים משורת הדין
הוא במעלה העליונה כן וזו מעלת האהבה אשר תמיד עליה וכרחם אב על בן ונותן לבן יותר משחויב לו אף הכ"נ עבד
כן זו דומה כמו עבדי' קנים לגוף ולא כמשועבדי' עבדים לגוף וכן מבואר בב"ב קל"ו . כלומר ר"ל לשתי ראשים
הרע אם אלהיכם לונא ענו' אין אותם [illegible] והנה כאשר עובדי' אותו מאהבה אז נקראי' בנים למקום
ואף הוא עובד [illegible] ובנים פני' של פנים ועולה מאהבה רבה ושלשלת כל טוב אבל כאשר אין עובדין
מאהבה נקראי' עבדי' למקום ובזו עדיף עבודה [illegible] יראה [illegible] אף הוא אינו עובד לנו מאהבה
והנה מי שיש לפניו מצות קלות וחמורות ומעלה חמורות ואין יודע לשכר המצות זו [illegible] זו עובד מאהבה
כי אם להגות לפרנסה וזה אין לו שפע [illegible] בעוה"ב [illegible] אבל מי שאינו בוחן ובוחר לעשות המצות קלות זו
הסורה על כי עובד ה' מאהבה כי להיות שאינו עובד להשלום שכר כי אם לאהבת ה' יתעלה לכן וזה אות
[illegible]

לעשות עזרת בזה העולם ואם יקיים המצות יקיים ציווי של מקום בזה כמו להתעוררות וכן מבואר בסדר [illegible].
על פסוק אורח חיים [illegible] כמו שכתבנו לא תבא [illegible] · וזה הוא כוונת הפסוק וה' [illegible] ה' שמקיים
הענוה [illegible] ואין כהן כ"כ [illegible] וזה יורה על היות עוזרם ואוהבם או [illegible] ויהי
[illegible] עליו אף [illegible] ענוה [illegible] עליו ויראו [illegible] בעולם ואוהבם שלו [illegible] ה' כנ"ל

ודבר זה הוא [illegible] בענין חסדים העוסקין עם המתים [illegible] הגדול [illegible] קבורה [illegible]
ואמרו כה זו קבורה כי המתעסק [illegible] קבורת המת אין תכלית [illegible] כי אינו [illegible] התשלום [illegible] והוא חסד של
אמת [illegible] עכ"ל הרי מבואר דהעוסקין עם המתים זה יורה על היות [illegible] זו ואהבת המקרא לצוות כן [illegible]
והנעלה [illegible] ובכל יום ויום [illegible] וכאשר יעקב ליוסף ועשית עמדי חסד ואמת כי [illegible] אמת הרי ש
[illegible] על אמיתות הדרך [illegible] יום [illegible] אחרת אף חסד לעולין עם המתים הוא הענוה [illegible] על
[illegible] כל יום [illegible] והשלום [illegible] רק לקיים ציווי של ה' יתעלה

ויש לומר טעם אחר על אמרו יעקב ועשית עמדי חסד ואמת · כי ע"י ענוה זו [illegible] המת בקרקע [illegible] את האמת כי [illegible]
[illegible] כ' [illegible] ובראשית [illegible] העולם נברא [illegible] הבריאה וסוף הבריאה
[illegible] בראשית ברא אלהים [illegible] · סוף הבריאה וירא אלהים את כל אשר עשה [illegible] · ומאן להוא
[illegible] אדם [illegible] דם [illegible] אמת [illegible] כי [illegible] העולם דם ומות [illegible]
[illegible] אדם [illegible] דם ומות [illegible]
[illegible] אמרו אלקים [illegible]
[illegible] דם ומות עכ"ל [illegible] כ' [illegible]
[illegible] ה' [illegible]
[illegible] חסד של אמת [illegible] עם המתים [illegible]

ובאמת ענוה גדולה הוא להתעסק עם המתים כי על ידי כן [illegible] אדם [illegible]
[illegible]
הרי שענוה גדולה היא · ~~[illegible]~~ [illegible] ענוה [illegible]
[illegible] ואין [illegible]
[illegible] ויום הדין [illegible]
[illegible] ענוה [illegible]
[illegible] גדולה [illegible]
[illegible] ה' [illegible]
[illegible]

ובכתובות פ' המדיר תניא הי' ר"מ אומר מאי דכתיב והחי יתן אל לבו דברים של מיתה ש[illegible] [illegible]

הפסוק · ועוד יש להרה"א [illegible] על פסוק טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית המשתה וג'

ועוד דללכת אל בית המשתה היינו של חתונה אבל משתה של סעודה פנין של חתן וכלה הא איכא מצוה לשמחה ב

בשמחת חתן אחר המשתה שלפני חתן וכלה עכ"ל ודבריו תמוהין דהפסוק מדבר ללכת אל בית המשתה רק דללכת אל

בית האבל הוא יותר טוב מלכת אל בית המשתה [illegible] ללכת אל בית המשתה ומי שלמה [illegible] היא [illegible] איסור [illegible]

כיון דלא זה הוא לשמחה של הוללות ושכרות [illegible] הוא שלמה [illegible] על זה [illegible] של איוב

[illegible] על [illegible] · [illegible] שאה [illegible] דפסוק [illegible] ~~[illegible]~~ של מצוה [illegible] טוב ללכת לבית אבל

[illegible] הוא מצוה וזה היא מצוה [illegible] של מצוה [illegible]

[illegible] הרמב"ם [illegible] שבת [illegible] ובין [illegible] ובית האבל

[illegible] לשמחה אלא הוללות ושכרות [illegible] [illegible]

[illegible] ואחר [illegible] בית [illegible] ואחר [illegible] והש"ל [illegible]

[illegible] אחר [illegible] [illegible] [illegible] ואין [illegible] על [illegible]

[illegible] [illegible] בפסוק [illegible] נפשו [illegible] [illegible]

[illegible] האבלה [illegible] אחיה [illegible] [illegible]

[illegible] על [illegible] שאמר [illegible] הוא [illegible] הארץ

[illegible] להם [illegible] · הרי [illegible] אלה [illegible] [illegible]

[illegible] של [illegible] [illegible] בית האבל [illegible] בלבו [illegible] בלבו [illegible]

[illegible] הרי [illegible] של אדם ואחריתו [illegible] טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית

~~[illegible]~~ [illegible] של מצוה [illegible] · [illegible] הפסוק והחי יתן אל לבו · [illegible] [illegible]

[illegible] הנביא אמר [illegible] על כן [illegible] חי ה' אשר נפשי [illegible]

זה אשר [illegible] אל לבו ואשר [illegible] נפשו והענין כי כאשר האדם הוא [illegible]

[illegible] ולא [illegible] זה כי אם לנפשו [illegible] [illegible] מן העליונים והיא [illegible]

[illegible] ואדם אשר [illegible] ונפשו [illegible] ה' [illegible] [illegible] [illegible] אשר כי [illegible] על [illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~ אשר [illegible] על הלב להאמין [illegible] ונפשו [illegible]

היא [illegible] [illegible] [illegible] אחד והוא אשר חי ה' אשר נפשו [illegible]

[illegible] על פסוק [illegible] נפשו [illegible] · [illegible] הפסוק טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית

המשתה [illegible] של מצוה [illegible] הרי זה מצוה [illegible] והחי יתן אל לבו [illegible]

ומה שכתב הרב אלשיך ז"ל [illegible] יחוד [illegible] לכו כי לכו [illegible] להוא חופה ואנ"ל [illegible] אחר היחוד ומן הבית של
האיסור עד כי יבא לידי ביאה [illegible] ~~[illegible]~~ ולכן [illegible] הוא [illegible] על זה ולהכיר [illegible] ונגלו בקדושה [illegible] ו
ואולי [illegible] רבינו א' ולא יזכיר כלה יחוד [illegible] [illegible] ויתחייב [illegible] טעם [illegible] האבל לאו כוונה [illegible]
לכו אמר משמעות ואע"פ כל [illegible] ולבוא על זה

ועל כן מהרש"א [illegible] הוא [illegible] לפני חתן וכלה [illegible] ע"ש [illegible] הספר להרבין [illegible]
והיינו [illegible] [illegible] כי יחוד הוא [illegible] [illegible] ע"ש [illegible]
[illegible] אחר [illegible] [illegible] להכניס הכלה תחת החופה [illegible] אפילו [illegible]
כי אם החופה [illegible] [illegible] חתן וכלה [illegible] [illegible] כלה [illegible]
לחופה [illegible] [illegible] [illegible] ואין [illegible] [illegible] אחרת [illegible]
[illegible] היא הכנסה לחופה [illegible] [illegible] וזה [illegible] על הכנסה לחופה אבל לא על [illegible]
וזה ברור [illegible]

ועם זה [illegible] [illegible] הרא"ש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] את [illegible] ואת החתן ואת הכלה לחופה [illegible] יחוד [illegible] ז' ימי [illegible]
[illegible] ז' ימי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] הרא"ש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] את [illegible] ואת החתן וכלה
לחופה [illegible] יחוד [illegible] ז' ימי [illegible] ז' ימי [illegible] [illegible]
החופה [illegible] יחוד [illegible] [illegible] בין החופה ובין ז' ימי [illegible]
[illegible] גם החופה [illegible] [illegible] הרא"ש [illegible] [illegible] ה
[illegible] ז' יחוד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יום א'
[illegible] [illegible] עד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בן
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] היא הכנסה לחופה [illegible] לא
[illegible] יחוד [illegible] [illegible] החופה [illegible] יחוד [illegible] ז' ימי [illegible] יחוד
[illegible] [illegible] הרא"ש [illegible] ז' ימי [illegible] וזה [illegible] ואין [illegible]

[illegible] מהרש"א [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הטור [illegible] [illegible] הכלה [illegible]
להכניסה לחופה [illegible] כלה לחופה [illegible] [illegible] [illegible] לחופה [illegible]
אבל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] בקידושין [illegible]

[illegible] ע"ש [illegible] [illegible]

פ' המדרש [illegible] ר' [illegible] אומר [illegible] כי עשה את האדם [illegible] הוא סוף כל

האדם ויתעצב אל לבו [illegible] ויתעצב אל לבו [illegible] [illegible] ספר יוספוני [illegible]

[illegible] [illegible] ע"ש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולאין [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] אשר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ספר יוספוני ואין

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אותו [illegible] אלא [illegible] [illegible] זה. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ועוד זה [illegible] ר' [illegible] ויתעצב אל לבו [illegible]

[illegible] [illegible] הפסוק [illegible] [illegible] [illegible] הפסוק [illegible] באחר הוא סוף

כל האדם ויתעצב אל לבו [illegible] ויתעצב אל לבו [illegible] הוא סוף כל

[illegible] [illegible] הפסוק [illegible] [illegible] [illegible] ע"ב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ויתעצב אל לבו

[illegible] [illegible] [illegible] (כחיים ולעולם [illegible]) [illegible] אל [illegible] [illegible] זה [illegible]

הוא [illegible] [illegible] [illegible] אל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אשר [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ספר יוספוני [illegible] [illegible] זה [illegible] [illegible] אחד

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ר' [illegible] ויתעצב אל לבו.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ספר יוספוני [illegible] [illegible] [illegible] אחרת [illegible]

אחר [illegible]

[illegible] ויתעצב אל לבו אמר ר' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ויתעצב אל לבו [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

מדרש רבה פ' י"ח · אזכרה נגינתי בלילה נזכר אני ~~[illegible]~~ שעשה [פי' אנגן ושבח] לעלות להקב"ה ולבלוע
הקב"ה והביא מכות על מצרים ומכת בכורות אשר הכה בלילה שנאמר הנה אנכי הורג את בנך
בכורך התחיל ואומר ה' אלהים אתה החלות להראות גדלו אמר הקב"ה אם אני מביא עליו מכת בכורות תחלה משלחן אלא מביא א
אני עליו מכות אחרות ובסוף זאת אני מביא את כולן עכ"ל המדרש ונראה כוונת המדרש ~~[illegible]~~ ידוי משה ובפירושו כמוה
לא השגתי כוונת זה פירושו שהכה ובסוף זאת אני מביא את כולן · ובידי משה כתיב על [illegible] סוף הוא
ופירושו תמוה דהא"ל ויותר ובסוף זאת אני מביא מכת בכורות · ונ"ל [illegible] כי נודע כל האומות
והפילוסופים [illegible] כל ביחוד השתוף ובעניני השכל ה' כמו הגדול הויה שהוא היה הוה ויהיה והוא ~~[illegible]~~ הויה
כל הנמצאים מאפס ומאין המוחלט והבריאה כל א' וא' כפי ערכו מזה הנהגה תמיד כמו שנעשה על עולם והנהגה
הוא כח אלהים כמ"ש בראשית ברא אלהים ואלהים ג' השתוף כי פי' שם אלהים הוא הכח המשפיע עפ"י משפט
כל נברא ונברא שבכלל ומשפטו ויששמע ה' אל [illegible] כל אלהים כמ"ש יתרו כי גדול יהוה מכל
השכל ושלכת הערכים · כי הנבראים הלשונות הנקראים וכח ונבראים [illegible] [illegible] להיות אלהים בקרב [illegible]
והדרים שלמעלה [illegible] הערכים הם הנקראים אלהים והם אלהי האומות ע' שרים והוא יתברך אלהי האלהים ו
לשון המיוחד יהוה הוא גדול מכל אלהים ובכח שם הוי"ה לבד הערכים בשמים ולמטה השכל עכ"ל כמו שמעלה
ובהיה תמיד כל יחוד שם המיוחד שם יהוה ופרעה אמר מי ה' אשר אשמע בקולו כי לא שמע שם יהוה אלא
שם אלהים [illegible] [illegible] וכ"כ הזוהר פר' [illegible] שאלה ר' אבא בפסוק אלהים יענה את שלום פרעה איך א
אמר פרעה לא ידעתי את יהוה והוא עצמו אמר הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו אלא ונראה שמא באלהים הוי ידע
ובענין רשלה לא אמר [illegible] כן שמא ביהוה וע"ז ויחזק ה' את לב פרעה ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] · וגם ~~[illegible]~~
הודו אמרו אצבע אלהים הוא ולא אמרו אצבע יהוה הוא · והענין איך [illegible] פרעה [illegible] שם אלהים וכי הוא
[illegible] ויכול מאלהים אחרים [illegible] היה סובר הכל [illegible] [illegible] ואין [illegible] [illegible] [illegible] בדרך [illegible] שבארץ
בכל אחד [illegible] [illegible] [illegible] שגדול ונקטן בינהם יש מלך אחד והם מלך שאינו כמעלה של זה עכ"ל [illegible] ואמר
מי יהוה אשר אשמע בקולו והוצרך הקב"ה להראות כי הוא יכול לעבר ולשנות הכל כי הוא היה והוה הכל
כי לע"ל כתבתי שהקב"ה חוץ מכבודו ושכינתו [illegible] וגם אותם לשומרים בארץ איש איש לפי [illegible] [illegible]
והנה [illegible] הערכים הוא הלר הגדול שכל הבכורים לרים ומרכבתו הוא המלכים כמו שמצא אח"כ [illegible] לפני לא"ו
שהיא חלק ה' [והמשכיל יבין ויבחר מרכבתו [illegible]] עכ"ל הוא הלר הראשון שהדרים שלמעלה והוא הבכור כי בכור
לשון גדולה כמ"ש אף אני בכור אתנהו · עכ"ל שלמה והוא הראשון לכל הגלות והוא הבכור שלהם הוא כחלק
והיה [illegible] עובדין אותו על שם הבר שלהם עכ"ל מערכי שמים כל רועה צאן ומשאות הוא [illegible] נזכר
אמר הקב"ה החל הזה לכם ובענין אחד נשאלים ולשוה הקב"ה לנח לה לשוחטו וכזה הכנע הערכים שלהם
והודעתי ועשה שפטים באלהיהם שהוא שר שלהם להודיע כי גדול יהוה מכל האלהים הם הדרים שלמעלה ואינן
מסרו שלשים כי אין עוד מלבדו והראיה כזה כי אין כח כלום שר ומזל לפניו , לכן אין [illegible] עכ"ל
ודפ"י

ולפ"ז נבין ג"כ הטעם של דברי הבחירה כי הבחירות הם חלוקות הלב ואין אומר נופלות עד להלב שלא נופלת
תחילה למעלה למדבר ימים ה' לא נמצא הם בחירות ואח"כ על דעת אדמה וכו' ובזה נתפרסם בעולם ליבו"ה הוא
הליבר הנזכר הם מעשים אשר הי' הבחירה והאשון לע"ל רחים . ובזה סוד ומדברות בארץ מעשים אנו ולא אחר ר"ל
בארץ מעשים שלמעלה [כי מעשים לטוב אמנה עולמים] והבא לבחירה ר"ל בבחירה הלב ולכך אנו ולא אחר כי
אין אחר יכול או [illegible] לדבור הנזכר . והנה פרעה לא ידע לה הוי"ה כלל ואח"ז הלם בדעתו לאין
לו לב יכול לשר אלו לשבר הנזכר לנערי ולכך לא ירא לנפשו ולכך אמר מי ה' אשר אשמע בקולו ודבר זה
הוי"ה ר"ל בחירות שיבור הנזכר . והנה פרעה התחיל מתחילה בדברי בחירות . והיינו [illegible] הנזכר
ובכן לא הוי"ה כלל כי מסבב הסבה אלהים שלמעלה ואח"כ בא על פרעה דבר אחרות כמו בם [illegible] . הלם פרעה בדעתו אם האמת
[illegible] שם הוי"ה הוא נדמין ונמצא הלב ונשבר הלב לבה לא נתקיימו בדעתו להביא דברי בחירות ולשבר
הלב למעלה שהוא הסבה אלא וודאי אין כחו לשבר הנזכר לנערי ולכך נתחזק לבו . ולא רצה לשלח כי
חלם לו אלהים הוא אל"ש והיינו עס"ה השבע כברך האלהים כלל וכו' אף נגעו לפעמים זה [illegible] . עד
כי באסוף הבחירות האסון כי יהו"ה אין עוד מלבדו . אעפ"כ אם הי' בא דברי כבוד יד על פרעה הי' משלחם מיד
ובן הן בדברי הסברא התחיל אומר מי ה' וכו' ר"ל דבר בחירות הנזכר כי אין כלל אשר הקב"ה חי אם יבוא
דברי בחירות שם עלין הרי הוא משלחן כי אם יאמין פרעה בלב הוי"ה לא כחם ה' לשבר הלב אלא אלא דברי אחרות
יבוא אם עלה ובכן גאות רעה לומר בעקור גאות להתגרות אותו [illegible] בדרך בחירות ולא הבאות עליו
הדברי בחירות יד חלם פרעה בדבתי שלה אינן אמיתיים ולא האמין כמ"ש ונתחזק לבו בחלומות ובמעשה
זה אנו עקוא אחריו . ודו"ק

בפסוק ולא כי לא יחרץ כלב לשנו למען תדעון אשר יפלה ה' בין ישראל ובין מצרים . ביאור הפסוק שאין כל
ידוע שאמרו ז"ל אנו ה' ולא מלאך רעה וכו' ולא מלאך הגות הצועד ונבין לכך להיות [illegible]
כי אם הקב"ה בעצמו ובכבודו כו"ש וה' הרג כל בכור . והטעם כדי שלא ליתן רשות למשחית לפי אינו מבחין
בין רע לטוב ולכך הלך הקב"ה בעצמו בחצות לילה ופסח ה' על בתי בני ישראל . ובזה [illegible] ג"כ לפסיק על
הן דרשו אני ולא מלאך הא כתיב ולא יתן המשחית לבא [illegible] ופירש"י . שטעם כדי ליתן
רשות למשחית הא הקב"ה בעצמו הרג וכבר תירץ הרא"ם שבחי בלילה רשות למחבלים בכל הלילות אף בלילה
זה אלו הי' נוגע א' מישראל הי' נענש שלא לבדו . בקיים פרעה כי הוא א' לפרעה שלא יוכל א' מישראל
ולכן הי' [illegible] בלילה זו יותר אזהרה שלא לצאת . ~~[illegible]~~ וצריך אזהרות שלא לישראל הי' כזה
שלא יוכל אחר משאר מחבלים ליתן להם רשות בלילה בכל הלילות עי"ש . והנה ר"ל כחומש פירוש באם הי' נוגע
אחד נשען בבית ישראל ג"כ וכו' . ואם כן אלו הי' ההריגה ע"י מלאך המשחית הי' נשיך המשחית לבא אל
בתי ישראל וכדי ליתן רשות למשחית לבא אינו מבחין לכן הרג הקב"ה בעצמו . וידוע שאמרו ז"ל

[illegible]

[illegible] קונטר

כל אלמך הטות כתלמיד כלבים עזים · ואז כשרים לעולה ההמאות [illegible] במפורים ולא עצמו הכלבים
כעז״ב שההמאה לא היתה [illegible] [illegible] הנ״ל כענינו יהן הן מדברי הפסוק ולכל כי לא יחרץ כלב לשונו
ושכן תדיון אשר יפלה ה׳ [illegible] כזה יתודע להנ״ל כענינו הרבה ולא ע״ש [illegible]

עזרא קפיטל ט׳ · ובמנחת הערב קמתי מתעניתי ובקרעי בגדי ומעילי. ואכרעה על ברכי ואפרשה כפי אל
ה׳ אלהי · ואומרה אלהי בושתי ונכלמתי להרים אלהי פני אליך כי עונותינו רבו למעלה ראש
ואשמתנו גדלה עד לשמים · ביאור הפסוקים הן · ידוע מאמרם ז״ל כל תענית שאין בה [illegible] לנוזון על
הצבור מפני הגזרות כב׳ והגזני׳ [illegible] ובוגני׳ על מעשה [illegible] עיר [illegible] לחרות עד [illegible] ודורלין והוגרין
על בעלי עבירות ומפרילין אותם [illegible] ומחט היום ואילך [illegible] כתורה ומסירין [illegible] וברשע היום האחרון
[illegible] מנחה ומתודים [illegible] [illegible] כוחם וכו׳ כש״ע סי׳ תק״ו · ולפרענחתי [illegible] כי׳ [illegible] כן עיין
בירושלמי בתענית איתא כתיב ~~[illegible]~~ בשמאל ולאמרו [illegible] ולפני לפני ה׳ [illegible] לפני ולא לפניו [illegible] ואומרו
לא חטאנו ה׳ [illegible] שואל לכל שואל [illegible] אל ישראל אמרו לפניו רבש״ע כלום אתם [illegible] את האדם אלא על אומרו
בהלוך אל ישראל [illegible] [illegible] על אומרך לא חטאת ואנו אומרים לפניך חטאנו · ונ״ל הספרו לם הפירוש
[illegible] עזהם לכן הוסיף [illegible] לישני [illegible] כענינו כהפליטו בגדיו הטהורים [illegible] בגדים אחרים אשר ישראל
[illegible] והם בגדי [illegible] וכולם [illegible] [illegible] חטאנו לה׳ [illegible] ווה [illegible] הפסוק ובמנחת הערב קמתי מתעניתי
ואפשר [illegible] ישראל [illegible]
ה׳ [illegible] בתענית [illegible] היא במנחה · ובקרעי בגדי ומעילי · הרצון כי עזרא התעורר על [illegible]
[illegible] ועל [illegible] עבירות [illegible] אשר [illegible] לא עלה עזרא [illegible] [illegible] עונותינו רבו למעלה
ראש [illegible] [illegible] [illegible] ההפליט [illegible] בגדיו הטהורים [illegible] בגדי [illegible] אשר ישראל. [illegible] מן החטאים
ולכך אמר עזרא ובקרעי בגדי ומעילי. ~~[illegible]~~ אחר כך התודה אלהי בושתי [illegible] [illegible] כזה כי אחר להפליט [illegible] [illegible]
בגדיו הטהורים התודה ואמר אלהי בושתי כי עונותינו רבו למעלה [illegible] · וזה הפירוש [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · וידוע [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] למעלה בעולם עליון [illegible]
[illegible] וכל [illegible] לעלה [illegible] [illegible] הרואה אלו [illegible] עליו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לעולה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] מן העולם [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] מאור החיים ולהלן [illegible] [illegible]

ועם זה [illegible] המאמר בתענית פ״ק ר׳ נחמן ורבי יצחק הוו יתבי בסעודתא אמר ר״נ לר׳ יצחק לימא מר מילתא
[illegible] [illegible] אמר ר׳ [illegible] אמר ר׳ יוחנן יעקב אבינו לא מת [illegible] אמר לי׳ וכי בכדי ספדו ספדניא [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ואתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה׳ ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך
מארץ שבים [illegible] הוא [illegible] מה זרעו בחיים אף הוא בחיים [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

ורמז וש"א בען לפה לאהבה שנקרא שלא בכתוב ויגוע וימת הרגלי' כנז'. וגם ע"ן יעקב המספר [illegible]
דהכי [illegible] זה בחיו בחיים בהחיים הוא עוגן שגלות להסתים אינם בגלות. אך הוא בחיים לוקח בגלה כמו לנאול
אחר כך לעיני כמו לעינינו כשעבדים וירא ישראל ובחלון ישראל סבא ובחמי חנטיא נראה להם לנשמת אלהי ה' עם
והענין דחוק ועוד חסר מן הספר. ונראה לפרש שלום באורח לומר הך דיעקב אבינו לא מת כלפי פנים זה שלא מת
[illegible] בגוף אם שלא מת בנפש כלומר נפשות הצדיקים אבל בגשמיו מת. ואחר כך שלא מת בנפש הגוף נראה
ומספרת היא וחוזה מן הגוף והבאו דאמאי עוד יעקב עם"ש. מאברהם ויצחק דודאי גם הם לא מתו בנפש ומה שלא
מת אף בגוף ואמר וכי בכדי חנטי חנטיא מש"ה. רק עוד יש לפרש פירוש שני על הך דיעקב אבינו לא מת
ז"ל השלה פ' ויחי כמה לאמרו יעקב אבינו לא מת הוא לפנינו כלומר יש לו ב' לשונות יעקב וישראל ורבוי הלשונות מורות
ורבוי
על כוחות הנפשות ממדריגות הנשמות ולהתאחד עם יום כנו שמה עוד יצא נפש יעקב וחלק זה מת שלא נלאש כן חלק
ישראל וזה הדבר הי' לאחר שהגיע עליו המלאך והצער דהיינו כשלקחו בנימין ויאמר להם יעקב אביהם אותי שכלתם יוסף
איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו. אז פרחה ממנו נפש יעקב ומאותה פעם לא הזכירו כלפי יעקב כי יעקב הי' מת
רק כלפי ישראל אבל יעקב הי' מת עד שנתחיה אז כתיב ותחי רוח יעקב אביהם להורות שיעקב חזר עליו ו
ויחי נשמת חלק יעקב היה תחיית המתים ואינו כדין ליוסף עוד ונראה זה החלק נקרא חי כי חזר לאחר התחיי'
והיות בנפש חי נקרא חי. וחיות הגוף הי' מצד נפש ישראל וזה החלק מת כמ"ש ויקרבו ימי ישראל למות אבל
חלק יעקב נשאר חי שהופשט הנפש מלבוש שלו ונתלבש עורה כמו גוף האדם קודם החטא ונלוש בעולם הזה
ומעלות עם גדול. וזה פירוש יעקב אבינו לא מת. והענין כי נפשות אחרי שנים סגורות בצרור החיים ואינם
מתלבשים כלפי עלמא אורח אשר כהם מתלבשים העורות הקדושות [ד"ו הנשמות כשעלו לעשות שליחות כו']
כי אם לעתים רחוקים רק לגופו [illegible] ושאני כלפי [illegible] נקרא וכן מעשה דרבינו הקדוש להי' מגיע כל ע"ש
אבל יעקב אבינו הי' ~~[illegible]~~ ההלבש ולהראות כענין אליהו הנביא ז"ל וכו' ישראל בצער אז יעקב עומד
מלבוש זה וחוש[illegible] וגו' לאמר ר' יוחנן מקרא אני דורש מה זרעו בחיים אף הוא בחיים עם"ש בתענית. ולפי מה
דברי המאמר ה"ל שהעלה וכי בכדי חנטו וכו' והיינו על דרך הנ"ל כמבואר לעיל והוכיח ודאי הא דיעקב לא
מת פירושו שלא מת בנפש והוא מגוף יעקב טפי מאברהם ויצחק. היינו חלק יעקב לחזר עליו הי' תחיית
המתים והוא כדין ליוסף עוד נשאר חי מהופשט הנפש מלבושו ונלוש עורה ומעלות עם גדול מה שאין כן
אברהם ויצחק לא הי' נשמות חוזר עליהם בדרך תחיית המתים. ועכשיו ראוי לפרש זה ואמר מקרא אני
דורש מה זרעו אף הוא בחיים והנה לומר שחלק יעקב הוא תמיד נראה בחיים ונלוש בעולם הזה
ובשנביאין אני לומר שהפסוק ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל. קרא לו יעקב ופעם קרא לו ישראל. ועוד אמר
אל תירא ואל תחת

קד

אומר ומשיב

[illegible] ותשלום גמול

אדה״ג ועליו עשוי חסד ומשום חסד לעולם עם המתים הוא חסד של אמת כמ״ש [illegible] כי עם [illegible] אמת
והסברו דבריו או שאם [illegible] לשולה [illegible] הוא של אמת שאין [illegible] ותשלום גמול

אדה״ג ג׳ [illegible] כ׳ אוסה [illegible] [illegible] וחסדים גמולי חסדים וכל [illegible] בו ג׳ [illegible] [illegible] שהוא [illegible]
של [illegible] כי [illegible] גבורים [illegible] גמולי חסדים [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
היינו התורה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] ולא
[illegible] [illegible] [illegible] נקרא [illegible] לשון [illegible] כי זה הוא [illegible] התורה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] התורה [illegible] [illegible] טוב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ברכות

פ״ד [illegible] ר׳ יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו ראהו שהוא בוכה אמרו לו רבי נר ישראל ע״ה פה״ח מפני מה אתה בוכה אמ׳ אלו
לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותו שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם ואם אוסרני אין איסורו [illegible] ואם ממיתני אין מיתתו מיתת עולם
הייתי בוכה עכשיו שאני [illegible] לפייסו בדברים ולשחדו [illegible] עכשיו שמוליכין אותי לפני מלך ממ״ה הקב״ה שאם אוסרני איסורו איסור
עולם ואם כועס עלי כעסו כעס עולם ואם ממיתני מיתתו מיתת עולם ואיני יכול לפייסו בדברים ולשחדו בממון ולא עוד
אלא שיש לפני ב׳ דרכים אחת של ג״ע ואחת של גיהנם ואיני יודע באיזה דרך מוליכין אותי ולא אבכה עכ״ל [illegible] קצת קשה
הא בתחילת דבריו שאמר אם ממיתני מיתתו מיתת עולם הכוונה בו מיתה לעולם הבא ולא יכרת לו כי אם בגיהנם יהיה
[illegible] [illegible] [illegible] לפני ב׳ דרכים אחת של ג״ע ואחת של גיהנם ואינו יודע באיזה דרך [illegible] [illegible]
במשנת חגיגה פרק [illegible] אמר ר׳ מאיר [illegible] ר׳ אליעזר [illegible] יום הדין [illegible] [illegible] של [illegible] [illegible] גיהנם [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הקב״ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
הקב״ה הוא עכ״ל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

אותו לפני מלך זה הקב״ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לפני הקב״ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] זה לא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עוד אלא שיש לפני ב׳ דרכים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ברכות דף ו' א"ר ספרא חובא דבי טמיא לתינוקא · ופרש"י כי טמיא כתר [illegible] של מים והוא דבר קשה
פירוש · אפשר לומר עם [illegible] פו' [illegible] ה' ולא ה' [illegible] אותו בקברות [illegible] אלא כי [illegible]
ה' [illegible] [פירש"י [illegible]] [illegible] [illegible] הכל [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לומר לאין [illegible] עולם [illegible]
עכ"ל ואפשר היינו [illegible] כתר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אחר [illegible]

כתובות פ' [illegible] [illegible] ולמה יוסף [illegible] א"ר חנינא [illegible] יוסף [illegible] [illegible] הוא
ואם תאמר [illegible] ואשר חיים [illegible] [illegible] אחיו [illegible] [illegible] אלא [illegible] עליו [illegible] [illegible]
והלא [illegible] [illegible] ולא אמר ר' חנינא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
רש"י [illegible] [illegible] יעקב אלא [illegible] [illegible] [illegible] עליו [illegible] עכ"ל [illegible] [illegible] [illegible] כ"ש
זה [illegible] יעקב · ונראה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
הכל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הכל [illegible] [illegible] [illegible] ה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ישראל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · והנה יעקב [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] יוסף [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible] [illegible] [illegible]
ליוסף [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עצמותיו ורש"י [illegible] [illegible] [illegible]
והעלתם את עצמותי מזה · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יוסף [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על יוסף
ונכון // [illegible] [illegible]
בראשית חכמה שער היראה פרק י"ב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] עכ"ל · וכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible] [illegible] [illegible]

ברכות פ'ג דף י"ז ע"א ר' יוחנן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוי אמר [illegible] סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה והכל למיתה
הם עומדים אשרי מי שגדל ~~[illegible]~~ בתורה ועמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב ונפטר בשם
טוב מן העולם ~~[illegible]~~ עכ"ל רש"י [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ונפטר בשם
טוב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ר' יוחנן סוף אדם למות סוף בהמה לשחיטה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אדם כי [illegible] רוח [illegible] [illegible] אדם כ"ש בראשית חכמה כי [illegible] נקרא
כל אדם [illegible] על כל אדם [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אחר [illegible] [illegible]
הולך ונמשך אחר תאוות רוח הבהמי · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כבית השחיטה · ולכך אם סוף אדם [illegible] אלא [illegible] אחר
רוח הבהמי כי אם הלך [illegible] [illegible] [illegible] · וזה שאמר ר' יוחנן סוף אדם [illegible] על [illegible] [illegible] כ"ש

דכא

יגיד עליו רעו השוה לחסידיו · סוף כבשה לשחיטה · רעהו לומר אם הסוף של אדם להלך אחר תאוות לבו ונמשך אחר רוח הבהמה לשחיטה שנמשך ע"י סטן של שלמה השור ע"י סטן פעם [illegible] · והנה בתורה לא נזכר עובר שבא להרג יעבור ע"י חרבו של שלמה השור · אבל סוף איוב נזכר שזה נסיון לו אשר לו אליהו בן ברכאל הבוזי

(ואם לא ולמדו כשלא יעבורו) ומפרש על ידי חרבו של שלמה השור · ולכך כשסיים ר"ל ספרא דאיוב הוי אחר הכא סוף אדם לומר סוף כבשה לשחיטה וכו׳ · והכל לאותם הם עובדים · רצה לומר שלא תאמר להעולה רק לאיש · [illegible] ויצאת [illegible] נודע הבחירה ביד האדם הכל [illegible] ירא לאותם וזו לשום להם [illegible] · אשר הכל לאותם הם עובדים הרצון [illegible] עובדים [illegible] רוח הבהמה הוא [illegible] עולה [illegible] הרצון [illegible] העולם רק הרוח הנשלך א

או [illegible] באופן אחר [illegible] [illegible] איוב הוא ג"כ כי [illegible] האדם [illegible] [illegible] הראשונים [illegible] [או אם [illegible] להתחבר עם [illegible]] והנה [illegible] [illegible] [illegible] לומר לה׳ [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ רוצה [illegible] כי היה נפלו של [illegible] [illegible] אלוה אלהים [illegible] סוד [illegible] אשר איוב על [illegible] על [illegible] הוא והיה [illegible] כי היה [illegible] ולא ידע סוד הגלגול · [illegible] איוב [illegible] [illegible] אפו על [illegible] נפלו [illegible] חרה אפו על אלו לא [illegible] נפלו לא היתה [illegible] כי שתי [illegible] כי איוב [illegible] [illegible] אבל הבן [illegible] חרה אפו על [illegible] נפלו לא [illegible] כי כבר פעם אחרת והוא היה [illegible] בפעם הזאת [illegible] אשר הרשיעו את איוב כי איוב לא היה רשע כי נפלו היתה רשע [illegible] לשחיטה הכבשה [illegible] · הרי [illegible] סוד הגלגול [illegible] ספרא דאיוב · והנה על [illegible] כבוד הגלגול אדם [illegible] ה׳ · [illegible] לא [illegible] [illegible] תאוות [illegible] כבוד לו [illegible] לשחיטה [illegible] · ואם הכבשה [illegible] [illegible] בשחיטה של [illegible] הגלגול [illegible] · והנה אמר סוף כבשה לשחיטה הרצון סוף [illegible] ספרא דאיוב הבין סוד הגלגול [illegible] [illegible] לשחיטה [illegible] [illegible] העולה [illegible]

נג׳ קודם החורבן הי׳ א״י מחזיק ת׳ פרסה על ת׳ פרסה ולאחר החורבן אך ב׳ מאות קנים אינו מחזיק ,
ע״פ ירושלמי עפ״ה כלאים ראויקט פרשוה וז״ל כנגד ת׳ פרסה למטה י״ב למעלה חלון א׳ מרובע והוא ג״כ למעלה
ורחב למטה וכלבוש ג״כ למעלה כמין כיפה הכיפה היא כציור ירושלים וציור כיפות החלון למטה הוא ת׳ פרסה
על ת׳ פרסה כציור כל א״י וכל א״י תחתיו . וכשהיה יורד השפע מלמעלה מה׳ יורד אז דרך היורה עד חלון ה
הכיפה הנזכר ויורד על כ״ה ומשם יתפשט על כל א״י . וכשרבו הפריצים בבית ראשון נסתם הכל לעון הרע ובעלות
פה גרם העון ונתעלם אורה הכל ונתעכב ונעלם בזות עינך עם והתחיל להסתר מעט מעט סביבות לפתח החלון
עד לבסוף כאלו נפגם כולו ונפסק השפע ונהרס הבית של ע״כ קיצור ובגלה יוקבץ הנה׳ ה״ע מרבע על
ארץ ישראל העליונה מכוון לבוא החלון הנ״ל שאינו מחזיק כ״כ כמו מקודם ועין

[illegible]

בעז״ה בגמ׳ ע״ז אמר רב הונא כל העוסק בתורה בלבד ולא בגמילות חסדי׳ דומה כמי שאין לו אלוה שנאמר וימים רבים לישראל ללא א
אלהי אמת וללא כהן מורה וללא תורה מאי ללא אלהי אמת אמר רב הונא כל העוסק בתורה בלבד דומה
כמי שאין לו אלוה הואיל ולא עסק בגמילות חסדים עיי״ש . וקשה איך מוכח כן מכח הפסוק הזה של ג״ח . ונ״ל ליישב
ע״פ מ״ש לעיל בביאור הפסוק ועשית עמדי חסד ואמת חסד לעולם עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה
לתשלום גמול וכתבנו לעיל הטעם ~~כי החסד~~ כי לכך נק׳ חסד של אמת כי בזה מגלה המת שנעשה מדת האמת עיי״ש ,

בפסוק מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו פי' רש"י וז"ל הירא ורך הלבב ר' עקיבא אומר כמשמעו שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה ר' יוסי הגלילי אומר הירא מעבירות שבידו ולכך תלתה לו תורה לחזור על בית וכרם ואשה לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם שלא יבינו שהם בעלי עבירה עכ"ל. וכ' המזרחי בטעמו של ר' יוסי הגלילי הוא דקשה לי הא אין מיתה בלי חטא ואם כן אין לו ליירא ~~[illegible]~~ לשום מיתה אלא שהוא בעל עבירות ולפיכך פירש הירא ורך הלבב מעבירות שבידו אבל האחר של בנה בית ונטע כרם ונשא אשה לא מפני יראים לשום מיתה חוזרין דהרי אינם בעלי עבירות מאחר שכל בעלי עבירות נכללים בכלל הירא ורך הלבב אלא שהתורה תלתה לו לכסות עכ"ל ומהרש"א בחידושי אגדות הלא על דבריו הא כלפי מסקנא דילן יש מיתה בלי חטא עיי"ש. ונ"ל ליישב דברי המזרחי דבלאו הכי [illegible] אר' אמי אין מיתה בלי חטא אין יסורין בלי עון מיתיבי ד' מתו בעטיו של נחש ואלו הם בנימין בן יעקב וכו' ש"מ תיובתא עכ"ל ביבמות סוף פ' החולץ את מספר ימיך אמלא ר' עקיבא אומר זכה משלימין לו לא זכה פוחתין לו וחכמים אומרים זכה מוסיפין לו לא זכה פוחתין לו עיי"ש והתוספות מקשים בין לר"ע בין לרבנן אין פוחתין [illegible] הקצובין לו כי אם בלא זכה לא פוחתין לו. והיינו דמבואר בתוספות שם בלא זכה פירושו היינו לחטא חטאי עיי"ש. ולפ"ז [illegible] ר' אמי דאין מיתה בלא חטא והיינו מיתה קודם זמנו דקודם זמנו אינו מת בלא חטא [illegible] ולא שייך הנזכר זמנו אבל בעת זמנו מת בלי חטא ונעשה הש"ס שפיר. היוצא מזה דקודם זמנו לכ"ע אין מיתה בלי חטא ואף הש"ס עומד בזה כדבריו. ולפ"ז [illegible] בבית ובכרם ובנשא אשה ובנה בית ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו וגו' [illegible] בפשוטו אי סבר הש"ס דאם הקצוב לו למות עכשיו למה ילך לביתו [illegible] ואי לא הגיע זמנו [illegible] מהיכי תיתי לו ליירא לשום מיתות אלא שהוא בעל עבירות ולפיכך פירש הירא ורך הלבב מעבירות שבידו ודברי המזרחי נכונים וברורים ולק"מ קושיות מהרש"א.

ובאופן אחר יש ליישב דלק"מ קושיות מהרש"א דהכא ר"ע באמר לא זכה פוחתין לו. כמבואר בלא זכה פירושו [illegible] חטא ועון וכן מוכח בתוספות שם. ואם כן זכה משלימין לו היינו שלא בא לידי חטא ועון [illegible] לו פירושו [illegible] ורבנן פליגי עליה ואמרו זכה מוסיפין [illegible] ואם כן לרבנן [illegible] זכה מוסיפין לו [illegible] ושפיר קאמר ר' אמי אין מיתה בלי חטא דבלא חטא מוסיפין לו [illegible] כר"ע ור' אמי [illegible] ואם כן ר' יוסי דהוא אמורא [illegible] בהש"ס כלפי דלא [illegible] פלוגתא דר"ע ורבנן [illegible] ויוצא דבהך פלוגתא דר"ע הוא ר' יוסי הגלילי ואם כן [illegible] חכמים פליגי על ר"ע [illegible] הם ר' הגלילי וחכמים פליגי [illegible] זכה מוסיפין לו ואם כן אין מיתה בלי חטא והדברים [illegible] קושית המזרחי דאין לו לירא לשום מיתות אלא שהוא בעל עבירות ואם כן [illegible] ולכך הוצרך ר' הגלילי לפרש הירא ורך הלבב מעבירות שבידו דר' הגלילי [illegible] ר' עקיבא [illegible] מוסיפין לו ולא [illegible] כ"כ [illegible] חטא לכך פירש ר"ע הירא ורך הלבב שאינו יכול לראות חרב שלופה ולעמוד בקשרי המלחמה ור' עקיבא [illegible]

מיהו בעינן בדברי הסגרתי י"ש [illegible] בתוספ' פ' ו' וליש כתב בספר ויקחהו והולך אותה הבורה ר' יצחק אמר אי נחלין ועקרבין הוו בו' אפשר כתב בראובן לענין הצ"ל אות סימן להליכו אל אבינו דהא איתו נחלין ועקרבין ימנעין ליה ס"ל ותרגם הגוהה בראובן ידע באביו לנאמן אותו לשאת נבילה ורעים והורגין ביוגא ואמר ראובן שמ"ל [illegible] ג' נחלין ועקרבין ולא יתמסר קבא ב' ולנאמן ש[illegible] דבבור נחלין ועקרבין אי הוא [illegible] ייעלה לו הקבלה [illegible] אבל כיון לנסר [illegible] אדם דהוא בעל בחירה לא יעלה לו [illegible] ספלוטו דהקבלה [illegible] אדם ב' ברכות ולקחוה לו איזה טוב ולא יעלה הקבלה [illegible] לנאמן לטובה [illegible] ~~[illegible]~~ ולכל כתב לענין הצ"ל אות סימן ולא כתב לענין הצ"ל אות [illegible] עכ"ל ולפי כל דברי הסגרתי אינם עולים יפה [illegible] לו חטא [illegible] כיון [illegible] ולוחמה ונמסר ביד לנאמן [illegible] לנאמן [illegible] ולוחמה. [illegible] טעם הגאון על ברכת ר"ה [illegible] ברכות ספר [illegible] להם וכתב [illegible] להלות לפה הברכות קודם הלוחמה אחר שהלכו לשם ליחזירו [illegible] הוה הברכות טרם שהלכו לדרכם שלא ילכו [illegible] בפלוגא ברוב של הירא ורך הלבב ודברי ר' לאומר דומי על עבירות לפיר היו מברכים [illegible] ולוחמה מפני עבירות [illegible] וכו' [illegible] לזמן הלוחמה אבל שאר ברכות [illegible] בסיון [illegible] לפה לא הברכות טרם שהלכו ולפך אמר ר' [illegible] דלהכי הברכות [illegible] פעם [illegible] שלא [illegible] החוזרים מעבירות והרואי' [illegible] שלום [illegible] אחרים חוזרו //

בבא בתרא דף כ"ג ע"ב א"ר חנינא רוב וקרוב הולכין אחר הרוב. פירש ר' זירא והיה העיר הקרובה אל החלל ואע"ג דאיכא אחריות [illegible] דלא [illegible] בדאיכא. ולענין כרם רבעי דעלמא [illegible] בין ההרים [illegible] ואין דרך [illegible] אחרים לבא לכאן. [illegible] הרמב"ם פ"ט מהל' מעשר שני [illegible] כרם [illegible] העיר הקרובה [illegible] ביואה אלא [illegible] הדום [illegible] העיר הרחוקה [illegible] אבל אם היה אלו שברחוקה מרובין על אנשי הקרובה [illegible] הולכין אחר הרוב עכ"ל והכל [illegible] העיר [illegible] לא כתב דווקא [illegible] בין ההרים [illegible] ולענ"ד [illegible] פסק [illegible] / [illegible] כתב לם [illegible] על הש"ס [illegible] כרם רבעי דעלמא [illegible] בקרובה בענין דהא [illegible] רחוקה [illegible] כרם רבעי דעלמא [illegible] העיר הגדולה [illegible] עיין שם. ולפום רהיטא [illegible] עיין להבין [illegible] הש"ס [illegible] בספר עגלה הלב"ש [illegible] כרם רבעי ר' אמר אמי [illegible] עגלה [illegible] דרבנן [illegible] עצם בפסח רב נחמן בר יצחק אמר אמי [illegible] לו עגלה ערופה רבה בר [illegible] אמר אמי [illegible] רבה [illegible] רב [illegible] אמר אמי [illegible] הנפל [illegible] לבן [illegible] אלא [illegible] כוון [illegible] דהא דאמרינן כרם רבעי [illegible] הם עיין [illegible] והנה [illegible] הרמב"ם [illegible] הלב"ש [illegible] עגלה [illegible] כרם רבעי דעלמא [illegible] באגירתי [illegible] חנינא [illegible] עגלה [illegible] הוא [illegible] עגלה על ר' חנינא באמר [illegible] ובזה [illegible] וזו אמרה [illegible] ופירשו [illegible] הוא דלא [illegible] דעלמא דלא [illegible] עי"ש. ואם כן הנ"ל עגלה הלב"ש לפיר [illegible] בין ההרים. [illegible] והבין [illegible] כרם רבעי [illegible] עגלה ערופה או [illegible] העיר [illegible] שפיר יש לומר [illegible] הלב"ש [illegible] עגלה [illegible] לומר [illegible] ועדיין [illegible] עגלה [illegible] כרם רבעי [illegible] אם כן [illegible]

[illegible]

עניה נמצא בתם רובא ואית בעיקום כרוב וח״ב לנ״ח נמי׳ הלכ׳ דנית טובי׳ בעלמא דעקום [illegible] דהא הלכה
לשלה עסיק הוו כן. ולכך הרמב״ם לא סתם מ״מ שה לה כן ר׳ זירא ור׳ חנינא ומצינן למימר בר זירא ור׳
חנינא [illegible] אמוראי טובא בחולין דסרכא דהא דאזלינן בתר רובא ולסיפן אמרי טובא ואפ״ה לפיר
הלין ולינול בתר רובא דעלו׳ [illegible] ולמימר [illegible] הרמב״ם ראה [illegible] ו[illegible] אל הרמב״ם נמי
דינין ו[illegible] הלכ׳ בחולין דהא דאזלינן בתר רובא הלכה לשלה [illegible] הוא ואם לא [illegible] הלכ׳
וכו׳ ולכך הלשון להך התרוצא דאולבה מן ההרים [illegible]

[ובריגול. ולכא [illegible] ולכה כס״ג [illegible] אופנים
[illegible] הרמב״ם שלו [illegible] ע״ש ״]

קהלת ומותר האדם מן הבהמה אין מהו אין ר׳ שמן בר יצחק אמר עליו [illegible] שלא יהי׳ [illegible] ור׳ לוי ור׳
אבי חד אמר עלה לו נקבורה וחד אמר עשה לו ארון ורבותינו אמרו [illegible] - ובאו עלי׳ [illegible]
מהו אין לפיר היא [illegible] אדם להנות [illegible] והבל ויסח באמין [illegible] חיים ו[illegible] אשר אין בה [illegible]
אל תרוץ שלהבדל בין נקורה ו[illegible] ואמרו פירוש דבם״י תצא [illegible] על [illegible]
כ״ה הש״ה בהבל [illegible] הזוהר הטעם [illegible] דאמרי אדם עלה [illegible] עליונים ותחתונים [illegible]
העליונים [illegible] לשם לאין כן חיות [illegible] והוי כבהמה וזהו אדם [illegible] כל [illegible]
דאי [illegible] דהיינו [illegible] אדם [illegible] דהוי [illegible] בזירא [illegible] בהבל , וגם
תרוץ של הבדל לעולה לנקורה [illegible] כבהמה כי אם לא [illegible] כבהמה [illegible] הזוהר
אבל ע״פ הדרוש [illegible] נעלי׳ הבדל [illegible] האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל . ובמע״ה [illegible]
. אמרינן [illegible] האדם [illegible] האדם אפילו גוי [illegible] ה״ה
בבהמה וכי [illegible] אדם קרוין אדם ואין אה״ע קרוין אדם ו[illegible] באדם לא [illegible] אל האדם [illegible]
והיינו [illegible] דהוא [illegible] לאדם [illegible] עי״ש ו[illegible] כבהמה ומותר האדם מן הבהמה
דהיינו ה[illegible] לאדם דהוא [illegible] אין כי הכל הבל ונמכן לכפורה ,

---

במועד קטן כ״א אל תבכו למת ואל תנודו לו בכו בכו להולך מאי בכו בכו להולך אמר רב יהודה להולך בלא בנים [illegible]
ועיין ביאור . ויובן בזה אמרינן א״ר יהודה אמר רב כל העולה על המטה יודע [illegible] על מה אחת ה
הוא [illegible] כל [illegible] על המטה יודע [illegible] אחרון . [illegible] ויובן [illegible]
יוסף . ומלאכים העולים דהא כל [illegible] הוא רק י״ב חודש [illegible] י״ב חודש [illegible] ואיך לא [illegible] ל
ליוסף [illegible] למה לא [illegible] הש״ה כס׳ [illegible] כך הא [illegible] על המטה [illegible] ה
האל אחר י״ב חודש [illegible] דהנשמה [illegible] למעלה ואינם [illegible] העולם [illegible] כל י״ב חודש להיא עולה ויורדת
ולאחר י״ב חודש היא עולה ואינה יורדת ולכך [illegible] אלא [illegible] בנים אלא [illegible] שאין לו בנים כ
כל [illegible] למטה ולא [illegible] למעלה [illegible] הזוהר [illegible] ואקמוא [illegible] בנים י״ב
הי׳ [illegible] עד [illegible] במעלה [illegible] הלכ׳ יעקב [illegible] יוסף כל בנים [illegible]
עולה ויורדת עד [illegible] ולכך אין [illegible] עליו [illegible]

ומבואר הסימן הנ״ל אל המבקשים ואל המעיינים לו יותר מבואר כי נזהר על מה שאמרה שלא אדם אחר אמן אמיתות הנ״ל על
כן אין להתעורר בעצמו במאמר יותר כי שאמרה [illegible] כי לאחר זמן הנ״ל נעשה אל השער עולה ואינו יורד
רק [illegible] [illegible] והולך כל [illegible] לא נעשה חסר עולה ויורד לא יוכל לעד למעלה [illegible] עליונים עליו אין [illegible]
המעיין עליו כמו יונה להרבה בשטי׳ על יונה כי נעשה [illegible] ומשתמש למטה · ולא בסימן [illegible] [illegible]
והולך כי לא ילום עוד ורואים אחר עשן עולים · הרגון כי לא יוכל נעשה לעלות למעלה אל סגורה א
אלך נרבה [illegible] כשמה ~~[illegible]~~ ירדים למעלה אל האדם ועוד עשן עולים כי העולה בעשרת היא חסר כסא ה
הסבוב ועושים שאין לו כחם לא יוכל העולה לחזור ואשן עולים למעלה · ועוד י״ל בדרך אחר

בפ״ק השותפין [illegible] אמר רב [illegible] כל עולים אחרי המשבאי דהתם [illegible] יומא ע״ס ט״ל ב
בפ׳ המעך עולים בפ׳ ויחי

ותאמר נעמי לשתי כלותיה לכנה שובנה אשה לבית אמה יעש ה' עמכם חסד כאשר עשיתם עם המתים ועמדי.
במדרש רבה ר' חנינא בר אבא אמר כאשר עשיתם עם המתים שנטפלתם בתכריכיהן ועמדי שויתרו
לה כתובותיהן פי' הענ"ל אולי היתה היא ערב בעד הכתובות כי באמת רחוקה הי' ולא הי' למחלון ולכליון נכסים
אך בגירא [illegible] בו אין כל לא טומאה ולא טהרה לא איסור לא היתר ולזה [illegible] לדרך [illegible] טוב [illegible] ח
חסד' עכ"ל ובאורה [illegible] להעיר בהשגת פי' יעשה ה' עמכם טובה כמו שעשיתם עם מחלון [illegible] ועמדי עמי ב
מזונות ופרנסות עכ"ל ולפי דרכו קשה הדבר פירושו ופסוק באופן אחר ונראה בהקדם מה שאמרו רבותינו
הנזכר הלל"ה קודם זה' פסחים ובזה יבואר שגמילות חסדים כולל ב' ענינים א' שהם לעשות הטוב למי שאין לו עליו חוב
כלל והשני להטיב למי שראוי להטיב יותר ממה שהוא ראוי ורוב לשון ספרי הנביאים בגמילות חסד הוא כ
בהטבה למי שאין לו עליו חוב כלל ועל זה כל טובה להנעשה לאדם מאת ה' נקרא חסד אמר חסדי ה' אזכיר . עולם
חסד יבנה . כי בנין עולם חסד הוא . ובו"ה [illegible] ורב חסד . ואת צדקה היא נקראת בשם והוא היותר ,
והיותר הוא להטיב יותר מצד [illegible] חוק להן ולמת [illegible] הנפש יהי' [illegible] כראוי לו ועל הדרך זה לאדם נותן ממונו
לעני הנצרך בפרנסתו שמחויב עליו נקרא צדקה אבל זה לעשות יותר ממה שראוי לו ונם זה לאדם [illegible]
לחבירו לחולה לחתן ולמת או לכל מי שאינו מחויב במעלותו נקרא חסד לפי שהיא צדקה במעלות [illegible] חסד כל
לום חיוב ועל צדקה כמאמר שהיא מעלות חסדים . אמר זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד עכ"ל , וזה
ביאור [illegible] הפסוק זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד דהיינו בצדקה וסיים בחסד וכן שאמרו [illegible] ,
הרי לעני המחויב עליו בפרנסתו נקרא צדקה , [illegible] צדקה פי' רש"ז [illegible] לא תעשה [illegible] עיין
[illegible] צדקה [illegible] לא [illegible] וכופין [illegible] על הצדקה ומפי' [illegible] בחיוב [illegible] צדקה [illegible]
כל אדם [illegible] עכ"ל , והנה נעמי אמרה יעשה ה' עמכם חסד כאשר עשיתם עם המתים ועמדי.
[illegible] נם עשה חסד דהיינו מה שלא היו מחויבין לעשות לה לזה נקרא חסד ואי אמרת כפרשם במזונות
ופרנסות [illegible] הא מחויבין הי' [illegible] שלא [illegible] כי היא היתה [illegible] אל [illegible]
לו [illegible] אם [illegible] הלכה ורונם [illegible] ומפרש שהיתה [illegible] והיתה [illegible] ולעני הבחון
בפרנסתו נקרא צדקה ולא חסד לכן פירש המדרש ועמדי שויתרו לה כתובותיהן וזה לא הי' מחויבין
לעשות ואפ"ה עשו [illegible] חיוב לזה נקרא חסד ,

ויובן עפ"ז הפסוק [illegible] זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד דהיינו בצדקה וסיים בחסד . [illegible]
אם [illegible] להן [illegible] אם [illegible] עולין לפני [illegible] על [illegible] להן [illegible]
[illegible] . וזה שאמר זרעו לכם לצדקה [illegible] שמחויבין [illegible] בנקרא צדקה . ואם [illegible] יחלק להם [illegible] עליו
עלו חסד דהיינו יותר מה שראוי [illegible] וקצרו לפי חסד דהיינו [illegible] עלו חסד ,

דבזה יובן [illegible] אר' [illegible] רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד [illegible] רודף צדקה
ימצאו צדקה [illegible] הרודף צדקה [illegible] ר' נחמן אמר [illegible] עניים

הגונים

והעניים לעולם פרנס צדקה של ויש לדקדק טובא מאי קאמר אין הכי נמי ברודף צדקה ימצא צדקה ורש"י כתב דאל"כ ר' חייא
לעני כיון אקדימו ריפתא לעני כי היכי דליקדמו לבנייכו א"ל מילט קא לייט להו א"ל גלגל הוא שחוזר בעולם דתניא בגלל הדבר
הזה וכו' · וזה הענין באורו לספר ס' חיי לרה עיי"ש · אבל לפי הנ"ל נראה דהכי קאמר אין ברודף צדקה ימצא
צדקה בחסד הוה ל"ל וימצא דהא כן כתיב זרעו לצדקה וקצרו לפי חסד · וה"ה דה"ה להלן האמרינן ר'
רודף צדקה וחסד · ואה"נ אם רודף אחר חסד לבד ימצא רק צדקה · רק בעמדו עלה מזון לאיש רודף
רק אחר צדקה הא"ל לימצא חסד וכו' (ועוד ... ועיין) וזה מבואר דהן בגמ' דמצא לו מעות לעשות בהן
צדקה · וזה הוא החסד הגדול שעושה עמו הקב"ה דלא די שמחזיר לו מעותיו הנחסרין ממעות פרנסתו אף
גם נותן לו מעות יותר לעשות בהן צדקה יותר על פרנסתו לפרנס אותו · ור' נחמן אמר הקב"ה עושה עמו
חסד וממציא לו עניים המהוגנים וכל זה הוא חסד גדול מאת ה' ועיין יהי' לו חלק טוב לעולם הבא
ועיין באורו לספר לס' חיי לרה מוסר גדול הנוגע לצדקה כמאמר הנ"ל ומשם מבואר הוא עיי"ש

בפ' ויחי · ויאמר ישראל אל יוסף הנה אנכי מת והי' אלקים עמכם והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך · פי' רש"י ואני נתתי על שטרחת להוליכני לקבורה כו' נתתי לך שכם כמשמעו ע"ש · הרמב"ן [illegible]

[illegible] הפסוק עד עתה הוא כבר [illegible] ויהי מקצה אין [illegible] יעקב מיוסף [illegible] וקבורה [illegible] ויוסף

נלאו לו לפה לא נתן לו אז שכם כמשמעו · עד אחר זמן רב כמבואר בפסוק ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף לאמר הנה אביך חולה ויקח את [illegible] ואני נתתי לך שכם כו' עיין בפסוק כי אחר זמן רב [illegible] וכ"ל [illegible]

ברש"י בחומש פירש"י ועשית עמדי חסד ואמת חסד שעושין עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול והנה המזרחי [illegible] ליתן יעקב ליוסף שכם ליוסף על עסק קבורה [illegible] מקרי חסד של אמת [illegible] עליו החסד הנה ליעקב ~~[illegible]~~ להוליכו [illegible] להוא אחר שהרי לא הי' מצפה לתשלום גמול כיון לשכם נתן לו שכם במתנה · וכ' היפה תואר [illegible] אם לא יקיים תנאו לא יקברוהו אחיו ליעקב במערה [illegible] כל תנאי שאינו כפול התנאי בטל ומעשה קיים ע"ש · אך הקשה [illegible] ולר' מאיר עשה חסד ואמת לא הי' [illegible] ליתן לו שכם גם לא עלה לו אז זכר ע"ש · ולכאורה [illegible]

[illegible] גם לא כפל התנאי [illegible] לא יקיים תנאו לא יקברוהו אחיו ליעקב במערה ואין [illegible] ז"ל [illegible] כל המעשה קיים [illegible]

[illegible]

[illegible] ואם אין [illegible] יעקב ליוסף שכם [illegible] אבל אם לא יקיים תנאו לא [illegible] אך [illegible] יוסף [illegible] ליעקב [illegible]

[illegible] חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible] ליעקב להוליכו [illegible] ישראל [illegible]

[illegible]

ולפי' [illegible] יוסף [illegible] · והן הן דברי הפסוק ה"ל והי' אלקים עמכם והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם · ולכך [illegible] על ידי [illegible] לכן ואני נתתי לך שכם במתנה וכו' [illegible]

[illegible] יעקב עד עתה [illegible] שכם [illegible] יוסף ולא [illegible]

[illegible] ההערות האלה בפסוק [illegible]

[illegible] לא [illegible]

[illegible] · והנה בפסוק [illegible] ואני נתתי לך שכם .

בקה

מאמר

בקהלת אם יוליד איש מאה ושנים רבות יחיה ורב שיהיו ימי שניו ונפשו לא תשבע מן הטובה וגם קבורה לא היתה לו אמרתי טוב
ממנו הנפל · ופסוק זה צריך ביאור באמר ~~[illegible]~~ · שאין לו קבורה טוב ממנו הנפל למה ביותר הנפל בוודאי ולא לדבר
אחר · וגם איך דומה זה לזה · ועיי׳ פלוגתא [illegible] בש״ע אה״ע סי׳ תקנ״ו פסקינן בקבורת נפלים אינו [illegible] אלא
ממתו עד למחר · והשגת אברהם רוצים להביא ראי׳ בקבורת נפלים היא מן התורה כאשר [illegible] בגמ׳ באין הרבן מטמא אלא
מפני קבורה · כשבקבורה טהרה מטמא להם ומבואר דצריך קרא למעט טומאת רבנן לנפלים ש״מ דאית להם קבורה מן התורה · ואגב״ה [illegible] עליו ותירץ
בדרך [illegible] הואיל ומיעט רחמנא לטמא לנפלים [illegible] בטעמי׳ הואיל ואין קובר הקבורה באם הי׳ קבורה לנפלים מן התורה
א״כ אף הכהן יטמא · ובגמרא בסנהדרין מספקא לן קבורה משום בזיונא או משום כפרה · ונפל שאת כל חנו [illegible] אין
לו נפש רוחני כלל כי זה בא לאדם כשעת לידה ואם א״כ כפרה · דתנן [illegible] יוצא צריך כפרה משום כון
[illegible] כי נפש ומפני נוגע הנפש [illegible] בבזיון הגוף [illegible] אם קברו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל א״כ הכפרה ואמרי
אשר בעונם [illegible] אשר החלטו [illegible] אל גופו שאין לו נפש רוחני כלל מה כפרה [illegible] ואין לכן של
אמו ואמו דוה עליו כבדוע [illegible] קבורה ולא כפרה [illegible] כמדומה · [illegible] על האיבעי׳ הנ״ל
אי קבורה משום בזיונא או משום כפרה בוודאי היא משום כפרה [illegible] האיבעי׳ היא אי משום בזיונא א״כ אף וודאי בקבורה
היא משום כפרה · ולכן יפה ביאור הפסוק וגם קבורה לא היתה לו טוב ממנו הנפל בנפל אין צריך כפרה ולכן אינו
צריך לקבורה כלל אבל זה צריך כפרה ~~[illegible]~~ וצריך לקבורה שיהי׳ לו כפרה ולא בא לקבורה וא״כ אין לו כפרה ונלאיתו
[illegible] [illegible] על עצמותיו כי אין לו קבורה להתכפר עליו ·
א״כ ביאור הפסוק כך הוא באמר ונפשו לא תשבע מהטובה וגם קבורה לא היתה לו טוב ממנו הנפל · ובזה יבואר

באמר בקנ״ב דף [illegible] ר׳ אליעזר [illegible] כי הוי [illegible] נפלי׳ · אמר [illegible] ברתיה [illegible] ולא [illegible] כי לפיר
[illegible] ולא [illegible] · וצריך ביאור על זה [illegible] · והמהר״א [illegible] אינו בקבורת
[illegible] היא [illegible] כלה״ו [illegible] על הקבורה באיבעי׳ קבורה משום בזיונא או משום כפרה והוא לא הי׳ צריך כפרה
[illegible] עליו יסורין וגם סבר [illegible] לאין רמה ותולעה [illegible] לא [illegible] בזיון [illegible] · ודבריו [illegible] איך
סמך על זה [illegible] ולא [illegible] באורייתא [illegible] ולכן צריך כפרה או [illegible] בבזיונא אף לאין רמה
ותולעה [illegible] או [illegible] בזיון [illegible] · לכן נראה [illegible] בסנהדרין פ׳ נגמר הדין א״ר יוחנן משום
[illegible] [illegible] לכל ישראל [illegible] כי [illegible] לא תלין [illegible] לו [illegible] כי [illegible]
[illegible] אלא [illegible] · וכן אמרו [illegible] תלין [illegible] ואמרו [illegible] שנאמר לא תלין [illegible] ולא [illegible]
[illegible] אמרו אלא [illegible] [illegible] וכן [illegible] [illegible]
אין לו אלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] א״כ
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ותוספות

בוודאי

דוגמא הכא דסופרי נזראי אסרו׳ דת״כ פליגין קמ״א דכתיב תעקיבנו די שחסורו מ״ט שלא דוגמא בלשון לשך ע״ש והעלה החות
יאיר בתשו׳ סי׳ נ״ט אם צריך לקבור כל הפרטים שיתרא בהעקבה הא כתיב כי קבור תקברנו לא תלין כי קללת אלהים
תלוי ולא תטמא כו׳ א״כ מוכחי קראי לפי פשוטו דדוקא קבורה ולאפוקי אם מתים והיכא דמוכח מבואר קרא לא בדלינן
יתירא רק אסרינן מ״ת כלכ״א ותרין דבאסור דבה אונלא רק לר״ש וסייעתו דס״ל היכי דמבואר קרא לא בדלינן
לרבות יותר על המבואר רק ד״ת כלכ״א אבל אינן ~~[illegible]~~ נ״ל בכל אופן יש לברוך אך להוסיף יותר על המבואר
ולכן לא נ״ל גם כב״ד אך ה״נ אע״ג דמבואר לא תלין על עץ מסרסינן מיתרא אבל הפרטים דשין קבורה מן התורה ע״כ
חוי כלות הנ״ל · ובזה מיושב דברא״ם לשון אגל לשיטת כלשונו ז״ל אכין דס״ל היכי דסופרי נזראי דת כלכ״א וא״כ
אין לקבורה רמז מן התורה כלל כלאו מתים רק מדרבנן דבעי קבורה א״ע שום ספקה או קיומא לאו מן התורה וא״כ לפיר בזה אונני ל׳ בקיומא
כיון דשמעתא דרבנן לא מעכבי כי לשיר · · וזה בקיר לבאורה · [והעיין בתורת חיים בסנהדרין דשמא בלו״ק כלקי׳ חוי הנ״ל]
והנה ש״ם נרפינן אומר׳ להו קבורה משום קיומא או משום כפרה לשנ״ם באמר לא תקברוה לההוא גברא אי משום קיומא לאו
כיני׳ הם שבדאינקבור דבעי׳ ואי משום כפרה דבעי׳ לכפרה הוא דבעיני אין דכתיב אין דבעין כאשן אשר יעלה טוב ולא
יחטא · והעלה באמרו לפר פ׳ כא דבלבתי אסרינן ב׳ מרין קטלין על נחל והעלו תוספות אם הא כתיב אין דבעין באשן אשר
יעלה טום שלוחלא דההיא כרום פני אדם נזיירו · וא״כ עלה תוספות מקבורות ארבעה אלו שלי ספק נזירה היתה להם
דקבורה משום קיומא דהא לא הי׳ דשיכים כלל לכפרה דהא מרן קטלין על נחל כלי חטא ויען קודם · ואין לתרץ כיון
דאינקבור כולהו דבעינן משום דבשיכי לכפרה אינקרו הני נמי אעפ״י שלא הי׳ דשיכים לכפרה כי היכי דלא לימלתו
מסיפנא זה אינו (והיינו דא״כ הנ״ל וכה״ב ורשב״ם על נוסי׳ דאינקבור דבעי׳] ותרין דהת״ם ב׳ מרן קטלין על נחל שלא הי׳ קודם
חטא שלפט מות ולולי חטא עליו על נחל לא היו מתים אבל היו קודם עונות וחטאים אשר שיכים כפרה נזכי עם וכון ל
הנ״ל ע״כ ע״ש ולבאורה מדוין עלה לשיטת תוספות דברכות דבעין דאין דבעין באשן אשר יעלה טוב ולא יחטא אלא כמיספורי כלפי
רק קרוב כיש אדם אבל אלו אשכחה לא הי׳ קודם חטא כלל וכלל א״כ העלו׳ הנ״ל בש״ע · ולכן נשיכין ע״ב ו
ורבן ~~[illegible]~~ כן דבסבתוסו׳ פ׳ העלא נרפינן ר׳ זכיה לכרם יש יה׳ בדרן בקוני׳ שלחן ושלח יהיו
מודעי׳ בנקיום מ״ט כל כי לשלי הוי אתו וכות׳ ההוא כי לשלא אתו לבכתא נר׳ אמפסא אסרי אותא ולתיך בדכי
יחב שוב לא אתא שלא להוציא לעז על דבינים ראשונים ומר לא דבינים נזורים היו ע״ש כל״ו · וא״כ לפי
שמרן לפיר בארבעה דבינים אלו אך שלא הי׳ שיכי׳ לקבורה כלל ס״ס כיון דאינקבר כולהו דבעי׳ משום דשיכי׳ לכפרה
אלא איזכרו הם נמי שלא להוציא לעז על דבינים הראשונים ומר לא דבינים נזורים היו שהי׳ שיכי׳ לכפרה
הקבורה ·· ואין לומר א״כ הנ״ל וכה״ב ורשב״ם גם זה אינו דוודאי לסמנא דכל הדבינים ~~[illegible]~~ שיכים לכפרה הקבורה
אע״ג בדבינים נזורים הם ס״ס שיכי׳ לקבורה דכתיב כי אין דבין מאשן כו׳ א״כ לפיר נאמר באלו ארבעה אע״ג שלא הי׳
קודם חטא כלל ס״ס שלא להוציא לעז שיכי׳ א״כ לקבורה אבל הכלל בקיומא דס״ל בדבין נזור לא דשיך כלל לקבורה
א״כ לא אינקרו ורשב״ם משום שלא להוציא לעז על הדבינ׳ ראשונים · היא גופא קשיא לפה הי׳ שיכי׳ הדבינים ראשונים
וגם אחרונים לקבורה כלל לפן דשין ורשב״ם כי אין דבין מאשן וזה כמון לשיטת לשום לשתר תוספ׳ הנ״ל
חיובא

היוצא שכל דברים אלה בקטן נער שאין בידו חטא כלל לא צריך כלל לכפרת קבורה . וזו ביאור הפסוק לקהלת אם יוליד
איש מאה וכו' ונפשו לא תשבע מהטובה אין טוב אלא תורה . כלומר אלא שלא נפשו מתורה ומצות כראוי וגם קבורה לא היתה
לו טוב ממנו הנפל . כלומר אם הי' נפשו לשבע מן תורה ומצות ולא הי' בידו חטא כלל . לא הי' איכפת אם יש לו קבורה או אין
לו קבורה כי אם הי' צריך קבורה עשו שלא להוציא לעז . אבל לנפשו לא היתה נגרעת . אם יהי' נקבר או לא . אבל זה
שלא קיים כל התורה ומצות כראוי ושייך עוון לכפרת קבורה ואין לו קבורה טוב ממנו הנפל שלא צריך כלל לכפרת קבורה
ודפח"ח ונ"ל . ומעתה מתורץ דברי הפסוק על נכון פשט — [ועיי' כשלש פי' וקבורה לא היתה לו . לו לבדו משמע לא
היתה קבורה כי אם גם [illegible] [illegible] [illegible] עיי"ש]

מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך · טמאו את היכל קדשך · שמו את ירושלים לעיים · נתנו את נבלת עבדיך מאכל
לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ · שפכו דמם כמים סביבות ירושלים ואין קובר · היינו חרפה לשכנינו ·
לעג וקלס לסביבותינו · עד מה ה' תאנף לנצח תבער כמו אש קנאתך וגו' · והבן כוונת המשורר · ובזאת
הילקוט בפרשת ויצא בשר חסידיך · וכי חסידים הם והלא כבר כתיב סוסים [illegible] היו אלא אשר אסף כיון שנעשה ב
בהם הדין הרי הם חסידים וכן הוא אומר והי' אם בן הכות הרשע ונקלה אחיך לעיניך · בשר חסידיך לחיתו ארץ לאסף העצמות
לא היו מניחים לקבור אותם ע"כ הילקוט · וזו פליאה ע"ז לברר על עצמות בקרא כתיב בשר חסידיך ולא עצמות
ויותן דבס"ד [illegible] נעורות ולבש יוסף את כתנת ושמעו א"ר חנינא דברים סוף יובל הי' יוסף לצדיק נעור הוא ואם יתנם לכמוצא
למען חיים לזה הטריח את אחיו ב' מאות פרסה אלא שלא נקל עליו דבר קלון סחורות והנשה מהר"א אסאי לא אמר ר' חנינ'
מולבי איעוב באמר ונלאתה מכלכל ונכררו בקולות ע"ש · ולענ"ד קו"ה בלם מבשרי א"ר עכן כל הקובר מאי כאל
נקבר תחת הסוכה ובראשית רבה לעד הירא ה פרק ג' י"ב מספר חיבוט הקבר פרק ב' ונ"ל אבל אמרו רז"ל הדר בארץ
ישראל ומת בקרב הלכה אינו רואה חיבוט הקבר · וידוע חיבוט הקבר ויעוף נפינם הם כל מן שבכל הגוף ג' ימים
אל כל המעל הבשר והוא הולך לו אבל כשלא מונע חיבוט הקבר ויעוף נפינם כיובא כזהר ובראשית רבה לעד הירא ה פרק
י"ב · ונקבורה בארץ ישראל מגן מחיבוט הקבר · והנה יעקב אמר ונלאתה מכלכל מנוף וגם אחר שימתו עכל ונסר
הטעם כתב לוכך יעוף חיבוט הקבר · בעבור א"י מגן מחיבוט הקבר · אבל יוסף לא אמר והעליתם את עצמותי · לא
כול רק שיעלו את עצמות אל ובקש ה"ה · כהוש בירוע צוה ליוסף שלאו מיד כי ה' [illegible] אל יוסף לא צוה על
[illegible] אותם לסוף הבו' [illegible] והעליתם את עצמותי ובטלה הבשר ולא נשאר רק עצמות כאה"ג חיבוט ה
הקבר אז כה"ג לכן סבירא הואה על יוסף לזה הטריח את אחיו · ואמת נראות מהר"א היטב בזה
והנה כמה"ש [illegible] נפר הבין נאמר · מאי עבדיך ומאי חסידיך אשר רבא חסידיך חסידים ממש עבדיך הנך דמחייבי מיתה
מעלה וכיון דאיקטלו נעשו להו עבדיך דכיון דאתו בי ארחי' אמ הוי להו כפרה · · והנה הילקוט לא ס"ל כרבא רק ס"ל ב
מעלם היו שוים כבלעה והטאים · ורבא בילקוט וכי חסידים היו וכו' · ולפי"ע נ' הלש מאי עבדיך ומאי חסידיך ר
הבא הוגן אתן דאיקטלו אפה' נקרא להו עבדיך · ובעת בעצ...) היו לפי' חיבוט הקבר ויעוף נפינם על חטאים שלהם
ואמר לזה נקרא ואלו חסידיך דהא היו לוים בעונות והטאים כלם כא' אין איש נמלט מהם · לכן דרש הילקוט בינאי על
העצמות שכבר כלה הבשר ולא נשאר רק העצמות · ואז כשל עוף נפינם וחיבוט הקבר ולפי שיקרו חסידים · ופגור /
כתוב לפני דמם כמים · כתי' ויעוף כרוב אשר יזבור [illegible] ה' או עוף ויספר את דמו וכסהו בעפר ובירושלים ב
~~[illegible]~~ שפכו דמם כמים ואין קובר · · ב' ביבוע בחי' ועופות גבי למיעוטי דם בכלים להן אין להבל ~~[illegible]~~
אשר כסדרו כי נקרו את אליעזר בן פטר עופות וחיות שהורות נקברות לכך נקרו הצבור כיסוי בין הפאו הילקוט
והנה נעילות חסדים נרי העוסן בקבורת מתים כ"ל יעקב ליוסף ועשית עמדי חסד ואמת זהו חסד של אמת לעולם עם המתים
שאינו מצפה לתשלום גמול · וחסיד נרי העושה דבור של גמילות חסד והיינו קבורה מסתמא ה"ב כלל · לכן תמה העונן כלה
חסידיך שפכו דמם כמים ואין קובר ודהא עופות גבי לכיסוי כלפינו שנקברו להם · ואלו חסידי ירושלים קוברים ל
לעסוק ה"ב בקבורה וקוברת מתים ולזה שפכו דמם כמים ואין קובר ולא יהי' כהי' ודוע שאין לכיסוי דם
והנה

והנה בסנהדרין איבעיא להו קבורה משום בזיונא או משום כפרה ופי' תוס' שם ורש"י דבזיונא היינו בזיונא דחיי ע"ש . ועיין הנביא אומר שפכו דמם כמים ואין קובר והיינו דם חסידים הנ"ל . אך לכפרה אין לומר כל כך על זה דצדיקים א"צ כפרה וקבורה משום כפרה הוא . לכן אמר היינו חרפה לשכנינו דקבורה משום בזיונא הוא והרי זה לנו לבזיון . והיינו חרפה לשכנינו . ועי' ילק"ש בפירושם כי הקרובים אלינו הרואים זה מגיע לנבלות ודם חסידים מושלך על האדמה מבלי קובר . והם מחרפים תמיד לפני מעלה כאומרים אם לא הי' כח אלהיהם למה אירע להם כך אבל הרחוקים שאינם רואים כי אם שומעים אינו רק לעג וקלס . .

והנה אפשר להדם לא הי' כח לנקמה הי' בכיון כי להעלות נקם וכמ"ש ביחזקאל ומפורש אחרים על דם [illegible] . להי' תכסה כי להעלות חימה ונקם ולעל זה נאמר ונתתי את דמה על צחיח סלע לבלתי הכסות ע"ש . על זה אמר אח"כ עד מה תאנף לנצח . אך אין לפרש הפסוק ב' אופנים כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה ורוצה מעלה חימה על הגוים אעפ"כ אינו עושה בהם דין . וזהו תבער כמו אש . והכן כאש של מעלה שאינו אוכל [illegible] . והמים מועיל כאש והמים אינו אוכל . כך חימה של הקב"ה מעלה תמיד אש וחימה עליהם ואינו מכלה אותם . שפוך חמתך . יש לפרש מעלה למטה כמש"ל . על הגוים [illegible] וממלכות [illegible]

וגם הסמך תפילה המזמור באו גוים בנחלתך . שמאז אחר היכל נגלה שכינה על כבון . באמרו בפקודי ונ"ל ואלה פקודי המשכן משכן העדות אמר הקב"ה למשה משכן זה אני כותב למשכנו כ"פ בשביל עוונותיהם של ישראל אח"כ שלא ת[illegible] כמון לכפר הגדול [illegible] כמו שאין כה"ג [illegible] מה אדם עושה א"ל הקב"ה אני לוקח צדיק א' מביניהם ומכפר על הדור עכ"ל והנה מצינו לגרם לנחרב בית הגדול נהרגו כמה חסידים וצדיקים גדולים והרגו והמשכן [illegible] החורבן וזה לחפה המזמור באו גוים בנחלתך וכו' ואח"כ לנחרב בית הגדול הוא לכפר על עוונותיהם של ישראל ואם כן איפה למה זה נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים בשר חסידיך לחיתו ארץ . דכיון דנחרב הבית הגדול אינו צריך להרוג הצדיקים לכפר על הדור כמו שעשו בחורבן . ועי' והמשך הפסוק נבאר בקבלה

באיכה שמעו מארץ [illegible] אמר [illegible] ירמיה [illegible] ירמיה בגוים אין תורה ואח"כ [illegible] ירמיה [illegible] על תלמידי חכמים לגלו ונהרגו ואין תורה [illegible] ואין עוד כהן מורה הוראה ע"ש . ויש לתרץ מה חיבור יש שמעו בארץ לעדי' עם [illegible] ושריה בגוים דהיינו [illegible] . ועכ"פ [illegible] מן לנחרב כה"ג והיינו [illegible] לכפר על עוונות ישראל ואח"כ למה נהרגו הצדיקים . אך יש לומר דהכהן הגדול בלילה הי' נעשה עליו לנחרב . ואח"כ הי' הקב"ה [illegible] בכי' של חנם אני [illegible] לכם בכי' לדורות לנחרב הבית הגדול בלילה הוא . ונלה [illegible] אם נאמר דבעון דור המדבר נחרב הבית נמצא שאין דור סובל עון אבותם על בנים אפילו אחר כמה דורות וזה לא מצינו רק עד דור רביעי כדכתיב פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים . ונתעורר על זה בספרות דרבנים [illegible] ה' [illegible] [illegible] בגמרא [illegible] אמרו האוסר לחבירו [illegible] ולדרך שאינו נכנס [illegible] או לספרו לאחר [illegible] או לספרו לאחר אסור [illegible] דבן הדין [illegible] באם אמר [illegible] שאינו נכנס [illegible] ואמר [illegible] שהוא [illegible] ואם אמר [illegible] אקפי' לחבר

ובגאון

ובנמ"י מורה דבזמן שנפל אגבא לי' והרשב"א בחידושיו ועיין פרק הספינה [illegible] חולק עליו ע"ש · אבל הריטב"א בחידושיו
דחה דברי הרשב"א וס"ל דאם נפל מורה ליבש כו' והביא ראי' מדבר גדול אשר נשבעתי באפי אם יבואון אל מנוחתי
למנוחה זו אינם באים אבל הם באים למנוחה אחרת או' ר' יהודה כלם ר"ע משל למלך שכעס על בנו והוציאו חוץ לפלטין שלו ·
ונשבע שלא יכנס בפלטין שלו מה עשה היתה בנויה וסתרה וחזר ובנאה והכניסו נמצא מקיים שבועתו ע"כ · ואם כן
חטא מרגלים לבכי באורח הנ"ל נגזר עליהם בשבועה שלא יכנסו ויבואו למנוחת ה' · ואם לא הי' נחרב הבית הגדול לא היה
ירושלים לבא ועתיד' לבא מכח השבועה. דנשבע ה' באפו אם יבואון אל מנוחתי ולכן הי' צריך ליחרב בהמ"ק והריטב"א הזכיר
עונש ובימיך או למיתה אם נפל מורה ליבשה ט' וטעם זה באים דור המדבר לעה"ב לכה שלום דנחרב הבית והגלב"ה
נשבע אם יבואון אל מנוחתי והכוונה היא למנוחה זו אינם באים אבל הם באים למנוחה אחרת ע"כ פר"ש דרשם ב"ך ק'
ולפ"ז סרה הקושי' הנ"ל דהבית הגדול כשא"ה הי' צריך ליחרב ובכך נגזר עליו מן חטא מרגלים · והנביאים נתנו לספר על
הבור · אך לפי מה דאי' בזוהר ובמדרש שטבעו בארץ שעריה בלא שלטה בהם שונאים כלל בבית הסגל דטבעו בארץ אבל מוצב
קרשיו נגלין בריחיו ועמודיו ואדניו (בפסוק ר"ת ב"ך ר' ע"נ המאמן) ולעתיד יגלו ויעלה ע"ש · ולפ"ז לא נפל הבית כלל
וא"כ אין הי' כמה למרגלים · ומה לא מצ"ל דנחרב הבהמ"ק כלפי חטא מרגלים לשופטם כדי סימנו לעתיד לבא ·
וגם כלפי עונש החטא של מרגלים לא מצ"ל דנגזר ליחרב · דהא ה' אינו פוקד עון רק עד דור רביעי כנ"ל ובע"כ דנחרב ה
הבית הגדול לכפר על הדור כלפי עונותיהם וא"כ למה נתנו הנביאים והולך כלפי · אך דברי הסוגיא שטבעו בארץ ש
שעריה · וא"כ דטבעו ולא נפל הבית רק לנשמא ולעתיד יחזור ויעלה · א"כ בע"כ דנחרב הבית כדי לכפר על עונות
הדור ולא כלפי חטא מרגלים · וא"כ למה סלק ולמי קנים אין תורה עד שאין להם עוד מורה הוראה לנחרב כולם ה
הלא הסגל מרבר על זה
ועוד י"ל להקשות על זה דאם נחרב הבית מטעם
הנ"ל ומכח המרגלים כדי ליהי' להם תקון לעתיד לבא · וא"כ למה מיין הקב"ה לכינוס ממרחק · והפלא"ל כבר על
פסוק באו גוים בנחלתך טמאו היכל קדשך ~~[illegible]~~ ספספ · וכו' אמרו לקה הלא כמבואר הנה הגוף יוסף והל"ב
בכעס ורוגז ה'
ה' למען לכינוס ממרחק ולמעלה · ויתכן זה אם נחרב מחמת חטא · אבל אם נחרב לשופך המרגלים למה לו למען
לכינוס · וגו' ולאמר טמאו את היכל קדשך ובע"כ דלא נחרב כלפי המרגלים רק מחמת חטא ואם כן למה נתנו את
נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים וכנ"ל

להספר

ובאגב הנ"ל יבואר דברי הסוגיא סלה כל אבירי אדני בקרבי · קרא עלי מועד לשבור בחורי · גת דרך אדני לבתולת
בת יהודה · והנה אבירי הם החסידים ואנשי מעשה וכמ"ש בברכות לשמעו אלי אבירי לב ומאן אבירי לב כל העולם
נזונין בצדקה והם נזונין בזרוע · וכל המפרשים נתעוררו בחיבור פסוק זה וגם כמ"ש קרא עלי מועד · מה לשון
לשבור בחורי · ויובן דבתענית דף כ"ט לפי אמ"ל בט"ב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ דתני' כ"ט בסיון שלחו ·
מרגלים הרי ב' בסיון ושלשים מתמוז א' וח' אם הרי מלא ארבעים יום וכתיב וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום
דבה"א אם חסרו ופריך הא לא יום כן ושלש תמוז דהא מלא מלו' בעלו כ' יומים ר"ה דכתיב קרא עלי מועד לשבור בחורי
ע"ש

רק הוא

רך הוא נוס' רש"י עתה ואינה צריך ע"ל. תנוו בהאי לתא כדי שאוכל חגרה ברגלים בה' אם וכולו ט' נקבע כפי' לבורות פי'
בפר אז על פנים לאחר לבורות כי בזמן . אך אם [illegible] תנוו יחד וה' אומר יום ט' של חגרה ברגלים בט' אם וכו'.
ה' ימה הי' נקבע כפי' לבורות וגו' ונגד של רגלים ואור הגרעין מאי הוי . רק אמרו לה כלה ובמרכן הטעם ברגלים חוב
ליום חובה . והכוונה דה' ימים עתידות דעתיה נמלא מארח ונשלם [illegible] בט' אם והגע בזמן ט' אם לאחר הכהן /
ולכן כיון שבגלל' חוב ליום חובה התגלגל שהגיע גם עבירת בזה הגרעין בט' אם להוא חובה . אך ולפי ט"ו לעיל כיון
שהדרך הדבשיים וכו"כ לכפר על עוונו . ולתלו ואם בן לה נדרים הנגרל . ובלכ"ב דנדרים כשבוע חטא הרגלים . ואסור
נגר כפי רגלים שיתרם כ"ל . ואב"ב הגרוא עוד' ה"ל לבותה לה ע"ל . תנוו בהאי לתא . כדי לאוכל חגרה ברגלים ונדרים
בט' אם . אך אם הי' תנוו חסר ואומר עבירת רגלים בעזרה אם מאי הוי . וטעם ה"ל בשגגה' חובה ליום חובה לא שייך רק
בהם הכתר הנגרל והוא לא הי' דאה"ל לאחר כל רק אחת עבירת הרגלים נגר לאחר . ואב"ב נמצא טעם ה"ל . (ודבשיים
לא נדרו ביום ט' דווקא כי אם כל השנה הזמן נדרים ולאחריו) . רק י"ל לומר טעם לני באמ' בשלה פ' ואלה כלם הנוהר כי רש"ה אומר'
לאסור ושמה נדרין ובן לעולה רש"ה שע"ע שאומרים של רחמים ולשה לה' עוזש בין נגב לשה יום ולשה עדין ובל יום ויום י"ל
לו שלה ויש לו נגר וט' באוכ הוא נגר העלה ונדרו דקוחנו אם ~~[illegible]~~ נגר העלה ודבות ט' אם כי אם הוא תלעה אם לאין כי מילה
ודבות שמאלוי [illegible] ר' ואין אומן ואין נאמן והם ובכל יעות הלנה ובכל הנדרים לא נמצא לעבור כי אם בט' אם וקנגר העלה אז
נתאורר השוטר ונלה הלם אורמן בעוד ע"ל ולפ"ב .ב לומר טעם להתגלגל להגיע הזמן של עבירת הרגלים בט' אם רק
לעבור השנה של אוכל יום לברכה לעבור על כמו של נמצא הנגר על דור הגרעין ועל הנגרל לאחר . אבל אם הי' ביום עזרה
אפשר לה' נתאורר דמנוס כבין או שלא הי' השוטר של אוכל יום חוץ כל כך והנבה"ב רש"ה להעולם לכן התגלגל להגיע
הנגר בין ביום ט' אם . אך לפי זה הי' הקריאת מועד בטעות שלו' תנוו בהאי לתא ורעה ולא לשונם . בשלא לטעם
ראשון ה"ל שבגלל' חובה ליום חובה . אב"ב כן שה' הנגר ביום ט' או שהי' ביום עזרה אבל אם הי' הנגר על דור הגרעין ~~[illegible]~~ [illegible]
~~[illegible]~~ שליסורא רק לגלגל הנגר ביום ט' כי בגלל' חוב ליום חובה אבל לטעם הלזה אפשר ביום עזרה הי' נגבולים שנגר הלה ועל ידי
לגלגל ליום ט' עבירת השוטרת עד לנמצא הנגר עליהם . אב"ב הי' לרעה . וגם שלה כל אמרו . דהיינו לנהדנו הדבשיים
ואב"ב לשה נדרים הנגרל דאם נדרים לכפר על הגוה . לשה עשה נדרו הדבשיים (ורש"י פ' כמה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible])
ובלכ"ב דבשיים נדרו לכפר על עון הגוה והנגרל נדרו כי כבר הי' נגר מן הרגלים לאחר . ואם עלה לה ע"ל תנוו .
בשגגה' חוב ליום חובה . ורא למסור כ"ל לעיל . ובלכ"ב כטעם הלזה דבום עזרה היו נגבולים שנגירה בעלה והלם אינן
חסר שלטונך ורש"ה להעולם לכן ע"ל תנוו כדי לנגע הנגר ביום כל ט' . ושפ"ל לעיל . ואב"ב הי' קריאת מועד לרעה .
ולכן מיוזן ואומר . קרא עלי מועד לשבור בחורי נר דרך ובתולת בר יהודה . הכוונה לקריאת מועד הי' לרעה כדי
לשבור בחורי אלו רגלים שנגרו על כל [illegible] ליסורא במרכן ועוד לדרוך [illegible] ובתולת יהודה זו בהגן לאחר לנגרן
בנרה . ולכן דייק ואומר שלה כל אמרו . דלקמורה י"ל בשגגה נדרו כדי לכפר על עון הגוה והדבשיים לשם הוא
ע"ה לאגוז [illegible] נתנה בעון הגוה [illegible] שלא יראה [illegible] הבאות על הגוה . רק לטעם זה יסות [illegible] ולמה [illegible]
בהרתי [illegible] שלא [illegible] לכפר על הגוה ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] הנוון
שלה כל אמרו לנדרם ונדרו הדבשיים כפרת שלוער ואח"כ [illegible] לכפר על הגוה ואח"כ [illegible] על מועד לרעה
כדי לשבור בחורי ועד"ז [illegible] לעיל ודו"ק

יש עיה

בסוטה דף י"ג ת"ר חכם לב יקח מצות זה משה כו' וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו שכל ישראל נתעסקו בביזה
והוא נתעסק במצוה לכך אמר ארון יוסף ומנין הי' יודע היכן יוסף קבור אמרו סרח בת אשר נשתיירה מאותו הדור
הגלות כו' ולא נראה אחרבי כתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו וכתיב ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל מ
ממצרים קברו בשכם אר' חמא בר חנינא כל העושה דבר ולא גמרו ובא אחר וגמרו מעלה עליו הכתוב כאלו עשאו כולו
ומדקדקין העולם למה לא העלה כלום הפסוקים אחרי' ואין ת"ל עליו הפסוקים הנ"ל כמו להזכיר ישרש הרב וחכם
להיות מצות . ונראה לי לפי מה שמפורש בס' חלק מבואר תלוי' גביהא בן פסיסא לפני א
אלכסנדרוס מוקדון זה לבני ישראל כמובא מצרים הי' כלבד השיעבוד ועבודה לקברו במצרים . והנה ידוע כ
כמה דשבט לוי לא הי' כלל בשיעבוד לפי דעת הקב"ה לי' עתה להם לוי לעבודה לכך לא נראה כלעקור פריעה
ולפ"ז לתמורה מצ"ל דשבט לוי לא הי' מגיע כלל חלק בביזה ואם כן לא הי' להם ליקח ביזה ממצרים . אך
לתמורה זה אינו דהא הי' ישראל מצוין מפי הקב"ה כמ"ש בפסוק וישאלו איש מאת רעהו כלי כסף וזהב ושמלת
ואפילו בודאי גם שבט לוי הי' מחויבים לקיים מצות ה' ליקח ביזה ממצרים . [ולהצלה נבראה הנ"ל היינו בדרך בזוי]
אמנם נבאה לומר דשבט לוי לא היו בכלל ביזת הנ"ל . דבפעולות מ"ל כן אמרינן עם הקהל אלו ישראל יוסף
אלו הלוים ואמרינן התם באיזבטריך נרא יתירא ודעות הלוים משום בלוים לא נקרו עם וכן אמרינן בחולין
פ' הזרוע בלוים פטורים מלתן זרוע והלחיים והקיבה משום דכתיב וזה יהי' משפט הכהנים מאת העם מאת אותם
כלל עם ע"ש . ושבט לוי נדון בפסוק ויהי כלות פרעה את העם ולא כתיב את ישראל ומשעבוד ל
להעלה בן בזוהר . אבל לפי הנ"ל ניחא דשבט לוי לא היו כלל בכלל השעבוד וגלות ולא הי' שם בן לשאת מן
שארי ישראל ולכן כתיב כלות פרעה את העם ודו"ן . והנה לפי זה מצינן לומר כיון אתיא בפסוק
דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה וגו' . וכיון דכתיב העם הרי משולא ממעט שבט
לוי . ולא הי' על עליהם ביזת הנ"ל . אך אם ניחא דגם שבט לוי הי' בכלל ביזת הנ"ל כמ"ש דגם הם לקחו ביזה
והנה כמו אמרו לפי כמ"ש כלה העלה כלם מ' באמות יצחק בהלו' העלה חסי נראי אחרבי כנ"ל ולג' משי כלל כי ישראל היו
טרודים מתעסקים בארונו של יוסף כן לכ"ל עולים ביזת הים לבזוז והם עוסקין בביזה ובזזוה לכלה לעבורים על גזה
ולא בזזוה לכלה להוא יקח ביזה כן לבזוה לישראל ולכן עסקו ישראל לקיים ביזת הים ליקח ביזה ומשה עוסק בעצמות א
ארונו של יוסף ולפ"ז לפיכך אמר הכתוב ויקח משה את עצמות יוסף . וגם כן כתיב ואת עצמות יוסף אשר
העלו בני ממצרים . והורות לנו להחלבות השובה הי' להתעסק בכ"ס בארונו של יוסף כן שלא הי' יכולים מחמת
ביזת הים . ולכן מחלבותם מקדש לבעלה ולכן כתיב אשר העלו בני ממצרים כו' . ומדומה להעלה בכ"ס כתיב אולם
אך אי אמרינן דשבט לוי לא הי' בכלל ביזת של ביזה הנ"ל מעלה הכל לפיו דהא כתיב ויקח משה את
עצמות יוסף ולא שבט לוי ; וכתיב ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים . ובני ישראל כולל כל
ישראל כל השבטים ואף שבט לוי כלל . ואם לא כן הי' כתיב אשר העלו העם ממצרים לשבט לוי ו
ודקדוק בני ישראל להכניס שבט לוי כלל אשר העלו ממצרים ומעלה הכל לפיו הוא שבט לוי לא היו
בכלל ביזת ליקח ביזה

בכלל הציווי ליקח ביזה · ~~ולמה~~ ולא התעסקו ~~אך~~ בארון יוסף ובעלי משחק להתרשל בזה ולמה נקרא על שם העלו ממצרים
ולכן צ"ע ואם הי' השם רוצה להעלות קצת אהבתי בעצמו אמינא בלקט לי ג"כ היו קצת הביזה ואף שנ'
בתורה הנ"ל · אך האמת בדרך חכם לב יקח מצות זה עלה שכל ישראל התעסקו בביזה ש"ש ועשה משה וישראל
עסקו בב"ה כאמור ליקח הביזה אך פי' כן הי' מצווים מפי הגבורה · וע"ז הכוונה הוא על שבט לוי שהם לא
היו מצווים בביזה ואפ"ה לא עסקו בקבורת ארון יוסף רק משה · ולפי' עלה השם לפי דרשו' בגמרא · א
אהבתי ודו"ק

בבא קמא עולא איקלע לפומב' ורב יהודה בר יחזקאל מרפ לו קמי א"ל רבנן קום ניזיל ונחזי' אמר להם ואי איתא לבי נהמתא
דכולי' דפומבדיתא הוא כל מי שעולה לאווירים ואמר ואי אפשר לאיערבי · הא אפשר לאיערבי ערבי כתפי'
וכתוב הים של שלמה וגו' כלאוורים לאמר ואי אפשר לאיערבי הכי פירוש זה עלינו הברכה מאוד אך אין כן כוונת ללחום
עם הנ"ל אך הי' כן כוונתם ערבי' אם כן הם מתעסקים על מגורתו של הנ"ל כאלו שלא כוונו הסיתו · ומאמרו כל
דבריו כלפי ומסתמא כוונו הסיתו כי אין עולה לפניו על כן מחויבים ליקח מאהבה ש"ש והר"ן והרא"ש הלשון כל זה שלום
בס"ד ואין הירם כעולא ודינן טעם זה ש"ע עיין בב"ק להאריך כזה · · ולי נשאה להבין כך · דמלכותך נ"ב
אמר ר' אמי אין מיתה בלי חטא · ולבסוף מסיק כרבותא דמותה ב"ו מיתה בלי חטא · עיין שם · והיינו אף בלא חטא
כלל מכל מקום דשין ליות כי כבר נגזר מן חטא אדם הראשון מיתה על כל הבריות כנודע · ולפי זה ואי ב"נ
ד"ו מיתה בלי חטא · אם כן כל כפרי גווני שרי ליות ~~[illegible]~~ ואי אפשר לאיערבי · והכוונה אדנ"בה
ליות הי' בלי חטא כלל והי' דבדין מכל מקום הי' דשין ליות מחמת חטא אדם הראשון לכנר מיתה על כל הבריות
ולכן אמר ואי אפשר לאיערבי · בלולי גזירה הגזירה מן אדם הראשון לא הי' זה מות · ואי אפשר לאיערבי כיון ד'
דכבר גזירה גזורה היא · ~~אך לזה~~ · ולכן הלשון הר"ן והרא"ש להן דיעו · אך עולא אפשר דהי' סובר כרב
אמי דאין מיתה בלי חטא ודו"ק היטב

בפסוק הן בעודני חי ממרים הייתם עם ה' ואף כי אחרי מותי · [illegible] פסיקתא [illegible] לה' ישראל [illegible]
שלא יותר מכל נביאים שאחריו · הביאו [illegible] בילקוט ראובני · ונשאר להבין כוונת הגדול הנ"ל [illegible] אחרונים
ממנה נבסיון הנפ' [illegible] כל [illegible] בה"י זירא [illegible] בר' זירא אמרו עד האידנא הוי [illegible]
[illegible] עליו אינו לפנן עליו אהבה' בתשובה ע"ש · והנה המהרש"א בחידושי אגדות [illegible] אך אמר שלא כן הן
בעודם חי ממרים הייתם ואף כי אחרי מותי · אדרבה אחרי מותי יחזרו בתשובה [illegible] לאין עוד [illegible]
עליהם ויחזרו בתשובה · אמנם כבר אמר רז"ל [illegible] יהא מורא לאיש עליכם מורא כל' ודם · כי
מורא כל' ודם גדול בעיני אדם [illegible] שפנו יותר מן [illegible] · ולכן כשלא נתגלו שפע שלה' אדון כל
הנביאים בוודאי שלא יתגלו שפע לשאר נביאים · וזה כוונת הפסיקתא הנ"ל · והנה בגדול [illegible] אמר
רש"י ר' ישמעאל זה אחד מעשרה [illegible] וחוזר לפתורה הן [illegible] אלו מצאו בפי [illegible] ש הן בעודני חי עמכם
ממרים הייתם עם ה' ואף כי אחרי מותי · · והנה היפה תואר [illegible] לא [illegible] קרא [illegible] עד ה'
אף כי לבות בני אדם · וכן הן בעבדיו לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה אף שוכני בתי חומר ועוד פסוקים רבים
הביא שם היפה תואר [illegible] היפה תואר דלא נקט אלא הנך [illegible] לומר מיניהו כי ז"ל.
הנך לא הוי ילפינן מיני [illegible] הן [illegible] ז"ל. הנך [illegible] יאמין ~~[illegible]~~ אותם [illegible] הן [illegible] ישראל [illegible]
ש ז"ל הנך [illegible] שלא [illegible] פרעה · אבל כל [illegible] הנ"ל וחוזר של הפסוקים דלא [illegible] ילפינן [illegible] ע"ש
ועל הנך של הן בעודני חי ממרים הייתם לא [illegible] כלל מה ז"ל [illegible] עליו · אבל [illegible] הנ"ל נראה ד
בוודאי לא הוי ילפינן מיני [illegible] אמרינן כנך מהרש"א הנ"ל אדרבא אחרי מיתתו שלא יחזרו בתשובה · אמנם כ
באמת [illegible] מהרש"א [illegible] כתב על פסוק כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון ש והלא כל ימות
יהושע עבדו את ה' עד אחר מות יהושע השחיתו דרכם שלא [illegible] של אדם [illegible] עליו כגופו ע"ש
והנה וודאי [illegible] וסמוך למיתת הצדיק יחזרו העם בתשובה כי עדיין רשום הצדיק הנאסף את עמו
בפיהם · אמנם לאחר זמן רבות [illegible] נעם הצדיק ונשכח [illegible] אין כאן מתעורר
להחזיר העם בתשובה · וזה באמת טעם [illegible] תענית צדיקים [illegible] לעורר
[illegible] כתבנות [illegible] אם באמרים נפלה עטרת [illegible] · ולכן אמר שלא [illegible]
אף כי אחרי מותי ר"ל אחר שהוא מופלג והיינו לאחר מיתת יהושע [illegible] מותו שלה
ומתרץ קושית מהרש"א · · ובעת [illegible] עליו לעורר בתשובה כי סר צלם מעליה
[illegible] עליה הנ"ל [illegible] אבוני מורי ורבי [illegible] הארץ [illegible] יהונתן
~~[illegible]~~ [illegible] אמר ה' [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ולפע
והיינו [illegible] לעולם ישראל ,

והנה [illegible] א' כתיב

ללמד בני יהודה קשת הנה היא כתובה על ספר הישר · אמרו חז"ל במס' עבודה זרה דף כ"ה מאי על
ספר הישר [illegible] זה ספר [illegible] והטוב · · והבין מאי כוונת זה המאמר · [illegible]
~~[illegible]~~ וכו' [illegible] לחזרו בתשובה לאחר מיתת [illegible] זירא · ומוכח [illegible] שלא [illegible]

אמנ

אינו יודע לחזור בתשובה כי לא ידע במה חטא · ושגגת תלמוד עולה זדון · והנה בפ' וילך כתיב לאמר משה הקהילו אלי את
כל שבטיכם ואדברה באזניהם וגו' ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם וכו' כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון וגו'
ראיה על ספק כשמתו נשארים בספקות
והענין כמו שאמרו"ל בגמרא כל זמן שרבו קיים אדם סומך על גבו ושואל כל ספק שיארע לו ואינו לומד אלא כל
רבו אבל לומד יותר בהתמדה וכו' · ולכן אמר משה כל זמן שאני חי לא הי' לומדים כל כך בהתמדה כי סמכו עליו
להגיד להם כל שאלותם וכל מחסורם עליו · אבל אחר מותי אני אין מי ישגיח עליהם ואם לא ילמדו להם [illegible] הספק
והוא מגין עליהם
התורה אבל ילמדו התורה בהתמדה ולכן אמר הקהילו אלי את כל שבטיכם · ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם לאחר מותי ה
הוצרכו ללמוד יותר · ואמר ע"ז הלימוד תורה ישמרו מן עבירה כי נר מצוה ותורה אור התורה מורה לאדם הדרך
אשר ילך בה ולכן נקרא תורה שמורה הדרך אשר ילך בה · ויתודו על עונם לעקרו מהם · וכמו שאמרו ז"ל תורה
מביאה לידי זריזות ולידי פרישות ולידי חסידות וכו' · והנה בפ' ויחי פסוק יהודה אתה יודוך אחיך
ידך בעורף אויביך אמר לו בני הגליתם ערפכם ובלתם [illegible] [illegible] להרוג אויבך בדבר
לנשקן על ערפו וגבו [illegible] · הרי שאין [illegible] עורף יונה גם על הדבק החוזר בתשובה ומבייש את
עצמו ומטה ערפו [illegible] ישו הרץ להיות מכוונים ולא יבוש [illegible] הגליותם · וזה שאמר דוד לאחר מיתת
שאול שאין מי ישגיח עלינו עוד ולכן [illegible] לחזור בתשובה ולהעלות ערפם נגד [illegible] הארץ ו
וללמוד תורה יום ולילה · וכמו שאמרו כמיתת משה וכו' · ולכן אמר הנה היא כתובה על ספר הישר זו [illegible] תורה
· ודו"ק

עוד נאמר [illegible] ע"ז בהקדמה הנז' והנכון כוונת על הפסוק הן בעודני חי עמכם ממרים הייתם וכו' ,
ונראה דמפני שכל [illegible] ע"י נפתחים השערים שערי רחמים ורצון וכמו שאמרו ז"ל כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא
בני וחנינא בני די לו בקב חרובין וכו' וכו' [illegible] [illegible] · בשבילו פירושו [illegible] · הכוונה שר' חנינא
ברוב זכותו ותפילתו נפתחו השערי רחמים ~~ו[illegible]~~ והמקורות למעלה והוריד למטה [illegible] חסד ורחמים
ושפע [illegible] בשביל חנינא בני כי הוא פתח הצנור והשפע להוריד למטה · וכן [illegible] [illegible] לשפע
כמו שמצינו בדורו של ר' שמעון בן יוחאי לא נראה הקשת [illegible] ואמר לא [illegible] עוד [illegible] עד [illegible] וכיוון א
אפילו [illegible] דכי רב הי' בעלים ראי תורה · וכן הי' בדור המדבר בימי משה · ומשה רבינו [illegible] כי בימיו
נפתחו שערי תורה ולאחר מותו נסתמו · וכמו שאמרו ז"ל ג' מאות הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה ולכן אמר
ויראוי להיות
משה הן בעודני חי עמכם לנפתחו שערי תורה וה' יודע כל א' וא' [illegible] ופתחי התורה ~~[illegible]~~ דבקים תמיד
מה ממרים הייתם ואף כי אחרי מותי שנסתמו מעיינות החכמה ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible] אלא [illegible]
דביקים עוד כל ,

— דרוש לדף צ״ו ובפרט בעמוד שלפני זה —

סבות
וגדולה מזו חקירת הפסח זלה״ה יהי׳ לכ׳ תמים בחוץ בחקירת הפסח ולא עץ טעם הפסח ש״ס ובסברא מאד טוב
הובא בספרי לשונו פ׳ בו יהי׳ לכ׳ תמים בחוץ בעירה לפעלתי בה גדלים לא פעלתי בה חולין לחוץ
לא אמצו ורבים ולמי חלל בקרבי עיל׳ · והוא תפ׳ · ונו׳ בסנהדרין דף כ״א ע״ב א״ר יצחק מפני מה לא נתגלו ט
טעמי תורה שהרי שתי מקראות נתגלו טעמם ונכשל בהם גדול הדור בלא ירבה לו נשים ולא ירבה לו כסף וזהב וסוסים
ונכשל בהם שלמה ע״ה · והנה זהו לרמז לענין טעמי התורה · ובספרי תנאי התפלל על זה האיך שלא נגלו
הטעמים שלא יכשלו בהם ע״י יצה״ר · אך בגמ׳ בעבודה זרה דף ד׳ גרסינן לא הי׳ דוד ראוי לאותו

קושיא אחת

א' בגמ' בר"ה פ"ק אמר רבי יצחק חייב אדם לטהר עצמו ברגל שנאמר ובנבלתם לא תגעו
יכול יהיו בני ישראל מוזהרין על מגע נבילות ת"ל אמור אל הכהנים בני אהרן [illegible] בזמן
לא יש אלו דוקא הכהנים מוזהרין ואין ישראל מוזהרין ולמה לי קל וחומר הוא ומה נבילות של
טמא מת דבר הוא ~~[illegible]~~ עצמו שטען הפסוק ראוי אמרה התורה העולם מנלן דחייב אדם
לטהר עצמו ברגל [illegible] להו לזה [illegible] ובנבלתם דילמא דוקא הכהנים ראוי
ולזה השיב [illegible] לא ישמש בעצמו [illegible] דהתם בטהרות [illegible] ~~[illegible]~~ על נבילות
[illegible] על מת מוזהרין ולכם רואה דוקא הכהנים עצמם [illegible] ישראל
ולא [illegible]

חלק שני

מחידושי הרב הגדול · אגדות דרשות ותוכחות מוסר אשר דרש דרש החריף השלם
אא המופלא כמהו' דעליק אויערבך זלה"ה אב"ד דפה · ממחותני כבוד תנצב"ה א"ס

שמואל ב' ספר ז' · ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי ומי ביתי כי הביאתני עד הלום · ותקטן עוד זאת בעיניך
ותדבר גם אל בית עבדך למרחוק וזאת תורת האדם · ופי' רש"י עד הלום שהמלכתני · גם אל בית עבדך המלך
את בני אחרי · וזאת תורת האדם בתמיה וכי ראוי להתנהג כן לבשר ודם עכ"ל רש"י · ובדברי רז"ל מוכיח לפרש הפסוק
בלשון אחר · וזה לשונם בילקוט של שמואל הוא כך: ביבמות דף ע"ז ע"ב במתניתין עמוני ומואבי אסורין איסור
עולם אבל נקבותיהם מותרות מיד · מצרי ואדומי אינם אסורים רק עד שלשה דורות א' זכרים וא' נקבות. ר' שמעון
מתיר הנקבות מיד · אמר ר' שמעון ק"ו וחומר הדברים ומה אם במקום שהזכרים אסורין לעולם מותרים הנקבות מיד מקום ש
שלא אסר הזכרים רק עד ג' דורות אינו דין שנתיר הנקבות מיד · אמרו לו אם הלכה נקבל ואם לדין יש תשובה · ובגמ'
נאמר הטעם דכתיב על דבר אשר לא קדמו בלחם ובמים דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם ונדחי הטעם גם
דבר' להם אנשים לקראת אנשים ונשים לקראת נשים · אחר זה מסיק הלכה: עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית
בדברי ר' יהודה. ר' שמעון אומר על דבר אשר לא קדמו בלחם ובמים דרכו של איש לקדם כו' והגה' תוספות וז"ל עמוני
ולא עמונית ואם תאמר לר' יהודה נילף מצרי ולא מצרית כו' ולכאורה דברי תוספ' תמוהין דהא כאורח דבר עמוני כ'
ואמר ר' יהודה ובמ' הרי הוא אומר בנים אשר יולדו להם דור ש'.ש'. הכתוב תלאן בלידה ואפילו נקיבה במשמע
והרמב"ן בחידושיו תירץ כאשר כתב על קו' תוספ' הנ"ל ע"ש · ואם נעיין בתוס' סברו דבדור ג' דבאשר יולדו הוא רק אסמכתא
בעלמא · ועיין עליה ותוספות ההולכות בלא בלא נזורא הוא · ולפום רהיטא נראה להבין כן דבתוספ' קושייתם
הוכיחו ונפלו באסמכתא הוא · דאם נימא דאשר יולדו בלא נזורא היא לאסור הנקבות כמצרי עד ג' דורות · הלכה
אם כן נימא ק"ו וחומר איפכא ולאסור הנקבות כעמון ומואב והכי נימא מה מצרי ואדומי שהזכרים אינם אסורים רק
עד ג' דורות אפילו הכי אסורים אף הנקבות · עמון ומואב שזכרים אסורים לעולם אינו דין שנאסר א
את הנקבות · וודאי אי אמרינן הטעם כעמון ומואב דלהכי הזכרים אסורים על דבר אשר לא קדמו דרכו של איש ו
ואין דרכה של אשה לקדם ניחא · אבל לר' יהודה דקרא בלא ק"ו לטעם זה הלכה נימא ק"ו וחומר לאסור הנקבות
ולכן לדברי בפא ר' יהודה יליף לה משמעות הפסוק עמוני ומואבי לשון זכר משמעות לשון זכר הוא למעט לנקבות · גם
אינו מספיק · באמת נימא ב"ו יליף לי' קו' משני וכ"ל ולאסור הנקבות כעמון ומואב · ואמרינן דיו לבא מן הדין להיות כ
כנידון והיינו לאסור הנקבות עד ג' דורות כמו מצרי ואדומי דגלפינן לאיסור מהם · וקרא דנאסר לא יבא עמוני ו
ומואבי עד עולם · דמשמע דווקא זכרים · גם כן ניחא דהכי כוונת הפסוק לא יבא עמוני ומואבי דהיינו זכרים עד ע
עולם להזכרים דווקא אסורים איסור עולם אבל הנקבות אינם אסורים עד עולם רק עד שלשה דורות אסורים
ק"ו וחומר הנ"ל שלא כמ"ש באשר יולדו הוא רק אסמכתא ואם כן קולייתם תוספ' לפיר נימא מצרי ולא מצרית · וזה פשוט ·
ומכריע יו"ד יתירא עמוני · אמרינן דר' יהודה לא יליף לי' משמעות לשון זכר רק מן יתור דה"ל למכתב עמון
שאין כן קולייתם בספרו דר' יהודה · אמרינן ביתירא אתי למעט כל גוונא · ולהתיר הנקבות מיד · ביתור אתי למעט הנקבות מיד
עולם אבל נקבות רק עד ג' דורות וכ"ל · ודין · דר' יהודה יליף לי' משמעות לשון זכר בעלמא לפיר הנ"ל דנעל לפרש לשון זכר · אי על איסור
מצרי עד ג' דורות · אבל לאחר ג' דורות · היוצא מזה בנקבות של עמון ומואב הדעת נוטה לאסרם כל זמן ועוד
[illegible] עד ג' דורות לא אין לאסור אותם כל וחומר הנ"ל · והנה דאי כסברת [illegible]

אנכי ומי ביתי לבאתי ברות המואבי' שם , ויבוא בדוד המלך ע"ה הי' דור דעשירי כי רות הולידה את עובד ועובד את ישי וישי
הוליד דוד . אבל רחבעם בנו של שלמה הי' דור שני דכתיב ושם אמו נעמה העמונית והיא היתה אשת שלמה . אם כן על
מלכותו של רחבעם יותר יש לתמוה מעל מלכותו של דוד כי דוד הי' דור דעשירי ומיהו אם ניחא לך והוסר הנ"ל דאסור להנקבות
של עמון ומואב כל זמן הי' דוד הבן למלוכה אבל רחבעם הי' דור שני של עמון והי' זמן דאסרו לבוא בקהל , ובגמ' ד
ובן כבודות אסרינן נבילה עמונה ושמה [illegible] להרי. לא כנות לוט לעמונית לשם מצוה נאמר עליהם [illegible] בם ובן אסרינן
כבן פ"ו לו לבנה ~~[illegible]~~ דלהכי נמי לוט פריצות הוי ונעשה להוציא מהן המלוכה שלבוו לנקמו למצוה
ומ' המהר"א בפירוש דלהכי הותרו הנקבות לבוא בקהל כיון שנתכוונו בנות לוט לשם מצוה עיי"ש . הרי נמצא לנו ב
בירור הטעם ~~[illegible]~~ דמותרו בנקבות עמון ומואב בקהל שלא לאיסור לוט שנתכוונו למצוה וגם להוציא מהן המלכים הללו . -
וכבן בגמ' דה תניא ר' מאיר אומר אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אדם לא נאמר אלא האדם הא למדת שאפילו
גוי העוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול ומקבל שכר והעוסק והיינו לקיים מצותיו תמיד בהא אסרינן אותם עשיית אדם ואין אדם קרוי אדם ומבין דעינו תם
דבן נח לא קרוי אדם . אבל ישראל קרוי האדם עיי"ש . וזה הוא המלך המשיח להתחלנו בתחילת דברינו . ואנכי ומי ב
ביתי כי הביאותני עד הלום . דאנכי בא מרות המואבי' והי' לאסור אף הנקבות . וגם על מלכותו של אין לתמוה כל כך דהא
אנכי דור דעשירי . אבל ועכשיו נאה בעיניך ותספר על בית עבדך למרחוק דהיינו למלך רחבעם כבני אחרי ורחבעם
הוא דור שני והי' אין הדין לאסרו אף והוסר מספק דלאסור הנקבות של עמון ומואב עד ג' דורות . ועל זה תמוה התמי'
כיותר . אמנם היא עשה סיבה כדי למה הותרו הנקבות של עמון ומואב לבוא בקהל כמ"ש . ונדיעין לומר הטעם שלום לא
כנות לוט שנתכוונו לשם מצוה . ולפי זה צ"ל דינם כבן נח שמצוה על ז' מצות לקיימן וכל כך [illegible] . דהא בנות לוט ש
לקיימו מצוה פרי' ורבי' דגם לקיום בפני נח . ולכן סיים וזאת תורת האדם . כלומר שם על ז' מצות מקיים גם כן האדם ב
דהיינו בן נח יקרא האדם ומכל הטעם ,

בסוטה ר"פ פרק ה' גרסינן בתוספתא כשם שהמים בודקין אותה כך בודקין אותו שנאמר ~~[illegible]~~ ובאו ובאו
כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל שנאמר ונטמאה ונטמאה דברי ר' עקיבא . בו ביום דרש ר' עקיבא
ומדותם מחוץ לעיר אלפים אמה ונקרא א' אומר מגרש העיר והוא אלף אמה [illegible] הא כיצד אלף אמה מגרש ואלפים
תחום שבת . בו ביום דרש ר' יהושע בן הורקנוס לא עבד איוב את המקום אלא מאהבה שנאמר הן יקטלני לו איחל
אמר ר' יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהי' דורש לא עבד איוב את המקום אלא מיראה וכו' ע"ש . כל היכא
דתשני בו ביום הי' ביום שהושיבו ר"א בן עזריה בישיבה והתלמידים לימוד הלכות וכל [illegible] ושלום [illegible] ונטמאה
ונטמאה נמי בו ביום נדרשו מעשה [illegible] הא . , הרבנים תמהים למה דווקא בו ביום דרשו להבין דרשות ולא
בפעם אחר . ונם לא הללו דברי . ונראה בשומן של דברים כן כמ"ש .

דבסוטה לא בעזרא גרסינן בברייתא ונטמאה ונטמאה . על הספק כוודאי מכאן אתה דן לכל ספק טומאה ברשות ה
היחיד דספיקו טמא וודאי ומינה מה סוטה רשות היחיד אף כל רשות היחיד אבל רשות הרבים ספיקו טהור . ומה
סוטה בהפך ז"ל בו דעת לשאול אף כל דבר ז"ל בו דעת לשאול אבל אין בו דעת לשאול ספיקו טהור . ועיין הטו"ל
אמר רב ניהל כהנים והתלמ' אמר ינע כדאי טמא לא יאכל טמא וודאי הוא בלא יאכל אבל ספק טומאה יאכל . ותנים

כל טהור יאכל בשר ~~הא~~ דווקא טהור וודאי אבל ספק טמא לא יאכל ותירוץ כאן כשיש בו דעת לשאול כאן באין בו דעת לשאול דספיקא
דרבנן נינהו וסוטה · דאי מדרבנן נינהו לתוס' הא קי"ל כרה"י כן כרה"ר להו ספיקו לסוטה · ואי כתב רחמנא סוטה הוי אמינא דבני
דעת נינהו ומנינן לכן כתב רחמנא לקראי דרבנן נינהו · והנה לא הקשו תוס' על הא דילפינן הלכ' מסוטה דווקא רשות היחיד
אבל רה"ר [ספיקו] טהור · דהא כבר דוכתי כל"ס אמרינן דברה"ר ספיקו טהור הלכתא גמירי לה באוקמי' אחרינא · ותירוץ ל' דילפי'
מסוטה דספיקו טהור ברה"ר ובכן ק"ה ע"כ תירוב ויש לומר אי לאו הלכתא גמירי דברה"ר טהור הוי אמינא סתירה דבעינן
קרא לא דיבר הכתוב אלא בהווה והה"נ כל ספק טומאה כיון שנולד בכל מקום להוא בסו"ב אמינא דגזירת הכתוב כך הוא
כל ספק טומאה הלכך ל"ש הלכתא והעמיד כל ספק טומאה כרה"ר ארוכתם דלא מחרינן ל' טומאה בספק ע"נ תוספ' לא
והנה הך ונטמאה דבעי סוטה הוא מיותר וכן כ' תוספות ריש פ' שה דונטמאה דכתיב בסוטה יתורא להורות כולא דספק ט
טומאה ברה"י ספיקו טמא וודאי · עיין שם · אמנם קשה לו ל. ונטמאה כסוטה ~~בעל~~ דהא צריך מדרבנן נינהו · ואין לומר ב
כדפירושו לתוס' הנ"ל דמדרבנן נינהו לא הוי ידעינן לחלק בין רה"י לרה"ר · ~~דהוס~~ דהוי צריך אף מסוטה לא ידעינן חילוק זה דסב"ד סתירה
דבעינן קרא בסוטה לא דיבר אלא בהווה · רק דהלכה למשה מסיני אתי' לפרושי דסוטה אינו רק ברה"י אבל ברה"ר טהור · הוי ל.
והלכה למשה לפרושי. לקרא דרבנן נינהו דהאי דכתיב ~~א~~דווקא טהור יאכל בשר הא ספק טמא לא דהיינו דווקא ברשות היחיד ולא ברשות ה
הרבים ואם כן קשה לי' נשא דונטמאה בבי סוטה · והורה דספק ברה"י כולא ספיקו טמא דנליף זה מהדי' קרא · והא
דברה"ר ספיקו טהור ~~טל~~ הלכתא למ"מ · וצ"ע · ועוד לפענ"ד קשה בדבור לישב הרמב"ם דס"ל הא דאמרינן ספק ג
דאורייתא לחומרא היינו מדרבנן דרבנן החמירו כספק תורה אבל מן התורה כל הספיקות מותרין ויליף לה מדאמרי' בקידושין
לא יבא ממזר בקהל ה' ממזר וודאי · אבל ממזר ספק יבוא ש"מ · והקשה הכסף משנה בפרק ט' מהל' טומאת מת אם כן איך אסרה
תורה להביא אשם תלוי על הספק ומתרץ הכסף משנה דגזירת הרמב"ם כרבנן לגבוהי וודאי קשת ספיקו אסור מן התורה ולכן
כהלכ' לגבוה קודשי קשת ספיקו אשם תלוי עיין שם · ובלות יד אליהו סימן פ"ט האריך בכל זה // וזה ידוע ומבואר בפ"ק חולין
דף נ"א באדם טמא לאכול בשר קודש טהור וטומאתו עליו חייב כרת · אבל אדם טהור לאכול בשר קודש להבשר טמא
אינו רק לאו נביאה עיין שם · ולפ"ז לא הקשה ר' ניבול כלום קראי אהבדי [illegible] דלהכי כתיב כל טהור יאכל בשר דווקא טהור ·
וודאי אבל ספק טמא לא יאכל כיון דבוודאי טמא הוא חייב כרת לכן החמירו תורה בספיקו אבל באידך קרא כתיב כ'
והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל דווקא בשר טמא וודאי לא יאכל אבל ספק בשר טמא יאכל כיון דבבשר לטמא וודאי אין
כמפורש רק איסור לאו להכי התירה התורה ספיקו לאכול · והוא קושיא עצומה לאמורה ·
אמנם נשאה דלתי קושיות הנ"ל כחדא מחתא מחתינהו · וקושיא א' פירוקא לתרוייהו · דוודאי ~~א~~ מדרבנן נינהו לחודי'
לא הוי ידעינן לחלק בין יש בו דעת לשאול או אין בו דעת לשאול רק הוי שוין לחודי' דקראי · לחלק בין איסור כרת
דספיקו אסור מן התורה לאיסור לאו דספיקו מותר מן התורה ולהכי צריך ליתורא דונטמאה כסוטה ולהורות דבכולא אינו
סוטה [illegible] אסורה לבעלה רק בבעלה · ובסוטה לחודי' [illegible] · אעין דאינו רק [illegible] ס
דהוי אמינא סתירה דבעינן קרא ולא דיבר הכתוב אלא בהווה וכסברת תוספות הנ"ל · ולכן לשיטתם הלכה למשה מסיני להתרץ ס
ספיקו כרה"ר · ובזה יתורץ גם הקושיא דאלו [illegible] דאי ונטמאה כסוטה רק קראי דרבנן נינהו וגם ההלכה
למשה מסיני ·

הפורש [illegible] ה' נאסר לפרש ולר' [illegible] בדיוקא קרבו' אבל ברה"ר טהור , עדיין לא הוי ידעינן לחלק בין [illegible]

ואין בו [illegible] דהוי [illegible] [illegible] לחלק בין ספק [illegible] לספק [illegible] , [illegible] ונטמאה כסוטה להורות

אלא באיני [illegible]

[illegible] בסוטה [illegible] [illegible] טהור אבל [illegible] אסור ~~[illegible]~~ איסור

[illegible] סוטה [illegible] ודאי אינה אסורה לבעלה [illegible] ואם

עלה

בין [illegible] כאיסור נזירא אסור ברה"י . ואע"ג [illegible] ברה"ר [illegible] ,

והא [illegible] דאי לאו סוטה [illegible] לא הוי ידעינן לחלק בין רה"י לרה"ר . [illegible] הוא על ההורש

[illegible] ולר' [illegible] בסוטה [illegible] הנאסר כסוטה ועל זה [illegible]

[illegible] מחלקינן בין רה"י לרה"ר וזה פשוט וברור , [illegible] ביום [illegible]

[illegible] בא יהודה [illegible] לפניהם בבהמ"ד אמר להם [illegible] לבא בקהל אמר לו ר' יהושע [illegible] לבא בקהל

אמר לו ר"ג והלא [illegible] לא יבא עמוני ומואבי [illegible] אמר ר' יהושע וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין כבר עלה סנחריב מלך אשור

ובלבל את האומות וכל דפריש מרובא פריש [illegible] התירוהו לבא בקהל , וכן איתא בירושלמי [illegible] רבי יוסי [illegible]

[illegible] אין מקבלין אותן [illegible] עמון ומואב הוא [illegible] חיישינן למיעוטא עכ"ל . [illegible]

דחיישי למיעוטא [illegible] [illegible] פסח [illegible]

לא חיישי למיעוט [illegible] ואע"ג [illegible] וספקינן על רוב וכל דפריש מרובא הוא

[illegible] דחיישינן למיעוט [illegible] ספק [illegible] לא הוי [illegible]

אדם [illegible] טריפה [illegible] חיישי למיעוט [illegible]

[illegible] . [illegible] וכל דפריש [illegible] מעמון ומואב הוא ,

[illegible] כל ספק [illegible] ואע"ג [illegible] דהא דחיישי [illegible]

[illegible] ספק [illegible] ספק [illegible] אסור מן התורה

והיינו בספק [illegible] דחיישי למיעוט [illegible] . אבל היכי דספק [illegible] מן התורה או

[illegible] למיעוט [illegible] לא הוי [illegible]

[illegible] , והן הן [illegible] ונטמאה באסורה לבעלה והיינו

[illegible] ונטמאה הוא [illegible] כל ספק טומאה ברה"י ספיקו טמא , [illegible]

[illegible] , [illegible] לא הוי [illegible] לא הוי [illegible]

לחלק בין איסור [illegible] לאיסור [illegible] ספק [illegible] הוי [illegible]

[illegible] כל ספק איסור מן התורה [illegible] ונטמאה כסוטה ואי

להורות על ספק טומאה ברה"י דספיקו טמא הוא [illegible] , ואין [illegible] לא הוי ידעינן לחלק

בין רה"י לרה"ר . [illegible] ההורש [illegible] להורות דברה"ר ספיקו טהור . [illegible] לפרש . [illegible]

בדיוקא ברה"י אבל ברה"ר ספיקו טהור [illegible] . [illegible] לפרש [illegible] ולחלק בין איסור

רש"י

כשר לאיסור לאו כספיקו · דהא כלו"ג אמרינן כספרא החיצונים דכל ספק דאורייתא מן התורה אסור · אלא מ"מ קום ונתעם
רמב"ם ולמ"ש · דבעי קום הוות יהודה עד עשור לכוא קהל שלום דסנהדרין כלל כל האוסרות ואמרינן ברובא נסמוך · ועל גב תלה איך
ינקין נרים כון שסנהדרין כלל האסורות דלא אשון והואם הוא · ולהכא לאסור כל דפריש מאי ר' עקיבא דחייש למיעוטא מדאורייתא
ובגמ' נ"ל כפירש הרמב"ם דספק שני ספיקו הוא מן התורה · ולכן לפי׳ שולקין נרים · דבודאי היכי דודאי כשר הוא ג
באיסור ספיקו מן התורה וחייב עליו אשם תלוי · אלא היכי דודאי אינו רק לאו נבילה · ספיקו הוא מן התורה · ולכן כון
בשרה חולין בה בין איסור כרת לאיסור לאו · לפי׳ נראה ר"ע ונשאה ונשאה פסולה · דהלכתא אינו מותר נראה ב
בסוטה · דסברה נראה לחומרא לא הוי ידעינן לחלק בין איסור כרת לאיסור לאו — בין שפורים לאו דקא לאו דקא חלוקין · ופ"ש להו · ושיכון נראה ב
בסוטה · ודו"ק ·

ועפ"ז נתבן דברי קצות כל זה נפית כהניה אחרת אחרנה והיא רחוקה מאוד · אמר אדם על כל פרשיות לכהנה עברה
כון להבעיא דפ"ה פרה לאלת וחקרת נבדלת כה אחרת אחרנה והיא רחוקה מאוד עכ"ל · ותסיק בארוכה בזה
לפנו ומפלה שאלת וחקרת ונבדלת כה · ונבאר לחלק · דבפ"ק חולת כספק ושחט אותם לפני כ' הרשעים יותם ב
דיברו אורה כשיש עלה טריפות · ודבריו תמוהין מאוד הלא אזלינן בתר רובא בכל התשובות ולא ספיקין לקרוע אחת
חי טריפות · ונ"ל לחלק דבריו · בחולין דף י"א עלין דאזלינן בתר רובא אמר ר' אלי' אתיא מלחישה דאמר רחמנא
לחוט ואכל לוא קיום נגב שחוט ותלה הלא ר' מאיר דחייש למיעוט היכי אכיל פגרא וכי תימא הכי נמי פסח וקדשים
ונשחט כרעיה ומחוץ מאי דרך ה' עכ"ל ואמר דנן הא דוושט אינו כרעיה ומחוץ היינו לעגון דרוסה אבל לענין נקב
ומורגים הסימנים ומחוץ אם יש כאן נקב · ותרצו דה"פ כון דחייש למיעוטא ניחוש דלמא יש לום חולי לאחרים מה ב
למיעוטא בדרוסה נקבא יש לחוש כון דאין כרעיה ומחוץ לענין דרוסה עכ"ל · ולפענ"ד ל"נ כלל · דבסברת ואמר הלס'
הלוקח עד כדי לחתם לכן יפה ואילך ספק · ותלה הלס' תחום ל' דרום כפרות מדאורייתא ויולדת ואין כאן ספק ועוד
וכן הלכה · וכן ספק הרא"ש לם בבכורות · וכן ספק הלס"מ כחולין דף י"ב עיי"ש וכן הר"ן לם · ולפי זה הדעת נוטה
דר' מאיר דחייש למיעוטא · דוודאי היכי דתשנייהו לום · אבל היכי דמיעוטא תלי בפגעה ורובא הוא מולא פליטא
בגוף לומר דר' מאיר מודה דאזלינן בתר רובא דמולא · ודברינן נלמד לר' מאיר דהא ~~לא~~ דבכן רובא הוא ב
באורייתא ואפילו הכי היכי דרובא תלי פגעה לקיים לרובא ופלוגתא לר' מאיר דחייש למיעוט מן דרבנן כ"ל תוספ'
ד"ה · פליטא בגמרא היכי דמיעוטא תלי בפגעה · דאזלינן בתר רובא דמולא · ומעתה לא קשה תוספות לפרש
בפגעה לר' מאיר היכי אכיל פגרא דחייש למיעוט וניחוש שמא נדרסה · דבכן מיעוט בנדרסה הוי על ידי ~~מי~~ מעלה · ומיעוט
על ידי מעלה לא חייש ר"מ ושניין להאות · דלא היכי דמיעוט תלי בפגעה מודה ר' מאיר דאזלינן בתר רובא דמולא · ולכן
כתבו תוספות דיש חולי לאחרים כמו דרוסה · וחולי הוי בם כן מיעוטא דמולא · וזה עיקר ונכון כוונת תוספות //
ובאופן אחר אמרתי לחלק עלי׳ מהרש"א הנ"ל בדף י"א · ו׳ בלס׳ דאזלינן בתר רוב מפרה אדומה והלוי תוספות דלא שלום
דפרה כה לתי לעולם הוא ואוני אחרנה דטריפה אינו חי י"ב חודש ותירצו דהוי לי׳ תנה לאינה מפורחת ונראה א

אפשר לעיז א׳

אפילו שעה א' דהטעם דכלה שנולדה לא נודע לנו שמא יש בה נקב בוושט ובדקים ולאחר י"ב חודש דבדקינן דהיתה ומפרש כשירה
ושמא מאורע פעם היא טריפה ולכן לא הוי חזקה עיין שם, אמנם כל זה ניחא לענין טריפות דנקובת הוושט ואינך ה
הפוסקים לפי עולם דבעינהם דאיכא חזקה מבוררת דהטעם דכלה שנולדה יש לחוש שמא נקב יש בה בעודה במעי אמה אבל לענין
דרוסה לפי [illegible] חזקה מבוררת דכלה שנולדה דעיינן דלא נדרסה הוולד עדיין במעי אם נדרסה האם בעודה מעוברת אינו
מזיק לולד כמ"ש הפרי חדש והלכה כפסוק עש"ה עיין שם, והנה לקמן דף ס"ו כ' תוספות בד"ה מ"ט דר' מאיר שלא באחד? דר' מאיר ח
חיישי למיעוט היכא דאיכא רוב וחזקה מודה ר' מאיר דאזלינן בתר רובא וחזקה ולא חיישי' למיעוטא עיי"ש. ומעתה ניחא דלא קשה מת
תוספות לפרש"י דהכא מעלה ניחוש למיעוט דשמא נדרסה דמ"מ באזלינן בתר רובא וחזקה דלענין דרוסה הו"ל חזקה מבוררת כנ"ל ו
ומודה ר"מ דלא חיישי' למיעוט כמש"נ, ולכן כתבו תוספ' דיש לחוש לחולי שמאדים כמו דרוסה. וכזה אין החזקה מבוררת דמיד כ
כלה שנולדה יש לחוש שמא במעי אם כבר חלה בוושט שמאדים כמו דרוסה ולירא כאן חזקה וזה ברור ונכון //= המהרש"א
העלה שם להיכן דבנ"ז היכא דחזקה ומיעוט הם כהדדי הו"ל פלגא ופלגא אם כן בפרה אדומה ניחוש למיעוט מום דאיכא חזקת
טמא דמסייע למיעוט דנימא העובר טמא על חזקתו מסייע למיעוט דשמא במקום נקב שחיט ומש"ה דאיכא רק מדרבנן עיי"ש. וקשה
כתוס' בסברות דף ל"ג ומזה דר"ת ס"ל היכא דאיכא חזקה ומיעוט חיישי' ל' מדאורייתא עיין שם, וקושיא זו הי' על"ה והשנים יומין
ולכן כתב הראשונים יומין דצריך לבדוק בח"י טריפות ובמק' // והנה תוספ' שם בחולין תירצו תירוץ
אחר וז"ל אי נמי הכא פריך דכי תימא דלא הוי אלא כמו מיעוט פסח וקדשים מאי איכא למימר דאי אפשר לבדוק העור ו
ולבדוק דאין לך מום גדול מזה עכ"ל. ולפי זה הבורא קושית מהרש"א הנ"ל לגמרא איך סמכינן בפרה אדומה על רוב דכלה היא
הא יש חזקה ומיעוט כנגד הרוב ושמא טרפה היא. ואע"ג דאפשר לבדוק אחר ח"י טריפות וכמ"ש הראשונים יומין הנ"ל מ"מ מקום
כיון דאיכא חזקה ומיעוט שמא במקום הנקב שחיט. ואין לומר דגורם לחשוב הפשיטו העור ובדקו הסימנים מבחוץ דהא הוי ל' מום
. והנה דברי תוספ' צריכין פירוש דהיכי תיתי ניקרא זה מום. ואפשר לפרש כוונתם כיון דהתם בפרה כתיב כ' כל המומין הפוסלים ב
בבכור פוסלים בפרה דכתיב אשר אין בה מום ויליפינן מבכור ובבכור איכא לאו ופרט וכלל להביא דאין פסח כולתו הו"ל
מום עיי"ש = הלס בדף י"א ואמר וכי תימא דלמא פרה אדומה כשירה אלא היא טריפה. חטאת קרי' רחמנא. והקשו תוספות ולכ
לשמעון דס"ל דלא מיקרי חטאת טריפות דפוסל בה מילן ויש לומר דילפינן לה מדכתיב חטאת היא ובספרי נמי דרש מדכתיב ח
חטאת היא דפוסלין בה עכ"ל תוספות. והן הן דברי הסברא הנ"ל בתחילת דבריו כין להעתיק לפ"ז פרה אדומה לשאתי,
כלומר לשאתי דלמא במקום נקב שחיט. ולירא והכא דאזלינן בתר רובא. דהא הנ"ל חזקה ומיעוט והיכא דאיכא חזקה ומיעוט א
איתחזק לי' רובא והו"ל פלגא ופלגא. ומש"ה שלא תאמר דלא אזלינן בתר חזקה כלל. לכן אמר חזרתי דהיינו לשחוט מקום
אחר דמוכח דאזלינן בתר חזקה דהיינו מבעיים ולפי' דאזלי' בתר חזקה כמ"ש בחולין דף י"א ע"ב. ואין לומר דמפשיטין העור וגורם
שחיטה ובודקים הסימנים מבחוץ, וזה אמר בדלתי בה כלומר דכתיב בפרה אשר אין בה מום ויליפי' מבכור דאע"ג מום כל
שהוא הוי מום ואפ"ה כתבו דהפשט העור ה"ל מום, אמרתי אחרפה. והיינו דלמא פרה כשירה אלא היא טריפה ואע"ג
דכתיב לגבה חטאת כל מום אין טריפות פוסל בה כמו שפירש"י לשמעון, לכן אמר והיא רחוקה ממני. וה"א דייקא יב
דתיפרי היא דכתיב בפרה מעט טריפה. לכן רחוקה ממני להבין איך מטהרין הטמא. ניחוש למיעוט וחזקה חזקת
טמא ולמא במקום נקב שחיט וכקושיית מהרש"א הנ"ל ודו"ק היטב

וכיון נהוג נ״ב להסך אירך כו יום לברך רע״ו ושרית שו ושמרים נפסק נ״י מרדכי דבפסחים אמר רע״ו דאין יום הראשון תלוי
לאומר מכתבא נאמר על ערב פסח דקי״ט עדיין או אפשר דכתוב לאחולה כל מאה ומכנו להספירה להיא אף מאהן. אמר רבא לז׳ מרד״ע
תלת ל״ג לא אמרינן מתוך ול״ג הספירה להלן ד׳ צאת. ופי׳ ר״ל להלן ד׳ צאת דה״א אם שלח ב׳ ספירות כדעלם א״ד אינו חייב אלא אחת
ולכן מניב לא תבערו להלן דקייב על כל א׳ וא׳ בפני עצמה, ותמימות דף ו׳ ע״ב ספרו ר״ל הספירה להלן ד׳ צאת דהוי אסונא באינו חייב עד
לכ׳ עלה כל הז׳ ספירות כיחד. ורבינו ר״ל סותמין [illegible] הגלה המרדכי ובאשיר כו, ואסונא [illegible] דבימות הוגה ר״ל. ופולכן,
דהנה פלוגתא [illegible] דימות כן איתא [illegible] רע״ה והגלה המרדכי ולכן ג״ז לא [illegible] בעזרה לזה בשולחן נאי לאסור רצ״חה ב
כלכך בלא העזרה לזה נאי להיפך להורות ברצ״חה בוחה לבר ותירן דלהיות לא ספק [illegible] היא ברצ״חה תמחה לבר [illegible] לה,
והנה בימות רצה הל״ל ללמוד תפילה בעלה בוחה ולה״ל כו שם מרכבה רחמנא ועזרה לזה בשולחן להורות ברצ״חה לא ירחה
לבר דלבוס״ז לא ספק ופגב׳ להורות בקלוא [illegible] עלה בוחה ולה׳ ברכות, ועדיין לא ידע הל״ל מן בעזרה ברצ״חה ירחה לבר,
על זה לבאורה העלה קולות מהרש״ל בלא העזרה לזה נאי להיפך ברצ״חה יהא בוחה לבר וליפא לומר כתרן מהרש״ל לזה ל׳ העזרה
לזה דלהיות לא ספק [illegible] מן הוא, דהא קסלא ע׳ דמעותי אמרין לא ידע הל״ל מכך נו׳, ואדרבא פשיטן לנ״ע להורות בעלה בוחה
ולה׳ ברכות, ואדרבא הבעת וכו׳ ניטה לומר בנע״ל בשולחן נאי להיפך ברצ״חה בוחה לבר ולפי׳ מיני׳ בקלוא בעלה בוחה
ולה׳ ברכות, ונה יותר טוב לומר משמע באתי הנע״ל להורא ברצ״חה אינו בוחה לבר ולנסי׳ איצטריך רק להורות בקלוא ע׳
עלה בוחה ולה׳ ברכות ואם כן צריכה לומר אף בקלוא עלה בוחה ולה׳ ברכות אפילו הבי ברצ״חה נזירת הכרים היא בלא ב׳
דתי׳ נה בוחן להסבא נזירת הכרים, ויותר הי׳ טוב לומר בנע״ל בשולחן נאי ברצ״חה ירחה לבר ומיני׳ ולפין בקלוא עלה בוחה
ולה׳ ברכות. ולכן פי׳ ר״ל לם בימות דלא תבערו נאי להלן דהוי אסונא באותו עולם וחייב כלו עד לכ׳ עלה כל הז׳ ספירות
כיחד ואם כן ליכא לומר רק בנע״ל בשולחן נאי להיפך ברצ״חה ירחה לבר ולהורות בעלה בוחה ולה׳ ברכות באם כן לא
ל׳ לא תבערו להלן במשלא יתירין בעל ספירות א׳ איכא נפקא, דבאיצטריך לנע״ל בשולחן בירחה רצ״חה לשבר, דאי ליכא כ
כבר בספירות א׳ פליגא ברצ״חה בוחה לבר דבא עלה בוחה ולה׳ היינו דליכא שבר דנה ילפינן כמו מלאים כבצ״ת בעלה
בוחה ולה׳ היינו דליכא שבר, אלא קמ״ל בנע״ל נאי להורא ברצ״חה לא ירחה לשבר ואם איצטריך ג״כ לא תבערו להלן ולכן
הוכחה ר״ל לפירושו בימות ותנ״ל // מאי׳ בפסחים לא רצה לפרש רק דהמהרש״ל בימות העלה על זה לברא ר״ל ב
דהוי אסונא באינו חייב עד לכ׳ עלה כל הז׳ ספירות כיחד והעלה בדעת חנינא הוא לומר שלא יתחייב סקילה כי אם בעלותו כל הספירות יחד
נ׳ ברצ״חה ירחה לבר מן בעזרה ואם כן העלה קולות מהרש״ל בלא אמרינן הנע״ל איכא בירחה לשבר ולכן הוכחה ר״ל. ל
לפרש כן ובפ״ל לעיל בארוכות. ואף בפסחים נאי ר״ל לסוגיא דיל נו׳ מעזרה ברצ״חה ירחה לבר ואם כן מה לא עלה כלו
קולות מהרש״ל ג״ז ולא פשיטא רק לבוחן אל רש״י ותוס׳ מהרש״ל ולכן פירש ר״ל בפלוגתא דהא בשם עלה ב׳ ספירות כדעלם א׳ אינו
חייב רק אחת, ונ״ע. ועוד אפשר לומר דר״ל בפסחים הוכחה לפרש כך דהנה בפ״ב דף ע״ב מסיק ב
באמרינן מתוך להותרה הבערה לצורך הותרה שלא לצורך, ועוד דין זה באמרינן מתוך נזכר בירושלמי והביאו הרב המגיד ונם
בתוספות מרכבה לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, וביום השבת הוא מותר ולמיתא אתי דוקא בלבר אי אתה
מבעיר אבל אתה מבעיר ביום טוב, ולצורך אוכל נפש נמור פליגא מותר ביו״ט ולא ספק ששם לזה וקמ״ל אפי׳ שלא לצורך אתי קרא
דהוי מהא״ל ... ועי׳ בהגהה מיימוני דבה הל׳
ולהורות דאמרינן מתוך

ולהורות באסורין סמוך עיי"ש . והנה כל זה ניחא לסב' דאמרינן סמוך אבל לסב' דלא אמרינן סמוך . קשה ובאמ' אי צריך ביום ה
השבת . וצ"ל כמ"ש הלב"ש בכריתות דף ק"א ע"ב אמר רבא חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליום טוב ופי' רש"י אין חילוק מלאכות ביום
טוב אם עשה לתים ושאר מלאכות בהעלם אחת או עשה מלאכה זו כל לתים אינו חייב אלא אחת דמאן דאמר הבערה לחלק יצאת
סבירא לי' אין חילוק מלאכות ביום טוב דביום טוב לא יצאת הבערה . עיי"ש . ולפי זה צריך דכתיב ביום השבת למעט י"ט דלא אתי
חילוק מלאכות בי"ט . והנה לפי מה דאמינן דקאי כפסחים כר' עקיבא לא ס"ל סמוך דלא אמרינן סמוך . ואפ"ה צ"ל דכתיב
ביום השבת אתי להורות על חילוק מלאכות ולמעט י"ט ולומר דאמרינן חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות לי"ט ,
ומי ניחא דלא תבערו אתי לחלק כמ"ש רש"י בכריתות דהוי אשינא דאינו חייב עד שיעבור כל ל"ט מלאכות ולכן כתיב לא תבערו לחלק ,
והא אמרינן דכתיב ביום השבת להורות דווקא חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליום טוב . ואם כן יהי' פירושו דאין חילוק .
מלאכות ליום טוב דאינו חייב כמ"ש עד שיעבור על כל ל"ט מלאכות ואם עשה אחת מהן אינו חייב . זה וודאי ליתא דכל המלאכות ו
והלא מה זה דהעושה מלאכה כמ"ש חייב וסופן ארבעים . ולכן פי' רש"י דלא תבערו אתי לחלק דהא אם עשה ב' מלאכות בהעלם
א' אינו חייב רק אחת ולכן כתיב ל"ת לחלק להורות דחייב ב' חטאות ועל זה לפי' את ביום השבת להורות דבי"ט אין
חילוק מלאכות לי"ט ודוי לפירוש רש"י בכריתות וגו' " והנה כל דבר בל"ס נבי' תנן אבות מלאכות ארבעים חסר א' והוינן
מניינא למה לי . ואמר ר' יוחנן שאם עשאן כולם בהעלם א' אינו חייב אלא אחת . כלומא לר' יוחנן דאמר כיון דלגב כברת אפ"ה
להביא לאו שלפניה לר' כנן בי"ט ל"ט לשבת כלאו אלא לר' שמעון בן לקיש דאמר עד דילגב לאו ובגמ' בי"ט לשבת כמאי
בי"ט כתמוז ואליבא דר' עקיבא . ומזה קשה להרש"ש סוף פ' ג' מירוחין על שיטת הרמב"ם והטור דפסקו כהירושלמי בי"ט מ"ל
תרום
אין לרבנן הוא מדאורייתא דכתיב אל יצא איש ממקומו דאם כן קשה הש"ס להשן כתמוז ואליבא דר"ע הוי לי' להש"ס להשן בי"ט לה
בי"ט מ"ל ואליבא דרבנן . עלמא וכן הקשה התוספ' סוף בחגיגה דף י"ח ע"א . ולפע"ד נראה דלא קשיא מידי דהתוספ' הקשו דהו"ל
להש"ס לומר בי"ט לה כעשה . ועוד העשה כתוספות . ונראה דלמא יהיה לה כתעשה ועיין לם כזה בזה כתוספות לזה . ועוד
י"ל להעלות דלמא איירי בעשה שלאחריו כמו הלשונות דסוף הי' להוא יום עירון ובאמת הי' לו לה . אחרן ועי' מה"ם ולכן
י"ל להעלה גם כן כזה . ולפע"ד י"ל להשן הכל עי' מ"ש כמ' יבמי שאה להשן לגלות תוספ' הנ"ל דלא ידע לי' כעלה כיון ב
דרבנן שלמים ראשונים דכלל עדיו דאירא חילוק מלאכות לשבת חם כן זה לי' כולן או שלשתן דמה לי' עשה לה בהעלם א'
או לו' בהעלם א' ושלישא אי בי"ט לשבת רק בעשה או כולם איסור לאו יהי' מה לי' הוי פלוגתא דחייב כיון דבפלוגתא לן
חילוק מלאכות נורא מהיכי תיתי לא יתחייב כלומא לר' יוחנן מלכות לי' בי"ט לשבת כלאו וקמ"ל דלא כעינן לילגב גם כן כלאו ו
ובגמרא ר"ל ל' אלא לר' לקיש קשיא אלא ע"כ קמ"ל אעג דלא ידע לי' כהלום ואם כן אין זה דבון לשבת וקשיא בי"ט לשבת כמאי
וכן תירץ בעל המאור עיין שם . והנה הרמב"ם סוף עירובין כתב כשם הירושלמי בתחומין י"ב מיל הוא לכע"ע דאורייתא
דכתיב אל יצא איש ממקומו ובגלות לי' מלוטו שלא יצא מן מחנה . והוא להוא י"ב מיל . עיי"ש . ועיין בדברי הרמב"ם והרמב"ם
ובעונים דלפי פריך הש"ס בי"ט לי' כמאי דאליבא למימר בי"ט לה כי"ב מיל דפלוגתא בי"ב מיל הוא לכע"ע דאורייתא ומאי
את לאשמעינן כזה דאליבא למימר דאשמעינן דגם בי"ב מיל הוא דאורייתא . דבגה ליכא פלוגתא דכע"ע אורייתא כזה ולכן נראה
הש"ס כתמוז ואליבא דר' עקיבא . וזה לפי הנ"ל להשיטה דאפילו מרמז בס"ל אלפים אמה הוא מרמז . ועיין שם (
והספר יותר בקיצור ע' ונאמר הש"ס דבעינן התעמים אלה המקשים את להורות על ל"ט מלאכות והתירו התוספות לם דאתי
להורות שאם עשה ל"ט מלאכות בהעלם א' לחייב ל"ט חטאות עיין שם . ועיין שם מגילה הש"ס על הפסוק בי"ט לשבת

כמאי דליכא למימר דידע לשבת כ״ב ע״ו דמה אשמעינן נקטא הכא דאי דהורה על חלב ומלאכות כרת נלמד ומסוף
אחר דלא הבעירו ושם ד׳ אם עשה [illegible] מלאכות בהעלם א׳ או כל ל״ט מלאכות בהעלם א׳ ופליגא אי ידע לשבת לא
באיסור תחומין דיבמ׳ ע״ו פליגא רחוב על ל״ט מלאכות ל״ט חטאות . ואי אתי להורה היא נקטא דיב׳ ע״ו באורייתא גם כרך נ
נלמד מן ספק דאו׳ . וצ״א אי אסיקנא דנאי על תחום י״ב מיל כו׳ הירושלמי הנ״ל . ועפ״י הנ״ל להשך בתחומין ואליבא דר׳ עקיבא ואתי
והורה על אלפים אמה דהך דלא מסורתם דר״ע אינו רק אסמכתא ענייה ~~[illegible]~~ בירושלמי בקושיא עיין לעיל [ועיין פולדמן
לדרגו תוספות הרא״ש עי׳ ברי״ף דף [illegible] הלכה דרבנן לא הבדירו מניינא לא באלה הרבקים לה ל. ועפ״ל לעיל נראה] –
והנה לכאורה עלהך קושיא דידע לשבת כמאי יש להשך כן . דהנה הרמב״ם פסק דכל ספק באורייתא דאסרינן להוא להחמיר היינו מדרבנן
דרבנן החמירו בכל ספק באורייתא ליגזל להורות אבל באורייתא כל הספיקות מותרין . והנה הקשה השואל באם כן איך אסרה
תורה לחייב אשם תלוי על ספק חלב ספק שומן ותירץ דהיינו לפי דהוא דאיקבע איסורא והיינו דצ״ל ב׳ חתיכות א׳ חלב וא׳
שומן ואכל א׳ מינייהו . אבל בחתיכה א׳ ספק חלב ספק שומן פטור מאשם תלוי [הוא בחזקת אשם תלוי] ולום בתוס׳ נ׳ מאלו בספיקו להנ״ל . ואמנם הקשה על
זה דגם בזמן דהא פלוגתא דאמוראי הוא בכריתות אי בעינן איקבע איסורא או לא ועוד דבלא״ה הא אי ספק באורייתא
מן התורה ~~[illegible]~~ להחמיר אינו רק מדרבנן ולכן תירץ היכי דאיכא בוודאי פלוגתא כרת ~~[illegible]~~ ואי הולכין בספיקו
להחמיר אבל היכי דבוודאי כגון לרבנן לאו נביא הולכין בספיקו להנ״ל עיין לעיל . והנה התוספות בכריתות לשם
כתבו היכי דעשה מלאכה בכלל בין השמשות של מוצ״ש . לשבת דגם הוי איקבע איסורא דהרי כל היום הי׳ [זמנו] באיסור מלאכה
ולכן בכלליות בבין השמשות א׳ [illegible] שבת הא איקבע איסורא . אבל אם עשה מלאכה ביום ו׳ בין השמשות של כניסת
שבת זה לא הוי איקבע איסורא דהרי כל היום הי׳ נוהג היתר מלאכה עיין לעיל , ולכאורה אם נימא כדברי השואל שלנו
פרקילה דבריו בהא דחייבו התורה באשם תלוי׳ דווקא היכי דאיקבע איסורא כגון כל״ט חתיכות אבל בחתיכה א׳ דלא
איתרמי איסורא הולכין בספיקו להנ״ל . ואף דאיכא קושיא . כרת שכל יום הולכין בספיקו להנ״ל . ולפי זה יש להשך על
קושיות הנ״ל להנ״ל דידע לשבת כמאי דמצ״ל דאיירי שעשה ל״ט מלאכות בהעלם ~~[illegible]~~ א׳ ששכח שלא ידע שאלו
ול״ט מלאכות אסורים לגבי והי׳ סבור שמותרים אלו ל״ט מלאכות לגבי . אבל מלאכה ל״ט כמו הוצאה ומשל . הי׳
יודע לאסורה לגבי . ומלאכה ל״ט דהיינו ההוצאה עלה בין השמשות של ערב שבת כמו כניסת שבת . והוא הי׳
סבור להוא מן השבת ויטעה כי הי׳ מאוחר לילה . ולכן חייב ל״ט חטאות כי גם על מלאכה ל״ט חייב חטאת . וודאי
אי אמרינן ספק דאורייתא מן התורה להחמיר . לא הי׳ חייב חטאת כר״ן על מלאכה ל״ט מלום דזה לא הוי ליה
שידיעתו ובפ״ל תוספות לה בכריתות בפ״ק פרק כל היכי דנחית עדיף לספיקו היכי ש״ל ספק איסור תורה לא
הוי ליה שידיעתו ולכך עשין חטאת , אבל ולפ״ל לעיל כלל כשם שלא ~~[illegible]~~ [בספק] היכי דלא איקבע איסורא ואע״ג ד
באיכא כרת אפילו הכי ספיקו מותר מן התורה . ולפי זה להפיר מצינו לאוקמי כר״ן ולא קשה מה מאי אשמעינן
מתניתין ~~[illegible]~~ או נראה כמה כו״ש כיונו שלה הנ״ל . ורמב״ן בנראה אתי ולהשמיע רבותא זה אע״ג דאיכא כוודאי בוודאי כרת א
אפילו הכי הולכין בספיקו להנ״ל . וספיקו מותר מן התורה . ולכן חייב ל״ט חטאות . ולק׳ רק ג׳ דל״ס דידע לשבת כמאי ,
ולא לשיטין לומר כר׳ עקיבא באלפים אמה דאורייתא . אבל לפאי דספק השואל שלנו באוקי בספק תורה דלא איקבע
איסורא כגון בחתיכה א׳ הולכין נ״כ בספיקו ולהחמירן מן התורה נפרש הנ״ל דהא כר״ן לא הוי ליה שידיעות והדר״ו.
הל״ס לדבריו דידע לשבת כמאי . ושינן לתרוצא דל״ס כרבנן ואליבא דר׳ עקיבא ..

והן הן

והכן בדבר במאמר ר״ל כו כיום גדול ר״ע ותרותים ש״ם בדוגמא כי כיום הכורח ר״ע לומר באלפים אמה הוא דאורייתא
· דמלו״ג לא הי׳ סוברת לזה והוי ספ״ז באלפים אמה דרבנן · ולא עלה ~~אך~~ הא ספקו באלה הדברים סותה אם עלה לו
ולאפור בספקו א׳ דחויב חטאת · ועלה היגון לשבר כמאי · דספ״ז גאורי׳ שעלה לאחר א׳ כמו הוצאה בין השמשות
והי׳ יודע לאסור הוצאה לפני רגע שעשאוה בין השמשות שהוא הי׳ סובר שהוא מן השמשות ובשמשות הי׳ לילה ואח״כ עלה לו לאחר
כהעלם א׳ והי׳ יודע מאיסורה הוצאה לפני · זה והוי חייב ל׳ חטאות ואע״ג שהי׳ נודע לו שהוא בין השמשות ואיפוא ג
כוודאי כשר אפילו הכי ~~[illegible]~~ בספיקו נותר ולכן חייב עליה חטאת · וזה שלמדנין עשאו בספק כשר נותן מן התורה
היינו דלא אינצע איסורה ורפ״ל לעיל · דאי ספק כשר אסור מן התורה לא הוי לה מיודען כיון שנודע לו שהוא בין ה
השמשות והי׳ ספק חול או לעבר · ולא הי׳ חייב עלה חטאת · אבל הלכה דבדליכן ונשאה ונשאה ורפ״ל לעיל ב
דעלמא לא לה לו · ונשאה הא יוצא ללאן זה סורים נגעל · ושימן לומר דבדוא גד״ נגעל הוי שלמנו לחלן כין ספק כשר
לספק לאוי כעלמא רפ״ל לעיל · וסותר מזה בספק כשר אסורין התורה · ~~א~~ ואח״כ הבדוא שלישות ה״לב לדוגמא דמע ו
לשבר כמאי · ומה לפרתבי לעיל שעלה בין השמשות הוא נפרש · כיון דספיקו אסור מן התורה · ובזה לא״ב מיודען ו
ולכן שפיר דשימן לומר דירבא לה כתחום אלפים אמה ולכן גדול ר״ע ותרותים על אלפים אמה ודו״ק היטב //

ובזה יתורץ גם כן איך סיסרה דלא עבד איוב אלא מיראה וכו כיום גדול ר׳ יהושע בן הורקנוס לא עבד איוב אלא
מאהבה לאמור הן יקטלני לו איחל · ובזה כפירוש הפסוק הן יקטלני לא איחל דכתיב וקרינן לו או לו איחל
יש לפרש כך · דידוע שאיוב הי׳ יודע בעצמו שהוא בדין נגזל כפ״ל איוב תם אני ולא אדע · ולכן הי׳ מתרעם על
יסורים שלו · ולכן אמר אם יקטלני לא איחל לו עוד כיון שאני בדין נגזר ומזה והנק״ל מן אותו היסורים כדלעיל ו
לכן לא איחל לו עוד · כי למה אגזה לו · אך כאשר כ׳ השל״ה בס׳ כי תצא שאיוב הי׳ גלגול תרח ורפ״ל סוף פ׳ וירא
הנה ילדה מלכה גם את עוץ בכורו וגו׳ · ובאיוב כתיב איש הי׳ בארץ עוץ ואיוב שמו · ולכן אף שאיוב עצמו כנפו
הי׳ בדין · אך הנשמה שלו הי׳ מן תרח והי׳ רשע ולכן מצד גלגול הי׳ חייב יסורים · ובזה יתכן פירוש הפסוק
הן יקטלני לו איחל · כלומר אעפ״י שביושר אותו איחל לו · כי וודאי חייב אני יסורים מצד גלגול שהנפש ב
כראתי חייב יסורים · והוא לטובתי הנפש שלי שחייב יסורים ולכן אייחל לו · שהוא לטובתי לעולם הבא · והנה
כפי׳ הגלגולים להאר״י ז״ל ד׳ זגו״ה ל״ה ע״ב כתוב דרה״ן בן עזרי לתרח ונלישא בן ח״ הי׳ גלגול של שמואל ה
הרמתי להי׳ כ״ב לעם ועתה נעלם שני דור של שמואל שהי׳ לו להחיות לבצים לעם ועוד ~~[illegible]~~ אסף ואמ״ז הרי אני
כמן לבצים שלך של ע״ל · והנה נודע לנו הספי דוד לא הוי מאמינים בגלגול ובמחלוקת הפשה עד הרגע
הזה · ולכן דוגמא כי כיום לתחיה רה״ן בן עזרי לנלישא ונעלה לו נס באהבה לי׳ תשועה עליו אחר חיובות והיינו ב
דנאמר הרי אני כמן לבצים שלך מתוקן כלם · וסותר מזה שהי׳ גלגול של שמואל · ומיון שנתפרד סוד הגלגול,
של הנשמות לכן אמר בוודאי לא ~~[illegible]~~ עבד איוב את הקב״ה אלא מאהבה ופק״ז ודו״ק היטב //

[illegible]

[illegible]

ק״מ

דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו כלי כסף וכלי זהב. פירש"י בברכות דף ט' אין נא אלא לשון בקשה אמור להם בבקשה
מכם שאלו כסף וזהב שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם ואח"כ יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. יו
התעוררו על זה המאמר. הלא אף שלא יאמר אותו צדיק כלום מה שייך קיים הבטחתו. והוי מלום [illegible] לא ירדו לש
כלל. וכוונ. יצאו נגד אותו צדיק. יכון להם שהלו על זה. אף למה שייך [illegible] שהם זה. אם לא ירדו ויחלו על זה
ויותן כי כל עולה מאורות ונם בענין הפך כבר שפוער מלה רקמה הי' לבוא לארץ ישראל כדי להיות לעולם ולהעביר
להט החרב המתהפכת ולבוא אל שערי גן עדן [illegible] שלא [illegible] זה מבואר בפסוק [illegible]
עולם ומלואם. וזה פירוש הפסוק כי [illegible] ושלחתי לפניך מלאך כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה עורף אתה פן
אכלך בדרך ופירש"י [illegible] לא אעלה בקרבך ולכך ושלחתי לפניך מלאך. [illegible]
עדיו עליו. [illegible] ויתנצלו [illegible] ויתנצלו ולא [illegible]
להם [illegible] [illegible] תורה [illegible] אפילו [illegible] על התורה [illegible]
והנה ישראל [illegible] עליהם את הכרם [illegible] חרות על הלוחות [illegible] והם [illegible] של ה
עד"ז [illegible] ולכן [illegible] בפסוק ויתנצלו [illegible] ~~[illegible]~~ עדיים [illegible] וזה ענין תלונה גדולה וחרטה קשה
רבותי [illegible] עם [illegible] עליהם הכרם [illegible] ולמה [illegible]
אומנם [illegible] להחטיאו [illegible] גן עדן [illegible] החרב המתהפכת [illegible] לעולם [illegible]
להלין [illegible] כי [illegible] עוד [illegible] בנופם [illegible] כי [illegible]
בורכם [illegible] אי אפשר ~~[illegible]~~ [illegible] ואחר [illegible]
בנוף החומר. ולא [illegible] כי אי אפשר [illegible] החרב [illegible] הקב"ה לא [illegible]
אפשר להם [illegible] ולכן [illegible] [illegible]
וללמדו התורה [illegible] והנה ישראל בהיותם [illegible] לאחר [illegible] התורה [illegible]
רמוס [illegible] כספו וזהבו. [illegible] ולמה להם כסף וזהב הלא זה [illegible] הנביא [illegible]
ורש"י על [illegible] ועטרותיהן בראשם ונהנים מזיו השכינה [illegible] לכסף וזהב כי
כי מה להם [illegible] אך [illegible] ויתנו עליו [illegible] לא ירדו [illegible] לשאול כסף וזהב
יותר [illegible] ליחטאו בעגל ונעזו עליהם [illegible] [illegible] אחר זה [illegible] זה [illegible] הקב"ה
לא ינחו עליו כלום. [illegible] [illegible] רש"י [illegible] לכסף וזהב [illegible]
ולכן [illegible] לאמר [illegible] בקשה [illegible] [illegible] לא [illegible] כי [illegible]
לכן אמר [illegible] לאמר [illegible] הטעם שלא [illegible] אותו צדיק [illegible] לכסף וזהב [illegible]
אף באמת זה לא [illegible] הטעם. כי עיקר הטעם הוא [illegible] שלא [illegible]
לכסף וזהב [illegible] ועבדום וענו אותם קיים ואח"כ יצאו ברכוש גדול לא קיים
ופלוגתא [illegible] על פסוק [illegible] לאמר להם טעם זה שלא יאמר אותו צדיק [illegible]
[illegible]

[illegible] עם [illegible]

גו א״כ הטעמים שנצטווינו באכילת מצה ומרורים · דודאי טעם גם שלא הספיק בצקם להחמיץ כדכתיב ויאפו את הבצק אשר
הוציאו ממצרים עוגות מצות · לא שייך על זה שאפילו במצרים דבאותו פעם לא נעשה להם עדיין נס זה שלא הספיק בצקם להחמיץ
אומנם נ״ל דהנה אדם הראשון קודם חטא הי׳ כמו כהן גדול כי הי׳ בגן עדן והי׳ נצטוה אכילתו כאכילת מנחה דהקרבן
הוא לפני לאכול.. כי הי׳ כהן גדול ועניינו נקרא מקום המנחה וזה מנחה אפויה תעשה ו. כי אדם עצמו הי׳ מנחה אפויה
וזה הי׳ תכלית המחלקה באכילה דאדם יהי׳ הקרבה תמיד ,ובמנחה כתיב כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אש
כמו מצה · ואחר החטא נתקלקל · ובמצרים הורגלו [illegible] · ולכן נצטווינו על אכילת מצה ~~[illegible]~~ ומרורים ולכן חטא
של אדם הראשון # יען שאכל בעל אנוה מצה או [illegible] שלא אוכלים על שובעה · הלוא במצרים שנצרכנו אז ו
עצמם כמו שהי׳ קודם חטא אדם הראשון ולכן נצטוו מצה ולכן חטא אדה״ר · אבל אנו שנתקלקלו בחטא זה גו׳
אוכלים ומרור על שלא הספיק בצקם להחמיץ · [אם כי הי׳ לשון שאור בעל אנוה מצה [illegible] לאסור אך כלחם עוני דלכן חטא
אדה״ר די מצה כמי פירות ומרור על שלא הספיק וש״כ כאשר לחם עוני לא נאסר במצרים רק לדורות בפרשת ראה ודו״ק] .

ואמנם בודאי שגם במצרים הי׳ מחויבים לאכול לחם עוני · כי לא מצאנו בפסוק שום חילוק בין פסח מצרים לפסח דורות בעניין
אכילת מצה ומרור בפסחים כדית למנינא דאיכא בין פסח מצרים לפסח דורות ולא נחשב זה · וא״כ במצרים הי׳
~~[illegible]~~ מחויבים כלחם עוני ובודאי הטעם כי מרמז על עתיד שיתוקן העולם ויהי׳ כל בני אדם כקודם החטא של אדה״ר ובפרט
~~[illegible]~~ לעתיד כל העולם כגן עדן הקדמון ויהנו מזיו השכינה כל ~~[illegible]~~ שאוכל ~~[illegible]~~ וחמץ וזה מרומז במצה שהיא
קודש קדשים ונאמר בה מצות תאכל במקום קדוש וכמו שהאריך בזה בשל״ה במס׳ פסחים עיין עליו # ולכן אנו אוכלים
כזית מצה באחרונה לרמז על הנ״ל · כי סופו של כל [illegible] שאז הוא מרומז באכילת מצה · כי נאוה כל התגלאות
רק [illegible] ועי״ל [illegible] ושין · כמו שזהו גו׳ · ולכן אנו אומרים הא לחמא עניא דאכלו אבהתנא בארעא דמצרים ש
השתא הכא ולשנה הבאה בארעא דישראל · ~~[illegible]~~ ולמא תמצא זה מרמז מצה על מאור לאחר לאחר · ולכן [illegible]
ואמר לא השתא עבדי שאנו משועבדים ליצה״ר החוץ לשקא עני כמו שעבדים לאדון ולשנה הבאה בני חורין כל עצ
שני בני חורין ממלאך המות ויצה״ר כמו שדרשו חרות על הלוחות חירות ממלאך המות · כי אז יהי׳ כל
האויר [illegible] כגן עדן והכל ארץ ישראל ונהנים מזיו השכינה · יו״ל ~~[illegible]~~ אכילת מצה · וכמשל״ה [illegible]
מנוער עצמו ואחריתו יהי׳ [illegible] כדכתיב בזוהר דקאי על היצה״ר שאם בנעוריו הולך אחר עצתו גו׳ היצה״ר
ומאחריתו זה׳ [illegible] עליו · כי כתחילה היצה״ר מפתה לאדם הולך אחר הכל בזמן ומוצא ל
עבירות וכבוד · ועי׳ זה נגרר אחריו · ובאחריתו האון אין לו עוד כח לבעל היצה״ר ונעשה רע לאדם מורגל ·
וזה טבעו הרע המורגל בכך לילך אחריו כי מן השמים לא יעזרהו עוד · ועל סיוע מלמעלה אין כח באדם)
וגדלו ·

עיין לעיל ולהכי מצוה מן המובחר ליקח חטים למצה ובמנחות שסיק דוונא חטים כדכתיב סולת חטים [illegible] כי אילן שאכל אדה״ר
חטה היתה לדעה א׳ · ואנו מתקנים חטא זה מצוה ליקח חטים

וז"ל שיר השירים פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה כד עמו בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני. מצאוני השו הסובבים בעיר הכונה בפסוק נשאו את רדידי מעלי שומרי החומות. וכ' האלשך אמרז"ל שעה להקריבו ישראל נגלה ונשמע ירא רבונא מה"ל ועלה לו כמה חסדים לכל א' מישראל וכלהטאו פירקים ט' והי' לנו מונה לפעמים הנה אחד להגין מן מלאך המות ואחד לה מן הקליפות. ואח"כ הוריעו מלאכי חבלה מעלינו אותו הלבוש והוא לטובתנו שאם לא הוריעו מעלינו לא הי' כח לקליפות הבלועות והיינו מתבטלות עד"ר אחרים להסתירנו לקליפות וכל נאחז בגיהנם. וז"ל הכונה בפסוק. הקליפות הנולים א והוא כי נשאו רדידי מעלי הם לנו כדברים הנ"ל - שומרי החומות הם מלאכי חבלה אלו פירקים מעלי. ועל ידי כן נשארתי מופקר לקליפות. ונקראים שומרי החומות כאומרם ז"ל על פסוק להט החרב המתהפכת לשמור דרך עץ החיים להם מלאכי חבלה שומרי חומות ג"ע מלובש נפשו הצלת ראוני' לענין הרי לזה נשלו ב' דברים מישראל הי' לטובתם ש.ש.ל בהם הקליפות. ולולי זאת לא הי' להם כלל כי אין שיורין ספרה בגיהנם ח"ו. ומעתה נראה כי הגלות הוא לטובתנו וכמ"ש תם עונך בת צ ומעל שעונותינו הי' בסבת הדין כנראה ובאורה אל כאות ה' כהלונה בסבת הרחמים כלל קרין כי זו היא מדת הרחמים לדורותינו לחיי עד להיות לעיניך א' כיפלותינו ליגון יגיו בלבים ולמוד תורה מפי עתיק יומין כמאמר הנביא ישעי' ו עיניך רואות מוריך. ולכן אמר בהאזינו איכה ירדוף א' אלף ושנים יניסו רבבה אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם. וכתיב וא היינו מדת רחמים וקים דינו כי ה' רחמים כלל בין כי הגלות הוא לטובתנו למען לא נאחז בגיהנם ח"ו. וזה טעם על מצות ומרורים יאכלוהו. להחזיק לאותם יחד. כי אמר כמרור איכה השביענו במרורים באכילת מרור כ.ל.ל פסח הרומז לגו כל ט' באב כי אפילו מרור הוא רמז שנבוא עוד הגלות המר. ואפילו בגלות. ולכן נשתוו לאכלם יחד מצה ומרור. כי אף שמרור מרמז על והיה גדול בגלים ומרגישים וסופו בוא טוב. והוא מצה בלי שאור ובלי חמץ מסיטרא אחרא אך כלי גדול כמנחה להיא מ כלו דין ברחמים. ובעו' הגלות אנו נצולים מגיהנם ומבאר לחת, ונעשה הגוף קליפת כלי זהב ולהסר זה אוכלים מצה ומרור יחד לומר שהגלות הי כל יום ויום נרס ומורק. ולכן אמר מרור בזמן הזה דרבנן. כי בזמן הבית הי' מדאורייתא לרמז שיגלו מארצם. אבל בזמן הגלות הרי הגלות אבותינו הי' אוכלים מה להם לעלות ארץ לזה. ולכן שאל בעל הגדה מרור זה שאנו אוכלים על שום מה. בשלמא ע אוכלים מרור ורמז על ב' גליות. אבל אנו לפרש מוקצים בגלות אין לפי' לעלות סימן ורמז לזה. ולמה א מה דודך מדוד היפה בנשים מה דודך מדוד שככה השבעתנו של. ולכן אמר בשיר השירים השבעתי אתכם בנות ירושלים ש מבלתי יכולת ה' להביא אותם אל הארץ וישחטם במדבר השבעתנו דודי צח ואדום. דהנה בפ' שלח לך אמר מלה רתיג פן יאמרו ו הורכה ח"ו לפני ממנו. ותרח הפרי. כלם נאון. כי יאמרו שיש עוד מכה ועילה להן מכלה. ולכן אמרו הם כמו כנגדה של ע"ז. וכלתה הוא עוד בכל יכול לעשות הלפע ממנו כמו אלה להן לפע תגוותכם כי אם תשבריכם למה הלכה אתכם. והן הן דברי האומות ז.ישראל מה דודך מדוד השבעתנו. הלא אנדה ח כמו כנגדה ח"ו. כמו שאר שרים ומעלה שאין להם כח ופעמים הדבר הזה אם יש יכולתו להוציא אתכם יוציא אתכם ובודאי שלא כ כגלים. בגלים ביותא כמו שאר שרים ומעלה לפעמים לפע. וכן הוא יכול לפעמים להכביר על שר אחר. נו שאמרו מה דודך מדוד היפה ואין לו כח לפע להוציא אתכם ח"ו //

ועל זה השיבו

ועל זה הלשון ישראל בעזרי זכ"ח ואדום. זכ"ח הוא סטרא דרחמים. ואדום הוא סטרא דדין. והכוונה כי הגלות הוא רחמים כדי ש
שהוא לטובתינו למען לא נגרש מהיינו כנ"ל.

מדרש רבה פ' בא נאמר חקת הפסח זאת יהי' לכם חקים כחוק אמר דוד גלאני עוסק בתורה לא יהא דלות. ובזוהר הדבר
כי שלא אכול בהלכם. כי זאת חקת הפסח נאי על התורה. פה סח נ"י. שעסק ובשיח בתורה ולהוציא משפה לאו
כן נגד ליבינו מעלי לאני ובעלים לא יאכל בו. יוי שאין לו גירות אין תורה מלתפרת בקרבו ואף שאין סופו
לפרש מינו. ואין תורה עולה בידו כמ"ש כל שאין יראתו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת. ולכן התפלל דוד לה'
לבו תמים שלא יחטא כלל ואז יהי' תורתו מצלחת בידו. ורז"ל ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי. והאלשיך ז"ל פירש כתב ענין נאה
כי אחז"ל ברית כרותה לי"ג מדות שאינם חוזרות ריקם והלא הרי מצינו שצועקים בי"ג מדות ואין נענים ותירץ שבעת
הספרים להם דייקא חז"ל כלשונם ואמרו אם תעשו לפני כסדר הזה אינם חוזרות ריקם. תעשו דייקא שיהי' כן
אדם רחום וחנון וארך אפים על חבירו ועושה חסד עם חבירו אז כשקוראה לפני לא שני. וזה ולרשע אמר אלהים מה לך
לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך. שהרשע אין תמים ~~[illegible]~~ הי"ג מדות כחקיו כבריתו על ידי זה יהי' נענה
ואינו רק בפה אינו פועלה בפועל ולכן אי' ותשא בריתי עלי פיך וזהו עכ"ל אלשיך.

עוד טעם למצות מצה ומרור כורך ביחד ורמז על השכינה. כמ"ש בתורת ר' משה והנה טוב מאוד זה המות כי כל עוה
הנעשה בזה העולם דבוקה בנפש או אהבה לה להלאים עד שנופלת ממנה ונהפכת החושך. ועל ידי השכינה ועירוב
הגוהמא בגלות ניטל האור מעט ולא נשאר רק מצה לעת התחיי' ולכן לאור כלל בו יזהר. ועל זה פירשתי
בהגדה ואתא שוחט ושחט לתורא ואתא מלאך המות ושחט לשוחט ואתא הקב"ה ושחט למלאך המות. ולרמז זה א
אוכלין מצה ומרור כורך ביחד. כי השכינה היא מרור בגלות. היא לטובה שעל ידי המרור זו שיהיה ניטל
האור מן הטומאה ולא נשאר לעת התחיי' רק מצה. ולכן אוכלין כזית מצה באחרונה לרמז סופו של א
אדם אין מוכן לו כל מיני עושר של שאור זו יצה"ר כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות רק תורה ויראה ומצוה ואינן לפ
לו בשעורה שמעלים אינו כקופו רק כזית מצה נשאר בפיו
ולכן כתיב במדבר תאכלו מצת חסר. וכל דומיהם כתיב מצות מלא מצות קוין. ורמז. מצות רת.
מעלים לגבה תורה. כל העולם קרוה לגבי כלי מעלים חסה כי אין לו מוה. וא בערב לעת ערב של
שנות אדם בקבורו ע"י מיון של אדם. ואפילו מעלין שעלה בזה העולם וזו תאכלו מצות דהיינו אין
עומדין לו כל כסף וזהב וכל הגדולה רק תורה ומצוה ומעשים. ואפילו בעולם הזה כתיב מצות מלא והיינו
וין מלאות. והיינו דכתיב שבעת ימים מצות תאכלו. והוא רמז רק בערב תאכלו מצות הוא חיוב
ודין.

עיין לקמן א' כסיל עמוד א' ונראה שאין הפסוק כיהושע ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש
עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו ויאמר הלנו אתה אם לצרינו ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי
ויאמר לו

ויאמר לו מה אדני מדבר אל עבדו ויאמר של נעליך מעל רגליך ~ ואמר כסדרן של נעליך לינבא אצילות. על הת
שנבר מפני לאחר מיתת משה. ונהו ענין אצילות ובריאה. והנה כלם הנאון ספר העולם גנזי ישעתי לגאלה הא כמו
כתיב של נעליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא. הרי הטעם מפורש שחולץ נעלו. ופירש הג'
באיזה כסדרן אותו היום שהראה המלאך ליהושע היה כלבד. ובספרים איתא באמור לנהון אצילות כלבד בין אצ'
לבריאה מותר. והמ״ש של נעליך ליתא על התורה אך זה הוא אז הי' לבד ואסור לנהנות אצילות ולכן נאמר הפסוק
כי המקום אשר אתה עומד עליו ~ ואין כן בעולם. ספרו שלכך חולץ המנעל מלום אגבור וכל ולא מלום אצ'
והר' בכל לבריאה ואצילות בבריאה מותר ליהנות כלבד. ודפח״ה. ועדיין לא הובא לנו מה ענין אצילות זו לו
ולמה לא הגיד לו רק בכל המלחמה כאשר היה כמלאך עיניו. ועוד זה ששאלו לו הלנו אם לצרינו. והשיב לו
לא כי אני שר צבא. ומה ענין לא. ומלת לא בדברי יהושע כלל. הרי כאשר הי' לו להשיב ומה שאל יהוש'
אם לנו או לצרינו. הה״ל להשיב לנו. ומה ענין לא. ומלת לא בשאלת יהושע כלל. לא לנו. ולא לצרינו
ואתמהא. ונראה דהקב״ה הבטיח ליהושע כאשר הייתי עם משה רבך כן אהי' עמך. והנה יהושע כלם
שמשה דחה המלאך ואמר אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה אז והקב״ה הבטיחו לבקרו והלך בעצמו בישראל כי
יהי' עמו ולא יהי' המלאך שר צבא רק הקב״ה בעצמו ילך בקרבם ויהי' לו צבא שלהם ללחום מלחמותיו. ועל ידי
זה חלה גם כן שנברה עם השראל לפני לון ענין העיקר להט החרב והכרובים כי הדור ההוא שחטאו כבר
ספורתו בחבתו. ואותו דור שבנים עם יהושע לארץ כלו צדיקים וכשרים. ואף שלך גם מלאך עמו הוא ו[illegible]
בעגלא ו~~הורדה ה'~~ ונפל כב' מלפניהם הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי
ולם לא התפלל משה אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה. כי הבטחה של זה המלאך הי' רק להורות הדרך אבל
הקב״ה בעצמו ילך בקרבם ושלם ואיבתי את אויביך וצרתי צורריך. רק פס' כי תלא אחר חטא עגל לאמ
כי לא אעלה בקרבך. ואז התפלל משה לבטל אם אין פניך הולכים (וכנ׳ אושע ע״ש) ולכן יהושע ששאל הלנו
אם לצרינו. כדנרא ה' אם הלנו אם הוא לשמירה בלבד ולהורות הדרך או לצרינו. אבל לא הי' שאל אותו אם
הוא. יהי' שר צבא שלהם. כי לא צריך לאמר כן שהקב״ה יהי' בעצמו בקרבם. והשיב לו המלאך לא. הכוונה
לא יצטרך כלל. לא לצרינו. וגם לא לנו כמו שחשבת שאני בא רק להורות הדרך. ולא ללחום מלחמותיכם
כי אני שר צבא ה' עתה באתי. הכוונה שאני שר הצבא ללחום מלחמותיכם כי השכינה לא ילך בקרבכם
ובלשון יהושע כן. ירצה שלא אמר לו למפרע לכן עדן עם ישראל. והפירוש כלל עונשיהם או אמרו של נעליך
שיסבב אצילות. וכל לגיו. והכוונה אמר כדנהוא עתה באתי כיון שאמר יהושע הלנו אתחיל המלאך
לבעון כימי משה רבך באתי ודחני ולא רצה כלל אותי אבל עתה באתי להיות הנשיא וגו'

וזה כתבתי לעיל על בחירה תאות הזכר. בחירה מרמז על סוף אדם. ומבואר במדרש הנעלם אצל הזוהר פרשת חיי
שרה. ויאמר אברהם זו הנשמה אב לה ורם אב לגוף ורם יושב ברום המעלות בג"ע. אל עבדו זה מטט' זקן
ביתו המושל בכל אשר לו. ואליעזר אשר לא תקח אשה לבני מכנעני. לעת תחיית המתים לא תקח גוף אחר
להכניס בו הנשמה. כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך. אותו גוף שהיה עם הנשמה המצורפים הלוך ולבוש אחר
תורה ומצות אותו הגוף תקח להכניס בו הנשמה. ולעת תחיית המתים סר ממנה. ויקח העבד זה מטט' עשרה גמלים
היינו המרכבה שלו. כי המרכבה למעלה תמיד הוא בעלות ספירות. וכנ"ל בעשרה מאמרות נברא עולם. ויברך הגמלים
מחוץ לעיר. הוא בית הקברות. לעת צאת השואבות אלו תלמידי חכמים ששואבו מים של תורה לגן עדן ומים לצאת מן
העפר. ויאמר הנה אנכי נצב על עין המים. והנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה. שאומר אליה
שתמסור לי מן התורה שלמדה והיגעה בהיותה בזה העולם (ולכן אמר כדך כנ"ל לעיל. ואמרה שתה לגמליך כי י"ב
מדריגות היה שולטים כח"ים ור"ב לבסוף היה שולטים כלו' ני' (שם) ולכן נקרא התורה על שם (שם) ר
ואמרה אלי שתה וגם לגמליך אשאב רומז למשה בזה העולם תורה ורצון עם ספירותי שכן ערך מלאך והנ"ל.
יותר ממלאך וכנ"ל לעיל. ואלו המלאכים וכינוים זה פעל אל וכמו שכתוב כמה שאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל
והנשמה יותר תורה שלמד והמלאך ומשיגים ב"ה. היא האשה אשר הוכיח ה' לבן אדוני. ושם נזם על אפה והצמידים
רבקה וכצאת זו הנשמה. בת בתואל בר ברא דאל. בת מלכה בת מלכו של עולם. ונזם על אפה זו עול תורה
שסבל על אפה וכנ"ל ושם הנזם ונתן לאפו וסבל. עיין רש"י וכו'. ויאמר אליה הגמיאיני נא מעט מים מכדך לשר אל
זה שלמדה בזה העולם. וכו' ותאמר אליו שתה אדוני וגם לגמליך אשאב. בהיינו שהנשמה הקדושה שלמדה תורה ...
כל המרכבה של המלאכים. ושם הנזם על אפה והצמידים על ידיה. בהיינו העצמות שנקברו בקבר וכנ"ל.
ואתה עצמותיך יחלץ. ונקראו הוא המולך גוף לארץ ישראל בגלגול מחילות. ונקראו גם כן אש אוכלת
ויאמרו לה התלכי עם האיש הזה עם המלאך ברקיעא. ותאמר אלך עם נקבעה לארץ ישראל לקום שם
לכל הנשמה שלמעלה כנ"ל.

וכסוף הפטרת שופטים מסיים כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלהי ישראל
כי נודע במצרים יצאו גורם ומהם שלא יוכלו כלל לעמוד טומאה ולכן יצאו בחפזון. ועל ידי כן הוצרכו לבוא עוד ב
גליות שנודע במדרשים. אבל בגאולה העתידה אין לנו לראות מן תו נהיה מוכרחים לצאת גורם אך בזמנו הנוכח
בחפזון. ואז לא ח"ו לגלות עוד פעם. ולכן הבטיח הנביא על זה הגאולה העתידה כי לא בחפזון תלכו שלא יצאו
לגלות זו האחרון בחפזון כי אם עד שיתוקן כל החטא ולא יהי' צריכין לגלות עוד. ורמז' לזה. כי הולך לפניכם
ה'. לא כמו ביציאת מצרים דכתיב וה' הולך לפניהם יומם. דכתיב הרחמן על התורה וה' הוא וכנ"ל כי לא
וה' הוא ובית דינו אבל לעתיד לא יהי' כלל גזרות עליהם אלו עוקרי ע"ז ואלו עובדי ע"ז כנודע. ולכן כתיב
כולו רחמים ולא כתיב וה' דהיינו הוא ובית דינו דין. ולא יהי' דין רחמים ולכן כתיב כי הולך לפניכם ה' דהיינו
כולו רחמים יהי' ובמעוז הנביא ובימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות אמן ואמן " " "

בהפטרת יונה מי יודע ישוב ונחם האלהים ושב מחרון אפו ולא נאבד. [illegible] ורש"י בחמץ ופרש לשון מי יודע [illegible] (החזן)

(דף ז') בספר עזרה מאמרות הביאו בערך פרק ס' האזינו [illegible] תשובה הוא א' [illegible] ובתורה כו'
ולכרת עד ה' אלקיך ומאחר לבני נח לא נצטוו כי אם על שבע מצות ולא יותר אם כן מורה דלא מהני בהו תשובה ואם כן
נצטוו לענין מצות והעלה כולו עי"ש ואם נתקבלה תשובת נינוה אע"ג דהיו בני נח ותירץ [illegible] תירוצים חדא דלאו נינוה היתה
עיר גדולה ורבתי עם [illegible] לבני נח מהני עי"ש [illegible] והאריך אפו עמהם אבל לא מהני לבטל הגזירה לגמרי
וכן לגבי נינוה לא הועיל כי אם לפי שעה אבל לבסוף כלו [illegible] להתנבא עליהם נחום האלקושי. [illegible]
[illegible] הנביא נושא עון ועובר על פשע. נושא עון [illegible] דאינו רק מאריך אף ומסלק העון עד אח"כ [illegible],
ואח"כ אמר עובר על פשע [illegible] לגמרי אבל [illegible] בנושא עון לכל עולם ואפילו לבני נח ש
להאריך אפו עמהם אבל ועובר על פשע [illegible] להם מחילות מעבירה לגמרי עי"ש,
והנה אילו נינוה הי' מסופקים אי מהני להו תשובה להם בני נח או לא ולכן אמרו מי יודע ישוב. הרצון מי
יודע אם תשובה מהניא להו או לא. ואם יאמר אי תשובה מהני להו ישוב ונחם כו'. ולכן אמר [illegible]
כאשר [illegible] הקב"ה ליונה ואני לא אחוס על נינוה העיר הגדולה כו' [illegible] לך ה' הרחמים והסליחות
והכוונה לתירוץ הב' הנ"ל דלאו נינוה היתה עיר גדולה ורבתי עם. ואח"כ זה מדת רחמנות של הקב"ה [illegible]
[illegible] הדין [illegible] התשובה וזו מדת רחמנות [illegible] והנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם
[illegible] שאינו ראוי. ולכן כשחרה ליונה על [illegible] ה' [illegible] נינוה התשובה [illegible] הנ"ל דלבני נח לא מהני
התשובה והשיב לו ה' [illegible] על נינוה הגדולה ורבתי עם. ויאמר על זה לך ה' הרחמים והסליחות כי הוא מדת ר
רחמנות [illegible] הנ"ל. ועוד תירץ בעזרה מאמרות [illegible] נינוה [illegible] על דין תורה (להחמירו מי
מי [illegible] בעבירה [illegible] והחמירו [illegible] והחמירו כל אומות [illegible] כו'
באורך [illegible] על [illegible] ונתקבלה תשובתן עי"ש. [illegible] הפוסק
הנ"ל)

בפסחים פרק האלה [illegible] א"ר אלעזר מאי דכתיב והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב אלהי אברהם ויצחק
לא נאמר אלא אלהי יעקב. לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר בהר ה' יראה. ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר ויצא
יצחק לשוח בשדה אלא כיעקב שקראו בית שנאמר ויקרא לשם [illegible] עכ"ל הגמרא. ולכאורה נפלאה להבין על
זה. כי אברהם הר קראו. ויעקב בית קראו. [illegible] בית ראשון נחרב על עוברי ע"ז כנ"ל [illegible] הר נקרא
כי על ההרים היו עובדים עבודה זרה. ולכן נחרב בית [illegible] הר [illegible] והיתה תל עולם,
ולכן [illegible] אברהם [illegible] זו מדת הדין [illegible] בין החורבן [illegible] מדת הדין [illegible] להם [illegible]
[illegible] על [illegible] מדת הרחמים יצחק קראו שדה רמז
על בית שני שנחרב על ידי [illegible]. ובית שני נחרב [illegible] שנאמר [illegible] שנאת חנם ולשון הרע. ויעקב הי'
גם על [illegible] שנאת חנם כי יעקב לא [illegible] הבכורה [illegible] טוב [illegible]
עיין בספר [illegible]

כמפרש בפסוק והדי' ועל זה אמר ~~[illegible]~~ ה' ירא וגם דיבר לשון הרע עליך במותו ולאביו יצחק ז'
יז ויעזבני זה פרסיים את כרורת לך כי כאלו לך הכרורה ממנו שלא מגיעים. והי' מדה זו של שנאת חנם ו
ולשון הרע אצל עשו. ולכן כשבאו לישראל הלחמו בעון של שנאת חנם ולשון הרע שהם מדה כנגד מדה ע"י עשו לפי
כי מדה של שנאת חנם ולשון הרע. ועלכן ציון שדה תחרש נתקיים ע"י עשו איש שדה. והנה יצחק אמר ראה ריח בני
כריח שדה אשר ברכו ה' כי יצחק ידע בנבואה שעשו יחריב בית המקדש. אך הי' סובר שעשו לא יהי' מזיק
לישראל רק ילקה בגלות ויכוין לקיים נבואת הלם כה"ל וכו' הרמב"ן בפרשה שנשאל על שהם מתנאה וכן נכונים
ויש לפי' שמצרים כאלו היגולת להם ונחלו כה ואמרו לא הוא רק כחם ואונם עליהם גזרת הגירות לישראל
אבל אם היו מכוונים לקיים נבואת הלם כה"ל ולא הזיקו לישראל אזי היו מקבלים שכר עיין שם ברמב"ן פ'
אבל כן כשעלו להחריב ציון ויעשו שדה. אם הי' מכוין לקיים נבואת הלם לא היו נענשו. ולכן כוון לשמה יצחק
ופסק להוא עשו וראה שנכנס עמו ריח גן עדן. ספר [illegible] וגם זה רומז שיקיים נבואת הלם להחריב
ציון ולעשות שדה ולא יזיק לישראל יותר מדאי. ולכן אמר ראה ריח בני כריח שדה וכו'. ולכן כשבא עשו
אח"כ [illegible] ויחרד יצחק חרדה גדולה שראה גיהנם תחתיו. והבין כי סופו של עשו לגיהנם יען ש
לכוונת חורבן יזיק לישראל יותר מדאי וגם יחריב ויעקור כמו שעשה טיטוס שגידר הפרוכת. לכן חרד חרדה
גדולה עד מאוד. אבל יעקב שראה בית. זה רמז על בית לעתיד לבא כמו שאמר [illegible]. ולכן אמר יעקב אין
זה כי אם בית אלהים, כי הבית לעתיד תהי' ע"י בנין של הקב"ה אש שלמעלה יורד למטה לא בנין בידי אדם כמו
להיות שני בתים ראשונים שנחרבו. כנ"ל כמבואר מזה [illegible] ודוק והבן — — —

סוף מכות. וכבר הי' ר"ג וראב"ע ור' יהושע ור' עקיבא מהלכים בדרך כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיוצא מבית קה"ק
התחילו הם בוכים ור' עקיבא משחק וכו' אמר להם לכך אני משחק דכתיב ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן
ואת זכריהו בן יברכיהו וכי מה ענין אוריה אצל זכריה והלא אוריה במקדש ראשון וזכרי' במקדש שני אלא תלה הכתוב נבואתו
של זכרי' בנבואתו של אורי' באוריה כתיב לכן בגללכם ציון שדה תחרש והר הבית לבמות יער בזכרי' כתיב עוד ישבו
זקנים וזקנות ברחובות ירושלים עד שלא נתקיים נבואתו של אורי' הייתי מתירא שמא לא תתקיים נבואתו של זכרי'
עכשיו שנתקיימה נבואתו של אורי' בידוע ~~[illegible]~~ שנבואתו של זכריה מתקיימת בלשון הזה אמרו לו עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו.
המאמר הזה צריך פירוש להולמו. ונ"ל דבעבודה זרה דף מ"ה בסוגיא אמר ר' עקיבא אני אבאר לפניך
כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם עבודה זרה וכו' תוספו' בירושלמי הלא בית ה'
הבחירה ונתקדש על פי דיבור שאני. ובגמרא ילפינן [illegible] תוספו' הנ"ל דמשום דאין אדם אוסר דבר שאינו
שלו. וכן הגמ' הנ"ל בעבודה זרה דף נ"ג ע"ב לשה כתיב ואלהיהם תשרפון באש אם אין מתאבדת היא מאמינים הא
אין אדם אוסר דבר שאינו שלו עיין שם. והנה הגורתי בבראשית כתיב ברש"י. ס"ל כל ארץ ישראל בחלקו של
הם נפל חוץ מירושלים והביתיה שנפל בחלקו של שבט בנימין ולכן נחלק שלא והוא ירושלים עיין שם בדברי באורך

ולפי זה

ולפי זה וודאי כל אלילות של כל ארץ ישראל נתבטל כחלק של חם כמבואר בביאורי הנ״ל · ולפי׳ נאסרו האלילות אצל בית
הבחירה לפי שבחלקו של שם אצלו להעבירו לפי שאין בו כח כנען לאוסרה דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו · וזה
פשוט · ולפי׳ נבנה בית הבחירה בהר · אמנם כן אחר שהכניסו ישראל כלם בגורל אז וודאי נאסר ההר · והנה מלשון הירושלמי הנ״ל מוכח
שאף ההר עצמו נאסר שהשתחוו עליו לפי מדבריו כן בית הבחירה והרע״ב פה כ״ס יעלה רוצה להשיב הנ״ל עיין שם
והנה יבואר בכתבים כל אין לחוש לם נזולי עוד לא הי׳ הביטול לם עם שלה רק חוץ לבית והנה על ספרו עוד ילמד זקנים ו
ואמר בחורבן ירושלים ואמר שלעתיד כיון שירושלים כמה כמדבר של א׳ יהי׳ נביא לעתיד נחיה שתים בשלעתיד כיון שעלה אלהים עי״ש
והנה כיון שהכניסו כלם בגורל הרי נאסר ההר של בית הבחירה · ואף לעתיד הכהן כל אין להר קיים להוא תלוי
עד אין יכול לרוח נבואה שיחול לם ונראה · אבל כשיבין לבה תחרש והר הבית לבמות יער או נעקר כח עבודה
זרה ולפי׳ יש יכול לנבואה שתחול שם · וזו שאמר ר׳ עקיבא כשנתקיימה נבואתו של אוריה ציון שדה תחרש אז
לפי׳ יש יכול לחול נבואות בזכרי׳ עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים וגו׳ · אחרים עיינתי בספרי
שם דוגן פ׳ שופטים ענין יפה ונאה כזה הכתוב ״

זכרי׳ י״ג ואומר מה המכות האלה בין ידיך ואומר אשר הכיתי בית מאהבי · זו רומז על גלות יסורין באהבה לעתיד
כי הלוקה ליש׳ ורעהו הלוקה יכה אותו כל כוונתו להיפך יכהו אם על הגב בין הידים במקום שאין
רואה לחבירו · או בפנים ועל הידים במקום הגלוי אלא הוא לחרפה לעין כל רואה בפניו ובידיו ורגליו
נלמד לעתידם שיהי׳ יסורים של אהבה · ולא מה המכות האלה בין ידיך · הכה אותך בפניו
לחרפה בפנים במקום שאין לך חרפה בהולכת כלין ואומר אשר הכיתי בית מאהבי מקום אשר
אין רואה ·

על תוס׳ כלם ירושלמי להגלות בית הבחירה · בגמ׳ כס׳ יעלה ריוח לחיבה הרב ר׳ אלעזר זצ״ל מאמשטרדם דהא ק״ל
אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם ואין מחובר נאסר , עי״ש – ולפ״ז מדבריו מ״ש יש בתוס׳ אם יש
נעבד מחובר אצל גבוה או אין נעבד מחובר אצל גבוה ונפקא לחומרא מיל נעבד מחובר אצל גבוה
ואף ואכ״ד בהבנים של הר אסורים למזבח לגבוה , ומ״א דאסור ג״כ לבית הבחירה וזה ברור ופשוט

[illegible]

מדבור ואמרו [illegible] נפש לאמרו [illegible] ה' אך סיבת התפלה היא התפיסה · תהא עונג שיש בו במחשבת העליון נברא לעתיד [illegible] · ונבנו יחי' [illegible]
הסוד האחרון [illegible] ודבר הרמיזי של יהסף [illegible] הנ"ל וכו' ל' תם ועכ"ל כאם נקרא עושר כמ"ש משלה בן [illegible] וכו'
[illegible] כמ' בהעלותך [illegible] אומר ג' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יסורין תורה ואו' ועה"ב · ונלה הא"ר ז"ל בנותן
בעין יפה [illegible] [illegible] ע"י יסורין · כי ידוע היסורים ממרקים את החומר [illegible] אותו לקבל דקיקות עליון ע"כ באו יסורין [illegible] [illegible]
וכן הי' עול [illegible] [illegible] לקבלת התורה [illegible] [illegible] בעול · [illegible] [illegible] אי [illegible] [illegible] במדבר ותוסף [illegible] אשה חטא [illegible] כמ"ש בירושלים
לא לן אדם בירושלים וחטאתיו בידו [illegible] כי להוא [illegible] [illegible] לגבה [illegible] מעט מעט · [illegible] [illegible] עולם הבא [illegible] לנו ה' יסורין של ב' גלויות
וזה תהא עונג · אך היסורים שלו [illegible] אינו לקבל באהבה [illegible] ב' בנפש של [illegible] ואל [illegible] [illegible] · ולקיים המצות בשמחה בטוב לבב
[illegible] [illegible] על ויהי [illegible] של להוא [illegible] תפילות ראש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · האם ההוא יום [illegible] אני מחלים · פני
אל יתן [illegible] על כל העונות [illegible] [illegible] אחר ב' [illegible] [illegible] לו יתב' אך [illegible] [illegible] אני מחלים לו [illegible] לנו [illegible] · והנה
אין [illegible] [illegible] שלשו האחרון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בזה שלשו אל הלבנים [illegible] כמאמר הכתוב ואתפלך באהל ובמשכן והוא
עד [illegible] רוע · [illegible] [illegible] בפנוע שהוא לשון [illegible] רוע · עשה ה' והטל הרוע על אויבך [illegible] · וינוסו משנאיך ·
אך [illegible] להוא [illegible] [illegible] [illegible] ה' [illegible] הטוב על [illegible] וזהו [illegible] של [illegible] [illegible] [illegible] · ויהי העם
[illegible] של [illegible] [illegible] בה הי' [illegible] · אך יראה להיות להעם או עבירה ה' [illegible] והתורה [illegible] והיו [illegible] [illegible] ת
תאוות [illegible] עכ"ב היו [illegible] [illegible] ב' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יתב' והוא עון [illegible] כמ"ש הכתוב [illegible] אור לא [illegible]
[illegible] בשמחה ובטוב לבב [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יותר [illegible] [illegible] ועולה [illegible] · וכן העון [illegible] [illegible] לעולה כי הוא
עולה [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] ב' [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] הי' עולה [illegible] [illegible] ב' [illegible] [illegible]
[illegible] · וכן היה [illegible] [illegible] עולתם הרע אותו [illegible] [illegible] והי' [illegible] [illegible] הרע [illegible] · וזהו רע באזני ה' ·
כי הרע [illegible] הי' [illegible] [illegible] [illegible] יתב' · [illegible] ב' [illegible] [illegible] לעולה [illegible] ב' [illegible] הוא לו לולא ב
[illegible] [illegible] בטהרות [illegible] [illegible] [illegible] אדם [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בטהרות [illegible] יהי'
[illegible] בטהרות [illegible] [illegible] הרע [illegible] עולתו בטהרות כלי [illegible] כלי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] לקדלה [illegible] [illegible] רע [illegible] עליו [illegible] · [illegible] אמר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] בשר [illegible] בטהרות [illegible] עבירה ב' [illegible] עליהם [illegible] [illegible] העולם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הרחמים אבל לא ע"י יסורים [illegible] · [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible] ולא [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] נם ה' [illegible]
לא ע"י יסורים [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] ע"י יסורים [illegible] · ואותו ע"י [illegible] [illegible] אהבה [illegible] [illegible] [illegible] תורה ותפלה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אור
[illegible] ואשר נשא הולך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ב
[illegible] כל כי אך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עולה
וכן הי' [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] הוא העון [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אנו חולכים

כל

ט׳ עניני העוה״ז. ז׳ כהם [illegible] עולה נשיאות והמונע מבקשו או פסוקו או כוונתו נראה לי כי הנביא לעולה רעה ובעונים לאבינו לפלוים לענין נפשם: ולפעמים אין ה׳ שונה בגוף בענשם כלאין בתשובות זו בכך העונש בעולם של אדם כי כל העניינים [illegible] אשר בני אדם סובלין בעוה״ז כמינו ה׳ הם ברובם לצדיקים ולפעמים הוא להגדיל עליהן אין ה׳ שונה בהם אלא לענוש על ידי [illegible] תורה ומצוה את הנפש נענשת בו. ולכן מוסר המוסר או נענשת בו מה שהם רעים [illegible] של אדם [illegible] ולא יבין א אלף ארץ. והכוונה לפעמים נראה לו מה שחרב בו ורואה הרשע לבונה ועניו לאלמנה ויתומים. ואז לבסוף ולא יבין [illegible] בינו בוערים בעם שהחזיק עין הלא יביט. כוונתו לשפוט ורואה הכל, רק לפי לה׳ יודע שהלכה אדם כי הבא הכל ב כמשל התינוק השחק על כן אינו מקפיד עליהם בגופם כי אם השאלות לענין בעיניהו דבר גדול הוא הנם בעיני ה׳ [illegible] הכלים הבה. כמשל התינוק השחק. ואם תאמר למה דרך רשע צלחה והצליח, על זה אמר. אלהי הנביא אשר [illegible] תלמודו ותורה ויסורים של אהבה נעשים לאלה מה ופרש ברא כמו שחולה נכנס בכלי ויוצא הדם מן היסורים נכנסים בכלי וממשיכים התורה הדם [illegible] הנכלל [illegible]. ונכנסו ולא [illegible] הוא כדבריו יום הכיפורים [illegible] נדבר הכהן ואמר אליהם לשמע ולראות אתם [illegible] היום [illegible] אפילו אין בירכה [illegible] כלבד. אשר [illegible] בוראתו הוא. ופי׳ בכל יום [illegible] נאמר והי׳ [illegible] אל הסליחה עם האותות ואתם יראים מן העון שלא [illegible] אתכם [illegible] כי הלשון [illegible] ספק או יעסוק בתורה [illegible] ונשא הכהן [illegible] כמוסה [illegible] העם לשון הגדול [illegible] של ונדבר שלהם [illegible] הנאמר כאן תורה זה הוא לשון הגדול [illegible] כאן [illegible]. והה׳ [illegible] לענין תלמוד תורה [illegible] ביטול תלמוד תורה בסליחה כי תורה [illegible] ואם יש לך אדם שאינו [illegible] תורה [illegible] תורה [illegible] ובזה [illegible] לכן אמר לפעמים [illegible] בסליחה באות [illegible] עם [illegible] ואם [illegible] ואז [illegible] יום הכיפורים. [illegible] הלוחות [illegible] בסליחה [illegible] הכיפורים של הסליחה [illegible] העבירה. [illegible] האדם [illegible] הכפרת יום הכיפורים [illegible] יום עבירה [illegible] יום אשר [illegible] וראיתי כי אין [illegible] לאדם כל עוון [illegible] [illegible] בעולם כי הוא [illegible] פירוש [illegible] ונעשה [illegible] הוא [illegible] לפני [illegible] ואין [illegible] ההרים [illegible] עוב [illegible] עולם [illegible] אדם לעולם [illegible] בעוה״ז ואין [illegible] לעולם הבא [illegible] חטא [illegible] ולא [illegible] ורואה [illegible] בסליחה או [illegible]

באשיפת הון

באסיפת הון ובנין טוב לו ולשמוח בחלקו במעט אשר לו ולבטוח בה' כי לא יחסר לחמו כל ימי חייו . והבוטח בה' נותן ג"כ צדקה ב
בלשחה כי ... ליתן צדקה ואינו כסבר פנים יפות אין לו ברכה כלל כי רק הוא לו לעול ולמשא . אמר הכתוב נתון תתן לו ולא ירע לבבך גו'
כי בגלל הדבר הזה אמר המולך פס' ראה שלא תאמר שמרת מצות ה' להעשיר אף לעניים ח"ו אך הוא קרה לו ית' כרופא הרופא
ב' בני אדם שיש להם חולי אחד ועל זה יצוה להאכילו הרבה ועל זה יצוה להרעיבו ואת לעניים יאהב וינהל בשרם אך הוא אומן
ומבין כי טבעו של זה סובל אכילה וטבעו של זה רך ואינו סובל אכילה כן יודע אלקים כי לזה יאה עניות למען יהי' מוכנע על ימי
כן כי אם הי' עשיר הי' פורא אבוס ולזה יאה העושר כי בו יתענג בהונו ועם כ"ז בטחו לזה נפשו עניים ... ויתענגו
עשירים על ידיהם . וז"ש כי בגלל הדבר הזה יברכך כי זה שלא נתן עושר לעניים הוא למען לבחנך ולהיטיב לך ולברכך ,
אמנם ... ביטחון והתבונה פראוני . יחלוב ... וינור בחלקה בהחלט כלאוונה ... ונ"ב ושמרתם לעשות את כל
החוקים והמשפטים ... לשון חסרון ... ואמרו לשר את המלך . ופירו' ולבסוף ... יבא ... ויקיימנה
ואם אף אם סר ... אחד ... לעשות מצוה ולא עשאה כאלו עשאה . כ"כ שלה מאחר שהחסרון והמניעה לא היה מצדו ,
ונחשבה טובה מצרף למעשה כאלו בפעולות ר"ה ... לא ... כיום הזה כי ... להיזהר ... מעלה איש
שבגופו . כי מחשבות אדם ותחבולותיו ודברי מעלה איש . מחשבת אדם קאי על מחשבה טובה שהקב"ה מצרפה למעשה שלא ע
עשאו . ודברי מעלה איש קאי על מחשבה רעה ... אשרי איש שלא ישכח תמיד יהי' לב של אדם דבוק לעשות מצות
ובכל יום ויום יהדר לעשות מצוה למען לא יעבור יום בלי עשות מצוה ובפרט מצות גמ"ח כי ... לחיים ונשיאות
חסד ואמת . וע"ז נאמר טוב אחרית דבר מראשיתו כי בראשית ... בתורה נקראת ... שנאמר דבר
מצוה ... דור . ומצא התורה תחלה גמ"ח שנאמר ויבן ה' את הצלע הכינה לה לחופה . וסופה גמ"ח הלוית המת ויקבר אותו
בגיא . ובאשר טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית המשתה . על זה אמר טוב הגמ"ח ... וסוף התורה לתוא
גמ"ח לעולם עם המת . בראשית היינו ... לספירות התורה הוא לשמח חתן וכלה . והטעם להנה לעולים עם החי נותן הרי
אל לבו ... לעולם ... כנה עם המת . וג"כ באשר הוא סוף כל האדם ... כידו לשלם לו גמולו ,
אפשר לעולה עם החי . והחי יתן אל לבו שלא יהי' ... טובה ושלם לו גמולו לטובה ,
אבל לעתיד בלע המות לנצח ומחה ה' אלקי' דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו

בשבת ר״ח קי״ט היו׳ סוף כדרנ״ע אפרתי בדרנ״ע מתעני׳ אלהים ונפלתי שלח שלמה לפני מרלא אמא עתה ומושל בחמה ׀
ולבנים של בית אמא רעבים זה מעלה שלחו לי׳ חרוך נבילה והנה לפני הלבנים ואביך הנה עליו כבר או תמיד ׀
ושאלתי ולא ענה אמר שלמה כי לבלבתי טוב מאחרי הסור ע״כ · והמאמר הזה פלאי · וכי בבית שלמה לעלה כל יום סעודת
שלמה כבודה הי׳ הלבנים רעבים · ועוד מאי לבנים של בית אמא ולא שאל על לבנים שלו או לבנים סתם · ויובן
כי הנה בבחינת שלמה ע״ה כי אמונת כלכבה ולא הי׳ נקבר כמאור יום והי׳ שלון אותו על גבי קרקע פתח ונתגרא אין
הסטרגים וקליפות המטמאים גוף האדם כמו כאשר שלונים אותו כשפתים לא תלין נבלתו כי קבור תקברנו ולא
תטמא את אדמתך רמז לאדמת וחומר האדם כנ״ל הרמ״ז · והקליפות ושחיתים אלה נבראו על ידי חטאים של ה
האדם · הם מסבבים אותו ותאבים ליסמך בגוף הנגול כאשר נפרד ממנו חיות הנשמה העליונה · ומבואר בזוהר ע״י
החטאים ועוונות נבראו שחיתים ורוחות והמה דיירים בקבר האדם לאכלו לו׳ כל ימי חייו אם לא יתקן בתשובה
עיי״ש בספרים · וזו שלח שלמה אמא עתה ומושל בחמה ורואה אני עליו שלא יטמאו אותו הקליפות ולבנים
של בית אמא רעבים · הכוונה הלבנים הם הקליפות ומשחיתים שנבראו ע״י חטאיו ועוונותיו כי אין צדיק בארץ
אשר יעשה טוב ולא יחטא · והמעלה להם שלא יטמאו אותו כהיותו כלתי נקבר · ולכן היין לבנים של בית
אמא · הכוונה אותם קליפות ולבנים אלה נעלה ע״י עוונותיו והי׳ דרים בבית כמאמר הזוהר הנ״ל · והלכיוו ח
חרוך נבילה והנה לפני הלבנים עפ״י כספרי הזוהר יהיו סתוך נבלתי יקוון יהיו סתוך אלו מהם שבארץ ישראל ל
לעתים כשנקבר ע״י הקב״ה נבלתי יקוון הם ע״ה ח״ו על ידי חרם פנימה של מלאך המות וזה לרמזו לו למי שהוא נבילה מת כח״ז
ע״י מלאך המות הזה לפני הלבנים ליטמאוהו ויפסידוהו אבל אביך אינו נבילה שלא מת ע״י מלאך המות רק בנשיקה אין
כח לסטרנים להתקרב אליו לטמאו כי המלאך המות לא נתקרב אליו רק לכסותא להלתקן אבל הנשמה הי׳ בנשיקה
ולכך אין כח לסטרנים להתקרב אליו כי אינם מוסמכים רק למת ע״י מלאך המות להוא ~~[illegible]~~ שנטמא כנפסקה יוסף ל
וז׳ נראה לרמזו לו רמז נבול כחרוך נבילה · כי מבואר בזוהר הטמאו כשלה פ׳ כי תצא ~~אימא~~ הלוקח המת כי ה
הקליפות חשבים להתסמך בגוף הנגול ~~[illegible]~~ אשר הי׳ עליו בחיים דמות צלם אלקים עליון כי דמות אדם ועשה הוא ד
בדמות אדם למעלה כנ״ל נעשה אדם בצלמנו כו׳ · ומי שמת ע״י נשיקה ולא בא לידי חטא אזי עליו ה׳ חופף סביבו
לפטרו · אבל מי שנמשך אחר נפש הבהמיי אחר יצר הרע אזי הקליפות שולטים בו כי אז ע״י חטאו הוסר מעליו
צלם אלקים · וזו פי׳ אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו · ביקר בל ילין · הכוונה שלא ילין ביקר רק הקליפות
יטמאוהו · אלום נמשל כבהמות נדמו כי הוסר מעליו צלם אלקי ונמשך אחר נפש הבהמי · אדם שם מ״ה · ואם נמשך א
אחר נפש הבהמיות · בהמה ג׳ ב״ן · ב״ן מ״ה הם צ״ז ג׳ נבילה · ויש׳ נבילה בחיים הרי רלע שורי בחיים נבילה
אבל חרוך נבילה דהיינו ב״ן ג׳ קדשה · ה׳ ג׳ אודם · וזו חרוך נבילה והיינו כי אשר לא נמשך אחר נפש ב ולא נשאר רק ילין
בהמי ועליו בדמות אדם ~ והנה יש לעיין ברלב״א ציווה איגני לי כעליותא ולא ירא לנפשו ש.ע.שלט בו ריחה ושלמה ירא
על דוד אביו הדבן נעים זמירות · Gene. ומוסיף נענע על שחנש אביו והנה״ה הבטיחו אל תיראי תולעת יעקב שלא ·
ירא לנפשו מפני התולעת כעדן בזוהר · ~~אבל נפשו בעוונו~~ ועוד למי חלפתא אבא הנורא כל המעלה שאירע)
לבוד

לבוא למות ע"י פחיתת דרגא מעט' · ויובן דבגבי כרסא חלבין דרב ספרא הוי סלין בדרגא אולתפט כרעא בעי למיפל חלש ב
דעת' אמר הלומד כן איחייב מאן דסנין כפחלו לבריות ומעורבי אלו הם פי' במין יעקב הלונא אות דין אות כפחלו שכר וכע"א
לחייב' סקילה ואמר זה זו לעבירה סקילה נפלין בגלגא חי' דורסתו ע"ל · ונ' לפה דווקא מאן דסנין · דלא כאמת .ל)
להרהר אם מת להי' חייב סקילה דלא מת בפלתו על עשתו · אבל נראה דיה לבאורה לדינו לכך גבות אך למות ע"י
פחיתת דרגא דלולי נאמר לא הי' המלאך המות יכול לקרב אצלו כי וודאי לא הי' הולך כלא הרהור תורה כמאמז"ל על ה"ם ש
ועוד בו לימוד נלמדו תמיד · ולכן שהרהר לא יכול לקרב אצלו אבל ע"י פחיתת דרגא יפסיק מלימודו על ידי הקבלה
בתורה · בן אות כפחלו · וכמו ליקרה לגבור ד"ן מאן דסנין · ואינו בן אות לכך גבר שהיות מהרהר תמיד כ
וכע"א · שהו לקרבוקה למות ע"י פחיתת דרגא לפרי וע"ג · וזה פשוט · והנה יש להוליך כן בענין דוד למות ע"י פחיתת דרגא וכפחלו שכרת
והצלה לפני המקום הי' יכול להקביל כברכה אחר עד ליפסק מלימודו · ולא הקבלה שיזהר ע"י סקילה בענין פחיתת דרגא וכו'
חייבי סקילה · אך אז"ל ודוד בא עד הראש לכך בוד לעקוב ע"י באמרו שלך שמות יהרגו בני רבי שלא יתחלל ב
ש"ש בעיני עולם · והנה דוד עם בניו כחוש הלירה אף לערבין ולכ"ש ש"ש עולם לכן מת ע"י פחיתת דרגא כמין
סקילה · וכיון שראה שלמה בה למות ע"י פחיתת דרגא כמין סקילה ~~[illegible]~~ לפסט בנפלו שהי' לו חטא עון סקילה לכן
פתח פן ופלט מו רוחה כי מת ע"י חטא ולכן שלה לבי סברא אחא מת ידיין כלפון מת לא אמר נגיעה כמו בגבורי
או נאמר אל עפרין מת ע"י חטא ועשו כחה בן .ש"י בו רוחה
ולא יפה אמר שלמה כי לכלב חי טוב מן האר' מת פירוש כי על תנין בן ישי אחלון לפרי · ומי יודע הצדיק יהי' אם רשע
תשובה שלמה אפל הצדיק למת יום איני יכול להוסיף תורה ומצות זכותו נאי ולכן אמר כי לכלב חי זו רשע טוב לו
מעלות תשובה שלמה מן אר' בהיינו הצדיק למת בקבורה · ולכן אמר כברל רות פ' ג' כי לכלב חי טוב מן אר' המת
כלם וכן להיפך ופי' כלפת רננות בכך פירוש · בעוה"ב הרשע מכנס אל הכלב מי להוא כלב ורשע יכול לעשות אר'
כלומר צדיק בהיינו אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה כמחרונם כלפעו לא יזכרו לו בקבורת אשר עשה יתי' · ומי להוא אר'
בהיינו צדיק יכול לעשות כלב רשע אפי' צדיק כל ימיו ומרד באחרונים ותוהה על הראשונות כם ישות אל לערג רשע לא יועל
והיות צדיק וכן להיפך כי שם עולם הגמול הוא ולא עולם המעלה כנודע
ובריום המאמר הנ"ל אז"ל ולענין שאלות דראשונות נראין ש"י ש"ש ונלמד אל אדם נוטי' שנאמר תכפר שו אל כלו וגם ספר נכו
אל הקב"ה · ולבאורה נ' מאי בבכוי איכא ולא הנשארת אחרי מות כי הבכוי אינה נגיף הסוף וכלה בגוף לא כן הנפש אשר תלוב
אל יושבו ופי' בספר בראשית פרשה י"ג וודאי אז"ל צדיקים אין להם מנוחה בעוה"ז ובעוה"ב וכו' מחיל אל חיל אך ההלכה והליכה ל
ליעקב לו כלתי שווה וכלם אפי' א' הלונא רשי הב לינא בעוה"ז ולפי שרחו לשרה בעוה"ז יוסיפו לו בעוה"ב · מי שהי' לו עשרה מעלות
בעוה"ז יהי' לו נ' בעוה"ב ומי להי' לו נ' יהי' לו אלף · לזה אמר כון לשתי כטל מהתורה שלא · שיוכל עוד יחשון על הערך אשר לו

בער

בעת שהוא ולאו״ב בעוה״ז שבכל יום ה׳ מוסיף והולך וכן אמר לשון כיקי׳ לאם יסור האדם מצוה הרבוי ונפש שלא תמצא עוד שהאור
אשר היא סובבת להשיג. ורמב״ן בפ׳ [illegible] לנורמין על זכאות גלה מפני לבושה וסי׳ [illegible] וסי׳ הרמב״ן לפי שהי׳ ימי לנסיון עוד בתבה
רפ״ה שאלו לא [illegible] ה׳ לפרך בו. אך אם הדבר כן ורמב״ן לא הפתים והלוי יה א״כ למה אנו מהרהרין כ״כ בנקודות השות ו
ובגליות חסר לשון עד שאמ״ר כל המצות לקרבה נקודות יספו את מצוה הרי שהי׳ הולך לאחוז פסח ולסולתע ולמען [illegible]
לשרתו ושאל. הא החי יוכל להשיג סליחות והטהר לא יוכל להשיג עוד ולעשות לום מצוה ולעשות מצוה. ומפרש קמות אדם הולך
איך נגר ויקרא בחי׳. ולפס מצוה ועבירה ולנסיון ברוא בלבב ~~[illegible]~~ אך נראה בדבר גדול הוא לנסיון ב
בנקודות סוד לקברו מהרה כאשר כמ״ש הרמב״ן פרק שלא לאחר נגדרתו של הקב״ה צוה שלא להלינו כי כל עוד שלא [illegible] נקבר לא
יתגלגל של לאדם לאין נשמה אלה זורות עד נקודת הראשונה וכן צוה לקברו ביום כי אולי סוד יוצא נשמה אחרת ויש לו [illegible]
לגלגל באחר והש״לה פי׳ על זה כוונת הפסוק לא תשא אותו לאחיך או אחר לו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך
כי סוד גלגול על אלה אומות הם. ואם יחזרו לזה העולם לא למצוה שחסרו ולא לקבל עונש על עבירה שעברו רק לעלות חברים בני ב
רופים ושרה זו בסתרי תורה סוד של אברהם ויש שיבואו לזה העולם לקבל עונש על עבירות אי אפשר תיקונם כי אם בזה העולם כי
על כל דבר ודבר. לוב והוא סוד עולם ויונק לרים הסתם בקטנותם. ועל אלה נאמר הן כל אלה יפעל אל פעמיים שלש עם גבר
ואם לא יחזרו בגלגול. לא יתגלגלו עוד כי אם בבהמות וחיות טהורים וטמאים וגו פעמיים שלש עם גבר אמן ואילך בקיבה.
ושרה זו בסתרי תורה. ויש סוד הדין העבודה. ויש שיבואו לזה העולם להשלים המצוה אשר חסרו עד השלים חקם ואלה יבואו עד
אלף דור וזו בסתרי תורה סוד של יעקב כלו דין ורחמים. ולשר הוא סוד הגבורה וכמ״ש ובפני לזר שלמא [illegible] סגורה
בסתרי זו יעקב תמה. וכא הרמב״ן שלא יהי׳ נדחים הנלקים מצוה להם לזר ולה כי זה להוא סוד החסד קושיא כי הנגלה הוא, ולמעלתו. 12
טעם א׳. וטעם לנו לנקודות סוד סתר כי ידוע בזוהר כל עוד שלא נקבר הגוף כאשר אין הנשמה יכולה לעלות לפרנסא דגלפא
וכן יחבר לנוקבתו למען ילוב הרוח לגופו לקברו וגו פי׳ ביעקב וטאן הרמב״ם והרג״ז שאין מקלין הנחומין על החי. ויעלים
ואחר י״ב חודש לנער על הסות ליה׳ נפרד איך לא הבין להוא חי באם הוא מת למה אינו מרחם דהא נעבר על השנה ליה.
נפרד אלא נראה כך דידעת אמר חיה רעה אכלתהו טרף טורף יוסף ונחשב להוסף עליו כי חיה רעה ועדיין עצמותיו ואיברין
מושלכים בקבר בחורין ובנקיי סלעים ועדיין כן אין הנפש נאותה לעלה כי מה לנער על הסות ליה׳ נפרד ואחר י״ב חודש [illegible]
רומי בהסתלקות הנשמה לעלה ואינם בזה העולם כמו כל י״ב חודש דהיא עולה ויורדת ואחר י״ב חודש עולה ואינה יורדת ו
ולכך נפרד אלא אם אין גופו טמון כאשר בסודותיו תפיר [illegible] לכך לא ראה יעקב לקבל תנחומין ואחר [illegible]
עולה ויורדת. הנה אלה טעמים מספיקים על נקודות השות. וכבר יש לומר כח של גלגול חסרים עם מתים וכו׳
אמ״ז על אלה דברים עולם עומד על תורה עבודה וגמ״ח. ובגליות חסרים נכלל בקיום כולם. ולכן [illegible] תורה היא
מוסב על אדם כי לנהגים בכל תורה [illegible] כמו גמלי חסדים לעולם ומתאונה אחר כולם כמו ערב ראש חודש
ותפלות סליחות ותחנונים. אלא הטעם דבגליות חסדים מצוה בו נכלל קיום כולם. וכל המביא קרבן צריך להתודות
על עבירותיו כמ״ש בכן אל בני. [illegible] איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם למעול מעל בה׳ ואשמה הנפש ההוא והתודו את חטאתם ח
אשר עשו עכשיו כש״לה פ׳ נשא כאריכות כי עיקר הקרבן הוא ווידוי דברים. וביום לאדם שכ מחטאו ותשובה ראוי. ולם ב
כדאמרינן למען יהי׳ מוכנת ביום כלבו ונפשו ויקבל קרבנו ברצון ולכן כן הדבר בגליות חסדים שמצוה זו הוא פ
בקיום

צריך וכל צריך [illegible] ווידוי רבים. וכן בחרו יום א' לצום והתוודות על קרבנם ושום הווידוי [illegible] תענית. ועליו נאמר מצוה
נעררות מצוה כי על ידי מצוה נ"ה זו מתענים ומתודים על חטאתם. וגם [illegible] ליעקבי' תענית בכל ערב ר"ח חודש הוא לסימנו כי
אנו"א הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמיעטתי הירח לכן בכל ערב ר"ח מתענים ומתודים לה' קרבנם בהיינו מצות נ"ה הל' צריך כ
כפרה לה'. ואעפ"י שלא עסקו כלל באותו חבל [illegible] ולהעבות [illegible]: אעפ"כ נחשב להם כאלו עסקו בו. ומקבלים לכם על
המחלקה מאחר שהם נועדים יחד ומקבלים עליהם בעונש [illegible] לעשות כרצונות. ולא [illegible] ולכן אשר אין חוששים לעשות חברה
טוחר באותם כאם [illegible] אני לא נניח שלעסוק ט. ואם הרבה כי [illegible] יחד [illegible] הם [illegible] לכם על ה
המחלקה [illegible] מצוה זו בכל יום ויום. וזו שאור כמ"ש [illegible] הלחם מעוות לא יוכל לתקון זה [illegible] של
ערכיות וחסרון לא יוכל להמנות זה לשנע חבירו על דבר מצוה ולא שנה עמהם. ולפעמים [illegible] אם [illegible] לחבירו על
מצוה בפועל הוא להו להם זה לחבירו על מצוה ולא עלה בהם עמהם. אלא [illegible] לחבירו [illegible] לעשות כלומר להתעורר
יחד ויקבלו עליהם איך וזה כאותו [illegible] לעשות המצוה והוא לא נשנה עמהם
ולשון נשנה מורה על זה כמו שאמרו נמנין על הפסח הרי להבי' משה נדבה מצוה על
התעוררות חברה זו לשמוד. וכמו שאמרנו [illegible] קרבן וסוד הקרבן
אדם כי יקריב מכם מקודש עולה כמ"ש [illegible] ובאלשיך עיי"ש [illegible] ביום זה
ראוי לקרות [illegible] כי [illegible] הוא [illegible] בני אהרן ראוי להתעורר
בהספרם [illegible] בני אהרן אין בני [illegible] בני אהרן
[illegible]
[illegible] ולא
[illegible] ויעש אהרן [illegible]
[illegible] באהבה.

ובפירוש [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] ולחש [illegible] ולחש [illegible] כי [illegible]
אסור [illegible] ולחש ולחש [illegible] הוא [illegible]
כי [illegible] נאמר לא [illegible] וחשוב [illegible] הם
[illegible] הוא [illegible] הכהנים. ולשון [illegible] ולחש [illegible]
[illegible] כן הפירוש כאן [illegible] [illegible] עיין פירושו
ולחש [illegible] כי [illegible] חטא אדם הראשון [illegible] ולשון ולחש [illegible] ולחש [illegible] מלאך [illegible]
[illegible] חטא [illegible] ולשון ולחש כמו [illegible] [illegible] הכהנים [illegible]
[illegible] עיין [illegible]
[illegible] ולחש [illegible] אמר לשון ולחש כמו [illegible] המלאך [illegible] כי
[illegible] ויום ב' [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] עוונותם לכן נקרא
היום. [illegible] על יום [illegible] יום. וזו [illegible] מלאך [illegible] וזו הסוד [illegible]
[illegible] ולכן אסר ולחש [illegible] וזו סוד [illegible] אשר לאברהם [illegible] שם. [illegible] גדול ופלא
[illegible] ולכן אסר ולחש למלאך הסוד [illegible] הסוד [illegible] בכל פנים אמן ואמן //

[illegible]

דברי הימים ב' ל' פ' ט"ו לב"ה ויועץ המלך ושריו וכל הקהל בירושלים לעשות הפסח השני שאכלו את הפסח בלא
כתוב כי התפלל יחזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד · ורש"י ורד"ק הנז' מפרשים לשון כפרה פלוס
לעיבר ניסן בניסן דכתיב באור אוף טעה בדבר פלוני כזה · אבל נראה דמפרשים פי' רוצה אחר לכך לאמר הטוב
והטוב בעיניך עשיתי אשר זה אור וכל אור אלו עמ"א על אופני · וכי התעבר חייב דהכי פירושו בהן בלבו הטוב
בעיניך עשיתי זה אור בהא אפשר הוי להפאות בלי כפרה כי היכי דלא ליהוי לאור אור אלא לפי החטא כ
בהטוב בעיניך וכך כלבו הנכבד ע"ז ועי' ואח"ל למעט את תפילתך הנני רופא לך ביום השלישי. כמו ונפשות אם ישאו אות
על הכפרה כפרה מעבירה עבירה · ע"ש · הרי בחטא חזקי' באמרו והטוב בעיניך עשיתי להתגאה עצמו כזה · ולכן
אירע לו כמו לשאלה לאמר וכל דבר הנביא ויבאו אלי · ועוד על זה שלא ידע הדין של כנעה דאמר כן אורח לחזקיה על
ההתגאה נאמר הטוב בעיניך עשיתי כלום ומזנו הדין הזה · אבל אחר כך כשחר ניחם חזקי' על הדבר שעשה שלא כ
כדבר ונכבל כעבדות זה · הרגיש לבאו זה ע"ז לאמר והטוב בעיניך · לכן התפלל לאמר ה' הטוב יכפר · ליכפר
עלמה לאמר והטוב בעיניך ה' הטוב יכפר בעוונו · אך והכן חטא של חזקי' שסיים לפניו הפסח בלילו'
נ"ט ל"ה ויסב חזקי' פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' ויאמר אנא ה' זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב
שלם והטוב בעיניך עשיתי ויבך חזקיהו בכי גדול · ולכאורה לא חטא כלום כמ"ש האברבנאל כי הנביא חזה לו על
על שלא נשא אשה ויעץ לרבות כמו דור משנו ואחר הערות כי ראה כן התנגדו חזקי' לעלה זה לשם שמים לראיה
קמולו בחשך משנו בנן בלא משלו · ולכן אמר והטוב בעיניך עשיתי לעלות זאת לכבוד הלם ולא לכבודו · אבל נראה ע"פ
ע"ל חז"ל בגם' נאמר את האלהים התהלך נח ובאברהם נאמר אשר התהלכתי לפניו נח הי' צריך סעד לתמכו אבל אברהם לא
הי' צריך סעד [illegible] לתמכו · ומי לנו גדול מאברהם לצדק בהלוכו · אבל אחר לא יוכל לומר שאינו צריך סעד
וראוי צדקה לאמר בברכתו לבני יוסף האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו · האלהים הרועה אותי מעודי עד היום הזה
האבותינו בשניהם אשר התהלכו לפניו אבל על עצמו אמר הרועה אותי מעודי · ולכן חזקיהו לא דן כדבריו לאמר
זכר נא את אשר התהלכתי לפניך · השוה עצמו לאברהם שאינו צריך סעד לחסדו · ולכן נענש על זה ורש"י כלה
כי המעלה השלמה שיתגדל האדם בהתעוררות עצמו כמ"ש שובו לה' אלי ואשובה אליכם אומ בלבוא ממעורר דין הלבנון
מעצמה אני דמון הוא מעלה גו כי הקב"ה במחשבו וברוב חסדיו הוא מרחם וחונן · וזה ענין אברהם המעורר את עצמו
להכיר את בוראו ולעבוד אותו ואח"כ רוח ממרום יגלה יערה עליו · ואמנם נח את האלהי' התהלך נח הי' צריך להתעוררות
מלמעלה וזהו סעד והסיוע . אומנם ענין ההתעוררות לבא לו ולאדם הוא על ידי עוסקו בתורה כה יכה נבוא
היוצא. הכל ע"י התחברות בתורה יעקב ומדהבה רמז ליראה ולהו הראוי כאם יולד אדם ועוסק בתורה כל היום אז כ
ה.ו.ה ויפנה לבו מעה"ז אשר יתאוה לבו ביראת ה' ויתלהב ברוב אהבה אשר מצא לבו : ובפרט בעוסק בתורה בלילה
כי העוסק בלילה מעיים לומד ה' ובני הפיר כי בלילה אין אדם עמו והכל דומם ולזרע בין בחיל בין בכייה אז ישים בנפש
פנוי כלח ה' לבו · ועי' עוסקו בתורה. ושרדו משע מחלוקות רעות מחלוקת חן ופינול כי מחלוקת דבין קונו ואח"כ כ
כליעסוק והתפלל אין מחלוקת דבין רן בקונו · ולכן אמ"ל הול קרוא כדי לעסוק בתפלה מתוך דברי תורה · ולכן התפלל
הנה לשעה אלים בנפי הנוליכה תפילות · כי אמ"ל קפי רוני כלילה אין רנה של תורה אלא בלילה · ולכן הוי בתורה ורינה
ולכן א"מר לשעה רנני א התורה · ואח"כ הנוליכה תפילות · כי התורה מגין על התפילה · ולכן אמר בתפילה עיכול קרבן ואשם ש
שאינו בכל תורה יראה ולעשור בכל יום לעשר מוסר ולען יפנה לבו הערל כי על ידי זה יכנס היראה

לבסו

כל כבוד ויראת הבורא מצוה ולהפך עבירה ונעדר עונש ונגרע הפגם עבירה ואיך כל עבירה ועבירה פוגם בברכה עליונה
ובעוה"ז לא כימים הראשונים אשר ה' תמיד מופיעים עליהם כאשר עם ה' להוכיחם ולייסרם בכל חטא וחטא ושמה
במזל סגולים דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד (ועל ידי כן כל עמה נאנחים) ~~[illegible]~~ דרכי ציון הם תנ"ה המצוינים
בהלכה להוכיחו העם בכל שבת וי"ט · נעכרו ופסקו מבלי באי מועד מועדו אפילו כלבבי כמו הגל · אין כאן החזונים שלא כ
באו עוד כלבבי וי"ט להוכיח העם ~~[illegible]~~ ואין מבא היראה פנימית לעם הארץ אשר כל הלב עוסק כמלא ומין
(ועל ידי כן כל עמה נאנחים בבא עליהם הרעה) ויתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם · כל איש הולך אחר לבבו אין איש
שם על לב למה אנחנו נאנחים זה מן אסיך בגלות החל הזה ובכל יום ויום הדברות מתפשטות והגלות גובר לשמה
מלכתנו ולשם המעזבה לאורך ימים · וכל הפחות החיוביים שלו לקבוע לימוד נגלה או מגרל או ס' מוסר בכל יום
ויום לשמוע דברי אלקים חיים · וכן יש בקהלות כרעות כרעות הולכים לשמוע מוסר בכל יום ויום ~~[illegible]~~ ואומרים וקול ה
המוסר באימה וביראה על ידי זה יכנע לב הערל ולא הפחות שלבבו החיוב ושמר כל היום מוסר ואגדות ·
ולא לקבוע לשון לספר דברי הלכים וכן יש כסבור א' ~~[illegible]~~ תורה לפני הקב"ה כל כנפו ואשם זה פוגם לרבון וזה לנזיר ה
תורה זה תחלא עלה א' הקב"ה יש לו א' ושבתי לזה כי ידעו בתורה יש הרי בלבבו החיוב לחזור דרכי ה'
ואומר לפטעם זה עבה' כשוב הסגולות בתורה גדולות המוס לימוד הפטרה אבל אין יודעין כמה ידי חובתם ·
ראה מאוד כתפילות ערבית אומרים ונפש כדברי תורתך כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה · כי
זה באמת היא חיינו · כי נר מצוה ותורה אור תורה נמשל לאור לאור ממש לא תכבה כן דברי תורה עומדת לעד
והתורה מגין שלא יבא לידי חטא כמש"כ ז"ל בראתי יצה"ר הרע בראתי תבלין זו תורה · וזו באור שיר השירים ישקני מנשיקות
פיהו כי טובים דודיך מיין אחז"ל יותר מיינה של תורה · והוא בתורה נרמז לנו להורות הדרך הישר לפני ה' להפריד ה
היצה"ר מעלינו כמש"כ ז"ל בראתי יצה"ר בראתי תבלין · איך בגלות כגדולתו אין התורה ומצות מגינים על היצה"ר כי היצה"ר גובר
כי אין עוסקים כל כך בתורה כמו בדורות הראשונים גו חבא · ועוד לפעמים החטא גורם לשורין ונגלה לו כהם
בביטול תורה ומצות ולפעמים מוסרב הרבה כגונותו ועל ידי כן נפרד מן התקרבות ונתערב בין הגוים ואנשי
כלומר אחה"כ לא יוכל להתעורר עצמו כשאוי מהבלי הזמן המשרידים מוחו ומחשבתו · ולכן להתעוררות למעלה
וידוע סוד נשיקה כלומר לחבירו מפיו על פיו אזי מדבק רוחו ברוחו של חבירו · וזה פירושו שאנו מתפללים ישקני מנשיקות
פירוש לידבק רוח ה' בנו כמש"כ כי יתן ה' את רוחו עליהם כי טובים דודיך מיין · פירוש בהדבקות רוח טהרה
לירא בנו להתעורר יהי' לנו טוב יותר להתעורר יותר מיינה של תורה כי התורה אינו יכול להתעורר בכל עת כמש"כ ז
לעיל · ולכן אנו אומרים שיר השירים בחג הפסח · כי בחג זה אנו מתפללים זמן חירותינו · כי ואף שחירות הי'
ואהבתו · ולא עוד כי אנחנו עדיין בגלות הזה · ואעפ"כ נקרא חירותינו כי בו נפרד לידי רחמים ורצה למעלה
ענין בזוהר כלל בחג הפסח כמה תבוה נרמז למעלה בחולקנו על המסירה לספר בנפלאות ה' כל בעם

רנ״ו

ובאמת יש לנו להתעורר ולאמר מאור בכל פסח כי אומנם בגלות זה הארוך עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו ועל ה
התעוררות זה נתייסד הא לחמא עניא כי בזמן הבית לא היו אומרי' נוסח זה כדעת הרשב"ם . ודעתי [illegible] . גם צריך טעם
על מה נתייסד בלשון ארמי . והמובחר לפרשו מ"ש בספר [illegible] לפרש [illegible] בתחלתו . פסח ראשון שה' בגלות ובליל פ
פסח רצו לקיים מצות סיפור יציאת מצרים ונלכו על שלחנם גרגרו את ציון . ששם בזמן הי' מתאספים יחד השכנים
והאהובים והיו מתפנים לאכול קרבן פסח ושמחים לעלות רגל [illegible] ובגלות שאין קרבן פסח ולא נתחברו יחד השכנים ו
והאוהבים וראו עצמם יחידים גלמודים עבדים בגלות לכן התחילו בקינותם על ציון לקיים מה שנאמר אם לא אעלה את
ירושלם על ראש שמחתי . ואסדר על סעודתם גזרת פראשה . הא לחמא כי הסעודה בכל שנה להם כמנהג . כמו כן אנחנו
על סעודתם כהא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים רוצה לומר אין סעודתנו זאת כליל פסח של שמחה כמו שהיינו
עושים בכל שנה בא"י . אבל סעודתנו זו היא משל כסעודת שהי' אבותינו עולם להיות עבדים במצרים להיום ודאי סעודתם
עיני פנאי לאותנו פה בגלות אוכלים בקינה ואנחה : ובריך [illegible] השלום לומר שבכל ליל פסח לא הי' רשאים לקרבנם של
נפשם על אכילת פסח שאין פסח נאכל אלא למנויו והלילה הזה בגלות כאוכלים מצה ומרור כל דכפין ייתי ויכול . עד כאן א
אחת בריך רחמנא . מכאן ואילך התחילו בנחמה ואמרו השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל השתא עבדי לשנה הבאה בני
~~[illegible]~~ ולעולם זה אמרו בלשון ארמי כדי שיבינו הנשים [illegible] על חורבן ירושלם וזה הוא עיקר וחיוב גדול מוטל עלינו
לזכור את חורבן ירושלם בכל עת וזמן כאשר אמרו ז"ל בכל המשתה הן בחול או במועד לזכר ~~[illegible]~~ וכו' ו
ולבכות בלב על החורבן ועל שגלו מאתנו רוח הנבואה ורוח הקודש ובת קול ונשאר תורה . כי על הדבר הזה
ירדוף אחר עלי' המצות [illegible] לקיים התורה למען יהי' חנון לשבים בגלות . אבל אם אינו מדבר נפש
על זה יאמר דוד [illegible] בלבו מתפלל בכל יום בכיה ויבב ואינו רודף אחר עבירות . ובהיות לב ואז תעלה
ואהי' נקי מכל חטא אזי שלום יהי' לו . אבל בסתירתם העולם כי לא חטאת כלל . ע"ז מקונן הנביא ישעי'
קול אומר קרא ואמר מה אקרא כל הבשר חציר וכל חסדו כציץ השדה יבש החציר נבל ציץ כי זה נאמר על אותן שסוללין
תורה ומצות לנפשם ולא מתחסדים בציץ השדה כמ"ש ברבותינו אז"ל וזה מאור יקר [illegible] על זה
ובאשר מצינו בנבואת גדעון בשופטים ו' וירא אליו מלאך ה' ויאמר אליו ה' עמך גבור החיל ויאמר אליו גדעון בי אדני ויש ה' עמנו
ע"י [illegible] פסח הי'
ולמה מצאתנו כל זאת ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו לאמר ממצרים העלנו ה' ועתה נטשנו ה' ויתננו בכף מדין
ונלה איך הרהר אחר מדותיו של הקב"ה הלא הרשיעו הם כמ"ש שם ויעשו בני ישראל הרע בעיני ה' ויתנם ה' ביד מדין
אבל נראה ביאור בשופטים לא הי' ראוי לגאולה מצד עצמם כמ"ש [illegible] בין הגאולה בעבור הברית
שנשבע לאבותם וכמ"ש לישראל הי' [illegible] ואז עיכבו [illegible]
חנון כשהוא . אך הי' ירא להוציאם ממצרים בלי שום [illegible] נפלאות במצרים . ובפרט קריעת ים סוף . אך
מוכח הלא ב"ה הירא לפרסם אלהותו [illegible] להוציא ישראל ממצרים [illegible] לגדל שמו בכל העולם ויתפרסם נפלאותיו
כל האומות למען ישמו כלם לבם ~~[illegible]~~ כמו שקרא שמו על ישראל והתורה [illegible]
והנה כל זמן שלא היו התורה [illegible] בראשם רצה לגדל שמו בכל העולם
המלאך ה' עמנו והתורה [illegible] ולא הי' מקום לגדעון לטעון איה נפלאותיו . אבל באמור לו
ה' עמנו והתורה [illegible] לכן טען גדעון אם יש ה' עמנו [illegible] ולמה לא

ויעלה

יעלה לנו נסים כמו שהתנהג עם אבות בנו כמו שעלה לאבותינו ולכן נשלים כבוד שמו. ויכן אלהי ה' ויאמר לך בבקר זה
והושיעה את ישראל. וילמדנו על שלא זכינו ושער נפש כגמור גלות ישראל. והתפלל בעבורם. אך אנחנו בגלות ה
האחרון הזה לבטחתי' אנחנו להלחם עמנו בגלות כמ"ש בהשעבדם שלחה אתכם. ואם כן יש להתפלל ולשעון טענתו כ
גדעון אם יש ה' עמנו איה כל נפלאותיו ולמה מצאתנו כל זאת ועתה נטשנו ה'.

ולכן גדעון אמר בלשונו אם יש ה' עמנו יהזכיר שם הוי"ה כו' ועתה נטשנו ה' ויתננו בכף מדין הזכיר לעיל שם הוי"ה,
אבל ידוע מפי עליון לא תצא הרעות. רק מסוף הלנקרא ואני מדת הדין שהוא באדם תולה לו כפי מעלליו. אבל כ
למדת רחמים שהיה בעולם אז כולו רחמים וכולו שהוא כולו מחול אין עונש. ואלהים זו מדת הדין והוי"ה זו מדת ר
רחמים ולכן אמר גדעון ואם יש ה' עמנו למדת רחמים שהיה בעי כלם הוי"ה איה נפלאותיו כו' ועתה נטשנו
ה' שמדת רחמים שלו מאתנו ונתננו בכף מדין זו מדת הדין מפני ר"ת מדת הדין. ולכן אנו מתפללים כה'
לא לנו ה' לא לנו פי' הנאמין לנו ה' פי' כלומר אנו מתפללים שלא יהפך מדת רחמים למדת הדין לא לנו ה' לא
לנו שלא יתהפך שם הוי"ה רחמים למדת אלהים זו מדת הדין ודו ה' לא לנו שלא יתהפך ה' ללנו, כי לשמך תן
כבוד. כמ"ש ביחזקאל ל"ו. לא למענכם אני עושה בית ישראל כי אם לשם קדשי אשר חללתם בגוים אשר באתם שם ונקדשתי
את שמי הגדול המחולל בגוים אשר חללתם בתוכם כו' ולקחתי אתכם מן הגוים כו'. ולכן מתפללים שיתן לשמו כ
כבוד. ויגאל אותנו בנסים מבין העמים. אך פן תאמר מה כבוד לו בגאולתו אלינו או על אומה אחרת ו
וכמו שעלה על דעתו של הושע הנביא לומר להחליפם באומה אחרת ונענש על זה. משום שאי אפשר לנו להחליפם
באומה אחרת לכבוד נשבע לאבותינו וכמ"ש תתן אמת ליעקב חסד לאברהם ופירשו כי אצל אברהם הי' חסד לגירסו
המקום לעקידתו והצילו כלבוא לגרם ארצו ולהם להם הערה ואו ויעקב אבל אצל יעקב לא הוי חסד כי כפרע ה'
מחויב ה' לקיים דיבורו כי לא איש אל ויכזב רק מיירי אמת שאמר דבריו. ולכן אנו מתפללים כי לשמך תן
כבוד שלא יתחלל שם שמים עוד על ידי גלותינו רק יגאלנו וישגב שם שמים בגוי. ולהחליפם באומה אחרת אנו
מובטחים שלא יחליפנו על חסדך ועל אמתך כי החסד לאברהם והאמת ליעקב חל. אנו מובטחים שלא
יחליף אותנו ולכן יגדל שם שמים על ידי שיגאלנו בקרוב. וכאשר תכלינה התפלות לזה להפך מדת הדין למדת
הרחמים והוא מתנהג לעני' בענוה וכמ"ש ר"ל. כדבר יפה מיעוטן שלך להפך מדת רוגז למדת הרחמים. ולכן אנו א
אומרים כהנה כל ברחמיו ייתר ויכול כל בדמיך יחד ויפסח השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל לשנה הבאה ב"ח
כי כדבור הכתוב אנו נגאלים ונקום טוב החיוב יותן מחול ושכר וכמ"ש בזוהר וגזרתי פרו על סנהדרים פרו
חניכם פרו חניכם ולא פרו לקרבם כנוגע הטעם עפ"ס הסומא להבאים בסוד ה'. ואמרו ז"ל כל הקונה
גמול דלות. גמול דלים. וכמ"ש בלוני' ברוי' בגמול לבי דלות מכן דרכו של גמול חסדים לרוץ אחר דלים. וכמ"ש מהדר אסי' ב
דלות מגמול דלים לו. כדבעא כי היכי דלא נכסוף מיני' ונהמא דכסופא אשרו אלו כתיב שחלצת השגל כי מחלצת אותנו
מר חי ג' וג' עומד באמצע וזהו ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה וכ' כספר לא שבוע כי הקב"ה אשר
שירצו מחלצת השגל שהוא הזקן עומד בין המתים ובין החיים אל מפני הרעה שנגע הזקן כי הזקן הוא העומד
ומעמיד

כבוד) [illegible]

רנג

ומעביר החרב של הקב"ה שהוא חגר ועומד בין אותיות חגר וזהו וזאת הברכה · ואבל אם נעתר הדבק מפני הדלה
לאו · ואם מאותיות האלה רק אותיות חגר · וזה היום תפלת רוב עוני כדכה חסיתי אל ה' נפלי · ומצות [illegible]
גדולה עד למאוד מאוד בפרט המחזיק בעטרת המעלה לעלה בכפיו ורואה לנותנה לו מן ה' · כמשל במלך שהי' עטרו
מאה ככר זהב · ושאלו המלך לנערו עטרו ונכפיו ונלמה גם בלוקחו כי הי' אוהב למלך ~~[illegible]~~ מאוד ועבד המלך אוהבו ·
מאוד והלך למלך עטרו אותו רק עטרה ככר זהב · ואח"כ נודע למלך כי עטרו הוא מאה ככר יותר ו
ומלך מאוד חרון המלך ויאמר לו למה לקרת כי נרסך בראשך כי לך עטרת כי ועלה לו אדוני המלך אתה
שאלת אותו על עטרו · ומה הנכסים אותם לו לא רק לו הפשל ולי הגהם אמר ה' · ועל ימי מי הם [illegible] ודין
בזמן ומי יודע אם ילאה לבני אחרי · ומה אם אמנם ממנו ואין יודע בעולם · לכן הה' אותם לו · אבל עטרה ככר זהב אני נותן
ונעית מהם מעלה הזה לו · ולא יאבדו ממני לא בזמן ושתן ולא ע"י נאמנים זה הוא עטרו · ואם שאלוני כמה
כבר ינוטין בתוכתי הייתי אומר לך האמת · וכמו כן כל המחזיק בעטרת מעלה שלא יחסר לחם הוא
וירש ובני בניו · ולא יצער אדם על איבוד ממונו בחורת המעלה · הלא אם יש לו נחלה לבה וכרם לשך ליתן ·
מעלה למלך כו' ולמה לא יתן מעלה מזה לחנון ה' · הלא זה אשר צוונו בתוספתא לפון לעולם פעמיים ושלש ו
ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך · לא אמר ויראת מאלהיך רק ואהבת את ה'
אלהיך מבוא מאהבתך · וכמו שאמרו הרופאים על חולי א' כחול ועטן כטה ורסקו ופרש כתוך וכלי מסודר
ובאו אליו נאמנים הרופאה · ולא רצה לגלות לו הסוד · אח"כ נודע לנאמנים לחקור חלוי כאלה א' ודבה נאמנים של
ומסתיר לפניו · וכלשון האשה ההיא לפני נתעורר הרסן והתגעגע לב בתוך והיה נאמנים חולי · כן
האשה לספר לגבור תמיד · ובפרט כלרואה ישבו נערת עליו · יברר גורל הרופאים · לו לאחר שורן לגופו
יכלה בקרב ונלאה יעלה למעלה כלפי מרומים ולועץ תורה אפי' ה' בגבורת ויעלה מלאך לו כל ליחות הלב ו
ולעת התחי' מדבק גופו ויאיר כאור הבהיר כו' לא יתעורר ויזורר ויפורר ישבו מעלין · וכיון זה יתלהב
נפשו לעלות רק כיון ומאהבתה · ולכן אמר ואהבת את ה' אלהיך · והנה הרופאה לחולי הנ"ל כתבו הרופאים
להתשוקה לחולה מחשק אהבת אשה לספרו לפני בנערי החלוקה ולספר ברעתם ושלש ויאור שנאו רק ·
בראשון להיא בעלת שום · כלשנא למתוק להיא אשה רעה ומשימים אותו בזרים · כלשית למלה ממון
אז קנאת כי גוללת [illegible] וסוכאת יין רק ועליה זה ילקוט ויוסף האהבה ממנו · לכן הזהיר אותנו ליה'
האהבה כל כך חזק לו' אף מעלה בסתלסלך · הרע · לכן א"ל בכל לבבך כלומר בנה"ט ובי"הר מניע
ואף לאמר לך היצה"ר תנשי' מתלת כחו של אדם ותפלו למלכה ותהלה כאם לא תלך בנגן לו... לפרקים ·
אל תאהבה לו כי ואהבת בכל נפשך אפי' נוטל נפשך · ואם יטעונך ע"י תלמוד תורה לא תמצא לזכות
לסחורה ותצטרך לשבת בביתך תמיד מתבודד · אמר בכל מאדך · והרי מקואם אין יש להרוג אחר מצות
ה' והנה כלשון זו אנו זוכים למצוה חגלה לגדל החסה ביום הקיעי שנה של פסח בקותך אשר לא ז
זכינו זה כה שנים וברוך ה' שהגיענו עד כה והחיינו לזמן הזה · ויש לו מפני עצום כבר אם יש ו
וברך שהחיינו על מצוה זו כי היא מזמן לזמן והחיינו על כה שנים או לא ואין מאנינו להאריך כה
ובקיצור.

ובחינות האריכתי בזה , בגדול העולם כו' וירא העץ שני' אברהם והנה [illegible] , ההג' ואברהם ושרה זקנים באים בימים כיון שהגיע לבאים בימים ~~[illegible] אורות~~ והעץ לבאים [illegible] ימין ושמאל באים בימים ושנה הרבה וחדל להיות לשרה אורח כנשים לא [illegible] והחיות העץ זהו אומר אחרי בלותי היתה לי עדנה אחרי כו' כלומר [illegible] זה [illegible] ואל [illegible] ועץ [illegible] לי . הגדול היתה לי עדנה ואדוני זקן להיות [illegible] לבאר [illegible] ולא הפקידני ונקב"ה אשר היפלא מה' דבר למועד [illegible] אז החיות הפרים ולשרה בן

הללויה הללו עבדי ה' הללו את שם ה' יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם . כי ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד כי יה' כו' לע"ז ולעתיד יהא שם הויה [illegible] היתה [illegible] בתפילת הבריאה יה' אור הם אותיות י"ה וגם [illegible] אל [illegible] לאין העולם [illegible] ונעלה בסוף [illegible] וה' וזהו ויהי אור ולכן שם הוי"ה [illegible] נשלמים בו' למעלה על [illegible] כו' או הוא לע"ז שלעתיד [illegible] המתים . ואז [illegible] י"ה [illegible] אין אנו קוראים רק שם י"ה . אבל עכשיו [illegible] י"ה [illegible] שם הוי"ה [illegible] יהי' שם י"ה . וזו הללו י"ה . [illegible] רק לשם י"ה . כי אז שהם עבדי ה' [illegible] כי אין עולם [illegible] . אבל [illegible] הללו את שם ה' . הללו שם הויה [illegible] . והוא לעתיד [illegible] שם הוי"ה אותיות יהיה וזו יהי שם ה' מבורך [illegible] שאותיות יהי הם אותיות יהיה [illegible] כמו בתחילת הבריאה . מעתה ועד עולם . כלומר [illegible] שאותיות יהיה יתחלפו [illegible] מעתה ועד עולם

כי פתח האהל אור עין כי כל דברי אדם שעם לחיי עוה״ב נקראים כל ימי ולא לנים רבאי׳ למען יאריכון ימיך ליום שכולו
ארוך הוא עולם שכולו אור ואח״כ כיון לאור אינו לוקץ הוא נקלט כיום אחד באמ״ם חיי עולם הבא לאור לוקץ בכל יום
ויבוא לקא ומספר לך תהו פי׳ הפסוק יתלקן ליום אחרון ע״כ. ולכן בתחילת הבריאה כתיב ויהי אור ואח״כ ויקרא
אלקי׳ לאור יום ולחשך קרא לילה. והיינו עפ״י הנ״ל הגוף הנקל לאין בעולם כדאי׳ להלתם באור ונעשו [illegible] לעתיד
ולכן תחילה כתיב ויהי אור. כלומר אור שאינו לוקץ כלל. אח״כ ראה שאין העולם כדאי לאור זה וגנזו לעתיד כתיב
ויקרא לאור יום ולחשך לילה. ולכן אמרו׳ בהגדה קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה תאיר כאור יום חשכת לילה
ויהיה תמיד כאור יום. כאור שאינו לוקץ לעולם

זאת תהי׳ תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן ש״ס זוהר ח״ג פ׳ מצורע בההיא זימנא דבעא לעיתא לאתפרשא
נפשא מן גופא לא נפקא נפשא מן גופא עד דאתחזי עלי׳ שכינתא ונפשא מן חדוה ותיאובתא דשכינתא נפקא.
מגופא ~~[illegible]~~ לקבלהא. אי זכאה הוא אתדבק ואתדבק בה. ואי לאו שכינתא אזלא והיא אשתארא ואזלת
ומתאבלת על פרישו דגופא של קרש בגלות עולא ומי זימנא לאתדבקא בהון אסתלקן מניהון ואתלבנו.
מחוברא בהן פרגא באתלבן כנורא וסלקן עמה עד באזלת לגן עדן דלתתא של כהן סלקין עמה עד ד
באתריהו כורסיא על מרכבתא. ההד׳ זאת תהי׳ תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן כהנא
עילאה דלעילא כו׳

הספד שהספדתי ביום ב' ער"ח כסלו ס' תולדות תק"ט לפ"ק פה פרסווייל להגאון החסיד כמהר"ר אברהם נ"ע הגה:
אח"כ באתי ספר [illegible] ביום כפורים הסמוך תק"ט לפ"ק וחיים [illegible]

עזרא בסימן ט' . אמר ובמנחת ערב קמתי מתעניתי ובקרעי בגדי ומעילי ואכרעה על ברכי ואפרשה כפי ו ונכלמתי להרים פני כו' . ביאור הפסוק כך . דעד [illegible] מנחת ערב התענה . דאנו מתענין כל [illegible] ועתה [illegible] על דבור כו' והגאונים יושבין עד חצי היום ובודקין על מעשיהם ועבירות ומספידין אותם . ומחצי היום ואילך קורין בתורה ומפטירין בנביא וברביע היום האחרון מתפללין מנחה ומודים ומתודים כמ"ש . וזהו נאמר ובקרעי בגדי ומעילי . וכן בירושלמי דתענית למה לא כתיב וישאבו מים וישפכו לפני ה' אלא שפכו לבם כמים ואמרו חטאנו אף שמואל ולכל שמואל חלוק על ישראל אמרו לפניו רבש"ע חטאנו כו' . וגם המפרש של הפירוש ה האמת בחלוק של ישראל ואמר כיון ששמואל הי' צדיק גמור כל ימיו חטא איך יוכל לומר מפיו ואמר חטאנו אפילו על ידי [illegible] כהן לכן הוצרך לעשות שינוי זה בדבריו בהפשטת בגדיו הטהורים ולבש בגדים אחרים של ישראל [illegible] וכן בגדי צואים ועל כן אמרו חטאנו לה' ש"ע כו' . ואפשר הטעם כיון דכל ישראל ערבים זה בזה . וזה כוונת עזרא . כי הוא התוודה על שלקחו נשים נכריות כל בנות ועל שאר עבירות חמורות אשר לא עבר עזרא מימיו ואיך יוכל לומר מפיו ולכן אמר בקרעי בגדי ומעילי . הכוונה שהפשיט מעליו בגדיו הטהורים ולבש בגדי צואים של ישראל שהם מלוכלכים באותו חטא . וכמ"ש ביהושע כה"ג הסירו הבגדים הצואים מעליו והלבש אותו מחלצות . והטעם של מלבוש נראה לפי דרכו מצות של דומיא בעולם עליון במרכבה כל מצוה שעושה [illegible] בעה"ז הוא מתגין [illegible] הדומה אליו ונעשה עליו מלבוש טוב . וכל מצוה ומצוה שעושה בעוה"ז נעשה לו מלבוש רוחני . ה הגמרא [illegible] חלוקא דרבנן [illegible] רמה עד רמה [illegible] ובהסתלקו מן העולם מתלבש בו זה כאור חיים ולהשיג הלוה נכבדה . [illegible] הוא המלבוש של ישראל [illegible] עליהם כמו שנתן מלבוש על הגוף בין ~~[illegible]~~ ובחורף . ולולי המלבוש לא יוכל הגוף לקיים . כן לולי [illegible] הצדיקים אין קיום לדור . ולכן אמרו ב באלו מגלחין חייב לקרוע על נשיא ועל אב"ד לפי דרכינו כדוב . ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם וגם כל אנשים א אשר אתו ויספדו ויבכו ויצומו עד הערב על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם ה' ועל בית ישראל כי נפלו בחרב וטעם הקריעה להורות חשיבות הצדיק [illegible] אשר ברייו ה' כמו מלבוש לכל ישראל ובכלל ה' חוטים ונלפרט נקרע ונקרע המלבוש מאתנו . והננו ערומים . וכמ"ש בצדיקים ואת ערום ועריה . [illegible] הל"ס ואומר עד ה דאורייתא [illegible] על על הפסוק בעצם . והעולה שהרא"ה הא כתיב על עם ה' ועל בית ישראל היינו עם ה' והיינו בית ישראל ולמאי צריך רבנן על על להפסוק דהא חדא הוא . וכאמור לנו . דנקרע בית ישראל נקראו הצדיקים ~~[illegible]~~ שבישראל . אבל הגרועים קרוין עם . וכמ"ש הזוהר בעגל [illegible] כי שחת עמך . אלו ערב רב שקרוין

עם

עם · והנה הנרצחים נפלו בחרבי במלחמת שאול את הפלשתים לא נפלו כי נפשו ונפלו וראוי להרגיאו במלחמה כי האיש הירא
ורך לבב מעבירות שבידו · כן על ידי שמת שאול נגד הסטרא אחרא ונטל ממת הדין על ישראל אף על הפלשתים · כי כ
בעוני שאול הדין ויהונתן הדין קיים ב"ה הס"א שסוף תחת ידיהם · ולכן אמר על ~~[illegible]~~ עם ה' ועל בית ישראל כאמור על
להפסיק העונין בהיינו על עם ה' שנהרגו במלחמה · ועל בית ישראל אלו הפלשתים כי אלו שנהרגו ונפלו נפלו בחרב והיינו חרב של סטרא
אחרא · ובזה כוונו הפסוק ויאמר שאול לנושא כליו שלוף חרבך ודקרני בה פן יבואו הערלים האלה ודקרני והתעללו בי
ולא אבה נושא כליו ויקח שאול את החרב ויפול עליה וימת · והביאור יוסף בס' [illegible] פלפל בזה אי מותר לאבד עצמו בכה או
לא עלה דין · אמנם חלילה לומר על משיח ה' שלא עלה דין רק דין עלה כי הנביא אמר לדוד מדוע בזית את דבר ה'
את אורי' החתי הכית בחרב ואת אשתו לקחת לך לאשה ואותו הרגת בחרב בני עמון וכתב הזוהר פ'
משפטים · דעיקר החטא הי' על שהרג אוריה על ידי החרב של בני עמון ועל חרב שהם הי' צורר נחש עבודה זרה ו
וסט"א אחרא שהם וכלהרגו לאורי' בחרב של נחש ע"ז לה' [illegible] חיזק על החרב גבר כח של סט"א על הגבורה ולכן אמרו חז"ל
ולכן שאול הדין נמסרה כן יהרגו אותו הערלים בחרב שהם לצורר נחש עוזא עליהם ויתחזק כח סט"א על ישראל · ולכן נ
הייך לבוש בסנהדרין · כי אלו הי' נהרג ע"י חרב דוד לא הי' עונש לדוד ועונשו הי' על שנתן כח לסט"א
הרג את עצמו בחרבו · והציל עדת ישראל מן כח סטרא אחרא · וזה פי' התרגום בפסוק [illegible] גבר נ
נחלירכן · והוא מוסר הדין ולכן פי' השל"ה כמ"ש הצ' לה' נחש חיזק על יד עליו וגבו נחלירכן · ולאו בישראל
כתיב כי לא עם בירעם · וזה ביאור מגדל אורה כי דרך ר' [illegible] ספורי הספר עליו נקרא סוכן של פלשתים יותר
מחרבן בהון דבקהון [illegible] ותרי פלאים אבל בסיון פלשתים נאמר הנבי יוסיף להפלא עם זה הפלא ופלא · והטעם
דבבה נמא פ' התרגום עבירן אלעזר בגזירא [illegible] מסמני אורחי אחר יתאבלו על ירושלים ונקברו עליו חכמים קאמרה [illegible]
את [illegible] · ואתאבל בבהרסיא על ירושלים ומתי מזרח · והטעם כי לעובר עבירה כאן שבהון קיים [illegible]
בארץ ישראל [illegible] ורפש ולא ראה הארץ אחרים [illegible] לכן מלך של ורפש חז"ל ואין אדם בירושלים ועבירה
בידו כי [illegible] על זה · ולכן אין ראוי לבכות [illegible] להתאבל על ירושלים כי לא [illegible] רק הפלשתים
ורפש [illegible] ועוד כח עליו [illegible] והירם [illegible] ורפש חז"ל [illegible] אחר [illegible] עד [illegible] אבל על
העדר תלמיד חכם יש לבל [illegible] להתאבל כי [illegible] בחיים [illegible] על [illegible] ולא ישאו על הכלל וברכות הטובה ר
רק [illegible] בחיים הי' מדריך העם לסור מעבירה [illegible] ועלה שלום בין איש לרעהו
ולכן אף הפחותים והנרצחים לישראל יש להם להתאבל · ולכן אמר הכתוב כה עשה תמה העם יוסיף להפלא את
העם הזה · העם דבוקא אל הנרצחים · ולכן כתיב כפל הפלא ופלא כי יהי' הפלא בעיני [illegible] ופלא
בעיני הנרצחים לבנם — ● והנה גם עלינו אשר [illegible] אשר [illegible] עם להפלא ופלא על העדר
הדין וחסיד איש תמים הגאון מהר"א אברהם [illegible] אשר ה' [illegible] עליו · ועליו נאמר כפל
כולם בפטירתו [illegible] כי ה' חסיד גדול ודיין תמים —

ובזה

וביאור הענין זכרונו ורבינו בחיי ז"ל בפסוק והוא בהפטרת תולדות בשלום ובמישור הלך אתי ועולה לא נמצא
בשפתיו · בשלום להי' רודף שלום כמו אהרן · ובמישור היינו לפנים משורת הדין כי הי' מעביר על מדותיו
לפנים משורת הדין כדי להרבות שלום / [בכאן אמרתי ואמר רבה והודעת להם הדרך זה את אשר ילכו זו גמילות חסדים
בה זו קבורה אשר יעשון זו לפנים משורת הדין עכ"פ פלוגתא של בה"ג והרמב"ם אם קבורה הוא מ"ע דאורייתא או אסמכתא · ו
ועפ"ז תרצתי [illegible] הביאו ב' כס' ל"ג דנקטי את קי"ט ראשון פסולי לעדות מדרבנן עפ"ז בחיבורי ·]

וביאור הענין בעזה"י טוב שם משמן טוב ואז"ל מגדול דוד לשלמה שמן המשחה נאמר בו לכהנה ויאמר אשר נמשח כתיב נב"י
אמרתם · והטעם כי ע"י משיחת השמן הי' גדל גדולים אשר כן נתגדל הכהן והמלך נעלה עליו נודע ולא שלט בו
עוד תאוות וסיגוף והחומר · נעשה לרוחניות ולא שלט בו שאר נגע ורמה ותולעה ולכן נאמר בו לכהנה · אבל
ואם בוא · אבל הענין ות"ח אשר תמיד עוסק בתורה ולא פונה אל תאוות החומר · כלו כל נפשו נהפך לרוחניות ולא צ
צריך לשמן המשחה · וזה רמז טוב שם משמן טוב · עי' יומא דרוש על המגבה ועל המלך למשוח שמן המשחה ו
ונעשו גדל גדולים ובעוה"ז כשחרב הבית טבעו בארץ שעריה וכל הכלים ומגבה כולם נטמנו בארץ ויאבדו יחד ואין
לא עוד מעלה כהם לא כן מורת ת"ח אעפ"י שנקבר עפרו בארץ על כל זה נשמתו תמיד חופפת עליו ומתפלל
על החיים וכן נשמת כל ת"ח ות"ח חופף עליו ומגין בעדו וזה סוד בלה"ק דנאמר אלה לפניך נאמר כי נשמת ת"ח
ועצמן נשמות מגולות בכל דור ודור בין תלמידי חכמים וזה פי' ויראם ה' כי לשונכם ויתאבק לשון עיטור ש
לשמרם ומעוטר בכל דור ודור בנשמות ת"ח · ואמר זה רחוק מהדברי אחר לנשמה ונפשו עלו למרום תחת כסא כ
כבוד אין חוזרים לעיסק בעולם החומרי הזה כן מצינו בפ"ק דשבת ההוא מינא לר' אבוהו היה
אוסקיה בעלת אוב לשמואל בנגידא א"ו כל י"ב חדש גופו קיים ונשמתו עולה ויורדת לאחר י"ב חודש גופו
כלה ונשמתו עולה ולזה אינה יורדת · והנה לפי דברי הש"ס שמואל בתוך י"ב ונשמה העלה אותו בעלת אוב
והנה האברבנאל בשופטים שם הקשה עצמו לדעת אין אפשר כבד הלב ומעלה כישוף [illegible] לספור ואפשר שמואל הנביא
השורה תחת כסא הכבוד לרב לעולם הענין ולכן כ' כלם רשע סמאל באון ורם האי נאמן שלא הי' זה כשפה
האדם כי אם להנבא החיה את שמואל כדי שיספר לשאול הגזרות העתידות לבוא עליו והאשה לא ידעה כל אלה ע
כן ותבהלה ותזעק בקול גדול ולכן אמרה אלהים ראיתי עולים מן הארץ להכירה שלא היה ענין זה במעשה אוב כי אם ד
דבר האלהי לא השיג אמיתתו · והאברבנאל הקשה עליהם כי אם הי' רצון הש"י להודיע לשאול כל הגזרות לא ה
לא אמרו אליו ע"י החלומות והאורים ותומים או ע"י נביאים ונצטרך לומר הלפע כוחי המכשפה הזאת · ולפמ"ש זה
בחה בדבריהם · ולאמן כי דבריהם נכון ~~דבהרה~~ מתורה מאוד רש"י כדפסקינן דברור
גם בחלומות גם בנביאים ולא אמר באורים ותומים לפי שאבנרבו שאול לומר באורים ותומים על שהרג נוב עיר הכהנים ואמר
על אותו קולו [illegible] נתכפר לו עונו ולכן הלכו לשאול אחר אדם ובסוף ע"י נתחייב לעולם הבא - והנה אם ענה הש"י
בחלום או ע"י נביאים לא הי' לשאול קולו ולא הי' לו כפרת עון · ולכך הענין הש"י שיחי' שמואל הנביא ושאול ·
ידבר עם שמואל בעצמו פנים אל פנים ואזי יהי' לו קולו גדולה על שלא הי' יכול לומר לשאול באורים ותומים ולכן
ועל ידי כן נתכפר לו

ועליו כן תפס[illegible]ר לעיין יותר פירוש לדעתם . אמנם הרב האברבנאל ז"ל פירש פירוש אחר לבעלת
אוב הלבישה לבד וזה מעלה בעלת אוב להתייחד עם הלב בעץ הא"ו . ולפי"ז בעץ זקן ידעת הלב עשרה לאחת
ולכן אמר העלי לי את שמואל הזקן עיי"ש . ולדעתי ר' סעדי' ור' האיי הגאון ז"ל יותן מה שאמרה האשה אלהים ראיתי
עולים מן הארץ . כי האשה בעלת אוב ראתה להעלות משל נבואה בעצם שמואל ולפניו עמו ולכן נבהלה
וצעקה אלהים ראיתי עולים , והאמת כפי"ל בס' עץ חיים להאריז"ל בעלמא עולה לכ"ע עליון ורוחא לגן עדן
התחתון ונפש [illegible] חבל עולה ויורד ואחת יורד למעלה אמנם הק' בגרמי נשאר תמיד בקבר עד עת ה
התחיי' ; ולזה יוכל בעלת אוב להלביש בהבל דגרמי שם את"ל ,

ואף אמן נעיים כפי"ל כבוד ויספדו ויבכו ויצומו עד הערב . וטעם התענית הוא כפי"ל כבלע בגבעה אשר
מבואר ברמב"ן על התורה פ' וירא הטעם מה שחטאו הלוקים עד לנפל אהם אדוקים אלא ולכן ביום לנו ל
אין אמן זה סימן התענית ויבכו ויצומו ויבכו כי עתה התענית על נפשו הרבה נפלו מולדת על ידיהם ובגרמא דלהון
נשמה ולהיות בני חוי התענית להתענות נעיים כי אולי בחטאים נאסף אל עמיו להיות מירתן ומספרי עליו
כאשר בעה"ל הס"א גורם ובכל יום ויום הייש התעניות והעלות הולך ומתגבר חרב של סטרא אחרא ורמז לאמרה שאול על מיתתו כי נפלו בחרב לרמוז על את

ומפרש בזה הזקן לפי חביב ואני עבד וקיים [illegible] בקרי אברהם ואנכי עפר ואפר ואמר בגדול רפף
אמר אברהם אלו הרגני אמרפל הייתי עפר ואלו שרפני נמרוד הייתי אפר , וביאור הדברים נראה
דבמדבר אמר ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע אין ויגש אלא הגלה למלחמה ולתפלה . ולכאורה
זשין ביאור איך בא אברהם במלחמה נגד הקב"ה ח"ו . אולדעתי דברים עליו ואליהו וחנה הטיחו דברים
עליו ואמרו כפי' להטיחו כלפי מעלה . ולא אמרו כן על אברהם . אלא ע"כ דאברהם דיבר נגד מדת
הדין ק' הולך המלחמה בדברים עליו האף זה מלאך אף הממונה למלחמה . תספה צדיק עם רשע
חלילה חולה לו הוא זה . והנה בענין הזה מבואר סוד עלה הרוני אורה כי ה' באוות פנים נטרוג גדול
על ישראל עד שלא הי' מי ומי לעמוד נגדו ובהריגה צדיק על גדול השם אני כלשונו עולה למעלה מחוץ הגבול
לספור מדת הדין עיי"ש . והנה אברהם מסר נפשו ג"כ על גדול שם בשרוף שהפילו בכבשן על שלא רצה לעבוד
עבודה זרה ונהרג כאמרפל והצילו לו מן קש ברים . ולכן הי"ל הרשות לעמוד נגד מדת הדין ולטפוס רח
תמתו . וזה דבריו אברהם הנה נא הואלתי לדבר אל אדני . היינו מדת הדין דנקרא אדני . והטעם לאני .
יוכל לעמוד נגד מדת הדין ולדבר ולדת נגדו . ואנכי עפר ואפר . כאמרפל ובנמרוד הייתי אוסר

נפשו, על צואר הלב ולכן יל"ל. הנה לדעתנו סבר הרמב"ן ולשונו כו' כי אנכי עפר ואפר בעפרו ואפרו של נפשו
על גבולם. ולא כמו שהוא נראה בראשונה שהן כל א' וא' תפס בראשו. להזכיר זכות יצחק וחד אמר עפר ל
להזכיר זכות אברהם ואח"כ אמרו הוא עפר הוא אפר ולכן אמר ירמי' הנביא ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון
העלו עפר על ראשם להזכיר זכות אברהם ויצחק. ואח"כ חגרו שקים ישבו לארץ להראות על הקרבן החסיד יצחק -
ואמר בתולות אלעל הכופר בזרע ל. אברהם כשיראו כשיחטאו בניו א' הקב"ה אל תירא אם באים לידי עבירה
אני עושה הגדול שבהן איל של הקרבן זה אלעל נקרא אלהים נ"ל הלחם אגדות הכשר זה יכפר על עונות
ישראל. וזה החסיד הקרבן יצחק כמו שאמרו לשאת חטאות יה"ר ליכפר עליהם אשר על כן יום וכפר
וחרבן בהמ"ק כי שלה סוף ... יום וחרבן בהמ"ק וחרבן בית ויכפר עליהם. ולכן לזכירת ...
יכפר עליהם כפלים. וכפל נחמו נחמו עמי אמר ה' כפלים וחטאו כפלים ולפורעניות עליהם אשר יהי' עוד
פרץ וצווחה ברחובותינו ויקרא שם הבאר השלישי רחובות אשר הוא כסדר גו תפילה קרא לשם
הבאר עשק. ואח"כ שטנה. ואח"כ רחובות כמו שאמר ברוך על התורה ונאמר לזה בהרה לומר
בסוף כאומר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ אמן ואמן.

[illegible]

ילקוט אמר [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

באה אחר הלבנון דקי טוסר

ילקוט אמור ויקרא [illegible] בתהלים סי' ק"ב ולקחתם לכם ביום הראשון הה"ד פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם אמר ר' יצחק על ד
דורות הללו אמרו שאין לנו לא מלך ולא כהן ונביא ולא בית המקדש לכפר אלא התפלה שנשתיירה להם להם בתהלים כרה וה"פ ולא בזה
את תפלתם · תכתב זאת לדור אחרון · ועם נברא יהלל יה · [illegible] אותם בריאה אחרת להבראות לחוא אומר ועם נברא אלא אלו הדורות שהן
נוטים במעשיהם ובאים ומתפללים בתפלה כרה וה"פ ואתה קורא אותם [illegible] חבלה ומה להם לעשות ליטול הבשן ולולבן ולהלל אותו הוי ועם נ
נברא יהלל יה עכ"ל · הכונה פירושו על תכתב זאת לדור אחרון · נראה כך · בילקוט אחרי זה סי' [illegible] והיינו זאת להם לחקת ע
עולם שלא יחר בעבירה בתורה והלוחות [illegible] והוא יה"כ לסבך עלה אותו [illegible] לדורות והיינו זאת לכם לחקת עולם · והכונה הוא להורות
לדורות הללו בגלות [illegible] ואעפ"כ [illegible] יה"כ עם תפלה נקרא [illegible] [illegible] קה"פ אז ולא ה' להם אז ו
[illegible] ולא [illegible] [illegible] וזו היינו [illegible] לזאת [illegible] ואעפ"כ [illegible] להם כמו כן לדורות יה' להם [illegible]
כה"פ וכו' · אך כיוצא בזה ס' בהלו והיינו זאת להם לחקת עולם לדורות אחריהם כל מעלה זה האמור על הספר את הענין מעלה לחבירו
לא אמר כלום אמר ר' יהודה [illegible] העולם [illegible] העולם בחוץ [illegible] לכן זה לעולה עלו [illegible] והיינו שאמר ר' יהודה ב
דברים זאת ודברים אחרת חד לפנים [illegible] לכן מבחוץ וחד לפנים [illegible] מבחוץ ור' [illegible] עלין [illegible] · ולפי"ז אין לנו לומר
רק לדורות הללו שכהן [illegible] ביה"כ [illegible] יה' [illegible] · וזהו התפלל על זה כי להתפלל פנה אל תפלת הערער על דורות הללו
ליה' יה"כ לכך [illegible] להם לכן אמר ~~[illegible]~~ תכתב זאת לדור אחרון · הרבה [illegible] בזאת לכם יה [illegible] על
[illegible] הילקוט אחרי זה הנ"ל · והכונה · ועם נברא יהלל יה · [illegible] על [illegible] לאחר
הרבה [illegible] [illegible] עכשיו [illegible] · אך [illegible] לזה [illegible] יה להוא [illegible] ולא [illegible] לם אם לם הויה
[illegible] יה' הלם אם [illegible] · לכן [illegible] על דורות הללו [illegible] במעשיהם ובאים לפניך כרה
וה"פ [illegible] אין הלם אם ואין [illegible] [illegible] סוף [illegible] · וסיים ומה להם לעשות ליטול הבשן ולולבן ולהלל אותו הוי ועם נ
נברא יהלל יה [illegible] על [illegible] [illegible] אומרים אמורנו [illegible] ואנו [illegible] עכ"ל

אמר ועם נברא יהלל יה אלו דורות להם [illegible] במעשיהם · הכונה ברשעים [illegible] · וכתיב לא המתים יהללו יה · ובעוה"ז
אנו חולקין [illegible] · אע"פ [illegible] שנאמר לא המתים יהללו יה · הכונה על הרשע שהוא [illegible] אין [illegible] מצוה [illegible]
לעולה בכל יום [illegible] מצות [illegible] ~~[illegible]~~ ותפילין הם [illegible] תפילין [illegible] הנחתן [illegible] מקום [illegible]
[כאן [illegible] [illegible] [illegible] ותפילין [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] מצוה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible])
[illegible] אין [illegible] [illegible] ולכן [illegible] לא ראוי להלל [illegible]
[illegible] אין [illegible] [illegible] [illegible] · ואין [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] ולכן [illegible]
[illegible] [illegible] להרחין [illegible] אמר לתורה ותפילה [illegible] והוא [illegible] והוא שלא [illegible] להעונש [illegible]
רק [illegible] ריח טוב · [illegible] ריח [illegible] שלא [illegible] · וזה פירושו [illegible] [illegible]
ועולה [illegible] עכ"ל · ולכן [illegible] לנו תפלה [illegible] ~~[illegible]~~ וה"פ ואחר כך [illegible] ההלל [illegible] לפנינו
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

כלום רק בזמן שאנו מלוכלכים בעבירות א"כ כל העולם אין הקב"ה חפץ בהווייתנו לכן אחר שטהרנו ורחצנו ביוה"כ אחה"כ אנו שואלים לפני עולם ונספכים מים לפניו ושמחים שמחת בית השואבה . ובעוה"ר עכשיו אין לנו ניסוך המים . ולסיבה זה אחז"ל משום שנחרב הבמ"ק (ניטל) טעם הפירות כי אחז"ל בר"ה דף ט"ז. אמר הקב"ה נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם הפירות שבשדה . ולכן עכשיו (שבטל) ניסוך המים ניטלו טעמי פירות . ואין לך יום שקללתו מרובה מחבירו . וכפ"ל בנדרים דף ס' אבותינו אמרו עלינו טובה אנו אפילו בימיהם לא ראו ואמרו בפסיקתא רבתא דף כ' על פירות בכל שנה ושנה גם בבית קדשנו את צוון זו שנאמר אהלי שודד וכל מיתרי ירמי' [illegible] אהלי. שודד זה אולם וכל מיתרי נתקו זה סנהדרין היושבים ומתקנים המועדות ומעברים שנים . בני יצאוני ואינם שאינם מקיימים את המועדות כתקונם כי לבעוונותינו כיון שגלינו לא נשארו לנו אלא יום אחד ועכשיו אנו יושבים ומשמרים ב' לני יומם טובים ואינו יוצא כהם ידי חובתו של יו"ט . הכוונה הוא דבזמן קדושה על פירות בכל שנה ושנה גם בבית קדשנו . זה לשון נם באנו על זה דאיך בקיום הם ימי שמחה ראשונה ותפלה [illegible] ואין הפותר יומם ולילה ואי לשון נם : לכן סיכום אמונה רבה לבורא עולם והושלכנו לחוץ כעת ואמון ולהפיג נפסר מאורות עולם . ולכן בכל תפילות יו"ט ור"ח כמוסף אנו משלימים ומתוודים ומפני חטאינו כו' וכל תפילות ראש השנה מיוסד על קושית כמה הפעם עכשיו בזה יום קולה על סליחות עון . ולכן בכל שבת ויו"ט יש לקיים לך עיני כא בתורך את תפלת ישראל כו' ולא היינו פרא אדם ועל ידי כן נאלם יודע ויבקש . אם ילכה בחורבן ביתנו . ואמר ירמי' למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם . ולמעלה בפירוש בהלך על התורה אלה הא כתיב ושחנו כימות עשיתנו כימי שנות ראינו רעה שאור ועכשיו אנו בגלות יותר מן י"ג מאות שנה והעולם אינו קיים רק ששת אלפי שנה ואם כן איך יוכל לשמח א אותנו כפי ימים כמו שהיינו במצרים בימי הגלות ותירץ ע"פ המדרש ילקוט ענתנו והיות יום אחד אשר כמו ד' מאות שנה . וזה הרמז הנביא למה לנצח תשכחנו וכו' הלך הכל ראש אחד רובא לנצח ולשמח אותנו כימי עניתנו הלא אנו בגלות כבר ש ארוכים רק השיבנו ה' אליך ונשובה [illegible] ולכן תעזבנו לאורך ימים . אין אנו חפצים כימים א וביליקוט ילמד' פי' שלח ארבעה דברים שאל ירמי' את הקב"ה על שתים השיבו ועל שתים לא השיבו ואלו הם : ובפתח

למה לנצח תשכחנו תעזבנו לאורך ימים כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאוד . וכן אמר אם כציון נגעלה נפשך מכ"ל לך ורבי אלה רבן של כל נביאים כך אמרת לו כפוף כל המאמרות ואעפ"כ גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים כיון לראה ציון שאינם מרחים שאל ירמי' והקב"ה משיבה נגעלה עזיבה ושכיחה ולא השיבו על עזיבה ושכיחה התפילה ותאמר ציון עזבני ב' ואמר לרחם אמרה לו אפילו לה מדות של רחמים לרחם כך ה' אל רחום וחנון עזבני ושכחני אותו . וכן אמר בפרק רבה סוף איכה והמתפללים כשם בחון ולא יבע ירמי' שכל בתורה ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם . ואך ש' [illegible] עפ"ל בזוהר במ' כתובים על פסוק הנ"ל . אמר הקב"ה הכתיב אותנו שלא כאן שלחתים עמנו בגלות לנו' בטוחים שלא יגיעו עלינו בגלות ולא ימאס בנו וזאת היא כ' באיכ' זאת (הטעם מבואר לפענ"ד באורך) אמר ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם זאת דייקא דהיא כנסת ישראל

כאיכ'

באיכה זאת. לא מאסתים ולא געלתים לכלותם לכלתם חסר כתיב ולמן לה כבן דאיתי רחימתא בגלאי. בלבי׳ תנן ולכן לא מאסתים ולא
געלתים כבן ההיא לה דבנייהו עכ״ל. ולכן כשראה ירמי׳ גודל הפורענות שעברו עליה ושהוגלינו לחוץ והשיב אחור ימינו ה׳
באופן שלא ח״ו סילק שכינתו מקרבנו ואינה עמנו בגלותנו. ולכן ~~אין דוד~~ דאין ירמי׳ אפשר שמאס בנו ח״ו. ולירא רא״ה משל בתורה ואף גם ז
זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים. דהתם הפירוש כל זמן שלטונם דהיינו זאת בארץ אויביהם אז אנו בטוחים שאינו
מואס בנו. אך ירמי׳ הי׳ בואנו שלא ח״ו סילק שכינתו מעשינו והיו נפי׳ כל העניים עוד. וקשה הי׳ ספיקו של ירמי׳ אך הנ״ל ה
הליכו שלעולם לא יסלק שכינתו מעמנו. ואע״ג במדרש רבה חדש ימינו כקדם כלשון אדם הראשון. ומבואר עכ״ל במדרש המבאר כ״פ
מאמרי גלות שבאו בדרך השיבנו ה׳ אליך ואנו מבקשים לקב״ה יפתח אותנו בתשובה שאין בנו התעוררות תשובה. ואז ונשובה ב
כשלה תשובה גמורה. רק מה מועיל זה אחר אנו חוזרים וחוטאים ובכל פעם על כן אומרי׳ חדש ימינו כקדם כלשון אה״
קודם החטא שלא הי׳ אז יצה״ר בלב ואז יהי׳ תשובה שלמה אתנו. שלאע״כ עכשיו מעולם נראה כחול כי בכ״פ אנו מודים ומתחרטים
בכפורים ומתודים לפניו פעמים ולאחר יה״כ עובר הכל מאתנו. אין א׳ שישים על לבו לאמר הלא תמול שלשום התודיתי
על זה בחרטה וקבלה לעזוב החטא. ולכן מעזוב עבדיו שלא לעשות עוד החטא. אע״ג במדרש רבה לא עליכם כל עוברי
דרך הסתכלו וראו אם יש מכאוב כמכאובי אשר הוגה ה׳ ביום חרון אפו. לא עליכם כל עוברי דרך עוברי דרכה של תורה ש
ופירושו. והנה הנביא אומר מפי עליון לא תצא הרעות. ואע״כ נגלו הרבה על עונש עבירות ובן עונשים ויסורים בעולם הזה ואין כאן
אך תירוץ החכמים המאוחרים כי הענינים הוא לאומה לכלל פרטים למעלה כמו כנגד [illegible] בו רחם לצריך כתם ואשר וכחון
והעונשים ויסורים לבא העולם עכ״פ הרוב הם כלהב״ה מסלק לפני השגחתו אזי שולטים בו כל מרעין בישין חיצונים וקליפות ומקרים גופו
ביסורין. אך בחורבן בית המקדש ~~[illegible]~~ אינו מספיק זה התירוץ דלפי״ז בגמרא מעוף השמים עד בהמה נדדו הלכו נ״ב שנה
לאחר החורבן לא עבר שום עוף בארץ ישראל. ונתקיימה ולא היתה כל הארץ לבד לשבע אמות כברזל. וזה ודאי לא הי׳ בסילוק מלה ה
השגחה. אדרבא צ״ל דזה נעלה בהשגחה פרטית מן הקב״ה. ובפרט כי לעתים כברזל איתא כפסוק בלע ה׳ ולא חמל כל כך
גבורים כשמע כלהיו יוצאין למלחמה היו אומרים לא תסעוד ולא תכסוף כלומר לא תסייע אותנו ולא תסייע לאויבנו. ואחר שתפ
גבורתם היו כלי אומר. וגדל הפורענות כל כך עד אין שיעור וערך. ~~[illegible]~~ ואם היו רק סילוק השגחה לא הי׳ הפורענות
תמיד והי׳ פעם א׳ פומן. אבל כמה הפורענות תמידיות כל הפסוק וכל יום קללתו מרובה מחבירו כזה אנו רואים שהוא השגחה
פרטית מן הקב״ה. ואע״כ תמוה הא מפי עליון לא תצא רעות. אך כאשר הוא כך דווקא רק כמה שהוא רע בכללות אל
רעה זה הי׳ שופטינו כי שפך חמתו על עצים ואבנים וגם היסורים שעוברים עלינו בגלות זה הם למרק אותנו להיות כולו טהורים ונקיים
לנצל עתה האור גדול הצפון לצדיקים ולהורות כי הנצחי מעלה אל איש שעדיין לא הורה לטוב. ונ״ל תם עונך בת ציון
לא יוסיף להגלותך. וזו פירוש הנביא לא עליכם עוברי דרכה של תורה. דאם עוברי דרכה של תורה אזי הקב״ה מסלק לפני
השגחתו ממנו ואז שולטים בו החיצונים. אבל יש לו מנוח לפעמים. אבל אנו כל יום מרובה מחבירו וגם הפורענות של נסתרות ולא
כמוה כמה ירצה להי׳ בהשגחת הקב״ה. וזו שאמר אשר הוגה ה׳ ביום חרון אפו. ה׳ דייקא להי׳ בהשגחתו ממנו לא רק
בסילוק השגחה. וזו לא נעלה מעולם לעוברי עבירה. כאשר עוולו. וזה לשון הנביא. אם מאוס מאסתנו קצפת
עלינו עד מאוד. הטעם לאם נמאס בנו אם כן בסילוק השגחה ממנו. לא הי׳ הפורענות כאלו כל כך [illegible] כמש״ל ע״כ.

~~[illegible]~~ ולמה נקפת

ולפ״ז נשארת עליהם עד מאוד · וקשה הפורענות כל כך עליהן כי טוב אני רואים לבא בהלכה מאוד יתי׳ · וזה ביאור ג״כ בלקוט
יחזקאל ס״י שנת אחת יצא עלגלו לפרוק עול כוי יחזקאל ואמר ה׳ יש׳ כא״ן העיק של ביאור הדרך לאמרו הענין ל׳ בזוהי ·
ברמזות ונס׳ חכמי מגרה השאלות כי לע׳ אומות נתן אל אומה מזל ושר א׳ · ואנו לא יבא עליהם פורענות כ״כ בלעג לי״צר
על דת כי עליון לא יבא רעות · והלוך לבם הנקל העולה על רוחכם לא תהי׳ של כי ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחימה שפוכה אמלוך
הי׳ ויוסיף חמה עליהם בכוונה וגבו לשופטם כ״ז הם עושך חי ציון של

ונבאר עתה כוונת הלקוט אפילו אומות שהם נבואות של רחמים לברכם כו׳ ה״ב של רחום וחנון עשכם ולפרנס · ובגי׳ בברכה הגל׳
היינו עיכבה היינו לחיחה · אבל נשאה פירושו · ונקדים בריש פלס דף ·

ע״כ ואמרתי·

ודרך רחוקה לגר הדרים · ופרשו שם. לא נטמאו ר' יוחנן אמר כו' לפסח הקרבן [illegible] על אלא לספור יום א [illegible] באו' אני [illegible] לנו ימים [illegible]
של [illegible] [illegible] ספורה היית [illegible] על [illegible] [illegible] רק על יום א · כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible]
[illegible] אותה אפילו [illegible] · ועוד [illegible] יום ראשון של [illegible] הוא [illegible] [illegible] [illegible] הלבנה [illegible] · אך [illegible] [illegible]
[illegible] הלבנה [illegible] עד יום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ראשון [illegible] [illegible]
רק [illegible] אפילו [illegible] [illegible] על [illegible] לא כן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
וכן אין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לספור [illegible] · אע"פ אין אנו לא [illegible] ולא [illegible] לכן אין [illegible] [illegible]
[illegible] · וכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] הרי אנו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יום [illegible] לא [illegible] · לכן [illegible] על [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואין [illegible]
[illegible] [illegible] על [illegible] · [illegible] הוא · כיון [illegible] שאין [illegible] · הרי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ולכן [illegible] על [illegible] · [illegible] [illegible]
[illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ואם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ולכן [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible]
[illegible] [illegible] כי אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ואם [illegible] [illegible] [illegible] אין אנו [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואין [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על זה [illegible] [illegible] על [illegible] של [illegible] · ואם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ולכן [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · עוד [illegible] על הא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יום [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] : [illegible] [illegible] כי אם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יום [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ולכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · כי [illegible] [illegible] היום [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · וכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] או [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] או [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] או [illegible] [illegible] : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] אחר [illegible] הוא לא [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
לא [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] אין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · וזה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] · [illegible]
[illegible] : הן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] [illegible] [illegible] · אך אין אחד [illegible] על [illegible]
[illegible] של [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ולכן [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] · [illegible] אנו [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · והוא [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] את ראשון ואת אחרון [illegible]

וכפשעים [illegible] [illegible] [illegible] לזכו את [illegible]

אח"כ אני מתפלל בכוונתי · ומתפלל לספר איך לברך לנו קיום נח והצלה נח וגם ~~[illegible]~~ נאמנה · וגם בטחון על לעתיד כמו ·
ונוכרים את בריות יעקב ואנשי ש · אח"כ אני מתפלל לפדות ומבקרים את יום מתן תורתנו לגלה אלינו קולו שופר ולפידים · וכל [illegible] זה לגלה אלינו
כמתן תורה כל ספר זה ונאמר כי"ש וה' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים וכו' (ובדברי הפסוק עיין) וזו הכוונה
לו וכוון בכל יום בברכות תקע בשופר וקבץ כמו הגלויות העשרה [illegible] [illegible] ונשמות [illegible] [illegible] או לא פרטי עבירות בעולם · ואין כן [illegible] עד [illegible] כל כ
הגלויות לבטל כי כל ישראל הם כלל גוף אחד ויהי' כלם כל הגלויות בעולם או כן [illegible] · ובגשמי עולם הגלגול · ספר לעתיד ראשית אשר את
כל השתרחות לטרח בעולם הזה ורגל אחת התורה והמצות אפס לבקות חטאיו הורה והגלגל [illegible] · ומי יודע אם כל הגלגל [illegible] עליו או
יתגלגל עליו ביותר [illegible] [illegible] ונאמר [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] בעולם וזו אמרה ה' לחברי איוב כלשת [illegible] חרה אפו על [illegible] [illegible] ·
[illegible] וידיע את איוב ובאיוב חרה אפו על [illegible] [illegible] [illegible] כלם אוקן הוי ג"ז כלה פ' כי [illegible] [illegible] · ועפ"י הדרוש [illegible] בגלגל הן [illegible] [illegible] תורה אא
ה' לוחר [illegible] או [illegible] מצות לחסרון עדיין · או [illegible] [illegible] [illegible] על שה' [illegible] עליו וה' [illegible] · [illegible] [illegible] · וזו אמרה [illegible] עד [illegible] כ
נפשות איש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] אנו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כלם [illegible] · והכל [illegible] [illegible] [illegible] אומרים [illegible] [illegible]
ופטיר כבראשונה כי בהיותם בני חורין [illegible] [illegible] לספר הגדול אני · ויפו ופטיר בבראשונה ויהי' לכם פתח כתורה ~~[illegible]~~ סנהדרין
כבל חכמות [illegible] להם [illegible] ואסר ויבקר [illegible] את [illegible] ש וה' [illegible] [illegible] ונשאה אליהם עין בעין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ומעלה [illegible] · ולא אירע לנו [illegible] [illegible] כי ה' [illegible] ה' [illegible] · וכל השרים [illegible] היו [illegible] להם [illegible] [illegible]
כלו וכלו כל [illegible] · וכל [illegible] [illegible] [illegible] ועוד כל' זה [illegible] [illegible] · וכשבר [illegible] ישראל [illegible] זה [illegible] לו כסנהדרין יוסף
ישראל · [illegible] [illegible] אז [illegible] להם [illegible] ברורה · [illegible] על ראש [illegible] [illegible] ונגזר אמן · וכל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible]
ירושלים [illegible] של ירושלים [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ואחר כך [illegible] [illegible] · לא כן הוא · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הגדול
ובן [illegible] [illegible] התורה [illegible] [illegible] [illegible] הגדול [illegible] · והתורה [illegible] [illegible] [illegible] אותם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אחר [illegible] [illegible]
המצוה · וכל [illegible] וכל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] זה [illegible] ה
א' · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כלם [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ·
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] חייב אדם [illegible] בתורה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] תורה [illegible] [illegible] [illegible] תורה [illegible] [illegible] [illegible] תורה או [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
של תורה [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · או אם [illegible] מצוה [illegible] של [illegible] [illegible] או [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] קיום המצוה · ולאכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · או [illegible]
אין [illegible] ביום השבת · וכל [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · אבל המצוה [illegible] כ
כלשחה

כשרה שמנו כברא [illegible] הלומר (פילוסופי) בזמן · ולכן י״ל דלא א״ל לשוח בהתקיימו המצוה על קורה׳ [illegible] הרווית [illegible] אלפים [illegible]
ולמה ייגע אדם כל כך הלא ראיתי מחכמים אשר שמנו [illegible] אשר בקהלת ולמצוא אני את כל עמלי שאני עמל תחת השמש שאניחנו לאדם
שיהי׳ אחריו ומי יודע החכם יהי׳ או סכל [illegible] וכלכבן רבה כוונת שלמה [illegible] ההמון עם עמלו לטורח׳ כשלו קניהם [illegible] למה זה
לא יטרח כשלו בניו אחריו דאם חכם הוא לו נאה לירש ואם סכל [illegible] לטרוח כשלו [illegible] [illegible] ואמל , אמל
[illegible] רבה בר׳ מאיר הוי עוסק באורייתא תדיר ואמרו לו תלמידיו בשעת [illegible] אמר להם אי הוי [illegible] אמר [illegible] ולא ראיתי [illegible]
[illegible] ט ואי הוי רשעים מה אני מניח את [illegible] לאויבי השם · וזו הי׳ כוונת שלמה [illegible] ואם [illegible] עמלו בעולם זה [illegible] היו אמל
[illegible] פרוטה מחברו [illegible] בו סרך איסור ואם [illegible] לשוב לחברו · [illegible] עונה [illegible] עליהם להספיק [illegible] ויקראו אל אלקים
בחוזק אמר [illegible] אפי׳ [illegible] ובנאו בבירה [illegible] הבירה והחזיר [illegible] לבנים לפני [illegible] הבלים והחזירו הלבנים בכל
שהי׳ בו חוט של [illegible] והחזירו החוט · וירא אלקי׳ את [illegible] ואת מעשיהם לא נאמר כן וירא את מעשיהם · וזו העיקר כי [illegible]
[illegible] מעשיהם אם לא לעולם בפועל · כמו הלכה [illegible] · [illegible] [illegible] · [illegible] לעסוק במצוה אלא [illegible] עד [illegible] או
לעסוק בתורה [illegible] · [illegible] [illegible] לשון הרע · כי [illegible] [illegible] שלשון הרע [illegible] [illegible] [illegible]
יונה [illegible] [illegible] (ובשם [illegible] ביאור) יונה [illegible] לספינה רא איהו [illegible] להביא עלמא [illegible] אתקריאת
יונה [illegible] באתתפרש בגופא [illegible] איהו יונה בההיא עלמא [illegible] ולא [illegible] [illegible] בההיא עלמא כספינה בים ד
דחשיבא להתבר · ובר נש [illegible] איהו בההיא עלמא [illegible] יונה [illegible] אחרי [illegible] תאות עולם [illegible] ולא [illegible] בההיא עלמא [illegible]
[illegible] רוח סערה [illegible] רא איהו [illegible] דינא [illegible] תדיר [illegible] [illegible] דינא [illegible] איהו [illegible] לספינה (ומאי [illegible]
[illegible] [illegible] ואדם חוקי בר נש [illegible] · כיון דאתפס בר נש על ידא [illegible] סערה [illegible] מה כתיב ויונה ירד אל ירכתי הספינה
וישכב וירדם · [illegible] בר נש [illegible] לא [illegible] [illegible] · מה כתיב ויקרב אליו רב החובל מאן
רב החובל [illegible] טוב [illegible] ויאמר מה לך נרדם קום קרא אל אלקיך [illegible] הוא [illegible] לדינא על [illegible]
[illegible] עלמא [illegible] [illegible] ולא נאבד · כי [illegible] החטאים [illegible] [illegible] · ויאמרו איש אל
רעהו לכו ונפילה גורלות ונדעה בשלמי הרעה הזאת · איש אל רעהו אמר [illegible] תשובה [illegible] רפואות [illegible] החולי [illegible]
[illegible] [illegible] רפואות · ולא הועילו כל הרפואות · [illegible] [illegible] לאסרו על חטאיו [illegible] ויפל הגורל על יונה
[illegible] [illegible] כי הוא חטא) ויאמר [illegible] הגידה נא לנו [illegible] [illegible] עשית [illegible] עלמא התורה עליהם [illegible]
[illegible] [illegible] ואין [illegible] [illegible] טפה [illegible] ולא יהי׳ לכך [illegible] · מה ארצך [illegible]
[illegible] [illegible] · ומאי זה עם אתה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] או [illegible] כנים
[illegible] [illegible] ה׳ ואין [illegible] · ויאמר אליהם עברי אנכי ואת ה׳ אלקי השמים אני ירא · [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] ויביא סערה [illegible] דינא [illegible]
ולא [illegible] · [illegible] [illegible] · ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה
[illegible] [illegible] · כי הים הולך וסוער עליהם [illegible] דינא אזל
[illegible] מה כתיב וישאוהו [illegible] הים [illegible] הים מזעפו [illegible]
[illegible] [illegible] מה כתיב ויהי יונה במעי הדג
[illegible] שלשה ימים ושלשה לילות [illegible] [illegible]
[illegible] על [illegible] · [illegible] [illegible]

אין [illegible]

מעוזה לאין להגשרה נקשרה אליה . כי אם יאכל ענבים על שלחן אבי מצוה זו ענין עליון . ומבואר בזוהר כי כל המתאוה מעורר לאותן לעו"ה וי"ט הוא
מתענג בקליפה והקליפה שולטת עליו בסיתרא וכתב בר"ה לער הגבולה פ' ט"ו הטעם לכל זה לאדם אוכל יותר מצורך הנפש הוא המתענג והיא מרבה כח
בגופו ורשה [illegible] לנפשך אחר הרשה לחיה הקליפה שולטת עליו [illegible] ובזוהר בפרשת אם רואה אדם שלא נכנסו ד"ת לתוך גופו יתפלל שלא
יתגבר [illegible] גופו כי זה מביא בפרט לער התורה לאכול רק להחיות ולא להתענג . . ונפל שכן חז"ל לאכול ולשתות לום רבים
אוסר [illegible] ולכן הזהיר המאכלים ומלקים אסורים ונאסרו לנו כי שורה עליהם רוח החיצון וטמא ולכן האוכל מאותן הדברים מטמא נפשו ונראה על
עצמו לאין לא בגבולה ולא בארץ ישראל . כי אוכל ושוגה האסור נעלה חוץ אחר בעצם האשם והנפש מתלבשת נפשא לגוף טמא איברין
ומטמא הגוף המתלבש בגוף . ולכן החמירו ז"ל ביין נסך כי יין נכנס בכל רמ"ח איבריו ונעשה להם כח ויהי' ח"ו נגעל איבריו באיסור
ואם יבוא אל נכר באיברים טמאים ומטומאים באיסור אוי לאותו קולה בקרבה רוחם ידוע . וזו חוקים הנקרא פרשה קדושה
אר"י ב[illegible] . ובאשת הרבה עבירות נעלים על ידי אכילות ושתיות ולתיתו יותר מהרגיל .
וכן בן סורר ומורה נקרא ע"ש סופו כי ע"י אכילה ושתי' ושתיות לבו מתגאה ויהן לורון ויקרע פה . וכן כ' הזוהר פ' בלק
קס"ט כי יהי' לאיש בן סורר ומורה אמר משה מארי דעלמא אות אקא דעביד תמן לקרי . בההוא שעתא אמר יופיאל רבנא דאורייתא אמר ליה בן ז
כי יהי' לאיש בא נקרא דכתיב ה' איש מלחמה . בן דא ישראל . סורר ומורה דכתיב כי כפרה סוררה סרר ישראל . איננו שומע בקול אביו ו
ובנו אשר בא נקר"א ובפרט ישראל . ויסרו אותו . שלח להם נביאים ושלחו להם יסורים . ולא ישמע אליהם . ותפשו בו אביו ואמו זו כנ"י
וכו' והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו ~~[illegible]~~ ולפרוש של מעלה . קננו זה סורר ומורה איננו שומע בקולינו . ומאן נינהו ישראל
להוי בן סורר ומורה לבני אבוהן בלשון . כגון דאיהו זולל וסובא כל אור עיין דכתיב ויאכלו קנים וישבעו עליהם . ועל זה
ורגמוהו כל אנשי עירו באבנים אלין לאו עיין דמלעין להו באבנא וקברות התאוה ישראל . ע"כ הרי להדי' העונש של אכילות ושתיה
מתשות ומלבן הלבשות שאין שלא כקיום מצוה . ועל זה מקוים לשחוק אחרים חז"ל אין לך שחוק ושמחה שאינה של מצוה לסופה
לידי זמה ורננה . ~~[illegible]~~ ומהן ששון נגיל מעלה בבוני לסוף פ' לך ואמר האר"י ז"ל שאפי' בזה"י כי עונש [illegible] הטומאה וזמה
ונעשה להם אחת עבירה
יצרה והרבה להולכם כדרך ישר . ופתאום פתאום אוכלים דבק זה להי' כו נלמד ראש יעלול והשקל כו . אך אם יברך ברכה כראוי לאכול
כזה ישבעם או יתענגם . ולכן כשמברך הי' אוכלים מן שהמן הי' כמו כל טעם נאכל כראוי וגם על ידי כן להי' ברוח בעה ובלא מז"ל לא ניתנה
תורה אלא לאוכלי המן . וזה פירוש הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא
והכין מה נסיון יהי' בלקיטה זו . ונראה כי בעזרה רוק נגעל הלעים הם בקהסות וצחיים כח"ל ולפעמים אף מי לבוא דבין ואסיר ~~[illegible]~~
כאכלו דבר שמעלגל בו נבשר או כבתן הלעקן ברכה בכוונה יורק בו ויטמאוהו לידי עבירה וזו מורגל כחול . ואם זה אנוס
ולוען גזבי . אפס על כמה נאמר שלנתחלביר עולה זמן כי על ידי טומאה זו לבאה לו בלונג יעלה עבירות כמ"ש . אבל מתחילה לונג
הוי . אבל כשמברך להי' כלם אוכלים מן . ואין כשאכל זה לום נגעל או נבהן טמא ורע . ואם לא ישמרו תורתי ה' אזי זה
יהי' כמ"ש ובפליאה כלאם נפשם
כשאכל ושתם ראוי על אכילות [illegible] . ולכן אמר למען אנסנו הילך בתורתי אם לא . ועל כמה יש לכון בבירוי ע"ה שהי' ב
בהיות על הסותרות לאכול ולהתענג
לשבען בנו . ונם לאכלה כל. בקרה כבירים ועל ידי כן באנו לידי עבירה ע"י נגעל שהי' כראוי
לורה מתקרבות . וחז"ל כלבר וי"ט לכון לשמוח ע"י כשאכל ושתם הנלמה כי בהתענג הגוף לא תלרה כי לפי גובל מעל חמ"ל אין הלבנים
שמחה בירושלים ולשמוח בו רבו . אבל כשיוס"ל מעט מני חסרא וריחא פגחין ולשמח קפה לשמחה אלוה . וזו הטעם שלמצות לשמחה שהולכן להביא קרבן
ריקם כי לא בירושלים נלה הלבים בלחיע ורחל עשו ע"י אכילה ~~[illegible]~~ ולשמחלבו ויורם לשפע לפנים לראות עין בעין ולכן הזהירה התורה ולא יראו פני
עין בעין ראו כבודה ה' מקדרה בריע כהרען הטוב עם ישראל .

וזה פירוש

וזה פירוש בחנינא בן ר' הונא כי הוא אמר דהך קרא הוי קשי' דגבורות שמים ומפלאות עצה ורבו מצפה ואמר על [illegible] ממנו לנאמר ר"ל.
רוק ~~[illegible]~~ גבורתם. ולכאורה היכן מרומז להקב"ה יש לו הנאה מזה מהציווי של וגבורות שלהם אינם רק כלפי לב. א[illegible]לפסו יוכן בהקב"ה
פועל תמיד והפליא באין גבולות ותכלית עליונה כבי' שאין דבקים בו והיות עליון על ידי זה על כל הענין [illegible] ו[illegible] אחת ומען.
ידעו כל הענין כי ה' אחד ואין לו עוד וכל מה שברא בעולמו לא ברא רק לכבודו. ועי' אפילו שלמים בירושלים בכבודם [illegible] לשמחה
הענין ונפש ועי' שמחה גם להלבבי הלבבות וראו כבוד ה' עין בעין ועל ידי זה הי' מוסיפין עליהם מאת ה' שפע גדול. וגמר הדין ה' כבוד.
ועליון שיברך. ולכן בכה ר' הונא על זה. ואכן עתה בעוה"ז אין לנו שמחה כי אין להשיג יום הכיפורים בכל שמחה (
לפני לא יסור לו מעל זהו ויום ולכן ויקדש. ולכן כלפי ויו"ט בכל סעודה יזכיר ביום הכיפורים ועל ידי זה יהי' לבו כנכנע ולא יהי' ג
גאוה וסוכה ויאמר רק לשמים לבו. ואמרו בקדושים אם ~~[illegible]~~ (אמר רבי לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצה"ר אי) נוצח ואם לא יעסוק בתורה שנאמר
אמרו בלבבכם. אי אזל נוצח ואם לא יקרא ק"ש שנא' על משכבכם. אי אזל נוצח ואם לא יזכור יום המיתה שנאמר ודומו סלה. ואל יבין
[illegible] כל אורך הזה. ואמר קודם יזכיר יום המיתה וקשה יהי' לו מנוחה מיצה"ר. אבל נשאר דהכא בהזכרת יום המיתה לחוד לא סגי' ב
דיהי' עוכר בזה שמחה וראה כי יירא ויפול מחמת עוצב היגוע ורק ויבין שלאחר מיתה. ועוד דלא יוכל בכל פעם לזכור ביום המיתה בסעודת
מצוה או בשמחה שמצוה ושמחה הימים טובים ובכל עת לשמחה ועת לשחוק. הרי ישאלו בו יצרו. ולכן אמרו יעסוק בתורה כי התורה
נקראת סם החיים ומצלי' בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה שלא יצוה מצוה גוררת ובין בעידנא דלא עסיק בה. וגם התורה מאירה
מחזיר למוטב כמאמרז"ל כמבואר. וכן אמרו בקידושין ולשמתם את דברי אלה נמשלה תורה כסם חיים אמר הקב"ה לישראל בני בראתי יצה"ר
ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו ואם אין אתם עוסקים בה אתם נמסרים בידו וכו' שהוא קמא סלוק
כאין עוסקים בתורה אלא שלא יבוא לידי עבירה שלא עיקר חסיד. ואינו יודע מה יפעל. אך לפעמים לא סגי בתורה לחוד
וכבל היצה"ר עליו ולהמשיך עליו שפע גדול כל זמן שלא ונאחז עליו ואין בו יראת שמים כמאמרז"ל תורה כי יראה דומה למי שמסר לו מפתחות
הפנימיות ומפתחות לא מסרו לו. לכן יקרא ק"ש. ומק"ש נאמר ואהבת בכל לבבך לקבל עליו עבודת ה' מאהבה. (ומי שהוא עובד מאהבה)
ה' בוראו לא יעלה לעבירה כי האוהב חבירו אינו עושה על דעת חבירו והבא אהבתו לעולות רעה. וכמו העולה הקטן אכין
תמיד מחמת אהבתו על אביו. אך לאהבה צריך יראה ופחד אמיו. כי באהבת הבן על אביו יחטא לפעמים בקלות ויסמוך על זה
כי אביו רב אהבתו יוותר לו על דברים קלים. ובאמת מן הקלות יבוא אל החמורות כמ"ש בחוקות ולקבור העגל מן [illegible] (בגזרה) עבריין לשתי
לאורה כל כמעט לאיש שאהלעין. ובהמשך המון שאורך תמיד מגלה אוחנו עד שמתם אור החלון לסוף. ולכן עדיין לא נכבה
יצה"ר. אמר יזכור יום המיתה וקשה יירא מפניו כי צריך לתת חשבון אפילו על דבר קל. אם לאשתו כשמתים נגד לאדם זה
לוחו. ולכן צריך כל השלשה בשביל לתורה וצריך לאהבת ה' ויראת ה'. וכן אמז"ל בפרקי אבות כל תורה שאין עמו יראה אינה מתקיימת
וזה א' מהמאמרי' שלמדנו מזה ע"ש ולכן כי בירת זה העולם בירת עראי. וכשא בירת קבע ולכן בבירת ארעי. וסוף בירת אשי קביעת
ז' ימים לרצון האדם. וכשא בירת קבע שהוא עולם עליון וכן לבירת אשי' שהוא זה העולם ~~[illegible]~~ ובירת זה העולם ע' לכן בירת עראי ס
בפירוש ואין לעלות עיון [illegible] רק כנגן ארעי לספרין לחיים ע' לכן רק ולא יותר (טעם זה כ' [illegible] יוסף [illegible]) ונראה לו דלכן בסוכה
סגי' כלשון סח' נמצא נשלוש אפילו טפח ורבה בקי"ז רמז ורמז על זה באמרי' שנאמר כ' הענין העולם הזה נברא בה' שוש לה שנ'
בפנות ונמצא נשים כרוך החלל לגובה לאפרוחה של הדוקם לזאת. וכשא ומ"ע תלי' כעא דהא בא' הוי בתלוכה עליון
י' ולעיולוהו בהך לא מסתייעתא מלתא באמר ר' לקיש אם בא לטהר מסייעין לו בא לטמא פותחין לו. ולכן כיון שסוכה סוד
על עולם זה

ע׳ עולם זה לבבא בת׳ סנ׳ [illegible] רפנוי ואו״ת אפ״ו ה׳ טפח מזין ה׳ , וצריך צלום ארוכה וחזרה כי חסרון לשון חמה וורה
עו׳ הישפה״ר המחום לבאים לעמירה וכו׳ הוא ~~[illegible]~~ ה׳ צ״ם טום . כ״ל כצלו חזרת ו[illegible] וגומר , וצריך אדם לאפלה ולשתי אך
כי הוא מפארי היל״ק . ונגמר על ימים בחוסר . אך צריך לכך שלבו ~~[illegible]~~ להחיות בעל לבו . והנה איש יוכל לפעול פעולתו כתורה ומצוה
אם לא ע״י אמצעות העץ . אך צריך בכל מעלין להנביר . צ״ט על יצפה״ר לכן צריך צלום ארוכה וחזרה . צבי יאודה א

כיופרתלט״ו יום של האורח כ׳ לדעל . לפי כסופר של לסען ידעו בודות כי כספרת הולמים של מירול נחסר ונעים קיבוסו לכ׳ האוגן בן לריב״ז

[illegible]

גברא ולקתה לכה ביום הראשון וכו' ראשון הוא טו הוא חלא ראשון להלקין עונשו אל של שוחט והם ע"ש של העיון רפ"י הט"ז ה
בסי' רמ"ה בראשון לא יודע אלא כל"ו להלקין אחריו · וכ"כ תוספת תואר פירוש זה כלם עיקרים כבר אמור עיין לו
ועל הא באוה"ז במדרה מוחל על"ש וכו' יש תלוכה ע"ש · היותה נכון כל"ש הט"ז דאינו מוחל לנפרי רק מעקיה המקטרג מן הב"ד · וכ"ש בזוהר
על פסוק ה' העביר חטאתך לא תמות · ולכן אנו אומרים אם נרצה רוצה נגד ביננו · אם ~~[illegible]~~ מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו · אשר לפום
רהיטא הוא לעותם טון לשתפלים לנקרע הגזר דין להעה אגי. מולא נמחקין כל החובות והמקטרגים · אבל נראה תפלה אנו מתפללין
שאם יבא הנער לרעה עפ"י המקטרגים לקטרג עלינו לקרוע הגזר דין לא מוחלו לו לנפרי רק לעקור המקטרג מן הב"ד · ומהם
לו עוד הרחמנא גם אולי [illegible] כו' בתשובה · והמקטרג אף להנכה העמידו מן הב"ד [illegible] תמיד הלשר חוט כיון דהוויא
העונה אשר כיר כל אדם יחתום כזה וכמה חטא · ובפיוסלם הרחמנא האין הנגל לאדם לשוב ולא לגז יחזור המקטרג
למקומו · ולכן אומרים אחכ"ף אם מחוק כל שטרי חובותינו · למחק החובות לנפרי אשר הם כמצות ונתונים ביד המקטרג
אותנו כלשחוק כחם יה' איך לוה' נלאם עדיין רולם המחיה כאוה"ז אינו אלה נמחק פעם א' של ועדיין רולם עבירות נחשבין לו
להם לנגד זכיותיו · ולכן אומרים אחכ"ף סלח ומחל לכל חטאתינו ועונותינו סלח [illegible] וימחול לנפרי · ותחלה מקלין על
רבעל ואחר כך עליונים וכל"ש רל"ו: בתפלות על פסוק לנאות [illegible] ונפתשות [illegible] מוחים חלוף עדרך של · והגין
וזה כו' גמ' ג' כר' חולין [illegible] להי' ה' [illegible] עבר על מ"ע ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו עבר על לאו ועשה תשובה
תשובה תולה ויוה"כ מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם של עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה ויוה"כ תולין ויסורים ממרקים שנא'
ופקדתי עליהם בשבט פשעם של אבל חלול השם כולם תולין ומיתה ממרקת של · עיין תולה שאוה"ז המיוחס על חטא ה
הגוזר הנעלם להקב"ה מעביר המקטרג מן הב"ד ונותן זמן לאדם עד יוה"כ או עד ביאת יסורין וכו' · הנעלם הזמן ללא"ו ואי'
ומעתה נשאר איך לא ינון אדם ביסורים · כי על כריתות ומיתות ב"ד בשיך הוא ליסורים · דיוה"כ אינו מועיל לו רק לתלות .
ולא דבר ודבר הן זמן או גמול שמועיל לאדם כל יסורים הן קנוסו או היזק נכסיו · ולכן אנו אומרים כל"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל נ'
שבין ומכל מאודך ואוה"ז זה מסוך המיוחס לאם יבאו לו יסורים קנוסו או היזק נכסיו · יה' בעיניו כאלו בא לו מתנה הגדל כי
כל התעניתים והתשובה על עונו על כריתות ומיתות ב"ד · ורוב עבירה על כריתות ומקך לפורים רבים [illegible] · ולכן אחר הפסוק לאהבה · ויגל זה מאהבה כי זה מועיל לאדם
באיסור כרת · והעובר על שבת דבריהם כלכרת לשיטת הפוסקים הוא [illegible] לא תעשה כלאו [illegible] · מחלל שבת
כלרלו על תשוב"ה דבר העובר על שבות דרבנן עובר על לאו דלא תסור ורבים לשיטת הפוסקים כרת [illegible] · ולשיטת הפוסקים
כרת [illegible] · ומזה יראה הרואה איך גדול כלבותן כלכרת כאמירה לנו בפרט · כי עונש כרת חמור לאסור וכל חטא
לאונו [illegible] · והיינו בתשובת עבירות [illegible] נפשתן · ומיתה בידי שמים · ול חלוק בין כרת למיתה בידי שמים כל"ש תוס' כלכרת כדי כרת
ואיך יש להזהר מעוון כרת שלא יגרום מיתה חו"ו לקנו · ולכן ילמד אדם ביסורין כעל כל הון · וזה טעם של התענית א
אשר בהתעסק עליו סיגוף הבשר בתענית · נחשב לו היסורים לקנוסו ותכפר עליו · אך בשיך שיהי' התענית מקובלת כ
כפרת על סיגוף מחלבות חלן או לברך לשון הרע · ראו שב' התענית [illegible] · ולפעמים הפסוק על זה [illegible] באוה"ז כסיגוף ראשון
ה' רמון על מזבח של מעלה כאלו וכבבות לה' שאה כפרת · דבין סיגוף שלא נתקבל קרבנם · ולכן התענית שמא

באיום

הירך בכחו שלא והטון לא נפגל ובא הרמז אל זה בדברי [illegible] לחכמה [illegible] · אבל התענית אינו עיקר כלל רק העיקר
הוא החכמה לרכוז אדם בגבורות [illegible] ויכיר פחיתות ערכו · ויתברר כלם אם על זה לעזר [illegible] אלא לגלות
עוד כי החרטה היא העיקר · וכמ"ש הכתוב אחרי שובי נחמתי ואחרי הודעי ספקתי על ירך בושתי וגם נכלמתי כי נשאתי חרפת
נעורי · והפירוש אחרי שובי לעבירה אל ה' לחזור בתשובה נתחרטתי בחרטה גמורה על העבירות שעשיתי · וזו שאמר נחמתי
כי הוא לשון חרטה · ואחרי הודעי א' מעלה יתירה לאחר שלב אל ה' אז נותן לאדם הערה שמעלה כי הבא לטהר ·
ספיק לו ויבין עד כמה מגיע הפגם של העבירה [illegible] ואיך [illegible] מעלה ה' [illegible] עליון בכוחו רצון בעבירה ואיך
ה' בחולים [illegible] כל הפלאים · ואיך ביותר נתן [illegible] ולפרה [illegible] הגדולה [illegible] ושפחה כי [illegible] נבראים · ושו
אינו בא כי אם ע"י ליכיר גבורות [illegible] ופחיתות ערכו ואז כלעומתו · כל זה ספקתי על ירך · ולכן לא אמר
ספקתי על ירך [illegible] כלל · רק אחר הודעי · כל הנ"ל ספקתי על ירך · ולכן בירך ואמר ספקתי על ירך [illegible]
בהעון [illegible] כי לא יגע לו [illegible] ירך ורגע על ירך [illegible] · כי הירך שם התחלת העבירה של אדם
לו כאדם רפה איברים בגוף רפה [illegible] ונשמה [illegible] לא תעלה [illegible] ונ"ל [illegible] וכו' באר ה'
הוא [illegible] העלה ובגוף [illegible] · והנה אחרי [illegible] ה' [illegible] ולא ה' [illegible] כי אם כ'
[illegible] העלה או [illegible] כחו ובאותו היום [illegible] · כי הירך הוא בגבול הערוה · והנה [illegible] הפוגם [illegible] בראשו
על רק בגוף העלה [illegible] לחיו ולהכנסם · ולכן אמר הפסוק ספקתי על ירך כי [illegible] עיקר התאווה של העבירה · בושתי וגם נ'
חרטה לעד הגדולה פרק ט"ו · כי אז"ל [illegible] חסידים ואנשי מעלה היו אומרים אלהי · ובושתי
נכלמתי כי נשאתי חרפת נעורי · ובעלי תשובה היו אומרים אשרי [illegible] ולכפרה על · ובושתי
שלא [illegible] שלא עלו לום חטא [illegible] · [illegible] עפני ולבושתי · ולכן אמר בושתי [illegible] כי
ולכן כל זמן שלא עלה עדיין תשובה [illegible] כי חטא אני לא חטא אני [illegible] במקום אחר [illegible]
נשאתי חרפת נעורי · ועפ"ז [illegible] דאמרו ז"ל [illegible] · אך נשאה בעיקר נדר ה'
ודיין ואמר לשון בושתי לשון בושה ולא לשון יראה [illegible] כל הטובות אשר עשה לו [illegible]
התשובה היא הבושה כל [illegible] אדם לפני הקב"ה [illegible] · וכל [illegible] האדם [illegible] לפני הקב"ה אזי
עונותיו [illegible] והוא [illegible] לו [illegible] עם חבירו [illegible] שכמו [illegible] יראה [illegible]
לא יעלה לעם עבירה [illegible] · זו [illegible] התשובה [illegible] תשובה [illegible] יראה [illegible]
היא גוף התשובה אבל עדיין אינה תשובה שלימה [illegible] אהבה [illegible] יראה [illegible] אהבה [illegible]
והלב [illegible] בושה [illegible] · ובפרט [illegible] לעתים לה' [illegible] לפני הקב"ה [illegible] כל העולות
והספיקות אשר נפשי ברורה [illegible] · ולכן אז"ל [illegible] עם [illegible] ולא חכם עם [illegible] ולא חכם
גדול [illegible] אל חיו · [illegible] אחר [illegible] הכל [illegible] לאחריתם
לעולם הבא · והנה לא חכם על [illegible] יראה [illegible] · ואחר כל זה [illegible]
אל כל זה [illegible] יראה [illegible] האדם [illegible] כי ע"י יראה [illegible] בתחילה · ואחר כל זה

מוכנע

מוכיח ומונע עצמו מעבירה אבל מצד שלא יוסיף אהבתו להקב״ה ומעבדו מאהבה . ולכן צריך להיות עוזב ביראה . כי אם לא יהי׳ ירא מחטוא עונש המונע על עבירה . אבל כל יפתהו היצה״ר לעבירה . ולכן מי שרגיל בעבירה ורוצה לחזור צריך [illegible] לתפלה אחת כעונש על העבירה . ~~[illegible]~~ וכשיראה גדל העונש ימנע ממנו , וכברכות היום [illegible] מעבירה . אבל יוסיף עולה ומעביר מאהבה והפרושה לו כ״ך [illegible] הנוחה על פסוק עבדו את ה׳ ביראה . וזו פירוש מאמרם ז״ל מתוך שלא לשמה בא לשמה . דלשמה פירושו מאהבה . שלומד תורה ועושה מצות להכרית הקליפות , ולהעביר הטומאה מעל הגבולה שלא יהי׳ יונקים לקליפות ולאדם לעשות הגבולה ולא יהי׳ עד הלפע לכוון כאה כן ברוך שקלים לנו דבריו עד אומות עולם כי או פירושו אלהים בלבות [illegible] כלפי על . . אבל העוזב מחטוא ויראה עונש או מחטוא ~~[illegible]~~ [illegible] על [illegible] זו נקרא שלא לשמה ולכן ביותר כלפין לשמה כלשון נקיבה ולא אמר לשמו כלשון זכר . אבל הוא הקדוש [illegible] השכינה וכו׳ . וכבר תירצו התוספ׳ פסחים ע״ב בגמרא דאמרינן לעולם יעסוק אדם שלא לשמה כו׳ לשמה . ובתוספות אחרים אחרונים כו׳ . שלומד שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו . ולתרצם יובן בזה עוזב מחטוא יראת עונש או קבלת פרס גופני , בהיות על קבלת פרס בגן עדן שלא יהי׳ לו עונש בגיהנם או חשש הגוף ויראה בגן עדן כפולה עליונים ותחתונים כמו נפלו זה נקרא שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה . אבל הלומד כדי לעשות קרדום בתורה בעולם הזה ולפרנס עצמו בה ונאמר רבי שיהיו לו כבוד ויקראו לו רבי ונשיאה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו . והטעם כי אמז״ל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם ודאשתמש בתגא חלף ומי נוח לו שלא נברא כלל ונהפכה שלייתו פעמים לו על פניו . העוסק ונשיאה זה נקרא שלא לשמה . ומותר לעשות כן . אמנם העוזב מיראת עונש גיהנם וחבוט הקבר [illegible] ובכל שעה ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכ״ב ועל ידי זה יהי׳ נמנע מהעבירה כראות גודל העונש הפנימי {ובארתיהו במקום אחר} ולכן אמר בזה המע״ה סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי . ולכן כתיב מה יתאונן מה נאמר מה אדם חי גבר על חטאיו . אחז״ל מה יתאונן די לו שהוא חי . מה נתאונן . [illegible] מה יתאונן ודיבור הוא לשון [illegible] דרך האל אמרו המשל אתה נעלות . מה נאמר כלשון רבים ולשון יחיד ופירוש כי אמירה הוא לשון רבים ולכן מה נדבר [אמר הפסוק] מה נצטדק דרך סדור טענותי לסדר טענותינו בגבורות והצדקת עצמינו לפניך כי יודעני שאנו חוטאים תמיד ואול שאנו מתשלין בלבות ולומדים תורה . זה פירושו אל הקוצים . וכמו ירמי׳ נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים {בארתיו במקום אחר} . נחפשה דרכינו ונחקרה . חיפוש הוא ~~[illegible]~~ כלאו גוזן כלומר להאדם שהפיל אחר דרך שנאבד לו או רוצה לפגוע דרך לשון חיפוש . ואין צריך לזה לאדם אחד . ונחקרה הוא לשון חקירה . וחקירה לא צריך רק שיש אתו עוד אחד והיינו דבר זה ואין נחקרתם כי פסוק [illegible] לא צריך לשון חקירה . ולכן על היינו שוטים בעבירה ונחקרה לשאול מן תלמיד חכם או מספרי מוסר עד כמה העונש העבירה [illegible] . ועל ידי זה תחל מעבירה . ~~[illegible]~~ והיינו על ידי שנמנע מהעבירה נבוא לידי עובד מאהבה ולעבדך באהבה . וזו ונשובה אליך . כי נשובה אליך נאמר על מאהבה וכמו כתיב על עזיבה . והנה עד ה׳ אלהיך ואמרו עזיבה מיראה . ולכן כתיב עד ה׳ ולא יותר אף [illegible] כעובד מאהבה רחום ושובו אלי נאם ה׳ צבאות . וזו הענין אל הרוצה לעלות תלוקה ליחזור אחר כל עבירה עבירה זה עונש העבירה ולהיפך ונמנע [illegible] של העבירה . כאשר [illegible] בדרכה

בראשית ספרי מוסר (ויקרא יום הכפורים אלה הוא יום שהוא ומכפר לכל בן אדם . לא יועיל לו כל האופנות . ומכבר היום ה
הכפורים יכפר ה' בעדכם (מכל חטאתיכם) אבל לא כשאין לאדם עוון בעבירות [illegible] לפרטיות . אבל בתשובה לחוד לא [illegible] . וכי ה
העיקר הוא לנו דברים החרטה על העבר . ועקר כל אדם שלא לעשות כן להבא . ולכן כתיב מודה ועוזב ירוחם . וכי ומודה ר
היינו החרטה על העבר . ועוזב הוא על להבא . ולכן כי יש תשובה החיים מוטל על כל א' וא' להתבונן ולראות באיזה חטא
נכשל בה [illegible] על או [illegible] לשון הרע אבילות איסור ודומיה . ועקר עוון כל [illegible] של אדם [illegible]
[illegible] . אמי של לו כפרה על מה [illegible] . אבל אם לא [illegible] כל אדם הב' טוב [illegible] . [illegible]
העולם [illegible] בכך להתענות [illegible] ואמי היו [illegible] על כן לזה נקרא עליה אין זה כי אם [illegible] והי' [illegible] וא' [illegible]
[illegible] בכך ויסרו [illegible] כל אדם . לא כן [illegible] בתענית לחוד' זה אינו מועיל כלום כלל וכלל . והסליחות ו
וכוי החולי [illegible] . וכאשר הסיבה הי' כי החולי . ונותן לו [illegible] רפואות [illegible]
[illegible] כל [illegible] . אבל הם [illegible] להיות להסוס [illegible] של החופא הם [illegible] ולכן [illegible]
[illegible] לסליחות . [illegible] ולכן לא [illegible] לו הרפואות כן הדבר הזה [illegible] אנחנו [illegible]
לחבירו . [illegible] חז"ל [illegible] ויבוא לחברותם חן [illegible] להליך רגלו ולרדוף [illegible] ולעשות מעלה [illegible]
[illegible] מכאן ולהבא [illegible] אחרת [illegible] של אדם [illegible] ג' [illegible] . [illegible] אל [illegible] העבירה [illegible]
של [illegible] אז . ונראה [illegible] תורה [illegible] עליות [illegible] אדם [illegible] . והנה יש להבין למה כתיב מאה ולא [illegible]
[illegible] כמו [illegible] זה [illegible] עליות [illegible] כל [illegible] . וכל [illegible] אשר לא [illegible] כתיבה [illegible] עליך וכו'
[illegible] על [illegible] . [illegible] כאלו [illegible]
הרי [illegible] אלו [illegible] הם [illegible] לזה [illegible] . וכל [illegible] אשר לא [illegible] על זה [illegible] . וכו' לעבור כאלו [illegible] .
[illegible] . ולכן אמר הפסוק [illegible] כי [illegible] מאה . וכי אך אם [illegible] העולין [illegible] על
אבל אם [illegible] אל [illegible] הרי הוא [illegible] ולפרוש מן העבירה [illegible] כי [illegible]
של [illegible] יהי' [illegible] יראת עונש . ולכן א' [illegible] עד עולם . וכמו שאמרו [illegible]
הזוהר [illegible] אמר [illegible] . [illegible] מפחדך [illegible] . [illegible] כלי [illegible] העולם [illegible] ה
[illegible] גופא [illegible] ועד [illegible] גופא [illegible] ארעא עד [illegible] . [illegible] גופא [illegible]
כלה [illegible] הוא גופא ולא [illegible] הוא [illegible] והי' יום אחד [illegible] לא יום ולא לילה [illegible] ו
[illegible] ההוא [illegible] ואשתאר גופא [illegible] לא יום ולא לילה [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ עפר [illegible] מפני פחד ה' [illegible]
כלי . [illegible] על [illegible] גופא [illegible] דלא [illegible] . ועל [illegible] זה [illegible] לאמר [illegible]
ולכן אמר כלי . [illegible] יראת . היינו לירא על [illegible] להבא [illegible] עוד
[illegible] ירא [illegible] כמו שאמרו [illegible] ה' [illegible] שאמר [illegible] כי [illegible] אם
ובפרט על [illegible] תורה [illegible] של אדם [illegible] הוא על התורה אם [illegible] בברכות [illegible]
ולגדל מעלת התורה והפורשים [illegible] לחוסר הפנאי [illegible] פאדווא [illegible]

ז״ל מהור״ר יהודה פאגוואה נ״ע בק״ק ברלות [illegible] אלו בפירוש הלכה וז״ל כי לא דבר ריק הוא מכם כי הוא חייכם · והספרים נחלקו בפירוש זה והנ״ל פירשוהו ואמר כי לא דבר ריק הוא · ואם ריק הוא · הוא מכם, והוא בוחן ; והנכון כי הדברים המבוארים ה הנוספים על הידיעות כחכמת ההגיון והפילוסופיא או חול הראות והלמע והדומה להם יקראום להתפרד והתחשב שהמבואר עד אשר יכבן לומר על אלו א׳ שהוא אדם עם היותו משולל ונעדר מן חכמת ההגיון ופילוסופיא וחול הראות ולמע · אבל לא יתכן לומר על נעדר החיות שהוא אדם · כי החיות הוא עצמי אל האדם ולא יפול שם אדם לזה · על נעדר החיות · רק אדם מצויר או אדם מת · ואמר אם כן כי לא דבר ריק הוא · אל תחשבו שהלמוד והעיונות כדרכי תורה הוא דרך נוסף על הידיעות שלכם עד שיוכל להפרד ולנתק ה ריקות מכם כי הוא חייכם וכלם ולא יכבן לומר אדם על נעדר החיות כן לא יכבן לומר אדם על נעדר מחכמת התורה · ולכן אמר ובדבר הזה תאריכו ימים · ולמד כי לא אין לכם התנצלות לאמר כי לא יוכלו להוציא זמנם בתלמוד תורה כי טרודים הם בהכרח פרנסת והוצאת ביתם כי בדרך הזה להתקין עתים לתורה תאריכון ימים והוא כלל הצלחה גדול וזמן רב לב׳ הרמב״ן נ״ל על עניינים נפלאים נכבדים לאורך חיים כו׳ · ועליו הנביא כיון לזה להזהיר את בני הדור על לימוד התורה תמיד · אך ו׳ הדור רבו והראות כמוסף מותך לפי דעתם לאין הדרך כן · וזה תואר הנוסף עליהם · ה׳ חפץ למען צדקו יגדיל , פירוש אם ה׳ חפץ כל כך בלימוד תורה כאשר אמרת · למען צדקו היה שיגדיל תורה ומחזיק כח לומדיה ליתן לפניהם פרנסתם נדי מחסורם ויגדלם [illegible] הנסים עליהם ובוזזים את ממונם כבני [illegible] הבא תורה בהליך אשנם עינינו רואות ה ההיפך כי הוא עם בזוז ושסוי היו לבז ואין מציל כו׳ עליה הלום הנביא כי שדו כנה · כי הם יחלקו לסבר שלא ה הסוכרת אשר עליהם להרוץ מסים וארנונות ומיגות ממונם הוא סבה לבטול התורה והפך ההפך · ועל זה אמר מי בכם יאזין זאת יגלים ולמע לאמור כי אין ביטול תורה נמשך מעול מסים וארנונות אדרבא עול מסים וארנונות שהתשוטטות כפיהם נ נמשך מביטול תורה שלהם והוא אמרו מי נתן למשסה יעקב וישראל לבוזזים הלוא ה׳ זו חטאנו לו ולא שמעו בתורתו , ~~[illegible]~~ עיין לם במקום · ולכן אמר הכתוב נאמנים פצעי אוהב ונעתרות נשיקות שונא · כי מי שאוהב מקיים התורה הוא נראה שונא לבני נפש · ולכן כלפי שאין הסבה ונעלין הסבה אהבת התורה ונעתרות נשיקות שונא · וזה ל׳ ונלך שלך הוא אוהב מקיים זה לפרשת כה

אמר הנביא הכן עזר לו אפרים · כי הדרך מוסר להאדם יכם לקנו בבריאת הבריאה שהוא רואה כי סיבן טוב אז יברחהו לעלות ומרות · אם לא שהוא רואה שהוא תם ואין בו הכנה אז מניחו ובולך לו · או אחר כנין עזר לשמעו שלהם ואין בו כשון אוני מניחו אל כנף החמים עליו שרואה סימן טוב בו אז מדריכו ודרכו כמ״ש חולך לקטו לונה כו׳ · ולכן המשיח הנביא שלעתיד לא יוכיח אותם כלום · ואמר הכן עזר לו אפרים · האתם תחלבו לאפרים נחלה לו · כבן יניק ונכבד לדריכים אותם ושפכו אותם תמיד כל קטן · לא הילד שמתגדל לבעדו לא שלעולים בו כל רואיו ואם יעלה לום לטוב לא יגעו בו · רק אם ילד לעולמים · שענו לו כולם ההיים חרפה אני · שלקחו בו כל רואיו · כי מה דבר בו · הרמוני כי ביקור מורה על לשון עלה כמ״ש דבר אל אבי אדני אשם עלות , ותפיס שאם אהבה להכנה בו בדרכים עליו בפורענות להביא עליו , דבור אמרנו עוד · כמ״ש כי גביר ויחד על צוארו עוד ופי׳ רז״ל עוד יותם שהרגש עליו , אף כאן פירושו לאורכן עוד יותם שהרגש וראוי לו

טוב נתן לראיה שזכה לעולם בריאה · ואע״פ שבמדרש שטריך הוא לראיה בעולם הזה רמז לזכותה לעולם הבא · ועל ידי
זה שזכה לעולם בריאה כי הדברין נעור כלמר · בחינו ~~[illegible]~~ עבעה אחרון ויטים להם כמ״ש דברין מן בשין טובה ואחר גם
ראה מן דברין · ועוד בחטים עשה חסד לאלפים ולכן אשר שזכה לעולם · כי זכות לאור עם לאלפים ·
ע״ב באמר ג

דשקר

ואמרינן כל דכפין ייתי ויכול כי הלחמא כי לשון הבאה בעי חורין כי או"א גדולה שאנו אומרים בני הגאולה ולכן נאמר לשנה הבאה לפסחא
יעון כל דצריך ייתי ויפסח ׃ וזו שאנו גדולה לומר לענין לאמרו יותרם מן ס"ל ופס"ל תוס' בלחם עוני הניתם שלא מצוה (עיין שם
והתוי"ט עוד ראיה או"ז חלקים עומדת על הדין (ע"ש) וכ' כיה יוסף הנלע"ד הנביא הפשט הענין השנה לגורע דברינו בהיו לכם ולשנה
ועוד לפי חסר נוה ג' בריתות הקדמונים הא כיון לגורע ראוי לקצר לו יום טוב לגדוך כי מצליח בריתות ואם לאו אינו מצליח
כך הענין שאנו צריך לקצר יום טוב כי יכול לקרב על הגורע ואם לאו אינו יכול כאו"א ע"ד ויהיו מושלים בעת אשר יהי'
אפילו בעת שהולכים לעשות שנה הפסח בבא שאינם הוגנים כדי שלא יכולו לקרב עליו ׃ הקדמונים הב' שנמשלה לגזירה כי הגורע
שנראה לנו לנוצא שתי ספין בעת החורף וגשמים לאיכוה להסתר מסתיר עליהם ועפלים אך אמנם כי שעה בעת ירח [illegible] בטחון
ואם עליו גורע כרח א' בעת עליה יתגבר עליה פורים שכל חטא יוצא שבולת א' כן הגורע וכן דיעת קטח קפ כי כל פרוטה
יתגלו האל יה' לכם נמו והוא הגיים לאדם בעולם הזה והולך לפנו לעת מיתתו וכו' ׃ הקדמונים הב' נמשלה לגזירה כי
כלגורע החטים גורע אותם בקרם וחוזר המחרישה ולכסות הגרעין תחת העשוק ויהי' טמון ומכוסה לם בא' לאו הפ' לא יועיל ,
כך הענין שאנו להיות כרתם דברינו עם כרתם יפה אך ולכסות כלי לעולם פרנסאך ׃ ונכ"ש אלו והחזיר עוד ראיה רש"ל ז"ל
הלכים עומדת עלינו אנו הענ' לענפם בבתם דבריהם כי יעמוד להם אמיין כי האמנם כבר או"ז כואו ונחזיק טובה
והאמים אפשר עולם גדול לכן יאמר כל הפסוק יב למעל אות ותורתי יה' ברוכם עני הגון ואני לכפי גדול לסאוב ,בפ' ר
ראה כתיב לא תאמץ את לבבך שמ"ט ברך יברכך ה' אלקיך ׃ ק"כ הקדמי יגש כרכה על מצוה זו כי מצוה זו ירשנו מאברהם ודע
ט הענו שחלך מדת הדין להרי מדת הדין מתנהת כמנה זו תפלה לענ כי יעטוף תפלה מלשון דין ופלול ולכן או"ז ענ חיוב
כפרי ועלבר אשר אות פרכם הוא שחלך מדת רחמים והוא כדמיון הלבש המאיר ללבנים והלבנים מקבלת אורה מן השמש כן הענין ג
שאנו מאיר עינינו של ענו ויכול ברכתו ממנו ולכך הזהיר התורה אל ברכ' [illegible] נעים לירעו האדם עצמו במדת רחמנות ליתן
מברכה שנה לענו ובמצות זה . ודע מדת רחמים עם מדת המון להאומות הפוא הוא דום מעולם ואי אפשר להתקיים מלתי
לנוהם כו'. ע"כ

בהגדה אלו עשה לנו ניסים כרות ולא סיפק לנו צרכינו כדי ליום דיינו שהוא לא הואה . ולהבין כי אלו לא פרנסנו הי' מתים ברעב
ולמסרים אחרת לא הי' יכולין לילך ספק חרב האויב כי כל [illegible] כנען ולאם מלכים עמדו כנגדם . וכל המעלות לחלק ומחלה
עד מעלה זו דהיינו כלפרתו אלא הוציאנו ממצרים ולא עלה כבם לפטים הם לפיר אפל מעלה זו צריך באוה . גם זה לאמר אלו ספק
שסבע כמדבר ולא האכילנו את המן דיינו . והוא מחוסר הבנה אלו לא האכילנו את המן דיינו מחוסר לחם ואין צריך לומר לספק
צרכינו ולא נתן לנו לחם . אך נשאה כשני הסנה להודותנו נורא אהבת ה' עלינו וחסן לכפרת אותם ונתן לנו תורתו ולכן
כלנתן לנו התורה כמדבר הרחוים לנו ולא נסי' שסף לבוט אחר מזומר ולא זו כלבם אף הפלטולים נבלו עצמם כמ"ש
לארץ לא כלחם מעולם כי ולכן אמר ולא סיפק צרכינו צפינו כוללו אף הפלטולים וכמדרז"ל או"ז והנביאים הביאו אבני לוח
הנביאים הם עכנים כי אם עכנים לירד השל יהבו אבנים טובות . ולא ויהוא גדולה כמוחיים מקוצי ספרים ולכן אלו לנו
צריכה כרוכה ועולי' כן נשלו כיה אהם ולא סיפק צרכינו כמרכת כוללו אף אבנים טובות והספיק להם מן הלוים דיינו
כי ה' להם די מקיבות היה פכ"ל חנוי זהב נשלה לך עם נוגרות הכסף ׃ וכל זה עלה הקב"ה כדי שלמדו התורה כראוי
כלי שום בוחן ומחך הרוחה כי לפערות כני בלותא ׃ ופס"ל לעיל כלם כריי על פסוק וירא מנוחה כי טוב מה שעין לם
והנה אמר

והנה אע"ג לא נצרכה תורה אלא לאוכלי המן · והטעם כי המן הי' תולדה מן השמים ומאכל זך ונקי [illegible] הלכך וכ"ש כגבורת לחם
אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלים דבפרק [illegible] וכ"ש הפרי · כי המן הי' תולדת אור עליון ונתן למקבלי התורה [illegible]
וזכך לכלם ולעלות הלבתם כמ"ש רז"ל הק' · ועיין בראשית חכמה לבד
גופם ונעשו טהורים ועגולי עליון נעשו [illegible] מעלה ובפחותה כי עיקר השתלשלות היא גדולה מש"ה עי"ש להאסיף זה אין על ידי מן [illegible]
מן הארץ ולא מן השמים לא הי' יכולים ללמוד התורה לכך · כי הם לא הי' לכלם [illegible] בתורה והן [illegible] אלו ספק ,ולכן אלו נתן להם
צרכינו במדבר ולא האכילנו את המן דיינו הכוונה שלא הי' נותן להם לחם מן השמים כי אם לחם מן הארץ דיינו ,
אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו שבת דיינו · כי שבת נתן לנו כחותם כמ"ש ז"ל [illegible] [illegible] טובה [illegible] [illegible] ולכך לזה
מש"ה [illegible] דהיינו [illegible] טובה לנתן למנוחה [illegible] שבת היא [illegible] אדם הראשון [illegible] [illegible] [illegible]
אסף [illegible] לחם מש"ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] והיינו [illegible] כי [illegible] לחטא אדם להי' לנו מנוחה כל הימים מש"ה
והעיקר [illegible] לנו למען [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] רעה ונעסוק בתורה [illegible] [illegible] לום המן [illegible]
תורה · וזו עיקר הלימוד תורה כי ללימוד תורה צריך התבוננות ועל ידי כן נשך היראה [illegible] [illegible] [illegible]
וזו שאמר הלא האכילנו את המן למען יהי' מאכל זך וכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שלימות התורה כמש"ה · ואלו האמינו
המן ולא נתן לנו את שבת ללמוד [illegible] תורה דיינו כי עיקר [illegible] שבת היא ללמוד תורה כשבת וכ"ש [illegible] [illegible]
לעוסקים כל ימות החול [illegible] [illegible] [illegible] שבת ללמוד · [illegible] הלימוד [illegible] ב' [illegible] שבת [illegible] [illegible] ובפרט [illegible]
[illegible] · וכ"ש החיים [illegible] טובים ולא כי לאותו עולם [illegible] ביום טובים [illegible] [illegible] [illegible] · לא באלה [illegible]
[illegible] על אומות העולם · ובפרט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כמבואר [illegible] · [illegible] [illegible]
ולא [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אלו נתן לנו שבת ולא קרבנו לפני הר סיני דיינו · [illegible] [illegible] [illegible]
ז"ל [illegible] [illegible] עליהם הר כגיגית [illegible] לאם יחטאו לא יוכל לאלהם [illegible] יען כי [illegible] אותם [illegible] ומצוה [illegible] לא ת'
[illegible] לא יוכל לאלהם כל ימיו מש"ה ובמקום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין כל אומה ,
הר סיני [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] באופן אחר אין [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] מן החטא [illegible] [illegible] [illegible]
בראשית חכמה [illegible] העגולה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אותם [illegible] אותם · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
לא הי' אפשר [illegible] [illegible] [illegible] התורה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ולזה הרוחניות עליון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הנבואה וזה
ולזה [illegible] השתלשלות ולכן לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בנבואה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואחב
השתלשלות אלא אמר ונתן גדול [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואנכי גדול כי אנכי [illegible] הוא גדולת ה
אם [illegible] העריות [illegible] [illegible] גדולה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אם [illegible] [illegible]
אמר אלו נתן לנו שבת ולא קרבנו לפני הר סיני דיינו · [illegible] [illegible] ואחב [illegible] גדולה [illegible] [illegible] [illegible] השתלשלות מש"ה עי"ש ולכן
[illegible] [illegible] תורה [illegible] [illegible] [illegible] ולכן [illegible] ·
אלו

אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו תורה דיינו. כאמרו ז״ל והתעורר על נוסח בברכת התורה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו תורתו וכו׳
דקי״ל רכ״ד באו״ח סימן הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו ועל חכמי אוה״ע שנתן מחכמתו לבשר ודם והא דשנינו
בישראל שנתן ובאומות שחלק כי הטעם בישראל הם כבנים בו ית׳ וכל האומות אומר חלק צריך אותם לבריאתו. נחלק נחלה לכל יחוס ו
חלק אחר כי שנחלק זמנו מאה״ב כאומרו שאין להם יחוס עוד אחר העולם רק כל זה שנתן נתן ודי לא ואין תקוה להם בעולם עה״ב
ואח״כ צלה למה תקנו בברכת התורה ונתן לנו תורתו ה׳ לא לומר וחלק לנו תורתו. וכאמרו זה צלה גם על הפסוק דכתיב
ויתן אל משה ככלותו למה כתיב ויתן לשון נתינה. ואומר שאף שזה נתינה נוסח זה להורות כי נתן לנו התורה לגמרי ולא נשאר לאום
דהשתין התבנית מצות כלליות כי אח״כ [illegible] כל מצות נתינת התורה נשארו הם לאומות זה ולונ׳ אלה כי נתינת תורה נעשה אדם ונתן לבשר ו
ודם והלאה להם שזה כתוב בתורה לא תסגב לא תשיג לא תגנוב כיבוד אב ואם כל זה לא שייך בינכם מצי הנה לבדוק וכו׳
ולתורה הי׳ די כאלו מצות אך כלאים מצות שלייך גם גבי מלאכים לא הי׳ תלמוד שלה וספרין על זה ליחס ל
אונם ה׳ חכם לגמרי אותם מסר לנו כל התרי״ג מצות וגו ואח״כ דקה ה׳ לגמרי את ישראל ופירוש הדבר להם תורה ומצות
כוונה על זה שכאשר. ולכן אנו אומרים כל זה בברכת שנתן לנו תורתו ולא נחלק התורה לשנים להיות שלמלאכים ניתנה
ומלאכים רק כלה ניתנה לנו. ולכן אמר המגיד אלו קרבנו לפני הר סיני לקבל תורה אך הי׳ נותן לנו מצות שמורות בהם
מלאכים כנ״ל אבל מצות הנוהגים גם במלאכים לא הי׳ נותן לנו רק נשארה כלליים וגו שאמר ולא נתן לנו תורה כלומר
לא נתן הכל כדרך נתינה כנ״ל רק חלק לנו [illegible] דיינו.

אלו נתן לנו תורה ולא הכניסנו לא״י דיינו. כי הכניסה לא״י היא כלולה אחריה מחכים לאיזה יותר תכלית לום וגו׳ ומולבה מן הקב״ה
בגלותו. ובעסק תורה אף בחו״ל יוכל לזכות עולם הבא. ואך הטהרות הנגלות והרווחה יותר בארץ ישראל מבחו״ל
ואחר כך הכניסנו לא״י ולא בנה לנו בית הבחירה דיינו. כי בנין בית הבחירה הי׳ לכפר על עונותינו לבעו״ה
כמאמר שבכן ולא בעו״ה לומר תמיד. וע״י לחם הפנים כי הלחם כמו״ש השלחן בצפון ומנורה בדרום מצפון
יאמר. וע״י הבאת העולה בכל יום לכפר עונות. נתעוררו ויאורו כל העולם וגו׳. והתיבה אלה פתחי השלחן
שלחן שנתפלל שם פעמים. וע״י בעו״ה לא עלה בנו כלל ח״ו

[illegible] פ' צו [illegible] פוסווילר //

ביהושע ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו
אם לצרינו · ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי ויפל יהושע על פניו ויאמר לו מה אדני מדבר אל עבדו ו
ויאמר שר צבא ה' אל יהושע של נעלך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עומד עליו קדש הוא ויעש יהושע כן · פסוקים הללו צריכין
פירוש ושאלה קשה האיך איך נתכוון יהושע אם לצרינו · והיינו לפרשן אם הוא שר של מלך כנען והיתכן הלא כבר הבטיח
הקב"ה [illegible] שר מלך כנען וכנ"ל יפקוד ה' על צבא מרום במרום · ועוד מה השיב לו לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי והי' לו לאמר
של נעלך · ומה הועיל לו באומרו עתה באתי · ועוד כי ראוי שיאמר לו ענין המלחמה ולא לשלוף נעלו כי אינו ענין לזה
עי"ל קאמר · ~~[illegible]~~ ועוד [illegible] יהושע לאל מה אדני מדבר אל עבדו · מה שאלה היא זו הלא כבר אמר לו שהוא שר צבא ה'
ואם הי' יהושע רוצה לידע ממנו ענין המלחמה ומצב יריחו · מה השיב לו של נעלך זו כי אינו ענין כחשים והידר ש —
לכן נ"ל דבר זה כך יבואר בפ' כי תשא אמר משה ראה אתה אומר אלי העל את העם הזה ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי ·
במדרש אמר לו הקב"ה כבר אמרתי לך ושלחתי לפניך מלאך אמר לפניו רבונו של עולם למלאך אתה מוסרינו אם
אין פניך הולכים אל תעלנו מזה · וכו' [illegible] משה אומר ואתה לא הודעתני ומאי קאמר ליה · ואם פירוש
לידע שליחות מלאך לא ידע אותו מלאך הוא אם ממונה על הדין או על הרחמים ומאי אהדר ליה · כבר אמרתי ש
ועיין רש"י פירש ואתה לא הודעתני אין זו הודעה שאינו חפץ בה שלא יחפוץ במלאך · [illegible] עפ"י מה השיבו ה' כבר אמרתי לך
ושלחתי לפניך מלאך · ועוד כתוב בפ' משפטים אומר גבי לשלה הנה אנכי שולח מלאך לפניך ש לא אמר שלח [illegible] וכן ערוך
שלה עליה · ונראה דבפ' משפטים דכתיב הנה אנכי שולח מלאך לפניך · מדנאמר אנכי נראה שהשכינה עמהם שלא פס
של הילוכה בקרבם · שהשכינה עמהם והמלאך להיות אמצעי לשמרם בדרך וכפי הפשטות כי שמי בקרבו שהוא
מיכאל והוא מלאך הברית שעליו נאמר בכתוב רצון עושיך כפי הרמב"ן ז"ל · אבל כאן לא אמר הנה אנכי שולח מלאך לפניך
רק אחר חטא עגל אמר כי לך מלאכי לפניך ~~[illegible]~~ ושלחתי לפניך מלאך ש · ולא פירש לו מלאך זה הוא · יען כי
אין השכינה עולה בקרבם רק מלאך · ואפשר שמפני רעה חלה לכך היו נמסרים למלאך של רעה אולי יהי' מלאך של
מדת הדין · וזה שאל משה והשאלתו [illegible] בתפלה שאל על המלאך · לידע מי הוא · שלא יחפוץ במלאך של מדת
הדין · ולזה השיבו ה' כבר אמרתי לך ושלחתי לפניך מלאך · והיינו דנאמר לה לפניך הוא המלאך הראשון שנאמר בו הנה אנכי
שולח מלאך לפניך · וזו פירוש הפסוק ויאמר פני ילכו והנחותי לך · שמלאך הברית אשר הם חפצים הוא ילך לבו
יראו פני כפי הרמב"ן · וזו היא התלונה שאמר לא הודעתני · ולכך חזר משה ואמר לו אם אין פניך הולכים
והיינו שיהי' ה' מיוחדים לגמרי שלא יהיו נמסרים למלאך · ומדברי המדרש אם למלאך אתה מוסרינו אם אין פניך ש
ע"כ יפה מ"ש בין [illegible] · והנה יהושע לראה מלאך לנגדו וחרבו שלופה בידו · ונסתפק אם הוא מלאך הרחמים
מיכאל מלאך הברית וחרב רומז על חרב על מלכי כנען · או הוא מלאך של מדת הדין · וחרב רומז על רשעי ישראל
אם יחטאו שיפלו בחרב · וכמ"ש גורו לכם מפני חמת חרב · ולכן שאל יהושע הלנו אם לצרינו · והנמשך אם הוא מלאך
של מדת הדין הוא לצרינו · והשיב לו המלאך · לא כי אני שר צבא ה' · והיינו מיכאל מלאך הברית שהוא שר

Gabriele ·

של ישראל . ועדיין לא ידע יהושע אם יהי' הוא המלאך המנהיג ישראל או יהי' השכינה עמהם והמלאך להיות א
אמצעי לשרים כדרך הנ"ל . ולכן אמר יהושע מה אדוני מדבר אל עבדו . הרצון שלא ידע מה ענינו אם הוא
יהי' המנהיג או יהי' השכינה עמהם . והשיב לו של נעלך מעל רגלך כי השכינה עמו והמקום אשר אתה עומד
עליו קדש הוא ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] פ' ג' [illegible] למיכאל נראה לו הוא פקיד השכינה . ויעש יהושע כן . כי שר ה'
לו [illegible] .

ולכן נקרא שר צבא ה' . כי מיכאל הוא שר של ישראל . וישראל הם צבאות של הקב"ה כמ"ש יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים ובצאותם . ולכן שר
של ישראל נקרא שר צבא ה'

וכן א' במדרש רבה פ' [illegible] הנה אנכי שולח מלאך לפניך א"ר הקב"ה למשה [illegible] אבות . [illegible] את [illegible] ובכל מקום ש
המלאך נראה [illegible] נראות שנאמר וירא מלאך ה' אליו בלבת אש וכן בגדעון ויבא [illegible] וירא אליו מלאך ה' ויאמר לך בכחך זה
והושעת את ישראל וכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על ישראל שנאמר הנה אנכי שולח מלאך ופניו [illegible] עכ"ל .
כי [illegible] [illegible] [illegible] כתיב . וירא אליו מלאך ה' ויאמר אליו ה' עמך גבור החיל . ויאמר אליו גדעון בי אדני
ויש ה' עמנו . ולמה מצאתנו כל זאת ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו לאמר הלא ממצרים העלנו ה' ועתה נ
נטשנו ה' ויתננו בכף מדין . ופי' רש"י פסח הי' אמר לו אמש הקריני אבא הלל כשיצאו ישראל ממצרים ועתה נטשנו אם
צדיקים הי' אבותינו יעלה לנו בזכותם ואם רשעים היו כשם שעשה להם נפלאות חנם כן יעשה לנו ואיה כל נפלאותיו
אם הוא [illegible] . ויפן אליו ה' ויאמר לו לך בכחך זה והושעת את ישראל — ונראה כי המלאך על אומרו ה'
עמך . כי המלאך אמר לו שה' אתו ולא עמהם . ועוד באומרו ועתה נטשנו ה' הלא היו [illegible] [illegible] [illegible]
ועוד באומרו לך בכחך זה מה הוא הכח הזה [illegible] [illegible] . ויקן [illegible] [illegible] [illegible] כסנהדרין [illegible] ש
[illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . הרי [illegible] על
המלאך אמר לו ה' עמך גבור החיל . [illegible] [illegible] [illegible] . ויפתח זה [illegible] [illegible] [illegible] עליו ה'
[illegible] לך [illegible] [illegible] [illegible] גבור החיל . ואמר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולולי זאת לא היה ה' עמו [illegible]
כי אם לא היו ישראל צדיקים לא [illegible] עליו [illegible] . ולכן אמר [illegible] ויש ה' עמנו . [illegible] כל נפלאותיו
נפלאותיו [illegible] ממצרים העלנו ה' . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . ואם תאמר [illegible] [illegible] [illegible] . ואם
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . ולכן
עצמו [illegible] [illegible] באחרים ולא [illegible] עצמו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . והנה [illegible] [illegible] את
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
עצמו

עצמו. משה אמר זכור לאברהם ליצחק ולישראל תלה לו בזכות עצמו שנאמר לולי משה בחירו. וכו' חזקי' תלה בזכות עצמו שנאמר
זכר נא את אשר התהלכתי לפניך תלה לו בזכות אחרים שנאמר וגנותי את העיר הזאת למעני ולמען דוד עבדי. וכו'
ואלו כאן יפרש תלה ~~לו~~ הדבר בזכות אחרים. והלשון הוא ה' לך בברכך זה. כלומר בזכותם וכך לכה והושעת את ישראל
והנה תשועת ישראל הי' הוא על ידי ה"ג פסח שנקרא נצחון הלל כמו שאמר ולזה התעורר זה בתפלתו. ~~[illegible]~~ ולכן
נקטו הנ"ל לקרות הלל [illegible] פסח. אמנם כל אלו ישראל יקראנה כמו שאמר אליה ולעורר לבו על אורך הגלות על [illegible] ועל
עם ה' כי נפלו בחרב היינו חרב של סטרא אחרא ולא כאהבה כמו שאנו עושין כי אם לא לא אהבה עושין. ולזה
ובעו"ה חז"ל ונפסק ראשונים ואחרונים בכ"מ [illegible] פסח גם אחרון ופי' בתורת חיים פרק חגיגה בהם לאסמכה אקרא אם לא
אעלה ירושלים על ראש שמחתי. ופי' להשעבדות שמחה ניתנו כנ"ל ולשמחת בחגך והנה הספירות הוא ראש לשעבודות
כנ"ל בא' בזמן ר"ה ורגלים. וגו' אם לא אעלה ירושלים על ראש שמחתי. היינו פסח שעולים גם אחרון בראש כל מועדי
באחרית בכ"מ. והתעורר כי בעונות החל זה אנו מחויבים להתאבל על הצער השכינה [illegible] ועל אורך הגלות
וגלות זה .ל' להתעורר בפסח. כי הוא ראש השנה כדאי' במשנה בארבעה פרקים העולם נדון בפסח על ה
התבואה וכו'. והטעם בסנהדרין [illegible] חוץ [illegible] עיין לעתיד הקב"ה להוציא נחל מבית קה"ק גדלים ו
ועליו כל מיני מגדים שנאמר ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל לא יבול עלהו ולא יתם פריו לחדשיו יבכר כי
מימיו מן המקדש הם יוצאים והי' פריו למאכל ועלהו לתרופה וכ' בתורת חיים [illegible] ופי' שכל מה שהארץ מוציאה כהאי
עלמא .ו' בו חוץ לסט"א ל' פירות הטומאה כדכתיב בזוהר בכל מה בארעא. בארעא אית [illegible] חולקא לסטרא אחרא וחולקא
ב.ו. [כמינו] ~~[illegible]~~ דגן מוץ ותבן בדכתיב כמוץ אשר תדפנו רוח ו[illegible] [illegible] [illegible] להו חולקא בקדושא, ובמאלונות
העלין שבהם גם חוץ סטרא אחרא. ולכך אין העלין ראוי' לאכילה ולא [illegible] לכל [illegible]. והטעם [illegible] שהארץ מוציא'
ל בה חוץ לסט"א. ופי' שאין הארץ מוציאה [illegible] אלא ע"י הגשמים הבאים מן אוקיינוס כנ"ל העננים מן אוקיינוס
הם שותים. ויש אוקיינוס סטר' אחרא שלט בו ע"י חטאו כנ"ל [illegible] [illegible] כשאמר הקב"ה [illegible] היתה אמרו
המים הרי אנו מלאים את העולם והיינו אנו הולכים בעת הקב"ה באין נס [illegible] שנאמר כמו [illegible] הים [illegible] מאה
חיים מחוין אלא סתום ונקרא אוקיינוס ים המות. וטון לעתיד הקב"ה להוציא נחל מבית קה"ק הגדלים לא יהי' באותו
המים שום תערובת מסטרא אחרא ל' פירות הטומאה והאזנך הגלות על אותם לא יהי' בהם חוץ לסטרא אחרא
כנ"ל. ולכך אפילו העלין שבהם יהיו ראוי' לאכילה וכנ"ל והי' פריו למאכל ועלהו לתרופה. ועליו מן אוקיינוס מה
הוא לכך אין בו כח בעלים שלה להוציא פירות כי אם בעת א' [illegible]. אבל אותו הנחל מים חיים הם כנ"ל ביום ה
ההוא יצאו מים חיים מירושלים ולכך יוסיפו כח באותו להוציא פירות בכל חודש וזהו שאמר לחדשיו יבכר.
כנ"ל תורת חיים ורפואה. ולכן בפסח שייך ביעור חמץ. וזה רמוז על .כ"ב הרע שקודם פסח ביעורו ה

היצה"ר

היצה״ר · וכיון שיצה״ר מבוער מן העולם · ונכנס פסח שהוא [illegible] תמרוקי יצה״ר כלל ראוי שלא יהא לס״א
שום שליטה כלל בעולם הזה · לכן נקרא כפסח על המבואה אם יהי׳ לס״א שום חלק בה ~~[illegible]~~ כזית וחבן אפי׳ יהי׳ כזית וחבן
דבין המבואה או פחות או שיעלו על כזית וחבן כלל · וכיון [illegible] יעבור או׳ היותו מוצא [illegible] [illegible]
שנאמר יהי׳ פסח בר בארץ · והוא על קיום הנ״ל · [illegible] החמץ דהיינו החטה של שום כזית וחבן כלל וכלל · שלא יהא
לס״א חלק בה — ועוד יש להבין מה בפי׳ נקרא של ביעור חמץ בבל יראה ובל ימצא · והיינו ביעור היצה״ר ·
ולכן נקרא [illegible] ביעור חמץ [illegible] והתגברות על יצרותו [illegible] · [illegible] [illegible] ברכה ואין [illegible] [illegible]
נקרא כמספר ראשי הלב · דהיינו פסח [illegible] ראש הלב כנ״ל — וטעם אפיקומן באחרונה הוא קיום פסח ·
כי הפסח הי׳ אוכלי׳ [illegible] [illegible] ג״כ רמז לסעודה של לויתן לעתיד לצדיקים אשר אין לס״א אחרא שום חלק בו
כי הוא כלו רוחניות כמו כן הי׳ אכילת הפסח בקדושה כאלו נהנה מרוחניות מזיו השכינה · ולכן ועצם לא תשברו בו
אין לו בו מוח · כי העצמות הם מחלק ס״א אחרא · ולעתיד לא יהי׳ יניקה כלל לסטרא אחרא ולא יהי׳ לו אחיזה
באחרונים ולא אחרים בו · ולכן באכילת פסח נצטוה ועצם לא תשברו בו · ואכילת מצה באחרונה בפסח רומז לזה · כי
מצה הוא של תמרוקי אור [illegible] כלל · והם חלק יצה״ר · לרמז על סעודת לויתן · ולכן נאכל באחרונה · לרמז על
סעודת לויתן שהיא באחרונה · ואת תכלית כל אדם · אמנם שני כוסות [illegible] שותים אחריו כי זהו רמז על יין המשומר
בענביו [illegible] לצדיקים לעתיד ·

שייך לעיל · ומה הטעם [illegible] [illegible] לאכול [illegible] ולא [illegible] [illegible] · כי [illegible] [illegible] ראוי [illegible] [illegible]
והוא כלו מסט״א דקליפה ולכן שונה מסטרא דקדושה כי המן לירד מן השמים הי׳ כלו רוחניות [illegible] ו
[illegible] [illegible] ברכת לשה כמ״ש בזוהר

דיני פסח מפורסמי׳ והכל חביבי׳ אבל [illegible] חמץ [illegible] כיהם עולים [illegible] כל הדיני׳ חלק המצה וחלק הקרבן · במצה
עשה כל אדם · ואבל בקרבן אינו נוהגים כי אינם מובנים · ואף המובנים אינם שלמים על לב · כי עולים כמה דורות של
פנאי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ראשונים הי׳ [illegible] א׳ [illegible] [illegible] [illegible] · וזה רמז באמור [illegible] [illegible]
עמא פגימא בגדי נבלה [illegible] · כי הקרבן הוא העיקר ·

אכילת מצה תפילה · ואח״כ מצה ומרור · ואח״כ פסח או כנגדו הכל מצה במחוברים · והוא אפיקומן לדעתן · כוונתי מצה
תפילה · אך באמת׳ כהנהגתו מצה זו [illegible] על שלא הספיק בצקת של אבותינו · כי כבר נגלה [illegible] בערב פ׳
ה׳ האמ׳ לפי להיות אכילת מצה אחר מצות ו.ו.ה לא יצאו ממצרים ונתקיים ויאפו הבצק גם גלה במצרים לזה אלו
או מצה דאין מברא ליאכלו על הערב · ה״ל לומר דוגמא איסור חמץ כל ז׳ הוא מטעם ויאפו את הבצק אשר
מצות בערב תאכלו מצות הוא סוד גדול מנחה דרבנן לא תאפה חמץ כי חמץ רע וסמ״א · כנ״ל ומי מעכב שאור ש
שבעיסה · וכל מצות תאכל בפסח גדול בחיינו ומן הקבלה · ולכן אסרים כי גדל עולם היה ומין הראוי להיות כף ח
חמץ מסטרא דמסאבא · ומטעם אכילת מצה כל פסח כדמיון המנחה לכהן · כי את עניגלו על ישראל בקבלה ·
ויצוי וסמ״א להבין מקבלה · אומם כל מצה לטהרה · ו פרד״ס פלט רמז גדול סוד · והגדול הוא התורה
מוסף לכל כל מצה · כנגד [illegible] , ולכן מצה רומז תפילה · כי טועה הבריאה היתה תפילה קודם כל לאור ·
ולהיות כל רוחניות · ולהיות [illegible] רוחנית כמו דור המדבר לעיונו מן המן להי׳ רוחני אור ונתעלם אשר ג
כירידתם לחרטא כנ״ל מוחר · ואח״כ [illegible] עי׳ לאור · דהיינו בנחל · ונעזר עלין מות · וגמו מרור ·
ג׳ מות · ואח״כ אוכלין מצה ומרור כיחד · לרמוז כי המרור הוא לטובה עליהי מרור זו להוא נ״ל מות חוזר למצה ס
ורפ״ל בהשבחה של ויאמר והנה טוב מאוד זה המות · כי ע״י היתה שלט החומר · וזוכה לראות פני השכינה · וזו פירוש
ונולמע העם את הברקים [illegible] ויתאבלו ולא לתו איש עדיו עליו · ונ״ל הרמב״ן בעליכי [illegible] כתרים בהר סיני והם לוחות
שבזולת ליגן עליהם מן המות · ולא הי׳ יכול ~~[illegible]~~ לשלוט עליהם המות · ועתה לחטאו כעגל · וצריכין להירגן ה
החומר הורבחו לאותם להפליט מעליהם החומר · כדי ליזכו לראות אח״כ כאור פני השכינה · נתן עליהם המיתה כ
כרצון טוב · וזה פירוש ויתאבלו · לנתן עליהם המיתה ולכן הורידו הכתרים עליהם כדי לתת המיתה וליזכו לראות פני שכינה
ומלו הי׳ מחויבים הכתרים לא הי׳ המות יכול לשלוט בהם ולא הי׳ להם תקון לראות פני שכינה · ומה יש לראות כמה גדול כחם של
דור המדבר · ולא כדורו של ירמיהו וכאשר ירמ׳ אליהם הנני נשפט על אומרך לא חטאתי · רק ישראל הורו לחטאו !
ינתן עליהם המיתה כרצון טוב · ולא הי׳ רוחם נכאה עליהם · ויש׳ לב נשבר ונדכה אלקי׳ לא תבזה · כי לב נשבר ונדכה
מן העבירה · וזה פירוש ~~[illegible]~~ לב נשבר ונדכה אלוים לא תבזה הטיבה ברצונך ציון אז תחפוץ עולה וכליל אז יעלו על
מזבחך פרים ולמערכת [illegible] רוטנבורג ז״ל בשלשה טעמים הם לזה לא מקריבים מן החיה · במדרש א׳ הנה
לא אטריח בני [illegible] ובהמות הוא כנ״ל - טעם ב׳ לחיה יש גאוה ורעות רוח אשר רוח הבהמה יורדת לארץ
והגבה לענין נפרד הוא · ג׳ האלוים יבקש נרדף ובהמה תמיד נרדף מן החיה [illegible] כן לא הוכשרו חיות לקרבן - ומאי בינייהו
רק לענין כתיב אריה כבקר יאכל תבן באבוס אחד ונער קטן נוהג בם · ולפי זה אז יהיו הבהמות כנ״ל · וגם שלום
יהיו ולא יהיו נרדפים מן החיות · רק [illegible] לענין פרים שלום בהגבה שונא לנפות הרוח · ונפות הרוח
בחיות לא תלמדם מהם לענין - וזה הפסוק לב נשבר ונדכה אלוים לא תבזה · וראוי׳ להקריבן ב

דוגמא

בזווג פרים ולא חיבור · רק בלא שום ב' טרפים אחר"ז להם נחרפין · אולהבה בניצוץ כל טרחא לבן אמר הטיפה ברעש
אם אחר צוין או מתחפין גמרי. כמ"ש יהי' גכ' פרים בזיווג ואם לא יהי' נחרפים · ונם יהי' אם חיבור בנוצצה אלא וודאי
שלום נפשות רוח ותענוגי ה' כל נפשם · ובפחת נלי: — ונה פירשתי בפעם א' בהגדה ואתא [illegible] מיא וכבא ל
לנורא · נורא הוא אש יצר רע הבוער בלב אדם כאש וכמ"ש נורא כי עירם · ובמה מכבין היצה"ר ע"י דברי התורה (שנמשלה
למים וכמ"ש הוי כל צמא לכו למים · וכמ"ש בקידושין דף ל' ושמתם את דברי אלה סם תם בראתי יצה"ר בראתי תבלין והוא התורה
שנקראת סם חיים · וע"י התורה ותפילה בכוונה [illegible] יכבה היצה"ר רע · דהיינו שלומד תורה לשמה ובכוונה ותפילה ג"כ
בכוונה אז נכבה היצה"ר הרע · בכל יום צריכים לי"ח · כאומרו והחזירנו בתשובה שלמה לפניך סלח לנו אבינו כי חטאנו
הרי שצריך מחילה על חטאיו ועבירו וצריך עליו לחזור בתשובה ברגע והבא · וכשצריך עליו בכל יום לחזור בתשובה שלימה ו
ואיך יעלה בדעתו אחד לעשות דבר שנוגע לו והוא עון גדול · הלא צריך על עצמו בכל יום נ"כ לחזור בתשובה [illegible]
* והעולם חושבין שאינם צריכי' עליהם תשובה עד הנע' ר"ה ויה"כ · ולא כי רק אדם צריך בכל יום תשובה על חטאין · א
אותו צריכין בכל כך אז אינו יודע כלל שצריך תשובה · ועז"א הנביא בשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני · וזו ואתא מיא ו
וכבה לנורא · דהיינו אם שלומד תורה ותפילה מכבים לנורא היצה"ר — ואתא תורא ושתא למיא · תורא
הוא החומר הגשמי שבאדם הנוטה לצד חמרות הבהמה הוא מכבה לאור התורה · כי בעוה"ז ע"י התגברות החומר
נגלה ועלה הנשמה ולעבודת ה' עוסק מכרעת · ואגל"ב אבות נזיקין הם השור הבור המבעה והמבער · ורמזו רז"ל
לזה · כי הם אבות נזיקין השור הוא החומר שבאדם הנוטה לגשמיות ותאווה כבהמה וכמ"ש אדם ביקר בל ילין נ
נמשל כבהמות נדמו · וכינה אותם בלשון שור · כי גם נפשך יפעות חטא עגל · שגם חטא העגל הי' כולם מאירים כזוהר
הרקיע ואח"כ נעשה הי' גם וחזירה כל יום חטא ותערובות · נכר כל וכמ"ש ועגל שנים לכל א' ב' כתבים והם לשון גבוהות
וכמ"ש כל מי שער חנך להם והיינו הנזק מן הבהמה ע"י לשון הגבוהות אשר בהם · רק ע"י חטא העגל נפל בנפשם יצר
רע · ונגזר עליהם מיתה כמ"ש לעיל · ושלט בנפשם עליהם המיתה ובעוה"ז זה אבות נזיקין לכל ישראל · ולכן אמר ב' א
אבות נזיקין השור · זה עגל · הבור זה מכירת יוסף ובעון חטאם לשור ה' לדורי דורות עד כי נהרגו ראשי ישראל.
עשרה הרוגי מלכות ונשרפה התורה מישראל כו"ל · המבעה זה [illegible] ישמעאל ונשיתי ראוי' [illegible] גבי עשו כי נבעו מצפוניו
ורב אמר זה אדם דכתיב גבי עשו משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מליל א' הקל אם תבעיון
בעיו שובו אתיו · ולשיטתם רומז ובנה על עשו שלכר אדם · רק א' זה אדם והיינו אדום · וישראל
הייה לך וגא על אדום · ורבו עצים שאירם סבו עלי פיהם ויחרקו עלי שן · דאין לך אומה בעולם שמחרפין
ולישראל כמו אדום וכמ"ש בזוהר ס"פ כי תשא · ישעי' מ"א · הן יבושו ויכלמו כל הנחרים בך · ולם סן. שמעו דבר ה' החרדים אל
דברו אמרו אחיכם שונאיכם מנדיכם · והו החרדים אל דברו איתן הסכלי כמה בילין כמה שמעתי ס.

שמעו

לפני אולין על אולין והחריבו עליהון כדא"ש כי אין חרבה לפני פחד אין שלום · אמרו אחרים לונאים · אלין אחוהון בני
עשו · ובניהם · כמ"ש באיכה סורו טמא קראו למו · בלות עמא דנא מקבלין לון באנפי ומרגזין באנפיהון לישראל כבני א
אדום ואמרו להו מסאבין כנדה נדא איהו ובניהם · למען לא יכבד ה' - אלין בני ישראל חי אנון דלטותון בההוא
עלמא · נגד אשר [illegible] ברמים גדול ה' · ועל כן נקרא שמו עלו הגדול · אל אותן [illegible] יענה קנה · או הוא [illegible]
אן הוא אינון טמאין [illegible] כל עיין [illegible] · ורוח הקודש [illegible] והן [illegible] וכולם כל הנהרים שכן ע"ל [illegible]
ולכן רומז שן על [illegible] אדום כי הם מהרס אומן ותורתן מן עולם יותר מכל אומה · ·

ומ"ש הנביא משא דומה אלי קורא משעיר · שומר מה מלילה שומר מה מליל · דקאי כתב על ל"ל שמורים הוא
לה' · הוא הלילה הזה שמורים לכל בני ישראל לדורותם · ר"ל עד לא קבלת דבר · וכלשון דאמרתי לעיל דבר כ
כתיב הוא הלילה הזה שמורים לדורותם · ולזה אנו מחכים · כדכתיב זה ה' קוינו לו נגילה ש' · ע"ש בזוהר -
הרי בלילה דכתיב הוא הלילה הזה שמורים · קאי על לעתיד שגאולה עתידה · ול"ל קאי על גאולת מצרים -
ולכן קרא הנביא על זה · שומר מה מלילה · הפירוש מה יהיה מה תהיה הלילה הזה ליהי' שומר לגאולה ע
עתידה לייחד [illegible] עם [illegible] · שומר מה מליל · הפירוש מה היא הגאולה כל"ל · [illegible]
נצרכין להגדיל על ~~[illegible]~~ לאחר ואז' כל שאותו אלו ספרו לנו אבותינו לאמר ממצרים העלנו ה' · אם ג
דבריהם היו אבותינו עלה לנו בגלות ואם רוצי' היו כלם לנגאלו בנסים כן תגאל אותנו · וזהו [illegible]
ספור אגדה כל ליל פסח והתפלה על הגאולה כלם לנגאלו בנסים [illegible] נדיין הע"ל
ולסיים אחר כל ספור אגדה [illegible] לנו [illegible] כלם לגאל את אבותינו ממצרים כן יגיענו ויגיענו ל
למועדים ולרגלים אחרים · והתבאר זה אל [illegible] [illegible] · [illegible] אמרו רז"ל [illegible]
בין ישראל אמר עוכבי עשו ~~[illegible]~~ [illegible] אחרים [illegible] · [illegible] בחלונות אמר ה
הנביא חוץ לכן ערב יאלו · והמגבה הטוב [illegible] הוא [illegible] וכל [illegible] לעיקר עלין [illegible] לו
ראשו וכל שעלה לו העדה [illegible] · [illegible] כי זה [illegible] עליו · או הוא [illegible] ה'
אתכם · ואם נעלה לו העדה [illegible] הוא לכפרת עון [illegible] כי [illegible] אפר [illegible] -
· ואמר ואתנו לוחש ולחש לתורא · זהו [illegible] הלוחש [illegible] הכהנים הנלאות [illegible] · ולשון
לחוטה [illegible] רבה לחטוי [illegible] עי"ל כן [illegible] כמו שלוחש [illegible] עליו
[illegible] הכהנים [illegible] עד [illegible] אלים - ואתנו [illegible] ולחש ל
שלוחש · זהו נגזר מן חטא [illegible] כל [illegible] - ואמר לשון ושחט כמו ש
לחוטה מטהר [illegible] ואמעלה כן [illegible] מטהר [illegible] למעלה אבל [illegible] ו

ואתנו

ואתא הקב"ה ושחט למלאך המות · אמר לשון ושחט כמו שחיטה מגליר כבסה ומטהרה כן לעתיד יטהר
המלאך הזה כי שמו סם אל · והמות ע"י חטא נקרא כלב סם סם המות ור"ל דמותם [illegible] גבה סם תם
סם מות פלאי גרם · ודע לעתיד יופרדו שני אותיות סם ולא ישאר רק אל מלאך גדול · וזו פירוש
חסד אל כל היום · והיינו ליום שכולו ארוך ·

דרוש לבהלות בבעטינגן פרשת רנ״ה י״ה ערה״ח [illegible] לפ״ק

בפסוק ותאמר נעמי לשתי כלותיה לכנה שובנה אשה לבית אמה יעש ה׳ עמכם חסד כאשר עשיתם עם המתים ועמדי

במדרש רבה ר׳ חנינא בר אדא אמר כאשר עשיתם עם המתים שנטפלתם בתכריכיהן ועמדי שויתרו לה
כתובותיהן פי׳ הפ״מ אולי היתה היא עוד בעלת הכתובות כי כשן [illegible] הי׳ ולא הי׳ למחלון ולכליון נכסים לתפסה עליהם
אך [illegible] מעלה בו אין כח לא שומעת ולא טהרה לא איסור ולא היתר ולזה נכתבה [illegible] לרש טוב וגמלו חסדים
עכ״ל ולכאורה יש להעיר דהתרגום מפרש הפסוק בענין אחר יעביד ה׳ עמכון טיבו כמא דעבדתון עם בעליכון
דמיתו דסריבתון למיסב גובריא בתר מותהון ועמי דזנתון וסוברתון יתי עכ״ל ולזה דרש המד׳ מדרש פירש
ומפרש בענין אחר. ונראה דהדרש״ה בשורה [illegible] הביאו הש״לה [illegible] סי׳ [illegible] וז״ל ידוע שגמילות חסדים כולל ב׳
ענינים האחד שהם לגמול הטובה למי שאין לו עליו חוב כלל והלוי הטובה למי שהוא ראוי לטובה [illegible] שהוא ראוי [illegible]
ספרי הנקראים בשם חסד הוא כשעושה למי שאין לו חוב עליו כלל ועל זה כל טובה להקב״ה נקרא חסד אשר חסדי ה׳
אזכיר עולם חסד יבנה כי בנין עולם חסד הוא ובג״א [illegible] ורב חסד. ולפי [illegible] היא נקראת [illegible] והוא ה׳
היולד והיולד הוא להקב״ה [illegible] בעל חן לחון ולתת לכל הנמצאים [illegible] הראוי׳ לו ועז״ה הדרך זה לאדם נותן
ממונו לעני הדחוק בפרנסתו שחייב עליו עושה [illegible] אבל זה לאדם נותן ממונו [illegible] מהראוי׳ וגם זה לאדם
מסייע ~~[illegible]~~ גופו לחברו לחולה לחתן ולמת או לכל [illegible] שחייב מצותיו עושה חסד לפי שהוא ענין המצות [illegible]
חסד בלי שום חיוב ועל [illegible] שהיא גמילות חסדים אשר [illegible] לגופו [illegible] לפי חסד עכ״ל והרי לך [illegible]
הדחוק בפרנסתו שחייב עליו עושה [illegible] והנה [illegible] סי׳ [illegible] [illegible] לחייב [illegible] ישראל [illegible]
[illegible] דוחק [illegible] מעלה [illegible] לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ ידך ועושה [illegible] [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ כי [illegible] ~~[illegible]~~ והנ״ה כתיב [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ומאוד [illegible]
כי [illegible] לכל [illegible] [illegible] הדעת [illegible] אם לא [illegible] לו [illegible] מעלה [illegible] [illegible] ע״ש. ומבואר
[illegible] על [illegible] וכן [illegible] רנ״ה [illegible] [illegible] [illegible] הן לכל אדם [illegible] ישראל [illegible]
[illegible] [illegible] ע״ש. נמצא כאן [illegible] [illegible] [illegible] תורה [illegible] ישראל. והנה
נעמי אמרה יעשה ה׳ עמכם חסד כאשר עשיתם עם המתים ועמדי [illegible] לעשות גם עשה חסד [illegible]
התרגום דזנתון וסוברתון יתי [illegible] הא [illegible] הי׳ [illegible] כי היא היתה [illegible] [illegible] לאמרה [illegible]
אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרה [illegible] הלכתי וריקם [illegible] והי׳ ~~[illegible]~~ [illegible] אותם כי היא ה
היתה דחוק בפרנסתה ~~[illegible]~~ והעני הדחוק בפרנסתו שחייב עליו עושה [illegible] ולא חסד ואיך [illegible] לעשה חסד
לכן [illegible] הסדרן ועמדי שויתרו לה כתובותיהן וזה לא הי׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] חסד

ובזה [illegible] [illegible] ע״ב [illegible] אין [illegible] [illegible] לפי חסד [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] חסד

לפי חסד ורש״י ז״ל פי׳ ומפרש הענין היא הצדקה והטובה הוא החסד כגון מוליכה לביתו או טורח לו

להעלה לו הרבה כגון נותן לו פת אפויה או בגד תפור או מעות בעת להתפרנס בשני׳ שלא ימצא מעותיו

ואיבוד לזמן וכו׳ ורש״י [illegible] על עני עכ״ל . ואני אומר לפרש עוד זה שהביאו לעיל בצדקה של

אדם מחויב לתת [illegible] ומפרש את נותן צדקה ולא [illegible] כן כי הורגל [illegible]

[illegible] וביותר את [illegible] לפי נותנים [illegible] לפי רבים [illegible] את נותן

צדקה לאותו מחוייב לתת ונותן [illegible] לפי [illegible] מעשה חסד [illegible] ובן הן

ואמר ר׳ אלעזר אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה [illegible] ולפי חסד [illegible]

לפי ולא [illegible] על [illegible] לתת מחמת כי הורגל [illegible] כי [illegible]

את נותן [illegible] וכן [illegible] הורגל [illegible] ויותר

[illegible] יותר [illegible] וזה לאמר אלא לפי חסד שבה

ובאמרו עוד בו על גמילות חסדים שגדולה היא מאוד כמו שאמרו בגמ׳ אלו דברים שאדם אוכל

פירותיהן בעה״ז והקרן קיימת לעוה״ב ואלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים וכו׳

והטעם הוא שגמול על ידי גמילות חסדים עוה״ז ועולם הבא [illegible] כי [illegible]

[illegible] ורואה [illegible] והוא [illegible] ובל [illegible]

[illegible] ויום [illegible] אשר [illegible] לדור כי עד כי [illegible] ואורך [illegible]

[illegible] הרי הוא [illegible] ולשום לו [illegible] ונמצאו לו כל [illegible] ולכך אמרו את

[illegible] ~~[illegible]~~ זה [illegible] ואם [illegible] ואם לאו [illegible] לו יום ה׳

[illegible] ובדרכו ביום [illegible] על כל עולם גמולות רב וכמאמרם ז״ל גדולה

[illegible] עה״ז אין עוה״ב [illegible] להיות כי הרגל גדולה

[illegible] הרע [illegible] ושמעו ועוזב [illegible] הוי לבנו

רב יותר [illegible] להרגל [illegible] והתרחק [illegible]

הגופניות . ולכך [illegible] אמרו שע״י גמילות חסדים [illegible] את

עולה על לבו יום [illegible] ונגמל על ידיה עוה״ז ועוה״ב כי

אין לך [illegible] לעומד בפני [illegible] . ולכך אמר [illegible] טוב [illegible]

אל [illegible] אל [illegible] כאשר הוא [illegible] כל האדם והחי יתן אל לבו

וכן אמרו במס׳ חגיגה רב יוסף כי הוי [illegible] הוי [illegible]

[illegible]

אייר. וזה נראה גם כן מה קושיא דהא נשים לו שיעור לגזרתו ע"ש. אבל בנדון הנ"ל שלא לגזרתו [illegible] ה
השולא יום ליום ואף שיעור תלוי. לא נחלק לו הלשון עד כי פה יפה אייר. וזה כוונת הט"ז ולהרב שהג"ל יולף
ושולא לגזרתו הן על עקירת יום ליום לא כמו בבינוני שקהנין תלוי. עו"ת הלשון אלא יום ליום דייקא
ג"ה ולפ"ז ניחא דהנה להע"ץ דאמר וכו' משלימין לו אבל לא מוסיפין ח"כ לא יכול הקורא לומר כיום את ו
מספר ימיך את מספר לגזרתך מו דהא לגזרה אין מוסיפין ולשיטת ר"ע אף אם יהי' עוקין למחוג
שלא"כ ~~[illegible]~~ לפי .ו. במציאות שיוסיפו לו כמ"ש דאם נולד ליאל באייר וא"כ אם לא הי' עוקין כלל כבינוני
תלוי הי' עולה לו לשנה ומ"מ כנדון הלשון לגזרתו יום ליום וכ"ש ולכך כתיב את מספר ימיך שלא וכמאמרם
ז"ל הסוגיא שהג"ל יושב ושולא לגזרתם על עקירת יום ליום מש . ולפ"ז סורה גם כן הסוגיא גם כן ר' עקיבא גמ'
[illegible] דהנה מוסיפין לו למה אמר את מספר ימיך שלא ולא אמר ~~[illegible]~~ את כל מספר לגזרתך שלא [וכו']
ר"ע גם כן בוקעות דרבנן הא שלא לשון תוספת הוא ע"ש] אלא כו' מוכח כר' עקיבא. והנה לעיל כ'
כתשובה לאשן ושחא וכ"ל. הך דהוא דרך בגמרא בגמרין להיום שלאו יום ולגזרה סותרת למה לאמרינן בלא"ו חטא [illegible]
הך דהוא מעין לפרש הקושיא מן מאי וק' לשון אתמהיום ה"ל לימור שלנה [illegible] ולגזרה שלו אבל עדיין לא עולה לו
לגזרה לנגדי וכיון לימור שלנה זו לפיר אמר כן ג' וק' לשון אתמהיום וכיון לאמרו שלשים יום שלנה חלוף לשון
ולפ"ז לפי אמרי' בלא"ו חטא [illegible] הי' כא לאשן ושחא כי ~~[illegible]~~ הוי אמרינן דאפשר שלימה שלה לא הי'
כי' אמר הך קנין או חמור וסוס ודומה נימן עברו ושחא הירגן ומשו לאשן ונמצא כי בלא"ו חטא [illegible]
ה' כא לאמרן כי הי' משלימין לו שנותיו יום ליום. והן הן דברי הלש' בגמרין היום מה"ל היום שלא היום שלאו יו'
ולגזרה הלשון שהג"ל יולף ושולא לגזרתם על עקירת [illegible] ועוד הא אמרי' בלא"ו חטא [illegible] הי' כא לאו' הא לר"ע
אי נימא אין מוסיפין לו ובע"כ דהך דהוא פלוגתא זו דר"ע [illegible] בהלכה כר"ע לפיך [illegible] לאמר
את מספר ימיך שלא ואלו לרבנן קשה למה לא כתב לגזרתך שלא כו' בהלכה כר"ע וכ"ל.

ובזה יש ליישב גם כן כוונת הלש' [illegible] זה ע"ב א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל הצדיקים כשספרו על תח' איש מאריך
ימים [illegible] פי' רש"י. הוא לא נתאכל על שנותיו יו' חסר אף לחיין לא יתלו כך הלוים איתגו' ר' חייא כו'
אמר לר' יוחנן ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע והזקני' לא הספידו ליהושע
כדאי' [בראשית] אמרו' בלא"ו ימים האריכו שנים לא האריכו אלא מעתה לדין ירבו ימיכם וימי בניכם ימים ולא שנים
עיין אות [illegible] היטב
ברכה שאני וכ"ה לכאורה למה נקט ברכה כתיב כן ימים ולא שנים וכי שלום ברכה מונע נגע ולפ"ש לעיל ניחא ב'
דברכתו אף אם יהי' עוקין הרבה אין רעה ותוספת שנים ולר"ע כי אם תוספת ימים ומעתה לעיל שמולא לגזרתם
יום ליום לכך כתיב כן ימים שלא"כ כולה דהייא כצדיקים פוחתין להם אף שנים וכמו שאמר ר' עקיבא לא ניתן
פוחתין לו ודו"ק היטב ~~

ד ולפ"ז שפיר כתיב לשון המאוחרין ישוב אף לר"ע הנ' שמולא לגזרתו יום ליום וכ"ל

נמצא לענ״ד שאין לאנו רשות כן במצות גמילות חסדים אשר היא רבה למאוד ומכ״ש מאמרם ז״ל אלו דברים שאדם אוכל
פירותיהם בעוה״ז והקרן קיימת לעוה״ב ואלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים כו׳ ופי׳ הרמב״ם הטעם כי מצוה שבין אדם לקונו
ואינו עושה בזה טובה לשום אדם או לגופו [illegible] עשוי לעוה״ב לבד ולא בעוה״ז . וכן ~~[illegible]~~ מצות שבין אדם לחבירו ולא לשום אדם
ואין בה עקירת הבורא על האדם אלא לגופו בעוה״ז לבד . אבל גמילות חסדים דבשתי [illegible] כי׳ לקיים מצות ה
הקב״ה ולגמול חסד עם האדם לטובתו כאשר נראה ממאמרם ז״ל במסכת סוטה דף י״ד א״ר חמא בר״ח מאי דכתיב אחרי ה׳
אלהיכם תלכו וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה אלא הלך אחר מדותיו מה הוא מלביש ערומים אף אתה הלבש ערומים מה הקב״ה בקר
חולים אף אתה בקר חולים מה הקב״ה קבר מתים אף אתה קבור מתים והביאו כמה מילות אחרות לגמול חסד ומצות
עלה בהלכה [illegible] [illegible] . ולכן במצוה זו לקיים מצוה לעשות הקב״ה וגם עושה טובה לבין רעהו
פירות אוכל בעוה״ז והקרן קיימת לעוה״ב , ועוד י״ל טעם על גמילות חסד לנחל על ידו ה׳
עוה״ז ועוה״ב . כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על החולה ומבקרו [illegible] ואומר לו כי טוב
[illegible] לו׳ והתפלל לו להוא הרופא האמיתי וכמו שאחז״ל הרבה [illegible] ולא עוד והרבה [illegible] ומה
ומשקל לחולה [illegible] בתורה הנה זה הוא המלאך המליץ טוב והוא גורם לו שניצל [illegible] ונמצא [illegible]
וסופרו [illegible] וגורם לו להחיות ועליו נאמר אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה׳ [illegible] . וכנ״ל איתא
חסיד זה המתחסד עם קונו . הרי לך שהחזר בתורה [illegible] חסיד כיון שמתחסד עם קונו . וגם [illegible]
גמילות חסדים כי ~~[illegible]~~ גורם לחבירו [illegible] ועושה חסד ומתחסד עם הקב״ה ולכן [illegible] פירות
שאוכל פירות בעוה״ז והקרן קיימת לעוה״ב . ולא כמו לעולין השונים [illegible] בדברים הללו עד [illegible] אל
[illegible] לאו החולה כל [illegible] ואינו מבהיר בתורה [illegible] כי [illegible] התורה הוא החרטה ועזיבת החטא והוידוי על
פרט ופרט מעונותיו ולזה [illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] שהוא [illegible] [illegible] [illegible] חולה וכמו שאחז״ל אלא [illegible] לדרכם
על [illegible] שהוא חולה . ובדבריהם ס׳ [illegible] ויערה א״ר אלעזר גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה [illegible]
גמילות חסדים בין לעשירים בין לעניים [illegible] בחיים גמילות חסדים בין בחיים בין למתים . ומצינו [illegible] להלביש ולבקר
[illegible] ועלות [illegible] חסד ואומר [illegible] [illegible] [illegible] ופרשיות [illegible] חסד [illegible] עם [illegible] הוא חסד של
אמת שאינו [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יורה דעה והחי
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] מן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
הרואה את המת ואינו מלוהו עובר משום לועג לרש חרף עושהו ואם מלוהו מה שכרו א״ל עליו נאמר מלוה ה׳
חונן דל [illegible] [illegible] לו . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ואז הרי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אחר [illegible] [illegible]
חסד של אמת כי חסד [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יהרא
והתפאר [illegible] העם [illegible] [illegible] [illegible] ואמר כי זה [illegible] [illegible] הוא ואז [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ועל כן כי יש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
פניהם ואינו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . ואם עשה [illegible] באופן שהוא)
לעניים

לענין כלאים בחוץ ואח״כ כשיגיע גם פירות נעלם אותו לפרוע לו עונש על לא תחנם לו נבילה וכה״ג עוד פה
לשיטת והחולקים ולשיטת חנם אשר לא ניתנו לכרם ~~[illegible]~~ ואם כן חסר זה אות חסר של אמת דהיינו א
ראוי לנחרין
אסורה המצוה לקיימה כפי לצווי הנקמה שאח״כ חסר לעולם עם השורש הוא כפי ספק חסר של אמת ולא יצא
וזה העובר כלא או קלה או לשט והחולקים ולכן נמצא חסר של אמת לקיים המצוה על אמיתתם ׃ וראה פה
נגיד רב של החולקים כמו שאמ״ל בסנהדרין אפסיק סותר אין האלות מבין האי תנא דבי לעינרא דבי״א וכ׳ הש״ה כל
הגאון מהר״ל פנים ז״ל כי ברק זה רמז בממכרת תורה של החולקים כ״ב / בו לא״ו ה׳ רק פתח שים שלטה כך
הוא השלשלת אח״כ מרכבה ונעלה פתח פתוח כמו ש ח׳ אח״כ מלפפה האש החולקים עד למעלה זהו אות ל׳ ׃
כענין הסורה כאויר אח״כ יורד למטה עד התהום וזהו אות ת׳ הרי הוא כרום רקיע וכמוצא בעראה ואות ר׳
המפסיק זה שלעוני הטעה אשר כינו להחניך החולקים אבל זה הטעה מתספק לנפש ׃ ולכן החולקים יורש עולה
ולכן עז״ כמו שאמ״ל בב׳ יקוסות וירש הנקבה על עז״ ולא וירש על החולקים ׃ ראשונים כמו דור אנוש התחיל לעבוד
עז״ לאמר אז הוחל לקרא בשם ה׳ וכלם של היו מיניהם לה׳ נוגלין וחושבין זה את זה לא וירש להם לאמר כי מלא הארץ
חמס לפי כבוד הכרכם לכלם . וראו לידי מעשה הרע מחלל הנקבה אבל כלה׳ כאין למחולקים לא וירש להן
הנקבה כמו שמצינו בחולקים של קרח של׳ נ׳ וכו׳ פסולים [illegible]
ולא וירש על החולקים ׃ והוא דהנה ידוע הנקב״ה עושה ארך אפים לאריך אפו לרשע אולי ישוב כי
כתלויה כי לא חפץ ה׳ במות המת כי אם בשובו מדרכיו וחיה ׃ והנה לכן מקוה אבל לשאר חנם ו
והחולקים הכמם מחמת עצמם כשקן מחולקים עם אין תקוה שעל כי נגלה לעינם הכמם מחמת עצמם יותר
מהכמם מחמת עלבון ומעלה רק לעלה לו חבירו כי גם עושא לעצם לאוה תלוי׳ בכבם וכמו מהכם לאינם
תלוי׳ כבכם אינם כלולה לעולם הה׳ לעצם לאינם תלוי׳ בכבם אינם כלולה לעולם וכבל עת יעורר הנוגאם
ולכן מרני׳ וכמו להאריך כזה הש״ה כלאי האותיות אות כ׳ (ושמעתי דזה הפי׳ כפירוש כי ה׳ רונה על רום פלאים
יכול על מגן ת״ל על רום פלאים ה״ל יכול על מגן והוי לשאת חנם שאינם תלוי׳ בכבם ואינם כלה לעולם וחו לא יהי׳ לע
תקוה ת״ל על רום פלאים נדפחח) ולכן וירש הנקבה על עז״ רעם לוור להאריך להם אפו אולי יתנחמו על
הרעה לעלו ולבן לה׳ ׃ אבל על החולקים לא וירשה ופרע להן זיא כי בזה אין תקוה לשובו לאברי
עשה ולהסיר הנוגאם מלבם וכל באיה לא ישובון לא ישיגו ארחות חיים ונגיד רב המעביר על מדותיו לכן א
אמרו בסנהדרין אמר רבי אליעזר לעולם הוי נכלה׳ ויקיים סירוש הוי לפל ותמיה וכמוראי׳ שהוא לפל הוא צנו ואינו
מעביר על מדותיו ׃ ואמרתי ליתן טעם למה הוצא פרטו [illegible] מבהו דהיינו המעביר על מדותיו לקטנים תמיה
ולא לומר מבזה עלה ׃ והוא דלעיל הבאתי נ״ה בחנינה דשאל ל׳ שלי׳ מאי עבדתי אמר לו אומא עורפא א
מרבנן דמעבר ~~[illegible]~~ על מדותיו מוסיפין לו׳ והוי חלוסי׳ ואלו תוס׳ כפשוטי הא ר״ע גם מוסיפין אבל לא מוסיפין
ומיהא דאין זה תוספות כיון לשנער לשום אדם ׃ והוי וכל אדם אבל לנקיק נדול אין תקוה שיוסיפו לו על
לעומו מבלחוץ גם אין מוסיפין אם לא שהוא מעביר על מדותיו ולתקוה שיוסיפו לו אם לא לשמחו ואורך שנותיו
לי מפסל

[illegible] תוספות [illegible] פרק [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עליו [illegible] [illegible] [illegible]

ברה״ דף י״א בתשרי נבראו אבות [illegible] בתשרי [illegible] [illegible] לאמר ויאמר אלהים [illegible] ועולים [illegible] אנו היום זה תח׳ היום
היום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] של [illegible] היום [illegible] [illegible] [illegible] שנאמר אור [illegible] [illegible]
אשלא בתשרי תקופות [illegible] את מספר [illegible] אשלא [illegible] החולם [illegible] אלו שני גזרות עכ״ל · מה [illegible] תקופות [illegible]
[illegible] · ונ׳ [illegible] החולם [illegible] את מספר [illegible] אשלא אלו שני גזרות [illegible] [illegible] לו [illegible] [illegible]
[illegible] ר׳ [illegible] וחכמ׳ [illegible] [illegible] לו [illegible] [illegible] לו · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לו [illegible]
[illegible] [illegible] בתשרי [illegible] [illegible] בתשרי [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] לו [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] לו [illegible] [illegible] תקופות [illegible] [illegible]

(שני גזרות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible])

הספד שהספדתי ביום א׳ [illegible] תקפ״ה לפ״ק פה [illegible] [illegible] וארבעה גאוני ארץ ז״ל
שנאספו אל עמם וחיים לכלנו ולכ״י . הא׳ האדר״ג הגאון מה״ו אייזיק בן הגאון מה״ו יואל זצ״ל אבד״ק
אלטונא והמבורג, שנאסף אל״ע ביום כ״ב אייר העבר · והשני הגאון מה״ו שמעל׳ זצ״ל אבד״ק [illegible] שנאסף
אל״ע ביום ל״ג פ׳ בחקותי העבר . והשלישי הגאון מה״ו משה [illegible] זצ״ל שנאסף בחדש סיון העבר ,
והרביעי הוא ~~[illegible]~~ נכבד חסיד הגאון החסיד מה״ו איזק זצ״ל אבד״ק [illegible] שנאסף אל
עמו ביום ט״ו פ׳ שופטים אלול העבר . [illegible] ולא יהי׳ עוד פרץ וצווחה ברחובותינו

ירמי׳ הנביא אומר בקינות איכה קרא עלי מועד לשבור בחורי גת דרך אדני לבתולת בת יהודה׳ ובגמרא ה
קשה למה קרי לי׳ מועד ורש״י ז״ל לומר תמוז דההוא שתא מלוי׳ מלוי׳ כנודע . אבל עד׳ הפשט והקשין
איך קרי לי׳ מועד לשון יום טוב . הלא [illegible] בסנהדרין אמרו על דינן של רשעים [illegible] הכהנים אומרת
קשה ישראל . קשה מודיע לן על חורבן של צדיקים . אבל נראה דביומא פרק הוציאו לו גרסינן אמר ר׳ לקיש
בשעה שנכנסו עכו״ם להיכל מצאו כרובים המעורים זה בזה הוציאו אותן לשוק אמרו ישראל הללו שברכתן
ברכה וקללתן קללה עוסקין בדברים הללו מיד הזילוה שנאמר כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה וכ׳ ע״ש [illegible] .
יע״ש וזה לשון הריטב״א הקשה כלפי ר״ל [illegible] דבבא בתרא אמרו ופניהם איש אל אחיו ורמינן ופניהם אל
הבית ומשנינן כשעושים רצונו של מקום פניהם איש אל אחיו וכשאין עושים רצונו פניהם אל הבית . וכשעת חורבן
לא היו עושים רצונו של מקום ואיך מצאו העכו״ם כרובים מעורים זה בזה ותירץ כלפי המזרחי דבנס היו מעורין עצמן
ונס נעשה לרעה לישראל כדי לגלות ערותם ולגלגלן בישראל עכ״ל . ולם גרסינן אמר רב קטינא בשעה ש
שהיו ישראל עולים לרגל מגללין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים שהיו מעורין זה לזה והיו אומרים להם
ראו חיבתכם לפני המקום כחיבת זכר עם נקבה .. הרי מבואר דביום טוב היו הכרובים מעורים וראו ישראל
חיבתם לפני המקום . ועכשיו בעת החורבן נעשה נס להכרובים היו מעורים כדי לגלגל בישראל . והיו רואים אותם מעורים
כמו ביום טוב . ולכן מקונן הנביא קרא עלי מועד . שעשו הכרובים שיהיו ~~[illegible]~~ רואים אותם מעורים כאלו
הי׳ יום טוב . לשבור בחורי . פי׳ לגלגל בי׳ כן [illegible] בישראל וזו פי׳ לשבור בחורי . ודו״ק — —
ועוד אמר הנביא סלה כל אבירי אדני בקרבי קרא עלי מועד לשבור בחורי . טבעו בארץ שעריה אבד
ושבר בריחיה מלכה ושריה בגוים אין תורה [illegible] הפסוק עם המזמור לאסף אלקי׳ באו
גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלים לעיים נתנו נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים
בשר חסידיך לחיתו ארץ [illegible] ירושלים [illegible] בפנים [illegible] אדם [illegible]

ועוד א׳ הנביא

ועוד אמר הנביא גם דרך ארץ לבתולות בת יהודה · בתולות בת יהודה הם הבינונים לנמשלו לבתולה שלא טעמו טעם
חטא כמו בתולה שלא ידעה איש לא טעמה עדיין טעם חטא · ולכן נמשלו לבתולה אל [illegible] ולא [illegible] [illegible]
כמהחובר
בבינונים [illegible] כחם מנוקה · ורמז לפי׳ רש״י וזה כבר את עולה · תלכו כנגדה [illegible] · ונם דרך · [illegible] [illegible]
דגלג נגד רוח ג׳ [illegible] · [illegible] [illegible] באחיים · ונמו [illegible] [illegible] כאם כנרה עלכן לא ואלו כם ישראל אח״ג
נגד הגלה רת [illegible] אב · ונמצא שלה כי לס״ה נגדין יש כאדם נגד לס״ה ימים וכל יום ויום יש לו מזל ומלאך למעלה ·
וכל יום יש לו נגד מכוון כנגדו · ונמצא כי המלאך סם המקטרג הוא המושל ביום ט׳ אב · ונגד הגלה מכוון נגד
ולכן גם [illegible] של ב׳ עיונים [illegible]
יום ט׳ אב הנז׳ ולכן נחרב הבית בו ביום · ונגד הגלה אסור בהנאה שלא [illegible] ואחיזה למקטרג הנז׳ [illegible] —
ונה פי׳ בדברי׳ [illegible]
ללא מהבינונים האמרים כמורה החכמ׳ · הנזר כאשר עשיתי זה כמה שנים · ולהבין הוא
הי׳ הקטרוג בעוני [illegible] שאלו לכהנים · אומם יודע בבית לכי חסרו ה׳ [illegible] כנגד [illegible] · ולא הי׳
נאולה [illegible] [illegible] [illegible] ומנהגים · ולכן שאלו שחשבו לכהנים עדיין על חורבן הראשון על כי חסרו מהם ה׳ דברים
ועוד שאלו הנזר כאשר עשיתי · המכוון ליפרו עלפם [illegible] [illegible] · ויהיו ה׳ עינוים כדי לנהוג בצרה החורבן
כ״ט באב · והטעם כון לנגד הגלה אסור בהנאה · להיות להוא מכוון נגד יום ט׳ אב ש״ש לו למעלה מלאך המושל
סם המקטרג ושלא יהיה לו עוד כח ושליטה לזה נאסר בהנאה · ועליו לנהוג הבינון כפעם ראשון ונתגבר
הרבה של המקטרג הנ״ל ~~[illegible]~~ ורבים [illegible] כמו [illegible] עם ה׳ עינוים כ״ט אב · ובבית שני חסרו ה׳
דברים ולא נתפשטו [illegible] הרבה של המקטרג הנ״ל ולכן שאלו שרוצים [illegible] עדיין לנהוג [illegible] וה׳ עינוים [illegible]
[illegible] המקטרג וזה שאלתם הנזר כאשר עשיתי זה כמה שנים

וזה פי׳ בדברי׳ [illegible] יום [illegible] של ראש הלשה · עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל · עוד תעדי תפיך ויצאת במחול מש
חקים · עוד תטעי כרמים בהרי שומרון נטעו נוטעים וחללו · [illegible] ונהרו על דגן ועל תירוש ויצהר והיתה נפשם
כגן רוה · [illegible] · המכוון עוד אבנך · כי [illegible] בנייני׳ הראשון הי׳ על ידי אדם ולכן נחרש ונעשה כחורב [illegible] ואלה
הבנין נבנה יהי׳ כבוד הבית האחרון מן הראשון ובנין נבנה ב׳ פעמים ואפס תקוה והלילה לו כי עדיין לא הי׳ הבנין כית
כי עוד הבנין יהי׳ על ידי הקב״ה מגדל ה׳ כוננו ידיך וב׳ בנייני׳ הראשונים היו ע״י אדם לכן נחרש אבל בנין לעתיד
יהי׳ על ידי [illegible] ועל זה נאמר גדול כבוד הבית האחרון ע״ש · ולהבינו זו אמר עוד אבנך ונבנית · כשאבנך אני
בעצמי ולא ע״י בשר ודם ונבנית יהי׳ לו קיום ולא יחרב לעולם · ונבנית בתולת ישראל אלו הם הבינונים ליקנו על ידי
כל שנקראי׳ בתולה וכנ״ל לעיל · כי לא יעמדו לגאולה רק הבינונים וכנ״ל · לשני׳ ד״ו ועוד כי על ידו׳ [illegible] והיתה לבעד
— עוד תעדי תפיך ויצאת במחול · השלה כ״ב ב׳ [illegible] וענה מרים את האחריך כזה ותצאינה כל הנשים אחרי׳ בתפים
ובמחולות · כי ב׳ כתוב א׳ מחלה יש לה תענה כתיב · כמו מחלת · והם רוקדים אחר ~~[illegible]~~ לחון ·
קחילפון

ותא׳ות

ותמונות לבות והם הכרובים לחוץ ורדיפת התאוות . ולשון מעורים [illegible] כמו לה תמ״ כרובים והם מחבקים

כעניין ואהבה זו לזו ומעורים עצמם ואחוזות בכל משהו של חיבה . ותמיד אלו כרובים הללו יש להם מלחמה או כיוון

ועל ידי זה להם לחמם תמיד זה עם זה . יש עניין היווה לתפילות ישראל לעלות למעלה . ובלעדי חורבן בית שלו

אלו כרובים הנ״ל שלום לעניין הנ״ל ישראל ולא תעלה תפלתם למעלה ואמרו כי כל קופים לזה פירוש של הפסוק

כל אומה שלו ורומז על שני כרובים הנ״ל שיש להם מלחמה תמיד ועלו עליו שלום [illegible] אז תעלה תפלות ישראל

לכן . ובלעדי יציאת ישראל ממצרים הפנימיים אלו כרובים אלו . וזה רומז ותרגום על הנגלים כרובים ומחולות

להורות על אלו שני כרובים להפנימיים ישראל הכרת של מחלות . והכרת של [illegible] וזו כרובים ומחולות . להפנימיים

אומר עוד להיות אלו כרובים הללו מתכוונים לפני ישראל . ועליו העולם אלו כרובים הללו נעשה בעולם

ולעתיד הגאולה [illegible] הנביא להיות אלו כרובים אלו להם ראוי [illegible] לעתיד עשרות ויהיו מתכוונים לפני

ישראל . וזו אמת עוד [illegible] כריך ויציאת במחול מלחקים ירומז על ב׳ כרובים הנ״ל מחלות [illegible] ויהיו

מתכוונים תמיד [illegible] ישראל . וכמו להיי ביציאת מצרים . ולכן כיוון הנביא באומרו כימי צאתך ממצרים

אראנו נפלאות . [illegible] כי לכ ביציאת מצרים היו [illegible] הנ״ל מתכוונות [illegible] ישראל כן יהיו לזמן הגאולה

ולכן אמר הנביא עוד [illegible] כרובים . כי [illegible] ובא [illegible] ויחל [illegible] אל [illegible] ואמר [illegible]

[illegible] ולכן אמר [illegible] הנביא [illegible] כי [illegible] לבין [illegible] כל ישראל [illegible] כל

כרובים של [illegible] ולאות [illegible] כי [illegible] תמיד ולא [illegible]

כרובים . ואמר עוד הנביא [illegible] על [illegible] ולכן כי [illegible] מן הארץ ולכן [illegible]

[illegible] כי בעולם הזה אסור [illegible] לחוץ [illegible] או [illegible] לחוץ [illegible] לאסור [illegible] ובחורים

[illegible] . (וביארתי [illegible] אחר כל המלך [illegible] הזה [illegible] שלום [illegible] לחוץ

[illegible] או [illegible] לחוץ [illegible] ואמרתו [illegible] אל [illegible] לחוץ ולכן אמר או

תלמח [illegible] במחול [illegible] פנים אל פנים [illegible] . [illegible] הללו [illegible] אלו [illegible]

[illegible] לישראל [illegible] לחוץ [illegible] הם [illegible] הפסוק [illegible]

[illegible] בני [illegible] . [illegible] חורבן [illegible] ישראל

[illegible] ספר [illegible] . [illegible] ר׳ אליעזר בן הורקנוס [illegible] ואמר [illegible]

ישראל [illegible] ר׳ יוחנן [illegible] . הם היו ארבעה [illegible] לארץ [illegible]

[illegible]

קודם זמנן [illegible] נכבו ארבע נרות הללו . והיום שלא נקיים כהלכתו וכל בית ישראל יבכו השריפה אשר
שרף ה׳ . ודעתי איך יתחבר לזה הנ״ב על הרעה כמאמר אשר שרף ה׳ . אמנם יראה כי נדב ואביהוא ע״י
שהי׳ צדיקים גדולים ובאו בהקריבם לפני ה׳ ודבקו מחשבותיהם לעולם מחשבה אין סוף עד שעל ידי זה נלקחו
נשמתם למעלה ונתבטל כח הגוף שלמעלה בנשמתם וכמ״ש [illegible] ס׳ [illegible] ע״ה . וכפרו עליהם [illegible]
[illegible] הצדיקים ואמר הנשמה זו [illegible] לנגד האלהים כי א׳ [illegible] קראו חסרו ועל ידי זה
נגרע [illegible] העספירות וזה פי׳ אשר שרף ה׳ . אף אנו מחויבין לקיים לבכות השריפה שנעלה [illegible]
בעונו . וכל אחיו מחויבים לשום אל לב אחרי הפסוק מפני הרעה נאסף הצדיק . פירוש מפני הרעה שהי׳ עתיד
לבוא לעולם נאסף הצדיק . ומיתתו מכפר על זה ונעכב הרעה שלא תבוא לעולם . וכל א׳ יחלום שלא
עם חטאו לנאסף הצדיק מן העולם [illegible] כא׳ בניו של אהרן ולזה [illegible] הפסוק [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ומיתת צדיקים מכפרת ובמאמר זה [illegible] אחר [illegible]
או פירוש מפני הרעה שהי׳ עתיד לבוא לעולם נאסף הצדיק שלא יראה הרעה וכמו אברהם אבינו נאסף
ה׳ שנים [illegible] שלא יראה עשו בן [illegible] לתרבות רעה .
וכבר אמרו רז״ל [illegible] כל ישראל מחויבין להתאבל כן [illegible] ארבעה [illegible] הללו מחויבין
אנו להתאבל ולקיים [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ואהרן [illegible] בית [illegible]

סיום [illegible] ז״ל בתולת נפלה ולא תוסיף [illegible] להם נפלה ולא תוסיף לנפול עוד [illegible] בתולת ישראל
וכתב [illegible] [illegible] [illegible] עיין שם . ואם [illegible] ע״פ [illegible] הזוהר פ׳ [illegible]
[illegible] ישראל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ע״ש בזוהר [illegible] . וזה פי׳ נפלה ולא תוסיף [illegible] . [illegible] שלא [illegible] [illegible]
בתולת ישראל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ולמטה שלא תוסיף [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] לראות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בתולת ישראל במהרה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ה׳ [illegible] מעל כל פנים אמן

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש ה
המזבח תוקד בו · עה שכתבתי בספר קהלת [וספר עיר גבורים] הוא · זאת תורת העולה רומז
על מעלות הנפש השכלית וכמו שאמר זאת תורת הנפש העולה רוח בני אדם העולה למעלה · העולה
ה׳ עולה היינו בנשמה שוב לה ה׳ לשובה · היא העולה כדברי התורה שנקראת היא למיסר עץ חיים היא
למחזיקים בה · על מוקדה על המזבח כו׳ ולמאור על מעלות הנפש השכלית שהיא עולה על עולם
הגלגלים ועל עולם המלאכים · כי גלגל הלבנה מגיע יסוד האש כל ~~[illegible]~~ גלגל הלבנה מגיע יסוד המים ו
וידוע כי ~~[illegible]~~ גלגל הלבנה כולל הגלגלים כולם בקיומו אמצעי ובכל הדברים כלן עיקר הדבר אמצעיתו
ועל מוקדה היינו כמו שאמר על אש [כדכתיב כי נוגה אש] ורומז לומר על האש על הלבנה וכמ
שנאמר כי הנפש למעלה מעולם הגלגלים · ובאומרו על המזבח הוא רומז על מעלות המלאכים ·
ומלת מזבח שם כולל להם ולפי [illegible] להמזבח מיוחד לקרבנות שהם [illegible] כמ״ש ריח ניחוח ·
ותרגומו לאתקבלא ברעוא ואמר הכתוב [illegible] [illegible] על [illegible] בן המלאכים [illegible] [illegible] למעלות
ראשונה · כל הלילה עד הבקר באיזה [illegible] היא עולה במעלתה ~~[illegible]~~ על עולם הגלגלים והמלאכים
[illegible] לעוסק בתורה כל [illegible] הלילה עד הבקר כל ימי היותה בגוף שהוא חשך ואפילה עד ה
הבקר עד [illegible] [illegible] [illegible] אל [illegible] [illegible] [illegible] שהוא הבקר האמיתי סלה ועוד רומז
כל הלילה עד הבקר כמאמרז״ל אין רנה של תורה אלא בלילה ע״ש בספר קהלת · ובאמת עיקר
הוא התורה כמ״ש וזאת תורת העולה כל העוסק בתורה עולה [illegible] ועל כן אמר ר״ל אין בו אלא
[illegible] [illegible] ולכאורה כי [illegible] [illegible] הזמן הזה [illegible] [illegible] חרב [illegible] [illegible] תורת עולה [illegible]
גם בזמן [illegible] [illegible] יום [illegible] ה׳ לימוד התורה ועל כן [illegible] [illegible] כי לימוד תורה [illegible]
[illegible] כי ההיסך [illegible] הוא [illegible] ועכשיו לא [illegible] [illegible] כמ״ש [illegible] אל [illegible] [illegible]
ועל כן [illegible] וזאת תורת העולה [illegible] [illegible] התורה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] חסרון [illegible] כי על ידי לימוד התורה [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עולם [illegible] כמ״ש [illegible] ר׳ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] לימוד תורה [illegible] ואין חסרון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] וכמ״ש [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] · אלא [illegible] על המזבח [illegible] [illegible] · כי [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] ה
לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] [illegible] [illegible] הזמן · וכל [illegible] [illegible] לא [illegible] ולא ·
[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אש תמיד תוקד על
המזבח לא תכבה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] סלה אל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

וכמ״ש בקהלת מי יודע רוח בני אדם העולה היא למעלה

וכמ״ש בקהלת זה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] היא למעלה [illegible] [illegible]

כי לבו של אדם הוא מרכבה פנימי והחיצון לפני ה' ורמזן גבהי אופנים לב נלבם שדוים תמיד ה'
רוכב על המרכבה אשר לה המרכבה ואז לא ירגיל בלבם צער ובאוש אבל כשלא הי' אהבתם שלם
עם ה' ויסכה אש ואז הרגילו בסערה הגוף ובצער ממרום שלח אש . ודפח"ח . אמנם נראה
פנים אחר לפרש זה כי ידוע לישראל דבוקים בלבם לקונם אשר בה"ל כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא
וכמו שהאש צריך לשמן כדי שלא יכבה כן האש הזה הגדול צריך התורה ומצות שהיא כשמן ע"ש
אליה וזו בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר וכן כ' בזוהר וז"ל פתח ואמר
והחכם עיניו בראשו וכי באן אתר עיני דבר נש בגופי' או ברגלוי אלא סוד בדרכנא' וכו'
בקולי' וכל חכים עינוי ומילוי בראשו איינון בההוא נהורא ונייחי' על רישי' ובג"כ עינוי דבן
דההוא נהורא דשארי על רישי' אצטריך למשחא וזו ושמן על ראשך אל יחסר דישראל איינון
בגין דאורייתא משחא לבוצינא לנהרא ההד בהלו נרו עלי ראשי עכ"ל . וידוע כי הכוחות
העליונים תמיד הם חונים על סדר הבריאה זה פועל רחמים וזה פועל דין וכלכלו רודם
ופועל דין ופורענות הקב"ה מגין על ישראל ועל יסוד זה נתיסדו כל התפלות והתעניות .
מבקש לפניו ית' להציל אותם מפורענות הראוי' לבא מסבת העונות וכל אלו דבר מעיקר ואינם רואין
להשפיע רע עלינו . וזו בזוהר אין מזל לישראל . אמנם אם הקב"ה מסלק השגחתו ח"ו הרי
העולם הפקר למקרים ההווים כתנועות כח המזלות . וז"ש פי' בגנבי' אנכי פי' הפסוק אם
תלכו עמי קרי אף אני אלך עמכם בחמת קרי . כלומר אם תתפרו כל בהשגחתי ותאמרו
שהשגחתי מסולקת מכל וכל והטובות והרעות הבאות עליכם מכח מקרה הן לפי תנועות כח כוכבים
ומזלות אף אני אסלק השגחתי מכל וכל וזה אמרו אף אני אלך עמכם בחמת קרי כלומר אתכם
עמכם במקרה ואסתיר השגחותי מכם ותהי' הפקר לבא לתתהוה במקרה תנועות כוכבי' ז'
לכת וזו אמרו והבאתי אתכם לבוא על השאתכם כלומר תהיו הפקר לבא ליתהוה מקרים
ההוים מתנועות ז' כוכבי לכת . ודפח"ח . וזו אמרו אם בחקתי הייתם נראו' אש תמיד רוכב
על המזבח מה שהוא אש הלבבים רוכב על מזבחו של אדם הנקרא מרכבה כנ"ל וכלהשטים דבוקה
אלהיו אין לשטן לירא מסבתי הגוף של הגלגלים ותנועותם כי אין מזל לישראל וכנ"ל .
אבל עליו שלא נכון אינו נראו' ממרום שלח אש בעצמותי . ממרום רומז על גלגלי
השמים וכחותם להם קשרים כי עליו שלא נכון סילק ה' השגחתו מהם ונעלו הפקר למקרים
ההוים מגלגלים ותנועותם . ולכן כשבאתי מקשים להשגיח הקב"ה על ישראל בהשגחה פרטית
ולכבד כח מזל מקשים העליון מכל שלה שהוא הראשון לכל מזלות והוא קבור שלהם ועלכן הפורענות
מקשים כל רועה בזמן ומשפטם הוא קהל נסן על כן צוה הקב"ה לשמור פסח וקצה ה'

נ"ל דרמז' על מזבח
שהי' כי אש מן השמים
הי' יורד על המזבח והי'
היינו להראות שלבינו
כינוי

ובזה הכונה המערכת אלהים [כאשר כתבתי בזה בגדול ופ׳ כאן יעוין שם] והרבה רבנים נאסרה
בפסח [illegible] ושרור כלה״ · וטעם א׳ הוא להקטרה לאור כי עיסת חמץ נמשל לגאוה כמ״ש כי כל שאור [illegible] לא ת
תקטירו ממנו אש כי לשאור והחמץ עולה ומתגאה ואין גבהות לפני המקום כי [illegible] סימני ע
אלים אחרים הוא נקרא שאור [illegible] השאור הזה להם שמחמיץ מעט מעט עד שמחמץ את כל העיסה
כולה כך הרהור הקליפה מעט מעט עד שמביאה אדם אל הפועל קליפה העצומה הנקרא חמץ
ואח״כ מחשבה והוא לדעת המקובלים ז״ל לאמרו ש״ש לא זרות מעולם התמורה גרם ונקרא
את זה לעומת זה עשה אלקי׳ · חמץ הוא גרם מחשבה הוא כנגדם ס״מ ודר נוק׳ ואותיות
מחשבה חמץ ס״ת כי אחר שאכל אדם הראשון מעץ הדעת ונכנס בנשמות ערבים לאור זה · ז״ה
כשיעקן אל אדם וחוה ואחר הסיתו · נגע עליהם טומ׳ ע״י הנחש היא מחשבה חמץ ס״ת ·
ולכן בהוציאנו ממצרים אז נגלה אלהותו לכל באי עולם ~~[illegible]~~ ורחם לחם לנו ואמרו לעין
ידעו שהוא לבדו בורא עולם ונלכה עליהם ויהיו כולם מכניעים לפני [illegible] ומגלגה
שום ברי׳ נורא ולא יהי׳ בנו אל זר זה · ז״ה צוה לנו לגרשו לבער חמץ ושאור כל יראה
ומל יצא לאור זה · ז״ה כלורשתם · ואמרו בגדול רחמן לומר מצוה לא ירע גדבן רע זה
אסרם להיותם עסוק בביעור חמץ · וכ׳ בספר עיר בוז דף ע״ט הטעם כי בימי המן ג
נמריכו כל״ · שאל ח״ו כלי׳ על [illegible]כרו והכניסו מחדש חמץ ומחשבה בקרבם כלומרנו שמעוררם
אל אותו והלך כאן ל[illegible] מעץ הדעת טוב ורע גם הלתמה לגלם אל כ״כ ונתעורר חטא אדם
הראשון כי גם חטא אדם הראשון [illegible] ועל ידי ביעור חמץ לעולם אסרם מגזרם
חטא זה כי על ידי [illegible] ביערה כ״ל · ש הרחם אל חמץ ומחשבה לגרם מהם לאחר
וחוה · עי״ש · ואכילת מצה טעמו מבואר בפסוק כי ערלו ממצרים · ומוסר הוא לאדם
כל ספק כלה חמוץ ואינו עולה רק שפל ונכנע כן צריך האדם להיות שפל ונכנע
ולא מנע רוח אמרו בגדול גאות נגרת העולה היא העולה על השוקה ללמד כל מפורסמים עניו
באל על בונה והטעם כי הגאוה הוא ההתנשאות כלפי אם לוקע ל׳ שלמותו בני אדם ועיקר
הענוה הוא כנה לאם יראה בני אדם שבבריון אותו אל יגבה לבו אלא ישפיל עצמו ~~[illegible]~~ יורד וזה מצינו
באברהם לבני חת עפרון וקראו נשיא אלהים והוא השפיל עצמו אצל לפני פחותים לגאשר וילחמו א
אברהם לפני עם הארץ ואמר אנכי עפר ואפר · ואמ״ש על ידי הגאוה ירום לבו ויתגאה ·
ושכן יסוד אש לעלות למעלה לאו מן שמקיי שאם יסודות ממנו יסוד מים ולכך כיוון כ׳

[illegible]

למתניה ורם לבו למעלה נקרון ביסוד האל לעולה למעלה . ואמרו בסוטה א"ר אלעזר כל אדם
שיש בו גסות רוח אין עפרו ננער שנאמר הקיצו ורננו שוכני עפר מי שנעשה שכן לעפר בחייו כלו' רז"ל
בעלה סרחון רבה . ובספר בראשית חכמה שער ב' בשער ענוה הענוים כי אין מעלה כמעלת הענוה
כמ"ש יראת ה' לפני כל מעלות של מעלה ובראשו מעלות הענוה אז יבא [illegible] כמבואר
בזוהר ע"ש . ועל ידי ענוה בא אל נגה היראם כי עיקר דרך הגאולה הוא [illegible]
[illegible] בכתוב אלף דום שברה לו נקם [illegible] ו' בעיר בגורים רבו על זה וכל חרל אלה ה
המשל בו ישבר כי חרס היינו האדם לשברא מן האשה כבלי חרס זה אשר המשל בו רבו לפעולה
הרעות שנתקבלו כלם על הפעולות באים על ידי אם לכן יורה לאמר לו נקם ונשבר .
ואם כבלי נחשת כשלה לפעלו מאוד כנגד הלם [illegible] ופליעה כנ"ל ובדרך נמלה אז
נזרק ונשלך ביום [illegible] היינו [illegible] להתיך [illegible] או [illegible]
בתערה [illegible] על הכל .

ובפסוק אל תפיר [illegible] על הטובה [illegible] ב' הכתוב ונ"ל זה רמז על נגד ענין הרשעים ב
בסוד [illegible] ורמז לך להם [illegible] בגיהנם באל תפיר מאחר [illegible] באל תפיר ביום הטובה
להאל תפיר עליו והם לא רצו בטובה [illegible] ע"כ נידונים מאל תפיר והוא שאמר הנביא שהיו
פרחו בציון חטאים [illegible] אחת רעדה חנפים מי יגור לנו אל אוכלה מי יגור לנו מוקדי עולם
בא להפחיד על אל [illegible] אלהיהם . עכ"ל . ובזאת פסוק זה [illegible] אל אוכלה ו
ומוקדי עולם . בראשית חכמה שער היראה פרק י"א העלה לזה . [illegible] הנשמות [illegible] בנהר
דינור אחר [illegible] בגיהנם ותורת כלם [illegible] בלי טהרה ונשמה הא'
בגיהנם [illegible] והוא לטהר על זה לפנים [illegible] באל היום לעבור על הצדקה . והב' הוא
לטהר על זה [illegible] כנגד [illegible] אכילה [illegible] ולא תאוות עולם ועינים
אלו אותם [illegible] כי אין פנים אלא [illegible] אבל הוא [illegible] עה"ב ותאוותו לעולם הזה
ותאוותו מאכל בעור הגשמי [illegible] האדם [illegible] אור [illegible] ואין
הגיהנם מטהר באל הנפשי אלא [illegible] נפשי [illegible] אל [illegible] והוא [illegible] אבל
זה [illegible] דין ורוחני נהר דינור העליון [illegible] כנ"ל נהר דינור
[illegible] נשמות [illegible] דינור ואז על [illegible] נשמות
העה"ב עכ"ל . וכ"כ בזוהר פ' ויקהל [illegible] בראשית חכמה [illegible] וזה נקרא [illegible]
ע"ש והוא [illegible] בגיהנם הוא למטה בארץ ונהר דינור הוא למעלה [illegible]
החיות הנשמות [illegible] ע"ש גם כל המאמר בזוהר [illegible]

[illegible] הוא [illegible] על כן צוה הקב"ה לשחוט פסח [illegible]

והנה סימן הראשון אשר לא פנו בנים נגדו לאכול על השלחן רק שלא נגאל עצמו
בקדושה ה' אעפ"י עשה על והתנגדותם והיותם גדולים כמו שהאריך הרמב"ן בפירוש
גדולים מזה ע"ש · אעפ"כ עבירה לחטא לו · אבל אותן שעוברי' על סגור ג' במזיד ג
גומרין [illegible] ברכ"ה הונה בהלך ולא נגלה וכאשר לגמור ה' להתפלל ובקש לפרנסו ב
כבודו ולכן רחוק ממנו · וכשיצאו חולקה הזה עוסקים על מגרר ג' ולא כוונתם ל
להולכם להתפלל או סגור אנשים לעבודה או מיראת עונש [illegible] כפה ולב
הולכים על שלא ודרך נשיא עה"ז [illegible] הרג הזה גומים ~~[illegible]~~ להונאך רחו
הונאך להתנגד לאבהן אלו ליודע מעלמו לאין בחקירו המעלות וסדרות כל כך אעפ"כ
שלבו כלבו שום הנאה לה' [illegible] או מיראת עונש אך לכבם יודע כי אינו ראוי
לכך · אך גם העוסקי' ג' באופן הזה הנה נקראו' חנפים וראוי לדברי כי
בידו' נפסל ג' כתיב בהופכיו אר"י לראו אשר הנביא כי חטאת הארץ וכן הרמב
וגו לאשר הנביא פחדו בציון חטאים · היינו אותן שלא גדלו עצמם בקדושה להם ה
הנקראים חטא יפחדו · אחזו רעדה חנפים היינו אותם שעוברי' ג' בפה ולא
בלב ובמעלה [illegible] ולכן יאחזו רעדה · ודיין הפסוק בחטאים פחד בעולם ו
ובחנפים לשון רעדה הגדול · ומש פחד · ואמר מי יגור לנו אש אוכלה היינו הגיהנם
להיא אש אוכלת סלה הכל וזה נאמר על חנפים הדבוקים לגיהנם · ועל סוד ה
עולם להוא נסתר בינה בעולם עליון אמר מי יגור לנו מוקדי ע
בינה זה שלאהבה סוד [illegible] הנקראת אר הבסה ושלאהבה נקראו מוקדי לאהבה [illegible]
נגד אש · ודינו עבודה ג' הוא פסל עם עוה יראה ג' היינו יראה ב' כי לשם הויה הוא
רחמים וחסד ושם אלקי' מורה על סדר הדין ויראה מחמת עונש הוא יראת אלהים גרוע אבל עיקר
היראה סבת גדול רוממות ה' יתב' להטיב לעולם ומדה כדין החסד על כל אלים כמונו
ומהו לסודרים ושוליים [illegible] נולשו אדם עלמו לפניו וזה עוה · וזהו לאמר עם עוה
ויראה ב' היינו סבת גודל רוממות ושפלות עצמו לאין כנגדו ומאה [illegible] אדם נאמן
בזה יבא לו האהבה אהבה ג' שלא כפן על אשתו ולא ויורד או [illegible]

אשר

[illegible] שנעשית והאבל לא: לבב רק חולה לו אך

אלא לסיבה זאת נצטוו לאכול פסח בפסחים כרך להוי להלל אשר עשה וכפירש לאומרו זה
להיו מורגלים לקבל התורה והיו כבורים לארץ גושם וכל לאור זה יכפ"ר נצטוו על אכילת
מצה ואחר אכילת מצה אכלו מן לירד מן השמים להיות גופם כלי זך ודקים לקבלת התורה גם
נצטוו אז על אכילת מרור והרבה טעמים נאמרו בזה ויש לאמרו הטעם הגי' לספר חורבן
בית המקדש . ואמרו בפסחים דכה הלכתא במרורים הרוצ ~~[illegible]~~ לעשות הלכתא במרורים זה
י"ט הראשון של פסח דרבנן הם על מצה ומרורים ואכילה הרוצה לעשות כולו ט' באם ויוקן
דבדבריהם אמרו ואכילה זו אכילה ולא אכילה זו [illegible] וסרת אכילה בקריאה ור' יהודה של אכילה ~~[illegible]~~
כורך לכריכה ואיזו לכריכה זו במצה . הרי נעשה דבמצה עיקר לכריכה . וכבפסחים
דף קט"ו אמר הלל לא נכרוך אכילת מצה ומרור כהדדי . ונעשה שלום דספרא אין מצה בזמן
הזה דאורייתא ומרור דרבנן ואתי מרור דרבנן ומבטל ל' מצה דאורייתא ~~אלא~~ ומסיק
דאכיל מצה והדר אכיל מרור והדר אכיל מצה ומרור כהדדי בלא ברכה . וסמך כר' חנן יעקב כסי' ~~[illegible]~~
הכריכה כלא הרוטב לזמן לכהן ה' נדים הי' אוכל מצה ומרור ביחד או בזה אחר זה . הרי ג'
דבזמן הבית לא הי' צריך לאכול רק כזית מרור א' ועכשיו שנחרב בהמ"ק צריכי' לאכול שתי זיתים
מרור . וירוץ בזית הוא חצי כזית . ואתי זיתים הוא בכזית . ובמצה הוי לכריכה
וזה אמרו הלכתא במרורים הלכתא דינא לבזמן לכריכה לצריכין לאכול מרור כדי לכריכה
והיינו כ' זיתים [illegible] ועוד כזית על [illegible] . להרוצה לעשות כולו ט' לזכר בהמ"ק כולו
ט"ב ועל שנחרב הבית ומרור הוי ל' דרבנן לאחר החורבן על כן צריכי' לאכול מרור כזית
להיא תני לכריכה . ורוץ . גם היונה אמרה לנח יהיו מזונותי מרורים כזית בידך ולא [illegible]
כדבורים . ומצות היו נזונין על ידי מצות כלו ורם ונבורכם הי' ירד מן השמים . ולכן אכלו מרור על
רמז זה כי בפסחים הפסחים הי' מרורים את חייהם כשל וימררו את חייהם בעבודה קשה [illegible] את
כל אשר עבדו בהם בפרך ודרשו חז"ל בפרך בעבודה הספרדים ושלכרו [illegible] . ורמז כי אמרו חז"ל
אנחה שוברת כל גופו של אדם ורבים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ועל שנאנחו [illegible] להם
רמזי בעבודה [illegible] דהוית אנחה . [כבא] האורכתי בהרבה הלכות דרך א
אנחתא בעניינו דיומא דפסחא] נחזור לשה להתחלה באכילת מרור מורה על הגלות והיא
זרועה אכילת מצה כי נחמו אלי רוח [illegible] כל הנר [illegible] המצה ובזמנם השנה כשל
ולא [illegible] והביא [illegible] עני [illegible] של כן [illegible] אכילת מצה בזמן [illegible] אכלת [illegible]

בעינה

[illegible] בזמן [illegible] הוא קרא נים על כן צוה הקב"ה לשמוש פסח וקבה ה'

כי יצא ענן . ולא חסר האורה על חסר השמש לפי שהלבנה מקבלת על אור השמש לכן אמר בנקודה אחרונה

גדולה ויראו בני ישראל את הלבנה ולא האמינו רק אחד לעתים כי אם הלבנה הרי לנו

הלבנה מקבלת על אור השמש ולעתים יקבל הקב"ה מן עולם לכן נאמר לא תאסף חסר :

ומי ברוך להביא אותה ~~[illegible]~~ על כן כתוב וזאת תורת הלבנה יבא אליהו אלא [illegible] אלא ב

[illegible] הלבנה להיא רק עני וגו' והי' לעת ערב יהי' אור [illegible] החסר לעתיד ועניים

אור [illegible] [illegible] חסר כי [illegible] כמו זה עולה [illegible] [illegible] [illegible]

בני והי' יום ההוא אך [illegible] לישראל [illegible] כי לעת ערב [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ואמר הנביא כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה ,

ופי' בזוהר ס' [illegible] הרה [illegible] [illegible] לעת עלי' יום א' או ב' [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] [illegible] עלי' [illegible] [illegible] [illegible] הנה [illegible] [illegible] עליו

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עלי' [illegible] הגאולה . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] של [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] חבלה [illegible] [illegible] [illegible] לעתים

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אותה והיא [illegible] [illegible] ולנו [illegible] כי

[illegible] [illegible] וגו' . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] אשר [illegible] בארץ [illegible] [illegible] [illegible] בארץ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

// [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] הוא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אשר לו [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . הלא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ולכן לא תאסף החסר כו'
[illegible] ב' [illegible]
[illegible] [illegible]

2

אדם אשר בחרת לשקר דבר עצ׳. עד הן אמרו כי יען עזך הבל לבי למי אך לא תרצה
לאכל מפריו כי אותו וקרא הסתיו עליו יבול ועלו גם אותו. יען כדבר גם יראה לנו כי
ישראל לגבי אה״ע והוא כי אותנו בגז הבשורה כי צוקינו יגענו וגו׳ הסגרנו, ואף כי לא ישלם להקשה
עצ׳ עלינו תמיד אך הוא כעל התאוה לאותנו עם וכן הדברים. ולך לנו לסור נסורי הגלות
כמוב לכל נגענו אותנו הגולגים ~~[illegible]~~ תמורת עצ׳ א׳ מהלדים המושלים על
הגוים ומלכים תמורת עצ׳ עם ולא ירפה חוב לכל לסור ויסורי גלות והם כאמור א׳ שהגוים
למה לא תחברו לגלם תמורת א׳ שלוה אה״ע וזה שנעלם הלא יעינם אל ישראל. ויאמר הלא
בחרת להתפלל בגלו וגו׳ בגלות הזה אשר לא יגאהו עלי. בעצ׳ עם לארץ חשאהגם ~~[illegible]~~ סבוב כל
לה שלוה אומרה כי הלא לעמים אושים [illegible] דגל פרי עה״ב שאה״ב היולך בגלות וגא״
כמהות בעצ׳ הדעת כן בגורו ח׳ ויתברך שם עין הטעם הם הלחם כי הוא ומי אותו עצ׳ עלינו
בעצ׳ עד כן בעצ׳ כל התאוה והלחם הם עצלים בעצ׳ הדעת ואעץ לעצ׳ על גורו אותו
ותוב׳ הלכל שהן עליו [illegible] חוטא לולם בגלו כי פריו שהוא לחמי הוא האוכל הבנוה
עה״ב ולא היכן שעתנו פרי העצים לאורו ופרי [illegible] לאבי והלא עין לא ראתה [illegible]
שפבת ויברה לו עד שאה [illegible] אל [illegible] הוא הר סיני ולא שעמו עליך [illegible]
העדה לך אמר וגו׳ על [illegible] ולא הלא בהר סיני. ולו כבה הר בעיני [illegible] לא עלינו
בתור אותם עצ׳ בין [illegible] לגור זה להושך לגום [illegible] לא שנאמר [illegible]
הר בעיני למה ה׳ [illegible] וכמוך לא [illegible] היטב [illegible]
הר בעינים [illegible] והיו [illegible] הכבלים [illegible] עלינו
ומשל [illegible] כי [illegible] ומאוסה [illegible]
ואמר [illegible]
בירושלם [illegible]
[illegible]

קהלת · אם יוליד איש מאה ושנים רבות יחיה ורב שיהיו ימי שניו ונפשו לא תשבע מן הטובה · וגם קבורה לא היתה לו טוב ממנו הנפל

כי בהבל בא ובחשך ילך ובחשך שמו יכסה · ביאור הפסוק נ"ל כך באמרז"ל ~~[illegible]~~ בס' מנחות דחייב אדם לברך
בכל יום מאה ברכות · ע"ש [illegible] הטעם ומבואר יותר בשל"ה פ' תולדות [illegible] הטעם · כי האדם העליון מאה [illegible]
[illegible] נבראת [illegible] הברכה לעולם ואם יוצא ברכה [illegible] ולכן כתיב ב' ויברך [illegible]
באדם [illegible] מאה שערים · ולפיכך ה' מאה אדנים [illegible] כל אדן ואדן [illegible] ולפיכך חייב אדם לברך ק' ברכות
בכל יום [illegible] כל אחת ואחת מאלו הברכות · והוא סוד [illegible] · דהיינו נפש רוח ונשמה · כמנין כהן לוי וישראל כי ה
[illegible] שהוא הנפש צריך לברך ק' ברכות · והוא כנגד ישראל · ומן הברכות העשרה יניק המעלה להם עשרה להרוח שהוא כנגד
לוי · ומן העשרה יניק אחת ונשמה שהוא כנגד כהן · ואם נפש שאם לא יברך נפשו של אדם בכל יום ק' ברכות לא יניק ונשמה
ברכה אחת מאחר שאין מגיע לרוח עשר וגו סוד [illegible] עשר מן ישראל וחוזרים [illegible] לכהן א' מעשרה שלהם [illegible]
סוד [illegible] שאם אין ק' אין י' ואם אין י' אין א' [illegible] · והנה מעשים טובים של אדם הם קרוים תולדות שלו
וכמ"ש רז"ל אלה תולדות נח המעשים טובים הם הם התולדות האמורות שלו ע"ש · וזו לאמר הפסוק אם יוליד איש מאה · כלומר
שיוליד בכל יום מאה מצות דהיינו מה שיברך בכל יום ק' ברכות ושנים רבות יחיו · ונפשו לא תשבע מן הטובה · וכי כמו
איוב כתיב זקן ושבע ימים וכן באברהם כתיב ואברהם זקן בא בימים ופי' הזוהר שם [illegible] והלבוש של האדם הם הם
לבוש שלו והוא [illegible] שלובש [illegible] האדם [illegible] הלבוש אחרי מות ואם יעלה עבירה ביום א' ולא [illegible]
הרי יש פגם בכל הלבוש [illegible] כי חסר מן הלבוש אותו יום · ולכן אז"ל כל העובר עבירה אפילו יום א' [illegible]
מעלה הכתוב כאלו עבר כל [illegible] · והטעם כ' [illegible] פרק [illegible] הם לבוש ונשמה והיום הוא
[illegible] שהלבוש שלו · [illegible] פגם בכל [illegible] ולכן [illegible] יום יום [illegible]
[illegible] כל ימיו הרי לבוש שלו שלם · והוא [illegible] אשר לו לא נחסר לו כלל מן הלבוש ולכן כתיב באיוב זקן
וכ' האלשיך [illegible]
ושבע ימים · אבל [illegible] לפני [illegible] ימיו הרי לבוש שלו חסר · והנה [illegible] לא [illegible] קבורה כי קבורה היא [illegible]
החוטר [illegible] אבל [illegible] לא [illegible] לאז"ל [illegible] הא [illegible] דרא [illegible]
[illegible] או [illegible] · [illegible] · ומן [illegible] · אבל [illegible] כל ימיו [illegible]
פגם בלבוש שלו · זה [illegible] קבורה [illegible] · וז"ל הפסוק [illegible] ושנים רבות יחיה ורב שיהיו ימי שניו ונפשו לא ת
תשבע מן הטובה אף ברוב ימיו [illegible] מצות [illegible] · ולכן אמר ונפשו לא תשבע · כי [illegible]
[illegible] נחסר מימיו לפגם [illegible] ימיו · ואם זה [illegible] · וגם קבורה לא היתה לו טוב ממנו הנפל ·
ולכן כתיב אם יוליד איש · כי [illegible] נקרא אדם [illegible] רוח [illegible] נקראת אדם והנפש נקרא [illegible] אדם · והרשע נקרא איש
[illegible] כאל [illegible] רע · ואיש [illegible] · כי בהבל בא · [illegible] לעולם [illegible] באור עליון ש
[illegible] הבל [illegible] הבלים הכל הבל אמז"ל [illegible] הבלים הם הם ז' ימי בראשית [illegible] ואחד
כל הלכה הזה [illegible] לעולם [illegible] באור עליון בחשך ילך · [illegible] בעולם הזה הולך בחשך · כלומר [illegible] להולך
בחשך [illegible] ובמצות [illegible] באחת [illegible] · כמ"ש [illegible] תורה [illegible] כי [illegible]
[illegible] ועוסק במצות הם [illegible] · [illegible] כי נר מצוה ותורה אור · אבל זה ה
הולך בחשך

הולך בעה"ז כחלק ונפל בהרהור עבירות ולכן כחלק לשון יפוסה ׃ ואח"כ לפיכך נאמר מעיקרא בטוב מנע הרע ׃ ומיין הפסוק
שבשון נעלם ממנו
לומר וכחלק לשון יפוסה ׃ הפירוש על ענין חיבוט הקבר שלשואלין לאדם מה לשון ודקדוקי אינם יודעים להשיב לפי שלהם כנגדם ב
ולשון יפוסה והוא מלשון האלפבית כמו שנים עלפי שלא מדקדק כי יתהפך
בהווי אדם ג"כ אותיות לשון ׃ ולכן אמר ירמי' בחלקות הוליכנו כמתי עולם ׃ כי כיון שלינו כן אה' ועי' נח
הליעכור ויעול לות אינו כאלום מהתורה ומצות ׃ ועל ידי זה נעשה התורה מאירה וכאים לידי חטא כמו מהולך בחלקות
ורמז ג"כ בסנהדרין דף ק"ה אור נבזה [illegible] אמר רב יוסף בבל וכורסא סימן רע לתורה ופי' רש"י לכן נגזר שלכרין הליווג
לם מפני שעוסקין באור הסגול לם וכן אלפרין כלפה לוומדין עיין שם ׃

ולכן אמ"ז בפרק פ' קדושים פרשה ק"ם ר' הונא אמר אם נפל אדם בעבירה חייב מיתה כיצד יעשה ויחי' אם רגיל לקרות
דף א' או פרק א' ילמד ב' דפים או ב' פרקים ואם הוא עם הארץ יעשה מצות ציצית ועשות חסד והוא חי שלאו נאמר א
ארור אשר לא ילמד לא היתה תשובה אלא ארור אשר לא יקים ׃ עכ"ל ׃ הרי שעל ידי שמוסיף לברר מצוה יש לו להשיב ח
חיות ושואבות כמש"כ עץ חיים היא למחזיקים ׃ ומזה נתבאר כמה גדול המוסיף למצות ומעלות חסדים ׃ אבל גם צריך
ליפון רק לשם שמים ולא לשם שמן גאוה ורמז ג"כ כפשוטה אה' יוחנן משום רשב"י כל המתנאה כאלו עובד ע"ז ׃ ובה"ולה פ'
ענין הפירוש לקיום התורה והמצות רק שיש בו נפשות הרוח ולהפך כמה לרצון העולם מטוב מעולמו ונמצא עובד ע"ז
כלימוד וכן עלו כמה עובדי ע"ז ׃ ודעי' רבונם ומפורסם לעיקרו כליותף ׃ והדברים נותנה כלפהן לעשות המצוה גם
ולהשמר בעיני האדם אם כן כלי יראה לה' לא יכרת ׃ ואני נפון אחור ׃ ~~[illegible]~~ ומפל כן כליראה לאחרים
יוכלו לעשות המצוה אולם ׃ והוא רוצה לעכב שלא יעלה האחרים ׃ כמו שלא יראה הגדולה נוטל ממנו יגה [illegible]
כבוד שמים

והנה טעם מצות קבורה גדול מאוד ׃ אמ"ז בפסוק בעלות וישוב העפר אל הארץ כשהי' והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה
ר' סימון אמר אותו הרוח תשוב אל האלקים וכשישוב העפר על הארץ כשהי' ואם לאו [illegible] אוי' [illegible] כוונת הפסוק
והתקנה ביסה תואר [illegible] בפסוק בפסוקות גבי הכל מלפני [illegible] הכל הי' יכולה לעלות למעלה אף כי קבורה כל [illegible]
לם לבחון אנפלי' ׃ ובאשר לק"ה ׃ ולמצות קבורה יש לה שני טעמים ׃ טעם א' כמ"ש הגולה פ' [illegible] תמצא טעם הרקנטי [illegible] ה
הקב"ה חפץ לתאר להרשע לכפרה ממנו שח לכן אחרי מות יתגלגל לפני [illegible] עונו ׃ ולכן צוה שלא להלין כי כל
עונו שלא נקבר לא יתגלגל [illegible] לאדם לאינו נולא אלא עד ליקבר בראשונה לכן צוה לקברו ביום אחד [illegible] ומה מונה
אשר ויטב לו ׃ הטעם השני של הקבורה [illegible] כ' בתורת חיים בסנהדרין פ"א [illegible] פרק [illegible] להנשמה [illegible]
אל הגוף וכל זמן שהגוף [illegible] הנשמה מצטערת עליו ואינה מתישבת למעלה תחת כסא הכבוד ולכן כתוב וישוב
העפר אל הארץ כשהי' ׃ כשהי' [illegible] כשהי' מעיקרא [illegible] א' [illegible] פירוד ליתחבר עפר נפשו של אדם לגוף
הראשון להיות [illegible] אחד ולא יהי' הפרש [illegible] והרוח תשוב אל האלקים אבל כל זמן שראשו של גוף [illegible] הנשמה
עולה ויורדת ׃ ומכאן תשובה לאותם שעולין ארונות [illegible] ע"ש תורת חיים בקיצור ׃ והנה ודאי בכשין [illegible] לא [illegible] גם
דהא בסנהדרין [illegible] ה"ל בכשיעם [illegible] נקרא [illegible] ואם כן [illegible] להסביר ודאי [illegible] אותם
בבזיון שנסרח [illegible] יוצאות ממנו [illegible] רמה ותולעה [illegible] האדם ולכן הנשמה מצטערת עליו כל זמן [illegible]
עמם ׃ אבל בכשין [illegible] בקבר [illegible] ובטח כי [illegible] ורמז [illegible] ישאו [illegible] לי

ריטן

רצון כלל · ובודאי בכה"ג לי' אין העולה משערת ולא צריך כלל קבורה · ולפי זה ק' היפוך בודאי הכל להי' צריך נמי לא
הי' צריך כלל לקבורה · אבל כל שאר גופות איירי כרובא דעלמא דצריכין קבורה וגם כרוח ואסור להניח //

ובזה הבנתי הפסוק בפ' ויחי ויאמר אליהם יעקב אני נאסף אל עמי קברו אותי עם · אם גמרתם לכם גמרתם בעצמי · ואם לאו
שאני מסתלק מן העולם אצל אבותי אני הולך שנאמר אני נאסף אל עמי · ומחוסר הבנה לכאורה · אבל לפי' לעיל ניחא ·
והוא דיעקב גירע כל גופו על קבורתו סוד · והנה אפשר יעלה על דעת בניו זה לגירגם אביהם יעקב על הקבורה סוד הוא
יפה לו מעשים הכל שלמים לא יוכל לעלות למעלה ולהתגלגל תחת כסא הכבוד יפה לגר הנוף כיון כי לא תיקן
כל מעשיו בעוה"ז · או צריך לגוף עדיין ועוד אין ולכן יקברו סוד כמ' לגוף להתגלגל · וכהעלות על לבם דעה בן
יחטאו על יעקב בריים באלא כרת ואמר כי חוטא הוא על עון חטאים · או כיון לאין יחלבו נענשו להם מעלות רק
אביהם לא יגראו הכל לקשור רק בי בהם · ולבטל דיעה זו פטרת זו אמר להם יעקב לא כן הדבר כי אין על ·
יום חטא כלל · רק זה שאני מגרע אתכם על זה שהלשנו הכל בקבורה הוא למעלתכם וכמו שכתב בעיקרא דקבורה
רבה ברכות כף העולם לכם כח קל כל · להי' אבל קבורה רבי הוא מן עולם הבא · ולכן אמר יעקב אם
גמרתם לכם גמרתם בעצמי · והפי' אם גמרתם · לכם גמרתם בעצמי והכוונה אם גמרתם שהלשנו הכל בקבורה ·
הרי גמרתם לכם ע"י עצמי · ואם לאו שלא תקברו אותי · אין לי יום הספד כי שאני מסתלק מן העולם אצל אבותי אני
הולך · ולכן אמר שאני מסתלק להורות דאין גורם קבורה תיכף ואחר פטירתי נפשי הולך אל אבותי · ואיני צריך כלל
לקבורה כלל · רק כדי לגמור אתכם · ומזה יובן לכם מעלות גדולה הרי תיכף גרמים בודאי עשורות לכם
כי יגיע לכם מעלות לכם גדול לעוה"ב · כאשר קבורת רבי · ודו"ק //

ע"כ מאיר

בס"ד

יחזקאל סי' ל"ז ויאמר אלי בן אדם התחיינה העצמות האלה ואומר ה' אתה ידעת ויאמר אלי הנבא על העצמות האלה
פס' ויאמר אלי בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה הנה אומרים יבשו עצמותינו ואבדה תקותנו נגזרנו לנו. וכן הנבא
והנה לפי המבואר בבראשית רבה פ' בראשית חטא יחזקאל במה שאמר לקמן אתה ידעת, אבל הנשאר
כן עפ"י מ"ש ז"ל בסנהדרין פ' חלק שאותן מתים שהחיה יחזקאל היו רשעים שלא היו בהם לחלוחית מצוה ולכך בעיון מש
והנה הטעם לפרש ה' בזוהר מאי והחיות מתי רשעים הללו מבואר טעמו ב' בפרשת בראשית [illegible] באריכות
ובספה"ק. והנה אמז"ל בברכות על פסוק הניחה לי. ואחר אפי' בהם יש [illegible] וכי תפיסה הי' שלה כן לאמר הניחה לי. אלא
מלמד שרמז הקב"ה למשה שהדבר תלוי בו שיבקש רחמים לבטל גזרות על ישראל. והנה גם כאן כשהחי' לפני יחזקאל
ולא היו כולן רשעים כנזכר לעיל רק כיון שנפטרו והרהרו בתשובה אזי יש להם כפרה על חטאתם וכמ"ש ז"ל בסנהדרין
נתנו את נבלת עבדיך וגו' בשר חסידיך ולמה אמר [illegible] חסידים אף לרשעים היו כיון שנפטרו והרהרו ב
בתשובה מיתתם כפרתם והוי להו חסידים. והנה אמז"ל במדרש רבה פ' וארא וירא אלקים את בני ישראל וידע
אלקים. וירא אלקים שהרשעים הרהרו בתשובה וידע אלקים שלגם אדם לא הי' יודע שעשו תשובה רק הקב"ה לבדו.
ידע שהרהרו בתשובה עיין שם. וזה הפירוש כאן בפסוקים שלהלן. כי אלו הי' רשעים והקב"ה רצה להראות
תחיית המתים ולמה ישראל לעין ואמונה כי אנחנו בנים למקום ולא כעבדים יאמר לפרשו רקם בעזרה וכמ"ש בספר ה'
פרשת בראשית הנ"ל. אך אלו הי' רשעים לא הי' בהם גזרות ליעמדו לתחיי' והראה הקב"ה ליחזקאל לומר גזרות עליהם ולכן
רמז הקב"ה גם ליחזקאל ואמר לו. התחיינה עצמות האלה. כלומר מה גזרות יש לבקש לעצמות האלה שיזכו לעמוד
עליו לתחיי'. ואמר יחזקאל ה' אתה ידעת. כלומר שהרהרו בתשובה קודם שנפטרו כי אלו היו אנשי אפרים
שחשבו עליהם הקץ למצרים קודם זמנם והרגום אנשי גת. ולכן אמר אתה ידעת שום אחר לא יודע
שעשו תשובה רק אתה. שהקב"ה יודע מחשבות לבם שהרהרו אז בתשובה. ועל ידי זה מיתתם כפרתם ונקראו חסידים
וכמ"ש ויש להם כפרת לעמוד לתחיי' ודו"ק" והנה בתחיית המתים איך יהי' דין הגופות ב'
במעלה טוב' בדף י"ג הקשה בהאברבנאל סוסם לעת התחיי' יברא הקב"ה גוף חדש מעפר האדמה כמו הגוף
הראשון כלו נרקב ונרחשן ואבל הגאונים בתשובותיהם ואמרו שלא יברא גוף אחר רק הגוף הראשון בעצמו יתחבר
עם הנפש ויעמוד לעת התחיי'. והנה בזוהר פ' שופטים. אמר שיש סוקרין בסוד הגלגול שנשמה של בני
אדם מגולגל ב' או ג' פעמים והגוף האחרון שתיקן מעשיו הוא יקום לזמן התחיי' אל העצמות הראשונות ש
שגלגלו עליהם לא יעמדו לתחיי'. אבל הזוהר פליג בזה שכולם יעמדו לתחיי' רק שגוף האחרון שתיקן
מעשיו ילך בראש ושאר העצמות ילכו אחריו עיין שם. והנה כאן הודיע הקב"ה סוד הגלגול ולכן אמר העצמות
האלה כל בית ישראל המה. הכוונה רמז שכל בית ישראל יעמדו לתחיי'. ולא כדיעות המנגדים הנ"ל
שלא יקומו כולם ודו"ק"

ואנכי ביארתי בסוד הגלגול

ואגב [illegible] כסוד הגלגול כמאמר פסוק קהלת דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת. והגאון [illegible] דבר [illegible]
דור בא ודור הולך כי תחילה הוא לידת אדם ואח"כ מיתתו, אלא נשאה [illegible] לבני אדם לבל יתייאשו ולומר
כיון שמת ברשעו אין לו תקון עוד ולכן אמר [illegible] קדמו כי דור הולך. ואח"כ דור חוזר ובא בגלגול לתקן
מעשיהם הראשונים בגלגול [illegible] ופי' דור הסכל שבאו בגלגול [illegible] [illegible] [illegible] האר"י ז"ל
או יש לפרש נרא' ה"ק עד [illegible] לבל יאמר אדם אין לו [illegible] ותיקון הנפש. דכיון שמת הנפש [illegible]
בושם בגוף [illegible] [illegible] [illegible] ולאחר [illegible] [illegible] אין לו עולם עוד. אבל כאשר [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ופי' [illegible] [illegible]
וגם אחר [illegible] [illegible] [illegible] לעת התחי' יעמדו [illegible] ואז יהי' יום הדין הגדול ופי' בדניאל אלה יעמדו
לחיי עולם ואלה יעמדו לחרפות ולדראון עולם ופי' [illegible] [illegible] [illegible] על הפסוק [illegible] ולכן אמר בפסוק דור
הולך ודור בא. והארץ דהיינו הגוף שנקרא בשם ארץ לעולם עומדת. כלומר יש לו קיום ועומד לעולם
הבא ליום הדין הגדול.

והל"ל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אמר דור הולך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

דברי סופר

פרק יד הושע [illegible]

הושע שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך. קחו עמכם דברים ושובו אל ה'. ואמרו אליו כל תשא עון וקח טוב.
כלשון הזה הוא [illegible] לשון יחיד. וסיפא דקרא נאמר לשון רבים קחו עמכם ושובו. גם מה זה כל תשא עון אך לפירושו
הוא [illegible] אין [illegible] בתרגום. ונראה דבגמרא אמר ר' לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר שובה ישראל
עד ה' אלהיך. ר' יוחנן אמר עד ולא עד בכלל (בו גירסת עין יעקב) איני והאמר ר' יוחנן גדולה תשובה שדוחה לא תעשה שבתורה הן ישלח
איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד [illegible] אלי נאם ה' ולהי הוא לא יוכל בעלה הראשון [illegible] ושובו אלי. [illegible]
אליו שאל [illegible] לאשה היא [illegible] הא [illegible]. והספרו אם התשובה [illegible] רק עד כסא הכבוד ולא יותר אז לסנהדרי אליו את הכבל
בעצמו. [illegible] [illegible] [illegible] התשובה [illegible] כי [illegible] עד כסא הכבוד ולא יותר [illegible] תשובה [illegible] אבל אותו תשובה מעולה
כל כך [illegible] הפנים העליון למעלה [illegible] חטאיו. [illegible] למעלה רום למעלה. אבל [illegible] אליו היא [illegible] תשובה [illegible] ל
הפנים [illegible] למעלה. וזו [illegible] ולאיותם. אבל היותם טוב [illegible] ישראל. שובה ישראל עד ה' אלהיך. והכוונה לתשובה יחיד. [illegible] עד
אל ה' כי תשובה [illegible] שנגעת אליו [illegible] קחו עמכם דברים. הכוונה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ושובו
עון [illegible] הכל ולא [illegible] רום למעלה. ואמרו אליו כל תשא עון. הכוונה בתשובה [illegible] [illegible] [illegible] כל
וקח טוב. אין טוב אלא תורה [illegible]. [illegible] בתשובה יחיד אשר [illegible] אליו [illegible] [illegible] רום למעלה,
[illegible] כל הפסוק [illegible] ~~[illegible]~~ כל העון [illegible] חטאת ופי' עולה [illegible] חטאת או עולה
[illegible] בתורה [illegible] תשובה [illegible]. וזו ונשלמה פרים שפתינו. כי [illegible] [illegible] בתורה [illegible] [illegible] יהי' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ר' יהודה בר אלעי באומרו אומר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] רוח [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בתורתו וזו היתה [illegible] הראשונים [illegible] [illegible] בתורה ועולה נחת רוח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
מפני להיותם בתורה [illegible] אבל [illegible] ולא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לתורה [illegible] [illegible] כל כך [illegible] [illegible] מן התפילה.
[illegible] [illegible] [illegible] עליון והיותו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עונותיו אין [illegible] [illegible] [illegible] והטעם כי [illegible] התורה
שהכסא הוא נחת רוחו [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] התורה [illegible] כסא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אין התורה [illegible] כי אין [illegible] כסא [illegible] [illegible] בתורה ולא [illegible] [illegible] [illegible] אבל [illegible] אדם [illegible] [illegible] עונותיו
ולכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עונותיו [illegible] כי כל חטא יהא עון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על הכסא
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בתורה ויקח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ובתפילה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] בתורה [illegible] [illegible] עונותיו [illegible] כי [illegible] [illegible]
על ידי התשובה [illegible] וקח טוב זו התורה. ונשלמה פרים שפתינו [illegible] [illegible] [illegible] כל תשא עון. היינו [illegible] עונות
[illegible] עוד [illegible] [illegible] ולמעלה [illegible] אשר בך ירוחם יתום. [illegible] [illegible] אשור לא יושיענו. על סוס לא נרכב. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] על
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אלהים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואמרו ה' [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ורוחות. לא יושיענו. על סוס לא נרכב. [illegible] לא
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

כי הרופא [illegible]

כי הרוכבי' סוסים מתגאים רש"י כמ' ונפשים כפלך לא ירכבו לו סוסים מש ~~לנחת~~ רוח ורבו באחז ע"ה באולך ש
ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו . לעבוד צלמים ועשתאות כמו שעלו בעולם שלמתאות וזרות לבעל ג' ע"ז הלשון
מעשה . ורש"י העליון האמונות ודרוש' ~~[illegible]~~ ושן אם חרוני לעיב
למוכר לשם והפך לה נשמים חסרונו כל ובחרם ודעם תמנו ע"י לם כהין . אשר בך ירוחם יתום . ושה א
אע"פ שחרבנו בלורי טמורים עלים לא נעלה על לבנו להזכירו מפני כי כל יסוריו הם לטובה ויראו' על זה אשר בך
ירוחם יתום עפ"י מש"ל האולך כמ' עקב על פסוק כי ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים אשר לא ישא פנים ולא
יקח שוחד עושה משפט יתום ואלמנה כי כשהוא שואל על א' על פסוק כי כל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך וכו' כי
כרוב' ישראל יש כמוהו והלוקו לו כי כרוב' ישראל יש עולם מה לקב"ה עושה כמנהג שלו בגבעון ורום וכמה נסי' ונפי' ...
לעולם' כן שמו ואלהינו עלינו וכן ארז"ל להיות האומות אומרים כמותו ישראל כאיפכא אין אלו אלא אלוה' מלפניהם ב
בעשות אל ויען ומוסיפים ענני אל . ועוד יאמר אל ינעלה לה אין הקב"ה נושא לפני אחד כל האומות . כי הלא ב' כמה להוא
אלהיכם אלהי האלהים כי משלה אלהים . כי כמה לעולם ~~[illegible]~~ ועפ"י להוא אלהינו אלהי אלהים יקרא וגם אדוני אדונים
יקרא להם לפי אומות הנקרא' אדונים והוא אדוני אדונים כי . כמו כמשרים כמו שלה רע"ה להבטיח לך ימולו בשרים
והוא אדונינו וא"כ הוא מבין אדונים ואח"כ אינו נושא לייחד לנו כי אם עליהם . האל הגדול הגבור והנורא כמו כהונה
כמות אל ונגלו שהוא ~~חסד~~ חסד או כמדות הגבור והנורא הכל הוא ע"ד החסד כי כל יסוריו הם לטובה אלהי הגבר אשר תסרתי יה
ומה שאינו נושא אל רום פעולת הדין כי יסורין הם . כי לא ישא פנים לאוהבו ולא יקח שוחד אל צדקה והראי' כי לא תסבור
חסד ורוע אחרת הן ולא כי מלוה . כי עושה משפט יתום ואלמנה אשר פוקד מדת הדין כאם הירום ובכל האלמנה ע"פ
הוא עושה עמהם חסד אך אינו כי אם ליתום והאלמנה כלם אהובים ואשר בנם כאם הירום ובכל האלה אינו רק לנם
זה חסד אלא לא ישא פנים ע"כ . אך יסורים בגלותנו הי' לתומתנו כמו שאתה מרחם על יתום ובפרט בגלות פ
כמנב יתומי' היינו ואין אב . וגם יש לבאר לשון אשר בך ירוחם שמהו לשון בך הלא יתומים כמנב אם עני האנך
אותו ולמעט מי וכ'הלי יקח מאחר לקב"ה אמר יתומים אב"י ויראו כל צבותם לו כי בכהונו לכך אשר אם עני האנך אותו
אם ענה אל תענה גם אותו להוא כי אבי יתומים ודבר הדין מקדש מלעלה ויתום לתקן מלמטה ולקב"ה מצל צבותם לפניהם
ע"ה ובגלות כמנב יתומים היינו ואין אב . אבל כאומת עוד אנכי בכלה לקב"ה אם יתומים לו כי כלם ותיב
ומי לפנים אותנו נדל ולפני ובכבל לציון . ולכן כלראה בכינל כהונו ושל לו אבי יגאל גם אותנו על ה' כי וזה לשון
אשר כך בך ויגאל על ידי . שאתה רוצה להוציא עבדך מכם ושם ירוחם יתום ויגאלו גם אנחנו .
ארפא משובתם אוהבם נדבה כי שב אפי ממנו ~~[illegible]~~ . אמר ר' יוחנן אינו דרך לשיף בפסוק אוי אומר א תלפי
וצריך ביאור והמשך על זה לשון רפואה . ויובן כמו לרפואה אין החולה יכול לקום מחליו מעצמו עד שיושבח והתעוררות
סמים ומשקים ועלבים וכהתעוררות ... חלקים אחרים ... ויעסוק מחליו ויושב כלו בוער . כן הרוצה לעשות
תשובה א' אשר לו לעשות נגד יצרו עם לא כהתעוררות' למעלה ... ולכן ... אין מקולם להלך בראו'
ולאמר ארפא משובתם . והנה ר"ל כחושו אתה אלהי הרופא נח ומאברהם נאמר אשר הרפאתי ולכנו כי ה' ...

סער

סעד ושמעתי אצל אברהם ש"ש הענין פ' [illegible] ב' מיני תשובה. א' ע"י שהתעורר מעצמו בלי שום סבה. ואדרבא הוא שוכן ב
[illegible] [illegible] ושהתעורר מעצמו לשוב אל ה' בכל לבבו זו תשובה מעולה. ואם ה' עוררו [illegible] לו, אף שאינו מ
מתעורר מעצמו רק אם יש לו יסורין או שמעוררין אותו מלמעלה והקב"ה שולח לו הרהורי תשובה בלבו ע"י שום צרה וסבה שאירעו לו
או לבני ביתו. וזה הענין שאברהם הי' עוסק מאהבה והי' מתעורר מעצמו בלי התעוררות למטה אבל נח הי' צריך התעוררות מלמעלה
והנה תשובה הראשונה היא תשובה מאהבה כי מחמת אהבת ה' שב בתשובה. אבל תשובה השני' היא מחמת יראה. ועל תשובה
הראשונה נדבה לבו מעצמו בלי שום הכרח וסבה לשוב אל ה'. אמר אוהבם נדבה כי תשובה זו מיקרי נדבה שלא הי'
כי תשובה בשביל סבה היא חיוב והיא ע"ד בע"כ [illegible] [illegible] ע"י [illegible] הרצון
מכריח אותו שום סבה לזה כי אם מרצונו הטוב מעצמו וזו מיקרי תשובה מאהבה לכן אוהבם נדבה דייקא. גם אני אוהב
זו אהבה יתירה. וזו עיקר של תשובה שלא ימתין עד שתבואהו הסבה ואז ישוב או ימתין עד יעזב יצרו. גם לא ימתין
בכחו לעשות עבירה רק ישוב בעוד כחו בריא וחזק בכל התאוות שבעולם יכוף יצרו. יכבוש תאוותו וישוב תשובה גמורה. וזו בעו"ה
שבני עמנו אף שאנו מתוודים בכל יוה"כ וי' ימי תשובה. אין זה רק מנהג אבותינו בידינו אבל זו תשובה גמורה בכל לב ובכל נפש.
וראי' [illegible] יום א' אחר יוה"כ שום עבירה להתגבר עליו יצרו ויעבור עליו. וזה סימן שלא שב בכל לבו כי מי ששב
בכל לבו ובכל נפשו לעזוב עבירה. איך יעלה על הדעת לבוא ביום א' אח"כ יעבור על זה ולא יהי' [illegible] להבדל מן העבירה
[illegible] אל מעלות התשובה בפירוש הוא עוזב [illegible] אשר [illegible] [illegible] דרכי התשובה וכפל בפירוש כי אני [illegible]
לבו ורצונו [illegible] בכל תשובה כי דהמע"ה בפס' ו' המשיל על זה לעבור על דרך האמת ואמר הורני ה' דרכך כאשר אל [illegible] חטאי דרך
האמת [illegible] אדע דרכך ויחוד לבבך וכן אמר דוד [illegible] תפלתי כאשר [illegible] רוחי לעשות חפצך ואל יזכרו לי חטאי נעורי
התשובה שלא תשיג [illegible] ביני עד שאחזור ואבין ואלך בדרך האמת ואפילו לחטא אחד חטאים גדולים ורבים עד שיתן הרצון
ויהא הפרעון מזה החוטא על חטאים האלו. ואם סומכים מזה דרכי התשובה [illegible] ליסור ויאמר כחטאו לעולה הוא להקב"ה
אמר [illegible] הלשון לב העם הזה [illegible] וכן ישראל כמו' אליהו לפי [illegible] ולפי [illegible] מאומן הדרכים לפעול תשובה ונאמר ואמר
הסיבות אתה לכם אחורנית כאשר מנעתי מן התשובה ע"ש בפירוש [illegible] כאחרית. והיינו האי באחריתם לראשונה ועדיין [illegible]
בינינו. ושאלו בפנינו דרכי התשובה אין אנו מתעוררים כראוי על עזבם [illegible] והשאינו. ולפי החוטא ולוקח [illegible]
עד שנעלה לו הסיום וכאן שנעלה לו הסיום לבב אין עצה [illegible] חוזר העקירה ולכן אמרו האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב
אין מספיקין בידו לעשות תשובה כי נעלה לו הסיום כמו [illegible] מעבירה. והענין מזה כלל הקב"ה מן מלמעלה וחרה אף
ב' אז סומכין מזה דרכי התשובה. כדי לעשות על חטאו. וזו לאמר הנביא אוהבם נדבה כאשר התשובה לעולם
בלי התעוררות מלמעלה ונפשו [illegible]. [illegible] ויאמר [illegible] הרי נגלה בפנינו דרכי התשובה ואין בנו כח והתעורר כמו
[illegible] להם כמו שליהו ואתם הסיבות אתם לכם אחורנית. לכן אמר כי לב [illegible] מזה. והנני רוצה בתשובתם.
(אהי' כטל לישראל. ידוע להשפיע כמו מן התעוררות למטה)

ע"כ מאמרו

ואמר לו הבל ריקן

בפסחים בגמ' ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד אטו האידנא לאו אחד הוא א"ר אחא בר חנינא לא כעולם הזה העוה"ב בעוה"ז
על בשורות רעות אומר ברוך דיין אמת ועל בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ובעוה"ב כלו הטוב והמטיב
מש עכ"ל ראוי להבין וכי בשביל שאומרים על בשורות רעות דיין אמת בשביל זה אינו ה' אחד, ויובן עפ"י מאמר רז"ל בפרק
הרואה חייב אדם לברך על הרעה מעין על הטובה ופריך אילימא דמברך על הרעה הטוב והמטיב והתנן על בשורות טובות
אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות הוא אומר ברוך דיין אמת אמר רבא לא נצרכא אלא לקבולינהו בשמחה מנא הנ"מ
אר"ש בר חנא באמר ר' יוחנן דכתיב בה' אהלל דבר באלהי' אהלל דבר, א"נ כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, צרה
ויגון אמצא ובשם ה' אקרא, א"נ ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך מש, וכתב הרי"ף קמ"ל דגלה לפורענות איך צריך
לברך על הרעה הטוב והמטיב ומשני דיגוע כל מה דעביד רחמנא לטב הוא דעביד ואעפ"י שהוא דבר רע על האמת
הוא לתכליתו לטוב [illegible] להבין [illegible] או בא"א יותר רע ומה שאופן לבחינה זו אותו רע נעשה טוב ולכן יכול
לומר על הרעה הטוב והמטיב עכ"ל, והנה כאשר מתקן בשביל לקבולי בשמחה אבל מ"מ צריך לברך דיין אמת על הרעה
ולא הטוב והמטיב, מ"ט והטעם לזה כי ברכת הטוב והמטיב מורה על שמחת הלב לשמוח על הטובה לכמו ליבו קיה, ומאחר
אין לשמוח לכך כי כל [illegible] ס' [illegible] הדין אח"כ כיון לאדם מצטער לכן מה אומרת [illegible] מגודל אם
מצטער על איבוד [illegible] רשעים [illegible] על [illegible] מש עכ"ל, הרי מפורש הנ"ל ליתא לשמחה ורצ"ל [illegible] מש ראוי
לשמח הבן אדם, ועוד כי אם ישמח בכך לא ידאג על חטאיו כי אולי בחטאים של זה [illegible] או [illegible]
ולא יפשפש במעשיו [illegible] באשרות מקום אחר [illegible] מפילין כל [illegible] של אדם [illegible] עליו אין [illegible]
ולכן צריך לדאוג ולפשפש במעשיו, אך לא יהי' נורא [illegible] ולא [illegible] כפי מעלה חז"ל קהלת
ולכן צריך לברך דיין אמת כי שלא [illegible] ואמר וכו'
כי חוה צריך [illegible] אינו ראוי [illegible] רק ישמח בשמחה, [illegible] בעולם הבא [illegible] לאנשים [illegible] בעוונות
ואין מיתה בלי חטא, אבל לעוה"ב בלע המות לנצח מש לא יהי' מיתה ולא צער [illegible] חטא ולכן כלו הטוב והמטיב
והנה האר"י ז"ל כתב פי' הפסוק ביום ההוא יהי' ה' אחד כי אותיות הוי"ה יהיו כמו יהיה וכן [illegible] בתחילת
הבריאה יהי' אור הם אותיות י"ה ונם לספרע י"ה אבל ראם לאין העולם כדי [illegible] ונעלה [illegible]
ו"ה ע"ד [illegible] ולדקדק [illegible] כמו בנוקבא, ולכן חזר ואמר ויהי אור [illegible] היוד רז"ל ויהי אור אור לספרת [illegible]
יתגבר הרחמים ונם אותיות ו"ה יהיו כאותיות י"ה וכמאמרז"ל [illegible] לירח חמה [illegible] נוקבא [illegible] לשון [illegible]
וגו' סוד ביום ההוא יהי' ה' אחד כי אותיות הוי"ה יחזרו ליהיה עכ"ל הרי להחטא גורם לשגנז י"ה ונעלה ו"ה
וה' החטא קאים כל הבשורות רעות, ולכן לפירושו לא כעוה"ז העוה"ב כי בעוה"ז על הרעה צריך לברך דיין אמת, ולא ה'
ומטיב כי כל הרעה ובשורות באו מחמת חטאים, והחטאים גרמו לנעלה ו"ה אבל לעתיד יהי' כלו הטוב והמטיב ויחזיר
השם הוי"ה לאותיות יהי', וזה ג"כ פירוש ביום ההוא יהי' ה' אחד כי [illegible] אותיות הוי"ה הם [illegible]
השם [illegible] ואותיות ו"ה לשון נקבה [illegible] לשון נקבה [illegible] ר"ל התגבורת הדין [illegible] נקבה
[illegible] כמו בנוקבא עכ"ל, ומעתה בעוה"ז חצי השם י"ה מורה על התגברות הדין וחצי שם אחרון ו"ה מורה על [illegible] הדין
לא [illegible] בעולם אחד, אבל לעתיד יחזור לאותיות יהי"ה מורה כלו על [illegible] הדין ורחמים ולכן יהי' ה' אחד
אבל האידנא לאו אחד וכנ"ל כי רמז על כל מדות,

וכזה יובן באחז"ל וידום אהרן ומשה שנתלבשם על חטאתם לנגדם ונתייחד אליו החוקה פ' חקת [illegible] ועלה כפ' ירי יוסף בהררי
איוב עלה יותר מאהרן שהלך ללרע ולא עשה רעה כדרך להקהל על רעת דרכיו ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה ה'
נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך ולא מצינו לבנו לו הקהל לכם על חטאותם. אבל נשמה באיוב הצדיק הדין על כלו כאשר
וה' לקח הוא וקורא דיינא וברך ברוך דיין אמת ולכן נאמר וה' לקח הוא ומרחבים כי לקח מהן. כי ידע לחטאיו נראו לו לאלה
וחטא קנו ט' הקוסו תשובה ב' ימי אלהים ועל דבריכן נלב נשונה הלשון מודע. ולכן ברוך דיין אמת בצדקה. אבל אהרן לא
חוצפך לברך דיין אמת כי הי' מתרעם שעלו מיין לערבם באחז"ל בכלו חשוך ומוטל. וכי השל"ה פ' שמיני כתב ד'
במיתת נדב ואביהוא הי' מעלה גדולה כי הצדק ומת לתור שקרבו אל הקודש לכך קדושין הלכתם עד שלאסו בקורים ומעלה עכ"
אמר בקרבתם אל ה' ולא אמר בקריבתם אלא מיתתם היה ונראה עצמם ומעלה גדולה ומיתה היא [illegible] זה הדבר לעצמה
נשרפתם בקודש במקום הלכתם עכ' נביאים כהם ונעשו כבכורי כי הם מכפרים על הכ'. והקושיות אלו וכן כתב בקרובי אקדש
עיי"ש. וכזה נחם משה לאהרן נחמה שלמה ואמרו בקרובי אקדש ועל כל פני העם אכבד. ולכן וידום אהרן כלומר
כן שלא מת מחמת חטא אלו אדרבה היא מעלה גדולה להם ולכן לא הצטער כלל עליה. ועדיין יש לבאר זה וידום אהרן
להרי. לא הניח הרמב"ן לבירך [illegible] ומילא מלפני ללרע ומה אתה לאלשיין כי לקח אהרן וכזה יוסף [illegible] רי"א עכ"ה מתן יפה
כארז"ל עיין עליו כי תמצאנו. הרי בדבש אהרן לא מת מחמת חטא כלל ואמר בלא ה' [illegible] קבורה בקבורה שלום
פרה והם לא הי' שריפין שריפה ורמז"ל בראש"ל באזני ה' [illegible] ובדש שהרלא ז"ל ולכן אמר
כסדרן קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקודש כדאם לאמר הדבר הזה שלפני [illegible]. והוא תמוה מאי קרבו כאן. אכן
יובן בזה לפרש למה לא אמר להם שאו את אחיכם ונקברו. אבל לא אמר רק שאו מאת פני הקודש שלא לערבב השמחה אבל
לא ליקבר מיד כי לא הי' שריפין קבורה. ובאמת טעם הקבורה כדי לעכל החומר העכור ואחז"ל [illegible] שיטות האמיתות
ובזה הרי [illegible] על פסוק ויאמר ה' אלקים הן האדם כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל
וחי לעולם בעלה בהקב"ה [illegible] טוב [illegible] אלא [illegible] ה' כאחד הצדקא [illegible] ואחר חטא צריך הסיבה להשיג השיטות
ופן ישלח ידו ואכל וחי לעולם וכזה לא יוכל להשיג שיטות האפשרי אלו [illegible] באמצעיות הסיבות ובקורות הנין [illegible]
ישראל יש לאדם ארבע מעלות. א' להנקרא חז"ל חי [illegible] השמים [illegible] מחלות מלאכ"ה הנקרא [illegible]. ישראל והלויי
הנקרא חז"ל יש לו חיבוק הכתב מלאכ"ה להנקרא [illegible]. והשלישית להסתר קרוב לאסן [illegible] מעלה רמה ותלויה ואין ה'
ישראל עפרה [illegible] ואינו עולה כמה ותלויה. כבתוב ויוסף והרביעי להסתר כאסן. ישראל לם סולם מוצב ארצה ועד לערה
הלוים לעולם [illegible] בדרך [illegible] ואין [illegible] כדרך מלאכ"ה [illegible] לאסן [illegible] ורוחות [illegible]
[illegible] עד [illegible] ויבוא לדרך הישר בדרך לערה הלוים. ואל זה [illegible] הנודע [illegible] אח"ו [illegible]
ואחלכה לדעת כי זה הכוונה אנ"ל סוף [illegible] אמר רק [illegible] כל הקבורה [illegible] כאלו קבור תחת [illegible]
[illegible] ומעלה לו. [illegible] וכו' [illegible] עם עולא [illegible] קח"ל ואחרון [illegible] אמר ה' אלעזה אני עולא על אבנה ט'
[illegible] אינו בוסה קולטת מחיים קולטת לאחר מיתה. עיי"ש. וכזה נחלקו. אבל [illegible] נראה בלשלשה טעמים ה'
ראשונה [illegible] בעניין קבורת א"י מחז"ל. אין חילוק בין [illegible] בארץ ישראל ובין [illegible] קבורה לאסן [illegible] ומולפין

אחת מ

ואח״כ לא״י אכן לטעם הרמב״ן ז״ל חילוק גדול כי בקבורת הנפש ובענין קה״ל א״י . ולהוסיף בשרשים בדרך המקובלים אותם [illegible] לשער הלשון . ולזה יובן באורך [illegible] ארונו של [illegible] הי׳ סוברים כשלשה טעמים הראשונים לכן הוליכו ארונו לא״י . אבל ר׳ אלעזר ס״ל כטעם הרמב״ן לכן אמר אינו דומה קולטתו מחיים לאחר מיתה .

נחזור לזה להתחלה כי טעם נפשו יהי״ה . וכ׳ כ״פ לא לתועלת רמז אלה כי תבריע ויולדו בניך כי בזה מורה על הגאולה העתידה כענין אז ילדה שלם לעתיד כדכתיב [illegible] יולדים אב״ב כהתעוררה אלה הירוע כמ״ש גם [illegible] ישראל אז ויולדו בנים ולכן אמר כי תבריע מפני אויביך יהיה ה׳ אחד שלם הוי״ה כנגד יהי״ה ושם הוי״ה ג׳ [illegible] ויהי״ה ג׳ אלהים . [illegible] ותבחר כי גם ג׳ אלהים לכן לספר כי תבריע [illegible] כי לאז יולדו בנים . וכ׳ [illegible] זה [illegible] ברוך [illegible] הבטחות לישראל ואלו [illegible] מה זה [illegible] אחר שהרגו [illegible] האומות [illegible] והיא לעזרה [illegible] של מעלה עזבה והיתה הגאולה [illegible] אור החוזה עכ״ל לא היתה גאולה שלימה ולזה הסיבה לכל דור ודור עומדי׳ עלינו לכלותינו . ומ״ה הקב״ה מצילנו מידם . אבל בגאולה העתידה לא תפסק היא [illegible] כמ״ש עתה אקום יאמר ה׳ וכו׳

ונה באור הפסוקים פ׳ ויחי אל נא תקברני במצרים . ושכבתי עם אבותי ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם . והקשו ירא׳ מאי ושכבתי עם אבותי אם פירושו על שכיבה בקבר איך אמר אח״כ ונשאתני ממצרים ואם פירושו כדברי רז״ל לסופ׳ לשכב עם אבותי מה אתה לאשמעינן בזה . ולפי הנ״ל ניחא . דהנה לפמ״ש לעיל ג׳ טעמים במעלות קבורת ארץ ישראל [illegible] שלום כמ״ש הנצל מחיבוט הקבר ורמה ותולעה וגלגול מחילות . (ויעקב הי׳ צדיק גדול [illegible] כי ינצל מחיבוט הקבר ורמה ותולעה) . ואי משום גלגול מחילות לא הי׳ מטריח את בניו לשאת אותו [illegible] להלביש המעלות עצמותו בזה הגאולה . וכמו לעיל יוסף . אך יעקב אע״פ [illegible] מחמת חיבוט הקבר . רק שלא יאמרו [illegible] לזה [illegible] בעיניהם [illegible] אכן [illegible] כי אינו דומה קולטתו מחיים לאחר מיתה . לכן אמר יעקב ושכבתי עם אבותי [illegible] ותשכב עם [illegible] אבותי [illegible] לכן אמר [illegible] ואח״כ ונשאתני ממצרים . [illegible] יוסף פ׳ ויחי [illegible] פירוש נאה על המשך פסוקי אלו בפרשה [illegible] עיין לם רק פ״ר עכ״ה

ויש לתת טעם על הך דאמרי׳ כל הקבור בא״י כאלו קבור תחת המזבח . דזה דימהו הכתוב [illegible] לקבורת א״י כאלו תחת המזבח לתפלת ההיכל ואולם וקדש קדשים . ונשאה לזה למצות כלם א״י [illegible] ירושלים [illegible] וכל העולם [illegible] לקבורת כי לא הוא לסוף [illegible] של המזבח [illegible] ולזה [illegible] יוסף [illegible] עפרה כמ״ש שאול הנ״ל ואינו עולה רמה ותולעה וכו׳ ולכן דימהו לקבורת א״י לתחת מזבח כי ידוע [illegible] הכהן [illegible] מן המזבח [illegible] במזבח [illegible] כמ״ש היא קבורת ארץ ישראל .

[illegible] ולכן [illegible] ירושלים [illegible]

בלקרוס ומא אשר לו הכר
אם הכרי יברח
ראש בר עלה ה' נצון
לבעת ימים אלו לבנים
עברה כל וננץ את עב
והבוע אל בו המנץ
ברוך הוא לנאמר
יכול להוציא ברכות
לא מי יכול להוציא רב
וכן לנפרחו [illegible]
ונתנו ושנוש [illegible]
[illegible] ויגיל
ואין אפשר להתגיים
עון ואונה ואין הכוי
לאנו שקלים שלוב
לכל המושלות והב
[illegible] אותם שנה
וכן נעשים כנו ועל
השכה של עלו אל
ועוף על השכה
[illegible] על הקיטול
והוא זה אין
ולגבי את יפ
[illegible] ועליו א
דרך הקיטון וראו
דרך עוכר בה
ולן לבנקל שלן ה
נמרים ועוכרי
הטול ולא בא על
לאורם יצא הפו

בילקוט ובא אשר לו הבית זה כבקרת כהל · אל הכהן זו ירמי' · כנגע נראה לי בבית כיון שעשה מנשה צלם בהיכל · וצוה הכהן ופנו
את הבית · זה [illegible] את הסירות ואת היעים ואת [illegible] המעלות כו' וראה הכהן את הנגע זה יחזקאל הכהן שהי' בגולה וקרא
[illegible] זה עלה ה' [illegible] [illegible] עין והעמידו בבית המקדש והראה לו כל [illegible] שהי' מציירין בכותל כו' וזה והנה נגע [illegible] הבית ·
[illegible] אלו [illegible] להם של בבל · ולא הכהן [illegible] · זה עזרא הכהן ולקחו אבנים אחרות זו בנין עזרא · ואם ישוב הנגע
ופרח כו' ונתץ את עציו ואת אבניו זה חורבן בית שני ערו ערו עד היסוד בה · ובפתיחתא דאיכה רבתי פ' [illegible] פתח ו
והצרוע אשר בו הנגע והצרוע זו [illegible] אשר בו הנגע זהו ע"ז [illegible] כנגע · בגדיו יהיו פרומים אלו בגדי כהונה וראשו יהי'
פרוע הוא שנאמר ויגל את מסך יהודה [illegible] ברפיא [illegible] [illegible] כיון [illegible] לכן אומר העולם [illegible] אחר [illegible]
[illegible] להוציא [illegible] תרבה [illegible] [illegible] [illegible] יקרא חורבן ראשון וחורבן שני · עיין [illegible] [illegible] ויקרא [illegible]
[illegible] [illegible] להוציא [illegible] תרבה [illegible] [illegible] העלות [illegible] [illegible] [illegible] אחרי [illegible] [illegible] כן [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] להקהל · [illegible] רוח הקודש [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] התורה [illegible] ·
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] וירא [illegible] כי טוב [illegible] [illegible] התורה כי טוב זהו [illegible] התורה [illegible] ·
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] העולם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] התורה [illegible] [illegible] הגוף ו
ואין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואנחות על כן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] והסר [illegible]
יגון ואנחה ואין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] היא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ישראל [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] אחרות [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] התורה · [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ·
לכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] התורה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] התורה [illegible]
[illegible] על [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] זה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] טוב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אני [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ועליו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] · [illegible] כיון [illegible] [illegible] [illegible] כל עוברי
דרך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כל עוברי
דרך עוברי [illegible] תורה · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ולא [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ולא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אם לא [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

ישר הונה ב׳ [illegible]

סט ע״ב וגו׳ לאסור לא עליהם כל עוקרי [illegible] דרכם אל תורה הכתוב וראו אף על פי שאין כתוב והוא לשמחים שלא אש [illegible] [illegible] עוקר
עבירה לא הי׳ רק מלון הלשון אבל לא פורענות מלמעלה דאין דבר רע יורד מן השמים ומן יורד רק טובים׳ והתלוקה עוגה הי׳ [illegible]
יר׳ עצמו
איכה תם עונך בת ציון לא יוסיף וכו׳ הי׳ לשוקף כמו׳ ליתנו החטאים לכן הנביא ויאמר הפורענות׳ ולכן אמז״ל בדרש סמוך כ
באש״ור דברי כפרתם ותיתן כי חולת אהבה אני סמכוני באשישות כלתי אלות אם מלמעלה ואם מלמטה׳ הרמז [illegible]
על אבותינו ולהם רוח טהרה עליו כמשן הגאולה אני הי׳ התעוררות מלמטה ועל ידי כן בא התעוררות מלמעלה [illegible]
והתעוררות התורה בא על ידי אש התאוה והי׳ אש למטה ועי״כ ירד אש התעוררות רוח הקודש מלמעלה אבל עתה חסרנו כל אלה לכן אמרה
[illegible] של מעלה התעוררות מלמעלה אהב נתעורר למטה
כנסת ישראל סמכוני כלתי אשות כאש אלמטה וקאש של מעלה ~~[illegible]~~ ודם נשאר לאיש נו חנן יחד לבקש ולזבום וללמוד ז
לשון הרגן ע״י תיצן שפים׳ אין כי חולתינו׳ כי חולת אהבה אני ואין חקול [illegible] עצמו בפנית האסורין כאמז״ל בקהלת
יהב ל׳ ידא ואומי׳ ולוקי׳ מה לנשלי׳ אין חקול [illegible] עצמו בפנית אסורים ׳ ובזה לומר חולת אהבה לא חולת [illegible] ו
[illegible]
ויען כי אין השכינה שורה מתוך [illegible] ׳ וגם [illegible] ידע לא הנביאים [illegible] ונראנו כמו [illegible] ׳אך חולת אהבה כמו ה
האהוב לאהובתו יהי׳ בעינינו הגמון י״ב חדש אשוח מאוד [illegible] י״ב שנה ועל ידי זה נגלה חולי ונו חולת אהבה ומבררי א
אחזה אליו ׳ [כאן האורכתי בגבול חיוב גרשון חורבן ב״ה בכל יום ויום ואיך נזכה מאותו הגאולה וטהרה ושתי מצות ועל זה כל ה
המצות כל׳ טעם וגו׳ שרשו רז״ל שיום שנחרב בה״מ נטל טעם הספירות והיינו שתי מצות ונעוה למצוה [illegible]
כמו חמטלין ושבת [illegible]
נחמה להוי׳ שתעורר על ידי גם הטעם כמו אם ירד הטעם ׳ ולכן [illegible] את המצות ובפרט במצות [illegible] ובמעה זו [illegible] הבק״ח [illegible]
עיקר [illegible] ועיקר פסח חל [illegible] ולרום הפסוק׳ איסור חמץ חל לאחר [illegible] היום והארת היום [illegible] שעה רביעית דהיינו
אום 4 אוהר ונחשב ז.ל.ה הוא כל שעה שמינית אום ע אוהר ואסור לאכול חמץ ~~[illegible]~~ לאחר רביעי׳ שעה לאחר שעה ט
דהיינו אין פירוש טף ט לכן שיטין בע״פ [illegible] ז.ל.ך לכ״ה אום ט אוהר שלא יכשלו באיסור חמץ חו״

ולכן קבל ת[illegible] וברכתי הגון ואין כהנדה של פסח נראין קצה על בנין כהמ״ק [illegible] [illegible] ובמ״ל הלחמא הדא לשנה
הבאה בארעא דישראל ובסמעלה ה׳ ביאר היטב על הא לחמא עניא וכו׳ אמר יען כמון לכ״ה קיים לא הי׳ אומרים נוסח זה
ולכן נשאה כי כאשר נלה בקרת לנו כל פסח ראשון הי׳ בנלות הי׳ רוצים לקיים מצות סיפור יציאת מצרים וישבו על שלחנם
גרשו את ציון [illegible] כציון הי׳ מתחרטים הלבנים והאהובים והיו מתמנים לאכול קרבן פסח והי׳ שמחים׳ ולם בגלותם ראו שאין
כ׳ בן פסח ושוב להם לאכול [illegible] לזורה [illegible] לפסח ולא נבהרו האוהבי׳ והעוזבים [illegible] והיו יחידים ונלעגים התחילו כ
כמונו על ציון לקיים [illegible] אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי׳ ואמרו הא לחמא עניא ׳ כי הסעודה בטלה נשארת על שם
לחם כמו שנאמר מדוע לא בא בן ישי גם היום אל הלחם ׳ ואמרו הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים ׳ המקום אין סעודתנו
גאות כ.ז.ל פסח של שמחה כמו שהיינו עושים בכל שנה בארץ ׳ שלחמא אבל סעודתנו זאת היא כמו כסעודה שהי׳ עושים אבותינו
כעבודתם במצרים ׳ ואמר כדרך קיים בכל ז.ל פסח לא הי׳ ראוים לעשות ׳ שלא נתענין על אכילת פסח שלא לפנים ׳
והו.ה הזה שהנו אופלים כמצות [illegible] לזורה כמקום פסח כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח ׳ עד כאן אמרו כלשון ירים
לקיים אם לא אעלה את ירושלים וכו׳ ׳ אחה״כ התחילו בנחמה וברכה הלמא הדא לשנה הבאה בארעא דישראל בלשון
הבאה בכל חורין ׳ והכי צומרו גם כלשון תשעה כמו׳ ו.ז.ט עדרו טף והנ״ם על חורבן ירושלים סט ע״ב ע״ם [illegible]
//
~~[illegible]~~

קפ״ד

פרק א' [illegible]ר א

ברוחא גדולה התשובה לגבי [illegible] כשלו [illegible] והרגל [illegible] כאן מאהבה כאן מיראה · ומבואר כי התשובה מחמת יראה עונות [illegible] נעשות [illegible]
והחילוק מיראה אינם לכן רק הפועל עליו [illegible] התשובה [illegible] עבירה [illegible] [illegible] ולפעמים [illegible] גם [illegible] [illegible].
פעמים [illegible] כרוך · ואחר שעלה התשובה פוסק מלשוב · ולא יוסיף עוד חטא [illegible] עוני · ובאותו [illegible] [illegible] רוחם · אבל הלב מאהבה
כי אינו פוסק מתשובה [illegible] אהבה הבוערת בקרבו [illegible] לא יוכל [illegible] ולא [illegible] הפנים · [illegible] דוד הרב בספר עונותיו [illegible]
ומחטאתי טהרני זו [illegible] · היינו אלא ישאר יום רוחם [illegible] כי אני [illegible] מאהבה · כי פשעי אני אדע [illegible] וחטאתי נגדי תמיד
[illegible] כי תמיד אני [illegible] חטא [illegible] [illegible] כל [illegible] · ואמר כי פשעי אני אדע [illegible] [illegible] הלבבות [illegible]
[illegible] עד היום [illegible] הפנים למעלה [illegible] [illegible] הדרכים גדולה · [illegible] עונות [illegible] עבירה [illegible] · ולכן [illegible]
[illegible] חטא [illegible] לירא [illegible] מפני [illegible] החטא [illegible] כי איך יחטא [illegible] המלך שלפניו [illegible] לפניו [illegible]
[illegible] [illegible] הגדולה [illegible] והייתי אני [illegible] חטאים [illegible] · [illegible] לשון [illegible] [illegible] קורה · [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] עד היום [illegible] הפנים למעלה [illegible] ועונות [illegible] עבירה ירא חטא כי אין
[illegible] דוד חטאות [illegible] ופשעי [illegible] · ולכן [illegible] כי פשעי אני אדע [illegible] חטא
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] וחטאתי [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] לפשעים כי [illegible] [illegible] עולם [illegible] · [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] העבירה תמיד [illegible] [illegible] מאהבה כי [illegible] · [illegible] פי׳ וחטאתי נגדי תמיד [illegible] על הגדולה
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · אמרו חז״ל [illegible] [illegible] רחמנים [illegible] חסדים · [illegible] אין
[illegible] עבירה [illegible] [illegible] [illegible] על הר סיני · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עלמא [illegible] [illegible] ירא [illegible] [illegible] עבירה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] החטא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · ולא [illegible] [illegible] מפני [illegible] [illegible]
[illegible] יראת עונות [illegible] אחור [illegible] [illegible] איך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible]
ואני [illegible] הוא [illegible] ואני [illegible] · [illegible] הלא הוא [illegible] [illegible] הוא [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] הלא הוא אבי
ונגדי תמיד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] · וזו שאמרו חז״ל ע״ה שחטאנו לפניך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
כל חוטא [illegible] [illegible] אין [illegible] · [illegible] [illegible] בן המלך לחוטא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פעם א' [illegible] [illegible]
בן [illegible] חוטאים כל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ועזר [illegible]

ובעו״ה אין [illegible] אצלינו כי עיקר [illegible] לא יוכל [illegible] כי אם [illegible] נגד התשובה [illegible] ונגד חסדו עלינו בכל עת ועת

ונגד הפנים של [illegible] עד [illegible] [illegible] [illegible] חסידי [illegible] ולכן אמרו אין בור ירא חטא [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] לא [illegible]

על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] עליון [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

חוץ דוד [illegible] ישראל ה׳ [illegible] מאהבה ואלה [illegible]

[illegible] לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני [illegible] דוד [illegible] לא חסיד אני [illegible] תורה [illegible]

אקום להודות לך [illegible] [illegible] [illegible] ואני חצות לילה

לו [illegible] [illegible] חסיד [illegible] דוד חסיד [illegible]

חסידי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] חטא [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

חוץ דוד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] חסיד [illegible] חטא [illegible]

אחר [illegible] חטא [illegible] [illegible] ולא חסיד [illegible] שמרה נפשי כי חסיד אני [illegible]

ולא חסיד [illegible] [illegible] [illegible] חסיד הוא חטא [illegible]

לא ה׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דוד [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ה׳ [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

עד [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ונפשי כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] לא חסיד אני [illegible] חצות לילה אקום להודות לך ואני עורר מאהבה [illegible]

הרי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] אדם הראשון [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] יום [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ר׳ אליעזר [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ערות [illegible] בנים ובתולות

[illegible]

שלא לברך בורא מ' האור כהלכה עם תלמידיו [illegible] [illegible] אלה לגבי פניהם אל [illegible] אל האלהים . ועי' פי' ע"ה שה"ל ב'

בסיגור עין . כי לשון סיגור הוא לשון הלגחה בכוונה [illegible] בסתאום [illegible] בע"ז [illegible] ראה אשר [illegible] [illegible]

[illegible] ואמר [illegible] [illegible] [illegible] זה [illegible] זה . אבל [illegible] רואה [illegible] [illegible] . ואמרו על רב [illegible] לא

[illegible] לב' אמור רק עיניהם [illegible] ואשר [illegible] עפר [illegible] ועל עפר [illegible] הלא זה [illegible] אין [illegible] [illegible] יום פעמים

[illegible] ולא [illegible] אחרי [illegible] ואחרי עיניהם אשר [illegible] אחריהם וכן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] הוא על [illegible] [illegible] או [illegible] אשר [illegible] [illegible] זה בלא [illegible] אחרי [illegible] , [illegible] [illegible]

[illegible] על [illegible] [illegible] . [illegible] לשון [illegible] אין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

לא [illegible] אחר [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] . ועל [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] אשר [illegible] ואין

[illegible] [illegible] [illegible] ע"ה שה"ל [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] ע"ה שה"ל [illegible]

[illegible] ואחר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ולא [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על

[illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ע"ה שה"ל [illegible] . וע"ה שה"ל [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ע"ה [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] . הרי [illegible] באותו [illegible] [illegible] [illegible] . הלא [illegible] אדם עולה לעולה

[illegible] [ועוד [illegible] ע"ה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . ואם לנו על

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על תפילה שאינה רק [illegible] ולא [illegible] וזה [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] תפלה [illegible] [illegible] [illegible] התפלות ,

[illegible] וזה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

הרי על כי [illegible] [illegible] [illegible] וזה [illegible] [illegible] [illegible] כי [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ואמר כי אין התפלה עולה [illegible]

ונאוה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

וכל יום [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] לו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . וכל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] אחריו [illegible] או [illegible] לא [illegible] וכל [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

לבאר לבחלום בעבר לענין זה ועיין

והתורה המורה הלוכך פן תשכח את ה׳ אלהיך וכו׳ הסמ״ג סמ׳ המצות רבה נאמ׳ על הגאוה וכל המתגאה עובר בלאו זו הבא [illegible] עלה . ובעוה בכל לשה ובכל רגע עובר על לאו זו . ועי׳ הגאוה מא הקנאה כי [illegible] חברו ומאהבת הכבוד לא יוכל [illegible] ומוות׳ [illegible] אם לא [illegible] כמו חברו [illegible] לשה המלך ע״ה אמר וראיתי אני את כל ~~[illegible]~~ עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת איש מרעהו גם זה הבל ורעות רוח וכו׳ הקהלת פ׳ [illegible] כל עמל הם [illegible] האדם [illegible] וכסף וכבוד לחסי׳ הלא הקנאה [illegible] כל כשרון המעשה [illegible] ומעלות [illegible] כי היא קנאת איש מרעהו [illegible] או איזו מעלה ונתבשה [illegible] להביא [illegible] גם זה הבל גם כחטא זה נכשל הבל [illegible] אחיו [illegible] ועבר הוא . [illegible] אשר [illegible] על ירושת הארץ [illegible] הקהי׳ [illegible] שפלות רוח [illegible] ביום ההוא .

אבל עד אשר [illegible] עה״ש [illegible] בתורות [illegible] ההו״ [illegible] ולאשר [illegible] אלא [illegible] בלוחא [illegible] וסליחה [illegible] בתורה [illegible] כהלכם [illegible] לכיפ [illegible] עד סנים [illegible] ולהון [illegible] ועשו [illegible] עה״ר [illegible] בלוחם [illegible] סליחה ומחילה כי [illegible] תפלה על [illegible] ולכן [illegible] בתפלה [illegible] ולא [illegible] ואמר [illegible] חסר [illegible] והי׳ ביום ההוא [illegible] להבעלה . ועי׳ [illegible] לפעלה או [illegible] רבנו [illegible] ה׳ אלהיך [illegible] ולא [illegible] אם לא [illegible] ה׳ [illegible] הנלכות העליונות

[illegible] מה [illegible]
עלה [illegible] נם [illegible] על הלבבות עיין בס׳ [illegible] וזוהר [illegible]
רחם עלינו [illegible] כי אל רחום ה׳ אלהיך [illegible] כי [illegible] החסד . [illegible] ה׳ [illegible]

היום
המורה בקומה בחג ס' מ"ג [illegible] טעם ספירת העומר וג"ז אומר לבועזרת הוא יום מתן תורה ולהגדיל היום ההוא נעשה [illegible] מן העצרת ה

הראשון אלין [הכוונה ימים של חג פסח] כמו למפתן כו הנראה הטוב להואפונה היום ונם העצרת וגו היא סבת ספירת העומר מיום 3
צאתנו ממצרים עד יום מ"ת להוא הי' הרצון והתכלית כי צאתם כאמרו ואביא אתכם אלי. ולא הי' המראה הגדול ההוא רק יום א' כן גרמו
בכל שנה יום א' · והעולה מדבריו כי חג לבועזרת נקבע מפני נתינת התורה הביאו' אמרי לפה פ' אמור · והעלה האמרי לפה הנ"ל והמעמרהם
בסו' תזכה לפיכך לאנו עולין לבועזרת שלה בפסוק ביום נ' לספירה הא כע"סוכים לעלבר נתינת התורה וביום ה' יצאו ישראל ממצרים וביום ו'
התחילו לספור הספירה נמצא ביום החמשים הוא ביום ו' ולמחרת כלבר נתינת התורה נמצא בביום א' נ"א נתינת התורה ולזה עולין חג
לבועזרת ביום חמשים עיי"ש · ומה לנו כלותו כך בהבנתו כ' הטעם לספירת לבעזרת לבועזרת כמו ז' ימי נדה לסופרה לטהרה למעלה כן הם ספירת ז'
לבועזרת לטהר הנפש מזוהמת החומר ולהיות הנפש זך ונקי לקבל התורה והנפש יהי' בהיר ונקי כמו הנלבה וגו פירש וכבסו שמלותם כנז' בראשית
חכמה · וכדברי מלה פ' אמור כתב כלם נעול א' מה להוסיף מלה יום א' ונתינת תורה ביום י"א לפי דאיתא וינגב כך כל הנחלים לעלה עולין לישראל
בעלי קריין והי' צריכין לספור יום א' מן ספירת נ' יום לספרו ולכך נתינת תורה ביום נ"א עיי"ש · ובמהדורא קמא מסיק הלז בזבק לסופרת ז'
נקיים ~~אינו מוחשב~~ וראה כי אינו סותר לספור רק יום א' ואח"כ מונה עד ז' · והם ז' לבועזרת הם כנגד ז' נקיים כנז' · ובאמת לא ספרו אז
רק ז' לבועזרת דהיינו מ"ט יום וביום נ' לספירתם קבלו התורה · ואין לקבל התורה הי' אז ביום נ"א היינו ביום לראו כי מתחו יום א' · אבל
עתה ספרו ז' נקיים דהיינו מ"ט יום וביום נ' לספירתם קבלו התורה · וכל עיקר הכוונה הי' לספור ז' נקיים דהיינו מ"ט יום ולמחרת אז קבלו
התורה · וכן נעלה כאמת · ולכן לדורות שלנו לעשות חג לבועזרת ביום נ' לספירה · דהיינו לספור ז' לבועזרת כנגד ז' ימי נדה · ולכן
מ"ט יום וביום נ' יום חג לבועזרת · וזה כמו לדעת בפיה קבלו ה"נ · ואנ"ז כמבואר תנא ר' חייא לכך לבועזרת תמימות כתיב איאמתי הן תמימות
בזמן שישראל עושין רצונו של מקום · כי תמים בכל מקום מפעט מום · וטעם הספירה כנדה לסופרת ז' נקיים כן מונין ז' לבועזרת לקבל התורה ועתה
לפני נתינת התורה מ"מ בכל שנה ושנה ביום ההוא הלזה מתעורר רוח גדולה ממרום כמו שאמרו כי בו יום מתן תורה לדורות · ואנ"ז כנזכר נימוק על
פירות אילן וה"ז · ולכן צריכין לספור לדורות ז' נקיים כמו להיות מוכן כנקי לקבל התעוררות הגדולה ביום נ' לספירה · ונמשך להיות כל
ז' לבועזרת בקדושה ובטהרה ולהזהיר שלא יבוא עבירה לידו אף פעם · ואם בתוך הספירה חוטא הרי הוא כנדה שמתחלת ראייתה והימים כ
הראשונים יפלו ולכן אינם תמימות עוד · וזה כוונת מרז"ל בל"ג · ומזה יש להבין איך להזהר בימי ספירת עומר להנצל מן החטא · ובעין זה
בדבורו ס' כא יהי לפני [illegible] תמים בחוקיך אמר דוד רבש"ע כשאני עוסק בחקיך לא יהא רצונו אי"ל הרע להזיק כי לפעמים הורג ב' דרכים א
אהלך באמתך שלא יטעה אותי יצה"ר · כי דרכו של יצה"ר להתעורר כמו שילמוד ועוסק בתורה או לפי שעוסק בתפלה · ונ"ז כל הגדול מחבירו
יצרו גדול הימנו · ומבטל מחשבות ואם לומד בדברי תורה ונונס מחשבות להבליות אזי הוא טועה כליבו · ואם מתפלל ומחשבות על
מה אזי תפלתו להיא כמו [illegible] שמחה לחוץ ורקן זה אינו תמים רק הוא כבעל מום ולכן אמר כשאני עוסק בחקיך [illegible] לבי תמים ש
ודוד המלך אשר אמר ולבי חלל בקרבי אפילו בעת התפלה שלא יתבטל מחשבות בעת לימוד ותפלה אמן מה נאמנם אקרא · ובפרט בלמודם שלא נאשם או
רק תפלה ושנה [כאן הארכנו בעסק על התפלה במדרש] וא' מנלבר על מלכות לעיל בו זבנה אנ"ז בבל' כתוב כל העולם עיני מן הלבנה כאלו
עוסק אלוקים וכל שנה וחסר ישראל עולין כעה"ז שלום גדול וברכה כפולה של מעלה וכ' התחתונים הטעם לפי שהלבנה היא קבלה על מלכות שמים וכן
ההפרשות לחייב אדם להפריש מנכסיו כנגד לקט לכהה פיאה תשומת ומעשרות ובכורים למשורר ומלות טעם כולן למען ילמד האדם על לבו כי לא
האשה ומלואה וכל מה שיש לו אינו שלו רק כפקדון אצלו ועל מרובה יגל עליו על ה' · וכל מי שאינו עושה כן ואומר לבו כחי ועוצם ידי עשה לי את
החיל הזה הרי הוא פורק עול וכן כתוב כן יהי' דבר עם לבבך בליעל כלי עול לכך הוי כעובד ע"ז שלא עובד ע"ז פורק עול · ואנ"ז כשהגה
הקב"ה לברוא העולם נעלו כבר כתות · חסד אמר יברא להוא גומל חסדים ואמת אמר אל יברא שכלו שקרים צדק אמר יברא להוא עושה צדקות ושלו
אמר אל יברא להוא כולו קטטה מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ שנ' · הרי שעל ידי לבנה וחסד לאדם עולה כעה"ז לא הניח הקב"ה כבר שלום
אבל אם חו אין ישראל עולין לבנה וחסד ושלום תלונה לשלום על בריאת האדם וכביכול כאלו אין שלום בין ישראל ואביהם שבשמים ·

וכן

לכן נאמר כל צדקה וחסד שישראל עושין שלום גדול וכו׳ ואז״ל בעולם צדקה כתיב מתן בסתר יכפה אף וכ׳ [illegible] לפי שהאף וחימה רוגז [illegible] הדין
הוא והרחמנות שלכך הרוגז כ״ש ברוגז רחם תזכור לכן כשאדם עושה צדקה ומרחם על חבירו למטה גם הקב״ה מעורר רחמנות למעלה ולהכי ה
הצדקה כופה האף ׃ ודווקא כשעושה צדקה בסתר ובצנעא שלא לשם יוהרא ואז״ל [illegible] אח׳ [illegible] שלא [illegible] היו נקראים עמודות [illegible]
גבריאל סבר ~~[illegible]~~ [illegible] תלויה כיון שלא עלו [illegible] לעקור אותן אז הקב״ה לגבריאל הולך והולך וי״ל בהם בני אדם שעושין צדקה אלו עם אלו ׃ באף
וחמה הם השני מלאכים לכן אמר הקב״ה לגבריאל להולך וי״ל בהם בני אדם שעושין צדקה אלו עם אלו לפי שאלו המלאכים אין נכפפין אלא על
ידי צדקה שעושין בסתר ולכן אמר לו וי״ל בהן בני אדם שעושין צדקה אלו עם אלו רמז לצדקה שעושין בסתר שאין אדם יודע בה כי אם הנותן
והמקבל וזהו אלו עם אלו ׃ [illegible] ואז״ל כל [illegible] רחמים ורחמך
והרבך כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכ׳ [illegible] פירוש של מהר [illegible] יקדמונו רחמיך כי דלונו עד מאוד אמר מהר ׃
יקדמונו רחמיך קודם שאנו מרחם כי דלונו עד מאוד ואין בידינו לעשות צדקה ולרחם על הבריות מקודם והמדה היא אחר לרחם על הבריות מרחמין
עליו משמים [illegible] כיון שאין בידינו לעשות צדקה לכן התפלל מהר יקדמונו רחמיך וכו׳ ע״כ ׃ ולכן יצער האדם על שאינו יכול [illegible] כראוי
ומחשבה [illegible] ויצטער על המחשבה [illegible] כאלו עשאה ׃ וכן על כל קיום המצות [illegible] המחשבה ׃ [illegible] על פסוק [illegible] ועליהם [illegible]
מצות ׃ אבל מצות צדקה עולה עד למעלה כי זו [illegible] ולא מצות [illegible] יש חסרון כיס [illegible] על אדם אף לבני ביתו ׃ וגדול
צדקה עושה לבניו ולבני בניו אחריו כמאז״ל [illegible] כי גלגל הוא שחוזר בעולם [illegible] ׃ ורמזו עוד חז״ל [illegible] על
סוד הגלגל שאם לא קיים מצוה של צדקה [illegible] חסר [illegible] הגלגל [illegible] מצוה זו לפנים בראשונה ולכן רמזו גלגל חוזר ׃
והעיקר של קיום מצוה זו הוא הבטחון שיהא בטחונו בה׳ וצדקה שעושה לא יהא חסרון לנכסיו ~~[illegible]~~ והנותן [illegible]
אדם לחבירו ברווחא בידו הם על עסק ממון וכן [illegible] בטחון [illegible]
כי אלו יאמר לו אדם [illegible] [illegible] בטחונו בה׳ [illegible] הרי זה [illegible]
הנותן בבטחונו בה׳ הרי הוא [illegible] ולמה לו לחוס [illegible] חבירו [illegible] לחם חק ׃ [illegible]
אך [illegible] עבירה אז״ל [illegible] טוב [illegible] [ובפרט [illegible]] ׃
אם [illegible] לחומרי [illegible] ולעקור עבירות [illegible] בטחונו בה׳ [illegible]
[illegible] בה׳ [illegible]
זה [illegible] הקב״ה [illegible] ולכן [illegible] על
[illegible] בטחון [illegible] ולכן [illegible]
בטחונו בה׳ [illegible] הבטחון [illegible] צדקה [illegible] בארץ ישראל [illegible] כי
[illegible] הבטחון [illegible] המצות [illegible]
[illegible] כי [illegible] ולא רוח הקודש ׃ [illegible] אומר [illegible]
ואף [illegible] סוף [illegible] אומר [illegible] בגלות
[illegible] ועל זה אמרו [illegible] אומר [illegible] בגלות [illegible] זכות [illegible]
[illegible] אומר [illegible] בא [illegible] הוא [illegible] ישראל
אבל [illegible] אדם [illegible] צדקה [illegible] תורה ותפלה [illegible] הקב״ה הוא [illegible] בגלות ׃ [illegible] ׃
ולכן אנו אומרים כל [illegible] צדקה [illegible]
[illegible] בני אדם [illegible] צדקה [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] בארץ ישראל ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] ורחם על [illegible] ואביון [illegible] עניי [illegible] כי
[illegible] בני אדם שאין [illegible] עניי [illegible] צדקה [illegible] רחם [illegible]
על פי

קצ

עפ"י מצות התורה כי יהי' בך אביון וכו' לא תקפוץ את ידך נתון תתן לו כי בגלל הדבר הזה וגו' וי"ל לענין צדקה שהי' לגרמיה בעוה"ז [illegible]
בעוה"ב · אבל זה אינו נכון רק עיקר הצדקה יהי' לשם מצות אלהים שצונו כך בלי שום פני' וראוי לקבל [illegible] רק לכוון כל מעשינו כי
אדם צריך מחוסר ומשוקע בתאוות החומר וממון מחסרים מכספינו ועושין צדקה [illegible] אף שאותן עניים לא היטיבו לנו שום טובה מימיהם · וכן
יעלה הנקבל הוא שלא רחמים חסר [illegible] קשה אף שלא הלכנו לפניו [illegible] · וכן כלימוד תורה ותפלה הכל יהא בכוונה [illegible]
כי אם כוונה הוא רק לגמרי עצמו בעולם הבא כ"ה האר"י ז"ל עליו נאמר כל חסדו [illegible] · וכאשר [illegible] האדם בגלות [illegible]
[illegible] לא [illegible] ואלף אלפי אלפים ורבבות עד כי אין מספר [illegible] · וכל זה התורה ותפלה של בן אדם
צריך מחומר עפר ואפר וסופו לעפר חביב לפניו · [illegible] כל אדם [illegible] אני יהי' [illegible] לפני כל המלאכים שלמעלה [illegible] ·
יתלהב לב אדם כשיספר גודל האהבה והחבה שיהי' לנו לעתיד כאז"ל לעתיד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה · וזה
ירגיש האדם באם יהי' [illegible] בתורה או בתפלה ויפנה מהבלי עולם ויאחוז במדת דביקות הבורא · ולפי' [illegible] הכל כשאו' אני
ירגיש בעצמו [illegible] על איחוד [illegible] העולמות [illegible] ולכן יכוון אדם כל [illegible] עליו [illegible] השכינה אולי [illegible]
לגאול קרוב · אז"ל מניין להקב"ה שמניח תפילין שנאמר נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו · [illegible] תפילין אלו הוא כל
שאנחנו מניחין תפילין נגד הלב והמוח · [illegible] תמיד באהבתו ויחודו [illegible] כמה גם הוא יתברך כביכול מניח תפילין
באלו [illegible] תמיד באהבתינו ולאחדנו עמו עם אחד · והיינו דקאמר התם תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו מי כעמך ישראל גוי
אחד בארץ ומי גוי גדול אשר [illegible] · וכן [illegible] היחוד [illegible] ובפסוק זה תפילין [illegible] תפילין
הראה לעניו · [illegible] בתפילין [illegible] של ישראל אז"ל וראית את אחורי מלמד שהראה למשה קשר של תפילין
של הראה לו הבורא [illegible] כי ישראל קשורים ודבוקים בו ית' כמו קשר תפילין שלנו [illegible] קשורים ודבוקים [illegible] על ידי הקשר
כך [illegible] של ישראל ~~[illegible]~~ [illegible] ודבוקים בו ית' כשלהבת הקשורה בגחלת [illegible]
[illegible] דביקות [illegible] · הרי
איחוד [illegible] · ולכן יזכור כל אדם על אין
אין לנו כהן [illegible] אין לנו טהרה [illegible]
[illegible] פסח [illegible] בשלום · [illegible] הכהן על [illegible]
קרבן פסח [illegible] ראו השכינה [illegible] · [illegible] פסח [illegible]
[illegible] על המזבח [illegible] עליו אנו [illegible]
הושבע [illegible] · וזה [illegible]
כבודו [illegible] ותפלה ותורה [illegible]
בני [illegible] · וזה [illegible]
ואתם [illegible] אלהינו [illegible] · אהבת [illegible] האהבה [illegible]
[illegible] עם האדם [illegible]
[illegible] לעולם הבא · [illegible] האדם [illegible] החברים [illegible]
[illegible] העולם [illegible] התורה [illegible] אחד [illegible] אהבה
גם הוא כן [illegible] · ולכן אם [illegible] האדם [illegible]
[illegible] · עפ"י [illegible] ישראל [illegible] אתפארת

ובפרט בליל פסח יש לזכור האהבה שיש להקב"ה עלינו מאז ועד עתה · אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי הלעולמים יזנח אדני ולא יוסיף
לרצות עוד במדרש איכה ר' יהודה אומר נגינתי אני זוכר לב' לילות לפניך לילות בליל של פרעה ו.ו.ו של גדעון · בגדעון נאמר בי אדני ויש ה' עמנו
ולמה מצאתנו כל זאת ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו לאמר הלא ממצרים העלנו ה' ועתה נטשנו ה' ויתננו בכף מדין · ואמז"ל אותו
יום פסח הי' אמר גדעון אותו התנה אבא הלל לעשות נפלאות והוצאתם ממצרים אם צדיקים היו עשה לנו בזכותם ואם רשעים היו
כשם לעשות עמהם נפלאות כן תעשה עמנו · [וכבר פירשתי זה בדרוש אחר] ולכן ערכנו בליל פסח הלל הגדול והנורא ולנו לעשות הפלא
ברוחני א.ו.מה כל לו ונשל והסעודה יהי' מול כעין סעודה רוחניות ושם לכחו קוהר מעלות היום ומספר כי צריכות ממצרים · [illegible] ולא
כמו שאנו עושים יכירו רק דרך בצדרי אמונה מאהבה · אבל נדע טעם המצוה · כמו ציצית ותפילין ולפרט אנו עושים כל המצות טעם המצוה
לידע מה טעם המצוה · ובפרט באמירת ההגדה שנתייסדה עפ"י רוח הקודש כל קוץ וקוץ יש בה תלי תלים סודות נפלאות · ואמר ~~הפרשן~~ איוב
מי יתן טהור מטמא לא אחד ופירשו לידוע שישראל שלחו ונדלים כרואך מ"ט לשערי טומאה ואם היו שוהים רגע יותר הי' נשקעים ח"ו
בשער החמשים של טומאה ולא הי' להם עוד תקומה ח"ו וזהו מי יתן טהור מטמא לא אחד לכלל אחד לעדיין לא באו לשער החמשים של
טומאה נעשה טהור · ולי נ' הפירוש עפ"י מ"ש הזוהר ויקח שש מאות רכב בחור הבאו כ"ש לם לשאול כבספר ויקרא לפקע קים באיתמעט
חד מחילו וירא אותו כים · ולפי דברי המקובלים הענין כך הוא שפרעה לקח ~~[illegible]~~ שש מאות רכב ושאר כחות רז"ל הכוחות טמאות למעלה לעזור נגד הגאולה שהוא נגד
לם עכ"פ סוגים ויסע ויבא ויט ליל כחם רז"ל אותיות אל הקב"ה מיעט חד מחילו ~~[illegible]~~ שש מאות רז"ל ונשאר ירה"ה ונעלו פרז"ו ירה
ולא ירה אותו כים · וזהו מי יתן טהור מטמא לא אחד לכללו למיעט א' ירה כים · ולולי נראה הי' פרעה נלחם בנו והחזירנו ל
לסגים והיינו משוקעים בטומאה · ועל ידי זה נתגדל ונתקדש שמו הגדול לעיני העמים ועל זה אמרו ז"ל איפה לא של הקב"ה נתגדל בעולה
דין כרשעים מפני שהנביא אמר יבזאת ואשע עשק · ובזאת ואשע שליחק מחשבת רשע ממית רשע כי אותיות רשעים אם תקח מהם ה
הנשמה שלהם היינו הרז"ל שהוא בתחילה והשם שהוא בסוף אם נעשה אותיות רשע אכ"ל ליה יבזאת ואשע עשק כשמחשבת רשע ממית רשע ·
דהיינו כשיקח הרא"ש שלהם והשם שלהם · ונשאר רשע · ותשבר רם ונחסר מרשעים · יהי' קשה רם ה' על כל עמים · ולכן לזו של הקב"ה נתגדל
בעולה דין כרשעים ויגדע קרנות רשעים ואז יהיה רם ה' ולשו נתגדל · ולזה המזמור התחיל דוד אמרתי להוללים אל תהולו אל תרימו ל
למרום קרנכם כי אלהים שופט זה ישפיל וזה ירים כי כוס ומסוך וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק · כי לשפל להקב"ה יקח הקרנות
של הרשעים ויעשה רשע ואז יהיה רם יושע ובאותיות רם ישלח לנו הגאולה · ולכן אמר אל תרימו למרום קרנכם כי עון של רשעים הוא
רם ולכן אל תרימו למרום קרנכם זה טעם כי אלהים שופט זה ישפיל וזה ירים לירום קרננו · ולכן סיפר מרגע כוס · זה ישפיל וזה ירום ·
ומסוך דבריו וכל קרני רשעים אגדע היינו הקרנות של רשעים שהוא אותיות רם · תרוממנה קרנות צדיק · כלומר כי כספר שם למעלה הנ"ל ·
ונחזור לענינינו בליל פסח לא יפתח מחלפתו ויהי' ליל שמורים · ויחלום כי בלילה זו עתידין להגאל · וזה נם כל ימי הפסח יהיו כגאולה
ובשמחה · דפסח א' מאחרון ראשי תיבות הוא כמאמז"ל פסח שיין על התרומות · ועל הלחם יחי' האדם · וביום טוב יהי' עונה ב' כל
לפי לא כמו שאנו עושים מגורל הרונבק ולחוג זמן ושמחתין עד כי יהולל ברעתו ויצא חוץ לגדר היראה על ידי כך · ואמז"ל
במדרש איכה לשונו שנשברה את הרקמים כרם. של לא נטרתי ר' בא בשם ר' יוחנן אמרה כנ"י לפני הקב"ה ~~[illegible]~~ על שלא שמרתי יום טוב אחד
בארץ ישראל הריני משמר לב' ימים טובים של גליות בחוצה לארץ אבל סבור הייתי לאקבל שכר על שניהם ואיני מקבל שכר אלא על אחד ·
וביאורו כך · דהנה בזמן הבית נ[illegible]ים הי' עושין הרחוקים שאין השלוחים יכולין להגיע אליהם לב' ימים טובים מספק והי' מקבלים שכר על
שניהם כי [illegible] להי' עושין הי' מסופקים באמת היום יו"ט [illegible] אתם אפילו שוגגין ולכן הי' מקבלים עליהם שכר ~~[illegible]~~ ואך
ביום שלאחר · ועכשיו [illegible] כחלקן [illegible] הקיבור אעפ"כ היו הכל מקבלין עפ"י ראיית עדים · ואך ~~[illegible]~~ שעל פי החשבון הי' שהראוי לגואלה
ועדים אחרו שלא באו עד [illegible] הקבע חגגו לא היו מקבלים עד יום לא כי [illegible] ליעך עפ"ל הראוי · אבל עכשיו
שעושים בקביעות

לשמרת השבת והוסיף לחזק ולגדל על פי סיבת העיבור ואנו יודעין שיום שני של יו״ט הוא חול גמור רק בשלחו ותם לעלות יו״ט לש בגולה׳
ינצחו להם ואמרו להזהר כמ״ש בביצה , ואף אנו יודעין שהוא חול ואין בנו שוגג או ספק עוד שהוא יו״ט גמור , ולכן אין אנו יכולין
לשנות עליו׳ , ועתה כמ״ש כו׳ לשמור מכל עבירות לשון הרע ורכילות ומכ״ש עליה כי גדול היום לאבותינו יותר עון לה״ר
ורכילות נבזה כל כך עד לשיר הסוגל שני א׳ נשרף במעון שאמרו חנם לנתפשה על ידי לשון הרע , [האריכות בזה בו איך נתפשט פינינו]
ויזכור כי לכך יו״ט לזכר מלאכה ומראה נפלו כשאל ואתם הוא זמן לעתיד לאחר החרבן לאז לזכר מלאכה ואם יגרום לקרות אותו
ולהנות [illegible] הלכים כמ״ש והיו עיניך רואות מוריך , כן יקיים שלכבודו יו״ט למוד תורה מוסר ויראת הכניע לב היצר , וזו השגחה
לעני אם הליכה שלכם רגלך [illegible] ממצוא חפצך ודבר דבר אז תתענג על ה׳ וגו׳ .

עניה סוערה לא נחמה · הנה אנכי מרביץ בפוך אבניך ויסדתיך בספירים · בפ' עריות כתיב ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה · ולהבין איך יתכן תטמא הארץ מה חטאה לאמר ואפקוד עונה עליה [illegible] נמשך מן החטא הקדום כי אמר ה' תוצא הארץ עץ פרי · ויהי' טעם העץ כטעם הפרי והיא לא עשתה כן ואז"ל לפיכך כשחטא האדם נתקללה גם היא על עונה ונתקללה · [illegible] לא נתקללה [illegible] · אלא לפי שעיקר [illegible] היתה שתהא [illegible] חומר דק [illegible] בכל הנמצאים ודבר זה נוגע בכל הנמצאים אשר מן הארץ מוצאם · והיא לא עשתה כן אלא נעשה חומר גס ועב כפול · ודבר זה גרם שלא הי' טעם עץ כטעם הפרי · כי הי' החומר גס ועכור · וזה גרם גם אל האדם להיות לו תשוקה אל התאוות הגשמיות ביותר · ואם הי' חומרו דק ונקי לא הי' בא לכלל חטא · ע"כ לא נתקללה האדמה עד לחטא האדם כי הי' אז הענין נכר ביותר · אבל בעץ עושה פרי לא הי' הענין נכר כל כך · והמבין בפרש' בראשית כתיב לפרי · עץ הדעת הי' מוליד תאוות הגשמיות ולכן כיסו ערותיהם אחר שאכלו ממנו · לכן בכל מקום לחטא של עריות מביא אז הגזרה פוקד עון הארץ · כי היא גרמה לאדם הראשון לחטא בעץ הדעת · ועי"ז הי' לו תאוה גדולה אל העריות · ולכן בזוהר הקדוש [illegible] נאמר והנני משחיתם את הארץ כי גם ג' טפחים של מחרישה נמחקו [illegible] הארץ [illegible] עונש [illegible] · וכמו כן כתיב בפ' נצבים וראו את מכות הארץ גפרית ומלח שריפה כל ארצה · [illegible] · ולכן כתיב בפ' עריות ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה · ועיי"ש [illegible] · והנביא [illegible] לירושלים שיתמו חטאים [illegible] מן העולם · ולא ישוב עוד לכסלה · והחומר של הארץ נעשה יהיה דק ונקי · וממילא כל הנבראים אשר מן הארץ מוצאם יהי' חומר דק וזך ונקי ולא יבוא עוד לידי חטא · ולכן אמר אנכי מרביץ בפוך אבניך · דהיינו האדמה שהוא יסוד · והיינו אבניך יהי' [illegible] כפוך · והענין של אדם יהי' נקי יותר כספיר · כי ספיר הוא יותר זך מפוך · והכוונה שגוף אדם יהי' חומר זך ודק · ולא יחטא עוד · וזה [illegible] טובה [illegible] · ולכן אמר עני' סוערה ואמרו בזוהר עני' מן הצדיקים וסוערה ממצות ומעשים טובים · [illegible] לא יקבל תנחומין [illegible] · שועה [illegible] והליכה לגלולה ע"י [illegible] הרע ותהי' האבלה רבה · ותגלה לגלות ויהי' הגולה גדולה מאוד וכמ"ש דוד כי נשאתני ותשליכני · לכן א' בזוהר עני' מצדיקים וסוערה ממעשים טובים · [illegible] לגלולה · לכן לא נחמה אינה רוצה לקבל תנחומין · ולכן אמר · [illegible] כל [illegible] ואמר [illegible] [illegible] כי פי ה' דיבר · [illegible] כנסת ישראל [illegible] ה' [illegible] מעידים [illegible] עדי [illegible] כי הנני בורא שמים וארץ החדשה · [illegible] ולא [illegible] עוד [illegible] אותם [illegible] לא יאמרו עוד [illegible]

כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר והיינו דיבור אחד ראו עתה כי אני אני הוא וגו' אני אמית ואחיה וגו' וצ"ל
להבין איך מתקיים זה אומות רק לבני בית ישראלים . ועוד צ"ל מהו והיינו דיבור והליך הפסוק כי אני אני הוא וגו' מה
תליה הוא מזה הפסוק . ויובן בידוע כי כל פגם שאדם חוטא הוא בורא מקטרג . והמקטרג עומד לנגד האדם . ומזה
מניעת הגאולה וכמ"ש באהרן ואתה הקרב אליך את אהרן כוונו להיות קרנות שלשה ביום לנגד . והכוונה על המקטרג
כן כפרן הגדול לעתיד בוליס מקטרגים העומדים על כל מקום ומקום לחטאו . והן הן אותם ראי דרכך בגיא ובליע לה
הגבה כל גיא ינשא . ואני מעמידים וזה פירוש אני אמית ואחיה . ואח"כ בגדול הא הקדושים מיתה לחיים דוקא על
תחיית המתים . אמנם לדרכנו נראה דאמית קאי על המקטרגים להמית כל המקטרגים ועל ידי כן מחיה א
אותנו . ולכן הקדים המיתה לחיים כי אח"כ לחיות אותנו לזכות לגאולה עליון ולהשלים גם לבינה אלא ב
כי לאמר המקטרג הוא יצה"ר ושטן והוא מלאך המות
בהסרת כל המקטרגים וזהו . וזו היא כינוי מיתה ליצה"ר והו' מלאך המות . ולכן תחילה הליך ה' לעקור את ה
המקטרגים שמקטרגין אותנו . אבל צריך יש לדעת כי שרש יצה"ר נטבע באיברים של אדם ויחבור
הלב והכליה
לסורו . ואיבריו של אדם הם בני ברית של אדם כנודע . ולכן אמרו ועדיין בני בית מגבירים אותם . על ידי טבע
רע של יצה"ר הנטבע בהם . והליך ה' לא יחרו עוד כי היצה"ר יסור ויתעקר מן העולם וכמאמר לעתיד מביא הקב"ה
ליצה"ר ושוחטו . ולכן סיים הפסוק ונגלה כבוד ה' וגו' וראו כל בשר יחדיו וגו' כי במתן תורה בואתחנן כתיב קרב
אתה ושמע ואת תדבר אלינו ופי' רש"י: התשתם כחי כנקבה שנצטערתי אליכם ורפיתם ידי כי ראיתי שאינכם ח
חרדים אליו להתקרב מאהבה ופי' לא הי' יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ממני . וכבר אחז"ל אלו למדו מפיו של ה
הקב"ה לא הי' לשכחה מצוי ולא באו לכלל חטא כי נודע שהשכחה הוא סבת הקליפה הסבה כעין מסך בין האדם ליוצרו
וזה הי' במתן תורה . שלא זכו ללמוד מפיו מעצמו . והטעם שלא יכלו להליך לראות כבוד ה' ובשביל זה עתה למה ת
תאמינו באל הגדולה בזאת . אבל לעתיד שלא יהי' כלל מסך מבדיל ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר ,
ויהי' יכולים לקבל התורה מן ה' ולא יראו מפני האש
לעקור כל היצה"ר ולא יהי' עוד מסך מבדיל ועל זה שאל והיינו דיבור שיעקור לעתיד היצה"ר . ולכן הליך ראו
כי אני אני הוא אני אמית ואחיה וזה קאי על היצה"ר ובמאמר ג"ל לעתיד לשחוט היצה"ר .
ובמאמר מאמר זה כבדרו א' מאורך . ואין כאן מקום להאריך בזה ,

וזה ביאור בהפטרת חנה ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל יה' מוריש ומעשיר משפיל אף מרומם . וצ"ל
וצ"ל להבין הא נראה מאוד שאין הקב"ה מיחד שמו על הרעה . כי הרעה נעשה מכח מדת הדין ולא מצד הוי' שהוא מדת
רחמים ופה כתיב ה' ממית . שם הוי' . אלא ולפי' נראה יהו"ה ממית קאי על המקטרג להמית המקטרג . ומיתת
המקטרג והיצה"ר הוא על ידי התגלות אור עליון באור פני מלך חיים . בהגלות אור העליון שהוא רחמים אזי יוכנעו כל הקליפות
וזה טעם יום הכפורים כמ"ש כתשרי ירחם כי יוה"כ הוא לגלות מאור עליון (היינו כתר עליון) שם הוא כולו טוב שאין בו לא אחיזה ולא
[illegible]

לכך עצומו והתענית בו להגיע אל המאור ההוא ובהתגלותו יופיע על פני זכות ושמחה וכפרה ולכן נקרא יום כפור
לכפרה שאין קטגור לקטרג כל מיני קליפות ומעכבין . כמ"ש כי ביום הזה יכפר . כי בתחילה יכפר ויגלה הסוד העליון להעביר
והחיצונים
כל המקטרגים ומעלה ויעביר את רוח הטומאה והקליפות . ואח"כ על כנם . ולכן אמרו אע"פ ~~[illegible]~~ שיוהכ"פ הוא גדול ונורא
שזה לא תמיד יוהכ"פ מלבד לעבור גבורות סגולה ויהי"פ כרת או מלקות . שלום דביוהכ"פ מותר לכן מתגלה ועל ידי כן גם העונש
ברחמים . ולכן ההתגלות רחמים הוא ע"י שם הוי"ה שהוא מקור של הרחמים ובזה ממית להמקטרג . ולכן כתוב ה' . ממית
הוי"ה . שממית לחיצונים ומקטרגים . ועל ידי כן . מחיה . שהוא לנו לתחיה . ועדי עד כזה ובכא . וכן ז' על ה'
מורה ומעביר שאין ה' מיחד שמו על הרעה . ולכן אמר בילקוט כאן שהוא סמא על זה מרומז שם כלבים ליתעלרו
קט ע' וכמו ראובן הפ"ל את הסריסים קרבן . ולכן מכון שהוא לשוקרי הכלבים נתיחד שמו עליו . וכן הא דכתיב מוריד
שאול ויעל . נתיחס דכ' לשם הוי"ה למדת רחמים . יען כי נודע מהזוהר הכלבין לאחר מותו מעבירין אותו דרך גיהנם
ליעלו רשעים עמו מן הגיהנם . וזה הוא הפירוש בגמרא דאחר כתנינא כי נח נפשי' דר' מאיר סליק קוטרא מקבר אחר אמר
ר' יוחנן גבורתא היא למקליה לרביה אי נקטי' ביה מאן מרמי ליה מינן כי נח נפשי' דר' יוחנן פסק קוטרא מקבריה
דאחר . ורמזו להרמז הזוהר הנ"ל . ולכן אמר הנביא . מוריד שאול . דהיינו הכלבין ויעל עמו הרשעים וזה
הוא לגודל מדת רחמים לבלתי ידח ממנו נדח ״
אותו במשכן אחר ״ או י"ל לפרש עוד ועדיין כל ביתו מזכירים א
אחר . כי ה' הליב תחילה לעקור המקטרגים . וזה אינו מחולה לגמרי . רק להעביר המקטרג לזמן
אחר שלא יקטרג עליו . אבל עדיין המקטרג חי בעולם . וכמ"ש הנביא לדוד גם ה' העביר חטאתך לא תמות ואמר הזוהר
הפירוש שהעביר המקטרג שהוא הקיטרוג הנעלה מהחטא שלא יקטרג עליו תמיד והעבירו לזמן אחר לכן לא תמות עליו ועדיין
צריך תשובה . כן הכא נמי שהליב ה' לעקור המקטרג . וזה אומרם עדיין כל ביתו מזכירים אותו . כי בני ביתו של
אדם הם הם המקטרגים הנבראים מכל חטא ודרים בביתו של אדם לאפקא ל"ה וכנזכר בספר הזוהר מזה באורך .
והליב ה' לעקור כל המקטרגים שלא יהיו להם תיקון כלל . ואחר היכן [illegible] את ממית ואחיה וכמ"ש לעיל באופן ראשון
פרק ו'
וזה טעם נכון בברייתא ר' אליעזר אומר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום אמרו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום
חוץ מאחר יום הכפורים יום אחד אמר המעון הזה אלו היו מניחים לי הייתי מביא אלא אומרים לי המתן עד שתכנס לספק
ולהבין באיזה סברא נחלקו . ועמ"ש הכל ניחא דהנה ידוע דיג פליגי רב ורבנן דרבי ס"ל יוהכ"פ מכפר לשבים ולשאינם שבים
דכתיב יום הכפורים הוא מכל מקום . ורבנן סברי באיזה מכפר רק לשבים דכתיב אך בעשור לחדש אך מיעוטא דאינו מכפר
לשאינם שבים . והנה י"ל דמן טעם דרבנן דסברו דאך מיעוט דאינו מכפר לשאינם שבים . ולכאורה הא כתיב יוהכ"פ הוא לכפר
ולפמ"ש ניחא דלא יפרכו קראי אהדדי דיוהכ"פ הוא מרמז דמכפר על שאינם שבים . והיינו דאינו מוחל לגמרי רק רק
דמעביר המקטרג לזמן אחר עד כי יראה אם ישוב מדרכו הרעה ויעשה תשובה שלימה . ונקרא דאך דמעט היינו דאינו
מכפר לגמרי לשאינם שבים . ובבא בן בוטא היה סבר כן . ולרב חסידותו ירא לנפשו פן לא עשה תשובה שלימה ב
ביוהכ"פ ואינו מכפר לגמרי . רק שמעביר המקטרג לזמן אחר . ועדיין המקטרג חי בעולם לכן רצה להביא קרבן

אף יום

אף יום א׳ אחר יה״כ · אפי׳ חכמים לא הניחוהו כי סברו כי יה״כ מכפר לגמרי על שאינם ידועים ונסתרי הנעלמי׳ לגמרי ·
וזה יש לראות איך יש לנו להתעורר בימים אלו להסיר ולבער כל הנעלמים שנבראו מחטאותינו ועונותינו · ולא גו עליהם
אף גם יש להתאונן ולהתודות על עונותינו נתארך הגלות כל כך · וכל א׳ מחויב להתאונן עליו נתארך הגלות והשכינה
בצער · כי מעלה המצות הם מקובלים לשכינה · ולכן נקראין ביה״כ בשמה ערות אביך וערות אמך לא תגלה אמך היא לא
תגלה ערותה · אביך ואמר בזוהר אביך זה קב״ה · ואמך דא כנסת ישראל · בגלותא לא אזיל לגבה רק לבנא כיון דשכינתא
לאתפנה ולאתזעה לגבה ולבטלא ליה כאורח נזוף לגבה בגלותא · וכד כל לא עבד רעותא בגלותא · אלא פרוד משכינתא
ומטרוניתא אתרחקת מהיכלה · ועריינתא דגלא בגוה · ועריינתא דאמך כיון · אמך היא ודאי ולריא עלך בגין כך
לא תגלה ערותה · וכקריאה פ׳ גן בשמה ביה״כ הוא ימים כל לב לבים · בחולבו רמה וכמה גרם עלבון העקר
לגבי ערות השכינה · בעו״ה — וזה הוא אריכת הגלות · שאין אנו עושים המצות על כוונתם התפלה וכל
הברכות רק מצות אנשים מלומדה · והתפלות האלו פגול המה לא ירצה · כבין הארכתי על אמירת תהלים ·1
והתפלה בכוונה · כל כוונה ואט ואט ולהבין בפרט מזמורי תהלים הנעימי׳ למוסר · הלא יהיה א״ל באומרו תהלים [illegible]
מפתח כל מי וממלפנים ירצה · כל מי סר משחה [illegible] והנשמה [illegible] למעלה · וזה יעלה [illegible] ואין יעלה [illegible]
אדם · בזכרו זה · עוד אסור [illegible]

וכאלה כל לבר והט׳ ריבוי אכילה ושתי׳ מאכלות והוללות · ואמר בזוהר פ׳ [illegible] כי יהי׳ לאיש בן סורר ומורה אמר
מלה לקב״ה אית אמא בעקיב [illegible] לגביה · אמר קב״ה · כי יהיה לאיש דא קב״ה דכתיב ה׳ איש מלחמה · בן דא ישראל
סורר ומורה דכתיב כי כפרה סוררה סרר ישראל · איננו שומע בקול אביו ובקול אמו דא קב״ה וכנס״י · ויסרו אותו על
ידי הנביאים שהתרו בהם כמה זמנים · ולא ישמע אליהם · ותפסו בו אביו ואמו והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו
ואמרו לזקני זה סורר ומורה איננו שומע בקולינו · ומאן גרם לו לישראל למיהוי סורר ומורה לאביהן שבשמים בגין דאיהו ז
זולל וסובא כשאר עמין דכתיב ויתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם · ודכתיב ויאכל העם וישתחוו בעגלא ומוזגא דא
אכילה ושתי׳ · כמה עבדי כשאר עמין · דא גרים לן למיהוי בן סורר ומורה · ורגמהו כל אנשי עירו באבנים אלין שאר
עמין דהוו מטעין להו באבנים וסתרו שורין ומגדלין · וכל ישראל [illegible]
ונרע [illegible] היות להוט אחר אכילות ושתיות המותרות כי הן הן המביאי׳ אדם לידי עבירה או לידי תאות [illegible]
[illegible] כל העינים [illegible] האדם [illegible]
[illegible]
דיינא · אף כדיבור אכילה ושתי׳ [illegible] · וכזה [illegible] אדם הראשון

בגין

דכן אז״ל מה נעלה כריעך א״ל עליית תשובה ונתפרש התחיל אדה״ר מטפח על פניו ואמר כך גדול כחו של תשובה
ואני לא הייתי יודע מיד פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת. והמדרש זה פלאי וכבר עמדו בו כל המפרשים ויובן
בהנ״ל אז״ל בסנהדרין פ״ א׳ דיני ממונות אדם ראשון מין הי׳ ותפר בעינה שנא׳ ויקרא ה׳ אלקי׳ אל האדם ויאמר לו איכה
אן נטה לבך. ומקשים מנלן שנטה לבו לע״ז. דלמא הוכיחו על שעשה לבד לאכול מעץ הדעת טוב ורע. ואפ״ל נרא׳
דבקרא דכתי׳ מתרצין מעביר ראשון ראשון וכך הוא הסדר עיי״ש בפי׳ אלה״. ור״ל דמי שלא חטא כלל פעם ראשון
שחטא אינו נחשב לו לחטא. ומעתה ק׳ למה נענש אדה״ר הא פעם ראשון הי׳ לו שחטא רק בלשון אחרון ואי א
אורא חוב עוונות אחולי רחמייהו, וחטא עבודה זרה שקול כנגד כל העונות כי המודה בע״ז ככופר בכל התורה
ולכן שפיר הוכיחו דנטה לבו לע״ז ושפיר נענש – דע״ז שקול כנגד כל העבירות ובג׳ דוק עבירות והנה בין חטא נ״כ בנה החטא ונכ״ב דעת עליון ואמר לאיתתא
הלומר אחי אתם. ונטה לבו לע״ז. והנה באמת על חטא עבודה זרה כמבו׳ שלומר דלא מהני תשובה חז כנ״ל בקצת
ספרי׳. ~~אמנם~~ ולכן תחילה סבר אדה״ר דלא מהני התשובה על ע״ז כל כך. ולכן כשאמר לו קין ראובני לו ה
התשובה. שמח אדה״ר דמהני לו גם כן התשובה. ואז הי׳ שבת. וקיי״ל כל השומר שבת כהלכה אפילו עובד ע״ז
כדור אנוש מוחלין לו. לכן התחיל לומר מזמור שיר ליום השבת. דשבת מכפר לו על חטא ע״ז. ובמשיין עוד
בזה שאמר מזמור שיר ליום השבת. והוא דבילקוט אמר לם. טוב להודות לה׳ ולזמר לשמך עליון אמר אדה״ר
מפני יאמרו כל הבריות כשיחטאו ויאמרו שירה לפני הקב״ה יכפר להם. והנה באמת אחז״ל בשירה מכפר על
החטא. וכמ״ש הש״ב ב׳ כלה לפרש המדרש תלוי מראש אמת עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבוא. יעלה עתידין
לומר לעתיד לבוא הוא כפל ומה הי׳ כעתידין או כלעתיד לבוא. והענין הוא מפני שבנים הוא מיד להובטחו לדבר טוב
לומר שיר ולכך להל׳ מיד אך שעדיין לא נתקיים כי גם הוא מצד האמונה שאמונ׳ לדבריו. ומה לפרש׳ אחר מאומר
שירה עד שנשקעו בים. מפני שעדיין לא היתה אמונה חזקה בישראל. והב׳ ויאמינו בה׳ ובמשה עבדו אז ישיר משה כלומר
אז באותו הזמן שר שלה ולא מקודם מיד להוכיח שהקב״ל ליעקב הים. ומה פי׳ מאמרם ז״ל קרבן. כי הקב״ה לעלות
סנהדרין עין מענין והחגי׳ מלה אמרה מדת הדין ומה ביד שלך ישראל לאמר לפניך שירות ותשבחות ולא עלתה מלה
והחגי׳ שלא אמר לפניך שירה כמו ועלה הוא חזקי׳ אמר שירה כדכתיב מכתב לחזקי׳ אלא לפניך דייקא כלומר שלא ה
הדבר בפועל – ומ״ש עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבא כלומר עתידין ~~כלומר~~ כשיתגלו על הגאולה יאמרו שירה על
מה לעתיד לבוא עליהן בפועל ויהי׳ קרוב אמונה לשירה מיד כמו כן. ולשירה מכפר על חטא כמ״ש כל זה בדרך
והיום אותו פעם הי׳ שבת. ולכן לא רצה אדה״ר לפתוח דבר פתיחה וכל בדרך ז״ל אמר ... אדה״ר ~~כחו~~ כתשובה נחמן
לחזור בתשובה. כי כל... אסור לפניו לכן התחיל לומר מזמור שיר ליום השבת ולשירה מכפר על חטא —
וזה כיאור נ״ל כ״ה רק ... לא שלא ואני לאמר לו הקב״ה מפני מה ישראל אין אומרים שירה לפניך כר״ה ויה״כ יעלה הלא ספרים אומרי׳
שירה ומה הטעם שנעשית ולכן והודות שאני כבפני לאומר כמ״ש כל זה כבדרך אמור רק שיורי מלאכי הש״ת

הוא

רמ״ע בספר
הוא למה אין אומרים שירה עד אחר יה״כ לכבר הקריבו לשעיר לעזאזל והלבין חוט השני והובטחו לעונותיהם יום
ויכפר כ״ש כי ביום הזה יכפר ולמה לא אמרו שירה [illegible] ולפניהם להם ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני מי
ומה נאמר עוד זכרו המשחן. הלא הוא כארוכה בחובר [illegible] ובראשית חכמה. ולזה הרב [illegible] ז״ל
לו בטחון [illegible] כה אינו בא לכלל עול. ואף גם לכלל גאוה. כי למה לו להתגאות אם [illegible] לשכרו
הלא מה שעבר לו ועליון יקרא לו כל ימינו. [כאן האריכו בסרת בטחון] תהלים ל״ג [illegible] ועשה טוב שכון
ארץ ורעה אמונה עיין [illegible]

וזה ענין החזון אף שלא הבטיחו כה׳ והבטיחו כאלו נגש להשיבו להם ונפלאותיו שאז חבלנו לשה למחר ליום חסרנו כל אלה.
ונחזור למה שהתחלנו ואפשר עוד עליה. לבנין הארץ זה חטאה. ותיכון [illegible] ונזכרה את בריתי יעקב אף והארץ
אזכור. האשם זה עלתה עד הים שלא רק להפגירה לשוכה. הענין שעיר המשתלח [illegible] והתודו עליו את כל
עונות בני ישראל ונתן אותם על ראש השעיר ונשא [illegible] ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ ג
[illegible] עונות על ראש שעיר. והשעיר ישא אותם אל ארץ עזרה. שהוא רחוק מן הבריות
למעלה [illegible] יהודה בספרו ראשית בכורים [illegible] כי את זה לעומת זה עשה אלקים [illegible] גדולים [illegible]
בחיים [illegible] לחלק לרשעים והם [illegible] לפנים [illegible] רבה. ולאדם עלה עוד [illegible]
[illegible] הגדולה. על כל [illegible] רבה [illegible]
[illegible] ועי׳ זה [illegible] גדולים עד [illegible] לפנים
[illegible] על כל עבירה [illegible]
[illegible] אל תוך [illegible] כל [illegible]
[illegible] עליהם שלא יבואו עוד אל ארץ נושבת אלא יעמדו על עמדם
במדבר [illegible] והענין לאדם חוזר [illegible] חוזרים [illegible] הראשון [illegible]

[illegible]

49

וידוע שכל מין מרכבין כיוצא · והצפיר והשעיר נקרא על שם שדים ושעירים ירקדו שם · ומהר"ל לבה"ג מתמרה על כל
הפשרים · והנכבד מספר להם · מחוברים המקטרגים וכחות הנ"ל לברוח מן ארץ נעלכות אל מקום אשר לא ישב אדם
שם · ולא נמצא בכל חי המסוגל לכך לשעון עליו כובד החטאים מחמת כח המחבלים הנ"ל להיותם רכובים ו
ורבוצים עליו · חוץ מן השעיר שהוא מין כיוצא · מסטרא בשעירים המרקדים שם · וגם ונתן הכהן אותם על ראש
השעיר · והכוונה כל הכחות של מחבלים ומקטרגים נשלחו אל מינם שהוא גם השעיר הלך עמו לשום כחם מהיותו
נקבא בתמונה רבא · וזו דרך המדבר אשר לא ישב אדם שם כי שם מקומם · ולכן כתיב אל ארץ גזירה —
שלא יבואו עוד לארץ גדולה וטהורה · וגם ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כי הארץ קדושה עליה מטוהרה
ומכח העונות נשלחים אותם כחות הטומאה כנ"ל ~ עכ"ל · ומה יש לשום לב כמה גדול הי' הנפלאות כל כהנ"ג
עיי ושלחו לשעיר לעזאזל · איך נטהרו מכל העונות וכל הכחות הטומאה נדחו מהם והלכו עם השעיר לעזאזל. לא
כן עליו · וכל אדם מחויב לבקש רחמים מן ה' עלנו שיבנה בימינו המקדש ולא יהי' נסך חובו כמו ויתן ה' ו
ורפש כסבורה אחר גזל על ולמלטיעם אל תפי תקוה · עכ"ל · וכל תפילות ראש השנה מיוסד על זה · וכל שאוג ו
ומתפלל על זה · רק שכל כוונתו ותפילותו יתפלל עליו על עושר וכבוד · והכל יתפלל הירשה · הרי לפי דעתו לא
נברא כלו לתועלת הלכים ולפרסם ה' מעולם רק כלכבול הנאות עצמו · ומה הועיל בבריאתו בעולם · ופי'
כלא יהי' · ה

ולכן אמר ישעי' ז"ל קורא במדבר פנו דרך ה' ישרו בערבה מסלה לאלקינו · ולמה במדבר הגדול יוצא ולא במישור · אמנם
נראה דיבוע כי שם במדבר מקום החיצונים וכפו"ל הרמב"ן בחטא עגל להיותם ה' לאהרן להוציא לוז · מפני שהיו
ישראל אז במדבר בארץ ציה ולשמה וחורב והחורבן ולמטות עולם באו מן הצפון כמ"ש מצפון תפתח רעה על כל
יושבי הארץ ומן הצפון בא מדת הדין לעולם · ובמעלה מרכבה אמר ופני השור משמאל לארבעתם · ויחלם אהרן כי
הסתרים יורה דרך מקום החורבן כי שם כחו הגדול וכהיותם עומדים שם לכל יערה עליו רוח ממרום והיות מורה
דרך כמשעל סלה עכ"ל הרמב"ן ס' כי תשא — והנם לעתיד כל הכחות הטומאה יעקרו ויחזרו כולם לגדולה · וכפו"ל עתידה
חזור לטהר · וכפו"ל ועולתה תקפץ פי' וכל הרשעה כלה כעשן תכלה · ואז במדבר יהי' כרת רחמים ומקום גדול כמו ארץ
ישראל · ולכן ג"ל קורא במדבר פנו דרך ה' ישרו בערבה מסלה · כי אז לא יהי' עוד כחות הטומאה במדבר
וכפו"ל ישעי' לה' והי' שם מסלול ודרך הקודש יקרא לה לא יעברנו טמא והלכו גאולים לציון ברנה · ישעי' לה' ה' גואלינו
ותנעמנה כל ימי חיינו על בית ה' אמן ואמן

שיר המעלות בשוב ה׳ את שיבת ציון היינו כחולמים אז ימלא שחוק פינו וגו׳ [illegible] על אלופינו · כוונתו ·
מבואר בזה ע״פ למאמר בגמרא בפ׳ הרואה מראין לו לאדם בעונותיו שלא ראה חלום טוב [illegible] שבעין שנין ולא יחטא [illegible]
לו עצמו וכן א״ר חסדא [illegible] חלמא בלא [illegible] · וכ׳ המהרש״א גם בחלום רע [illegible] אלא במה להסתירו [illegible]
לו, [illegible] כמה פעמים [illegible] · וזהו כוונת [illegible] בשוב ה׳ את שיבת ציון אז [illegible] שאם אז כי בגלות הם
הנה לא הי׳ כוונה ה׳ לגלותנו אך שהלך אלהים אשר תשאות ישראל הי׳ [illegible] להסתירם [illegible] נבאו [illegible]
הרעות לעצמו עליהם לא יגעו והיינו כחולמים כחלומות [illegible] להם [illegible] כחלומות לעין [illegible] אלה
אז יאמר היינו כחולמים , בלא מברכות על מה דאמרינן בעונותיו שלא ראה חלום טוב פירוש כמה גלויות ובסוף אלא בחזא ולא [illegible]
[illegible] אדם טוב רואה חלום טוב ועד שלא [illegible] כמו [illegible] , אך גם [illegible] הגאולה [illegible]
[illegible] הפסוק בשוב ה׳ את שיבת ציון כי לפי [illegible] ולא יאמרו עוד [illegible] · וישראל [illegible] כי אם [illegible]
[illegible] ירושלים עוד [illegible] מכלות [illegible] עי׳ [illegible] כמו [illegible] יהי׳ עי׳ ה׳
אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה · [illegible] אין [illegible] · ולא [illegible]

ימלא שחוק פינו · אימתי בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה׳ לעשות עם אלה · אמרו עליו על ר״ל שמימיו לא מלא שחוק פיו [illegible]
והר״ל [illegible] להביא סיפא דקרא בזמן שיאמרו בגוים הגדיל וגו׳ ולא [illegible] רישא דקרא בשוב ה׳ את שיבת ציון אז ימלא
שחוק פינו , ונשאם [illegible] הגמ׳ [illegible] אסור לאדם שימלא פיו שחוק [illegible] אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה [illegible]
[illegible] של [illegible] אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה [illegible] אסור למלא פיו שחוק [illegible]
ובגלות [illegible] פיו שחוק [illegible] להם [illegible]
[illegible] אסור למלאות פיו שחוק בעולם הזה [illegible] לאסור למלאות פיו שחוק [illegible] , [illegible]
בזמן [illegible] אסור [illegible] · ולכך [illegible] סיפא דקרא בשוב ה׳ את שיבת ציון [illegible] וכתוב [illegible] א״ר יוחנן אסור [illegible] בעולם הזה [illegible]
[illegible] למלאות פיו שחוק [illegible] סיפא דקרא [illegible] בזמן שיאמרו בגוים הגדיל וגו׳
ולשוננו רנה · היינו רנה [illegible] ע״י רוח [illegible] כי [illegible]
[illegible] ואין [illegible] ואסור למלאות פיו שחוק [illegible]
[illegible] בזמן [illegible] אסור למלאות פיו שחוק [illegible]
[illegible] למלאות פיו שחוק ונם אינו [illegible] ולכך אז ימלא
שחוק פינו ועל ידי כך ולשוננו רנה · [illegible]
אז יאמרו בגוים הגדיל ה׳ לעשות עם אלה · [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] מעלה [illegible] שאמר [illegible] · [illegible] ישראל שאמרו אלה אלהיך ישראל · ואמרו [illegible]
[illegible] ישראל [illegible] ואמרו אלה אלהיך וגו׳ ועכשיו יראו [illegible] · וזה אמרו הגדיל ה׳ לעשות עם אלה שאמרו אלה
אלהיך וגו׳

אלה אלהיך ישראל. וזה עיין כתבתי ורמזי לנוכח במאירים על זה בזה לפני על אלה חלפי עינינו. כי אמרו ישראל לאהרן כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו ואמרו אלה אלהיך ישראל. וזה מצינו ירמזי על זה הענין על שאמרו זה משה שבזה לפני על אלה שאמרו אלה אלהיך ישראל חלפי עינינו. והבזה כפרים דרש נוים ספרו ובמאורעם. והרי בזה לשון סימון וזה אמרו בזה לפני כי הלוחות נקרא לפני כו"ל בזה לפני מלוחות חמור. ועל ידי החטא עגל שמאו הסגולה ונאמן והלא הלוחות אותם בתוך טמאותם ורש"ל ה"ל. אם אתה ה' הלוחות אותם בתוך טמאותם כמסוין. [ועיקר החטא של העגל ה' לישראל על סירוב כלם אלהים והסירו אותיות שי ממלכם ועי' הסוד בזה לפני כי ל"ב נ"י על ל"ב נתיבות חכמה. נ"ו תבאותו) ולכרתי הם נ' שערים וזה אמרו בזה ל"ב נ' ודו"ל. ועיקר החטא של העגל ה' לישראל על סירוב כלם אלהים ~~[illegible]~~ והסירו אותיות שי ממלכם לכן כתיב מי אשר חטא לי אמחנו מספרי. ופירש בספר של ישראל על זה כלפה יוסף עם לו בניו ליעקב אשר יעקב כי אלה לראה ליעקבו בני ע"ג והשלים. יוסף שני הם אשר נתן לי אלהים בזה לעצמו איש מסירוב ותנכה איננו בן על שם סופו וזהו כונת הפסוק כי יודע יום ונחם אלהים ע"כ של ישראל. ואמרו כלם הענין שהו לשון ז"ל אמיו של חור ואיר ז"ל כי המהר"א הגלה כל ישראל הלום הן כבר לולאים כאשר הוא לם איננו בן על שם סופו ומפני כן סורר ומורה נדון על שם סופו כנודע ותנך המהר"א ז"ל מפני סורר ומורה לתחילת נלואין ה' כאיסוה על ידי שלא ליפת תואר לכן נידון מתחילה על שם סופו כי תחלות וסופו כאיסורה אשה כל ישראל לתחילתן ה' כקיים נידון כאשר הוא לם. ולכן כלאחר יעקב להוסיף כי אלה ולא דבם לברכם כפני ליעקבו לסוף עבודה זרה. חלב יוסף ליעקב בן אותם על שם סופם ואשר נסכם יעקב לתחילה נלואי ה' כאיסור לכן אמר יוסף בני הם אשר נתן לי בזה הראם לו לשר אירוסין ולשר כמזבם ותחילה לאמן ה' כקיים ונבואתו ~~[illegible]~~ כצלו ודמ"ח ז"ל. הגריל ה' לעלות עינו היינו לשחים

בעניין כפי לעלה לישראל ולא נתנה ברב"ו עבודה זרה אמרו ז"ל. לערכם יאמרו אומות העולם לעב"ז כלום קשית עלינו הוה ליצלך בע"ב. וזה אמרו הענה ה' לעלות ישנו. וליעלות פירוש קשי. כמו שאמרו כרשו הלשוך ו' ויעלות אוהרה לכ"ג הלום להם ליתן להם מצוה עליה וזו סורכם וכם וראה אם יקבלו המצוה כלפחה ולא א' וא' ספיקט כפוכפא ווקא ספני החמה והנכם יולם ו' ומלחן עליהם יולם כלפים ולחן וכ' המהר"א כחיול אונגע ולם דרך כה"ג בום' אינו ~~[illegible]~~ אחרן ולכך לא נאמר לחן אלא מלחן ~~[illegible]~~ לעולו הנלמוד כיעלת הלחון הסגולה אותם [יחתם] דהיינו להוא א' מלחן אחרים דהיינו ישראל עליהם יע"ל. וזה גם כונת הפסוק אז ה' יולא לחון סיני. אימת כמין לשאמרו כנוים הנביא ה' לעלות עינו היינו לשחים רמז לומר לשון להם התורה ואם יקיימו כלפחה והקבל יתן להם מצוה עליה ויומעטו כה' ואז הנקבל מלחן ישראל עליהם ויולא אז לחון סינג.

בעניין א' כדורותיכם. אנ"ל גוער כלפני יחיד. ברכה ה' לך אותו. ומפו כהלשבר לינצוו אותם און כלפני לזורע ובוכם כי הזורע ובוכם כלעמי. והזורע כרשעה כרש ינצרו הלך ילך וברכם של כה יכוא ברכם ש. עלה אין מביה התלויה ו תלויה ושי הוא ליסופן כבה. ואשר דבאי על העורבי ע"ה לקל פרס. אחת הלם כתלויה אין ספק כי לם ורפאו וינוט כי בזורי וקצוני עוכעשרח ח' (והמרדכי בבה כם' ראש השנה ביום אחר אין כמיטיון) אישם"כ כה יכא כרכם לקל לכם נצאל. או אפשר כונת הפסוק ביומי כנסיעל ב' אמר כי כם אמר ה' שו לכם ע"ב ואל תגריעו אל ענם פי' ר"ל הליכו מעליכם כמרם תמא אליכם הרעה

אלה

קצ״ז

שלא רצה תפלתם נאמרה בלתדבקו ואז תפ[illegible]תכם ודמעתכם לפני מתוך הרשע כי אם מתוך תלובן וסב״ב בקפיטל י״ב ידיכם דמים ונזבם עצמו נראו לא [illegible] אחרון אנ״ה . רש״י ידיכם דמים התפללו ולא נתקבלה תפלתם לפני לפי שלא נראו להם עד תלובן ועליו [illegible] לכן ידיכם של רוצחים . וזה הי׳ גם כוונת [illegible] בקפיטל ו׳ כח עיני אלהיהם עלי לך כי פתאום יבא הלובן עליו . והאורה אי נ״ב כמו ליכא פתאום או ואחר כך יאך לפי הנ״ל יובן כי אם לא הי׳ בא פתאום והי׳ להם לעזר לחזור בתשובה ועלי׳ טומים אשר הי׳ תקוה שיבא אחה״ם הלובן ליקוט בעונתם כיון שעלו תלובן מעונתם אך עכשיו יבא פתאום וזהו נאמרה התפילה כיון שלא עלו תלובן מעונתם . וזה כוונת השלמה הנ״ל בתשובה ותפלה היינו שלשון תרדמות כמו כתשובה השמועה ושמעו וגו׳ . והגמ׳ כמלה כתרגומו [illegible] על תלובן תפילה ובפרהו הרשעים [illegible] . [illegible] כרם יעלה כי יפה כרם עלה אותו וימנע הטעם שלא יועיל התפילה והתלובן מרה כשה אם לא עלו תלובן כמו אנן מעלין עולי תלובן נעורה כמו כשה . רק כמו נראה ג״ה ואין בתוקף וע״ו לאחר ג״ה . או בתורה כשה לא יכלו לסאך וגו׳ [illegible] כמו ברוקה ד׳ מיני תלובל תלובי הטאה ותלובי השלג [illegible] והנה כשני עצמן ליקרים חלב וגו׳ . [illegible] דגדולה תלובן להקב״ה מכסה עלי כל ימי חיי האדם [illegible] עד יום מות [illegible] התלובה להעשות [illegible] שלא לו כל ימיו הקב״ה מרחם עליו ומעלהו [illegible] אחר מות [illegible] ונותן לו [illegible] ומתחרט לו על חטאיו [illegible] כאשר לוב אינו עולה [illegible] . ועל זה נאמר [illegible] . [illegible] להטאה חיים עצמן כנ״ל הרמב״ן הטעם [illegible] . וטעם הדבר כי בתורת חיים [illegible] ידוע לבן תורה הוא [illegible] עליו ומתירה [illegible] ונתן תמורות גם וחלב של אדם ולכן [illegible] גופו דהיינו להקריב חלבו ודמו [illegible] . [illegible] כיון להקריב [illegible] חלבו ודמו וכלו של אדם [illegible] ערבן חסור [illegible] חלבו ודמו [illegible] על חטאיו ונתפרש לו [illegible] כקרבנות [illegible] . ועפ״ז נ׳ דהה״א אם תשים לאור . [illegible] אם חס אדם על הממון [illegible] ואם לא תשים שלא [illegible] הוא לשון [illegible] חטאת לאחם חייב [illegible] ומה אמרו [illegible] על חטאיו [illegible] באם כרעות [illegible] אבל [illegible] הוא כתיב וקרי הוא [illegible] היינו [illegible] דהיינו [illegible] על הנלם [illegible] היינו זה להכפרה [illegible] הוא אדם אז גם אנו

עצמה

עכבם בקרי במדת הדין עכ"ל שם בסוגיא , ועיין הרוקח הסימן על גב שלא ילך אדם קרי ולא יתלה סיבות הבאות ליד
הן יסורין או עון ומקרים שהם בדרך מקרה רק הכל בהשגחה פרטיות מאמר חז"ל אין אדם נוקף אצבעו למטה אא"כ
מכריזין למעלה עליו ו[illegible] הדרך [illegible] ולית אגרתא בו [illegible] שכל זה קרה לו הכריזו עליו למעלה בוודאי אז יפנה
ולבו הגדול וסבב בארחו עסק מאמר [illegible] מצוה להיות [illegible] של נחת בריות , [illegible] להיסורין נגזרו עליו
לעיין ילוב ולחשוב בוודאי שלא יוסיף עוד לחטוא [illegible] אחרי [illegible] ואחרי [illegible] על [illegible]
ונם שלימתי כי נלאתי [illegible] אחרי [illegible] על [illegible]
ומרוק הענין וכן פי' ז"ל [illegible] ויקיים המצות מתוך היסורין
ובמצות [illegible] בתורתו [illegible] לאחר [illegible] תפילין ומזוזה
סוד הנחת תפילין ומזוזה [illegible] אין אנו [illegible] המצות [illegible] כי אין אנו יודעים
כי אין לנו [illegible] על תפילין ובפרט [illegible]
היקיים את התורה [illegible] ובתוע [illegible] כל טוב [illegible] וכל ה
גם [illegible] והוא [illegible] והמין [illegible] עין על מאמר
יהי' [illegible] ונה גם פירוש [illegible] ז"ל [illegible]
מאמר על מאמר [illegible] ובעוה"ז אין אנו [illegible] תפילין [illegible]
[illegible] ולא [illegible] הנחת תפילין , [illegible]
[illegible] וכשלים [illegible] עלה
[illegible] עלה ועלה [illegible] לומר [illegible]
[illegible] על [illegible]
[illegible] תפילין [illegible]
[illegible] אין לו [illegible] יום [illegible]
[illegible] על מצות עלה [illegible] מצות תפילין ומזוזה [illegible] , לא עלה [illegible]
[illegible] מצות [illegible] עלה מצות [illegible]
[illegible] לומר [illegible]
[illegible] על [illegible] עלה [illegible] או [illegible]
או [illegible] או [illegible]
[illegible] כי על ידי [illegible] כל [illegible]
[illegible] הוא הטהרה כי ע"י [illegible]
[illegible] הטהרה [illegible] הטהרה הוא ע"י [illegible]
[illegible] כי [illegible]
[illegible] על [illegible] או [illegible] עד יום [illegible] , ובעוה"ז [illegible]
[illegible] עם [illegible] עלה [illegible]

עולם לאדי ראלי עבירות לאין מאריכין הגלות לאין הדין סוף נתלה על דבין עזיבת תורה ועיקר בעון בוזי חכמי סופרים
תורה ורואים לאיקרי תורה הולכי בבנין [illegible] בעין כל ועושין כרם הנוטלים אבררא לעד לעין כרמ' , וכו' יש"ו
כי במיתת הלומדים . והנה לא יעלה על בעדי כי דבין בזוי לומדי תורה לא תעלה יה"ב . דהה אם מסגף עצמו כלאם
ימות הלוים ח"ב אפילו לדבר ומנע יה"ב מלומ' דבפין כי אז המאיר מבוזי מוציאי וכן כבל ימות הלנים כלאים ויסגף ויתענה
ולמו היודע כמה זוכה להתעורר כנ"ל מזוהר דברי אלהים רוח נלהבה כי אלהים זו שגרה הדין איום נה ולקט כי אם מעל ימי
ולבם לבבו ונזכה רוח רע בוערו ויעז"ו לם נלהבה ומרצה אלקים לא רפיה . וכן זכה על רפיון ויראת קם יסודי' מורים
לא יסתון האדם עד כי יסלה מסלעליו יסורי' רק . דבין הדין ויקבל עליו היסורי' כנ"ל רם ורגוזו ומשו דבזה לכוין האדם בזאתם
דבין על כל הבא עלי. לקבל עליו יסורי' ויעז"ו יורה הפנים והחלך שלמעלה . ונכ' כמאמר חכמי' שיר תלוקה פרק ג' ויוסר עצמו במצות דתכ' טוב' ועל האשן תלין והיו
בעד תבי' ויסורין כל זהו שוקל האדם מעצמו בנפשו וכה מעלה עליו כאלו קבל החרפה וכן חמור הוא שבין בזיון ליום
המיתה אין סירולו ים ימים מיש כי אמר כל טועם טעמי בזות כענין לאדם כזוהר ויהי כפי לענגה עליו ליסות ויעלה ר
מלובם טעם טעמי בזותא . ויען נגל המשנה משל טועם טעמי בזותא וכן בנשילות אפים מי ליודע הבוים כמוך אליך
נפשו. אלא משל מוסר נפשו למות עד לטועם טעם מותא ונערה במיעלם מי לענג עליו ויהם יוכל עי"ם כלטועם טעם מיתם
בנשילות אפים ומן שרידת לאין כנגלה על עוני' לאים ורבים רעות . אך עיקר התשובה דבין להיות לשם שמים ואז נהלב
כשבן והכלישה נפשו במעלות חכמה שיר תלוקה פרק ג' יואל הנביא עי"ש ומאריכות אמר ושובו אלי בכל לבבכם ובצום בכי ומספד כי עיקר כל הוא
הירה התלודמלו ונפש ואח"כ בצום ובכי ומספד . בצום כל בכי ומספד אינו בצום הרוע הוא בכי ומספד הבכי היא על זה ש
שורה ו' מן העינוי ובנם בכל הורכבות ואיך נעשה יבא טרפה לסטל נעשה הבזין כנ"ל ויצאו וראו בפגרי האנשים שם
והי' דראון לכל בשר . ונשמה נבראת מעדן העליון וכמין מיתם היא ונשמה על ידי קיום נו ובו המספר על פורות כשיתות
נשמה מעדן עליון וזה בא על ידי התלודם בכל לבבם כלם ונפש . אבל לא לשם יוהרא או מנפנ לשמוע בן כל לישה אל לבו
ובפרט העולם לשם יוהרא אוי להם כי נעלו לנפשם רעה ונאמר בנבואת זכרי' פרק ז' [illegible] ורשנים אלו בתורה וחטאים
ללמוד ואמר הנביא האבכה בחודש החמשי הנזר כאשר עשיתי זה כמה שנים ויהי דבר ה' צבאות אלי לאמר אמר אל כל עם הארץ ואל ה
הכהנים לאמר כי צמתם וספוד בחמשי ובשביעי וזה שבעים שנה הצום צמתני אני וכי תאכלו וכי תשתו הלא אתם האוכלי' ואתם השותים
כה אמר ה' צבאות לאמר משפט אמת שפוטו וחסד ורחמים עשו איש את אחיו ואלמנה ויתום וגר ועני אל תעשקו . ענין הרבה על זה
נחרם הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורתי כי מילין הרבנ' מלמוד התורה אך כפה הראו עצמם לעם ובפנה נלאות עליהם בתעניתם
ובדברי פ' יזלות לאין רבים הנרשעין ליוהרא ומשנתם אלו לא היו לשם שמים רק לשם נאוה ולמען יהי' להם שם והסידוים [illegible] בוערם
לול פרה ראש ולענה במחלבותם . וכנה טעו העם לקלאותם ורשנים מורה תורה לשמה ולאה' מורעי' בחרוגין ומפרסי' [illegible] ואוכל , ונם כלה' אולי לא הי' אוכל לבו כי
מי שלומד לשם שמים תמיד ועולה מצבה תמיד אוכל ולוחם לבו ולמען יהי' העץ בבריאות לקיים [illegible] כלל' אה' ס"ר לא"ה ושוים
דבין אוכל לשובע נפשו [illegible] לאות לחבר ומעינים לשם נאוה אך אכלום אינו לבו רק [illegible] וכן הן [illegible] הנביא הנזם ג'
דברתי אני . כלומר לשמי לשם שמים רק לשם נאוה ויוהרא וכי תאכלו ותשתו הלא אתם האוכלי' כלומר להנאתכם ולא לבו כי אין
ובזין כלל תורה ולא יועילו כלל ורשעים [illegible] אמר ה' צבאות משפט אמת שפוטו [illegible] ויתום וגר ועני אל תעשקו . וזה נקרא לה'
מכה תרעתם

התע"ר

זכה העולמות כי אין דומה של יגיעת כח בפילפולים כי הפילפולים הם דין המצוה ונבך ועיון התלמוד הוא כלל ליגיעת ראש׳ וכו׳ הלא
בתפילה נמי לא שמשו״ם ותלמוד׳ ה׳ אותיות והתנועות ולפעמים אחר כך עונותיו למען נהרו מעוטן ידיו׳ כמו אלא הרי כי עיקר הנעשה הוא ליום
עצמו יחין ולהבא מעבירה לעולה ולא יהי׳ בטלה ועין כבדו . איך יסתלק עצמו אגל׳ והתנועות ולומר נגלנו . ונגלה כמו . דברינו
דופי . ודומם לשון הרע . על חטא שחטאנו לפניך בשקור עין בהרהורי והולכי רכיל לשון וזנות בעינים לדבר עבירה כנ״ל או אלא
עה׳ להשמע בנלך ובמרמה ולשון רמיה הלא על גב לעולם לעיים סובבו מאין יגיע לתפילה להכנס על זה כ׳ בזוהר לעשרת
אך יגיעה ואומר לנפה׳ פלניא באתי לנסך בתוקפא דאורייתא בעיט בסאה׳ חוטי כן וכן . נגלה אין לו רפואה עד במקרא לעולם ואם
יה כלי תורה בסיך ולולו או יגיע בני ויבא המון לאותן אנשים הנגלים . [illegible] אנו עולין חבורה אנשים וכיסה
ונפלות חסדים . נפלות חסדים לשון רבים נפל לנפלו א״ל חסיד . עיינא ולפעמי רבי ספסורי בעבירה עשה חבורה כלומר עלה אנרם
וכיסה עם אורחתו עם העונות ולב להם העיקריים הדים והולכים הטפלים שלא ירוצו לעבירה ועינים לא תפרחא חוץ לד׳
אמות בין של עפר יבש והלום תמיד כי עפר אתם ואל עפר תשוב . ולמו לא יהי׳ פנוי תורה ומצות ולעבור ברבים
לימא שהם מצוה כלל . וחברה זו נקרא נפלות חסדים העיקרי איזהו חסיד המתחסד עם קונו . וזה אמרם בפס׳ ע״ז
א״ר הונא כל תורה שאין בה גמ״ח דומה כמי שאין לו אלוה שנאמר וימים רבים לישראל ללא אלקים אמת וכו׳ ודוגמ׳ על הגל
כי תורה לחוד כל לעולה עבד ומשרת לאוצריו שלא יחטא אין לה קיום ואינו חסר . ובמין יעקב נכסים כלם המצוה ד׳ אמתיה
גמ״ל דבר הען על זה . ובלשונו תורה וגמ״ח אזלו בעבדו זה נקט לעבודה ומה ע״י התפילה נקרא עבודה כנאמר
ולעבדו בכל לבבכם זו תפילה לעולם . ועי׳ הגרפ׳ חלום ומה שלעיל הנקרא עבודה יהי׳ כסא של שלש רגלים תורה
וגמ״ח ועבודה והעולם עומד על תורה ועבודה וגמ״ח . ועבודה בקרבנות עכשיו ומה שעבודה בתפילה . אברהם יצחק
ויעקב הם כסא של שלש רגלים אלו והי׳ מרכבה לשכינה אברהם גמ״ח . יצחק העמיד עצמו לקרבן . ויעקב א״ש
תם יושב אהלים למד תורה . וזה שאמר שלה כסא של שלש רגלים דהיינו תורה ועבודה בקרבן עצמו וגמ״ח לא יזוז
ועמוד לפעמך של רגל א׳ אז עאכו״כ

וילך משה וידבר את כל הדברים כו׳ פרש״י תנחומא אין וילך אלא לשון תוכחה לאמר לכו חזו מפעלות אלקי׳ וכו׳ . נ״ב גל״א לכאורה הפירוש . כיון דכתיב אח״כ ויאמר אליהם בן ק״כ שנה אנכי היום , אם כן בפסוק הקודם לו דכתיב וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל . לא נזכר מה הי׳ הדברים שדיבר אל ישראל . דהא מדכתיב אח״כ ויאמר אליהם , משמע דזה אמירה בפני עצמו , ומה הי׳ הדיבור הראשון , ולכן פירש המדרש בדיבור הראשון הי׳ דברי תוכחה . וכן כ׳ רש״י ר״ל פ׳ אחרי מות עיין שם ובמזרחי . ותמצא כמש״כ . ולכן נזכר בפסוק ראשון וידבר . לשון דיבור . ובפסוק שני לשון ויאמר . דבפ׳ כי תשא כ׳ רש״י אין דיבור אלא לשון עז לשון קשה עיין שם . ולכן דברי תוכחה שהוכיח לישראל נאמר לשון קשה . דדברי תוכחות הם לאדם כהלקאה ראשונה למען ולמען יוכח בהם . כמ״ש מוסר ה׳ בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו . במשלי ספ״ג . ועיין שם במלבי״ם פי׳ הענין על זה . ואפשר דבא הכתוב להשמיענו בזה כאילו כתיב מפי עליון לא תצא הרעות . ולפעמים היסורים של אהבה באים על אדם . והאדם ימאס בהם כחושבו דבזה לא תצא רעות מעליון . וע״ש מוסר ה׳ בני אל תמאס . ה הכוונה אף שתמאה שהיסורים באים מאת ה׳ אל תמאס בהם , כי את אשר יאהב ה׳ יוכיח . ויסורים של אהבה הם באים מאת ה׳ אבל יסורים על פורענות קהלות על עבירות עוונות הם באים מדת הדין לשלם לרשע כרשעו . ועל זה נאמר מפי עליון לא תצא הרעות .

ונלכה מה דכתיב וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל . ולא נזכר בקרא מה הם הדברים האלה שדיבר אליהם . ונראה דבסנהדרין דף צ 3. אמרינן ר׳ סימאי אומר מנין לתחיית המתים מן התורה שנאמר וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען לכם לא נאמר אלא להם מכאן לתחיית המתים מן התורה . וכתב המהרש״א בח״א דבזה אין ראי׳ דההיא קרא עם משה ידבר ולפי פשוטו לפרש . כי נדבר להם אבני ישראל אך עיקר הלימוד הוא מדכתיב בפ׳ עקב אשר נשבע ה׳ לאבותיכם לתת להם כהתם כיון דעם ישראל ידבר כלשון נסתר לאבותיכם על כרחך דמיני להם לשון נסתר אינו שב על בני ישראל רק על האבות ור׳ סימאי ס סמך על הך דרשא עכ״ל מהרש״א . והנה סוף נצבים כתיב כי הוא חייך ואורך ימיך לשבת על האדמה אשר נשבע ה׳ לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם . ואח״כ מתחיל וילך משה וכו׳ . ומעתה יהא פסוק בסוף נצבים מורה ג״כ תחיית המתים לפי ס סברת המהרש״א הנ״ל . והנה ענין תחיית המתים הוא מוסר גדול ובהעלות האדם זה על לבו אז יכנע לבבו הערל . ומכ״ש סוף דניאל אלה יעמדו לחיי עולם ואלה יעמדו לחרפות ולדראון עולם . והכוונה שלא יחשוב הרשע אשר הרע לעשות בעולם הזה ש לאין לו עונש רק אחר מותו אזי ידון בגיהנם . ואחר תנוח נפשו . לא כן הדבר . רק אלו יעמדו לתחיה ואלו הרשעים אך יהיו לחרפות ולדראון . אזי לאות כולה . כי הוא יום הדין הגדול ולכן כיון שסיים הפסוק סוף נצבים כעניינא דתחיית המתים וילך משה וידבר הדברים ה האלה הרבה ענין תחיית המתים שהוא יום הדין הגדול והנורא . ולכן אמר וילך לשון תוכחה שהוכיח לישראל בזה ליראה מעליהם . לא ליהיו נענשים ליום הדין הגדול מכל עון ואשמה . והנה אמרת דבה פירוש הנורא לש דבסנהדרין שאלו רומיים את ר׳ יהושע בן חנניה מנין שהקב״ה מחיה מתים ויודע מה שעתיד להיות אמר להו תרוייהו מהכא שנאמר הנך שוכב עם אבותיך וקם . ודלמא וקם העם הזה וזנה אמר להו נקוטו מיהא פלגא בידייכו דיודע מה שעתיד להיות . איתמר נמי א״ר יוחנן משום רשב״י מנין שהקב״ה מחיה מתים ויודע מה שעתיד להיות שנאמר הנך שוכב עם אבותיך וקם . ולכאורה ש ותחיה דכבר דחה הל״ דלא להוכיח מיני׳ רק פלגא דיודע עתידות . ואיך קאמר רשב״י אח״כ להוכיח מיני׳ תרוייהו אבל נשאה לפי׳ש לעיל מדכתיב אשר נשבע ה׳ לאבותיכם לתת להם מורה תחיית המתים וכפירש רש״י בלהם משמע ש

להקשות

להבטיח הקב"ה לאבותינו אברהם יצחק ויעקב ליתן להם את ארץ ישראל וכי להם ניתנה והלא לבניהם ניתנה אלא מלמד שעתידין לחיות
ועתיד הקב"ה ליתן להם ארץ ישראל · והנה לבעלי המינים דהקב"ה אינו יודע עתידות ח"ו · ליכא להוכיח מכאן קרא תחיית ה
המתים · דמ"מ וודאי דהקב"ה נשבע לאבותינו ולתת להם ארץ כנען אך שנגזרה עליהם הגזרה ומתו קודם שנכנסו לא"י · והקב"ה ל
נשבע להם הי' רוצה ליתן להם והי' סובר שיחיו יותר · ולא הי' יודע שימותו פתאום קודם הנתינה · ולכן אמר ר"י נשמע
מיהא פירכא בדבריו · והמינים כיון שאמרה מיהא מכאן קרא דהקב"ה יודע עתידות · אם כן מוכרח מזה ג"כ תחיית
המתים מקרא דנשבע לאבותיכם לתת להם דהא לבניהם ניתנה ולא להם · והקב"ה יודע עתידות והי' יודע [illegible]
[illegible] שבועה בלא יודע להם ולמה נשבע ליתן להם אלא קמ"ל בתחיית המתים מן התורה · והבינהו // ועל
ענין זה אנו אומרים כמה פעמים לחיים בנוסח זכרינו לחיים · כי הלא נודע ~~[illegible]~~ דכתיב יום הדין הזה · אחת לאחר מיתת אדם והוא עולם ה
וכ"כ תוספות בר"ה [illegible] ע"ב
הנשמות · ואחת לעת התחה"מ ~~[illegible]~~ והוא נקרא יום הדין הגדול והנורא וכמ"ש בהכל יודוך ואין זולתך מלכנו לחיי עולם הבא ש
ואין דומה לך מושיענו לתחיית המתים וזה מאמר הרמב"ן בשער הגמול עיין בפירוש מחזור בהכל יודוך · ועל זה אנו אומרים
תפלה בזכרינו לחיים · היינו חיי עולם הזה · מלך חפץ בחיים · בחיי עולם הבא עולם הנשמות · כי אין הקב"ה חפץ שיהי' יום
[illegible] שמחה מקור החכמה · וזו טעם יסודי · נהגו לרחוץ ולכבס [illegible] נקיה לעת [illegible] ולשום אל [illegible] ולהגעיר [illegible]
הלבנים ורפ"ל מהר"ם [illegible] על [illegible] הנ' פושעי ישראל אין אור של גיהנם שולטת בו הביאו בספר ראשית חכמה ·
וכתבנו בספר החיים היינו ליום הדין הגדול והנורא לעת תחיית המתים · ולכן אמרינן בזה כתבנו בספר החיים עיין ש"ל בזוהר
פ' חיי שרה במדרש הנעלם ועיין שם בדף [illegible] ע"ב בתוספתא וז"ל אמר ר' יצחק הכי תנינא כל אינון דכתיבין ביה בגופא ומזונין על
ההיא יומא [illegible] ודיירי עפרא [illegible] ודלא כתיבין על ידו בגופא בספרא לאבדו לגיהנם לעלמין ועל זה אמר דניאל י"ב ונקיצו
החיים ~~[illegible]~~ [illegible] כל הנמצא כתוב בספר · ועיין שם יותר מזה במדרש הנעלם בדף [illegible] ע"ב · ולכן אמרינן וכתבנו בספר ה
[illegible] אנו אומרים פסוק יחזקאל אמור אליהם חי אני נאם אדני אלקים אם אחפוץ במות הרשע [illegible] כי בתפילת ר
[illegible] נאם אדני אלקים והשיבו וחיו [illegible] · והנה [illegible] אותנו [illegible] אלקים · ולא [illegible] · הורה לנו [illegible] היסורים
[illegible] יבואו עלינו והם מדת הדין ונשלחים מן אלקים כנודע · לא באו היסורים דרך [illegible] ולכלות אותנו כמו
שאלקים זו מדת הדין [illegible] הוא [illegible] ולא [illegible] ועולם [illegible] · ובאם אח כן [illegible] ויום [illegible] כן [illegible]
אנו [illegible] לזאת לחיים · [illegible] לעולם יעלה לנו [illegible] · ואלקים זו הוא לנו לרחמים · ולכן
אלקים שיהי' לנו לרחמים ולטובתינו וכן יעלה לנו [illegible] · ועניך אלקים חיים · הרבון על זה [illegible] הוא
הדין הוא לאחר [illegible] ויום [illegible] הוא [illegible] · ולכן אנו [illegible] ביום הדין אוי לנו [illegible] · כי יום
להקב"ה [illegible] ספר תורה [illegible] ואומר [illegible] עם כל הנבראים · גם עם אומות העולם [illegible] [illegible]
עיין בתורה או לא [illegible] · [illegible] לא [illegible] · ואוי לנו [illegible] בתורה [illegible] לא
[illegible] · [illegible] ביום · [illegible] הוא [illegible] לא יודע [illegible] · ולא עין בתורה · ואם [illegible]
[illegible] ממנו [illegible] ותורה [illegible] וכו' [illegible] חברותו [illegible]
[illegible] לשון הרע

ובשוגה מטלה מדין הבאי . וזה לכפול גדול . כי מה שנגזר עליו מן השמים לא יגרע מזה מדין ואין לו רק כדי יופו לגאו ל"
רק זה בא לחוסר הבטחון . ועי' א' ירמי' הדור אתם ראו דבר ה' המדבר הייתי . ובשרע"ט [illegible] מהר"ל הובא להם [illegible] הכן של
גם חיים [illegible] השער ולא תשוב כנגה עומד על [illegible] לגאולה . ובשיטת הרמב"ם יהרג ואל יעבור . והעונש כנגד הן כספ'
ומכל באלה אי"ל גדול עונו מנשוא

עה"ש וכר מרדות העובר על דברי חכמים חייב מכת מרדות ולפעמים מכת [illegible] . ולכן נקראו מרדות כי עובר על
דברי חכמים . נקרא מורד . והעובר על ד"ת לא נקרא מורד כמו העובר על דברי חכמים . כי מוסיף הקב"ה על דברי סופרים
יותר [illegible] של תורה . כל הלומדין [illegible] הן והולכין [illegible] או [illegible] נקרא מורד [illegible]
כתורה לא תסור מכל הדברים אשר יגידו לך [illegible] מהר"ל ~~[illegible]~~ שחייבין לשמוע לדברי חכמים . אין לך [illegible] גדול מזה [illegible]
[illegible] לא [illegible] לאסור באכילה [illegible] גם [illegible] והמענית כל היום [illegible] הלא זה הוא [illegible]
כל [illegible] ואינו יכול [illegible] עד שעל ידי כך אין לו . ואפי' זה נחלב לו לסייף והמענית [illegible] הראשונה וזה [illegible]
כל היום .

עה"ש כרת . יש נותנין כרת וערירי . עה"ש [illegible] . והוא עפ"י [illegible] כרת [illegible]
[illegible] . ובשיטת הנמ' [illegible] ובשיטת הירושלמי אינו [illegible] . אבל אין [illegible] כרתן אלא [illegible] ערירים
[illegible] כתוספות [illegible] כרתן [illegible] כרתן . [illegible] שמים [illegible] עון זה לחוד . אבל באמת
ובשיטת הרמב"ן על התורה [illegible] עיין כב' אחרי מות באורך שזה . [illegible] להזהר מעונש כרת . שלא .
[illegible] כמו [illegible] אשר עליהם נאמר [illegible] . איך [illegible] בעבור [illegible]
והתבודד . [illegible] על האבן [illegible] על האבן אל וחפוי ראש והתאבל על נפשו [illegible]
[illegible] בעבור עוונותיו . וזה [illegible] נפשו [illegible] . [illegible]
~~[illegible]~~ אבל [illegible] על נפשו אשר היא חלק אלוה ממעל [illegible] העולם
[illegible] או [illegible] . זה [illegible] העולם [illegible] לא יאחר [illegible]
[illegible] נפשו [illegible] אורה עליונים ונשמה [illegible] דרך [illegible]
אר"י [illegible] . ועיין [illegible] חיים הנ"ל .

עה"ש [illegible] . [illegible] חייב סקילה . וכל"ז [illegible] שם שמים . [illegible] לנחלה עם לא
על ידי אדם אוסר העולם הרי עונו גדול מנשוא ואין יה"ט [illegible] עד [illegible] . וכן העולה [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] עבירה [illegible] זה הרי הוא [illegible] . ולכן [illegible] כי [illegible]
שמים על ידיהם [illegible] ועל ידי זה [illegible] עד [illegible] . ועל ידי זה [illegible] אדם הולך
[illegible]

כא

פ׳ מצורע

מדרש רבה פ׳ מצורע . מעשה ברוכל א׳ שהיה מחזיר בעיירות והכריז מאן בעי למיזבן סם חיי אזלין עלי׳ כל עלמא א״ל
ר׳ ינאי תא סק להכא זבין לי . א״ל לית את צריך ולא דכוותך . אטרח עליה סליק לגבי׳ הוציא לו ספר תהלים ו
מכורך הראה לו פסוק זה מי האיש החפץ חיים מה כתיב בתריה נצור לשונך מרע . אמר ר׳ ינאי אף שלמה מכריז ואומר שומר פיו ו
ולשונו שומר מצרות נפשו . מצרעת נפשו א״ר ינאי כל ימי הייתי קורא מקרא זה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט׳ עד
שבא רוכל זה והודיעני לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר זאת תהיה תורת המצורע המוציא רע עכ״ל המאמר . המפרשים
רבו במאמר זה אין מספר כאשר כבר הביאם הכל על ספר כלי יקר . ונ״ל לומר . דבערכין פ״ג ר׳ חמא בר
חנינא אמר מאי תקנתו של מספר לשון הרע אם ת״ח הוא יעסוק בתורה שנאמר מרפא לשון עץ חיים ואין לשון אלא לשון
הרע שנאמר חץ שחוט לשונם ואין עץ חיים אלא תורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה . ואם עם הארץ הוא ישפיל
דעתו שנאמר וסלף בה שבר ברוח . ר׳ אחא בר חנינא אמר סיפר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד ברוה״ק שנאמר יכרת
ה׳ כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות אלא מאי תקנתו שלא יבא לידי לשון הרע אם ת״ח הוא יעסוק בתורה ״
והנה בעבודה זרה דף י״ט ע״ב נאמר הלל על פסוק סור מרע ועשה טוב . אין טוב אלא תורה . ולכאורה סותר
מן הפסוק הנ״ל כר׳ חמא בר״ח דיש תקנה ללשון הרע ע״י תורה . כשנדקדק לשונו דקרא מי האיש החפץ חיים שנצור
לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה . סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו . כיון דכתיב נצור לשונך מרע . למה לו
וסור מרע . דהא בתחלה אמר נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה . הרי כבר סר מרע . אלא וודאי דהאי פירוש
נצור לשונך מרע . כלומר שלא יבא לדבר כלל שום לשון הרע או דבר מרמה . ואם כבר דיבר
לשון הרע מה תקנתו . לזה אמר . סור מרע ועשה טוב . טוב זו תורה . דתקנתו של לשון הרע יעסוק בתורה . ואם
עם הארץ הוא . תקנתו . בקש שלום ורדפהו . להרודף אחר שלום ואין לו מעלה לו מע״ב כענוו . שפל עצמו ולא יבא
לידי קשה רק ירדוף שלום . כמ״ש לעיל ואם ע״ה הוא ישפיל עצמו . מי כוונת הרוכל שהי׳ מכריז מאן בעי סם
חיי . כוונתו ליתן רפואה לו . לכתב נכשל בחטא לשון הרע . כמו׳ המזיק סמים לרפואה לכן אמר סם חיי
כי בכוא אינו צריך לסם רפואה
אזלין עליה כ״ע . יען ג׳ עבירות אין אדם ניצול בכל יום וגו׳ אבק לשון הרע . א״ל ר׳ ינאי תא סק להכא זבין לי . דר׳ ינאי
הי׳ סובר כר׳ אחא דמספר אין לו תקנה בתורה דכתיב יכרת ה׳ כו׳ רק בוודאי אע״ג דאמר ר׳ אחא סיפר אין
לו תקנה . הכוונה בתורה אינה מכפרת . אבל תלויה וסיגופים ותעניות יכפר . לפיכך בתלויה מהני להיות כריתות
ועדיות . לכן ב״ע סמא לספר לו אופני תלויה בחטאים על חטא זה . א״ל לית את צריך . כלום דעוסק בת״ת
בתורה יכפר . אטרח עליה . דלמא תורה אינה מכפר . הוציא לו ס׳ תהלים הראה לו פסוק זה מי האיש ה
החפץ חיים מה כתיב בתריה נצור לשונך מרע וסור מרע שלא כדכ״ב בתורה מכפר ורמ״ש לעיל . והנה אי אמרי׳ דתורה מכפר
עלה קשיא לר׳ אבא בר חנינא הא כתיב יכרת ה׳ כל שפתי חלקות . ובע״כ דצריכין לומר דיכרת קאי לעוה״ב כמ״ש הרמב״ן על
התורה בעוה״ז כרת נאמר על הנפש להכרית מעולם הזה
כן הרמב״ן בפרשת יכרת ה׳ כל שפתי חלקות קאי על עוה״ב עונה לנפש . ורמ״ש הגלה דף נ״ו ע״ב כל המוציא דבר״ל על חבירו
סברת אלא מצרעת . ופי׳ נפשו היא נפרעת כי הצרעת והיא חזינן חשבון בעו״ל לשון הרע שלא נקרי כחטאת . ותרץ דבריך טפי
ולמען

ולספרן לוקה בצרעת. וזו שאמר ר' ינאי כל ימי הייתי קורא מקרא זה ולא הייתי יודע פירושו של מקרא. כי ה'
קשה לו, למה כתיב שומר מצרות נפשו. כיון שהנגעים באים על לשון הרע. ונגעים הם כפרה לגוף. ואינם צער
רק לגוף ולא לנפש שהוא הנשמה. ועוד הי' קשה לו מלשון הזוהר דהא חזינן כמה שלא לקו בצרעת ומדברים
לה"ר תמיד. עד שבא רוכל זה והודיעם [illegible] בתורה מפורש ומבואר בזוה"ק בנאי על עה"פ היועץ לנפשו
והן הן דברי המדרש לקמן. ופירש שלא הזהיר את ישראל זאת תהיה תורת המצורע המוציא רע. ובזה למה כתיב
כאן זאת תהי' תורת המצורע. למה כתיב תורת המצורע שלא נאמר כן בשום פרשה בתורה. אלא ודאי לרמז
על זה שנעלה מצורע שמוציא רע ליעסוק בתורה ויכפר לו. וכן ראיתי בס' עיי"ש. והוא מעולה עפ"י
הנ"ל דמוכח בתורה מכפר על לה"ר .. והמבינו. ועונש לשון הרע באומה גדול כמבואר מאמר רז"ל בפסוק ו
וירא משה ויאמר אכן נודע הדבר לדאגה על שיש בישראל דלטורין לשא אינם ראוים ליגאל להי' תמה מה חטא ישראל מ
מכל אומה ולשון שיהיו נרדים. אבל רואה אני שהם ראוים לכך. ולכאורה [illegible] אמר משה כלפי ב' דברים נאמרו
אלא הי' בהם לה"ר דבר זה באזני העם וישאלו את מוצא הדבר היה יודע אבל י"ב חודש ולא נמצא א' מהם ש
להלשין על חבירו. וזה פי' הפסוק כי מתו כל האנשים המבקשים נפשך. כי השלה"ק הק' להרי' ברמיה שהלשינו
ופרעה על משה שהרג המצרי הם היו דתן ואבירם. והם גב' יצאו ממצרים ונעשו כשואלין. אך באמת
בעני' דרך כי מתו כל האנשים שירדו מנכסיהם ואין בפיהם נשמעים עוד כלל. ולכן כשראו שאין דבריהם ע
עוד נשמעים ואין להם שום הנאה עבור הלה"ר נסוגו אחור [illegible] כל כעס. לה"ר כראותם שאין דבריהם נשמעים
ואין להם הנאה נסוגו אחור. והי' ירא משה להיות שלא יגאל אותם כל עדיין שאין בתוכם חטא לה"ר וכן בישרו
הקב"ה כי מתו כל האנשים שירדו מנכסיהן ואין דבריהם נשמעים. ואמר כל האנשים המבקשים נפשך כי משה כ
כנגד כל ישראל כי שקול כנגד ס' רבוא. ולכן כשאמר כנגאלו ממצרים בזכות שלא היה בהם לה"ר שנא' ולב"י
מצוה ראשונה ביעור חמץ ואכילת מצה. כמ"ש האלשיך בס' [illegible] (בתוספות [illegible] ענף [illegible]) אור
לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר. כי כאור הנר מחפש העיסה כן היצה"ר מחפש את האדם
ומחפש ומסבב האדם ועל כן חל עליו חובת ביעור היצה"ר מעליו ולא ימתין עד אשר יזקין או יגדל כי מי
יודע כמה יחי' יכול עוד. כי אם אור לי"ד. היינו כשאומר לנער י"ג ויום א'. וזהו לאור הנר כי אז
בא לו היצ"ט והנר היא הנשמה המשך לו מיצ"ט. בחורין ובסדקין בכל מצפוני לבו ולסלק כל ספק עבירה
ואמר התנא כל מקום שמכניסין בו חמץ אבל מקום שאין מכניסין בו חמץ א"צ בדיקה. כי היצה"ר נכנס בכל איברי אדם
כל א' וא' לפי ענינו. בראש [illegible] בגאוה גופה. בעיניו קנאות [illegible]. כגון לראות רע נשים [illegible] ולהלוך,
באזן לקבל לשון הרע. בפיו ובשפתיו ובלשונו ברכילות ולשון הרע ודובר נבלה. גם לאכול אכילות איסור אשר
אסרה תורה [illegible]. בידים לקח ריבית או עול וגנב. רגלים שממהרות לרוץ לרעה. כל אלה צריך בדיקה [illegible]
ילוד מדרכי הרעה. אם חטא בראש [illegible] בגאוה וגופה. [illegible] שלא [illegible] תמיד [illegible] כמאן

עופר

עושה תשובה לפני ה׳ כמ״ש באו״ח ר״ס א׳ שויתי ה׳ לנגדי תמיד הוא כלל גדול שלכן אין ישיבת האדם ועסקיו והוא לבד בביתו כישיבתו ועסקיו לפני המלך הגדול כו׳ עד סוף · ע״ש ואז יגיע ההכנעה והיראה של [illegible] · אם חטא בעין וראות רע · [illegible] · ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה · ואיך [illegible] בן אדם לראות בעיניו בין הלבנים · כמ״ש כי עין בעין יראו [illegible] ציון · אם פגם בעינים בעבירה · ואיך יתפלל בכל יום ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים · הלא תפלתו [illegible] · חטא באזן לקבל לה״ר · התיקון שלא לקבל יזכור תמיד חטאיו · כמ״ש דוד כי ה׳ אמר לו קלל · יקבל חרפתו באהבה ושמחה · וכמו שצוה הרמב״ן לבנו · כל אדם יהי׳ גדול ממך בעיניך אם הוא חכם עליך לכבדו ואם הוא פחות ממך אתה חייב יותר ממנו שאם חוטא הוא שוגג ואתה מזיד · ומ״ש אם דיבר לה״ר בפה התיקון בתלמוד תורה או ישפיל עצמו [illegible] שלום [illegible] · אם אכל מאכלות איסור · תיקונו · ישפיל עצמו בתענית · ובפרט לקיים מצות חכמים [illegible] לאכילה כמו אכילת מרור בשיעורים בזיתים · אך שלא יעלה עליו [illegible] ביצי מרור [illegible] · אעפ״כ יקיים ובזה יהי׳ לו תיקון על חטא מאכלות איסור · והעולם [illegible] ביצי מרור מצוה · ובשביל זה אין להקב״ה נחת [illegible] יציאת מצרים כל [illegible] פסח כי עוברי׳ על דברי חז״ל · [illegible] של תורה · ויזהר באכילת המותרות [illegible] · [illegible] נחת רוח לנשמות [illegible] בספרי מוסר · [illegible] · הרי עיקר [illegible] · [illegible] כמ״ש הזוהר [illegible] · ועל כל אלה ישיך סיגופים ולא יתייאש [illegible] · חוטא בעיניו [illegible] · חוטא באזנו [illegible] חרפתו · חוטא בפיו אין דבריו [illegible] · חוטא בלשונו [illegible] · כמה [illegible] העולם [illegible] נפש · [illegible] · כמה חכמים [illegible] עליהם [illegible] היה [illegible] עליהם [illegible] · כמה [illegible] בנים לא שמחו [illegible] · כמה [illegible] · כמה בחורים [illegible] · אשרי מי [illegible] · ולכן ישיך בן אדם [illegible] · אך כבר הבטיח השל״ה [illegible] ואין עוד

רק כזה כיודע לחטא · אבל כאינו יודע אין לו לסגף עצמו ונקרא חוטא וכו' · לכן אסר הרמ"א אבל בנזירות ל
לאין מכניסין כהן חזן ולא נודע לו חטא כי אין צריך בריא ובינוני · רק כשהוא בעלמא סגי · ואחר הבינוני 3
צריך כשאול שיהרהר תשובה בלבו ומתענה ויבא לו היצה"ר מזה · ועיין הבריכה תגנה ל.ו.ה שלמה לבני א
אדם שאין בכחותם · ומחמת עצמו בחידות · בלתי שרוד כמעשיו ומורה יפה לבריכה · אז יעשה ל.נ
מעינו בתעניות וצדקה · וכפה האון לצריך וכבר החזן היצה"ר מאי קרין הוא לקצת ימים לאורחא מצא מש
הלא הפה לבריכה עי' ראשית הגלולים כל חיי האדם כי הלא יש לעינינו לקיים [illegible] · ותפילה הבריכה ל.ו.ה ונפלך
גם רוצה עוד חזרה · ושמו ט"ז כ"ל שאכרו קבל עינוי ולא יעקר מש
גסה עד חזור · אז לחיות הפסח · וזו סוד לא תבכה על חזן בין גברי · כל נעלמת הפסח לא יהי' אלהים
המשך גו · יצה"ר כגלות · רק יהי' הכל מסודר · כי ל.ו גאולת יהי' שוק ושרץ פירוד · ולכן מרומז בביטול · אשר
כל חסירא · ולא תיגנא כפסי' לומר חזן · כי חסירא רומז על חוזר העיפטי · ונרמז בבטול הלו"ה ואמר כל ח
חסירא בלא חגיגה מש ביוצא בלא חגיגתי
ותפסוהו · ולא אשכחני בקעה הבושה ללו"ה · א"י אפשר לבער היצה"ר כל כה"ל שאמרו אנשי כנה"ג לבטל היצה"ר
סופרים ובפרט אל [illegible] ביומי דחשמנאי · ושכיחים ל"ב הרץ בפרט התאוה ומבת גאוה מש' והרבה גאות ס
היצה"ר אל ינצח לכן בחטאים רק בקראת ב' ש אבל אין גאולתנו לך וזו ביטול היום אז יבוא כל
היצה"ר מהאמן הן בחגיגה ובלא חגיגה · כי לכן גאולתנו יצא יום כה"ל בתחיית המתים כב' חלק על פסוק
לומר מה ש.ל.ה לומר מה ש.ל.ו אסר לומר אתה כורע ונם ל.ו.ה אם תבקשון בקיוו לוקח מש · כי ישראל מתגוננים
בגלות לומר מה ש.ל.ה · מה יהי' סוף בגלות אדום עליו כי נראיך לאור · וזה כל שלשה גלות בכל' כי
לא הי' רק ע' לחם וזו לומר מה ש.ל.ו ל.ו ג' שבעים · והלב אסר לומר · אתה כורע ונם ל.ו.ה פי' בלא בסר
גאולה ראשונה לאחרונה בגאולה ראשונה לאו גאולה גמורה היתה בימי בחורו ישראל לירושלים עדיין הגוים
הי' מושלים ולא גזו מש מסגין אבל גאולה אחרונה יבא גוגך לישראל וגם ל.ו.ה כל הגוים ליתבטלו מן העולם ובזון
ליתבטלו אז · לכן הגאולה נפלאה · לעד... לא נתפלא מאתן · ונם ישראל לפי מעשיהן עדיין אינם ראוי' לגו
ונגדל כנגן הברית לי"ה לעתיד וכפ"ל כזוהר פ' פנחס בלאו ההיא מינא אחרא אחרין דיתבני לקב"ה ולה כי עגלא אחרא והא לא הוו לפני
רק תבואתון ברחבה גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון בית ראשון ובית שני · אבל בית שלישי לא תלכה כאורייתא הלבי' אלעזר
כד נפקו ישראל ממצרים בעי קב"ה למעבד לון כדאמרן [illegible] ובעא למיבני ביתא עלאה ולנחתא לה מעלמי חקיקין ולנטעא לון ו
לישראל נבואה עילאה כגוונא דבאורייתא בעלמא ההר חטאו ותשעה כחה נחלתך מש ובאורייתא נמי בסבפתא [illegible] ואכפ
לון ובנייהו לארעא וביתא אחרבו על ידא דבשרנ' · ובגין כך לא אתקיים · ושלמה הוי ידע דבנין ההיא עובדא דבשלו לא יתקיים
ועל דא אמר אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו דהא לית ל' קיומא · כוזי בעזרא נמי חטא ואיצטריכו איכן למיבני
ולא הוו כי' קיומא · אבל לעתיד בונה ירושלים ה' איהו ולא אחרא ולכן בא אני מחכים ולא שמיינא דבר על [illegible] קיומא
כל מה שאמרו עשה בירושלים לא יהי' אומנתא דבשר ודם ואני אהי' לה נאם ה' חומת אש מסביב · ע"כ · וזו יהי'
כשנבנה ע"י צבור ותורה · לא כן עכשיו ימים רבים לישראל ללא תורה · אין [illegible] · הוא שלא [illegible] · כל [illegible]
הלכה כנודע ע"פ דברי אור"ז · (בכאן יש להאריך על שרשת התורה · ועל שעמי צבור לשעבוד ומע"ע [illegible])

רד

וזו כוונה אריכת גלותנו על כי עזבה עבודה"ז וביטול ידיעת טעמי התורה . ועל ידי כן אינם עושים מצות ה' באהבה שלמה , ,
רק מצות אנשים מלומדה . כמו הנחת תפילין היינו הפרשיות של תפילין מדבר ביציאת מצרים , והדומה מצות יום ט
טוב של פסח . היינו להתעורר על זה כל פסח כי בחר בנו מכל ע' אומות והושיענו בנפשינו הדבקות אהבה ב
בינינו לבין צורינו ב"ה אשר לא עשה כן לכל גוי . וזו פי' אתה בחרתנו וכו' , ומי האיש אשר לא יתעורר על זה ב
בפרט עליו בערב פסח אחר חצות אשר תפורת להקריבו או כדי הפסח וקרבן פסח עליו אנו הולכים בשלום ובל.ו.ה
ואולים תפורת פסח . כפרת מצה . וכיון לחיינו אולים כפרת פסח להוא מוסגר חי . אנו יודעים מדרשו ו
ואולים יסוד הצוה ומשרז"ל א"ר חסדא אנא בעניותי לא אכלי ירקי ולא בעותרותי אכלי ירקי באתרא דאיכא כריסי ירקא
אי פעל כלה . ולהעורר דברים בשלום ח"ו נאמר כאן . ואמר האח"י דבז"ל דהעינן כי אין עני רק מן תורה ומצות . וידוע
כי ד' יסודות הם דומם צומח חי מדבר . והאדם הוא מדבר . ובכל היסודות מעורב בה הקליפה ומתחלת ה'
הבריאה כשקלקלו מעליהם אם . ומאכלת אדם יכול להחזיר את הדומם חוץ המעורב בו וכבשים במאכלתם ומעוניים ומבררי'
צומח מורידי' אותו עד כחותו דומם עד כחו' אדם נעוה . ואותו הרשעים הם להיפוך זה כי מבררים חוץ לחוץ והלך
חוץ לאוכל לכן אם אוכל כלה אינו מעלה את הכלה ואורחל הצומח . ולכן ע"ה אסור לאכול כלה . ולכן אמר ר' חסדא אנא
בעניותי . נודם להיות הם . ולא בעשירות פירות אחר לנהבכם כתורה מעולם לא רצה לאכול ירקות . והטעם כי בעניות
להיות ע"ה לא הי' בוודאי יכול להעלות הדומם לצומח והצומח לאדם ומכ"ש שלא הי' יכול לאכול כלה כי ע"ה אסור לאכול כלה
. ובעשירות . להיות עשיר כתורה ומי' יכול להעלות אף כי מבררים כמו מצומח לאדם לא הי' רוצה להטריח לאכול .
ירק ולהעלן כי מבררים יחד כי הי' צריך טרחא גדולה ולכן הי' אוכל כלה שבקלות מעט יכול להעלן מעלה א' וזו שאמר
אבל אי כריסי ירקא ניכל כלרא , דפסח . הרי בירידה הוא לנו לאכול קיום פסח כפרת לחם מצה . והאו' ל
להתעורר בזה . בפרט ביום הבא של ראש השנה של פסח דבגב' ר"ה סיני . כמ"ש ז"ל ארבעה ר"ה הם בפסח נידון על התבואה
ט האר"י ז"ל אמר שע"פ הרוב הסגולים מגולגלים הרבה כעלי' לרה ובתבואה ובפירות ואם יפגע האדם המגולגל כמי שאינו
יכול להעלן כגון כזה או כזה שאינו ~~יוכל~~ להעלן הנה יצעק מאוד ונסיגתה בכל דרכיו וימנעהו מכל המצות וגם לחשאה כזה א
אנשים צדיקים יש להם אינו מעלים רעים שאינם יכולים להפרד ממנו והוא לסיבה זו הנדרש כי פגע מן מגולגל א' להיה דרכו ה
באותו עבירה עיי"ש . ולכן בפסח שנידון על התבואה וכו' והתפלל ה' שיארע לו תבואה של גלגולים ולא יבא לו מכשול עון
גם יתעורר על ארכת גלות הלבנים . ונקרא אחר הילתה בעת לחם יהם ג.ו.ה כאמור אל. כל היום אני אליך
כי בוודאי מובטח לנו לבנים כמו ע.ו.ש. וכמ"ש האברבנאל כי כמו ליל לבנים לא הייתה פגיעה שלמה לא הי' לנו ארון וכרובי'
והי' שלועבדים לולאי פרס ומדי . רק צווה הלם לבנות כבי' שלא ימצאו . ולכן באחרית הגלות יבנה הבית לעולם , ואם כן
כבר מובטחים אנו לבנין נצחית ויבנה כמו ע.ו.ש. . אבל זה לאנו מחכים ליהבטחה כל האומות עובדי' מן העולם וכמ"ש כי הנה
הערפל יכסה ארץ והושך לאומים ועליך ד' יזרח ותעבור ב' עליך יזרח אלה אין לנו מופת חושך רק אנו מאמינ' כנו מאמינים אכל האומות
מרחשון זה . וזה פי' כאמרם אל. כל היום אני אליך . אליך זו ברכת המזון כוסו ליכא בכוונת הבית ויקרב כל האומות
ליחוד זה

לעתיד · וזה אמרם ז"ל כל היום בעולם הזה להם מושלים ולהם יום · אבל לעתיד יהי' להם ז"ל ה כי [illegible] הבין [illegible]
אותם · וכמ"ש בזוהר פ' כי תשא פתח ר' יוסי · הן יבושו ויכלמו כל הנחרים בך · בלאם עמך מחרפין ומגדפין לישראל ואמרי
אן הוא אלהכון אן איהו שכינתא דאתון אמרין דבגויכון לכון וכו' כל עמא דעלמא יכספון ועיינינו ההג' לשון דברי החרופים אל
דברו · איתן דכתי' כמה דליון ובשור כמה לסועא לשנו אלין על אלין והרצין עליהון · איתן חרופים תדירא אל דברו ·
אמרו אחיכם שונאיכם · אלו איתן אחוכון בני עשו · מנדיכם · וכמ"א סורו טמא קראו למו ואמרי כלכון מסאבין כנדה
לשון לשני · כתבה ב' אתן בני [illegible] · ר' בן יוחאי לשו' אתן שלטין על עלמא בזמן ההוא דאמרי גדול עשו בנו הגדול
ובלשון דא איקרי נקה' גדול ברחמים גדול ב' והוו [illegible] · אתן בני גדול ואיהו גדול · אבל אתון זעירין יעקב בנה הקטן ·
אן איתן שכינתא דיליכון כל עמא דעלמא מחבוה דילכון · אמן יתן ונשאם [illegible] כמה דאתון אמרין ורוח הקדש [illegible]
והם יבושו · הן יבושו ויכלמו כל הנחרים בך יבושו כלשכן [illegible] · ואמר הפסוק עוד אלה אזכרה
ואשפכה עלי נפשי כי אעבור בסך אדדם עד בית אלקי' בקול רנה ותודה · כי ישראל בחטא עגל הפריחו לשם א
אלקים אלה שם ואמרו אלה אלהיך ישראל הפריחו מן שם · כי [illegible] מיקרי שם וגם כל העולם [illegible] היום
כמ"ש בזוהר · וזה ב' החטא לעולם [illegible] לדורות ולחורבן בית [illegible] · [illegible] · וזו לאמר אלה
אזכרה · כלומר [illegible] כמ"ש אלה להפריחו מן שם אלקים ואשפכה עלי נפשי כי אעבור בסך [illegible] בקול רנה ותודה
כי אז ה' האחד [illegible] ועלו [illegible] בקול רנה ותודה אבל עכשיו [illegible] כל [illegible] לאבל [illegible] ·
אך [illegible] · אין שמחה ואהבה כמו [illegible] · וכ' בספר [illegible] · אלה לך [illegible]
לעתיד [illegible] עוברי ע"ז אחר [illegible] אלה [illegible] אלקים ע"ש · ומי רוצה [illegible] כ
באגודה אחת [illegible] ויודע אחדותו · ועוד [illegible] בקונטרס אשר לי [illegible] עליה ·

נמצא [illegible] בפרשה [illegible] נבראים ב' עניין ס' ספירים [illegible] ב' נפשות באדם [illegible] ולפי' להוא
[illegible] האחת כאר"ז [illegible] תורה · [illegible] זה [illegible] ותורה עליו · על כן אמר [illegible] את הספיר הא'
אל [illegible] · היינו [illegible] הנפש [illegible] ואין לו [illegible] כי אם [illegible] רוחו [illegible] אלקי' רוח [illegible] · על [illegible]
חיים [illegible] היא עץ חיים [illegible] · וכה [illegible] כמו"ל אם [illegible] זה [illegible]
[illegible] הספיר החי' על פני [illegible] ונפשה [illegible] והיא [illegible] חסלו כמו [illegible] (על פני [illegible]
[illegible] להבחין [illegible] והספירות [illegible] והקוים [illegible] העליונים וזה · אלה [illegible] ה
[illegible] ע"י [illegible] תורה ומצוות [illegible]) וכמו [illegible] את [illegible] מעשיו לטובה [illegible] על [illegible]
[illegible] (עיין [illegible]) ועלה את כל [illegible] היינו הספי' הנפש [illegible] כמ"ש [illegible]
היינו הראש להוא על כל האיברים · את [illegible] היינו [illegible] עד [illegible] · ואת [illegible] · ולפי' ל
[illegible] ברשתה [illegible] העין רואה ולב חומד

ר"ד

פרטים

תגלו ותשרו לגן שמחה

פרטים

תגלו ותשרו לגן שמחה:

1 תקס"א
2 תקס"ב
תקס"ג
4 תקס"ד
5 תקס"ה
6 תקס"ו
7 תקס"ז
8 תקס"ח
9 תקס"ט
10 תק"ע
11 תקע"א
12 תקע"ב
13 תקע"ג
14 תקע"ד
15 תקע"ה
16 תקע"ו
17 תקע"ז

~~31 תקצ"א~~
32 תקצ"ב
33 תקצ"ג
34 תקצ"ד
35 תקצ"ה
36 תקצ"ו
37 תקצ"ז
38 תקצ"ח
39 תקצ"ט
40 ת"ר
41 תר"א
42 תר"ב
43 תר"ג
44 תר"ד
45 תר"ה
46 תר"ו
47 תר"ז
48 תר"ח
49 תר"ט

[illegible]

71
[illegible]
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93

לישר"י לב"ב ה'

תפק"ד לטובה

עד [illegible] שעיר"ה

רה

1018 תרלד

1019 תרלה

1020 תרלו מגנבו לאחרים חיום

[illegible]

94 תרי

95 תריא

96 תריב

97 תריג

98 [illegible]

99 ~~תר~~ תרטו

100 תרטז

101 תריז

102 תריח

103 תריט

104 תרך

105 תרכא

106 תרכב

107 תרכג

108 תרכד

109 תרכה

1010 תרכו

1011 תרכז

1012 תרכח

1013 תרכט

1014 תרל

1015 תרלא

1016 תרלב

1017 תרלג

[illegible]

ביום י״ג חשון נולדתי ג׳ יארין [illegible] ולעתי ואגרם להרבין תורה בווירמש
ובשנת תק״צ כה״ [illegible] מעלות בר מצוה בווירמש אצל אא״מ הגאון זצ״ל [illegible] אשר הי׳ באותו
פעם אב״ד ~~[illegible]~~ בבית המדרש בווירמש והרבין תורה בקליבה של בחורים [illegible] אצל בווירמש –
ובשנת תקפ״ב [illegible] נתגדל אא״מ נ״ע ואקר״ב בשתא בק״ק ווירמש והסבירם ג׳ יארין [illegible]
ובשנת תק״ו בחדש ניסן ביום ג׳ ר״ח ניסן באתי לערנהויזן ולא הי׳ אצל חמי הרב [illegible] זצ״ל
וביום ה׳ ב׳ ניסן תק״ו לפ״ק ~~[illegible]~~ ה׳ יום חתונתי עם אשתי הראשונה נ״ע בת הרב ה
החסיד יהודה [illegible] נ״ע בן [illegible] [illegible] נ״ע ואמו של חמי נ״ע [illegible] ז״ל
היתה בת מהו׳ דוד אפשטיין זצ״ל [illegible] פפ״ד ומהו׳ דוד הנ״ל הי׳ ת״ח גדול וחסיד עולם והי׳
נכד של החסיד מהו׳ אליה שהי׳ במדינת העסין [illegible] לגבי ר׳ אליה הי׳ חסיד עולם [illegible]
הגדול הי׳ לו [illegible] והי׳ [illegible] לפרקים עתידות [illegible] [illegible] ספר [illegible] עם
פירוש והוציאו לאור מהו׳ דוד הנ״ל והפירוש הנ״ל הוא מן ר׳ אליה הנ״ל [illegible]
ובאותו פרק נתגדל חמי הרב מהו׳ [illegible] נ״ע ואמר [illegible] והסבירם ואני נתגדלתי לערנהויזן
[illegible] [illegible] וביום ה׳ ג׳ אייר תק״ו לפ״ק אחר חתונתי באתי עם אשתי נ״ע לערנהויזן
ונפטרתי [illegible] [illegible] [illegible] וביום [illegible] אדר תק״ט לפ״ק נתגדלתי [illegible]
[illegible] [illegible] והסבירם [illegible] וביום [illegible] תשרי תק״ט לפ״ק נפטרה [illegible]
עם אשתי נ״ע ובני ביתי ~~[illegible]~~ וביום ה׳ ה׳ תשרי [illegible] היום באתי לכאן [illegible]
עם בני ביתי [illegible] [illegible] ובעונ׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] תקפ״ב ביום ה׳ ג׳ אייר [illegible] ערב [illegible] [illegible] אייר נאספה אל עמה [illegible] אותי
[illegible] ואנחה וביום ב׳ [illegible] י״ג אייר [illegible] נאספה [illegible] היולדה [illegible] על אלה אני
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible] החסידה [illegible] ועל
[illegible] [illegible] אשר [illegible] נאספו אל עמם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] החיים עם [illegible] [illegible] אמן ואמן [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] עוד [illegible] [illegible] ברחובותי

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ms 16

Yeshiva University

THE LIBRARIES

MENDEL GOTTESMAN LIBRARY

PRESENTED BY
Mr. & Mrs. Sol Feinstone

Cat

8

DERASHOT

AUERBACH

Y.U.
MS. 16

datacolor
0 cm
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19